

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI : 673

FUZULÎ

HADİKATÜ'S-SÜ'EDA

Hazırlayan
Dr. Seyma GÜNGÖR

KAYNAK ESERLERİ DİZİSİ : 1

ISBN - 975 - 0051 - 5

© Kùltür ve Turizm Bakanlığı, 1987

Onay : 3.3.1987 tarih ve 928.1-777 sayı

Birinci baskı, 1987.

Baskı sayısı : 3.000

Başbakanlık Basımevi — ANKARA

İ Ç İ N D E K İ L E R

SUNUŞ	IX
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ	XIII

B İ R İ N C İ B Ö L Ü M

A — Kerbela Vak'ası, Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında İşlenişi	
1 — Tarihi Kaynaklara Göre Kerbela Vak'ası	XV
2 — Konunun Gelişmesi	XX
3 — Arap, Fars Ve Türk Edebiyatlarında Maktel-i Hüseyin	XXII
B — Hadikatü's-Sü'eda'nın Tanıtılması ve Değerlendirilmesi	
1 — Eserin Yazılış Sebebi Ve Telif Tarihi	XXIX
2 — Hadikatü's-Sü'eda'nın Manzum Kısımlarının Şekil Özellikleri	XXXI
3 — Hadikatü's-Sü'eda'nın Ravzatü's-Şüheda İle Karşılaştırılması	XXXIII
4 — Eser Tercüme midir?	XXXIX
5 — Hadikatü's-Sü'eda Hakkında Birkaç Söz	XL
6 — Hadikatü's-Sü'eda'nın Değeri Hakkında Hükümler	XLIV
7 — Hadikatü's-Sü'eda'nın Şöhreti Ve Tesiri	XLVII
C — Sonuç	LI

İ K İ N C İ B Ö L Ü M

1 — Tenkidli Metnin Hazırlanması Hakkında	LV
2 — Karşılaştırılan Nüshalar Ve Tavsifleri	LX
3 — Diğer Nüshalar	LXIII
4 — Transkripsiyon Sistemi	LXXII

BİBLİYOGRAFYA	LXXV
-----------------------------	------

METİN	3-488
---------------------	-------

M U K A D D İ M E	9
---------------------------------	---

B Ā B - I E V V E L

Ba'zı Enbiyâ-yı 'İzâm Ve Rûsûl-i Kirâm Şüret-i Ahvâllerindedür Faşl-ı İbtîlâ-yı Âdem 'Aleyhi's-selâm	19
Faşl-ı İbtîlâ-yı Nûh 'Aleyhi's-selâm	30
Faşl-ı İbtîlâ-yı Halîlullâh 'Aleyhi's-selâm	34
Faşl-ı İbtîlâ-yı Ya'kûb 'Aleyhi's-selâm	44
Faşl-ı İbtîlâ-yı Mûsâ 'Aleyhi's-selâm	70
Faşl-ı İbtîlâ-yı 'İsâ 'Aleyhi's-selâm	70
Faşl-ı İbtîlâ-yı Eyyûb 'Aleyhi's-selâm	71
Faşl-ı İbtîlâ-yı Zekerîyyâ Ve Yahyâ 'Aleyhimü's-selâm ...	74

İ K İ N C İ B Ā B

Hâzret-i Resûlün Kureyşden Çekdüğü Belâları Beyân İder	83
Faşl-ı Şehâdet-i 'Ubeyde	95
Faşl-ı Şehâdet-i Hamza	96
Şehâdet-i Ca'fer	105

Ü Ç İ N C İ B Ā B

Hâzret-i Seyyidü'l-Mürselinün Keyfiyyet-i Vefâtın Beyân İder	111
---	-----

D Ö R D İ N C İ B Ā B

Fâtıma-i Zehrâ Vefâtın Beyân İder	139
--	-----

B E Ş İ N C İ B Ā B

Hâzret-i Murtaẓâ 'Alî Vefâtın Beyân İder	177
---	-----

A L T İ N C İ B Ā B

İmâm-i Hasan Hazretleri Ahvâlin Beyân İder	217
---	-----

Y E D İ N C İ B Ā B

Hâzret-i Sulţân-ı Kerbelânun Medîneden Mekkeye Tevec- cüh İtdügin Beyân İder	237
--	-----

S E K İ Z İ N C İ B Ā B

Müslim-i 'Aķılün Şehâdetin Beyân İder	271
--	-----

D O K U Z İ N C İ B Ā B

Hâzret-i İmâm-ı Hüseynüñ Mekkedden Kerbelâya Geldügin Beyân İder	303
--	-----

O N İ N C İ B Ā B

Hâzret-i Hüseynüñ Leşker-i Yezîdle Muḥârebesin Beyân İder Ve Ol İkı Faşldur	343
Faşl-ı Evvel Şehâdet-i Hurr Ve Bazı Şühedâ	343
İkinci Fasıl Hâzret-i Hüseyñ Ve Ehl-i Beyt Şehâdetin Bildü- rür	395

H Ā T İ M E

Muḥadderât-ı Ehl-i Beytüñ Şâma Gıtdügin Beyân İder ...	433
İzhâr-ı, Tevellüd-ı E'imme ve Gayrihi Radiya'llâhü 'anhüm	483
Münâcât Be-Dergâh-ı Qadî'l-Hâcat	486

İNDEKS	489
---------------	-----

S U N U Ş

Büyük şair Mehmed Fuzulî'nin *Hadikatü's-Sü'eda*'sı Türk edebiyatının en önemli eserlerindendir. Yazıldığı asırdan itibaren çok beğenilen, gördüğü alaka ve yarattığı tesir zamanımıza kadar devam eden bu eser tezkireciler, edebiyat tarihçileri ve araştırmacıların çoğu tarafından büyük takdir görmüş hatta bazılarınca türünün şaheseri kabul edilmiştir.

Hadikatü's-Sü'eda, hayatı hakkında yeterince malumatımız olmayan Fuzulî'nin ilmine, inancına, milliyetine dair bilgiler ihtiva ettiği gibi taşıdığı filolojik özellikler bakımından da önemlidir. XVI. yüzyılda Azerî Türkçesi'nin hakim olduğu Bağdat çevresinde yetişen Fuzulî'nin bu eseri, devrinin, muhitinin dil ve üslup özelliklerini aksettirmektedir. Ayrıca, şâirliği ile tanınan Fuzulî'nin nâsir olarak da başarısını gösteren *Hadikatü's-Sü'eda*, bilhassa Azerî nesir edebiyatının gelişmesinde bir merhale teşkil etmektedir.

Önemine, şöhretine ve asırlarca gördüğü rağbete rağmen Fuzulî'nin bu mühim eseri bugüne kadar yeni Türk harfleriyle yayımlanmamıştır. Sayısı pekçok olan yazma nüshaları ile eski harflerle olan basma nüshaları arasında da tam ve doğru bir metin birliği yoktur. Biz bu ihtiyacı karşılamak maksadıyla *Hadikatü's-Sü'eda*'yı metin tenkidi yoluyla tesbit etmeyi gerekli bulduk.

Kitabın giriş kısmını ihtiva eden incelemenin ilk bölümünü konunun ve eserin tanıtılmasına ayırdık. Bu gaye ile önce mevzuun esasını teşkil eden Kerbela olayının mahiyetini ve İslam dünyasında ne gibi akisler uyandırmış olduğunu tesbit etmeğe çalıştık. Sonra bu vak'anın tarih bilgisi olmaktan çıkıp edebiyatta ne şekilde işlendiğini göstermek maksadıyla, Fuzulî ile ilgisi bakımından, yalnız Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında Hz. Hüseyin'in şehadetini konu alan başlıca eserleri kısaca tanıttık. Bu suretle Fuzulî'ye gelinceye kadar konunun içinde bulunduğu çerçeveyi tesbit etmeğe çalıştık. Daha sonra *Hadikatü's-Sü'eda*'nın yazılış sebebini, tarihini, ihtiva ettiği manzum parçaların şekil

özelliklerini verdik. Çalışmamızın gayesi edebiyat tedkiki olmamakla beraber, Fuzulî'nin eserini yazmak için model olarak aldığı *Ravzatü's-Şüheda* ile *Hadikatü's-Sü'eda*'yı karşılaştırarak iki eser arasındaki müşterek ve ayrılan tarafları, ana hatlarıyla, göstermeğe çalıştık. *Hadikatü's-Sü'eda*'nın değerlendirilmesiyle ilgili olarak başta tezkireciler olmak üzere yerli ve yabancı araştırmacıların bu eser üzerindeki hükümlerinin, önemlilerini kaydettik. Ayrıca Fuzulî'nin hayatı, mizacı, görüşleri ile eseri arasındaki yakın alaka hakkında bilgi verdikten sonra, *Hadikatü's-Sü'eda*'nın taşıdığı edebî özellikler bakımından dikkati çeken noktaları belirttik. Nihayet eserin bütün Türklük âlemini içine alan şöhreti ve tesiri üzerinde durduk.

İkinci bölümde tenkidli metnin hazırlanması hakkında gözetilen esaslar, karşılaştırmalar nüshalar, tavsifleri ve diğer nüshaların listesini verdikten sonra metin tesbitinde takip edilen transkripsiyon sistemini belirttik. Şimdiye kadar ilmî neşri yapılmamış olan bu eserin filolojik ihtiyacı da karşılaması maksadıyla metni transkripsiyon alfabesi ile vermeyi faydalı bulduk.

Başta bu konu üzerinde çalışmama vesile olan Sayın Hocam Prof. Dr. *Abdülkadir Karahan* olmak üzere seneler süren çalışmalarım esnasında bana yardımcı olan, bilgi ve fikirlerinden faydalandığım hocalarım ve arkadaşlarımla hepsine teşekkürlerimi sunuyorum. Özellikle metinde karşılaştığım müşkülleri halleden Sayın Hocam Prof. Dr. *Mehmed Çavuşoğlu*'ya minnettarım. Arapça ibarelerin tesbit ve tercümelerini yapan ve artık aramızda bulunmayan Sayın *İhsan Örucü Beyefendi*'yi rahmetle anıyorum.

Dr. Şeyma GÜNGÖR

K I S A L T M A L A R

a	Yazma nüshadaki varağın ön yüzü.
b	: Yazma nüshadaki varağın arka yüzü.
b.	: bin
bk.	: Bakınız
c.	: Cild
çev.	: Çeviren
EI	: Encyclopaedia of Islam, London, 1960-
H.	: Hicrî
Hız.	: Hazret-i
İA	: İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1965 - 1986.
Ktp.	: Kütüphane (si).
nr.	: Numara.
öç.	: Ölçüsünde.
ölm.	: Ölümü, ölüm tarihi.
s.	: Sahife.
st.	: Satır.
trc.	: Tercüme eden.
TY	: Türkçe yazmalar.
v.	: Varak.
vd.	: Ve devamı.

G İ R İ Ş

B İ R İ N C İ B Ö L Ü M

KERBELÂ VAK'ASI

ARAP FARS VE TÜRK EDEBİYATLARINDA İŞLENİŞİ

1. TARİHÎ KAYNAKLARA GÖRE KERBELÂ VAK'ASI

Hız. Muhammed hayatta iken kendisinden sonra ümmet idaresinin başına geçecek olan şahsın seçim şeklini tayin etmemişti. Bu durum vefatı (13 Rebiulevvel 9 / 8 Haziran 632) hadisesinin arkasından bir takım anlaşmazlıklara sebep oldu.

Ancak mesele kısa zamanda halledilerek Ebû Bekir b. Abdullah halife seçildi. Onun vefatından (13 / 634) sonra ise tavsiyesi üzerine Ömer b. Hattab halife oldu. Hız. Ömer'in İranlı bir köle tarafından öldürülmesi (24 / 644) üzerine sahabîden altı zat kendi aralarından Osman b. Affan'ı halife seçtiler. Benî Ümeyye'den olan Osman'ın halife olmasından sonra, Hız. Muhammed'in vefatı ile başlayan aileler ve kabileler arasındaki rekabet arttı. Ancak, bir müddet devam eden fetihlerle ganimetler elde edilmesi anlaşmazlıkların su yüzüne çıkmasına engel oldu. Fakat zamanla Hız. Osman'ın, akrabalarını önemli mevkilere tayin etmesi, onların Arap olmayanlara karşı tutumları, bilhassa mevâlî aleyhine yapılan iktisâdî değişiklikler ve daha başka sebepler halifenin muhaliflerini arttırdı. Sonraları Medine'de Hız. Osman'ın aleyhine, aralarında sahabînin de bulunduğu durumdan memnun olmayan bir grup teşekkül etti. Bunlara Mısır, Kûfe ve Basra vilayetlerinden halifeye şikayetlerini bildirmek için gelenlerin de iştirakiyle başlayan hareket kısa zamanda büyüdü. Halifenin katliyle (18 Zilhicce 35/17 Haziran 656) neticelenen bu hadise yeni ve ciddi anlaşmazlıkların doğmasına sebep oldu.

Hız. Osman'ın öldürölmesinin takip eden günlerde huzursuzluk devam ederken halkın bir kısmı Hız. Ali'nin halife olmasını istedi, bir kısmı da Hız. Osman'ın ölümünden onu sorumlu tutdu. Hız. Ali önceleri hilafet makamına geçmeyi reddetti; ancak Medine dışındaki grupların da temayölünü göz önünde bulundurarak bu görevi kabul etti (25 Zilhicce 35 / Haziran 656). Fakat halifenin seçilmesi huzursuzluğu gidermedi. Daha önce Hız. Ali ile beraber olan Talha, Basralılardan, Züheyr ise Küfelilerden mürekkep birer muhalif grup teşkil ettiler ve Hız. Ayşe'nin de katılmasıyla halifeye karşı harekete geçtiler. Hız. Ali kendisini halife olarak tanımayanlara karşı büyük bir ordu ile yürüdü, Basra civarında cereyan eden ve Cemel Vak'ası diye anılan muharebe Hız. Ali'nin muzafferiyetiyle neticelendi (10 Cemâziülâhir 36 / 4 Aralık 656).

Hız. Ali halife olunca, eski valileri azledip yerine yenilerini tayin etmişti. Fakat yirmi yıldan beri Suriye valisi olan Muaviye b. Ebû Sufyan mevkiini kaybetmek istemedi ve yeni halifeyi tanımadı. Ayrıca Hız. Osman'ın yeğeni olması sebebiyle maktul halifenin intikamını Hız. Ali'den alacağına yemin etti. Durumu haber alan Hız. Ali, Irak'da emniyeti temin ettikten sonra Suriye'ye doğru harekete geçti. İki ordu Rakka yakınlarında Sıffin'de karşılaştılar. Muharebe uzun sürdü⁽¹⁾, pekçok müslüman öldü. Savaş Hız. Ali lehine gelişince Muaviye taraftarları Amr b. As'ın teşvikiyle mızraklarının ucuna Kur'an sayfeleri takarak, Allah kelâmının hakem olması teklifinde bulundular ve böylece muharebenin durmasını sağladılar. Halifelik meselesinin, her iki tarafın göstereceği birer hakem tarafından çözüme kavuşturulması Hız. Ali'ye kabul ettirildi. Hız. Ali, Mûsa el-Eş'arî'yi, Muaviye ise Amr b. As'ı hakem tayin ettiler. Bu arada Hız. Ali taraftarlarından bir grup, galibiyetin kendilerinde olduğunu, hakeme müracaatı kabul etmediklerini ileri sürerek gizlice halifenin ordusunu terk ettiler ve Harûra'da toplandılar.

Hakemlerin toplantısında varılan anlaşmaya göre kürsüye önce yaşca büyük Ebû Mûsa çıkıp müslümanların yeniden halife seçmeleri için Ali'yi hal'ettiğini açıkladı. Sonra kürsüye Amr b. As

(1) Cl. Huart'ın yazdığına göre savaş 110 gün sürmüştür. «Ali», *IA*, c. 1, s. 307.

çıktı ve boşalan halifelik makamına Muaviye'yi tayin ettiğini bildirdi⁽²⁾.

Hakem Olayı olarak tarihe geçen bu hadise sonunda Hz. Ali taraftarları arasında birlik bozuldu. Ali'nin çevresinde bulunanların bir kısmı daha onu terkederek Harura'dakilerle birleştiler. Hariciler adı verilen bu grup «hüküm yalnız Allah'ındır» diyerek ayaklandılar, Medâyn'i zaptettiler, kendi görüşlerine katılmayanları öldürmeğe başladılar. Muaviye ile harbetmek üzere hazırlanan Hz. Ali, Haricilerin yaptıklarını duyunca, önce onlarla savaşmak gerektiğine karar verdi. Nehrevan'da cereyan eden muharebede isyancıların çoğu kılıçtan geçirildi. Fakat bir süre sonra Haricilerin terptiği bir suikastte Hz. Ali, İbn Mülcem adlı bir Haricî tarafından şehid edildi (17 Ramazan 40/24 Ocak 661).

Hz. Ali'nin vefatından sonra büyük oğlu Hasan, Küfelilerin desteği ile Irak'da halife ilan edildi. Şam ve Mısır vilayetleri Muaviye'ye bi'at etmişlerdi. Muaviye, hilafeti şahsında toplamak için büyük bir ordu ile Kûfe'ye yürüdü. Hz. Hasan'ın ise bu kuvvete karşı duracak askerî gücü yoktu. Muaviye ile bazı şartlarda anlaşarak hilafetten vazgeçti. Kardeşi Hz. Hüseyin ve amcazâdesi Abdullah b. Cafer bu duruma itiraz ettilerse de Hz. Hasan kararında ısrar etti ve Medine'ye çekildi. Fakat bir müddet sonra bu şehirde zehirletilerek öldürüldü (49/669)⁽³⁾.

Muaviye'nin kurduğu Emevî devleti pekçok yerde mukavemetle karşılandı. Bu direnişi yaratan sebeplerin başında Benî Ümeyye'nin, hilafeti zorla elde ettikleri kanaatinde olanların bulunması, Arap halkını diğer müslüman milletlerden üstün görmeleri, Irak bölgesinin artık Suriye'de olan hilafeti tekrar kendi muhitlerinde bulundurma arzuları vardı. Fakat Muaviye siyâsî dehâsı ve takip ettiği politika sayesinde memleket içinde birliği sağlamayı başardı. Ancak hayatının sonlarına doğru oğlu Yezid'i veliahd ilan etmesi, böylece İslamîyette saltanat sisteminin kurulmasına yol açması, tesirleri asır-

(2) Bu harbin ve toplantının cereyanı hakkında çeşitli rivayetler için bk. Hitti, *Siyâsî Ve Kültürel İslâm Tarihi*, c. 1; Wellhausen, *Arap Devleti Ve Sukûtu*, s. 36-39; *Tercüme-i Taberî*, s. 217 v.d.

(3) Strothmann'a göre Hz. Hasan'ın şehid edilmesi menkabevî bir rivayettir. «Şî'a», İA, c. 2, s. 503; Lammens, Hz. Hasan'ın istiskadan (vücudun bir yerinde su toplanması) vefat ettiğini yazıyor. «Hasan», İA, c. 5/1, s. 308.

larca devam edecek olan huzursuzlukların doğmasına sebep oldu. Zamanla Şamlıların ve Iraklıların çoğu Yezid'in veliahdlığını benimsediler. Fakat aralarında Hz. Hüseyin'in de yer aldığı Hicazlıların büyük bir kısmı bu durumu kabul etmediler.

Muaviye'nin vefatından (Recep 60/Nisan 680) sonra Yezid halife oldu. Muaviye'nin ölüm haberi, çoğu Ehl-i Beyt taraftarı olan Kûfe'de memnuniyetle karşılandı. Hz. Hüseyin'in Yezid'in halifelliğini kabul etmediğini duyan Kûfeliler ona mektuplar ve elçiler göndererek kendisine bi'at etmeğe hazır olduklarını bildirdiler. Hz. Hüseyin de hilâfeti meşru hakkı kabul ediyordu. Meydana gelen durumu yerinde tedkik için amcazâdesi Müslim b. Akil'i Kûfe'ye gönderdi.

Kûfe'ye ulaşan Müslim b. Akil, Hz. Hüseyin nâmına kimi kaynaklara göre 12.000 kimi kaynaklara göre ise 18.000 kişinin bi'atını kabul etti ve bu neticeyi Hz. Hüseyin'e bildirdi. Amcazâdesinden aldığı iyi haberler üzerine, Kûfe'ye gitmesinin tehlikeli olabileceği hususundaki uyarıları dinlemeyen Hz. Hüseyin, yakınları ve ailesi ile birlikte Mekke'den söz konusu şehre doğru yola çıktı (8 Zilhicce 60/11 Eylül 680).

Bu durumu haber alan Yezid, Basra valisi Ubeydullah b. Ziyad'ı Kûfe'ye de vali tayin etti. Şehre gizlice giren İbn Ziyad, kısa zamanda Yezid lehine duruma hakim oldu ve Müslim b. Akil'i şehid ettirdi. Hz. Hüseyin Kûfe'ye doğru ilerlerken yolda karşılaştığı bedevilerden Müslim'in öldürüldüğünü ve Kûfe halkının aleyhine döndüğünü öğrendi. Geri dönmek istedi, fakat Müslim b. Akil'in intikamını almak isteyen yakınlarını bırakamadı. Taraftarlarına durumu anlatarak ayrılacaklarını söyledi. Bunun üzerine yanındakilerden bir kısmı onu terketti. Kûfe'ye doğru yoluna devam eden Hz. Hüseyin şehre girmesine mâni olmak üzere İbn Ziyad tarafından gönderilen askerî kuvvet ile karşılaştı. İstikametini değiştirerek kuzeye yöneldi.

Hz. Hüseyin ve taraftarları iki Muharrem günü Ninava nahiyesine bağlı Kerbela denilen yerde konakladılar. Ubeydullah b. Ziyad, Hz. Hüseyin meselesini kesin şekilde halletmek üzere Ömer b. Sa'd'ı 4000 kişilik bir kuvvetle Kerbela'ya gönderdi. Ordu Muharrem'in üçüncü günü Kerbela'ya ulaştı. Ömer, İbn Ziyad'ın, bi'at etmesi gerektiği emrini Hz. Hüseyin'e bildirdi. Hz. Hüseyin bunu

kabul etmeyeceğini, oraya Kûfelilerin daveti üzerine geldiğini, istemediği takdirde geri dönebileceğini bildirdi. Bu teklifi kabul etmeyen Ubeydullah b. Ziyad Hz. Hüseyin ve yanındakilerin Fırat nehri ile irtibatlarının kesilmesini emretti. Ömer de 500 kişilik bir kuvveti nehir ile Hz. Hüseyin taraftarlarının arasına yerleştirdi.

Daha sonra yapılan görüşmelerde Hz. Hüseyin harp etmek arzusunda olmadığını, Şam'a giderek Yezid'le görüşmek, yahut Mekte'ye geri dönmek, hiç olmazsa bir sınır şehrine yerleşmek istediğini söyledi. Ömer, bu teklifi İbn Ziyad'a iletti. Fakat o, Hüseyin'in doğrudan doğruya kendisine teslim olması icap ettiğini, kabul etmezse öldürülmesini emretti. Ömer b. Sa'd, İbn Ziyad'ın bu kat'i ifadeli mektubunu alınca çok üzüldü ancak emri yerine getireceğini de Hz. Hüseyin'e bildirdi.

Hz. Hüseyin akrabalarını ve taraftarlarını toplayıp durumu anlattı, geri dönmelerini istedi. Fakat birkaç kişi müstesna diğerleri onun davasına tam bağlılık gösterdiler.

10 Muharrem sabahı savaş başladı. 73 kişi olan Hz. Hüseyin ve taraftarları günlerdir kızgın çölde susuz ve bitkin bir haldeydiler. Muharebe önce tek tek vuruşmalar halinde başladı. Akşama doğru Hz. Hüseyin'in yakınları, yegenleri, çocukları birer birer şehid oldular. Nihayet Hz. Hüseyin bizzat savaşa iştirak etti. Cesurâne döğüşüyordu, fakat Şimr'in bir grup askerle yaptığı hücumda aldığı yaralardan dolayı atından düştü, Zura b. Şarik'in vurduğu ağır kılıç darbelerinden sonra Sinan b. Enes al-Naha'i tarafından başı kesilerek öldürüldü (10 Muharrem 61/10 Ekim 680)⁽⁴⁾.

Hz. Hüseyin'in ölümü üzerine savaş sona erdi, çadırlar yağma edildi. Hasta olduğu için katliamdan kurtulan Ali b. Hüseyin de öldürülmek istendi. Fakat Ömer b. Sa'd buna mani oldu.

(4) H. 61 yılının Muharrem ayının onuncu günü Çarşamba gününe rastlamasına rağmen genellikle bu olayın Cuma günü olduğu kaydedilmektedir. (Bk. *Tercüme-i Taberî*, c. 111, s. 254 ve 267, Fuzulî, *Hadikatü's-Süeda*, s. 428/26)

Hadisenin cereyan ettiği ve Hz. Hüseyin'in başsız cesedinin gömülü olduğu Kerbelâ daha sonra sünniler ve bilhassa şiiler tarafından ziyaretgâh olmuştur. Kanunî Sultan Süleyman 941/1534-35'de Hz. Hüseyin'in türbesini ziyaret etmiş ve su kanalını tamir ettirmiş, kumlarla örtülü olan sahaları bahçe haline getirmiştir. Bk. Nazmizade Murtaza, *Gülşen-i Hulefa*, 62^a, E. Honigman, «Kerbelâ», *İA*, c. 6, s. 581-582.

Savaş esirleri, şehidlerin başlarıyla beraber önce Kûfe'ye, oradan Şam'a götürüldüler. Yezid, Zeynelabidîn'e ve Ehl-i Beyt kadınlarına önce kötü davrandıysa da sonra bu tavrını değiştirdi, Kerbelâ'da yağma edilen malların zararını ödedi, birkaç gün sonra da yanlarına koruyucu kuvvet vererek Medine'ye gönderdi⁽⁵⁾.

2. KONUNUN GELİŞMESİ

Mahiyet ve cereyan tarzını kısaca özetlediğimiz bu olay, hadisenin meydana geldiği asırdan başlayarak geniş halk kütleleri üzerinde derin tesir bıraktı. Hz. Hüseyin gerek peygamberin torunu olması sebebiyle, gerek şahsî meziyetleriyle, gerekse Kerbelâ'da gösterdiği metânet ve yiğitlik dolayısıyla İslâm âlemince çok sevilirdi ve yüceltildi. Zamanla tarihî şahsiyetinin yanında bir de insanüstü vasıflara sahip menkabevî bir hüviyet kazandı. Şehâdetinin hikâyesi asırlarca anlatıldı, yazıldı, okundu, dinlendi.

Hilâtetin Hz. Ali ve ailesinin tabii hakkı olduğunu kabul eden siaya mensup kimselerin, bu iddialarını gerçekleştirmek için yaptıkları gizli ve açık mücadeleler, yazdıkları eserler⁽⁶⁾ yeni bir takım inançların yayılmasına ve gelişmesine yol açtı. Peygamberin torununun ve ailesinin Kerbelâ'da feci şekilde şehid edilmesindeki sır araştırıldı. Şîî inancına göre, imamlara geçmiş ve gelecek herşey malûmdur. O halde Hz. Hüseyin'in bile bile ölüme gidişinin sebebi vardır. Buna göre O, «Ehl-i Beytinin esâretine inandı fakat şehâdetiyle İslâmın izzeti, hakkın bâtıla karşı zaferini âleme bildirdi; ceddinin dinini ihyâ etti»⁽⁷⁾, Kıyâmet gününde günâhkar ümmetin şefaatinin temin etmek için şehid oldu. O, zulme uğrayanların, belâ çekenlerin, inancı uğruna kendisini fedâ edenlerin sembolüdür.

-
- (5) Bu kısmın hazırlanmasında dip notlarında gösterilen kaynaklardan başka V. Vaglieri. «Husayn b. 'Ali», *EI*, c. III, s. 607-615 ve A. Ateş, «Hüseyin», *İA*, c. II, s. 634/640; İbnü'l-Esir, *İslâm Tarihi*, c. 3 ve 4, İstanbul, 1986'den de faydalanılmıştır.
- (6) Şîîler iddialarını isbat etmek için bazı Kur'an âyetlerini inançlarının delili olarak gösterdiler, ayrıca bunları teyid eden hadis mecmuaları meydana getirdiler. Bu konuda bk. Strothmann, «Şî'a», *İA*, c. II, s. 507-512, ve özellikle Maktel-i Hüseyin'lerin pek çoğunda konu dolayısıyla zikredilen hadisler.
- (7) Abdülbakıy Gölpinarlı, *Tarih Boyunca İslam Mezhepleri ve Şîilik* s. 393-394.

Yine şifilerin mevzu hadislerinde bildirildiğine göre Hz. Hüseyin'in katline katılanlar, hatta Kerbelâ'da onun yardımına koşmayanlar bile ilâhî cezâyâ çarptırılacaklardır. Buna karşılık «Bir kimse Hüseyin'in şehid edildiği gün, yani aşure günü ağlarsa Kıyâmet günü peygamberin yakınlarıyla beraber olacaktır»⁽⁸⁾.

Zamanla bu inançların da tesiriyle Hz. Hüseyin'in şehâdetine ağlamak, mâtem tutmak, bu konuda eser vermek, ağlatmak⁽⁹⁾ sevap kazanmak için vesile kabul edildi. Muharrem ayında, bilhassa Muharrem 10'da mâtem merasimleri tertip edildi⁽¹⁰⁾ ve bu konuda mersiyeleler, makteller yazıldı. Bilhassa 908/1502'de kurulan Safevî devletinin isnâ aşerîyye inancını resmî mezhep kabul eden hükümdarlarının takip ettikleri politika sebebiyle, İran'da mâtem merasimleri çok gelişti. Bu günlerde yapılan toplantılarda ravzahanlar *Ravzatü's-Süheda*'dan, *Heft Bend*'den hatta *Hadikatü's-Sü'eda*'dan ve başka eserlerden parçalar okudular. Bu merâsimler zamanla daha da gelişerek ve teşkilatlanarak bazı yerlerde iki ay süren mâtem törenleri halini aldı⁽¹¹⁾.

Son asırlarda ise Muharrem'in onuncu günü yapılan toplantılarda Hz. Hüseyin'in şehâdeti *taziye* adı verilen temsillerde canlandırıldı. Oldukça yaygın bir heyecan yaratan bu taziyelerde temsil edilmek üzere pek çok eser kaleme alındı⁽¹²⁾.

-
- (8) Bu nakiller ve fazla bilgi için bk. Dr. Sadık Cihan, *Uydurma Hadislerin Doğuşu Ve Siyâsî Ve Sosyo-Politik Olanlarının Olaylarla İlgisi*, s. 187-190.
- (9) «Bu dağı cümle ahhâr-ı şahîhadandur ki ... her kim Hüseyin için ağlaya yâ bir kimseyi ağlada vâcib ola aña duhûl-i cennet.» *Hadikatü's-Sü'eda*, s. 15/11-14.
- (10) «Büveyhîler'in Bağdad'a hakim oldukları devrelerde Müezzin Devle, H. 351'de aşure günü dükkanların kapatılmasını, kadınların evlerinden çıkıp saçlarını açmalarını, halkın yüzlerine vurmalarını ve Hz. Hüseyin ve Hz. Ali'nin katline feryad etmelerini emretmişti, bu H. 412'ye kadar devam etti.» Zebihullah Safa, *Tarih-i Edebiyat-ı Der İran*, c. 1, s. 200-201.
- (11) Bu konuda bk. Strothmann, «Taziye», *IA*, c. 12/1, s. 73-76; Edward G. Browne, *A Literary History of Persia*, c. IV, s. 28-29; Metin And, «İslâm Folklorunda Muharrem Ve Taziye», *Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı*, Sayı III, s. 1-35; Doç. Dr. Bedri Noyan, «Bektaşî Ve Alevîlerde Muharrem Âyini Ve Mâtem Erkânı», *Halk Kültürü* 1984/1, s. 81-101.
- (12) Mehmed Cafer Mahcub, *Ceng-i Şehâdet* (19. asra âit taziye mecmuası), Tahran 1977; Nicholson, *Catalogue of the Persian MSS in the Cambridge Library*, n. LXVI, s. 122-142.

Kerbelâ hadisesi bütün islâm aleminde, bilhassa İran'da sosyal hayat üzerinde tesirli oldu, yeni örf ve âdetlerin doğup, yaygınlaşmasına vesile teşkil etti⁽¹³⁾. Susuzluk ile Hz. Hüseyin arasında, hafızalarda yer eden acı hatıra dolayısıyla kana kana su içilmedi. Müslümanlar ne zaman ıztırap, keder, belâ ile karşılaşsalar, peygamberin torunun başına gelenleri ve o vesile ile yazılıp, anlatılanları hatırlayıp tesellî buldular.

Dilimizde Kerbelâ vak'asıyla ilgili yeni teşbihler teşekkül etti : «Burası Kerbelâ'ya dönmüş», «Kerbelâ gibi yer», «Seni Yezid, seni!» v.b. gibi.

3. ARAP FARŞ VE TÜRK EDEBİYATLARINDA MAKTEL-İ HÜSEYİN

Hız. Hüseyin'in şehâdetini takip eden yıllardan itibaren özellikle Ehl-i Beyt taraftarı şâirler bu vak'adan duydukları derin üzüntüyü ifâde eden mersiyeler yazdılar⁽¹⁴⁾. Daha sonraki asırlarda, önceleri tarihî-edebî sonraları edebî mâhiyette, hâdisenin oluşunu hikâye eden ve genellikle Maktel-i Hüseyin⁽¹⁵⁾ adıyla anılan eserler kaleme alındı.

Arap Edebiyatında Maktel-i Hüseyin (Maktelü'l-Hüseyin) :

Kerbelâ vak'asını eserlerinde ilk defa işleyenler Arap târihçileridir. Kaynaklara göre bu konuda yazılan ilk eser Ebû

(13) Bu konu ile ilgili bayramlar, mâtem günleri, adaklar, hac ziyaretleri için bk. Hasan Sabunçî Rızâpur, *İranda Dinin Sosyal Etkisi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü doktora tezi, 1970.

(14) Önceleri Arap dilinde yazılan ve konumuz dışında kalan bu mersiyeler daha sonra diğer müslüman milletlere mensup şâirler tarafından da çokça işlendi. «Şark-ı İslâmın hemen her lisanında bî-hisâb mersiye-i Hüseyniye tanzim edildi. Sünniü'l-mezheb şâirler, hattâ Hristiyanların Arabî ve Hind'in put-perest Fârisi nâzımları mâcerâ-yı Kerbelâ'yı pek mü'essir neşîdelerle terennüm itmişlerdi. Fakat bu bî-pâyân mersiyeler arasında en çok istihâr ve te'sîr ikâe iden Muhteşem-i Kâşânî'nin manzumesiyle Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Sik'eda'sıdır.*» Süleyman Nazif, *Fuzûlî*, s. 101.

(15) Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında yazılan Maktel-i Hüseyin'ler hakkında Türkçe yapılan en geniş tedkik A. Karahan'ın *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'ler* adlı mezoniyet tezidir ki, biz bu kısmın yazılışında adı geçen eserden geniş şekilde istifade ettik.

Mihnef Lût b. Yahya (ölm. 157/774)'nın *Kitabu Makteli'l-Huseyn*'i-dir. Kendisinden sonra Hz. Hüseyin hakkında eser veren müverrih ve ediplerin çok mühim bir kısmına kaynak teşkil eden bu maktelin asıl nüshası, bugüne kadar ele geçmemiştir. F. Wüstenfeld, adı geçen eserin konu ve anlatım bakımından birbirinden farklı Gotha, Leyden, Berlin ve Petersburg'daki yazmalarını toplayıp neşretmiştir. Naşir, kitabına yazdığı önsözde makteller arasında çok fark olduğuna dikkati çekmiş ve eserin ilk kısmının Ebû Mihnef'den aktarma olabileceğini, fakat ikinci kısmının çok abartılmış ve hayalden ibaret olduğunu ifade etmiştir. Nitekim Wüstenfeld'in verdiği başlığa göre eser «Hz. Hüseyin b. Ali'nin Ölümü Ve İntikamı» olmak üzere iki kısımdan ibarettir⁽¹⁶⁾.

1971'de Ebû Mihnef hakkında bir monografi neşreden Ursula Sezgin⁽¹⁷⁾, Hz. Hüseyin'in şehadetini işleyen tarihçilerin Ebû Mihnef'i ana kaynak olarak aldıklarını ve bu eserden «kalı Ebû Mihnef» diyerek bölümler iktibas ettiklerini belirtmiş ve bu alıntıları mukayeseli bir şekilde incelemiştir.

Kerbela hâdisesini konu olarak işleyen tarihçiler Ebû Mihnef'den faydalandıkları gibi, hadis kitaplarından ve başka kaynaklardan da istifade etmişlerdir⁽¹⁸⁾.

Ebû Mihnef'in eseri başta olmak üzere diğer müverrihlerin yazdıkları maktellerin çoğunda vak'a târihi hakikatlere uygun şekilde anlatılmakla beraber menkabevî rivâyetlerle de zenginleştirilmiştir⁽¹⁹⁾. Wüstenfeld'in Ebû Mihnef'in maktelini neşrederken esere *Arap Dünyasından Bir Roman* başlığını koymasının sebebi de bu-

(16) F. Wüstenfeld, *Der Tod des Husein ben 'Ali und die Rache: ein historischer Roman aus dem Arabischen*, Göttingen, 1883.

Ebu Mihnef'in bu eserinin diğer bir yazması da Necef'de bulunup 1347/1929'da yayınlanmıştır: «*Maḳtal al-Ḥusein va-maṣra ehl-beytihi va-aṣḥābihi fī Karbalā al-meṣhūr bi-Maḳtal Abi Minḥaf.*»

(17) Ursula Sezgin, *Abu Minhef*, Leiden, 1971.

(18) Bu konuda bk. Vecchia Vaglieri, «Ḥusayn b. 'Alī b. Abī Ṭalīb», *El.* c. III, s. 607-617 ve bu maddenin bibliyografyası.

(19) «...kat'i olarak söylenebilir ki, Husayn hakkında bilgi veren eserler, teferruâtta bir çok ilâveleri ihtivâ etmektedir ve rivâyetler, bize geldikleri en eski şekilleri altında bile, bir az romanlaştırılmış bulunmaktadır; bununla beraber, çok ciddî müellifler tarafından toplanmış olan bu eserlerin hâdiselerin cereyan tarzını doğru ve mevsuk bir tarzda tasvir ettiğinden şüphe edilmez.» Ahmed Ateş, «Hüseyin», *İA*, s. 639.

dur. Cl. Huart da, Vakıdî'nin *Kitabu Makteli'l-Hüseyn*'inden bahsederken, müverrihin eserine roman çeşnisi verdiğini söylemektedir⁽²⁰⁾.

Arap dilinde yazılmış olan maktellerin en tanınmışlarından biri Ebu'l-Ferec İsfahânî (284/897 - 356/967)'nin *Makatilü't-Talibîn* adlı eseridir⁽²¹⁾. Cafer b. Ebû Talib'in şehâdeti ile başlayan ve Ebû Tâlib evlâdının şehâdetini anlatan, bu arada Kerbelâ hâdisesine de geniş yer ayıran bu maktelde vak'a menkabevî rivâyetlerden uzak, târihî hakîkatlere uygun şekilde işlenmiştir.

Tanınmış ve sevilmiş bir başka makteî de Ebû İshak İsfârâyînî (ölm. 418/1027)'nin *Nûrû'l-Ayn fi Meşhedi'l-Huseyn*'idir. Eserinin başında Hz. Muhammed ve Hulefâ-yı Raşidin'den bahseden muharrir, Muaviye ve Yezid hakkında bilgi verdikten sonra Kerbelâ hâdisesini hikâye eder. Bu maktelin âdetâ devamı gibi olan ve Hz. Hüseyin'in şehâdetinin intikamını işleyen *Kurretü'l-Ayn fi Ahzı Sâri'l-Huseyn* Ebû Abdullah b. Muhammed tarafından yazılmıştır ve tarihî hakîkatlerden epeyce uzaktır⁽²²⁾.

Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Sü'eda* mukaddimesinde : «Hâlâ elsine-i 'Arab'da mezkûr olan maktel-i Ebû Miñnef ve maşra'-ı Tâüsî'dür ki Seyyid Rađiyüddin Ebû'l-Kâsım 'Alî b. Musâ' b. Cafer b. Muhammed et-Tâüsî kemâl-i tahkîk ü tedkîk ile isnâd-ı mu'teberden nakl idüp itmâmına ihtimâm itmiş» dediği *Masra'-ı Taûsî* (*Kitâbu el-Melhuf fi katli et Tufuf*)'de vak'a, tarihî olduğu kadar menkabevî ve destanî özellikler de arzedecek şekilde ele alınmıştır. Alevî olan Seyyid Radiyüddin (589/1193 - 644/1266) eserinin baş tarafında maktelini meşhedi ziyaret edenlerin yanında bulundurmaları maksadıyla yazdığını söylemektedir. Muharrir bu eserinde, Kerbelâ vak'a-sının bir fâcia olarak değil, şifler için ilâhî bir lutuf olarak vuku bulduğunu belirterek : «Eger bize hadis keder tavsiye etmese, biz bu büyük lutuf yüzü suyuna sevinç ve meserret kisvelerine bürünürdük. Fakat mâdem ki bizim kederimizde mustakbel hayatın sâhibi meserret bulacaktır, bundan dolayı biz mâtem elbisesi gi-

(20) Cl. Huart, *Arap Ve Arap Dilinde İslâm Edebiyatı*, trc. Cemal Sezgin, s. 191.

(21) 313/925'de telif edilen bu eser üç defa basılmıştır : Tahran 1307, Bombay 1311, Kahire 1949.

(22) Bu iki eser bir arada üç defa basılmıştır : Kahire 1298, Bombay 1302, Matba'a-i Amire 1303.

yiyor ve gözyaşlarımızı akıtmaktan haz duyuyoruz.»⁽²³⁾ diyerek kendisinden sonra kaleme alınacak olan maktel'lerde dâima işlenecek temalardan birini ifâde etmektedir.

Bahsettiğimiz bu eserlerde Maktel-i Hüseyin türünün özellikleri hemen hemen teşekkül etmiştir. Fakat daha sonraki senelerde - bilhassa siyâsî sebepler yüzünden - Arap dilinde bu konu, uzun zaman, ihmâl edilecektir⁽²⁴⁾.

İran Edebiyatında Maktel-i Hüseyin :

İlk olarak Araplar tarafından işlenen Kerbelâ olayının çoğu şii olan İranlıların siyâsî, sosyal ve kültürel hayatlarında çok önemli bir yeri vardır⁽²⁵⁾. Bilhassa Büveyhîler (320/932 - 447/1055) ve daha sonra isnâ aşeriyye inancını resmî mezhep kabul eden Safevîler (905/1499 - 1164/1750) zamanında Hz. Hüseyin'in şehâdeti İranlılar tarafından âdetâ millî bir mesele olarak telakkî edildi. Safevî hükümdarlarının imamlar hakkında eser yazılmasını teşvik etmelerinin⁽²⁶⁾ yanında İranlıların inançlarına ve ideolojilerini uygun olan maktel nev'i, İran'da alaka ile karşılandı.

Kaynaklara göre Fars edebiyatında maktel türünde yazılan ilk önemli eser Hüseyin Vâ'iz Kâşîfi (ölm. 910/1505)'nin *Ravzatü's-Sühedâ'sıdır*. Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Sü'eda* mukaddimesinde «Ve

(23) Bk. Abdülkadir Karahan, *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler*, Mezuniyet tezi, s. 6.

(24) Kataloglardan takip ettiğimize göre, Arapça makteller 12./18. y. y. dan itibaren, İran'daki ta'ziye nev'ine paralel olarak, tekrar yazılmağa başlanmıştır. Ancak bu müelliflerin çoğu Arap olmayan müslümanlardır.

(25) Hz. Ali'nin bütün müslümanları eşit kabul eden siyaseti, Hz. Hüseyin'in son Sasanî hükümdarı Yezdigird'in kızı Şehrbânû ile evli olması, Kûfe'nin durumu, Horasan'a yerleştirilen Arapların huzursuzluklarını İran'a taşımaları, şi'î inancı ile eski İran din ve âdetlerinin birleşen tarafları nihâyet İranlıların eski kudretlerini elde etme arzuları gibi sebepler yüzünden İranlılar Şii inancı etrafında birleştiler.

(26) «Safevî pâdişahlarından 967/1559'da ölen Şah Tahmasb kendisini metheden Muhteşem-i Kâşânî (ölm. 996/1588) ye: «Şâirlerin beni methetmelerine razı değilim, onlar şâh-ı velâyet 'Ali ve masum insanların şân şöret ve faziletlerine dâir kasideler yazmalıdırlar. İhsanı önce o hazretlerin mukaddes ruhlarından beklesinler, sonra da bizden umsunlar.» demiştir. Hasan Sabunçı Rızapur, *İranda Dinin Sosyal Etkisi*, Doktora tezi, s. 105.

efvâh-ı 'Acem'de meşhûr olan kitâb Ravzatü's-Şühedâ'dur ki Hâzret-i efşâhü'l-mütekellimîn Mevlânâ Hüseyn Vâ'iz tettebbu'-ı tevârih ü tefâsîr idüp dikkâtle yazmağın rivâyetleri derece-i şihhate yetmiş.» diye tanıttığı bu maktel Sultan Hüseyn Baykara (842/1438-913/1507)'nın torunu Seyyid Mirza Mürşidüddeve Abdullah'ın isteği üzerine yazılmıştır.²⁷ Müellif eserinin dîbâçesinde, kendisinden önce bu konuda yazılmış maktellerin Hasan ve Hüseyn'in faziletlerini biraraya getirmek ve tafsilatıyla anlatmak bakımından eksik olduğunu söyledikten sonra; enbiya, asfiya, şühedâ ve diğer belâ sahiplerinin ve Âl-i Abâ'nın durumunu ayrıntılarıyla anlatan bir eser meydana getirdiğini, *Ravzatü's Şühedâ* adını verdiğini, 10 bâb ve bir hâtîme üzere tertîp ettiğini söylemektedir.

Hz. Hüseyn'in şehâdetinden 847 sene sonra (908/1502) yazılan *Ravzatü's-Şühedâ*⁽²⁷⁾ ile maktel nev'i edebî hüviyetinin doruğuna yükselmiştir. Türünde şaheser olan bu eserin tesiri çok geniş olmuş, daha sonra kaleme alınan maktellere örnek teşkil etmiş, kısa zamanda Türkler arasında dahi büyük alâka görmüş, tercüme-leri, muhtasarları ve şerhleri meydana getirilmiştir.

Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Sü'eda*'yı yazarken «iktida kıldığı» *Ravzatü's-Şühedâ* hakkında ileriki sahifelerde daha geniş ve tahlili bilgi verilecektir.

Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyn :

Fuzulî, maktelinin mukaddimesinde Kerbelâ vak'ası hakkında yazılan, okunan ve anlatılan eserlerin Arapça, Farsça olduğunu, bundan dolayı Türklerin bu önemli hadisenin aslını idrak etme imkânı bulamadıklarını, bu sebeple ana dilinde bir maktel yazma ihtiyacı duyduğunu söylemiş olmasına rağmen Türk edebiyatında *Hadikatü's-Sü'eda*'dan önce kaleme alınmış maktel sayısı az değildir.

(27) «Çoğu zaman Hz. Hüseyn ta'ziye meclislerinde bu kitap okunur ve *ravzahani* ıstılahı bu kitabın adından gelmiştir.» Rızâzâde Şafak, *Tarih-i Edebiyat-ı İran*, s. 544.

Ravzatü's-Şühedâ'nın İran ve diğer memleketlerde pek çok yazması vardır. Bk. *Storey katalogu* c. II, s. 212 ve Rusça tercümesi s. 625.

Eserin baskıları. Lahor 1287/1870, 1290/1873, 1331/1913, Lucknow 1290/1873, Bombay 1285/1868-9, 1301/1883, Cawnpore 1309/1891, Tahrân 1333/1914-5, 1334/1915-6, 1341/1922.

Kaynaklara göre Arap edebiyatında işlenen maktellerden sonra ilk önemli makteler Türk dilinde yazılmıştır. Daha evvel de belirttiğimiz gibi, bu konuda yapılan ve kaynaklara dayanan en derli toplu araştırma Prof. Dr. Abdülkadir Karahan'ın *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin*'ler adlı mezuniyet tezidir⁽²⁸⁾. Biz burada *Hadikatü's-Si'eda*'nın yazılışına kadar Türk edebiyatında kaleme alınmış bellibaşlı maktelleri, genel bilgi vermek gayesi ile, çok kısa olarak tanıtmak istiyoruz :

Yazılış tarihi belli olduğu için bu türün Türk edebiyatında en eski örneği kabul edilen eser, Kastamonulu Şâzî'nin *Dâstân-ı Maktel-i Hüseyin*'idir⁽²⁹⁾. 763/1361'de telif edilen bu maktel manzumdur ve on bölüme ayrılmıştır. 3313 beyit olan bu eserde hikâye Yezid'in tahta geçişi epizodu ile başlar. Sâde bir Türkçe ve samîmî bir ifâde ile kaleme alınmıştır.

Yahya b. Bahşî'nin *Maktel-i Hüseyin*'i 905/1499'de tamamlanmıştır⁽³⁰⁾. 976 beyit olan bu eser pek çok maktel gibi meclislerde okunmak üzere kaleme alınmıştır. Yahyâ b. Bahşî konuya Hz. Muhammed'in torunları Hasan ve Hüseyin'i ne kadar sevdiğini anlatan mısralarla başlar. Eser sâde bir ile yazılmıştır.

(28) A. Karahan'ın 1937-38'de hazırladığı *Türkçe Maktel-i Hüseyin'ler Ve Hadikatü's-Si'eda* başlıklı travayın dördüncü bölümünde de kısaca aynı konu işlenmiştir.

(29) Metnin bir kısmı indeksle beraber mezuniyet tezi olarak hazırlanmıştır: Yaşar Türkay, *Kastamonulu Şâzî'nin Maktel-i Hüseyin* (1b-28a), 1974; Dursun Boztosun, (28b-54a), 1973. Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü.

Prof. İrené Melikoff'un bu konuda yayımladığı inceleme için bk. Metin And, «Maktel», *Milliyet Sanat Dergisi*, 2 Mart 1980.

Maktelin Türk ve Avrupa kütüphanelerinde yazmaları vardır. Süleymaniye kütüphanesi mikrofilm servisi nr. 822'de bulunan yazması Meddâhi mahlası ile kayıtlıdır.

(30) Bursalı Tâhir'in *Osmanlı Müellifleri*'nde varlığından haber verdiği fakat bugüne kadar bulunamayan bir maktelin bir nüshası Ankara Tarih-Coğrafya Fakültesi Ktp. Muzaffer Ozak (nr. 1/248) kitapları arasındadır. Harekeli nesih ile H. 938/1531'de istinsah olunmuştur Müellif : (65a) Kitâb oldu tamâm şa'ebân ayında - Hamîsuñ gicesinde hoş - ayende
Günü de on birinci gün idi bil - Tokuz yüz bişiydi hem dahı yıl
mısralarında eserini 905'de tamamladığını ifâde ettiğine göre Bursalı Mehmed Tâhir'in kaydettiği gibi 840/1436'de vefat etmiş olamaz. *Osmanlı Müellifleri*, c. 1, s. 199-200.

Lâmiî (ölm. 938/1532) nin *Kitab-ı Âl-i Resûl*'u çok tanınmış bir eserdir⁽³¹⁾. 989 beyit olan ve on bölümden meydana gelen bu maktelde vak'a Hz. Osman'ın şehâdeti ile başlar. Eserin en önemli özelliği Muhtar b. Ebû 'Ubeyd Sakafî'nin Hz. Hüseyin'in intikamını almak için Tâif'den hareketini konu alan bir kısmı da ihtivâ etmesidir. Sağlam bir nazım tekniği ile yazılan bu makteî didaktik mâhiyettedir.

Hacı Nureddin Efendi'nin *Maktel-i Hüseyin*'i 940/1530-1⁽³²⁾ de telif edilmiştir. Bu eser de manzumdur ve on bölüme ayrılmıştır. Vak'a Yezid ile başlar. Sâde bir Türkçe ve fakat zayıf nazım tekniği ile yazıldığı halde, kahramanlık ifâde eden mısraları ile çok sevilmiş, yedi defa basılmıştır⁽³³⁾.

Gelibolu'lu Câmî'nin *Sa'âdetnâme* unvanlı eseri *Ravzatü's-Şühedâ*'nın Türk diline aktarılmasıdır. Abdülbakî Gölpınarlı⁽³⁴⁾ eserin 941/1534 den sonra, Abdülkadir Karahan⁽³⁵⁾ ise 952/1545 - 968/1560 yılları arasında yazıldığını kaydetmektedirler. *Sa'âdetnâme*, *Ravza* gibi on bölüm bir hâtimeden ibârettir, sanatkârâne bir dil ile yazılmıştır⁽³⁶⁾.

Âşık b. Ali Nattaî (927/1520 - 980/1572)'nin *Ravzatü's-Şühedâ tercümesi*, M. Fuad Köprülü'nün Âşık Çelebi maddesinde yazdığına göre⁽³⁷⁾ 953/1546'den evvel tamamlanmıştır. Hüseyin Vâ'iz'in eserine bağlı kalınarak yapılan bu tercüme ve bilhassa Âşık Çelebi

(31) Lâmiî'nin *Maktel-i Âl-i Resûl*'ü, minyatürlü ve diğer yazma nüshaları için bk. *Lâmiî Çelebi, Maktel-i Âl-i Resûl*, İbrahim Boğalı, İst. Üniversitesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü Mezuniyet Tezi, 1971.

(32) Abdülkadir Karahan, *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin*'ler, s. 26.

(33) *Vak'a-i Kerbelâ* başlığı ile İstanbul 1285/1868, 1300/1883, 1309/1891, 1324/1908, 1329/1913, 1941/1925.

(34) Abdülbakî Gölpınarlı, *Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu*, c. III, s. 318.

(35) Abdülkadir Karahan, *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin*'ler, s. 29.

(36) Eserin yazma nüshaları için bk. *Tarih-Coğrafya Yazmalar Kataloğu*, c. I, s. 455-458. Süleymaniye Ktp. Halet Efendi Nr. 593'de bulunan yazma itina ile hazırlanmıştır.

(37) «Zamanını tâyine imkân bulabilmemiz, Lâtîfi tekiresinde bundan bahsedilmesi dolayısı ileler. (bir nüshası için bk. E. Blochet, *Catal. Mss. de la Bibl. Nat., anc. fon. turc, nr. 107*).» «M. Fuad Köprülü. Âşık Çelebi», *İA*, c. I, s. 700.

tarafından ilâve edilen mukaddime kısmı müzeyyen bir üslupla yazılmıştır⁽³⁸⁾.

Müellifleri bilinen bu maktellerden başka yazarları ve telif tarihleri belli olmayan, taşıdıkları dil özellikleri dolayısıyla 16. asırdan önce yazıldıkları tahmin edilen iki esere de kısaca değinmek istiyoruz.

Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 1285/2'deki bir mecmua içinde sekiz varaklık manzum bir maktel vardır. Baş tarafı eksik olduğu anlaşılan eserde vak'a Hz. Hüseyin'in başının Şımr tarafından kesilmesi ile başlar. O'aylar çok kısa olarak anlatılmıştır.

Halk diline yakın bir söyleyişle yazılan bu maktelde ifâde çok canlı ve samimidir.

Aynı kütüphâne Hacı Mahmud Efendi nr. 4724'de bulunan ve müellifi bilinmeyen diğer *Maktel-i Hüseyin* ise mensurdur. Yer yer manzum parçalarla süslü olan bu eserde hikâyeye Hz. Muhammed'in Mekke'den hicreti ile başlar. Maktelin baş kısmında râvilerin isimleri sayılmakla beraber konu ve şahıslar tarihî hakikatlerden uzak olarak işlenmiştir. Kerbelâ'da cereyan eden savaş mübalagalı, destanî bir üslup ve sâde bir dil ile kaleme alınmıştır⁽³⁹⁾.

HADİKATÜ'S - SÜ'EDA'NIN TANITILMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ESERİN YAZILIŞ SEBEBİ VE TE'LİF TARİHİ

Fuzûlî, *Hadikatü's-Sü'eda* mukaddimesinde Allah'ın insanları dünyada belâlara mübtelâ kılarak imtihan ettiğini, insanların makamlarının yüksekliğinin, katlandıkları musibetlerle ölçüldüğünü, bu sebeple en çok belâyâ uğrayanların peygamberler, onların içinde

(38) Eserin Bayezid Ktp. ve Süleymaniye Ktp. iki yazma nüshası vardır. Bayezid Ktp. nr. 5329; 1027/1617'de Ali b. Muhammed eliyle istinsah edilmiştir. Süleymaniye Ktp. Ayasofya nr. 3445; bu yazma eksiktir.

(39) Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi nr. 4724; 1284/1867'de Ali Haydar b. Osman eliyle istinsah olunmuştur.

Bu maktelin pek az farklı ve *Kerbelâ Vak'ası* başlığı taşıyan diğer nüshası Hacı Mahmud Efendi nr. 4727; Hasan Hasib eliyle 1256/1846'da istinsah edilmiştir.

de Hz. Muhammed olduğunu ifâde ediyor. Daha sonra Peygamber ve Ehl-i Beyt'in çektiği cefâları, Kerbelâ şehidlerinin mâtemini tutmanın sevâbını anlatarak, İslâm fırkalarının her sene Muharrem ayında Kerbelâ'da toplanarak felâketleri yeniden hatırlayıp göğüslerindeki yarayı tazedediklerini söyledikten sonra şöyle devam ediyor : «Ammâ cemî-i müddetde mecâlis ü mehfâfilde taqrîr olunan veķâyî-i Kerbelâ ve keyfiyyet-i ahvâl-i şühedâ Fârisî ve Tâzî 'ibâretinde beyân olmağın eşrâf-ı 'Arab ve ekâbir-i 'Acem temettü' bulup e'izze-i Etrâk ki cüz'-i a'zam-i terkîb-i 'âlem ve şinf-ı ekser-i nev'-i benî Âdem'dür satr-ı zâyid-i şahâyif-i kütüb gibi şufûf-i mecâlisden hâric kâlup istifâ-yı idrâk-ı haķâyık-ı ahvâlden mahrûm kâlurlardı. Bu sebebden iktizâ-yı 'umûm-ı mâtem-i Âl zebân-ı hâlle ben hâk-sâra ta'arruz itdi ve dest-i ta'arruzla giribânım dutdı ki : «Ey perverde-i hân-ı ni'met-i feyz-i Şâh-ı Kerbelâ Fuzûlî-i mübtelâ n'ola ger bir tarz-ı müceddede muhterî' olsañ ve himmet dutup bir maḡtel-i Türki inşâ kılsân ki fuşahâ-ı Türki-zebân istimâ'ından temettü' bulalar ve idrâk-ı maẓmûnında 'Arab'dan ve 'Acem'den müstağni olalar»⁽⁴⁰⁾.

Yazar bu nasihatı işitince, böyle bir eser kaleme almanın kendisi için saâdete vesile olacağını düşünür. Ancak Türkçe'nin ifade imkânları ile bu gibi vak'aları dile getirmenin zorluğunu belirttikten sonra Allah'a : «.... bu binâ-yı müceddet ta'mîrinde ve bu mülk-i mü'ebbed teshîrinde elfâz ü ma'âniden cemî-i meşâlihûm müheyyâ kılasen ve aşhâb-ı ḡased ve erbâb-ı 'inâd hücûm itdükçe baña mu'în ü müsâ'id olasen.»⁽⁴¹⁾ diye dua eder.

Fuzulî eserini, *Hadikatü's-Sü'eda*'nın sonundaki Münâcât Be-Dergâh-ı Kâdı'l-Hâcât kısmında Kanunî Sultan Süleyman (900/1494 - 974/1566)'nın paşalarından Muhammed Paşa'nın «ḡüs-nı işâret-i şerîfiyle»⁽⁴²⁾ kaleme aldığını söyler.

Eserin telif tarihi belli değildir. Fuzulî «aḡsen-i sa'ât ve ey-men-i evķâtde semt-i ihtitâm buldı»⁽⁴³⁾ diyor. Rieu, *Gülşen-i Hulefa*'dan aldığı bilgiye göre Mehmed Paşa'nın 956/1549 - 961/1554 yılları arasında Bağdad'da vazife gören Sivas Mir-i Miranı Baltacı Mu-

(40) Metin s. 16-17.

(41) Metin s. 17.

(42) Metin s. 487.

(43) Metin s. 487.

ammed (Mehmed) Paşa olduğunu söylüyor^(44/1). A. Karahan, Rieu ile aynı görüşü paylaştığını ifade ettikten sonra *Hadikatü's-Sü'eda'* nın Mehmed Paşa'nın Bağdad'da, bulunduğu seneler arasında telif edilmiş olabileceğini kaydediyor^(44/2). Fakat, istinsah tarihi belli olan yazmalardan en eski *Hadikatü's-Sü'eda* 954/1547 tarihini taşıdığına göre, eser, Baltacı Mehmed Paşa'nın Bağdad'da bulunduğu tarihten önce telif edilmiştir.

*Hadikatü's-Sü'eda'*da zikredilen Mehmed Paşa'nın Baltacı Mehmed Paşa değil 952/1545 - 954/1547 yılları arasında Bağdad'da bulunan el-Hac Sofu Mehmed Paşa (ölm. 958/1551) olması mümkündür^(44/3).

2. HADİKATÜ'S-SÜ'EDA'NIN MANZUM KISIMLARININ ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Hacim itibariyle Fuzulî'nin en büyük eseri olan *Hadikatü's-Sü'eda*, genel olarak mensur olmakla birlikte yer yer manzum parçalarla da süslenmiştir.

Eserde 16 Arapça, 525 Türkçe olmak üzere 541 parça manzume mevcuttur. Toplam beyit sayısı 1152'dir, bir tane de mısra^e vardır⁽⁴⁵⁾.

Fuzulî'nin Türkçe şiirlerinde kullandığı bahirler, her bahirde tercih edilen vezinler şöyledir :

Bahr-ı Hezec :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	40
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	17
Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün	2

(44/1) Rieu, *Catalogue of the Turkish manuscripts in the British Museum*, s. 39, 40.

(44/2) A. Karahan, travay 28, s. 10 ve Prof. Dr. A. Karahan, *Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri*, s. 268

(44/3) Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, c. IV, s. 113.

(45) Ekrem Cafer, «Fuzulî'nin Hadikatü's-Sü'edasında Olan Manzum Eserlerin Vezni» başlıklı araştırmasında «Bizim sayarak muayyen ettiğimize göre *Hadikatü's-Sü'eda'*da 539 manzum parça var, bunların 14'ü Arapça, 525'i Azerbaycancadır.» demektedir. *Azerbaycan İlimler Akademisi*, s. 111.

— Mef'ûlü Mef'âilü Mefâ'ilü Fe'ûlün	1
Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün	4

Bahr-ı Remel :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	226
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	5
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	46
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	3

Bahr-ı Hafif :

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	54
-----------------------------	----

Bahr-ı Muzari' :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	61
-----------------------------------	----

Bahr-ı Müctes :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	34
---------------------------------------	----

Bahr-ı Mütekarib :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün	1
Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl	17
Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl	1

Rübâ'i :

Ahreb	13
-------	----

Arapça şiirlerde kullanılan bahrleri :

Bahr-ı Recez :	1
Bahr-ı Remel :	3
Bahr-ı Hafif :	2
Bahr-ı Basit :	2
Bahr-ı Muzari' :	1
Bahr-ı Mütekarib :	1
Bahr-ı Tavil :	3
Bahr-ı Vâfir	1
Bahr-ı Kâmil	2

Hadikatü's - Sü'eda'daki şiirlerin nazım şekilleri :

Mısra' :	1
Beyt :	116
Kıt'a :	206
Nazm :	110

Gazel :	33
Kıt'a-i Kebîre :	15
Mesnevî :	45
Ruba'î :	13
Terkib-i Bend :	1

3. HADİKATÜ'S-SÜ'EDA İLE RAVZATÜ'Ş-ŞÜHEDA'NIN KARŞILAŞTIRILMASI

Fuzulî, *Hadikatü's-Sü'eda* mukaddimesinde «....asl-ı te'lîfde *Ravzatü'ş-Şühedâ*'ya iktidâ kılpup sayır kütübde olan nikât-ı garîbeleri mümkün oldukça aña ilâve kılam....»⁽⁴⁶⁾ diyerek, eserini yazarken *Ravzatü'ş-Şüheda*'ya tâbi olduğunu, fakat bununla beraber başka eserlerden de faydalandığını ifade etmektedir.

Hadikatü's-Sü'eda müellifi *Ravzatü'ş-Şüheda*'dan neler almıştır, ayrılan taraflar nelerdir, işleyişte fark var mıdır, eserin orijinal tarafı nedir? Bunları tesbit etmek için, bizden önce yapılan karşılaştırmaları da kaydederek, iki eseri, kısaca, mukayeseli bir şekilde ele aldık.

Bu konuda ilk karşılaştırma 1937'de Karahan tarafından yapılmıştır. A. Karahan *Türkçe Maktal-i Hüseyin'ler Ve Hadikat-üs-Sü'adâ* başlıklı travayında *Ravzatü'ş-Şüheda*'nın ve *Hadikatü's-Sü'eda*'nın dibaçelerini, ilk bölümlerinin üçer fasıllarını mukayese etmiş ve bu karşılaştırmadan elde ettiği neticeyi mezuniyet tezinin 35. sahifesinde ve *Eski Türk Edebiyatında İncelemeler* adlı kitabında aşağı yukarı aynen tekrar etmiştir⁽⁴⁷⁾.

İkinci karşılaştırma 1938'de Nevvar Ahmet'in *Fuzulî'nin Nesri* başlıklı tezinde yapılmıştır. Fuzulî'nin nesri üzerinde yapılmış bir

(46) Metin s. 18.

(47) A. Karahan'a göre : «*Hadikanın* taksim ve tertibi esas itibariyle *Ravzadan* iktibas edilmiştir; esasını islâmî anane ve nakillerden alan motifler *Ravzadan* alınmadır; *Hadikanın* nesri, Türk edebiyatında pek az rastlanacak şekilde güzel, sade ve işlektir; üslup tahkiye kudreti itibariyle, *Hadika Ravzadan* ayrı ve üstündür; *Hadikaya* serpiştirilmiş nazım parçaları, *Ravzadakilerden* daha şiirle yoğrulmuştur; *Hadika*, *Ravzanın*, aslından daha muvaffak ve ilâvelerden fazla ihtisarlar yapılmış, serbest bir tercümesidir denebilir». Travay, s. 17. *Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri*, s. 273.

tahlil denemesi olan bu araştırmada «*Hadikatü's-süada*'nın meal itibariyle Hüseyin Vaizin *Ravzatü's-süheda*sından alınmış olmasıyla de Fuzulinin bu eserinde gösterdiği hususiyet bilhassa üslubuna ait olacağı için *Hadikatü's-süada*'dan alınarak üzerinde işlenen kısımlar ekseriyya *Ravzatü's-süheda*daki mukabilleri ile karşılaştırılmıştır»⁽⁴⁸⁾. Nevvar Ahmet, Fuzulî'nin nesrini belirgin unsurlarına göre tahlil ederken her iki eserin çeşitli bölümlerinden aldığı onbeş parçayı mukayese etmiştir⁽⁴⁹⁾.

Azerî araştırmacıları da bu konu üzerinde durmuşlar ve iki eseri karşılaştırmışlardır. 1958'de M.S. Sultanov⁽⁵⁰⁾ ve daha sonra Hidayet Efendiyev⁽⁵¹⁾ *Hadikatü's-Süada*'nın orijinal bir eser olduğunu misaller vererek göstermişler. A.M. Kasımov da bu tedkikleri esas tutarak, konuyu daha geniş bir şekilde ele almış ve bilhassa Fuzulî'nin esere kazandırdıkları üzerinde durmuştur. Kasımov'a göre «Fuzulî hemin mevzu'u yeniden işlemiş ve kendi tarzında bir eser vücuda getirmiştir»⁽⁵²⁾.

Bahsettiğimiz bu karşılaştırmalara ilâve olarak, biz de biraz daha değişik noktalardan iki eser arasında birleşen ve ayrılan tarafları belirtmek istiyoruz⁽⁵³⁾.

(48) Nevvar Ahmet, *Fuzulî'nin Nesri*, Edebiyat mezuniyet tezi, 1938, s. 1.

(49) «*Hadikatü's-süada*nın hazin mevzuu ile âhenkdar olarak rikkat ve elem itibariyle bir mümtaziyeti hâizdir. Heyecan ve teessür; kelime intihapları ve cümle teşkilleri ile duyulmaktadır. Hüseyin Vâizde bu derece gama boğuluş yoktur ... Fuzulî Hüseyin Vaizin ifadesini bazen aynen alır, fakat ona bir kaç kelime ilâvesiyle veya hafziyle veya cümle teşkillerindeki hususiyetle meydana gelen ifade büsbütün yeni, şahsî ve kuvvetlidir. *Hadikatü's-süada*da *Ravzatü's-süheda*nın teferruata fazla ehemmiyet veren tahkiye tarzı alınmamış, münekkah bir ifade kullanılmıştır. Fuzulinin eserinde *Ravzatü's-süheda*ya nazaran çok daha fazla sanat yapıldığı halde tabiiik ve samimiyeti ihlâl edilmemiş, bu sanatlar eserine çok defa renk ve canlılık vermiştir.» Nevvar Ahmet, *Fuzulî'nin Nesri*, s. 77.

(50) M. Sultanov, «Fuzulî'nin *Hadikatü's-Süada* Eseri» *Azerbaycan Jurnalı*, nr. 7, s. 182-190.

(51) H. Efendiyev, *Azerbaycan Bedii Nesrinin Tarihinden*, s. 23-42.

(52) Aydın Kasımov, «Fuzulî'nin *Hadikatü's-Süada*'sı Hakkında Bazı Kaydalar», *Elyazmaları Hazinesinde*, c. 4, s. 125.

(53) Karşılaştırmayı Süleymaniye Ktp. Ayasofya, 3221 numarada kayıtlı olup 933/1526 yılında istinsah edilmiş olan *Ravzatü's-Süheda* nüshasına esas alarak yaptık.

Şekil bakımından her ikisi de on bâb ve bir hâtimedden ibârettir. İkisi de esas itibariyle mensurdur. Ancak ele alınan konuyu açıklamak veya daha tesirli hâle getirmek gayesiyle metne manzum parçalar ilâve edilmiştir. Ayrıca, yeri geldikçe âyet, hadis, kelâm-ı kibar, atasözleri ve rivâyetlerden de istifade edilmiştir.

Konu bakımından Fuzulî, genellikle *Ravzatü's-Şüheda'yı* takip etmiştir.

İki eserin yazılış sebepleri farklıdır. Hüseyin Vâ'iz, kendisinden önce yazılan maktellerin tafsilat bakımından eksik olduğunu, kendisinin enbiya, asfiya, şüheda, Al-i Abâ'nın durumu ayrıntılarıyla anlatan bir eser meydana getirmek istediğini söylüyor. Fuzulî ise, mensubu olmakla iftihar duyduğu Türk milletinin kendi dillerinden okuyup anlayacakları Türkçe bir maktel yazmak istiyor.

Bölüm başlıklarının bir kısmı farklıdır :

Birinci bâb :

Ravza : Ba'zı enbiyânın ibtilâları hakkında

Hadika : Enbiya Ahvalin Beyan İder

Faşl-ı İbtilâ-yı Âdem A.S.

Faşl-ı İbtilâ-yı Nüh A.S.

Faşl-ı İbtilâ-yı Halîl A.S.

Faşl-ı İbtilâ-yı Ya'küb A.S.

Faşl-ı İbtilâ-yı Mūsâ A.S.

Faşl-ı İbtilâ-yı İsa A.S.

Faşl-ı İbtilâ-yı Eyyüb A.S.

Faşl-ı İbtilâ-yı Zekerîyyâ ve Yahyâ A.S.

Hüseyin Vâ'iz birinci bölümde peygamberlerin ahvalinden bahsederken hepsini tek başlık altında vermiştir. Fuzulî ise her peygamberi tali başlıklar altında işlemiştir ve Hüseyin Vâ'iz'in eserinde olmayan Faşl-ı İbtilâ-yı İsa'yı ilâve etmiştir.

İkinci bâb :

Ravza : Hazret-i Risâlet'in Kureys'den çektiği cefâlar ve Hamza ve Cafer-i Tayyar'ın şehâdetleri

Hadika : Hazret-i Resûl'un Kureys'den Çekdüğü Cefaları Beyân İder

Faşl-ı Şehâdet-i ‘Ubeyde
 Faşl-ı Şehâdet-i Hamza
 Faşl-ı Şehâdet-i Ca‘fer

İlk bölümde olduğu gibi burada da Fuzulî konuyu yan başlıklar altında ele almıştır.

Üçüncü bâb :

Ravza : Seyyidü'l-Mürselin vefatı hakkında

Hadika : Hâzret-i Seyyidü'l-Mürselîn'ün Keyfiyyet-i Vefâtın Beyân İder

Bu başlıklarda fark yoktur.

Dördüncü bâb :

Ravza : Doğumundan vefatına kadar Hz. Fatıma'nın halleri hakkında

Hadika : Fâtıma-i Zehrâ Vefâtın Beyân İder

Hüseyin Vâ‘iz'in başlığı muhtevayı daha iyi ifade etmektedir, çünkü bu bölümde yalnız Hz. Fatıma'nın vefatından değil hayatından da bahsedilmektedir. Fuzulî bu bölüme bir giriş eklemiştir.

(Baştan (140/3) Hazret-i Resul'un (141/3) kadar olan kısım.)
Beşinci bâb :

Ravza : Doğumundan şehâdetine kadar Murtaza'nın ahvali hakkında

Hadika : Hâzret-i Murtażâ ‘Alî Vefâtın Beyân İder

Hız. Fatıma bahsinde olduğu gibi burada da bahis mevzu olan Hız. Ali'nin yalnız şehadeti değil, hayatı, savaşları ve faziletleridir.

Fuzulî bu bölüme de bir giriş yazmıştır (177/3 - 179/4 Şevâhidü'n-Nübüvve'de meşhûrdur ki....)

Altıncı bâb :

Ravza : Doğumundan şehâdetine kadar İmam Hasan'ın bazı ahvali ve faziletleri hakkında

Hadika : İmâm Hasan Hâzretleri Ahvâlin Beyân İder

Bu bölümün girişi Fuzulî tarafından telif edilmiştir. (217/3-219/5 Bu mażmûn mestûr-ı....)

Yedinci bâb :

Ravza : İmam Hüseyin'in doğumu, menkabeleri ve ağabeyinin vefatından sonraki durumu hakkında

Hadika : Hâzret-i Sultân-ı Kerbelâ'nun Medîne'den Mekke'ye Teveccüh İtdüğün Beyân İder

Bu bölümde Hüseyin Vâ'iz'in koyduğu başlık konuya daha uygundur. Çünkü bu bölüm Hz. Hüseyin'in doğumu ile başlamaktadır.

Bu kısmın da girişi Fuzulî tarafından ilâve edilmiştir. (237/4-239/11 Nüşa-ı Şevâhidü'n - Nübüvve'de....)

Sekizinci bâb :

Ravza : Müslim b. 'Akîl b. Ebî Tâlib'in şehadeti ve ba'zı evlâdının katli hakkında

Hadika : Müslim 'Akîl'ün Şehâdetin Beyân İder

Bu kısımda yalnız Müslim 'Akîl'in değil evlâdının öldürülmesi de işlemiştir, bu bakımdan Hüseyin Vâ'iz'in eserindeki başlık konuya daha uygun düşmektedir.

Dokuzuncu bâb :

Ravza : Hüseyin'in Kerbelâ'ya ulaşması, düşman ile yapılan harp, Hz. Hüseyin'in, evlâdının, akrabasının ve diğer yakınlarının şehâdetleri hakkında

Hadika : Hâzret-i İmâm Hüseyin'ün Mekke'den Kerbelâ'ya Geldüğün Beyân İder

Hüseyin Vâ'iz, bu bölümde, Hâzret-i Hüseyin'in Kerbelâ'ya ulaşmasını ve muharebenin tamamını anlatırken, Fuzulî savaş sa-bahına kadar olan durumu ifâde etmiştir.

Onuncu bâb :

Ravza : Birinci fasıl Kerbelâ harbinden sonra Ehl-i Beyt'in başından geçenler

İkinci fasıl İmam Hüseyin'i öldürenlerin uğradığı azaplar

Hadika : Hâzret-i Hüseyin'ün Leşker-i Yezîd'le Muḥârebesin Beyân İder Ve Ol İki Faşldur : Faşl-ı Evvel Şehâdet-i Hurr Ve Ba'zî Şüheda

İkinci Faşl Hâzret-i Hüseyin Ve Ehl-i Beyt Şehâdetin Bildürür

Bu bölüm her iki eserde de ikiye ayrılmakla beraber, bölümlerde başlıklardan da anlaşılacağı gibi anlatılanlar farklıdır.

Hâtîme :

Ravza : Hâtîme

Hadika : Muḥadderât-ı Ehl-i Beyt'ün Şâm'a Girdüğün Beyân İder

Merşîye-i İmâm Hüseyin R.A.

İzhâr-ı Tevellüd-ı E'imme R.A.

Münâcât Be-Dergâh-ı Kâdî'l-Hâcât

Hüseyin Vâ'iz Kâşîfî eserinin son bölümünü fasıllar ile bölerek oniki imama ayırmış ve bu konuda teferruatlı bilgi vermiştir.

Fuzulî ise bu fasılda, Ehl-i Beyt kadınlarının Şâm'a gidişlerini, oradan da Mekke'ye dönüşlerini anlatmıştır.

Ravzatü's - Şüheda bu kısım ile son bulurken, şâir Fuzulî, hatmeden sonra yalnız Türk edebiyatının değil, dünya edebiyatının da en güzel kabul edilebilecek mersiyelerinden birini ilâve etmiştir. Daha sonra, «gerçi konumuzla ilgili değildir ama *Ravzatü's - Şüheda*'da anlatılanları kısaca ifade etmeyi uygun bulduk», diyen Fuzulî çok muhtasar olarak oniki imamın doğum, ölüm tarihlerini ve evladının tanınmışlarının isimlerini vermiştir.

Nihayet, eserine bir münacat ekleyerek, burada Kerbela'da yaptırdığı su yolu dolayısıyla Kanunî Sultan Süleyman'a ve bu eseri yazması için hüsn-ı işârette bulunan Mehmed Paşa'ya dua eden Fuzulî, *Hadikatü's - Sü'eda*'yı bitirmesine imkân verdiği için Allah'a şükretmektedir.

Bu genel karşılaştırmadan sonra; çalışmamızın gayesi iki eseri mukayese olmamakla beraber farklılıkları ana hatlarıyla göstermeği uygun bulduk.

Fuzulî, *Ravzatü's - Şüheda*'yı kelime kelime tercüme etmeyip, Hüseyin Vâ'iz'in eserini kendi ifadesi ile Türkçe'ye aktarmıştır.

Arapça ibâreleri umumiyetle aynen almakla beraber, çoğu zaman değişik yorumlanmıştır. Bazan da kendisi Hüseyin Vâ'iz'de olmayan âyet, hadis ve kelâm-ı kibar eklemiştir. Meselâ Adem Peygamber faslının girişi, dokuzuncu bâbın girişi gibi.

Fuzulî'nin eserinde, *Ravzatü's-Şüheda*'da Farsça verilen bazı konuşmalar Türkçe değil Arapça'dır. Ya'kub Peygamber'in çektiği belâların anlatıldığı faslın girişinde Hz. Muhammed ile Cebra'il'in konuşması gibi.

Fuzulî genellikle Hüseyin Vâ'iz'in anlattıklarını hülâsa ederek nakletmiş, bazı cümleleri çıkartmış, yeri geldikçe de başka eserlerden iktibaslar yapmıştır.

Fakat *Ravzatü's-Şüheda* ile *Hadikatü's-Sü'eda* arasındaki en mühim ayrılık manzum kısımlardadır. Fuzulî, Hüseyin Vâ'iz'in eserine aldığı Arapça şiirleri aktarmış olmakla beraber, eserine tek bir Farsça mısra bile almamıştır.

Her iki esere konuyu şerh etmek, teyid etmek veya aynı duygu ve fikri ifâde etmek gayesiyle ilâve edilen manzumeler *Hadikatü's-Sü'eda*'da mensur kısımlarla daha uyum içindedir ve daha şâirânedir.

Mensur kısımlarda Türkçe'ye aynen aktarmasa bile, genellikle *Ravzatü's-Şüheda*'yı takip eden Fuzulî, manzumelerde hem şekil hem de muhteva bakımından farklılık göstermektedir.

Nihayet hacim bakımından da iki eser arasında fark vardır. Daha önce belirttiğimiz gibi, Fuzulî, *Hadikatü's-Sü'eda*'ya ilâveler yapmış olmakla beraber, *Ravzatü's-Şüheda*'yı Türkçe'ye hem kısaltarak hem de daha sade bir ifade ile aktarmıştır.

4. ESER TERCÜME MİDİR?

Yapılan bu karşılaştırmadan da anlaşılacağı gibi, Fuzulî konunun hemen tamamını Hüseyin Vâ'iz Kaşîfî'den almıştır. Fakat *Ravzatü's-Şüheda*'yı Türkçe'ye aktarırken, esere tam bağlı kalmamış, konuyu takip etmekle beraber, bazı kısımları hülâsa etmiş, ilâveler yapmış, bazı epizotları da *Hadikatü's-Sü'eda*'ya almamıştır.

Fuzulî'nin maktelinin tercüme olup olmadığı neticesine varmadan önce, eski edebiyatımızın tercüme anlayışının zamanımızdaki

çeviriden daha farklı olduğunu hatırlamak gerekir⁽⁵⁴⁾. Ayrıca, gerek Doğu, gerek Batı edebiyatlarında bir eserin aynı dilde veya başka bir lisanda birçok edip tarafından tekrar yazılması, klasik ekolde gelenektir⁽⁵⁵⁾.

Bu sebeple *Hadikatü's-Sü'eda*'yı, bugünkü çeviri anlayışıyla değerlendirerek *Ravzatü'ş-Şüheda*'nın tercümesidir diyemeyiz.

Fuzulî çok beğendiği *üstadın* eserini kaynak alarak, başka eserlerden de faydalanıp, kendi duygu ve düşüncelerinin ilâvesi ile, konu bakımından Hüseyin Vâ'iz Kâşîfi'nin eserine benzeyen, Türkçe, orijinal bir eser meydana getirmiştir.

5. HADİKATÜ'S-SÜ'EDA HAKKINDA BİRKAÇ SÖZ

Peygamberlerin, Ehl-i Beyt'in çektikleri cefaların ve Hz. Hüseyin'in şehâdetinin işlendiği *Hadikatü's-Sü'eda* ile, Fuzulî'nin hayatı, mizacı, şahsî görüşleri ve inancı arasında yakın alâka vardır.

Fuzulî, Farsça divanının mukaddimesinde doğduğu ve yetiştiği topraklar için şunları söylüyor : «Bil ki hakikî sevgilinin güzelliğine âşık ve İlahî sevgi şarabıyla sarhoş olup dünya lezzetlerinden el etek çeken, nefesine tâbî olmayan birçok veliler, mübarek insanlar, şeyhler ve âlimler ıstırap kılıcı ile helâk olunca bu diyarda toprağa kalb olmuşlardır. Bu diyârın toprağı mazlumların (Hazreti Hasan ve Hazreti Hüseyin) kanı ile karışmıştır; o şehidlerin kanları bu topraklara dökülmüştür. Allahın kaza ve kaderi senin çamurunu bu toprak ile yoğurmuş ve mukadder nasibini bu toprağın üzerine yazmıştır. Sen bu mihnet beşiğinde meşakkat sütü ile

(54) «Nergisi, Gazalî'nin *Kimya-yı Seâdet* adlı eserinin bir faslının tercümesi olan *İksir-i Seâdet*'in başında tercümciler hakkında şunları söylüyor : «Zira sühan-fermân-ı ma'nâ-âşnâya vâzih ü hüveydâdur ki, muhlakâ terceme iki kısım olup, bir kısmı elfâz-ı mütercemeyi bi'aynihi terkibi ile ta'bîrdür; ... ve kısm-ı sâni me'al-i kelâmı ahzîdüp mazmûn-i sühân-ı muşannefü'l-aşlı kalib-i hüsn-i edâya ifrâğ için münâsib-i mağâm bac'ı elfâz ü sibârât ve terâkib ü isticârât ile perdâht-ı zînet virüp murâd-ı muşannifi şüret-i hüv u tarz-ı mergûbdu taşkîk u taşvîrdür.» Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, c. 1, s. 82-83.

(55) «Eski Yunandan beri hemen bütün Doğu Ve Batı klasikleri, nazîre şöyle dursun, tercümeyi bile kreasyon addederlerdi.» Nihad Sami Banarlı, *Büyük Nazireler, Mevlid Ve Mevlid'de Millî Çizgiler*, s. 3.

Bu tercüme anlayışıyla tekrar tekrar yazılan eserler için bakınız aynı eser, s. 3-7.

beslenmiş ve buranın suyu ve havası ile yetişip büyümüşsün. Biliyorum ki sen dertli yaradılmışsın. Dert ise şairliğin sermayesidir»⁽⁵⁶⁾.

Fikrî ve dinî terbiyesini bu çevreden alan, aşk ve ızdırab şâiri Fuzulî, *Hadikatü's-Sü'eda*'da Hz. Hüseyin ve diğer şehidlerin şehâdetine ağlayan muhitinin duygularını ifâde etmiştir⁽⁵⁷⁾. Onlara Allah sevgisi ile fanî dünyânın ızdıraplarına sabırla karşı koymanın insanı ebedî saadete kavuşturacağı müjdesini; âyet ve hadisler zikrederek, misaller getirerek vermiştir. Nihayet «onun mersiyeyle gayet elverişli, hassas, cefakeş, malum ve coşkun şahsiyetinde Kerbelâ faciası : en tabii ve seyyal mütennimini bulmuştur»⁽⁵⁸⁾.

Fuzulî'nin inancına, bilgisine hatta milliyetine dair bilgiler ihtiva eden *Hadikatü's-Sü'eda*, taşıdığı edebî özellikler bakımından da ayrıca önemlidir.

XVI. yüzyılda Azerî Türkçesi'nin hakim olduğu Bağdad civarında yetişen Fuzulî'nin eserleri, bu çevrenin ve devrin fonetik ve morfolojik özelliklerini aksettirmektedir⁽⁵⁹⁾.

Onun dilinin ve üslûbunun Osmanlı şâirlerinden farkını tezki-reciler şu ifadelerle göstermişlerdir : Latîfî : «Nevâyi tarzına karîb bir tarz-ı dil-firîbî ve üslûb-ı acîbî vardır»⁽⁶⁰⁾. Hasan Çelebi : «Nevâyi tarzına karîb bir üslûb-ı bedîcî ve semt-ı garîbî vardır»⁽⁶¹⁾.

Fuzulî'nin dili üzerinde araştırma yapanlar onun Safevîler devrinde yazdığı *Beng ü Bâde* gibi eserlerindeki Azerî sahası özellik-

(56) *Fuzulî'nin Farsça Divanı (Tercümesi)*, Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan, s. 5.

(57) Fuzulî'nin diğer eserlerinde de Hz. Hüseyin ve Kerbelâ hakkında söylenmiş şiirler vardır. Bu konuda bilhassa Farsça Divan'ındaki 36, 38, 39, 40 ve 48. kasidelerine bakılabilir. *Fuzulî Farsça Divan* (Edisyon Kritik), Yayımlayan : Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu, Ankara, 1962.

(58) Dr. Abdülkadir Karahan, *Fuzulî Muhiti, Hayatı Ve Şahsiyeti*, s. 174.

(59) «Batı Türkçesinin içinde saha bakımından zamanla iki daire meydana gelmiştir. Bunlardan biri Azerî ve Doğu Anadolu sahasını içine alan doğu Oğuzcası, diğeri Osmanlı sahasını içine alan batı Oğuzcasıdır. Doğu ve batı Oğuzcaları arasında ilk asırlarda çok küçük saha farkları dışında bir ayrılık mevcut olmamış, bu saha farkları yavaş yavaş genişleyerek ancak 17. asırdan sonra doğu ve batı Oğuzca dairelerini meydana getirmiştir» Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s. 14.

(60) Latîfî Tezkiresi, s. 265

(61) *Tezkiretü'l-Şu'ara*. Hazırlayan : Dr. İbrahim Kutluk, c. II, s. 758.

lerinin pek çoğunun Osmanlıların Bağdad'ı fethetmelerinden sonra yazdığı eserlerde görülmediğini söylemektedirler⁽⁶²⁾.

Hakikaten, *Hadikatü's-Sü'eda* Azerî Türkçesi özellikleri taşımakla beraber *Beng ü Bâde*⁽⁶³⁾ ve *Divan'ına*⁽⁶⁴⁾ göre Osmanlı Türkçesine daha yakındır⁽⁶⁵⁾.

Hadikatü's-Sü'eda'nın cümle yapısında da nâdir olmakla beraber, Türkçe'nin tabii akışına uymayan cümleler vardır⁽⁶⁶⁾:

«Ey Âdem bu müddeâ eşer-i maḥabbetdür ne ki muḫtezâ-yı şerî'atün». (28)

«Fi'l-vaḫr te'emmul itdükde münāsib görünür ḥadīs-i şahīḥ muḫtezāsınca sefine-i Nuh'a Ehl-i Beyt-i risalet». (32)

«Nāgāḥ haber-i vāḫr'a-i Kerbelā yetüp ma'lūm oldu ki ol kebūterin per ü bāli nāme-i aḫvāl-i Kerbelā imiş ravza-i Resūlullāh'a». (437)

Fuzulî *Hadikatü's-Sü'eda*'yı yazarken, Azerî Türkçesi nesir dilinin şiir dili kadar inkişaf etmemiş olmasına rağmen⁽⁶⁷⁾ Fuzulî'nin

- (62) Bu konuda bilhassa şu araştırmalara bakılabilir: Dr. Hasibe Mazioğlu, *Fuzulî-Hâfız*, s. 138-202; *Fuzulî'nin Dili Hakkında Notlar*: Dr. Zeynep Korkmaz, *Fuzulî'nin Dilindeki Fonetik Ve Morfoloji Özelliklerine Dâir*, s. 1-32, Dr. Selâhattin Olcay, *Fuzulî'de Türkçe Fiil Tasrifleri*, s. 33-49.

Fakat bugüne kadar Fuzulî'nin bütün eserlerini içine alan, teferuatlı bir dil araştırması yapılmamıştır.

- (63) *Beng ü Bâde*, Hazırlayan: Kemal Edip Kürkçüoğlu, İstanbul 1955.
 (64) *Türkçe Divan*, Hazırlayanlar: Prof. Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Dr. Sedit Yüksel, Dr. Müjgan Cumbur, Ankara 1956.
 (65) Aydın Kasımov, «Fuzulî'nin «Hadikat-üs-Süeda» Elyazmasının Bir Bakı Nüshası Hakkında», *Elyazmalar Hazinesinde*, Bakü, 1976, Kasımov'un incelediği 994'de Bakü'de Derviş Firûzî tarafından istinsah edilen nüshanın gösterdiği Azerî Türkçesi özellikleri, bizim verdiğimiz metindeki özelliklerin hemen hemen aynıdır.
 (66) «Fuzulî'nin zamanında İstanbul'da söylenip yazılan Türkçe, Çağatay ve Azerî lehçelerinden daha müterakkî idi. Fuzulî'nin irtihâlinde yetmiş iki sene evvel vefat eden Sinan Paşa'nın lisan-ı nesri ve almış üç sene evvel munkatıl olan Ahmed Paşa'nın tarz-ı nazmı Irak'lı şâirin şive-i beyanından düzgündür.» Süleyman Nazif, *Fuzulî*, s. 106.
 (67) Azerî sahası araştırmacılarından Hamid Araslı, Aydın Kasımov, Hidayet Efendiyev ve Ekrem Cafer, Fuzulî'nin nesri üzerinde dururlarken Azerî Türkçesi şiir dilinin ulaştığı mükemmeliyete nesir dilinin kavuşduğuna dikkati çekmişlerdir. Azerî Türkçesi'nin nesir sahasında tahkiye

nesri devrinin en seçkin örnekleri arasına girecek yapıdadır⁽⁶⁸⁾.

Fuzulî'nin nesrini inceleyen ve Osmanlı nâsirleri ile karşılaştırılan Nevvar Ahmet; çalışmada bilhassa *Hadikatü's-Sü'eda* üzerinde durmuş, onu *Ravzatü's-Şüheda* ile karşılaştırarak Fuzulî'nin nâsir olarak başarısını örneklerle ortaya koymuştur⁽⁶⁹⁾.

Hadikatü's-Sü'eda'nın üslubu, muhtevaya göre değişiklik göstermektedir. Girişlerde edebî sanatlarla süslü, bol terkipli, uzun ve seçilî cümleler kuran, mukaddimeleri âyet ve hadislerle, İslâm büyüklerinin sözleri ile zenginleştiren Fuzulî, rivâyetleri naklederken, vak'ayı anlatırken sâde ve kısa cümleler kurmuştur. Bilhassa diâloglarda konuşma diline uygun, insan psikolojisini; korku, ihtiras, ızdırâp, sevgi ve iman duygularını aksettiren canlı ve tabii bir nesir dili kullanmıştır.

Nesirdeki bütün başarısına rağmen, araştırmacıların ve edebiyat tarihçilerinin belirttiği gibi Fuzulî'nin nazmı nesrinden üstündür. Çünkü o şâirdir.

Hadikatü's-Sü'eda mensur bir eser olmakla beraber *Ravzatü's-Şüheda*'da olduğu gibi, bahsedilen hadiseyi, bir fikri, bir duyguyu ifade etmek, açıklamak veya daha tesir edici bir şekilde terennüm etmek için yer yer manzum parçalarla zenginleştirdiğini söylemiştik.

Türk edebiyatının en büyük şâirlerinden olan Fuzulî, yetiştiği çevresine, inancına ve psikolojisine uygun olan bu konuyu Türk edebiyatının en güzel mısraları ile süslemiştir.

ve tasvir bakımından zayıf olduğunu belirttik *Hadikatü's-Sü'eda*'nın bu sahanın ilk önemli nesir örneği olduğunu Fuzulî'nin *bedîi nesrin bânisi* olmak şerefini de taşıdığını ifade etmişlerdir. H. Araslı, *Büyük Azerbaycan Şâiri Fuzulî*, Bakü, 1958; A. Kasimov, «Fuzulî'nin *Hadikat-üs-Süeda'sı* Hakkında Bazı Kayıtlar», *Elyazmaları Hazinesinde*, Bakü, 1976; H. Efendiyev, «Fuzulî'nin Nesri», *Azerbaycan Jurnalı*, Bakü, 1958; E. Cafer, «Fuzulî'nin *Hadikat-üs-Süeda'sında* Olan Manzum Eserlerin Vezni», *Azerbaycan SSR İlimler Akademisi Fuzulî'nin 400 Yılı*, Bakü, 1958.

(68) «Fuzulî'nin nesri şiiri ile mukayese edilecek kadar yüksek bir hususiyet taşımamakla beraber, *Şikâyetnâme* ve *Hadikatü's-Sü'eda* onun kudretli bir nâsir olarak tanıtmaya kâfidir.» M. Fuad Köprülü, «Fuzulî», *İA*, c. IV, s. 692.

(69) Nevvar Ahmet, *Fuzulî'nin Nesri*, mezuniyet tezi, 1938.

Manzume ile başlayıp manzume ile biten *Hadikatü's - Sü'eda*'daki şiirlerde Fuzulî'nin *Leyla ile Mecnun* ve *Divan*'ındaki coşkunu lirizmini bulmak mümkündür.

6. HADİKATÜ'S - SÜ'EDA'NIN DEĞERİ HAKKINDA HÜKÜMLER

Ana kaynaklarda, son devirde yapılan yerli ve yabancı araştırmalarda *Hadikatü's - Sü'eda* ve değeri ile ilgili olarak dikkati çeken önemli kayıtlar şunlardır :

«....Ve dahı *Ravzatü's - Şühedâ*-yı Mevlânâ Hüseyin Vâ'iz'i be-târîk-i terceme *Hadikatü's - Sü'eda* nâm bir kitâb ki sergüzeşt-i Hazret-i İmâm'dur itmâmına ikdâm eylemişdür, hâlâ meşhûr-ı hâs ü 'âmdur....»

‘Ahdî⁽⁷⁰⁾

«....Mevlânâ Hüseyin Vâ'iz'ün *Ravzatü's - Şühedâ*'sın terceme edüp *Hadikatü's - Sü'eda* nâm virmişdür. İnşâf budur ki terceme diyecek degüldür. Fi'l - hakîka ol hadîka-i enika-i reşîkaya sol deñlü nihâl-i belâgat dikmişdür ki Hüseyin Vâ'iz'ün berg ü bârın görme-mişdür ve ol kadar reyâhîn-i feşâhat ekmişdür ki bü-y-i dil-cüyü meşâm-ı münşiyân-ı cihâna ermemişdür....»

Hasan Çelebi⁽⁷¹⁾

«.....Hüseyin Vâ'iz'ün *Ravzatü's - Şühedâ*'sı tarzında *Hadikatü's - Sü'eda*'sı vardır, haylı nefîs kitâb olmuştur....»

Beyânî⁽⁷²⁾

«.... *Hadikatü's - Sü'eda* nâm kitâbı ki İmâm Hüseyin b. ‘Alî Murtaza şehâdetinde vâkı‘ bir müellif-i belâgat - me‘âlî vardır ki minvechin *Ravzatü's - Şühedâ*'dan râcihdür, zîrâ ki ihrâk ü te‘şîr cihe-tinde müeşşir kıt‘aları vâzîhdur....»

‘Alî⁽⁷³⁾

«..... Hüseyin Vâ'iz Kâşifî'nün *Ravzatü's - Sü'eda*'sın terceme etmişdür, hakķa ki bir tavır-ı zîbâ ile dahı nümüdâr kılmışdur.....»

Riyâzî⁽⁷⁴⁾

(70) *Gülşen-i Şu‘arâ*, Üniversite Ktp. TY, 2604, v. 97a.

(71) *Tezkiretü's - Şu‘arâ*, Baskıya hazırlayan Dr. İbrahim Kutluk, c. II, s. 759.

(72) *Beyânî Tezkiresi*, Üniversite Ktp. TY, 2568, v. 66b.

(73) *Künhi'l-Ahbar*, Üniversite Ktp. TY, 5959, v. 385.

«Türkçe'dir, 963'de ölen, Bağdadlı Fuzulî diye tanınan şâir Süleyman b. Mehmed'in eseridir ki, *Ravzatü's - Şüheda* ile daha başkalarından faydalanmak suretiyle Kerbelâ vak'asını toplamış ve 10 bâb, bir hâtîme olarak tertiplemiştir».

Kâtip Çelebi⁽⁷⁵⁾

«Müretteb Dîvanı ve Hüseyin Vâ'iz'in *Ravzatü's - Şüheda*'sının tercümesi olmak üzere *Hadikatü's - Süeda* unvanıyla meşhur pek müessir bir te'lifi vardır».

Şemseddin Sâmî⁽⁷⁶⁾

«Fuzulî *Leylâ vü Mecnûn*'un tarz-ı tertîbini Nizâmî veya Hâtîfî'den iktibas ettiği gibi *Hadikatü's - Süeda*'nın da mehzâ Hüseyin Vâ'izü'l Kaşîfî'nin *Ravzatü's - Şüheda*'sıdır Fuzulî *Leyla vü Mecnûn*'da muktedalarını geçtiği gibi, *Hadikatü's - Süeda*'da dahi *Ravzatü's - Şüheda*'yı fersahlarla geride bırakmıştır».

Süleyman Nazîf⁽⁷⁷⁾

«Fuzulî'nin *Hadikat al - su'ada*'sı bu edebî nev'in türk dilinde vücuda getirilmiş en mükemmel bir mahsûlüdür. Tanınmış İran müellifi Husayn Vâ'iz Kaşîfî'nin meşhur *Ravzat al - şuhada*'sı örnek tutularak yazılan bu mensûr eser, devrin edebî an'anesine göre, yer-yer bâzı manzûm parçalar ile de süslenmiştir. Tasannû konusunu pek az duyuran olgun bir san'at ile ve Fuzulî'ye hâs secîli fakat akıcı ve samîmi bir üslûb ile yazılan bu eser, ifâde kudreti ve canlılığı bakımından, Husayn Vâ'iz'in eserine, şüphesiz ki, fâik-tir».

M. Fuad Köprülü⁽⁷⁸⁾

«....Ne var ki bu nesirde Fuzulî o kadar maharet ve fesahat göstermiştir ki, ve ahval-i keyfiyyet-i şühedâni eyle bir güzel ve şirin dîl ile yazmış ki ehl-i zevk ve erbâb-ı ma'rifet indinde onun

(74) *Riyâzü's - Şu'ara*, Üniversite Ktp. TY, 3250, s. 46-47.

(75) *Keşfü'z-Zünûn*, Maarif Matbaası, 1941, c. I, sütün : 645.

(76) *Kamûsu'l-A'lam*, c. V, s. 3416.

(77) *Fuzûlî*, s. 102.

(78) *Fuzûlî*, İA, c. IV, s. 695.

derece ve menzileti çok nazımlardan artıgraktır. Bu vakte kimi füseha-yı Türk ve Acem'den birkes bile bu hoş ibâreleri ve şirin lehçeli ve güzel şiveli eser vücuda getirmeyiptir desek sehv etmemiş olarık».

Feridun Beg Köçerli⁽⁷⁹⁾

«....Fuzûlî nesrinin en güzel örneği olmakla kalmayıp klâsik eski Türk nesrinin de sanat değeri yüksek bir misâlini teşkil eyleyen *Hadikatü's - Sü'ada*, Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin'in, Kerbela'da şehid edilmesi konusunu işleyen maktel nevinin şaheser bir meyvasıdır».

Prof. Dr. Abdülkadir Karahan⁽⁸⁰⁾

«.... Peygamberin torunları İmam Hasan Ve Hüseyin'in çektikleri cefaları ve şehadetlerini teferruatıyla veren bu kitapta, Hüseyin Vâ'iz Kaşifi'nin *Ravzatü's - Şüheda* veya Şehidlerin Bahçesi unvanlı farsça eseri takip edilmekle beraber, başka kaynaklardan da faydalanılmıştır. *Hadikatü's - Sü'ada*'da, Kerbela çölünde şehid edilen Hz. Hüseyin için yazılmış, terkiib-i bend şeklinde çok güzel bir mersiye vardır».

Gibb⁽⁸¹⁾

«....Bu eseri (*Ravzatü's - Şüheda*) Muhammed b. Süleyman Bagdadî, *Hadikatü's - Sü'eda* adı altında tercüme etmiştir».

Hermann Ethé⁽⁸²⁾

«Fuzulî'nin nefisliği ve ehemmiyetiyle en geniş şöhretli ve milletler arası tanınan kitaplarından birisidir.... Çağdaş mefhumu göre Fuzulî'nin *Hadikatü's - Sü'eda*'sı, Hüseyin Vâ'iz Kaşifi'nin *Ravzatü's - Şüheda*'sının serbest tercümesidir».

Mûcibü'l-Mısri⁽⁸³⁾

(79) *Azerbaycan Edebiyatı*, c. I, s. 89-90.

(80) *Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri*, s. 181.

(81) Gibb, E.J., *A History of Ottoman Poetry*, c. III, s. 90.

(82) Ethé, Hermann, *Tarih-i Edebiyat-ı Fârisi*, trc. Rızâzâde Şafak, s. 285.

(83) Mûcibü'l-Mısri, *A Study in Islamic Culture Fuzulî of Baghdad*, s. 645-670.

7. HADİKATÜ'S - SÜ'EDA'NIN ŞÖHRETİ VE TESİRİ

Hadikatü's - Sü'eda yazıldığı yıllardan bugüne kadar Türk edebiyatında çok alâka gören, okunan eserlerin başlıcalarından birisidir.

Fuzulî gibi bir dehânın kaleminden çıkan, coşkun bir sevgi ve lirizmle yazılan bu maktel hem sünnî hem şîî müslüman Türkler tarafından sevgiyle, hürmetle karşılanmış, okunmuş, dinlenmiş hattâ bazı şahıslar tarafından ezberlenmiştir.

Gerek millî gerek şahsî felaket anında insanlar, ızdıraba sabırla karşı koymamanın, kulları ilâhî mükafata kavuşturacağını bu eserde misalleri ile okumuşlar, enbiyânın ve Ehl-i Beyt'in çektikleri belâları dinleyip kendi dertlerini unutmuşlardır.

Hadikatü's - Sü'eda, Bağdad, Necef ve Kerbela'ya uğrayan ticaret kervanları, Muharrem ayında Hz. Hüseyin'in ve diğer şehidlerin merkatlerini ziyarete gelenlerin aracılığı ile ve daha başka imkânlarla kısa zamanda Türklerin bulunduğu bütün coğrafi bölgelerde tanınır, ilgi ile karşılanır. Muharrem ayında yapılan matem ayinlerinde, toplantılarda, konaklarda, tekkelerde okunur, dinleyenler arasında derin teessüre vesile olur.

Bağdadlı Ahdî 971/1563'de bitirdiği tezkiresinde⁽⁸⁴⁾ Fuzulî'den bahsederken, *Hadikatü's - Sü'eda*'nın havas ve avam arasında meşhur olduğunu ifade etmektedir ki, bu, eserin telif edildiği yıllardan kısa zaman sonra gördüğü alakanın delillerindendir. Sâm Mirza⁽⁸⁵⁾, Ahdî'den dört sene önce yazdığı tezkiresinde, Fuzulî'nin şiirlerinin çoğunun din imamlarının menkabelerine ait olduğunu söylemektedir. *Hadikatü's - Sü'eda*'nın en eski yazma nüshası 954/1547 tarihli olduğuna göre, Sâm Mirza'nın bahsettiği şiirlerin hiç olmazsa bir kısmının bu maktele ait olması muhtemeldir.

Prof. Fuad Köprülü, *Hadikatü's - Sü'eda*'nın asırlarca sünnî ve şîî muhitlerde çok sevildiğini, muhtelif tarikat mensupları arasında adeta mukaddes bir kitap gibi okunduğunu ifade etmektedir⁽⁸⁶⁾; Evliya Çelebi'nin 11./17. asırda İran'da bizzat gördüğü ve seyahat-

(84) "Ahdî, *Gülşen-i Şu'arâ*, Üniversite Ktp. TY 2604.

(85) Sâm Mirzâ, *Tuhfe-i Sâmî*, s. 136.

(86) Fuat Köprülü, "Fuzulî" *İA*, s. IV, s. 695.

namesinde anlattığı, Hz. Hüseyin'in şehadetinin yıldönümünü dolayısıyla, Muharrem ayında yapılan matem meclisi buna misaldir⁽⁸⁷⁾.

Fuzulî'nin eserinin asrımızda dahi, Türk topluluklarının bulunduğu sahalarda ve Pakistan gibi Türkçenin iyi bilinmediği memleketlerin bazı bölgelerinde, özellikle şürlerinin bir kısmının okunup okunmadığını şüpheleniyoruz.

Safranbolu ve çevresindeki göçebeler hakkında araştırma yapan Mehmed Enver, yörüklerin okudukları kitaplar içinde, en çok beğendikleri eserin, Fuzulî'nin bu makteli olduğunu yazmaktadır⁽⁸⁸⁾.

Fuzulî'nin eserinin sahip olduğu şöhretin delillerinden diğeri de onun Türk edebiyatında en çok istinsah edilen eserlerin başlıcalarından biri olmasıdır.

Değişik mesleklerde ve farklı bölgelerde yetişen müstensihler tarafından istinsah edilen *Hadikatü's-Sü'eda* yazmaları içinde çok sâde olanlarının yanında tanınmış hattatların elinden çıkan, özenle hazırlanan, minyatürlerle süslenen nüshalar; mütevacî köy odalarından saray kütüphanelerine kadar her yerde muhafaza edilmiştir. *Hadikatü's-Sü'eda*'nın dokuz yazma nüshasında bulunan

(87) Dergüzin şehri haricinde yüzlerce çadır ve otağ kurulup, aşure ve yemekler pişirilirken, Han'ın ve şehrin ileri gelenlerinin bulunduğu bu topluluğun oturduğu meydanın ortasında kurulan kürsiye çıkan şeyh «ibtidâ bir fâtiha ba'de Şâh'a ve huzzârı meclise duâ idüp şâir Fuzulî-i Bağdâdî'nin Maktelü'l-Hüseyin nâm te'lifini kıraat etmeğe başladı. Hâdise-i Küfe'de şehidân-ı dest-ı Kerbelâ mahalline geldikde kimde cân kaldı, asker-i Acem içre bir giriv ü feryad kopdı ki gûyâ rûz-ı mahşer idi. ... Şeyh kürsü üzerinde Maktelü'l-Hüseyin'in şehidlik faslına gelince kürsünün ardındaki perde açılıp bir âdem yeşil imâmeli İmam Hüseyin vücuduyla çıkdıkda cümle halk gördüler ki sureti İmam Hüseyin'in gerdeninden kanlar akıp ser-i sa'adeti gerdeninden cüda durup bir san'at ile hûn-ı Hüseyin fevvâre-vâr cereyan ederek bu sûret-i Hüseyin ile evlâd ü ensâb-ı Hüseyin meydân-ı mahabbete gelince cümle mahabbet-i hânedan-ı Ehl-i Beyt feryad ü figanla «Vâh Hüseyin, şâh Hüseyin» diyüp sine ü bâzularını selmânfler tutup, selmânfler de bâzû ve sinelerine vurup şerha şerha sinelerini sıırım sıırım edüp «aşk-ı Hüseyin için kanlar revan iderdi.» *Evliyâ Çelebi Seyâhatnâmesi*, c. IV, s. 356.

(88) Mehmed Enver, «Safranbolu Ve Çevresinde Göçebeler», *Halk Bilgisi Haberleri*, sayı 40, s. 83.

ve toplam sayısı 79 olan minyatürler içinde,⁽⁸⁹⁾ minyatür tarihi bakımından çok değerli olanları vardır.

Türkiye içi, Türkiye dışı, özel ve resmî kütüphânelerde tesbit edebildiğimiz 229 yazma, muhakkak ki bugün dahi mevcut olan *Hadikatü's - Sü'eda* nüshalarının sayısını vermekten uzaktır.

Ondokuzuncu yüzyılda bu maktelin yazma nüshalarının yanında matbu nüshalarını da görmektediriz. Eserin 1253/1837'den 1304/1887'ye kadar sekiz defa basılması geçen asırda da *Hadikatü's - Sü'eda*'ya olan talebin çokluğunu göstermektedir. Eser ayrıca İran'da 1969 (?) yılında fotokopi usulüyle çoğaltılmıştır.

Yakın senelerde *Hadikatü's - Sü'eda*'nın sadeleştirilmesi yoluna gidilmiş, 1955'de Selahaddin Güngör tarafından *Saadete Ermişlerin Bahçesi*⁽⁹⁰⁾ ve 1970 yılında Mehmed Faruk Gültunca tarafından *Saadete Erenlerin Veyâ Kerbelâ Şehitlerinin*⁽⁹¹⁾ başlıklarıyla günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Bu kitaplardan Selahaddin Güngör tarafından hazırlanan ve 1955'den 1981'e kadar yedi defa basılan eserde sadeleştirme, yalnız mensur kısımlarda yapılmış, şiirler Fuzulî'nin ifadesiyle alınmıştır. *Saadete Erenler Veyâ Kerbelâ Şehitlerinin Bahçesi*'nde ise mensur kısımlar sadeleştirilirken, manzum kısımlar da ayrıca günümüz Türkçesiyle nazmedilmiştir. Bu kitabı Dakha Üniversitesi Profesörlerinden Ali Genceli'nin «Büyük Şair Fuzulî'nin Kimliği» başlıklı bir incelemesi ilave edilmiştir.

Bu yazma ve basma nüshalardan başka *Hadikatü's - Sü'eda*'da bulunan şiirlerin bir kısmı da çok beğenilerek, muhtelif sebeplerle ayrıca istinsah edilmiş ve basılmıştır.

(89) *Hadikatü's - Sü'eda*'nın tesbit edebildiğimize göre 9 yazması minyatürlüdür: Kahire, Tarih-i Türki-i Ta'lat nr. 81, Mevlâna Müzesi, nr. 4 (994/1505), Süleymaniye ktp, Fatih nr. 4321 (1002/1594), British Museum Or. 7301 (tahmini 1595), British Museum Or. 12009 (1009/1600), New York Brooklyn Museum (1011/1602), Mevlâna Müzesi, nr. 101 (1013/1604), New York Edwin Binney özel koleksiyon, İslam Eserleri Müzesi, nr. 1967 (1154/1741'den önce)

(90) *Saadete Erenlerin Bahçesi (Hadikatüssüeda)*, (Sadeleştiren: Selahaddin Güngör), Maarif Kitaphanesi, 1955.

(91) *Saadete Erenlerin Veyâ Kerbelâ Şehitlerinin Bahçesi*, (Bugünkü Türkçeye çeviren ve nazmeden: Mehmet Faruk Gültunca), Ülkü Kitapyurdu, İstanbul, 1970.

Aynı eser 1979'da ve 1980'de *Ermişlerin Bahçesi Kerbelâ Şehitlerinin Destanı* başlığı ile iki defa daha basılmıştır

Hadikatü's - Sü'eda Türkçeden Farsçaya tercüme edilen nadir eserlerden birisidir. İran'da Hüseyin Vâ'iz Kaşîfi'nin *Ravzatü's - Şüheda'sının* şöhretine ve nüfuzuna rağmen Fuzulî'nin bu makteli de çok beğenilmiş ve Muhammed Mehdî ferzend-i Mirza Abdurrahîm Nayinî tarafından 1294/1877'de Farsçaya tercüme edilmiştir⁽⁹²⁾.

Eserin Kemal Edip Kürkçüoğlu tarafından hazırlanmış⁽⁹³⁾ olan tenkidli metninin, Fuzulî'nin ölümünün 400. yıldönümü dolayısıyla Maarif Vekâleti'nce bastırılmakta olduğu sayın Müjgan Cunbur⁽⁹⁴⁾ ve Agah Sırrı Levend⁽⁹⁵⁾ tarafından haber veriliyorsa da eser basılmamıştır^(95a).

Bu ölçüde tanınmış ve alâka görmüş olan *Hadikatü's - Sü'eda'*-nın tesiri de o nisbette geniş ve devamlı olmuştur. Azerbaycanlı araştırmacılar⁽⁹⁶⁾ onun bu eseri ve *Şikayetnâme'si* ile edebî Azerbaycan nesrinin kurucusu olduğunu ifade etmişlerdir.

Biz burada sâdece doğrudan doğruya *Hadikatü's - Sü'eda'*nın bütünüünün model olarak alınarak daha değişik ifade ve şekille işlendiği eserlerden bahsetmek istiyoruz. Çünkü yalnız terkiib-i bend şeklinde yazılmış olan Âl-i Aba mersiyesinin tesiri dahi, başlı başına bir inceleme ve araştırma konusu olmaya elverişlidir.

981/1573'de Mahmud Raufî tarafından *Hadikatü's - Sü'eda'*yı tashih etmek maksadıyla kaleme alınan eser, edebî bir değer taşımamakla beraber *Hadikatü's - Sü'eda'*nın telif edildikten 20-25 sene sonra ne kadar yaygın bir nüfuza sahip olduğunu gösterir. Bu yazmada⁽⁹⁷⁾ Mahmud Raufî, Fuzulî'nin maktelini aynen kopya

(92) Tahran, Danişgâh, n. 5578, nestalik, 229 varak, 19 satır. Bk. Ahmed Münzevî, *Fihrist-i Nûshaha-i Hatt-ı Farisî*, c. VI, 4432-4433.

(93) Fuzulî, *Rind ü Zâhid*, (Hazırlayan: Kemal Edip Kürkçüoğlu) Ankara 1956, Önsöz, s. 8.

(94) Dr. Müjgan Cunbur, *Fuzulî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi*, s. 59.

(95) Agah Sırrı Levend, «Fuzulî'yi Anma Törenleri Münasebetiyle Ankara'dan Bakü'ye Ve Moskova'ya», *Türk Dili*, s. 89.

(95a) Vefat etmeden önce kendisi gördüğümüz Kemal Edip Kürkçüoğlu'ndan öğrendiğimize göre bu değerli çalışma maalesef kayıptır.

(96) A. Hamid Araslı, *Büyük Azerbaycan Şairi Fuzulî*, Bakü 1958.

A. Kasimov, «Fuzulî'nin Hadikatü's - Sü'eda'sı Hakkında Bazı Kayd- lar», *Elyazmaları Hazinesinde*, Bakü 1976.

H. Efendiyevev, «Fuzulî'nin Nesri», *Azerbaycan Jurnalı*, Bakü 1958.

(97) Tek nüshası Millet Ktp., Türkçe Tarihler nr. 232.

ederken eserde beğenmediği kısımları çıkartmış, kendince bazı düzeltmeler yapmış ve bazı parçalar ilave etmiştir.

1200/1785'de vefat etmiş olan Darendeli Bakaî, Bursalı Mehmed Tahir'in *Osmanlı Müellifleri*'nde⁽⁹⁸⁾ bahsettiği gibi *Hadikatü's-Sü'eda'yı* nazmetmiştir. Üniversite Kütüphanesi Türkçe Yazmalar 3209 numarada bulunan *Kitab-ı Kerbelâ* yer yer gazel ve musammatlarla süslü olmakla beraber umumiyetle mesnevî nazım şekliyle yazılmıştır. *Hadikatü's-Sü'eda'yâ* göre çok muhtasar olan *Kitab-ı Kerbelâ*'da vak'a, Türkçe maktellerin çoğunda olduğu gibi Yezid'in veliahd tayin edilmesiyle başlamaktadır.

Menâkıb-ı Ehl-i Beyt'in tesbit edebildiğimiz tek yazmasında⁽⁹⁹⁾, ismi kayıtlı olmayan müellif, Fuzulî'nin maktelini çok beğendiğini fakat eserini herkesin okuyup anlayacağı bir dille telif etmediğini söyleyerek *Hadikatü's-Sü'eda'yı* daha sade bir ifade ile tekrar yazmak istediğini bildirmektedir. Müellifin yine mukaddimede anlatığına göre *Menâkıb-ı Ehl-i Beyt* 19 bölümden meydana gelmektedir. Son bab Fuzulî'nin faydalandığı eserlere ve ravilere ayrılmıştır. Eserin gördüğümüz tek yazma nüshasının onbirinci varaktan sonrasının bulunmaması, eser hakkında fazla bilgi edinmemizi imkânsız kılmaktadır.

Hadikatü's-Sü'eda'nın tesiri Tanzimat'tan sonra da devam etmiştir. Ali Rıza tarafından telif edilip 1294/1877'de basılan *Hâdise-i Kerbelâ*'da⁽¹⁰⁰⁾ *Hadikatü's-Sü'eda'nın* son bölümlerinin özetidir.

S O N U Ç

Hız. Hüseyin'in şehâdeti ile neticelenen Kerbelâ vak'ası, cereyan ettiği asırdan başlayarak müslümanlar arasında derin tesir bırakmış ve edebiyatta Maktel-i Hüseyin adı verilen bir türün doğmasına kaynak olmuştur.

İlk defa Ebû Mihnef tarafından tarihî - edebî mahiyette işlenen Kerbelâ olayı, daha sonra Arap edipleri tarafından ele alınmış ve

(98) (Bursalı) Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, c. II, s. 59.

(99) Süleymaniye Ktp., Mehmed Efendi, nr. 4394.

(100) Ali Rıza, *Hâdise-i Kerbelâ*, İstanbul 1294/1877.

Arapça yazılan eserlerle, maktel nev'inin özellikleri teşekkül etmiştir.

İranlıların siyasi, sosyal ve kültürel hayatlarında Kerbela vak'asının önemli bir yeri olması dolayısıyla, Arap edebiyatından sonra ilk mahsullerin İran edebiyatında yazılmış olması düşünülmürse de, yapılan araştırmalar, Arap müelliflerinden sonra maktellerin Türk edipleri tarafından yazıldığını göstermektedir. Nitekim Kastamonulu Şâzi'nin *Maktel-i Hüseyin'i*, *Ravzatü's - Şüheda*'dan iki asır önce kaleme alınmıştır.

Kaynaklara göre İran edebiyatında yazılan ilk önemli maktel Hüseyin Va'iz Kaşifi'nin *Ravzatü's - Şüheda*'sıdır. Hz. Hüseyin'in şehadetinden 847 sene sonra telif edilen ve türünde şaheser kabul edilen bu eserin tesiri çok geniş olmuş, kısa zamanda Türkler arasında dahi alaka görmüş, tercümeleri, muhtasarları ve şerhleri meydana getirilmiştir.

Türk edebiyatında yazılan maktelleri ikiye ayırabiliriz : Birincisi Ebû Mihnef ve başka kaynaklar ile şifahî gelenekten faydalanılarak yazılan eserler, ikincisi ise *Ravzatü's - Şüheda*'yı model alan ve onu Türkçe'ye aktarmak üzere kaleme alınan eserlerdir. Çoğu halka hitap etmek gayesiyle yazılan bu eserler genellikle sade bir dil ve destanî bir üslupla işlenmiştir.

Hadikatü's - Sü'eda'nın mukaddimesinde, kendisinden önce Türkçe maktel yazılmadığını söyleyen Fuzulî, milletin kendi dilinden okuyup anlayacakları bir maktel meydana getirmek istemiş ve eserini telif ederken *Ravzatü's - Şüheda*'yı model alıp, başka eserlerden de faydalandığını belirtmiştir.

Hadikatü's - Sü'eda, *Ravzatü's - Şüheda* gibi mensurdur, nesir parçaları arasına manzum parçalar ilave edilmiş, yeri geldikçe ayet, hadis ve İslâm büyüklerinin sözlerinden de istifade yoluna gidilmiştir.

Konu ve kompozisyon bakımından *Ravzatü's - Şüheda*'yı örnek alan Fuzulî, Hüseyin Va'iz'in eserini kelime kelime tercüme etmeyip, yaptığı ilaveler ve kısaltmalarla, kendi üslubunda, orijinal bir eser meydana getirmiştir.

Fuzulî'nin hayatı, mizacı ve inancı ile işlediği konu arasında yakın alaka vardır. Fikrî ve dinî terbiyesini Kerbelâ çevresinde alan

aşk ve ızdırıp şairi Fuzulî, *Hadikatü's - Sü'eda*'da asırlarca Hz. Hüseyin'in şehâdetinin ızdırabını yaşayan, yüzyıllarca savaşlar ve sosyal sarsıntılarla bunalan muhitinin duygularını ifade etmiştir.

Fuzulî'nin inancına, bilgisine, Türklüğüne dair bilgiler veren *Hadikatü's - Sü'eda*, edebî özellikler bakımından da ehemmiyetlidir. XVI. yüzyılda Azerî Türkçesi'nin hakim olduğu Irak-ı Arap'ta yetişen Fuzulî'nin bu eseri muhitinin ve devrinin dil ve üslup özelliklerini de aksettirmektedir.

Hadikatü's - Sü'eda'nın değeri hakkında tezkireciler, yerli ve yabancı araştırmacılar hemen hemen aynı fikirdedirler. Eseri dikkatle inceleyenler, onun *Ravzatü's - Şüheda*'nın tercümesi olmadığı, orijinal bir eser olduğu kanaatinde dirler. Ayrıca bu araştırmacılar *Hadikatü's - Sü'eda*'nın Türk edebiyatında maktel türünün şaheseri olduğunu, ifade kudreti ve canlılığı bakımından *Ravzatü's - Şüheda*'dan üstün bulunduğunu söylemektedirler.

Hadikatü's - Sü'ada Türk edebiyatında geniş şöhreti ve tesiri olan eserlerin başlıcalarındandır. Yazıldığı asırdan itibaren onu model alan eserler meydana getirilmiş, Farsça'ya tercüme edilmiş, nüfuzu bugüne kadar devam etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

1. TENKİDLİ METNİN HAZIRLANMASI HAKKINDA

Hadikatü's-Sü'eda Türk Edebiyatında en çok yazması olan eserlerin başlıcalarındandır. Yaptığımız araştırma sonucunda, yurt içinde ve yurt dışında, hususî ellerde bulunup da bilinenlerin pek azı hariç, 229 yazma *Hadikatü's-Sü'eda* nüshası tesbit ettik⁽¹⁰¹⁾.

Yazma nüshaların hepsini gözden geçirme imkânımız olmadığı için Türkiye kütüphaneleri içinde İstanbul, Ankara ve Bursa'da bulunan toplam 86 yazma nüshayı bizzat görerek inceledik. Daha sonra, önemi dolayısıyla Konya'da bulunan H. 954 tarihinde istinsah edilen nüsha ile, Kahire'den mikrofilmini getirttiğimiz Mir Ali Herevî hattıyla yazılan nüshayı da çalışmalarımıza ilave ettik.

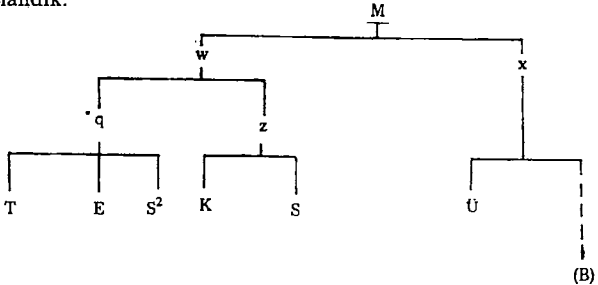
Şecere yapmak maksadıyla gördüğümüz yazmaların genel özelliklerini tesbit ettikten sonra, metnin muhtelif kısımlarından oniki sahifeyi karşılaştırdık. Eserin ilk şeklinden kopya edilmiş olan H. 954 tarihli nüsha diğer *Hadikatü's-Sü'eda* yazmalarından farklı özellik taşımaktadır. Anlaşıldığına göre Fuzulî bu redaksiyonu tekrar ele alarak bütünüünü bozmayacak bazı ilaveler ve değişikliklerle metni yeniden işlemiştir. *Hadikatü's-Sü'eda* bu yazmada son

(101) Dr. Müjgan Cunbur'un 1956'da neşrettiği *Fuzulî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi*'nde tesbit edilen *Hadikatü's-Sü'eda* yazma sayısı toplam 130—5=88'dir. Bunların bir kısmına ait bilgi kütüphane demirbaş defterleri ve fişlerden alındığı için (135 numaralı not) değişik veya hatalıdır. Meselâ 54, 61, 63, 67, 73 numaralarda gösterilen yazmalar *Hadikatü's-Sü'eda* değildir. Biz yazma nüshaların listesini verirken Müjgan Cunbur'un hazırladığı bibliyografyada geçen nüshaları işaretledik, görebildiğimiz yazmalardaki değişiklikleri yeni bilgilere göre verdik.

şeklini almadığı için, adı geçen nüshayı karşılaştırdığımız nüshalar arasına dahil etmedik⁽¹⁰²⁾.

İncelediğimiz yazmalar arasında tertip ve muhteva bakımından önemli fark olmadığını önceden tesbit ettik. *Hadikatü's-Sü'eda* telif edildiği yıllardan itibaren pek çok defa istinsah edilmiştir⁽¹⁰³⁾. Bu kadar çok sayıda müstensih elinden geçmiş olan nüshaların akrabalığını kesin olarak tesbit etmek gerçekten müşkildir. Dikkatli ve uzun süren bir çalışmanın sonunda yazmaları iki gruba ayırdık. Fakat gruplar içinde aynı nüshadan geldiğine karar verdiğimiz bir yazmanın yeni farklarla başka, hatta uzak ailelerle akraba çıkması ile meydana gelen tablo sebebiyle *Hadikatü's-Sü'eda* yazmaları arasında doğru bir şecere tesis edilemeyeceği neticesine vardık.

Metin tesbitinde karşılaştırmaya temel olarak, yalnız muhtevayı değil metnin dışında kalan özellikleri de dikkate alarak, dört yazma (T, K, S, Ü) ve bir matbu (B) nüsha seçtik. Ayrıca iki yazma nüshayı (E, S²) da tereddüd ettiğimiz yerlerde yardımcı olarak kullandık.

Bu şemada M harfi ile gösterilen müellif nüshasından istinsah edilen yazmaları iki gruba ayırdık. Dolayısıyla w ve x birer nüshayı değil nüsha gruplarını temsil etmektedir. w'dan gelen ve bizim metin tesbitinde kullandığımız yazmalar ayrı yazmalardan

(102) Gördüğümüz yazmalar içinde, özelliği bakımından tek olan bu nüsha hakkında müstakil bir tedkik neşredeceğimiz için, burada, bu konuda ayrıntılı bilgi vermiyoruz.

(103) Çünkü, hemen hemen dört asır sonra bize ulaşabilen ve varlığından haberdar olduğumuz nüshalar arasında yalnız, istinsah tarihi kayıtlı yazmaların H. 954-H. 1000 arasında kopya edilenlerinin sayısı 60'dır.

gelen özellikler taşıdıkları için onların da kayıp q ve z'den geldiklerini düşündük.

Dördüncü nüsha olarak kabul ettiğimiz Ü ise x'den gelen nüshalardan birinin kopyasıdır. Parantez içinde gösterdiğimiz (B) matbu nüsha ise ileride izah edileceği üzere daha ziyade x grubuna ait özellikler taşımaktadır.

Tenkidli neşir için esas nüsha olarak, w grubunun q kolundan gelen ve 972/1564 yılında Mehmed tarafından istinsah edilen T ile gösterdiğimiz yazmayı tercih ettik.

Topkapı Sarayı Bağdat kitaplığı yazmaları arasında bulunan ve III. Selim'in mührünü taşıyan T, tarihi belli en eski yazmalardan biri olduğu gibi, Azerî imla ve ifade özelliği taşıyan q'dan gelen nüshalar içinde dikkatle ve en doğru istinsah edilen yazmadır. Diğer gruplarda derece derece hem imlada değişiklik olmuş hem de ifade yer yer Osmanlı Türkçesine yaklaştırılmıştır.

Metin kuruluşunda T'yi tercih ettiğimiz söylemiştik. Fakat T'de de ender olmakla beraber, atlama, değiştirme ve hatalara rastlanmaktadır. Tereddüd ettiğimiz bu gibi durumlarda, karar vermek için karşılaştırdığımız diğer nüshaların yanında, özellikle q'dan gelen E ile gösterdiğimiz H. 994'de istinsah edilen harekeli nüshayı ve S² ile gösterdiğimiz H. 1002'de kopya edilen yazmaları da göz önünde bulundurduk.

T'nin dahil olduğu q'dan gelen nüshalarda su, sal, sor, bas, gibi kelimelerde s sesi sad harfiyle değil Azerî imla özelliği olarak sin harfi ile yazılmıştır. Biz bu özelliği, sin ve sad farkını gösterdik. Mesela : 29/1⁽¹⁰⁴⁾ salan : şalan K, S, B. 186/7 basdum : basdum K, S, Ü, B. 214/18 sorduğda : şorduğda K, S, Ü, B. 295/23 su : şu K, S, Ü, B.

Akkuzatif eki bu grupta bazan -nı, -ni'dir : 187/20 'Alini, 269/24 Eş'arini, 308/10 Ka'beni gibi.

Yusuf'un kızkardeşi Dînâ⁽¹⁰⁵⁾ T'de doğru olarak istinsah edilmiştir. Kelime diğer nüshalarda Niyâ olarak istinsah edilmiştir : 48/17, 58/2, 12.

(104) Bk. Kitabın metin kısmı, yirmidokuzuncu sahifenin birinci satırı.

(105) 'Ve sonra bir kız doğurup onun adını Dina koydu.' *Kitabı Mukaddes*, s. 29.

Metin tenkidinde ikinci nüsha olarak nes-talîk üstadı Mir Ali Herevî tarafından istinsah edilmiş olan yazmayı tercih ettik. Kahire'den mikrofilmini getirttiğimiz bu yazmanın film üzerinde bulunan kütüphane kaydında 953/1546'de istinsah edildiği yazılıdır. Fakat mikrofilmi incelediğimizde ne ketebede ne de diğer kısımlarda bu tarihi gösteren herhangi bir kayda rastlamadık. Çok tanınmış bir hattat olmasına rağmen Mir Ali Herevî'nin ölüm tarihi de kat'i olarak bilinmemektedir. Fakat Buhara'da istinsah ettiği bir yazmanın ketebe kaydından anlaşıldığı üzere 951/1544'de hayattadır⁽¹⁰⁶⁾. Muhtemelen Fuzulî hayatta iken istinsah edilen ve 17 manyatür ile tezyin edilen bu nefis yazmada metin T nüshasında olduğu kadar doğru kopya edilmemiştir. Az olmakla beraber harf, kelime atlamalarına ve değiştirmelerine rastlanmaktadır. Ayrıca yazma T'ye göre Osmanlı Türkçesi özellikleri taşımaktadır.

Edisyonkritiğe dahil edilen nüshaların diğeri w grubunun z koluna mensup olduğunu düşündüğümüz S ile gösterilen yazmadır. 974/1566'da istinsah edilen Süleymaniye Kütüphanesi Bağdatlı Vehbi Efendi kitapları arasında bulunan bu yazmanın Vehbi Efendi (Ölm. 1352/1933) tarafından Bağdat'da müftü iken satın alınmış olması muhtemeldir. Yazıdan, kullanılan kağıttan ve ciltten anlaşıldığına göre mutevazı şartlarda istinsah edilen bu yazmada müstensih dikkatli ve metne sadıktır.

Dördüncü nüshamız x grubundan olan ve tahminen 17. yüzyıl başlarında Bağdat'da istinsah edilen Ü ile gösterdiğimiz yazmadır. Sabık Mersin hakimi Veli bin Tekelü tarafından kopya edilen bu yazma Üniversite Kütüphanesi müzesinde teşhir edilmektedir.

Bilgili bir müstensih tarafından istinsah edilen bu yazmada T, K, S nüshalarında olmayan bazı satır ve mısralar vardır :

(106) Mehdi Beyanî, *Ahval u Asar-ı Hoş-nüvisan*, Mehdi Beyanî 23 sahifede tanıttığı şâir ve hattat Mir Ali Herevî'nin vefat tarihini tesbit etmek için muhtelif kaynaklardan bilgiler toplamış, kopya ettiği yazmaların istinsah tarihlerini tesbit etmiş. Bunların içinde doğruya en yakın tahminin Şeyh Hasan'ın *Müzekkir-i Ahbab*'da gösterdiği H. 951 olduğunu söylüyor. c. 1, s. 500.

224/10 Benem vâris-i 'ilm ü hilm-i Resûl
 Benem gevher-i genc-i batn-ı Betûl
 Benem câ-niştin-ı şeh-i enbiyâ
 Baña iktidâdur aña iktidâ

Bu kıt'a T, K, ve S nüshalarında yoktur.

252/9,10 Her işün tedbîr-i encâmında ihmâl itmeyüp
 Kendüzin mecrûh-ı tîğ-i terk ü taķşîr itmege

bu mısra'lar ise T ve S'de yoktur.

347/20 'Ve gâhî bu sürûdla nevha bünyâd iderdi ki : Ve gâhî
 bu sürûdla nevha bünyâd ider ve geh bu edâyla müterennim olup
 dirdi Ü, B.

Çalışmamızı sadece yazma eserlerle sınırlandırmayıp, kütüphanelere intikal etmemiş yazmalardan gelmesi ihtimalini de düşünerek sekiz matbu nüshayı da gözden geçirdik. Bu baskılar muhteva ve imla bakımlarından hemen hemen birbirinin aynısıdır. Varığımız neticeye göre tek nüshadan kopya edilmeyip birkaç nüshanın karşılaştırılması sonucunda hazırlanmışlardır. Fakat naşirler hangi nüsha veya nüshalardan faydalandıklarını kaydetmemişlerdir.

Çok dikkatle hazırlanan bu matbu nüshalar içinde 1253/1837'de Bulak'da basılan *Hadikatü's-Sü'eda'yı*, hem görmediğimiz nüshaların özelliklerini taşıyabilir düşüncesiyle hem de metnin üç asır içinde geçirdiği değişikliği takip etmek maksadıyla çalışmamıza katk.

B ile gösterdiğimiz bu nüshanın taşıdığı özellikler Ü'nün mensup olduğu x grubuna daha yakındır. Fakat nüsha farklarında da görüleceği gibi diğer yazmaların da özelliklerini taşıdığı muhakkaktır.

B karşılaştırdığımız nüshalar arasında hem imla hem ifade bakımından Osmanlı Türkçesine en yakın nüshadır :

9/16-17 '....egerçi erkâm-ı şahâyıf-ı i'tikâduñuz bize vâzıhdur ve keyfiyyet-i rusûh-ı şalât u fesâduñuz bize lâyh....' K, T, S, Ü

'....egerçi erkâm-ı şahâyıf-ı i'tikâduñuz bize vâzıh ve keyfiyyet-i rusûh-ı şalât u fesâduñuz bize lâyhıhdur....' B

54/1-2 'Sen ne bilürsen namāz nedür?' K, T, S, Ü : Sen na māzı ne bilürsen? B

253/5 'Bu ne ta'cıldür, hıç kimesne gelmezse ben höd gelürem, Velid tesellî olsun : 'Bu ne ta'cıldür, hıç kimesne gelmezse ben höd gelürem, Velid mütesellî olsun. B

39/15 Hāşā seni İbrāhīm zebh itmek tedārükindedür: Hāşā İbrāhīm seni zebh itmek tedārükindedür. B

212/17 Hāzret-i Emīr vaşıyyet yazup evlādın veda' idüp Ümmü Gülsüme eyitdi : Hāzret-i Emīr vaşıyyet yazup evlādların veda' idüp.... B

B'de diğer nüshalarda olmayan satırlar vardır :

26/14 El-kıssa Ādemün tövbesi kabül olup du'ası icābet buldı : El-kıssa Ādemün tövbesi kabül olup du'ası icābet buldı ve eyyām-ı miñnet mürür ile hengām-ı rahāta mübeddel oldu. B

Baskı'da önemli iki yanlış düzeltilmiştir :

İbtıla-yı Adem faslında, yazmalarda (bk. 28/7-8) Hābil'ün İklima ile, Kābil'in Yahuda ile birlikte doğduğu ifade edilmesine rağmen, daha sonraki satırlarından anlaşıldığına göre Kābil'in hemzadı İklima, Hābil'in de Yahuda'dır⁽¹⁰⁷⁾. Baskı bu yanlış düzeltmiştir.

Yine, Fasl-ı Şehadet-i 'Ubeyde'de Şeybe bin Rebi'a ile Hamza bin 'Abdumuttalib karşı karşıya geliyorlar. 95/16'da K, T ve S nüshalarında yanlış olarak Hamza'nın Şeybe'yi helak ettiği yazılmıştır. Yanlış Ü ve B'de doğru olarak 'ibtidā-i harbde Hamza çarbtı-ı ābdārla Şeybeyi helāk idüp....' yazılmıştır.

2. KARŞILAŞTIRILAN NÜSHALAR VE TAVSİFLERİ

1 — Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdad Köşkü Kitaplığı, nr. 266. (Nüsha karşılaştırmasında T harfi ile gösterilmiştir)

(107) «Kur'an tefsirlerine göre, Ādem'in oğulları hep birer kız kardeş ile birlikte, ikiz olarak doğmuşlardır. Kābil'in kız kardeşinin adı Aklıma ve Kābil'den iki yaş küçük olan Hābil'in kız kardeşinin adı da Labūdā (bu isimler bize başka başka şekillerde intikal etmiştir) idi.» J. Eisenberg, «Hābil ve Kābil» *İA*, s. V/1, s. 10.

Baş : رب اشرح لی مدری وسیلی ...

Son : Gel ey hāl-i tekellümden haber-dâr
Terahhüm kıl ta'arruz kılma zinhâr

197 v., 210x145- x75 ölçü, nesih yazı, 18 st, aharlı kağıt, 1^b ve 2^a altın, daha sonraki varaklar altın ve mavi cetvel içinde, söz başlıkları ve arapça ibareler kırmızı mürekkep ile, üstü bez kaplı şemseli, mık-
lepli koyu kahverengi deri cild, Mehmed eliyle 972/1564'de istin-
sah edilmiş. 18^b - 19^a arası bir varak kopmuş. 1^a'da III. Selim'in
mührü, kitabı güvelerden korumak için «Yâ hafız yâ kebîkeç» kay-
dı, tekrarlanan bir Türkçe beyit, ondan önceki sahifede macun
tarif ve terkibi, 197^b'de Türkçe beyitler var.

2 — Kahire, Tarih-i Türki-i Tal'at, nr. 81. (Nüsha karşılaştır-
masında K harfi ile gösterilmiştir.)

Baş : ...bir nesne ile mine'l-havfi...

Son : Gel ey hāl-i tekellümden haber-dâr
Terahhüm kıl ta'arruz kılma zinhâr

267 v., 150x250 ölçüsünde, nes-talik ile, bütün varaklar cetvel
içinde. Elimizdeki mikrofilm siyah - beyaz olduğu için renk ayırımı
veremiyoruz. 17 minyatür ile süslenen bu yazma Mir Ali Herevî ta-
rafından kopya edilmiş. Kütüphane kaydında istinsah tarihi ola-
rak H. 953 gösteriliyorsa da biz metnin mikrofilmde bunu doğ-
rulayacak herhangi bir nota rastlamadık. İlk varak kopmuştur.
2^a'da kütüphane mührü var.

3 — Süleymaniye Kütüphanesi, Bağdadlı Vehbi Efendi bölü-
mü, nr. 1686 (Nüsha karşılaştırmasında S harfi ile gösterilmiştir).

Baş : Yâ Rab reh-i işkuında beni şeydâ kıl
Ahkâm-ı ibâdetün bâña icrâ kıl

Son : Gel ey hāl-i tekellümden haber-dâr
Terahhüm kıl ta'arruz kılma zinhâr

301 v, 187x131 - 140x81 ölçü, talik yazı, 17 st, filigranlı samânî kağıt,
1^b ve 2^a altın, kırmızı ve mavi, diğer varaklar mavi çerçeve içinde,
Arapça ibareler, söz başları mavi, sarı. Yeşil kumaş kaplı köşeleri
deri, mıklepli cild içinde, 974/1566'da istinsah edilmiş. 301^a'da Fu-
zuli'nin vefat tarihini 967 gösteren bir not düşünülmüş, ayrıca cild

kapağı ve metin arasındaki sahifelerde Farsça, Türkçe beyitler, bazı ayet ve hadisler 1103 ve 1106 tarihlerini taşıyan iki doğum kaydı var. 1241'de Muharrem ayında Kayseri Mevlevîhanesi şeyhi ve Konya'da Hazret-i Mevlana dergahında tarikatçı es-seyyid, eş-şeyh Abdulkadir Efendi ve mahdumları es-seyyid Mehmed Çelebi'nin ev sahibinin çocuklarına arakiyye giydirdiklerine dair bir not yazılmış.

4 — Üniversite Kütüphanesi T. Y. 1476 (Nüsha karşılaştırmasında Ü harfi ile gösterilmiştir).

Baş : Yâ Rab reh-ı ʿışkuñda beni şeydâ kıl
Aḥkâm-ı ʿibâdetüñ baña icrâ kıl

Son : Gey ey ḥâl-i tekellümden haber-dâr
Terahḥum kıl taʿarruz kılma zinhâr

252 v, 234x144 - 142x75 ölç, talik yazı, 17 st, aharlı kağıt, ser-levha nefis müzehhep, 1^b ve 2^a altın, kırmızı ve mavi, diğer varaklar altın ve mavi çerçeve içinde, şiirler ayrıca altın çerçeve içine alınmış, Arapça ibareler, başlıklar altın veya kırmızı ile. Üstü çiçek motifli tafta kaplı, kenarları kırmızı deri cild. Bağdad'da Rebi'ülahir ayında, sabık Mersin hakimi Veli b. Ali Tekeli eliyle tahminen XVII. asır başlarında istinsah edilmiştir.

a — Matbu nüsha,

Baş : Yâ Rab reh-ı ʿışkuñda beni şeydâ kıl
Aḥkâm-ı ʿibâdâtı baña icrâ kıl

Son : Gel ey ḥâl-i tekellümden haber-dâr
Terahḥum kıl taʿarruz kılma zinhâr

359 sahife, Cemâdelülâ 1253/1837'de Dârü't-tibâʿatü'l-âmiire, Bulak, Kahire'de basılmış. Kitabın baş kısmında Fihrist-i Kitab-ı *Hadika-tü's - Süeda* var.

Tereddüt edilen yerlerde bakılan nüshalar :

5 — İsmail Özdoğan nüshası. (LVI) sahifedeki şemada E harfi ile gösterilmiştir.)

Baş : ciger-güşesin kurbân ider yâ İsmâ'îl....

Son : Gel ey hâl-i tekellümden haber-dâr
Terahhüm kıl ta'arruz kılma zinhâr

211 v, 295x195 - 200x127 ölç, hareketli nesih yazı, 19 st, aharlı kağıt, kırmızı çerçeve içinde, Arapça ibareler, fasıl başları kırmızı. Mık-
lepli, şemseli, deri bordo cild içinde. 20 Rebi'ülevvel 994/1585'de ist-
tinsah edilmiş. Bu nüshanın baş kısmı eksiktir.

6 — Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih bölümü, nr. 4321. (LVI'
deki şemada S² olarak gösterilmiştir.)

Baş : رب اشح لی صدري ویرلی

Son : Gel ey hâl-i tekellümden haber-dâr
Terahhüm kıl ta'arruz kılma zinhâr

262 v, 240x145 - 170x80 ölç, nefis talık yazı, 14 st, aharlı samânî ka-
ğıt, kırmızı, altın mavi çerçeve içinde, şiirler ayrıca altın çerçeve
içine alınmış, ser-levha nefis müzehhep, mık-
lepli bordo deri içi
ebru kaplı cild içinde. Bu nüsha yedi minyatür ihtiva etmektedir.
Şevval 1002/Haziran 1594'de istinsah edilmiş. Son varakdan önce
birkâç varak kopmuştur.

3. DİĞER NÜSHALAR

İstinsah Tarihi Belli Olan Yazma Nüshalar : ⁽¹⁰⁸⁾

7 — Konya Yazmalar Merkezi kayıt n. 118, H. 954

*8 — Ankara Dil - Tarih Fakültesi Ktp. Muzaffer Ozak, 1/1232 a,
H. 974

9 — Ankara Millî Ktp. A. 3945, H. 975

10 — Leningrad Üniversitesi Ktp. 1179, H. 976

*11 — Ankara Dil - Tarih Fakültesi Ktp. İsmail Sâib Sencer, II/
4062, H. 980

12 — Prof. Dr. Abdülkadir Karahan (özel), H. 982

(108) Müjgan Cunbur'un tesbit ettiği yazma nüshalara «*» işareti koyduk,
M. Cunbur'un kaydedip de İstanbul ve Ankara kütüphanelerinde bizim
göremediğimiz nüshaları parantez içine aldık.

- *13 — Süleymaniye Ktp. Carullah Ef. 1594, H. 982
- *14 — Ankara Dil - Tarih Fakültesi Ktp. İsmail Sâib Sencer, II/ 1766, H. 983
- *15 — Konya Mevlânâ Müzesi Yazmaları II, 2270, c. 528, H. 985
- *16 — Beyazıt Devlet Ktp. 5249, H. 986
- 17 — Süleymaniye Ktp. Fatih, 4325, H. 986
- *18 — Süleymaniye Hekimoğlu Ali Paşa, 740, H. 986
- *19 — Süleymaniye, Dârülmesnevî Mehmed Murad, 361, H. 986
- 20 — Manisa Merkez İl Halk Ktp. Tarih kısmı, 1395, H. 987
- 21 — Ankara Millî Ktp. A. 3332, H. 988
- 22 — Üsküdar Hacı Selim Ağa, Kemankes kısmı, 195, H. 989
- *23 — Nuruosmaniye Ktp. 1953/2367 mükerrer, H. 989
- *24 — Roma Vatikan, Turco 277, H. 989
- *25 — Süleymaniye Ktp. Halet Efendi mülhakatı, 193, H. 990
- *26 — Beyazıt Devlet Ktp. 5328, H. 990
- *27 — Ankara Dil-Tarih Fakültesi Ktp. Mustafa Çon, A. 361, H. 990
- *28 — Kayseri, Raşid Efendi Ktp. 981, H. 990
- 29 — Kahire, Dârülkütüp, c. 1, s. 123-4, 504, H. 990
- *30 — Roma Vatikan Ktp. Turco 153, H. 990
- *31 — Londra, British Museum Add., 18 809, H. 991
- *32 — (Ankara Dil - Tarih Ktp. A. 422, H. 993)
- *33 — (Ankara Millî Ktp. 550, H. 993)
- 34 — Manisa Merkez İl Halk Ktp. 1396, H. 993
- 35 — Süleymaniye Ktp. 2150, H. 994
- *36 — İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ktp. 1288, H. 994
- 37 — Edirne Selimiye Ktp. 2150, H. 994
- *38 — Konya Mevlânâ Müzesi Ktp. 2286, H. 994
- 39 — Bakü, B 2643/20 303, 844, H. 994
- *40 — Köprülü Ktp. III 382, H. 994
- 41 — Nezih Öz (özel), H. 994
- 42 — Konya Mevlânâ Müzesi Ktp. 2273, c. 531, H. 994
- *43 — Topkapı Sarayı Ktp. Ahmed III, 2663, H. 995
- *44 — Roma Vatikan Ktp. Turco 6, H. 995
- 45 — Süleymaniye Ktp. Yozgat, 821, H. 996

- *46 — İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ktp. 1278 Y. 3/2, H. 996
- *47 — İstanbul Üniversitesi Ktp. 897, H. 996
- 48 — Süleymaniye Ktp. Pertev Paşa, 506, H. 997
- *49 — Ankara Millî Ktp. A. 144, H. 997
- 50 — Ankara Millî Ktp. A. 794, H. 997
- *51 — Beyazıt Devlet Ktp. 5250, H. 998
- 52 — Edinburg New College, 13, H. 998
- *53 — Paris Bibliothèque Nationale, Supp. 1227, H. 998
- *54 — Süleymaniye, Kadızâde, 357, H. 999
- 55 — Süleymaniye Ktp. Fatih, 4324, H. 999
- *56 — Nuruosmaniye Ktp. 1952/2362, H. 999
- 57 — Ankara Millî Ktp. A. 2804, H. 999
- 58 — Bağdad Vakıflar Ktp. 4882, H. 999
- *59 — Paris Bibliothèque Nationale, 92, H. 999
- 60 — Ata Terzibaş (özel), H. 1000
- 61 — Uppsala Üniversitesi Ktp. ST 83, H. 1000
- 62 — Ankara Millî Ktp. A. 70, H. 1001
- 63 — Manisa Merkez İl Halk Ktp. 8376, H. 1001
- *64 — Londra, British Museum, 10 001, H. 1001
- 65 — Bakü, M - 249/II 468, 845, H. 1001
- 66 — Süleymaniye Ktp. Antalya - Tekelioğlu, 747, H. 1003
- 67 — Londra, British Museum, Or. 7301, (1004/1595 tahmini)
- *68 — (Ankara, Millî Ktp. 655, H. 1005)
- 69 — Londra, British Museum, Or. 12 009, H. 1005
- *70 — Paris, Bibliothèque Nationale, 47, H. 1005
- 71 — Ankara Dil - Tarih Fakültesi Ktp. II/180, H. 1006
- 72 — Bakü, C - 176/3816, H. 1006
- *73 — Kemal Edip Kürkçüoğlu (özel), H. 1007
- 74 — İstanbul Deniz Müzesi Ktp. 6668/7, H. 1007
- 75 — Konya Mevlânâ Müzesi Ktp. 4985, H. 1007
- 76 — Ankara Türk Tarih Kurumu Ktp. 334, H. 1009
- 77 — Magyar Tudományos Akadémia Könyvtara Keleti Gyűjtemeni Tör. O. 168, H. 1010

- *78 — Beyazıt Devlet Ktp. 5327, H. 1011
- *79 — İstanbul Üniversitesi Ktp. TY 143, H. 1011
- 80 — Kahire Dârülkütüb, c. 1, 505, H. 1011
- 81 — New York Brooklyn Müzesi, ?, H. 1011
- 82 — Konya Hem-dem Çelebi Vakfı, 101, H. 1013
- *83 — Londra, British Museum, 11 528, H. 1014
- *84 — Süleymaniye Ktp. Mehmed Halid Efendi, 238, H. 1017
- 85 — Halim Bakî Kunter (özel), H. 1017
- 86 — Yüksek Öğretmen Okulu Ktp. 30 565, H. 1018
- 87 — Süleymaniye Ktp. Eminönü Yazma Bağışlar, eski nr. 32, H. 1019
- *88 — İstanbul Üniversitesi Ktp. 728, H. 1021
- *89 — İstanbul Üniversitesi Ktp. 2658, H. 1021
- 90 — Manisa Merkez İl Halk Ktp. 1397, H. 1021
- *91 — Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi, 4378, H. 1022
- 92 — İstanbul Üniversitesi Ktp. 1961, H. 1023
- 93 — Süleymaniye Ktp. Antalya - Tekelioğlu, 751, H. 1023
- 94 — Ankara Türk Tarih Kurumu Ktp. 447, H. 1023
- 95 — Bursa İl Halk Ktp. 4352, H. 1025
- 96 — Albay Saim Selek (özel) H. 1027
- *97 — Roma Vatikan Ktp. Turco 138, H. 1027
- 98 — Topkapı Sarayı Ktp. Hazine Emaneti, 68, H. 1029
- *99 — Paris Biblioth  que Nationale, Supp. 474, H. 1029
- 100 — Manisa Muradiye Ktp. 1397, H. 1031
- *101 — İstanbul Üniversitesi Ktp. 6351, H. 1037
- *102 — İstanbul Üniversitesi Ktp. 6174, H. 1038
- 103 — Londra, British Museum, Add. 5989, H. 1052
- *104 — (S  leymaniye Ktp. (muhtelif), 8/53, H. 1065)
- 105 — Bak  , B - 107/3846, 847, H. 1069
- *106 — Berlin K  niglichen Bibliothek, 234, H. 1081

- 107 — Bursa, İl Halk Ktp. Haracçioğlu, 950, H. 1084
- 108 — Irak, Arşiv 2494, H. 1084
- 109 — Süleymaniye Ktp. Yazma Bağışlar, 2261, H. 1087
- *110 — Ankara Dil - Tarih Fakültesi Ktp. İsmail Saib Sencer, I/446, H. 1089
- *111 — Süleymaniye Ktp. Hekimoğlu Ali Paşa, 741, H. 1092
- *112 — Süleymaniye Ktp. Reisülküttâb, 628, H. 1097
- *115 — İstanbul Üniversitesi Ktp. 6348, H. 1107
- 114 — İsparta Halil Hamid Paşa, 224, H. 1111
- 115 — Topkapı Sarayı Ktp. Emanet Hazinesi, 1199, H. 1114
- 116 — Süleymaniye Ktp. 824, H. 1118
- *117 — Süleymaniye Ktp. Halet Efendi mülhakatı, 194, H. 1158
- 118 — Bakü, B - 163/3560, 854, H. 1168
- 119 — Ankara Cebeci Ktp. 2064, H. 1170
- 120 — Kahire, Dârülkütüb, c. 1, 507, H. 1204
- 121 — Bakür, B - 7/6510, 855, H. 1207
- 122 — Süleymaniye Ktp. Yozgat, 858, H. 1211
- *123 — (Ankara Millî Ktp. 641, H. 1218)
- *124 — Berlin Königlichen Bibliothek, 235, H. 1223
- 125 — Bakü, C - 233/16652, 349, H. 1129
- 126 — Bakü, C - 193/6485, 850, H. 1232
- *127 — İstanbul Üniversitesi Ktp. 6172, H. 1235
- 128 — Düşenbe, Tacikistan, III, s. 73-74, 8074, H. 1241
- 129 — Bursa İl Halk Ktp, Moralı, 766, H. 1241
- 130 — D. E. 677, H. 1243
- *131 — (Ankara, Millî Ktp. 520, H. 1245)
- *132 — İstanbul Üniversitesi Ktp. 377, H. 1257
- 133 — Bakü, M - 163, 851, H. 1257
- 134 — Taşkent İlimler Akademisi, 12 132, H. 1273
- 135 — Taşkent İlimler Akademisi, 9 156, H. 1274

- 136 — Bakü, D - 142/3703, 852, H. 1279
 137 — Bakü, D - 165/7558, 853, H. 1281
 138 — Bursa İl Halk Ktp. H. 1284
 139 — Taşkent İlimler Akademisi, 8535, H. 1294
 140 — Taşkent İlimler Akademisi, 5034, H. 1297
 141 — Süleymaniye Ktp. Yazma Bağışlar, 1472, H. 1312
 142 — Taşkent İlimler Akademisi, 3619, H. 1322

İstinsah Tarihi Olmayan Yazma Nüshalar :

- 143 — New York, Edwin Binney (Özel) (H. 957/1550 tahmini)
 144 — Topkapı Sarayı, Emanet Hazinesi, 1200, H. 981'den evvel⁽¹⁰⁹⁾
 *145 — Nuruosmaniye Ktp. 2806/3282, H. 1027'den evvel
 *146 — Süleymaniye Ktp. Lala İsmail Efendi, 351, H. 1048'den evvel
 *147 — Süleymaniye Ktp. Ayasofya, 0.3180, H. 1143'den evvel
 *148 — İstanbul İslâm Eserleri Müzesi, 1967, H. 1154'den evvel
 *149 — İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ktp. 179, Y.1/4, H. 1182'den evvel
 *150 — Üsküdar Hacı Selim Ağa Ktp., 790, H. 1196'dan evvel
 151 — Süleymaniye Ktp. Pertevniyal, 847, H. 1206'dan evvel
 152 — Bursa İl Halk Ktp. 4103, H. 1217'den evvel
 153 — Bursa İl Halk Ktp. 1208, H. 1218'den evvel
 *154 — Ankara Dil - Tarih Fakültesi Ktp. Muzaffer Ozak I/945, H. 1254'den evvel
 155 — Ankara Milli Ktp. B. 302, H. 1274'den evvel
 *156 — Topkapı Sarayı Ktp. Bağdad Köşkü, 267 (XVI y.y.)⁽¹¹⁰⁾
 *157 — Londra, British Museum, Add. 7854 (XVI y.y.)
 *158 — Paris, Bibliothèque Nationale, Supp. 1088 (XVI y.y.)
 *159 — Paris, Bibliothèque Nationale, 110 (XVI y.y. sonları)
 160 — Hindistan, Salar Cang Müzesi, Seri n. 20 (XVII y.y. başları)

(109) Bu tarihler yazma üzerinde çeşitli sebeplerle kaydedilmiş olan tarih veya tarihlerin en eskisidir.

(110) Yüzyıllar tahmini olarak verilmiştir.

- *161 — Paris, Bibliothèque Nationale, 108 (XVII y.y.)
- *162 — Paris, Bibliothèque Nationale, 109, (XVII y.y.)
- 163 — Ankara Türk Tarih Kurumu, 293 (XVII y.y.)
- 164 — Bakü, M - 244/2550, 848 (XVII y.y.)
- 165 — Süleymaniye Ktp. Zühdü Bey, 458 (XVII y.y.)
- 166 — Tahran Meclis Ktp. 3096 (XVIII y.y.)
- 167 — Ankara Millî Ktp. A. 3429 (XIX y.y.)
- 168 — Düşenbe, Tacikistan, III, s. 73-74, 875 (XIX y.y.)
- *169 — (Ankara, Millî Ktp. 337)
- *170 — (Ankara, Millî Ktp. 496)
- *171 — (Ankara, Millî Ktp. 868)
- *172 — (Ankara, Millî Ktp. Mustafa Çon, A. 354)
- 173 — Ankara, Millî Ktp. A. 1700
- 174 — Ankara, Millî Ktp. A. 2193
- 175 — Ankara Dil - Tarih Fakültesi, Muzaffer Ozak II/551
- *176 — (Ankara Dil - Tarih Fakültesi, Şemseddin Güngören, B1, 49067)
- 177 — Antalya Elmalı Halk Ktp. 3017
- 178 — Bursa İl Halk Ktp. 1646
- 179 — Edirne, Selimiye Ktp. 603
- 180 — İsparta, Halil Hamid Paşa, 210
- 181 — İsparta Ktp. 330
- 182 — İsparta Ktp. 350
- *183 — İstanbul Üniversitesi Ktp. 2642
- *184 — İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ktp. 430/I/7
- *185 — (İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ktp. 179)
- *186 — İzmir Salepçioğlu, 3795
- 187 — Konya Mevlânâ Müzesi Ktp. 4260
- 188 — Konya Mevlânâ Müzesi Ktp. 4370
- 189 — İ. Demirözcan (özel)
- *190 — Konya Yusuf Ağa Ktp. 658 (eski nr. 5729)

- *191 — Konya Yusuf Ağa Ktp. 128 (eski nr. 5730)
- 192 — Kayseri Raşid Efendi, Bk. II 194
- 193 — Süleymaniye (Gedik Ahmed Paşa'dan gelen, henüz nr. yok)
- *194 — Süleymaniye Ktp. Çelebi Abdullah Efendi, 285
- *195 — (Süleymaniye Ktp. Çorlulu Ali Paşa 350) (zayı)
- *196 — Süleymaniye Ktp. Zühdü Bey, 458
- *197 — (Süleymaniye Ktp. Aşir Efendi, 640)
- *198 — (Üsküdar Hacı Selim Ağa, 190)
- *199 — (Üsküdar Hacı Selim Ağa, 790)
- *200 — Amburgo (Vatikan), 39
- 201 — Bakü, B-82/14 978, 856
- 202 — Bakü, A-292/9944, 857
- 203 — Bakü, A-437/13 381, 858
- 204 — Bakü, A-432/13 374, 859
- 205 — Bakü, S-407/11 098, 860
- 206 — Bakü, B-1237/11 447, 861
- 207 — Bakü, B-2537/17 202, 862
- *208 — Dresten, s. 84, 80
- 209 — İran, Tahran Üniversitesi Ktp. 4914
- 210 — İran, Sipehsâlâr, 4. bölüm, 446
- 211 — İran, Sipehsâlâr, 4. bölüm, 8086
- 212 — İran, Sipehsâlâr, 4. bölüm, 8230
- 213 — Kahire, al-Hıdıviyye Ktp. 220, umumî 9016
- 214 — Kahire, al-Hıdıviyye Ktp. c. 1, 508
- 215 — Kahire, Tarih-i Türkî-i Halılağa, 12
- 216 — Kahire, Tarih-i Türkî-i Talat, 211
- 217 — Kahire, Tarih-i Türkî-i Talat, 404
- 218 — Kahire, Tarih-i Türkî-i Mustafa Fadıl, 220
- 219 — Kahire, Darü'l-Kütüb, n. 4420
- *220 — Leiden, 2643, (v. 232)

- *221 — München, Statsbibliothek. 101
 222 — Özbekistan Katalogu, c. III, 2681
 223 — Taşkent İlimler Akademisi, 1662
 224 — Taşkent İlimler Akademisi, 7716
 225 — Taşkent İlimler Akademisi, 8481
 226 — Taşkent İlimler Akademisi, 8926
 *227 — Uppsala, 305
 *228 — Viyana, Kaiserlich - Königlichen Hof. Bibliothek, 1216
 229 — Yugoslavya, Piriştine baş defter, 237

— Topkapı Sarayı Ktp. Hazine Emaneti, 896'daki *Fuzulî Divanı*'na (rübâilerden sonra) *Hadikatü's - Sü'eda*'daki beyitler *ferdi-yât* başlığı altında yazılmıştır. H. 1062

— «British Museum'da Add. 5989 numaralı, Amid'de 20 Zilhicce 1052 (M. 1643)'te istinsah edilen 187 yapraklı nesih yazılı mecmuanın ikinci kısmı olan *Menakib-i Hazret-i Aişe-i Sıddıka* R.A.S. 5^b - 65^b *Hadikatü's - Sü'eda*'dandır»⁽¹¹¹⁾.

Basma Nüshalar :

- 1 — 1261/1845, Kahire - Bulak, Dârü'l-tıba'atî'l-bahire, 364 sahife.
- 2 — 1271/1855, Matbaa-i Amire-i Mısriyye, 2+364 sahife.
- 3 — 1273/1856, İstanbul, Matbaa-i Amire, 359 sahife.
- 4 — 1286/1869-70, Tasvir-i Efkâr Matbaası, 2+359 sahife.
- 5 — 1289/1872-3, İzzet Efendi Matbaası, 2+359 sahife.
- 6 — 1296/1879, İzzet Efendi Matbaası, 1+359 sahife.
- 7 — 1302/1885, İstanbul Ahter Matbaası, 2+290 sahife.
- 8 — 1304/1887, Matbaa-i Osmaniye, 272 sahife.
- 9 — 1969, Tebriz? (Hacı Hasan Ağa tarafından fotoofset ile çoğaltıldığını duyduk fakat vesıkaya dayanan bilgi edine-medik).

(111) Dr. Müjgan Cunbur, *Fuzulî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi*, s. 73.

4 — TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ .

1 — Arap harfli alfabede bulunup da yeni Türk alfabesinde yer almayan harfler ve işaretler şöyle gösterilmiştir :

‘	ء
Ş, ş	ث
H, h	ح
H, h	خ
Z, z	ذ
Ş, ş	س
Ž, ž; Đ, đ	ض
Ṭ, ṭ	ط
°	ع
Ġ, ġ	غ
Q, q	ق
ñ	ك ve نك

2 — Arapça ve Farsça kelimelerdeki hurûf-ı med denilen harfler şöyle gösterildi :

Ā, ā	آ
Ū, ū, ō	و
Ī, i, ī	ی

3 — Farsçadaki vav-ı ma‘dûle ile yazılan kelimelerde bu harf a olarak gösterildi.

4 — Bitişik isim ve sıfatları teşkil eden iki kelime arasına - konuldu, Türkçeleşmiş olanlarına konulmadı.

5 — Metinde gerek fonetik gerek morfolojik özellikler bakımından yazıldığı çağdaki şekillerine bağlı kalındı.

6 — Kelimelerin telaffuzunda genellikle Redhouse, *Turkish and English Lexion* takip edildi.

7 — Arapça ve Farsça kaidelere göre meydana gelen okunuş farklarında Fars okunuş kuralları tercih edildi.

8 — Özel isimler Türkçe okunuş kaidelerine uygun olarak kaydedildi. 'Abdullah, Zeynel'abidin gibi. Nüshalarda görülen özel isimlerin birbirinden farklı olanlarının doğrusunu tesbit etmek için başta Taberî ve İbn Esir olmak üzere başka kaynaklara baş vurulduysa da oralarda da bazı isimlerin farklılık göstermesi üzerine genellikle T tercih edildi ve diğer nüshalardaki farklar gösterildi.

9 — Metnin özelliği ve daha geniş okuyucu kütlesine hitap etmek gayesiyle Arapça ibarelerin yeni Türk harfleriyle okunuşu ve Türkçe tercümeleri verildi.

10 — Metinde geçen ayetlerin sure numaraları romen rakamıyla, ayet numaraları diğer rakamlarla gösterildi : (II/155) Bakara Suresi'nin yüzellibeşinci ayeti, gibi.

11 — Metnin anlaşılmasına yardım maksadıyla noktalama işaretleri kullanıldı. Yalnız özel isimlere gelen ekleri diğer işaretlerle karışmaması için ' ile ayrıldı.

12 — Şiirlerin vezinleri italik harflerle verildi.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

- °Ahdi, *Gülşen-i Şu'ara*, Üniversite Ktp., TY 2604.
- Ahmed Cevdet, *Kıyas-ı Enbiya ve Tevârih-i Hulefa*, İstanbul 1331.
- °Âlî, Gelibolulu, *Künhü'l-Ahbar*, Üniversite Ktp. TY 5959
- Ali Rıza, *Hadise-i Kerbelâ*, İstanbul 1294.
- And, Metin, «İslâm Folklorunda Muharrem ve Taziye», *Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı*, Ankara 1976, sayı : III, s. 1-35.
- And, Metin, «Eski Edebiyatımızda Yarı Dramatik Bir Tür.: Maktel, Minyatürlü Maktel Yazmaları Ve Bu Türün Günümüz Tiyatrosu İçin Önemi», *Milliyet Sanat Dergisi*, İstanbul 2 Mart 1980.
- Araslı, Hamid, *Büyük Azerbaycan Şâiri Fuzulî*, Bakü 1958.
- Âşık b. Alî Naţta'î (Âşık Çelebi), *Rdvzatü's-Şühedâ tercümesi*, Bayezid Ktp. nr. 5329 ve Süleymaniye Ktp. Ayasofya n. 3445.
- Ateş, Ahmed, «Hüseyn», *İA*, c. v/1 s. 634-640.
- Avunduk, Erhan *Fuzulî'de Dinî Fikir Ve Dinî Mazmunlar*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi. Türk Dili Ve Edebiyatı Mezuniyet tezi, 1960-61.
- Banarlı, Nihad Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1971.
- Banarlı, Nihad Sami, *Büyük Nazireler, Mevlid Ve Mevlid'de Millî Çizgiler*, İstanbul 1962.
- Barthold, W., *İslâm Medeniyeti Tarihi*, (Prof. Dr. M. Fuad Köprülü'nün başlangıç, izah ve düzeltmeleriyle), Ankara 1977.
- Beyanî, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, Üniversite Ktp. TY 2568.
- Brockelmann, «Arabistan», *İA*, c. 1, s. 523-540.
- Browne, E. G., *A History of Persian Literature in Modern Times* (A. d. 1500-1924), Cambridge 1924.
- Browne, E. G., *A Literary History of Persia*, Cambridge 1930.

- Cihan, Sadık, *Uydurma Hadislerin Doğuşu Ve Siyâsî Ve Sosyo-Politik Olanlarının Olaylarla İlgisi*, Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi, Doçentlik tezi, 1976.
- Cunbur, Müjgan, *Fuzulî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi*, İstanbul 1956.
- Çağatay, Neşet - Çubukçu, İ. Ağah, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Ankara 1976.
- Darendeli Bakāī, *Kitāb-ı Kerbelā*, Üniversite Ktp. TY, 3209.
- Donaldson, Dwight, *The Shi'ite Religion*, London 1933.
- Ebu'l-Ferec İsfahanî, *Makatilü't-Talibiyyin*, Kahire 1948.
- Efendiye, H (idayet), *Azerbaycan Bedii Nesrinin Tarihinden*, Bakü 1963.
- Ek'em Cafer, «Fuzulî'nin Hadikatü's-Süceda'sında Olan Manzum Eserlerin Vezni», *Azerbaycan SSR İlimler Akademisi*, Bakü 1958.
- Encyclopaedia of İslam*, London 1960.
- Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul 1962.
- Ergin, Muharrem, *Azeri Türkçesi*, İstanbul 1971.
- Ethé, Hermann, *Tarihi Edebiyat-ı Farişî* (trc. Rızazade Şafak), Tahran 1958.
- Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, c. IV, İstanbul 1314.
- Fuzulî, *Beng ü Bâde*, (Hazırlayan: Kemal Edip Kürkçüoğlu) İstanbul 1965.
- Fuzulî, *Saadete Ermişlerin Bahçesi (Hadikatü's-Süceda)*, Sadeleştiren: Selahaddin Güngör, İstanbul 1955.
- Fuzulî, *(Hadikatü's-Süceda) Saadete Erenlerin Veya Kербela Şehitlerinin Bahçesi*, Bugünkü Türkçeye çeviren ve nazmeden: Mehmet Faruk Gürtunca, İstanbul 1970.
- Fuzulî, *(Hadikatü's-Süceda) Ermişlerin Bahçesi Kербela Şehitlerinin Destanı*, Bugünkü Türkçeye çeviren ve nazmeden: Mehmet Faruk Gürtunca, İstanbul 1979, 1980.
- Fuzulî, *Farsça Divanı*, (trc. Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan), İstanbul 1950.
- Fuzulî, *Farsça Divan*, (Edisyon Kritik), Yayımlayan: Prof. Dr. Hasibe Mazioğlu, Ankara 1962.
- Fuzulî, *Rind ü Zahid* (Hazırlayan: Kemal Edip Kürkçüoğlu) Ankara 1956.
- Fuzulî, *Türkçe Divan*, Hazırlayanlar: Prof. Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Dr. Sedit Yüksel, Dr. Müjgan Cunbur. Ankara 1958.
- Gelibolulu Câmî, *Sa'âdetnâme*, Süleymaniye Ktp. Halet Efendi, nr. 593.
- Gibb, E.J.W., *A History of Ottoman Poetry*, c. III, London 1904.

Gölpınarlı, Abdülbakî, «Fuzulî'de Batınlığa Temâyül Ve Basılmamış Şiirleri», *Azerbaycan Yurd Bilgisi*, 1932, c. 1, sayı 8-9.

Gölpınarlı, Abdülbakî, *Tarih Boyunca İslam Mezhepleri Ve Şiilik*, İstanbul 1979.

Hasan Sabunçi Rızapur, *İranda Dinin Sosyal Etkisi*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü doktora tezi, 1970.

Hayyampûr, *Ferheng-i Sühanveran*, Tebriz 1340.

Hitti, Ph. K., *History of the Arabs*, London 1958.

Hitti, Ph. K., *Siyâsî Ve Kültürel İslam Tarihi*, (trc.: Prof. Dr. Salih Tuğ), İstanbul 1981.

Honigsmann, «Kerbelâ», *İA*, c. VI, s. 580-582.

Huart, Cl., «Ali b. Abi Talib», *İA*, c. 1, s. 306-310.

Huart, Cl., *Arap Ve Arap Dilinde İslâm Edebiyatı*, (trc.: Cemal Sezgin), İstanbul 1944.

Hüseyn Vâzî Kâşîfî, *Ravzâtü's - Şühedâ*, Süleymaniye Ktp. Ayasofya, nr. 3221.

İbnü'l-Esir, İslâm Tarihi, Çev. Dr. Ahmet Ağrakça, c. III, Çev. M. Beşir Er-yarsoy. c. IV, İstanbul 1986

İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1965-86.

Kandemir, M. Yaşar, *Mevzû Hadisler*, Ankara 1975.

Karahan, Abdülkadir, *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler*, Edebiyat Fakültesi Türkoloji Disiplini mezuniyet tezi, 1938-39.

Karahan, Abdülkadir, *Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri*, İstanbul 1980.

Karahan, Abdülkadir, *Fuzulî, Muhiti, Hayatı Ve Şahsiyeti*, İstanbul, 1949.

Karahan, Abdülkadir, «Fuzulî'nin Hadikat-üs-Suada'sı», *Türklük Dergisi*, c. II, sayı: 7, İstanbul 1939.

Karahan, Abdülkadir, *Türkçe Maktel-i Hüseyin'ler Ve Hadikat-üs-Suada*, Edebiyat Fakültesi, Türkoloji Disiplini İlk travayı, 1937-38.

Kasımov, Aydın, «Fuzulî'nin «Hadikat-üs-Süeda» Elyazmasının Bir Bakü Nüshası Hakkında», *Elyazmaları Hazinesinde*, c. IV, s. 70-77, Bakü 1976.

Kasımov, Aydın, «Fuzulî'nin «Hadikat-üs-Süeda'sı Hakkında Ba'zı Kayd- lar», *Elyazmaları Hazinesinde*, c. IV, s. 122-125, Bakü 1976.

Kastamonulu Şâzî'nin Maktel-i Hüseyin (1^b-28^a), Yaşar Türkay, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü mezuniyet tezi, 1974.

- Kastamonulu Şâzî'nin Maktel-i Hüseyin* (28^b - 54^a), Dursun Boztosun, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü mezuniyet tezi, 1973.
- Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-Zünum*, (Hazırlayanlar: Şerefüddin Yaltkaya - Rifat Bilge), İstanbul 1941-43.
- Kitabı Mukaddes, Eski Ve Yeni Ahit*, İstanbul, 1958.
- Kınalı-zade Hasan Çelebi, *Tezkiretü's-şuarâ* (Hazırlayan: Dr. İbrahim Kutluk) Ankara 1981 c. II.
- Korkmaz, Zeynep, *Fuzulî'nin Dilindeki Fonetik Ve Morfolojik Özelliklerine Dâir*, Ankara 1956.
- Köçerli, Feridun Beg, *Azerbaycan Edebiyatı*, Bakü 1978.
- Köksal, M. Asım, *İslâm Tarihi, Hz. Hüseyin Ve Kerbelâ Faciası*, Ankara 2. baskı: 1984.
- Köprülü, M. Fuad, «Anadolu'da Türk Dil Ve Edebiyatının Tekâmülü», *Yeni Türk Mecmuası*, sayı 7.
- Köprülü, M. Fuad, «Âşık Çelebi», *İA*, c. 1, s. 695-701.
- Köprülü, M. Fuad, «Âzerî Edebiyatının Tekâmülü», *İA*, c. II. s. 129-150.
- Köprülü, M. Fuad, «Fuzulî», *İA*, c IV, s. 686-699.
- Köprülü, M. Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1926.
- Lamî'î Çelebi, *Maktel-i Âli Resûl*, (Hazırlayan: İbrahim Boğalı), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı mezuniyet tezi, 1971.
- Latîfî, *Tezkire-i Lâtîfî*, İstanbul 1314.
- Lammens, H., «Hasan b. Âli b. Abi Talib», *İA*, c. V/1, s. 308-309.
- Levend, Ağah Sırrı, «Fuzulî'yi Anma Töreni Münasebetiyle Ankara'dan Bakü'ye Ve Moskova'ya», *Türk Dili*, c. VIII, Şubat 1959.
- Levend, Ağah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, c. 1, Ankara 1973.
- Lewis, Bernard, *Tarihte Araplar*, (trc.: Hakkı Dursun Yıldız), İstanbul 1979.
- Maktel-i Hüseyin*, Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 1285/2.
- Maktel-i Hüseyin*, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 4724 ve 4727.
- Mazıoğlu, Hasibe, *Fuzulî-Hâfız, İki Şâir Arasında Bir Karşılaştırma*. Ankara 1956.
- Mehdî Beyanî, *Ahval u Asar-ı Hoş-nüvisan*, c. I, Tahran, 1346.
- Menâkıb-ı Ehl-i Beyt*, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 4394.

Mehmed Cafer Mahcub, *Ceng-i Şehâdet*, Tarhan 2535/1977.

Mehmed Enver, «Safranbolu Ve Çevresinde Göçebeler», *Halk Bilgisi Haberleri*, sayı 40, s. 83, 15 Eylül 1934.

Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, İstanbul 1308-1315.

Mehmed Tahir (Bursalı), *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1333.

Mucibül-Misrî, *A Study in Islamic Culture Fuzulî of Baghdad*, Kahire 1966.

Muhammed Fuad Abdülbakî, *el-Mu'cemü'l-Müfrehres li-Elfazî'l-Kur'ânî'l-Kerim*, Beyrut 1364/1945.

Nazmizade Murtaza, *Gülşen-i Hulefa*, Müteferrika neşri, 1143.

Nevvar, Ahmed, *Fuzulî'nin Nesri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi mezuniyet tezi, 1938.

Nicholson, Reynold, *A Literary History of the Arabs*, Cambridge 1907.

Noyan, Bedri, «Bektaşî Ve Alevîlerde Muharrem Âyini Ve Mâtem Erkânı», *Halk Kültürü*, sayı : 1, s. 81-101, İstanbul 1984.

Olca, Selâhattin, *Fuzulî'de Türkçe Fiil Tasnifleri*, Ankara, 1956.

Redhouse, J.W., *Turkish and English Lexicon*, İstanbul, 1978.

Riyazi, *Riyazu's-Şu'ara*, Üniversite Ktp. TY 3250.

Said Nefisî, *Tarih-i Nazm ü Nesr der İran ü der Zeban-ı Fârisî*, Tahran, 1344.

Sâm Mirza, *Tuhfe-i Sâmî*, Tahran 1354/1936.

Sezgin, Ursula, *Abu Mihnaf, ein Beitrag Zur Historiographie der umayyadischen Zeit*, Leiden 1971.

Steingass, F., *Persian-English Dictionary*, London, 1930.

Storey, C.A., *Persian Literature*, London 1935.

Strothmann, R. «Taziye», *İA*, c. XII/1, s. 73-76.

Strothmann, R., *Şi'a*, *İA*, c. XI, s. 502-513.

Süleyman Nazif, «Fuzulî, Hadîkatü's-Su'ada», *Servet-i Fünun*, sayı : 1499, s. 392-394, İstanbul 1341.

Süleyman Nazif, *Fuzulî*, İstanbul 1925.

Sultanov, M., «Fuzulî'nin Hadîkatü's-Su'ada Eseri», *Azerbaycan Jurnalı*, nr. 7, 1958.

Şemseddin Sâmî, *Kamusu'l-A'ldm*, c. V, İstanbul 1314.

at-Tabarî, Muhammed b. Carir, *Tarih er-rusül ve'l-müluk*, Annales, Indices, Leiden, 1901.

Taberî, *Taberî-i Kebîr Tercümesi*, c. III, İstanbul 1328.

Unat, Faik Reşit, *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*, Ankara, 1974.

Vaglieri, L. Veccia, «(Al) Hısayn b. Âli b. Abî Tâlib», *EI*, c. III, s. 607-615.

Vida, G. Levi Della, «Osman b. Affan», *İA*, c. IX, s. 427-431.

Wellhausen, Julius, *Arap Devleti Ve Sükûtu*, (trc. : Prof. Dr. Fikret Işıltan), Ankara 1963.

Wüstenfeld, F., *Der Tod des Husein ben Ali und die Rache. Ein historischer Roman aus dem Arabischen*, Göttingen, 1883.

Yahyâ b. Bahşî, *Mahtel-i Hüseyin*, Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih Coğrafya Fakültesi Ktp. Muzaffer Ozak, nr. 1/248.

Yıldız, Hakkı Dursun, «Yezid b. Muaviye», *İA*, 141. cüz, 1984.

Zebihullah Safâ, *Tarih-i Edebiyat-ı der İran*, Tahran 1336.

Zeydan, Corci, *Medeniyet-i İslâmiye Tarihi*, (trc. : Zeki Megamiz), İst. 1910.

KÜTÜPHÂNE KATALOGLARI VE BİBLİYOGRAFYA KİTAPLARI

- Ali Hilmi, *Fihristü'l - Türkiyyeti'l - mevcudeti fi'l - Kütüphaneti'l - Hıdiviyye*, Mısır 1306.
- Antalya Elmalı Halk Ktp. Katalogu* (basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de).
- Azerbaycan El Yazmaları Katalogu*, c. I, Bakü 1963.
- Bloch, E., *Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliothèque Nationale*, Paris 1932-1933.
- Brockelmann, Carl, *Geschichte der Arabischen Litteratur*, Leiden 1937 - 1942. Supplement, 1937 - 1942.
- Brown, A *Catalogue of the Persian Manuscripts in the Library of the University of Cambridge*, Cambridge 1896.
- Bursa Merkez İl Halk Ktp. Katalogu* (basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de)
- Çiğ, Kemal, «Türk Ve İslam Eserleri Müzesindeki Minyatürlü Kitaplar Kataloğu», *Şarkıyat Mecmuası*, c. III, s. 50-90, İstanbul 1959.
- Edirne Selimiye Kütüphanesi Katalogu* (basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de).
- Fihrist-i Kitaphane-i Meclis-i Şura-yı Millî*, Tahran 1305-1321.
- Fleischer, H., *Catalogus codd. Mss. or in Bibliotheca Regia Dresdensi*, Lipsiae 1831.
- Flügel, Gustav, *Die Arabischen, Persischen und Türkischen Handschriften der Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek zu Wien*, Wien 1865.
- Gölpınarlı, Abdülbakî, *Mevlana Müzesi Yazmalar Kataloğu*, Ankara 1971.
- İbn Yusuf-ı Şirâzî, *Fihrist-i Kitaphâne-i Medrese-i Âli-i Sipehsâlâr*, 1313-1318.
- Isparta Kütüphanesi Katalogu*, (basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de).
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Tarih Yazmaları Kataloğu*, İstanbul 1943.
- İstanbul Kitaplıkları Türkçe Yazma Divanlar Katalogu*, İstanbul, 1947.
- İzmir Salepçioğlu Kütüphanesi Katalogu*, (basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de).

- Karatay, Fehmi Edhem, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu*, İstanbul 1961.
- Kayseri Reşid Efendi Kütüphanesi Katalogu, (basılmamış Süleymaniye Ktp.'de).
- Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Kitap Katalogu, Konya 1986.
- Konya Kütüphaneleri Katalogları, (basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de).
- Manisa Merkez İl Halk Kütüphanesi Katalogu, (basılmamış, Süleymaniye Ktp.'de).
- Münzevi, Ahmed, *Fihrist-i Nüshahayı Kitaphane-i Hatt-i Farisi*, Tahran.
- Nicholson, Reynold, *A Descriptive Catalogue of the Oriental Mss. Belonging to the Late E.G. Browne*, Cambridge 1932.
- Özbekistan Sovyet Rusya Hanlar Akademisi Şark Kol Yazmaları, 1964.
- Özege, Seyfeddin, *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Katalogu*, İstanbul 1971.
- Pertsch, Wilhelm, *Verzeichniss der Türkischen Handschriften der Königlischen Bibliothek zu Berlin*, Berlin 1889.
- Rieu, Charles, *Catalogue of the Persian manuscripts in the British Museum*, London 1879-1883.
- Rieu, Charles, *Catalogue of the Turkish manuscripts in the British Museum*, London 1888.
- Rossi, Ettore, *Elenoc dei Manoscritti Turchi della Biblioteca Vaticana*, Roma 1953.
- Sezgin, Fuad, *Geschichte des Arabischen Schrifttums*, Leiden, 1967-78.
- Storey, C.A., *Persian Literature*, Translated into Russian and Revised with Additions and Corrections by E. Bregel, Moscow 1972.
- Süleymaniye Kütüphanesi Türkçe Yazmalar İndeks Katalogu, (Süleymaniye Ktp.'de).
- Turkish Treasures*, From the Collection of Edwin Binney, 3rd, Portland, Oregon 1973.
- Türkmen, Erkan, 'Hindistan Kütüphanelerindeki Türkçe Yazma Eserler', *Türk Kültürü*, yıl: III, sayı: 1-2, Ankara 1985.
- Türkiye Yazmaları Toplu Katalogu*, İstanbul 1981-84.
- Tornberg, C., *Codices Arabici, Persici et Turcici Bibliothecae Regiae Universitatis Upsaliensis*, Upsala 1849.

Tekrâr-ı zikr-i vâkıʿa-i deşt-i Kerbelâ
Makbûl-ı hâs ü ʿâm u sıgâr u kibârdur
Tahrîr idenlere sebeb-i ʿizz ü ihtişam
Tahrîr idenlere şeref-i rûzgârdur

Fuzulî

METİN

1 **Hāzā maḳtel - nāme-i İmām Hüseyn' el - müsemma bihi**
Ḥadīkatü's-Sü'edā raḍıya'llāhü 'anhüm

(هذا مقتل نامه امام حسين المسمى به حديقة السعدا رضى الله عنهم)¹

Rabbi-şrahlı şadri ve yessirli emri va'hlül 'uḳdeten min-lisānı
yefḫahü kavli (رب اشرح لى صدرى و يسرلى امرى واخزل عقده من لسانى يفتقرو قولى)

Rubâ'î - Ahreb

5 Yâ Rab reh-i 'ıṣḳuında beni şeydâ kıl
Aḥkām-ı 'ibâdetüñ baña icrâ kıl
Nezzâre-i şun'unda gözüm bînâ kıl
Evşâf-ı ḥâbîbünde dilüm güyâ kıl

10 Ḥazret-i Melik-i müte'âl-i muḳtedir ve mün'imü müntakimü müte-
kebbir 'azzame sultānehu ve 'azze şānehu Kitāb-ı vâcibü't-tekrîm ve
kelām-ı lâzımü't-ta'zîminde meydân-ı maḥabbet belâ-keşlerin ve
bâdiye-i irâdet müte'atışların bu ḥiṭâb-ı müsteṭabla ser-efrâz itmiş
ki ve lenebluvenneküm (وانبلونكم)³ ya'nî ey şāhrâh-ı şadâḳatde se-
bât-ı ḳadem da'vâsın kulanlar ve ey tarîḳ-ı vefâda lâf-ı istikâmet
15 urup şeref-i imtiyâza tâlib olanlar; egerçi erḳām-ı şahâyif-i i'ti-
ḳâdunüz bize vâziḥdur ve keyfiyyet-i rusûh-ı şalâḥ u fesâduñuz bi-
ze lâyiḥ ammâ size daḥı ma'lûm olmaḳ için sizi imtiḥân iderüz
bi-şey'in (بشئ)⁴ bir nesne ile mine'l-havfi (من الخوف)⁵ ki ol
'ibâretdür, yâ terḡib-i 'ibâdetçün bîm-i âḳûbât-ı uhrevîden yâ zu-

1 Hāzā maḳtel 4 ḳavli: Hāzā kitāb-ı Ḥadīkatü's-Sü'eda el-Mevlānâ Fu-
zûli rahmetu'llāhi 'aleyh S, — Ü, Hāzā kitāb-ı Ḥadīkatü's-Sü'eda b'ismi'llahi'r-
rahmani'r-raḥîm B 6 'ibâdetüñ: 'ibâdâtı B 11 kelām: ḥiṭâb S, B 15 eger-
çi...17 lâyiḥ: — Ü 16 vâziḥdur: vâziḥ B 17 lâyiḥ: lâyiḥdur B/sizi: — T 19
terḡib-i 'ibâdetçün: terḡib için B/uhrevîden: uhreviyyeden B/yâ zuhûr-ı: veyâ
zuhûr-ı Ü

¹ Ḥadīkatü's-Sü'ada adıyla anılan bu kitap İmām Hüseyn'in maktelnâme-
sidir. Allah ondan razı olsun.

² Allāhım yüreğimi genişlet, işimi kolaylaştı, dilimden düğümü çöz, ki
sözümü anlasınlar. (XX/25 29).

³ Ve muhakkak ki sizleri imtihan ederiz;

⁴ bir şeyle,

⁵ korkudan,

- 1 hür-ı rütbe-i teslîm ü tevekkül için ters-i meşâyib-i dünyevîden ve'l-cû'ı (والجوع)¹ ki ol 'ibâretdür, yâ inkısâr-ı şavlet-i kuvâ-yı şehviyye için kaht-ı şarâb ü ta'âmdan, yâ nefâz-ı ahkâm-ı şer'îyye için irtikâb-ı şıyâmdan; ve naşsın mine'l-emvâli (ونقص من الأموال)²
- 5 ki ol 'ibâretdür, yâ beyân-ı ızhâr-ı inkıyâd için ihrâc-ı hums ü zekâtıdan yâ kesr-i tuğyân-ı nefis için târâc-ı hâdisâtıdan; ve'l-enfüsi (والنفوس)³ ki ol 'ibâretdür, yâ vâsıta-i kühûletle tenkîş-ı kuvâ-yı nefsânîyyeden, yâ vesîle-i emrâzla ta'â'ül-ı cevârih-i cismânîyyeden; ve's-semerâti (والتمرات)⁴ ki ol 'ibâretdür, ya kıllat-ı fevâkihten ki
- 10 netîce-i bâğ u büstândur, yâ fevt-i evlâddan ki semere-i şecere-i nev'-i insândur. Ve merâtib-i imtiyhân beyân olduqdan sonra buyurmuş ki ve beşşiri's-sâbirin (وبشر الصابرين)⁵ ya'ni beşâret vir şâbirlerle, ellezîne (الذين)⁶ anlar kim, izâ eşâbethüm muşîbetün (اذاصابتهم مصيبة)⁷ eger vâkı' olsa bir muşîbet anlara, kâlû innâ
- 15 li'llâhi ve innâ ileyhi râci'un (قالوا ان الله وانا اليه راجعون)⁸ ya'ni mebd'e-i vücûdumuz Hâlık-ı ekberdür ve 'âkıbetü'l-emr aña rücû'muz muqarrer. Herâyine bu âyet-i kerîme fehvâsından ve bu 'ibâret-i şerîfe İmâsından müstefâd olınan oldur ki, 'âmme-i 'ubbâda 'umûm-ı belâ şâmildür ve cemî'-i erbâb-ı şalâh u fesâd imtiyhân için ve le-neblüvenneküm (ولنبلوكنكم)⁹ haşrine dâhıldür; ammâ ol cümleden mevâkı'-i meşâyibde dâmen-i temkîn dutup muztarib olmayanlar ve meşâdir-ı nevâyibde hâtırâ teskîn virüp ızhâr-ı ceza'
- 20

1 teslîm ü tevekkül: tevekkül ü teslîm Ü / dünyevîden: dünyeviyyeden B
 2 ki ol: ol B 3 kaht: — Ü / nefâz: infâz B 6 kesr: — B 7 ki ol: ol B 10 büstândur: büstân B 11 olduqdan: kılınduqdan. Ü, olınduqdan B 14 eger.... olsa: — Ü / olsa bir: olsa anlara bir B / anlara: vâkı' olsa anlara Ü, -B 16 ekberdür: ekber B 17 muqarrer: muqarrerdür K, S, B / ve bu 18 İmâsından — K / olınan: olan B / 'amme: — Ü
 19 fesâd: fesâda B 21 dutup: tutup B 22 hâtırâ: — Ü

¹ açlıkla

² malların azlığı

³ canların

⁴ mahsullerin (eksikliği ile);

⁵ sabredenlere müjdele. (II/155)

⁶ Onlar ki

⁷ kendilerine bir bela isabet ettiği zaman

⁸ 'Biz Allah'a aidiz ve dönüşümüz de onadır.' derler. (II/156)

⁹ Ve muhakkak ki sizleri imtihan ederiz. (II/155)

- 1 kılmayanlar isti'dād-ı teşrîf-i beşâret bulmuşlar ve müstahik-kı tev-fik-i takarrüb olmuşlar. Şi'r :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

Tâlibi var-ta-i meşâyibde
Şeref-i şabr ser-firâz eyler
5 Şabrdur ol miḥak ki miḥnetde
Küfr ü imānı imtiyâz eyler

- Bu 'ibâret kütüb-i semâvîden menkûldür ki men eḥabbe ev üḥibbe şubbe 'aleyhi'l-belâu (من احب او احب عليه البلاء)¹ ya'nî her ben-de-i muḥbil ki muḥib olmağa liyâḳat buldı, yâ maḥbûb olmağa kâbil
10 oldu; lâcerem kendüsin hedef-i siḥâm-ı belâ ve menzil-i nüzul-ı 'anâ kıldı. Hemîşe sebze-i şadâkat gülzâr-ı fînetde bârân-ı belâdan neşv ü nemâ bulur ve çerâğ-ı maḥabbet ḥalvet-i ḥuḳkatde âteş-i miḥnetden rûşen olur ki, el-belâ'ü li'l-velâ'i ke'l-lehebi li'z-zehebi (البلاء لا ولا كاللهب للذهب)² Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Miḥnet - e'fzâ-yı maḥabbetdür belâ
15 Kim belâ âteş maḥabbetdür tîlâ

- Ve bu mefhûma muṭâbıḳdur ve bu maзмûna muvâfıḳ ol ki, Hazret-i Risâlet buyurmuş ki: «İnna'llâhe izâ eḥabbe ḳavmen e'telâhüm» (ان الله اذا احب وما التلام)³ ya'nî her tâyife kim maḥabbet-i Ma'bûda iḥtişâş bula, mukarrerdür kim miḥnete esîr ve belâya giriftâr ola;
20 ammâ merâtib-i velâ muḥâzî-i derecât-ı belâdur ve me'âric-i belâ muvâfıḳ-ı ṭabakât-ı velâ. Bu nükteye muş'ir ve bu ma'nîye muḥbir-

2 şi'r: —K, —S, —Ü kıpça B 3 tâlibi: tâlib-i K, T 7 bu: ve bu Ü / semâvîden: semâviyyeden B / ki: —Ü, —B 8 her: bir B 9 yâ: veyâ Ü / yâ oldu: —B 11 sebze: sebzeâr S 12 bulur: —K, buldı B / miḥnetden: miḥnetde K 13 ki: —K / ki zehebi: —Ü / şi'r: —K, —T beyt Ü, nazm B 14 miḥnet: behçet Ü, B 15 maḥabbet: miḥnet T 16 ve: —B / muṭâbıḳdur: muṭâbıḳ K, B / muvâfıḳ: muvâfıḳdur K, Ü, B 17 risâlet: risâlet şall'allâhu 'aleyhi ve sellem K / ki: —Ü / ki.... 12/8 olunduḳda: —S 21 velâ: velâdur B / nükteye: nükteyi B / muḥbirdür: muḥbir Ü

¹ Seven de sevilen de beladan kurtulamaz.

² Altına ateş gerektiği gibi, sevenlere de bela gerekir.

³ Allah bir kavmi severse onlara bela verir.

- 1 dūr ol ki Ḥazret-i Risāletden su'āl olduğda ki : «Eyyü'n-nāse eşed-
dü belāen (ای الناس أشد بلاء)¹ ya'nī ne gürüh ola nev'-i in-
sāndan ki şiddet-i belā ile ma'rūf ve keşret-i 'anā ile mev-
sūf?» Buyurdılar ki : «El-enbiyā'ü (الأنبياء)² ya'nī serā-perde-i nübüv-
5 vet mahremleri ve teşrīf-i risālet muhteremleri, zīrā merātib-i miḥ-
netleri derecāt-i maḥabbetlerine maḳrūndur ve rif'at-i menziletleri
şiddet-i muşibetlerinde maẓmūn.» Ve su'āl olınduğda ki : «Ve min
ba'dihüm (ومن بعدهم)³» Buyurdılar ki : «Sümme'l-emşeli (ثم الامثل)⁴
ya'nī tarīḳ-ı muşāberetde ve cādde-i mutāba'atda anlara iktidā
10 kılanlar.» Ve bu nükte evliyāu'llāha işāretdür ki āyīne-dār-ı ḥa-
kāyık-ı enbiyā olup 'ālem-i şūretde aḥkām-ı nübüvvet icrā idüp
merāsım-i şerī'at ihyā iderler. Ve su'āl olınduğda ki : «Ve min ba'di-
hüm (ومن بعدهم)⁵» Buyurdılar ki : «Fe'l-emşeli (فالامثل)⁶ ya'nī
şīme-i taḳvā ve şīve-i şalāḥda evliyāya şebih olanlar ve anlara mü-
15 tāba'at kılanlar.» Ve bu maẓmūn etḳiyā-yı enām ve şuleḥā-yı fırḳa-i
islāmdan ibāretdür ki şavāliḥ-i a'māl ile sayir ḥalkdan imtiyāz bul-
muşlar ve meḥāsin-i ef'āl ile aḳrān ü emşāle fāyık olmuşlar. Şi'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün

Ne muḥliş ki dergāh-ı ma'budā aḳreb

Hümümü eşedd ü beliyyatı aş'ab

20

'Aceb bu ḳadar ḳurb kim olsa vāḳı'

Olur āfet-i rüzgār muḳarreb

1 ol ki : o K / olduğda : olınduğda Ü, B 2 gürüh ola : gürüh-ı evlād-ı T / insāndan : insāndan kimdür T 3 mevsūf : mevsūf ola T, Ü 5 miḥnetleri : maḥabbetleri B 6 maḥabbetlerine : miḥnetlerine B / maḳrūndur : maḳ-
rūn B 7 muşibetlerinde : muşibetlerine Ü / maẓmūn : maẓmūndur B / ki :
—S, —B 9 muşāberetde 13 ya'nī : —Ü 9 muşāberetde : muşāberetde
şebih olanlar B 11 şūretde : şūretde ve K / nübüvvet : nübüvveti B 12 ki :
—S, —B 13 ki : —K, —B 14 şīme : neşīme T / anlara.... kılanlar : —B
15 şuleḥā-yı : şuleḥā ve K 17 emşāle : emşāle B / olmuşlar : olmuşlardur S /
şi'r : —K, beyt Ü, kıt'a B 21 āfet : ülfet Ü

¹ İnsanlar içinde en çok belaya uğrayanlar kimlerdir?

² Peygamberler.

³ Ve onlardan sonra kimlerdir?

⁴ Onlara benzeyenler.

⁵ Ve onlardan sonra kimler?

⁶ Diğer benzerleri.

- 1 Fi'l-vâkı^c âlem-i fenâda mü'min-i müte'ellim ve münkir-i mütena'im
olmak maḥz-ı maşlahat ve 'ayn-ı hikmetdür, tâ mülk-i bakâda id-
râk-i fevt-i ni'met münkire mücib-i tezâyüd-i elem vâkı^c ola ve
5 yâde kıla. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bilmese kāfir nedür ni'met ne bilür rüz-ı haşr
Kim ne luṭfuñ maḥzarıdur mü'min-i pāk-i'etikād
Kılmasa mü'min elem idrâki olmaz muṭṭalîc
Kim ne ta'zîb iledür düzahda erbâb-ı fesād

- 10 Herâyine, mîzân-ı belâ mümeyyiz-i merâtib-i velâ olmağın ma'lûm
oldı ve şübût buldı ki, nev'-i insândan bârgâh-ı ma'bûda akreb
fırka-i enbiyâ ve zümre-i evliyâdur. Zîrâ şerâyiṭ-i ta'zîm-i âdâb-ı 'ibâ-
det ve merâsim-i icrâ-yı şerî'at ve irşâd-ı ümmet, anlara bir emrdür
cemî'-i beliyyâta şâmil, ve bir hükmdür cümle-i lezzâta hâyil. Ve
15 bu daḥı muḥarrer-i cümle-i 'uḳalâ ve maḥbûl-i cemî'-i fuḫalâdur ki,
efḍal-i enbiyâ Ḥazret-i Muḥammed Muştafâdur şalla'llâhü 'aleyhi
ve sellem (صلى الله عليه وسلم) zîrâ cemî'-i enbiyânunñ ümmeti aña
mevdû'dur ve islâh-ı cemî'-i tavâ-yif-i muhtelif ve ümem-i müte-
nevvî'a aña mercû'dur. Lâcerem mecmû'-ı enbiyâdan rütbesi efḍal
20 ve beliyyâtı etemm ü ekmeldür. Ve ol Ḥazret bu ma'nâyâ muṭâbık
ve bu maẓmûna muvafık buyurmuş ki : «Mâ-uziye nebiyyun mişle mâ-
uzitu (ما اودى نبي مثل ما اوديت)².» Ve delîl-i şâdık bu da'vâya
oldur ki tevârîḥ-i selefde mestûr ve elsine-i havâş ü 'avâmde meş-
hûr olan enbiyâ belâlarınınñ hiç biri mu'âdil olmaz ve imkân-ı mü-
nâsebet bulmaz Ḥazret-i Resûlullâhunñ şanâdîd-i Kureysden çekdügi
25 cefâlara ve süfehâ-yı ümmetden gördügi belâlara. Ol cümledendür

1 fenâda : fânide Ü 2 maḥz-ı : —S, —B / bakâda : fânide Ü 3 mü-
cib : —S / vâkı^c elem : —B 5 şi'r : kıṭ'a K, —Ü 6 bilmese : bilmeye
Ü 12 ta'zîm : ta'lîm Ü 15 'uḳalâ : 'uḳalâdur Ü 16 enbiyâ 17 cemî' : —Ü
20 ve : —B / muṭâbık : —K 22 da'vâya : ma'nâyâ Ü 23 mestûr : mes-
tûrdur Ü 24 biri : biri aña Ü

¹ Allah'ın salat ve selamı üzerine olsun.

² Hiçbir peygamber benim kadar eziyet görmemiştir.

- 1 vâkıf'a-i deşt-i Kerbelâ ve hâdiş-e-i katl-i Hüseyin bin 'Aliyy-i Mur-
tażâ, ki kûdve-i hâncedân-ı risâlet ve zübde-i düdmân-ı nübüvvedür;
bî-tekellûf aña müteveccih olan muşibet Hâzret-i Resûle nisbet
5 kemâl-i ihânet ve nihâyet-i haķâretdür. Hâzret-i İmâm-ı Yâfi'î Ki-
tâb-ı Mir'atü'l-Cinânda Hâsan-ı Başrî nakliyle İbnü'l-Bezzâzdan ri-
vâyet itmiş ki: «Vâkıf'a-i Kerbelâda Ehl-i Beytten on altı nefer-i
şâhib-sa'âdet şerbet-i şehâdet içmişler ki, zamânında her biri bî-
mu'âdil ve 'aşrında her biri bî-mümâşil idi.» Ve Meşâbihü'l-Kulûbda
10 mezkûrdur ki Ka'bü'l-Ahbâr bir gün ahbâr-ı selef nakl iderken didi :
«Ey kavm meşâyib-i cemî'e-i ezmineye vâkıf oldum ve nevâyib-i
mecmû'e-ı tevâyife ittılâ' buldum; vâkıf'a-i Kerbelâdan aş'ab hâdiş-e
mütâla'a kılmadum ve andan a'zam muşibete muttâlî' olmadum.
Hâķā ki Hâzret-i Hüseyin-i mazlûm şehîd olduķda yeddi eflāk ķan
ağladı.» Didiler : «Yâ Ebā İshāk hergiz eflāk ķan ağlar mı?» Didî :
15 «Veylukûm inne ķatle'l-Hüseyini emrûn 'azîmûn (و بلكم
ان قتل حسين امر عظيم)' ya'nî ey bî-dertler
ķatli Hüseyin emri 'azîmdür.» Zîrâ ol hâzret maķbûl-i Rabbü'l-'Ale-
mîn ve ciger-güşe-i Seyyidü'l-Murselîn ve ferzend-i Seyyid-i Evliyâ
ve nûr-ı dîde-i Fâtîma-i Zehrâ ve yâdigâr-ı Hâsan-ı Müctebâ ve gü-
20 zîde-i Âl-i 'Abâdur. Kâsem ol Vâcibü'l-Vücûda ki, Ka'buñ rûhı
anûñ ķabza-i kudretindedür, ki nakl-i şâhîhle tahķîķ etmişem ki,
Hüseyin-i mazlûmunñ laķabı melâyike-i âsumân Ebā 'Abdullâh el-
maķtûl ve melâyike-i arz Ebā 'Abdullâh el-mezbûh ve melâyike-i
deryâ Hüseyin-i Şehîd diyüp, ol şehîd olduķı günden kıyâmete dek
25 melâyike-i semâvîden bir gürûh ravza-i mübârekine mücâvir olup
anûñ 'azâsına meşgûldürler ve her şeb-i cum'a yetmiş biñ melek
ziyâretine gelüp şubħa dek 'azâsına iştiğâl idüp, şubħ olduķda
hediyeye-i şevâbla şavâmi'e-i 'ibâdetlerine mürâca'at kılurlar.» Şî'r :

1 hâdiş-e-i katl-i: kıssa-i Hâzret-i Ü / 'Aliyy-i Murtażâ : 'Aliyyü'l-Murtażâ B
3 Resûle: risâlet-penâha Ü 4 Hâzret: — Ü / Yâfi'î: Şâfi'î B 5 rivâyet:
nakl S, Ü 9 selef: selefden Ü 10 vâkıf: — Ü 12 olmadum: oldum B /
muşibete: — Ü, muşibeti B 14 didiler didi: — Ü 17 Hâzret 'âlemîn:
maķbûl-i Hâzret-i Rabbü'l-'âlemîndür Ü 18 seyyid-i: seyyidü'l — B 19 Fâ-
tîma-i Zehrâ: — S, Fâtîmatü'z-Zehrâ B / yâdigâr-ı birâder-i Ü / güzîde-i:
ber-güzîde-i Ü 20 vücûda: vücûd haķķıçün S, Ü, 21 kudretindedir ki:
kudretindedür B / etmişem: — K 22 laķabı: laķabımı B 23 melâyike-i:
melâyık-ı: Ü 24 ol: ol Hâzret Ü 25 melâyike-i: — B / mübârekine: mü-
bârekinde S, 26 anûñ: — K, — S, — B / cum'a: cum'ada K 28 şî'r:
— K, — Ü, kıt'a B

¹ Size yazıklar olsun, Hüseyin'in öldürülmesi çok büyük bir olaydır.

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

1. Hükmdür kim cemî'e-i halk-ı cihân
Melek ü ins ü cinn ü vahş ü tıyûr
‘Aql ü nefis ü ‘anâşır u eflâk
‘Ulvî vü suflî vü inâş ü zükûr
- 5 Dutalar mâtem-i Hüseyn-i şehîd
İdeler âh ü nâle tâ dem-i Şûr
Bu muşibetden olmayan âgeh
Ola Ahmed şefâ'atinden dūr
Rûz-ı Haşr olmaya naşibi anuñ
- 10 Nazar-ı luṭf-ı Kirdigâr-ı Gâfūr

- Bu daḥı cümle-i aḥbâr-ı şahîhadandur ki, men bekâ ‘ale'l-Hüseyni ev tebākâ vecebet lehü'l-cennet (نَسَبَكَ عَلَى الْحَسَنِ أَوْ سَبَكَ) ¹ ya'ni her kim Hüseyn için ağlaya, yâ bir kimesneyi ağlada, vâcib ola aña duḥûl-ı cennet. Ve Şeyḥ Cârullâh-ı ‘Allâmeden nakıldır ki : «Men teşebbe bi-kavmin fe-hüve minhüm (من تشبه بقوم فهو منهم) ² muḳtezâsınca eger taḳlîdle daḥı giryân olup ba'zî kimesneyi giryân itse ol cümleye dâhıldır ve aña daḥı ol sevâb ḥâşıldır.” İmâm Rızâ-yı Buhârîden rivâyetdür ki : «Hâḳ-i Kerbelâ bir tînet-i pâkdür kim anda toḥm-ı şehâdet tøkilmîş ve nihâl-i muşibet tikilmîşdür; 20 eger cüybâr-ı dîde-i nemnâkden anları sırâb itseler ed-dünyâ mez-re'atü'l-âhireti (الدنيا مزرعة الآخرة) muḳtezâsınca Ravza-ı Rıdvânda ol toḥmuñ netîcesi eşmâr-ı tena'umât-ı bihişt-i bâḳî ola ve ol nihâlün semeresi âşâr-ı lezzât-ı na'îm-i mü'ebbed olup inṭifâ-yı nîrân-ı ḳahr-ı İlâhî ḳıla. Şi'r :

1 kim : ki Ü, S 5 dutalar : tütalar Ü, B 7 âgeh : ağâh B 11 bu : ve bu Ü 13 yâ : yâḥûd B / vâcib ola aña : aña vâcib ola Ü 14 ve : —K, —S / Cârullâh : Câdullâh B / nakıldır : menḳüldür B 16 giryân olup : —Ü 17 imâm : ammâ K 19 kim : ki Ü / tøkilmîş : tøkilmîşdür K, døkilmîş S, Ü/tikilmîşdür : dikilmîş Ü, S, dikilmîşdür B 20 anları : anı S 21 muḳtezâsınca : —Ü 22 Rıdvânda : Rıdvândan Ü / eşmâr : âşâr B 24 nîrân : —Ü / şi'r : —Ü, nazm B

¹ Kim Hüseyn için ağlar yahut ağlatırsa cennet ona vacip olur.

² Her kim kendisini bir topluluğa benzetirse o da, o topluluktandır.

³ Dünya âhiretin tarlasıdır.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâk-i pâk-i Kerbelâdur ol mübârek бүк^a kim
Anda taşşıl-i meţâlib eylemek âsân olur
Eşk tökmek âh çekmek zâyî^e olmaz Rûz-ı Haşr
Kâm-bağş-ı çeşm-i pür-hûn u dil-i sûzân olur
5 Eşk-i âlûn kaçresi gülberg-i gülzâr-ı bihişt
Dûd-ı âhuñ meddi naḥl-i Ravza-i Rıdvân olur

- El-minnetülü'llâh ki fırka-i ehl-i islâma ve zümre-i aşḥâb-ı İmâna
bu sa'âdet müyesser ve bu 'âdet muḥarrer olupdur ki, her mâh-ı
Muharrem tecdîd-i merâsim-i mâtem idüp etrâf ü cevânibden mü-
10 teveccih-i deşt-i Kerbelâ olurlar ve ol türbet-i şerîfde бүк^a бүк^a
mecâlis ü meḥafil kûrup tekrâr-ı veḳâyî^e-i Kerbelâyla şühedâ dâğ-ı
muşibetin tâze kılurlar. Şî'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

- Muharremdür bahâr-ı gülşen-i ğam
Nesîm-i dilkeşi âh-ı dem-â-dem
15 Ol eyler sebze-i müjgânı nemnâk
Gönüller goncasına ol salur çâk

- Ammâ cemî^e-i müddetde mecâlis ü meḥâfilde taḳrîr olınan veḳâyî^e-i
Kerbelâ ve keyfiyyet-i aḥvâl-i şühedâ Fârsî ve Tâzî 'ibâretinde be-
yân olmağın eşrâf-ı 'Arab ve ekâbir-i 'Acem temettü^e bulup e'izze-i
20 Etrâk, ki cüz'-i a'zam-ı terkîb-i 'âlem ve şînf-ı ekşer-i nev^e-i benî
Âdemdür, saṭr-ı zâyid-i şahâyif-i kütüb gibi şufûf-ı mecâlisden ḥâric
ḳalup istifâ-yı idrâk-i ḥaḳâyık-ı aḥvâlden mahrum ḳalurlardı. Bu
sebebdan iḳtîzâ-yı 'umûm-ı mâtem-i Âl zebân-ı ḥâlle ben ḥâksâra

3 tökmek: dökme B 7 ki: kim B / ehl-i İslâm: İslâm B 9 cevânib-
den: cevânibde B 11 Kerbelâyla şühedâ: şühedâ-yı Kerbelâ ile B 12 şî'r:
naẓm B 15 müjgânı: müjgâna S 16 salur: şalur K, S, Ü, B 17 müd-
detde mecâlis: — Ü 18 ve: daḥı B / Farsî: — Ü 19 'Arab: — Ü / bulup:
— K 20 şînf-ı: vaşf-ı: Ü / ekşer-i: — B 21 Âdemdür: Âdem olup B /
saṭr-ı ve şaṭr-ı U / mecâlisden: meclisde Ü 22 aḥvâlden: aḥvâlinde Ü /
ḳalurlardı: ḳalurdı K

- 1 ta'arruż itdi ve dest-i ta'arrużla gırlbānum dutdı ki : "Ey perverde-i
hān-ı ni'met-i feyz-i Şāh-ı Kerbelā Fuzūl-i mübtelā, n'ola ger bir
tarz-ı müceddede muhterîc olsañ ve himmet dutup bir maḳtel-i
Türkî inşā kılsañ ki, fuşahā-yı Türkî-zebān istimā'ından temettu'
5 bulalar ve idrāk-i maẓmūnında 'Arabdan ve 'Acemden müstāgnī
olalar. Şi'r :

Meḳ'ülü Fā'ilatü Meḳ'ülü Fā'ilün

Tekrār-ı zıkr-i vāḳı'a-i deşt-i Kerbelā

Maḳbūl-ı hāş ü 'ām u şıḡār u kibārdur

Taḳrîr idenlere sebeb-i 'izz ü ihtişām

Tahrîr idenlere şeref-i rûzgārdur

10

Ben ki bu naşlhatı işgā kıldum ve bu hıdmetün maḥz-ı sa'adet ol-
duḡın muḥaḳḳaḳ bildüm 'adem-i istiṭā'at ve killet-i bidā'atden ihtı-
rāz ü ictināb itmeyüp encāmına teveccüh kıldum. Egerçi 'ibāret-i
Türkî'de beyān-ı vekāyi' düşvārdur, zırrā ki ekser-i elfāzı rekîk ve
15 'ibārātı nā-hemvārdur, ümmîd ki himmet-i evliyā itmāmına müsā'id
ola ve encāmına mu'avenet kıla. Kıṭ'a :

Rubā'i - Ahreb

Ey feyz-resān-ı 'Arab u Türk ü 'Acem

Kılduñ 'Arabı efşah-ı ehli-i 'ālem

İtdün fuşahā-yı 'Acemi 'İsî-dem

Ben Türkî-zebāndan iltifāt eyleme kem

20

İlāhî vāḳıf-ı keyfiyyet-i ḥāl ve 'ālim-i deḡāyık-ı ef'ālsen, bilürsen,
ki senden ḡayrı mu'ın ü müzāhirüm yoḡdur ve eṭrāf ü cevānibde
ḡāsîd ü mu'ānidüm çoḡdur; 'amīm i mekārîmünden ve kemāl-i me-
rāḡîmünden tevakkūc budur ki, bu binā-yı mücedded ta'mîrinde ve
25 bu mülk-i mü'ebbed teşhîrinde elfāz u ma'āniden cemî'e-i meşāliḡüm
müheyyā kılasen ve aşḡāb-ı ḡased ve erbāb-ı 'inād hücum itdük-
çe baña mu'ın ü müsā'id olasen inneke 'alā külli şey'in ḡadır
(*أنا على كل شيء قدير*)

1 dutdı : tutdı B 2 feyz : —K, —B / ger : —K, eger S / bir : bu T
3 müceddede : mücedded S / dutup : tutup B 4 Türkî : Türk S, B 5 bu-
lalar : bulurlar K / maẓmūnında : maẓmūnından Ü / 'Arabdan : 'Arab Ü /
olalar : olurlar K / şi'r : —K, beyt, Ü, kıṭ'a B 11 ben : bu fakîr ü ḡakîr B
12 muḥaḳḳaḳ : —Ü 13 encāmına : tertibine K, B 15 ümmîd : ümmîddür
B / evliyā : şāh-ı evliyā Ü / müsā'id ola : müsā'adet B 16 kıṭ'a : şi'r S, beyt
Ü 20 zebāndan : zebāne Ü 22 müzāhirüm : mu'āvinüm K / cevānibde :
cevānibden Ü 23 mekārîmünden : mekārîm S 26 aşḡāb-ı : erbāb-ı B /
erbāb-ı : aşḡāb-ı B / itdükçe : kıldukça Ü

1 *Sen elbette herşeye kadirsin. (III/26)*

- 1 Hālâ elsine-i ‘Arabda mezkûr olan Maḳtel-i Ebû Mihnef ve Maşra‘-ı Tāvusîdür. ki Seyyid Raḍiyüddîn Ebû'l-Kâsım ‘Alî bin Mūsâ bin Ca‘fer bin Muḥammed et-Tāvusî kemâl-i tahkîk u tedkîk ile isnâd-ı mu‘teberden nakl idüp itmâmına ihtimâm itmiş. Ve efvâh-ı
- 5 ‘Acemde meşhûr olan kitâb-ı Ravzatü’s-Şühedâdur ki, Ḥazret-i efşahü'l-mütekellimîn Mevlânâ Hüseyn-i Vâ‘iz tetebbu‘-ı tevârîḥ ü tefâsîr idüp diḳḳatle yazmağın rivâyetleri derece-i şihhate yetmiş ve ben ḥâksârûn niyyeti oldur ki, aṣl-ı te‘lifde Ravzatü’s-Şühedâyâ iḳtidâ kılup sayir kütübde olan nikat-ı ğarîbeleri mümkün olduğça
- 10 aña ilâve kılam ve Ḥadîkatü’s-Sü‘edâ ile mevsûm idüp on bâb ve bir ḥâtimedâ şüret-i te‘lifine itmâm virem, inşa’llâhu te‘âlâ (انشاءالله تعالى) Bâb-ı evvel : Enbiyâ aḥvâlin beyân ider. İkinci bâb : Ḥazret-i Resûlün Kureysden çekdüğü cefâları beyân ider. Üçüncü bab : Ḥazret-i Seyyidü'l-Mürselîn vefâtın beyân ider.
- 15 Dördüncü bâb : Ḥazret-i Fâtımatü’z-Zehrâ vefâtın beyân ider. Beşinci bâb : Ḥazret-i Murtażâ vefâtın beyân ider. Altıncı bâb : Ḥazret-i İmâm-ı Ḥasan aḥvâlin beyân ider. Yedinci bâb : Ḥazret-i İmâm-ı Hüseyn’ün Medîneden Mekkeye geldüğü beyân ider. Sekizinci bâb : Ḥazret-i Müslim-i ‘Aḳillün vefâtın beyân ider. Dokuzuncu bâb : Ḥazret-i İmâm-ı Hüseynün Mekkenen Kerbelâyâ geldüğü beyân ider.
- 20 Onıncı bâb : Ḥazret-i İmâm-ı Hüseynün şehîd olduğın beyân ider. Ḥâtıme : Muḥadderât-ı Ehl-i Beytün Kerbelâdan Şâma gittüğü beyân ider. Şîr :

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mef‘ûlû Fâ‘ilün

- 25 Yâ Rab müsâfir-i reh-i şahrâ-yı miḥnetem
Tevfîk idüp refîk baña şıdk rehber it
Ser-menzil-i murâda yetür ser-bülend kıl
Maḥrûm koyma cümle murâdum müyesser it

4 itmâmına : —B 5 Ḥazret-i : —Ü 6 Mevlânâ : Mevlânâ Kemâleddîn S, Ü 10 ilâve : i‘ade B 11 şüret-i : —Ü / te‘lifine : te‘lîfe B 12 bâb-ı evvel : bâbü'l-evvel K, evvelki bâb B 13 ikinci bâb : bâbü'l-şânî K / Kureysden çekdüğü : çekdüğü Kureysden S / cefâları : cefâyı Ü 14 üçüncü bâb : bâbü’s-şâliş K / Ḥazret-i : —T, —S 15 Ḥazret-i : —T, —S / Fâtımatü’z-Zehrâ : Fâtıma-i Zehrâ K, S, Ü / beşinci bâb : bâbü'l-hâmis K 16 Ḥazret-i : —T, —S / Murtażâ vefâtın : ‘Aliyyü'l-Murtażâ vefâtın B 18 altıncı bâb : bâbü'l-sâdis K 17 İmâm-ı Ḥasan aḥvâlin : Ḥasan vefâtın Ü, Murtażâ vefâtın B / Ḥazret-i : —T, —S 19 Ḥazret-i : —T, —S 20 İmâm : —Ü 21 İmâm : —S, —Ü / Hüseynün : Hüseyn S 22 ḥâtıme 23 ider : —K 22 ḥâtıme : on birinci B / gittüğü : geldüğü B 23 şîr : kıṭ‘a K, B, —Ü

Ba'zı Enbiyâ-yı 'İzâm Ve Rüsûl-i Kirâm Şüret-i Ahvallerindedür

Faşl-ı İbtılâ-yı Âdem 'Aleyhi's-selâm

- 5 Miñnet-serây-ı hılkat ve dârü'l-belâ-yı fıtratda muşibet-zedeler piş-
vâsı ve dil-şüdeler muķtedâsı Âdem-i Şafîdür. Şi'r :

Rubâ'i - Ahreb

Âdem ki fezâ-yı 'âleme basdı ķadem

Endüh u belâya evvel oldı hem-dem

Mañşüşdur âdeme belâ-yı 'âlem

'Âlemde belâ çekmeyen olmaz âdem

- 10 Henüz Âdem-i Şafî tengnây-ı 'ademden fezâ-yı vücûda gelmedin ve
hıl'at-i hılkat geyüp efser-i kerâmet birle ser-efrâz olmadın, melâ-
yike zebân-ı ta'n uzatdılar ve anı hedef-i tîr-i ta'n itdiler ki e-tec'âlû
fihâ men yüfsidü fihâ (انجعل فيها من يفسد فيها)? Rivâyetdür ki ibti-
dâ-yı hılkatde Hâzret-i Melik-i Celîl 'Azrâ'ile hüküm itdi ki cem'î-i
15 eczâ-yı zemînün her cüz'inden bir ķabza hâk alup Bañn-ı Nu'mânda
cem' kıla ve bir şehâba emr itdi ki kırķ gün ol toprağun üzerine
bârân tøküp terbiyetine meşğul ola. Ve bu hıdmete me'mûr olan
şehâb otuztøküz gün deryâ-yı elem ve çeşme-i ğamdan nem çekerdı
ve ol toprağâ bârân-ı miñnet tökerdi. Kırķıncı gün ki mev'id-i it-
20 māmidi, bir niçe ķatıra bañr-i ferâhdan götürüp, üzerine saçup,

1 bâb-ı evvel : evvelki bâb B 2 kirâm : kirâmın B / ahvallerindedür :
ahvallerinde K, ahvallerin beyân ider B 3 faşl-ı selâm : — B 4 miñnet :
bilmek gerekdir ki miñnet K, B / hılkat : hılkatde Ü 5 şî'r : — Ü, rübâ'î
B 6 basdı : başdı K, B 7 endüh ü belâya evvel : evvel ğam ü endühla Ü / ev-
vel oldı : oldı evvel S 10 fezâ-yı : — K / gelmedin : gelmeden B 11 ge-
yüp : — Ü 12 zebân-ı ta'n : zebân S / ki : — K 13 rivâyetdür : rivâyet
itdiler B 16 kıla : kıl K 17 bârân : bârân-ı rahmet, B / tøküp : døküp
S, Ü, B 18 elem : elemden Ü 19 tökerdi : dökerdi Ü, B / mev'id-i itmâm :
mev'id-i tamâm K, mev'id tamâm B / itmâm idi : itmâm itdi S 20 ferâh-
dan : keremden şu K, keremden Ü / saçup : saçup K, B

1 Orada (yeryüzünde) fesad çıkaracak olanı mı (halife) yapıyorsunuz? (II/30)

- 1 şüret-i tahmîrin itmâma yetürdi ve peyker-i itmâmın zühûra getürdi. Bu sebebdan muḳarrer oldı ki tînet-i beşerîyyet ekser-i evkât menbet-i reyâhîn-i gam ola ve hakikatde âsar-ı sürûr nihâyet-i kılet bula. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Âdemün gam birle toprağın muḳammer kıldılar
Anda derd ü miḳnete menzil muḳarrer kıldılar
Mevkıd-ı nîrân-ı endüh eyleyüp terkîbini
Şafha-i cânında naḳş-ı gam muşavver kıldılar

- 10 El-kıssa Âdem vücûda gelüp yâ Âdemü'skün ente ve zevcûke'l-cenne (*يا آدم اسكن أنت وزوجك الجنة*)¹ işâretiyle sâkin-i bihişt ol-
dukda ve mîve-i şecere-i menhiyyeden gayrı cemî-i tena'umâtuñ ta-
sarrafına ruḫşat buldukda İblîs ol hâle vâkıf olup, bünyâd-ı ḫased
kılup vâsıta-i mâr ü tâvusla bihişte girdi ve Âdeme vesvese virdi
15 bu oldı ki mazhar-ı ef'âl-i sûtûde ve maşdar-ı ḫıyâl-i ḫamlde idi,
kızb ü hılâfa imkân virmeyüp İblîsün 'sözün maḫz-ı naşîḫat taşavvur
itdi. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Ey hoş ol şâfi - tabî'at kim zamîr-i pâkine
Yetmeye muṭlak bu kim 'âlemde mekr ü ḫile var
Ey hoş ol şâḫib - seḫâvet kim dem-i izhâr-ı cûd
Düşmanuñ maḳşûdın öz nef'ine eyler ihtiyâr

Rivâyetdür ki şecere-i menhiyye mîvesin Âdem ü Havvâ tenâvül itdükden soñra gerd-i idbâr çihre-i itibârların dutup ve efser-i 'izzet

1 şüret-i: — K 3 sürûr nihâyet-i kılet: sürûr nihâyet S, sürûrî nihâyet-i kılet Ü, sürûrî nihâyet-i nedret ve kemâl-i kılet B 4 şîr: — Ü, kıssa B 6 anda kıldılar: — Ü 7 nîrân-ı endüh: endüh-ı nîrân B 10 bihişt: cennet Ü / oldukda: oldı S, olup Ü 12 buldukda: buldı K / İblîs ol hâle: İblîs-i mel'ûn Ü 13 vâsıta-ı: veşile-i B 17 şîr: nazm K, kıssa B 19 yetmeye: gelmeye S 20 şâḫib: sâfi Ü / seḫâvet: sa'âdet B 23 dutup: tutup B

¹ Ey Âdem, sen ve eşinle cennette otur. (II/35)

- 1 fark-ı iktidârlarından düşüp ve hıl'at-i kerâmet bedenlerinden in-
tizâ' bulup ve şüret-i hâlleri digergün olup mu'htarib ve mütehayyir
kaldılar ve mesned-i 'izzetde iken mu'tekif-i zâviye-i hirmân oldılar;
5 hizmetlerine Rıdvân me'mûr iken anlardan nefret kıldı ve serây-ı
sürûrları ma'mûr iken seyl-i hâdişeden vîrân oldu. Ol bi-çâreler
mekşûfû'l-avre kalup hayâ kılmağın her dırahta ki penâh için
müteveccih olurlardı anlardan firâr iderdi. Bu hâletde Hâzret-i
'İzzetden nidâ geldi ki : «Yâ Âdemü e-ferrerte minnâ (يا آدم افررت مني)»
Âdem eyitdi : «Belâ hayâen minke (بل حياء منك)»² ya'nî, sen-
10 den firâr itmezem kendü fi'lümden şermendeem.» Şî'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Büzürgvâr Hüdâyâ isâ'et-i 'amelüm
Beni mükerrerem iken hâr ü hâksâr itdi
Budur cezâsı anuñ kim saña muhâlif olup
Hevâ-yı nefis mürâ'atin ihtiyâr itdi

- 15 'Âkıbet berg-i incîrden setri 'avret idüp fermân-ı kazâ -cereyânla
bihiştten çıkmağa 'azm itdiler. Âdem Havvânun elin dutup bi-
hiştten daşra kadem basdukda bir sâ'at yemîn ü yesâra bakup
tevaqqû' iderdi ki maşrık-ı keremden âfitâb-ı 'avf u 'atâ tulû' idüp
zulmet-i hirmâna idâ'et vire ve evc-i 'inâyetden şehâb-ı 'âtîfet peydâ
20 olup gülzâr-ı ümmîde tarâvet yetüre. Hiç cānibden râyiha-i murâd
istişmâm itmeyüp ve hiç tarafdan derdine dermân yetmeyüp nâ-ümîd
kadem daşraya basdukda lisânına kelime-i bi'smi'llâhî'r-raḥmanî'r-ra-
ḥîm (بسم الله الرحمن الرحيم)³ cārî oldu. Cebrâ'îl eyitdi : «Yâ Âdem

1 düşüp bedenlerinden : — Ü / kerâmet : kerâmete S 3 kaldılar : ka-
lup B / iken mu'tekif-i : iken hak-ı mezellete düşdiler ve mu'tekif-i : Ü / ol-
dılar : oldu K 4 kıldı : idüp B 6 hayâ kılmağın : — Ü / anlardan dıraht
S, B 8 ki : kim Ü 9 senden : — Ü 10 şermendeem : şermendeyem B /
şî'r : — Ü, kıt'a B 15 cereyânla : cereyânla çıkmağa K, cereyânıyla B 16
çıkmağa bihiştten : — B 17 basdukda : basdukda K, S, B 18 idüp :
ide B 19 hirmâna : hirmânına Ü 20 ümmîde : ümmîdine Ü 21 hiç :
hiç bir B 22 kadem daşraya : kadem taşra Ü, taşraya kadem B / basdukda :
basdukda : K, S, B

¹ Kaçışın bizden mi?

² Bilakis, sizden utandığım için (uzaklaştım).

³ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

- 1 bir dem tevaḳḳuf it, ola ki bu kelime-i ṭayyibe berekâtından ebvâb-ı merḥamet iftitâḥ bula ve şekâvet saʿâdete mübeddel ola.» Hıtab geldi ki : «Ey Cebrâ'îl, Âdeme nişe mâni' olduñ?» Cebrâ'îl eyitdi : «İlâhi, seni Raḥman ve Raḥîm ismiyle yâd itdi, n'ola ki deryâ-yı
- 5 raḥmetüñ mevce gelüp ve baḥr-i inâyetüñ mütelâtım olup bu sergeşteyi varṭa-i belâdan bir kenâra çekse ve gülzâr-i ümmîdine şehâb-ı mekrûmetüñ bārân-ı raḥmet dökse.» Nidâ geldi ki : «Ey Cebrâ'îl, benüm raḥmetüm ʿâmdur, eger bugün Âdeme taʿalluk olsa bir nefse maḥşûş olmuş ola; şabr it ki ʿarşa-i dünyâdan mülk-i ʿuḳbâya
- 10 teveccüh kılduḳda ve dâr-ı fenâdan maʿmûre-i baḳâya râci' olduḳda kendüye ve biñ biñ evlâdına ızhâr-ı kemâl-i teraḥḫum kılam ve hevl-i kıyâmetde cemʿ-î mücrimlerine penâh olam. Şiʿr :

Meḫâ'ilün Fe'ilâtün Meḫâ'ilün Fe'ilün

- Zihî kerîm ki her dem ʿumûm-ı merḥameti
 ʿAṭâya cümle-i ḥalkı ümîd-vâr eyler
- 15 Zihî cevâd ki mücrimleri tesellî idüp
 Hemîşe ʿafv-ı günâhıyle iftiḥâr eyler

- Kenzü'l-Ḥaḳâyıkda meşûrdur ki, Âdem bihiştten iḥrâc olduğına sebeb bu idi ki; müteʿarrız-ı ʿışk oldu ve ʿışk iktizâ-yı dârü'l-melâm idüp mülâzım-ı erbâb-ı melâmetdür ki aña Dârü's-Selâm münâsib
- 20 olmaz ve ehl-i selâmet ihtilâtıyla revnaḳ bulmaz. Şiʿr :

Meḫâ'ilün Fe'ilâtün Meḫâ'ilün Fe'ilün

Eger melâmete şabr eylemezsen ey gâfil
 Melâmet eyleme ʿışkı yûri selâmetle
 Kemâl-i ʿışkı melâmetdedür ḥayâl itme
 Ki ʿışk zevḳ vire olmasa melâmetle

1 berekâtından : berekâtında B 3 Âdeme nişe : nişe Âdeme S / nişe : nişe K, niçün B 5 ve olup : — Ü 6 belâdan : belâ K 8 taʿalluk : müteʿallik S / olsa : bulsa B 9 olmuş : olmaz S / ola : olur B / it ki : it ve taḥammül kıl ki B 10 dâr-ı fenâdan : dârü'l-fenâdan Ü 12 şiʿr : — Ü, kıṭʿa B 13 merḥameti : mekrûmeti S, B 17 olduğına : olunduḳna B 20 selâmet : melâmet K / şiʿr : nazm K, beyt Ü, kıṭʿa B

- 1 Ve ol nihāl-i dil-rübā ki şecere-i menhiyye şüretinde Ādeme görindi, şahid-i maḥabbet idi ve ol nehy-i tenzihden ğaraḡ izdiyād-ı raġbet idi ki en-nāsü ḥarişun ‘alā-mā münī‘a, (الناس حريص على ممانع)¹; yemegin ki eger ol şecere men‘le ihtişaş bulmasaydı ve nehyle
5 memnū‘ olmasaydı Ādem kesret-i lezzāt-ı tena‘umātından aña pervā kılmayaydı ve şiddet-i iştigalle sāyir ezvākdan aña mültefit olmayaydı. Şi‘r :

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

- Luftdur her cevır kim ‘uşşākına ol mäh ider
Kılmaġa nezzāre ġâfil olanı āġâh ider
10 Her cefāsında ḥabībün biñ ‘ināyetdür nihān
Kim ki ġâfildür cefāsından anuñ ikrāh ider

‘Aşķa ma‘şūķdan cefā ‘ayn-ı vefādur, andan ġâfil olmaķ aña bir cefādur.

Mefâilün Mefâilün Fe‘ülün

- Ne hoşdur ol ki maḥbūb ola pür-fen
15 Gönülde dōst ola ve dilde düşmen
Cefāsından vefālar ola maẓmūn
Olup ‘ayn-ı taleb men‘ine maķrūn
Firāķa ola zāhirde talebkār
Vişāle ola bātında ḥarīdār

- 20 El-kışsa Ādeme hükm oldu ki : «Ey Ādem eger murāduñ bihişt ise müyesser oldu kanā‘at kıl ve şecere-i menhiyye eṭrāfına varma ve muṭlaķ aña māyil olma ve muḥaķķaķ bil ki anuñ mīvesi endūh ü miḥnet ve sāyesi zulmet ü ḥayretdür.» Ādem ṭabī‘ati muḳteżāsınca bihiştü çün görmişdi andan raġbet götürüp şahid-i maḥabbete gönül

1 ve : —S 3 raġbet : rif‘at Ü / ki : —K / 4 yemegin : mümkün B / eger : —S, —Ü / şecere men‘le : şecere menhiyye men‘iyle B / ve
5 olmasaydı : —Ü 6 olmayaydı : kılmasaydı S / iştigalle : iştigāl S, B /
7 olmayaydı : olmasaydı S / şi‘r : nazm K, —Ü, kıṭ‘a B 8 mäh : yār S, Ü
9 kılmaġa : itmege Ü 10 nihān : ‘ıyān S 12 ma‘şūķdan : ma‘şūķdan gelen B
13 cefādur : cefādur nazm B 21 varma ve muṭlaķ : —T, varup muṭlaķ ana māyil : K, gelme ve muṭlaķ aña māyil ü rāġib B 24 bihiştü çün : çün bihiştü T

¹ İnsanlar men edilen şeye karşı harisdirler.

- 1 virmişti. Lācerem leşker-i belā ki lāzıme-i ‘ışkıdur aña mülāzım oldu
ve girdāb-i miñnet ki ‘ayn-ı deryā-yı maḥabbetdur anı iḥāṭa kıldı.
Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 ‘ışk da‘vādur cefā çekmek güvāh
Ger güvāh olmazsa da‘vādur tebāh

- Sultānū'l-‘Arifin ḳuddise sırrehū (قدس سره) buyurmuş ki
ḥılkat-i Ādemden muḳaddem şāhid-i maḥabbet cilve-i zuhūr itmege
bir mazhar isterdi ve ol zamān ki debdebe-i ‘ibādet-i İblīs mülk
ü melekūtı dutdı, şāhid-i maḥabbet anuñ ittişāline meyl itdi.
10 Ammā sultān-ı ḡayret ol ittişāle ruḥşat virmeyüp ve anuñ zevḳ-i
vişālin İblise lāyık görmeyüp, hemişe perde-i ḥafā ve ḥalvet-i ḡa-
bāda şaklardı ol vakte dek ki dest-i ḳudret ruḥsāre-i Ādemden
niḳāb-ı ‘adem götürüp anı mescūd-ı melāyık kıldı ve Ādem şeref-i
kerāmet bulup manzūr-ı ‘ayn-ı a‘yān-ı mümkināt oldu. Beyt :

Meḡâ'ilün Fe'ilâtün Meḡâ'ilün Fe'ilün

- 15 Münevver oldu cihān pertev-i cemālinden
Müşerref oldu zamān devlet-i vişālinden

- Şāhid-i maḥabbet nüzhet-serāy-ı bihiştede şecere-i menhiyye şüre-
tinde kendüsin aña ‘arz itdi ve Ādem iḥtiyārsız vālih olup hem
anda temennā-yı müvāşalat ḳılup dāmenin dutdı ammā perdedār-ı
20 ḥarem-sı rāy-ı irāde-i Rabbānī ve ḥācib-i dergāh-ı bârgāh meşiyiye-i
te'yid-i Sübhānī men' itdi ki : «Ey Ādem bu ‘arūs-ı zibānuñ ḥilye-i
zīneti gevher-i eşk-i çeşm-i pür-nem ve bu muḥaddere-i ra'nānuñ zī-
ver-i behçeti yāḳūt-ı şu'le-i āteş-i āh-ı demādemdür ve cennet fezā-yı

3 beyt : şîr S 7 cilve-i zuhūr : cilve K 8 mazhar : naẓar S 9 dut-
dı : tutdı K, S, Ü, B 10 ammā : — K / virmeyüp : virmedir Ü 11 ḡabāda :
‘anāda K, B 14 manzūr : — Ü / beyt : şîr S, — Ü 17 bihiştede : bihişte
S, B / şüretinde : — S 18 vālih olup hem anda : olup Ü, aña vālih olup
Ü, aña vālih olup hemāndem B 19 dutdı : tutdı B 22 çeşm : — Ü / pür-
nem : pür-nemdür Ü, B / bu 23 behçeti : — T, — K, — S

- 1 ferah-fezâsında bu müyesser olmaz ve bihişt - serâyında bu hâlel şûret bulmaz. Taḥammül it ki dâr-ı dünyâda bu zînetler ile müzeyyen olduğdan sonra anuñ âkd-i tezvîci saña müyesser olur ve ol zînetler bu ‘arûsuñ revnaḫ-ı cemâlin ziyâde kıılır. Beyt :

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

- 5 ‘Arûs-ı ‘ışḫa zîver rüy-ı zerd ü eşk-i gülgündür
Dil-i sūzân ü cism-i derdnâk ü çeşm-i pür-hündür

- Pes Âdem ki ‘ışḫla bî-ḫarârı vâde-i vişâl ve ümîd-i ittîşâlle terk-i bihişt idüp, miḫnet-hâne-i dünyâyı ihtiyâr itdi ve da’vâ-yı maḫabbetde zevḫle dâmen-i şabr dutdı. Hüküm oldı ki : «Ey Âdem Havvâdan mübâdet ihtiyâr it ve mülk-i ferâgatden tecâvüz idüp ser-i kûy-ı belâda ḫarâr it ki, hengâm-ı vişâl münḫazî oldı ve eyyâm-ı firâḫ geldi ve zamân-ı muşâḫabet encâm bulup evân-ı müfâraḫat oldı.» Şîr :

Rubâ’î - Ahreb

- 15 Ey mâ’il-i rāḫat ḡama hem-rāḫ olḡıl
Dem zevḫden urma hem-dem-i āḫ olḡıl
Ey câmi’i her şıfat vişâli bildün
Hicrân eleminden daḡı āḡāḫ olḡıl

- El-kışṣa mıḫrâz-ı i’tirâz müddet-i rişte-i muvâşalat-peyvendi ḫaṭe idüp ve Âdem Havvâdan müfâraḫat kıılıp her biri bir diyâra düşdi ve yüz 20 biñ belâyâ şataşdı. Âdem vâd-i Serândîbde sergerdân olup Havvâ sâḫil-i deryâ-yı Hinde düşdi. Şîr :

3 olduğdan sonra : olduğda B 4 olur : ola B / ziynetler bu ‘arûsuñ : ziynetleri Ü 4 kıılır : kııla B / beyt : şîr S, Ü, kıṭ’a B 6 pür-hündür : pür-hündür bu zîver ḫâşıl olmaz bezm-gāḫ-ı şahn-ı cennetde meta’-hâne-i miḫnet-fezâ-yı dünyeyi dündür Ü, B 8 ‘aşḫla : ‘aşḫdan T, ‘âşıḫ-ı B / bî-ḫarâr oldı nâḫâr Ü, B 8 miḫnet-hâne-i : miḫnet-serâ-yı Ü 9 şabr : şabr-ı S / dutdı : tutdı K, Ü, B 13 şîr : —Ü, kıṭ’a B 16 câmi’ : hâmil Ü / şıfat : şıfat sırr-ı B 18 i’tirâz : inḫıraz B / ve : ve herbiri B 21 şîr : —Ü, beyt B

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ne işdür ey felek dildârı dildârından ayurmak
Cefâkeş 'âşıkı yâr-ı vefâdârından ayurmak

- Âdem ve Havvâ kendü hâletlerine giryân ve cemî'i melâyık anlaruñ vâkı'alarına hayrân olup iki yüz yıl bu nev'le perişânlık çekdiler ve
5 eşk-i nedâmet tökdiler. İbn-i 'Abbâsdan nakldür ki: «Hergâh ki Âdem yâd-ı bihişt iderdi bihüş olup özinden giderdi.» Hâzret-i 'İzzetden nidâ geldi ki: «Ey Cebrâ'îl, Âdem ğarîbdür anuñla müvâne-set kıl.» Bir gün Âdem Cebrâ'îlden su'âl itdi ki: «Ey enîs-i celîsüm Havvâdan ne haberuñ var?» Cebrâ'îl itdi: «Ol sâkin-i sâhil-i der-yâ-yı Hind olup senüñ firâkuñla giryândur ve işi hemîşe âh ü ef-ğândur.» Âdem ol haber istimâ'ından bihüş olup 'âlem-i mürâkabe-de gördi ki Havvâ sâhil-i deryâda ebr-vâr seylâb-ı demâdem töküp der ki: «Yâ habibî Âdem e-caî'un ente em şeb'anun e-lâbisun ente em 'uryânün e-nâ'imün ente em yaqđânun (يا حبيبى آدم)¹»
15 Âdem cevâb vermek tedârükünde iken özine gelüp Havvâyı görmeyüp bir nevhâ kıldı ki Cebrâ'île tezelzül düşüp su'âl itdi ki: «Ey Âdem bu ne hâletdür?» Âdem şüret-i vâkı'asın beyân itdükde Cebrâ'îl ol haberden müte'essir olup münacât itdi ki: «Yâ Rab bu ğarîb-i bîcâ-reye rahm it.» Hıtâb geldi ki: «Ey Cebrâ'îl vaqt oldu ki gülzâr-ı ümmîde nesîm-i maşşad güzâr kıla ve ol nesîmle gönçe-i maşşûd açıla.» Beyt:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âh-ı âteş-bârı 'uşşâkuñ sirâyetsüz degül
'Âkıbet her ğam yeter pâyâna ğâyetsüz degül

- El-kışşa Âdemüñ tövbesi kabûl olup du'âsı icâbet buldı. Muhaqqık-lardan nakldür ki sebeb-i kabûl-i tövbe-i Âdem üç nesne idi; biri

3 hâletlerine: vâkı'alarına / anlaruñ: anuñ T 4 çekdiler: çeküp 5 tök-diler: döküp Ü, döküdiler B / nakldür ki: nakldür B 7 ey: — S / anuñla añu 8 Âdem: — Ü / Cebrâ'îl: Cebrâ'île S, Ü 9 sâhil-i: — S, — Ü 10 efğândur: fiğândur B 11 haber: haberi B 12 deryâda: deryâ-yı Hind-de Ü / töküp: döküp K, S, B 15 özine gelüp: bîdâr olup 17 vaq'asın: vaq'a S, Ü, vaq'ayı B / itdükde: kıldıukda Ü 19 ey: yâ S, B 20 kıla: ide B 21 beyt: — K, — Ü 22 âteş-bârı: âteş-nâki Ü 24 kabûl olup: kabûl oldu Ü, maqbûl B / buldı: buldı ve eyyâm-ı miñnet mürûr ile hengâm-ı ra-hâta mübeddel oldu B

¹ Ey sevgilim Âdem, aç mısın, tok musun; giyinik misin, çıplak mısın, uyuyor musun, uyanık mısın?

- 1 hayā ve biri bükā ve biri duā. Ammā hayāsı ol gāyetde idi ki ibtidā-yi hılkatde üç yüz yıl baş kaldurup yukaru bakmadı ve yemīn ü yesāre nazar bıraķmadı ammā bükāsı ol mertebe bulmışdı ki hücüm-ı seylāb-i eşkden ruhsārında cūybārlar ʿayān olup ve Fırāt ve Dicle gibi
- 5 andan vuḥūř ü ṭuyūr temettu^c bulup dirlerdi ki : «Ne ḥořāb-ı ḥoř-güvār ve ne zibā řerbet-i sāz-kārdur.» Ādem ol sözi istihzāya ḥaml idüp bir gün münācāt itdi ki : «Yā Rab vuḥūř u ṭuyūr benüm āb-ı çeřmümle temashūr iderler ve āb-ı řūra řerbet-i ḥoř-güvār dirler.» Nidā geldi ki : «Ey Ādem ḥiç cevher gevher-i eşk-i ehl-i nıyāzdan aʿlā ve
- 10 ḥiç şerbet zülāl-i sirişk-i merdüm-i pāk-bāzdan eclā degül. Fiʿl-vāķı^c bir gevher ki maʿdeni dīde-i erbāb-ı nazardur, ḥāk-i mezelleilde kal-maz ve bir cevher ki benüm tuḥfe-i dergāhumdur muḥaķķar ol-maz.» řiʿr :

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 15 Veh ne maʿdendür sevād-ı çeşm-i ter kim andadur
Dāne-i dürr-i siriřk ü lemʿa-i nūr-ı başar
Ol birinde rütbe-i miʿrāc-ı dergāh-ı ḳabül
Bu birinde kuvvet-i keyfiyyet-i feyz-i nazar

- Ammā duā-yı Ādem bu idi ki : «Yā Rab Muḥammed ve Āl-i Muḥammed ḥaķķıyçün tövbemi ḳabül it.» Bir gün bārgāh-ı ʿİzzetden
- 20 nidā geldi ki : «Ey Ādem sen Muḥammedi ne bilürsen ki zeyl-i şefāʿatine mütemessik olursen?» Ādem eyitdi : «Yā Rab Muḥammedün ism-i şerifin şafḥa-i sāk-ı ʿarřda senün nām-ı laṭifüne muḳārin gördüm, bildüm ki andan eşref ve efḍal ḥaķķun yokdur, aña tevessül iderem.» řiʿr :

Fāʿilātün Meřāʿilün Feʿilün

Eřer-i nūr-ı Muřtafāyı görün
Ḥātım-i ḥayl-i enbiyāyı görün

5 ḥořāb : āb-ı ḥoř Ü 7 ṭuyūr : ṭuyūr temettu^c bulup B 8 řurā : řurideye : B 9 eşk-i : — Ü 10 eclā : aʿlā K, S / degül : olmaz S 11 nazardur : nazar-dandur B 12 dergāhumdur : dergāhumdandur S 13 řiʿr : — Ü, ḳıṭa B 17 kuvvet-i : rütbe-i Ü 18 yā Rab : — K 19 it : eyle S, B 20 Muḥammedi 21 Rab : — B 23 ḥaķķun : — Ü 24 řiʿr : — Ü, nazm B 25 eřer-i : řeref-i K

1 Nûr-ı râyı şerâğ-ı âlemdür
Âb-ı rûyi şeffî-i Âdemdür

- Ve Âdemün bir muşibeti dahı katl-i Hâbil idi. Rivâyetdür ehl-i tefsirden ki kabûl-i tövbeden sonra Âdem Havvâya mulhağ oldu ve
- 5 yigirmi növbet Havvâ hâmile olup her növbet bir gûlâm ve bir câriye andan zühûra geldi ve şerîat-i Âdemde her batnuñ câriyesi gayr batnuñ gûlâmına virilmek âdet iken ittifakâ Qâbilün hem-zâdı olan İklîmâ-nâm câriye Hâbil hem-zâdı olan Yehüdâ-nâm câriyeden
- 10 ecmel vâkıı oldu ve Âdem, Hâbil hem-zâdı olan câriyeyi Qâbile hükm kıldı ve Qâbil âdet-i mesnûneye kıyıl olup kabûl itmedi ki İklîmâyı Hâbile virüp kendü Yehüdâya kanâat kıla ve sâyir evlâd-ı Âdem gibi muftî ve münkâd-ı şerî ola. Mükâbere kıldı ki : «Ey Âdem bu müddeâ eser-i mağabbetündür, ne ki muhteza-yı şerîatün.» Âdem eyitdi : «Eger benüm şalâhuma râzî olmazsen,
- 15 murâfaañuzı Qađi-i Hâcâta rücûe idüp anuñ emrine râzî oluñ ve anuñ hükmüne mütâbaat kıluñ.» Biri müzârî idi, mezrûatından birkaç hûşe hâzır idüp ve biri çoban idi bir koyun müheyyâ kılup bir arşada koyup şart itdiler ki, her kimün kırbânı maqbûl olursa İklîmâyı ol taşarruf kıla. Mutaraşsıd-ı hükm olduğa âlem-i gaybdan bir berķ-ı lâmi çıkup Hâbilün kırbânın taşarruf kıldı ve
- 20 Qâbilün kırbânı muatall kıldı. Bu vâsıtanan âteş-i hâsed Qâbilün binâ-yı ihtiyârın yakup ve seylâb-ı reşk ma'mûre-i kararın yıkup Hâbilün helâkine azm itdi ve himmet dutdı. Âdem müteveccih-i ziyâret-i Beytül-Mağdis olduğa fırsat bulup, meşgûl-ı hâb iken
- 25 anı helâk idüp, kırk gün başı üzerine götürüp gezerdi, zîrâ bilmezdi ki nitmek gerek. Bir gün gördi ki bir gürâb bir hufre mağfûr idüp bir gürâb meyyiti defn itdi, andan irşâd olup Hâbili defn idüp üzerinden gitdi. Şi'r :

3 Hâbil: Hâbıldür Ü 4 Havvaya: Havvâyıla 6 geldi: gelürdi B 7 virilmek: virmek Ü / Qâbilün: Hâbilün T, K, S, Ü, 8 İklîmâ: İklîmâyı T / Hâbil: Kâbil T, K, S, Ü 10 kıldı: itdi Ü / olup: olmayup Ü, B 11 İklîmâyı: İklîmiyâyı T 12 şerî ola: ola şerî Ü 14 şerîatün: şerîatün B / olmazsen: olmazañuz S, Ü, B 16 biri: ve anlaruñ biri B 18 her: —Ü / maqbûl: kabûl S 19 kıla: ide Ü 20 kıldı: itdi Ü / vâsıtanan: sebebdan B 22 reşk: sirîşk Ü 23 dutdı: tutdı K, B 25 üzere: üzerinde S / gezerdi: gezdürdi B 26 hufre: çukur Ü / mağfûr: hafr B 27 meyyiti: meyyiti anda Ü 28 şi'r: beyt Ü

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fa'ilün (Fe'ilün)

- 1 Reşkdür cāna ıztırāb salan
Reşkdür ʿālemi harāb kılan
Reşkdür mücīb-i cefā-yı Yezid
Reşkdür kim Hüseyni itdi şehid
- 5 El-kışsa Âdem Beytül-Makdisden müracâʿat kıldukda cemî-i evlâdî
istikbâl idüp Hâbîl anlaruñ silkinde olmamağın aḥvâlin istifsâr
itdükde didiler : «Bir niçe gündür ki gayib olupdur.» Âdem muṣṭa-
rib olup yeddi gün tecessüs ü tefahḥuş itdi, sekkizinci gün melâletle
yukuya gitdi. Vâkıfında gördi ki Hâbîl âlûde-i ḥāk ü ḥûn olup
10 istigâşe iderdi ki yâ ebetâh el-ğiyās (إلياء الغياث)¹: Âdem
ıztırâbla bîdâr olup feryād itdükde Cebrâʿîl ḥâzır olup eyitdi : «Ey
Âdem bu ne fiğandur?» Âdem şüret-i vâkıfayı beyân idüp Hâbîlün
ḥâlin şordı. Cebrâʿîl eyitdi : «Hâbîli Kâbîl helâk idüp bir mevzîʿde
defn itmişdür. Âdem bünyād-ı nevḥâ kılpup tazarruʿ itdi ki : «Ey
15 birâder Cebrâʿîl anuñ mezârın baña göster.» Cebrâʿîl Âdemi Hâ-
bîlün mezârı üzerine götürüp ve Âdem anuñ mezârından toprak
hicâbın götürüp gördi ki peykeri bozılmış ve aʿzâsı pâre pâre olmuş.
Âğâz-ı nevḥa kılpup rûy-ı tazarruʿ bârgâh-ı bî-niyâza dutdı ve mü-
nâcât itdi ki : «Yâ Rab Kâbîl senün ḥükmünden tecâvüz kılpup ve
20 benüm ḥürmetüm dutmayup bu mazlûmı katl itmiş, cezâsın vir.»
Ḥazret-i ʿİzzetden nidâ geldi ki : «Ey Âdem muḥarrer itdüm ki nişf-ı
ʿazâb-ı düzah Kâbîle mensûb ola ve ol ʿazâb içinde müebbed qala.»
Ey ʿazîzler, her gâh ki Âdem ḥürmetin dutmayup anuñ ferzendir
katl idüp bunca ʿazâba müstaḥikḳ olur, maʿlûmdur ki Ḥazret-i
25 Resûlün, ki Âdemden eşref ü efdâldür, ḥürmetin dutmayup ekser
evlâdın şehid iden ne taʿzîbe istihḳāk bulup ve dâyimâ ne ʿûḳûbetde
kalur.

1 salan : şalan K, S, B 5 el-kışsa : ve K / müracâʿat kıldukda cemî-i :
gerü müracâʿat itdükde K 6 idüp : kıldukda Ü / silkinde olmamağın :
arasında bulmamağın Ü / aḥvâlin : aḥvâl S 7 ki : —K, —B 8 tecessüs ü
tefahḥuş : tefahḥuş ü tecessüs Ü 9 yukuda : uykuda S, B, uyhuda Ü / ü
ḥûn : —K 10 iderdi : ider K 11 Cebrâʿîl : —K 12 fiğandur : hâldur S,
efğandur Ü 14 kılpup : vü B / tazarruʿ : tazarruʿ kılpup B / itdi : eyitdi B
15 birâder : —K, —S, —Ü, —B / baña göster : göster baña. Ü 16 mezârı
üzerine : mezârına Ü 18 dutdı : tutdı K, Ü, B 20 dutmayup : tutmayup
K, Ü, B / ʿazâba : belâya B / olur : olup T / dutmayup : tutmayup K, Ü,
B 26 taʿzîbe : taʿzîble ʿazâba B / bulup : bulur Ü, B

¹ Ey babacığım, yardım et.

- 1 Şahîfe-i Rîzaviyyede mestûrdur ki; kâtil-i Hüseyn düzaḥda bir âteşin tabût içinde mahbûs ola ki râyiḥa-i kerâhesinden ehl-i düzaḥ nefret kıla. Bî-tekellûf Hüseyn-i mażlûmunı katlı vâkı'a-i a'zam ve ḥâdiṣe-i ekberdür ve çekdüğü miḥnet Âdem çekdüğü miḥnetden berterdür. Egerçi Âdem bihiştten cüdâ düşüp vâdî-i gurbetde sergerdân oldu, ammâ Ḥazret-i Hüseyn Medîne-i muṭahhara ve Mekke-i mu'azzama ve Ravza-i Resûlullâhdan mahrûm olup gurbet-i Kerbelâda âzâr ve îzâ buldı; Ve eger Âdem bir ferzendinün katlinden mütezecir olup melâlet çekdi, ol Ḥazret evlâd-ı müte'addid şehâdetin müşâhade kılop eşki nedâmet tökdi. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Miḥnet-i Âdem degül mænend-i endûh-ı Hüseyn
Fi'l-meşel bir şu'ledür berķ-ı belâdan ol şerer
Eşref-i halk-ı cihânun ekser-i evlâdını
Katlı iden dünyâda vü 'ukbâda olmaz behrever

15 Faşl-ı İbtilâ-yı Nûḥ 'Aleyhi's-selâm

- Bâdiye-i miḥnet belâ-keşlerinin ve bâde-i maḥabbet serḥoşlarının biri daḥı Ḥazret-i Nûḥ Nebîdür ki toḳuz yüz yıl hedef-i siḥâm-ı siyâset-i süfehâ-yı kavm oldu ve seng-diller cefâsın çeküp şabr kıldı ve da'vet itmekde taḳşîr itmedi ve deḳâyık-ı teblîğ-i aḥkâm-ı îlâhîde andan tekâhül ve tekâsül zuhûra yetmedi. Tazallümde mestûrdur ki ol vâzî'e-ı kânûn-ı şerî'at ve ol gülzâr-ı reyâḥîn-i kerâmete her gün şehâb-ı sitemden jale-vâr ol mıḳdâr seng-i siyâset yeterdi ki cism-i laṭifi la'î âbdâr gibi taşlar içinde iterdi, ammâ yine Cebrâ'îl hâzır olup ol gül-i baḡ-ı risâleti lâle-vâr câme-i pür-ḥûn ve a'zâ-yı pâre

1 Hüseyn : — S, İmâm-ı Hüseyn B 3 a'zam : a'zamdur B 4 Âdem miḥnetden : — B / egerçi : eger Ü 5 vâdî-i : — S 6 ravza-i : ravza-i münevver Ü 7 îzâ buldı : endûh-zede oldu Ü 8 ferzendinün : ferzendün S 9 çekdi : buldı Ü 10 tökdi : dökdi K, S, B / şî'r : kıt'a K, Ü 12 belâdan ol : belâda bir Ü 13 ekser-i : ekber-i B 15 faşl-ı : fasl-ı fi B 16 bâde-i : bâdiye-i B 17 Ḥazret-i : — Ü / siyâset : — Ü 19 itmekde : itmekden B 21 şerî'at : şerî'ate Ü / kerâmete : kerâmet B 22 jâle : lâle K / yeterdi : yetürürlerdi B 23 iterdi : yaturdı K

- 1 pāre ile taşlar içinden çıkarup per ü bālin aʿzāsına sürüp şıhhat virüp üzerinden giderdi ve ol Hāzret yine encümen-ārā-yı kavm olup kelime-i kŭlŭ lāilāheilla'llāh (قَوْلِاَلَااِلٰهَاِلَّاالله)' ʿibāretiyle anlara āgāz-ı daʿvet iderdi. Müddet-i ʿömrinde bu tarîkî meslûk idüp
- 5 üç karnuñ kavmiyle müdarā kıldı ammā gün günden kavmŭn cefāsı aña ziyāde oldı. Bir gün bir müdebbir ferzend-i nā-pesendine Nūhı gösterüp naşihat kıldı ki : «Ey ferzend, bizüm tarîkumuzda bu şahşa ihānet ʿayn-ı ʿibādetdür, gāfil olmayasen ve takşîr kılmayasen.» Ol hārmzāde eyitdi : «Ey peder olmaya ki bu vaşıyyet edā olmadın
- 10 ecel yetüp beni bu ʿibādet şevābından mahrŭm ide.» Pes Hāzret-i Nūha müteveccih olup bir daşla cebīn-i mübārekin mecrŭh idüp mehāsın-ı şerifine kan revān oldı ve ol seyl-i hŭn-ābla deryā-yı belā-yı tŭfañ temevvŭc idüp Hāzret-i Nūh duʿā kıldı ki : «Rabbi innī mağlŭbŭn fe'nteşir (رَبِّاِنِّىْ مَغْلُوبًا تَصْر)» Nāvek-i duʿāsı hedef-i icābete
- 15 yetüp ve ihāta-i tŭfān ʿālemi dutup cemīʿ-i muhālif ğarkā oldı, he-man Nūh tâbiʿlerle kurtıldı. Şiʿr :

Fâ'ilâtŭn Fâ'ilâtŭn Fâ'ilâtŭn Fâ'ilŭn

- Seyl-i bîdād ü sitemdür menşe'-i tŭfān-ı Nūh
Olmasun gāfil belādan ehl-i bîdād ü sitem
Hāne-i zālīm gider seylāba manend-i hābāb
- 20 Dutsa tŭfān ʿālemi mazlŭma tŭfāndan ne ğam

Kenzü'l-Ġarāyibde mestŭrdur ki zevrak-ı Nūh eyyām-ı tŭfānda her taraf seyr iderken hıttā-i Kerbelāya irişdükde, Cāyiriyye didükleri menzilde mütehayyir olup, tevaqqŭf idüp hareketden düşdi. Hāzret-i Nūh bu hālete hayret itdükde nidā geldi ki : «Ey Nūh bu ol

1 içinden : içinde S / per 2 hāzret : —T, —S, —Ü / yine : —K, —Ü —S 3 kelime-i : kelime-i tayyibe-i B 4 iderdi : idüp B 5 karn : karn B / gün günden : günden güne Ü / kavmŭn : kavminŭn B 6 pesendine : pesende K / Nūhı : Hāzret-i Nūhı K 9 ki : —K, —S 11 daşla : taşla S, Ü, K, B 15 dutup : tutup K, B / muhālif : muhālifler Ü / ğarkā : ğark Ü, B 16 Nūh : Nūh ʿaleyhi's-selām K, Hāzret-i Nūh B / şiʿr : —K, —Ü 17 bî-dād ü : bî-dād-ı S, B 20 dutsa : tutsa K, Ü, B 24 hālete : hāle B / hayret : nazar Ü

¹ Allah'tan başka Tanrı yoktur, deyiniz.

² Allah'ım yenildim, yardım et. (LIV/10)

- 1 menzildür ki seffine-i «mişlü ehli beytî ke-mişli seffineti Nühin»
(مثل اهل بيتي كمثل سفينة نوح)¹ bu menzilde garkâ-i girdâb-ı hûn
ola ve Ehl-i Beytün ekser efâzıl ü a'yanın bu menzil-i dâyire-i hay-
rete bırakup ser-gerdân kıla. Fi'l-vâkı' te'emmül itdükte münâsib
5 görinür hadîs-i şahîh muhtezaşınca seffine-i Nûha Ehl-i Beyt-i ri-
sâlet. Zîrâ hevâ-yı nefsi aşhâb-ı 'inâdla deryâ-yı meşâyib mütelâım
oldukda ve şahrâ-yı Kerbelâyı tûfân-ı belâ ihâta kıldukda her kim
Ehl-i Beyte dâhil idi belâ-yı ma'şiyetden necât buldı ve her kim
hâric idi helâk oldı. Rivâyetdür ki Hâzret-i Hüseyn Medîneden 'azî-
10 met-i Kûfe kıldukda yeddi yaşında bir ma'şümesi olup murâfağa-
tına kudret bulmamağın Ümmü Seleme hıdmetinde kalmışdı ve
vâkı'a-yı Kerbelâda Hâzret-i İmâm şehîd oldukda bir gurâb-ı müş-
kîn-bâl per ü bâlin kanla rengin idüp, müteveccih-i Medîne olup
Ümmü Seleme dîvâr - serâyına konup bâl-efşânlık iderdi. Ol ma'şüme
15 görüp, firâsetle Hüseynün şehâdetin ma'lûm idüp figân kıldı. Üm-
mü Seleme eyitdi : «Ey maḥdûme ne vâkı' oldı?» Ol ma'şüme eyit-
di : «Ey 'azîz, gurâb muḥbir-i ahvâl-i seffine-i Nühdur, gâlibâ bu gün
seffine-i Ehl-i Beyt tûfân-ı belâ-yı dünyâdan necât buldı ve muḥar-
rik-i hevâ-yı kurb-ı İlahî anları varḫa-i hâyilden vâsıl-ı sâhil-i necât
20 kıldı ve bu gurâb andan gelür ve anlardan haber virür.» Ümmü
Seleme eyitdi : «Bir gün Hâzret-i Resûl ḫalvetden daşra çıkup bir
müddet meks idüp mürâca'at itdi. Jülîde-müy ve ḡubâr-âlûde-rüy
didüm : «Yâ Resûlallâh bu kudürete bâ'is nedür?» Buyurdı ki : «Ey
Ümmü Seleme baña bu gice 'İrâkda bir maḫâm gösterdiler ki aña
25 Kerbelâ dirler ve ol menzilde Hüseynün ve ba'zı evlâdmuñ katlgâ-
hını ziyâret itdürdiler ve ben ol menzilden bir miḫdâr ḫâk alup
gelmişem.» Ve mübârek ellerin açup ol toprağı baña teslîm itdi ve
buyurdı ki : «Bu toprağı bir şîşede hıfz it. Ol gün ki va'de-i şehâdet

3 efâzıl ... bırakup B bırakup B 5 görinür : görinür ki B / risâlet : risâletdür B
8 beyt : beyt-i risâlete B / buldı : kurtıldı K 9 azîmet-i Kûfe : azîm-i
Kerbelâ B 10 olup : var idi U 11 kudret : fırsat K 13 per ü bâlin :
perin K 14 Seleme : Selemenün S, B / serâyına : serâyında Ü / bâl : hûn
B / ma'şüme : ma'şüme anı B 15 Hüseynün : Hâzret-i Hüseynün Ü 16
oldı : oldı saña B 17 'azîz : 'azîze B 18 buldı 19 necât : — K /
hevâ-yı kurb-ı İlahî : kurb-ı hevâ-yı İlahî Ü 20 gelür : gelüp Ü, B
21 daşra : taşra K, S, Ü, çıkup taşrada B 22 mürâca'at : — B 23 di-
düm : mürâca'at itdi didüm B 24 baña bu gice : bu gice baña K 25 Hü-
seyñün : Hâzret-i Hüseynün Ü 26 itdürdiler : itüirdiler T, iderdiler B / ol
menzilden : mevzi'den 27 ve : — B 28 hıfz : zabt S

¹ Ehl-i Beyt'imizin hâli Nuh'un gemisinin haline benzer.

- 1 yeter, bu şîşedeki eczâ-yı türâb evrâk-ı gül gibi kan rengin tutar.»
 Ve ben ol toprağı hıfz itmişem. Ve bir rivâyet dahı Kâdî 'Iyâz ki-
 5 tab-ı Şifâdan nakl itmiş ki, Hâzret-i Resûl Hüseyn-i mazlûmunı kat-
 linden haber virüp zemîn-i Kerbelâdan, ki aña Taftâf dirlerdi, bir
 kabza hâk alup Ümmü Selemeye tapşurdu. Ve bir rivâyet dahı
 İmâm Yâfi'î, Mir'âtü'l-Cinânda Enes bin Mâlikden İmâm-ı Hanbel
 vâsıtaşıyla nakl idüp meşûr itmiş ki, bir gün melekü's-sehâb hücre-i
 10 risâlete gelüp Hâzret-i Hüseyn hâzır oldı ve kolların Hâzret-i Re-
 sûlün boynına bırakup mübarek gıslarıyla bünyâd-ı mülâ'abe kıl-
 dı. Melekü's-sehâb eyitdi : «Yâ Resûlallah bu perverde-i ni'metün
 olan ferzend-i sa'âdet-mendüni ümmet-i bî-vefâ Kerbelâda katl
 ideler.» Ve Kerbelâdan bir mıkdar hâk nümüne içün Hâzret-i Re-
 15 sûle 'arz itdi, ve Hâzret anı Ümmü Selemeye teslim itmişdi. Her
 ta'kidle Ümmü Seleme ol şîşeyi hâzır idüp mülâhaza kıldukda gör-
 diler ki, ol hâk hün-âb olmuş ve ol nişâne vukû' bulmuş. Çün ni-
 şâne ile Kerbelâ vâkı'asınun keyfiyyetin bildiler, âgâz-ı muşibet
 kılup 'azâya 'azîmet kıldılar. Şi'r :

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'ûlû Fâ'ilün

- Yâ Rab ne fitnedür ki harâb itdi 'âlemi
 20 Âzürde kıldı rûh-ı Resûl-ı mükerremin
 A'yân-ı Âl-i Ahmede gerdün cefâ kılup
 Eşrâf-ı Ehl-i Beyte revâ gördi mâtemi
 Vâ-hasretâ ki buldı hâlel seyl-i fitneden
 Şer'ün binâ-yı mütkan ü bünyâd-ı muhkemi
 25 Gülzâr-ı Kerbelâya tükildi nihâl-i gam
 Hôşdur kim anı eyleye slrâb göz nemi

1 tutar: dutar S, döner Ü, B 2 toprağı: türâbı Ü / hıfz: zabt S /
 kitâb-ı Şifâdan: Kitâbü's-Şifâda Ü 5 dahı: dahı oldur ki Ü 6 Hanbel:
 Hanbelden B 7 meşûr itmiş: —Ü 8 hâzır olup: hâziridi K, Resûlün
 yanında hâzır olup Ü 9 bırakup: bırakup K, S, B / mübarek bünyâd-ı:
 —Ü / bünyâd: —S 11 bî-vefâ: bî-vefâların B / Kerbelâda: deşt-i Ker-
 belada B 12 ideler: ide Ü / hâk: hâk olup S 13 Hâzret: Hâzret-i Resûl Ü /
 itmişdi: itdi Ü, B / her: emr-i S, B 16 vâkı'asınun: —Ü 17 'azîmet kıl-
 dılar: meşgûl oldılar Ü 22 hâlel: felek K 23 binâ-yı mütkan: metin bi-
 nâsı / tükildi: dökildi K, dikildi S, B

1 **Faşl-ı İbtılâ-yı Halîlullah 'Aleyhi's-selâm**

- Diyâr-ı belâ müsâfirleri ve 'akâr-ı 'anâ mücâvirlerinin cümlesinden biri maḥbûb-ı Melik-i Celîl İbrâhîm-i Halîldür ki, tâ hil'at-i hulletle ser-efrâz oldu ve ḥalvet-i hulletde şeref-i maḥremiyyet buldı. Hergiz 5 hücûm-ı belâdan amân bulmadı ve şudûr-ı ḥâdiseden fâriğ olmadı. Belâdan biri oldur ki Nemrûd-ı merdûduñ âteş-i istilâsı zebâne çeküp ve şehâb-ı tasalluṭı bârân-ı belâ töküp istid'â kıldı ki ol tılâ-ı tamâm-'ayâra âteş-i süzânla tâb vire ve ol şem'-i şebistânı yakup zulmet-serây-ı küfrine nûr-ı sürûr yetüre. El-kışsa İbrâhîm mancınka 10 girdükde ve melâyike anı âteşe müteveccih gördükde münâcât itdiler ki : «Yâ Rab cemî-i beni Âdemden bir kimesnedür ki senüñ ahâdiyyetüne mu'terifdür ve 'ibâdetünde muttaşıfdur, anı yandurmağ iderler. Ruḥşat vir ki, mu'âvenet kılup anı bu tehlike-den ḥalâş idelüm.» Ḥazret-i 'İzzetden ḥitâb geldi ki : «Mülâzemetine gidün ve eger mu'âvenet isterse meded idün.» Bu işâretle melekü's-seḥâb ḥâzır olup eyitdi : «Ey Halîl ruḥşat virseñ seylâb-ı si-yâsetle a'dânüñ nâyire-i fesâdın muntâzı kılup binâ-yı 'inâdın fenâyâ virmege ḥâzır olmışam.» Ve melekü'l-'ârz eyitdi : «Eğer işâret olsa kavm-i Nemrûdu Kârûn gibi tahte's-serâyâ çekmege 'azîmet kılmışam. 15 Ḥazret-i Halîl eyitdi : «Ey 'ummâl-ı kârhâne-i dünyâ ve ey ḥuffâz-ı kavânin-i nizâm-ı eşyâ; şalâḥ-ı biḥbûdumda benüm ihtiyârüm ve döstdan gelen derdüñ dermânına benüm iktidârüm yokdur.» Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 **Derdle ḥorsend olan derdine dermân istemez
Zevk-i miḥnet birle 'âşık râḥat-i cân istemez**

1 faşl-ı : faşl-ı fi B / Halîlullah : Halîl S, B 2 müsâfirleri : müsâfirlerinin S, Ü / 'akâr-ı mücâvirlerinin : —S 3 tâ : —K / hulletle : ḥulḳatde Ü 4 ser-efrâz hulletde : —Ü 6 belâdan : cümlesinden Ü, cümle belâlardan B 7 töküp : döküp K, S, B / tılâ-ı : taḳ-ı S, naḳd-i Ü 8 şebistânı : şebistân-ı risâleti B 9 İbrâhîm : Ḥazret-i İbrâhîm Ü / mancınka : mancınka S 12 ahâdiyyetüne : vaḥdaniyyetüne Ü / mu'terifdür : mu'terif Ü / 'ibâdetünde : 'ibâdetüne Ü, 'ibâdetünle B / anı : —K 13 yandurmağ : yakdurmağ B / iderler : isterler Ü, B 14 mülâzemetine bu : mu'âvenetine gidün ve eger meded dilerse eyleñ B 15 ve : —K 16 Halîl : Halîlullah Ü / virseñ : virsen B 17 'inâd : 'inâdların B 22 ve : oldur ki B / benüm iktidârüm yokdur : iktidâr ḫutmazam B 23 şî'r : nazm K, B, —Ü 25 birle : bulsa B

**Her kimi isterse cānan ʿālem-i ʿışkında ferd
Şabr ider tenhālīga enşār ü aʿvān istemez**

- Bu münāzaralardan sonra ki Hālil mancınıkdan cüdā olup
 5 āteş-i sūzāna düşmege karīb oldu, Cebrāʿil-i Emīn ol şemʿiūn per-
 vāne-vār başına çizginüp eyitdi: «Ey Hālil hel leke muhtācsen.»
 (حلّال من حاجة)¹ yaʿnī hācetüñ var mı?» Hālilullāh eyitdi:
 «Emmā ileyke felā (امّا لك فلا)² yaʿnī ihtiyācum var ammā
 saña yok.» Cebrāʿil eyitdi: «Meded iste andan ki aña muhtācsen.»
 İbrāhīm eyitdi: «İlmihi bi-hālī ḥasbī ʿan-suʿālī (عليه بحالي حسي عن سؤالي)³
 10 yaʿnī anuñ ʿilmi hālūme, mānīʿdür suʿālūme.» Şiʿr:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ġafil olmaz derdden derde giriftār eyleyen
 ʿAşık-ı ʿarīf degül derdini izhār eyleyen
 El çeküñ derdüm ʿilācından ki taḥkik itmişem
 İstese şihḥat virür bīmāra bīmār eyleyen

- 15 Fiʿl-vākiʿ bir ʿaşık-ı şādık ki yārdan ğayrı kendüye aġyār bilür, aġyār
 tedbiriyle yār derdine dermān kılmaġı kendüye ʿār bilür. Rivāyetdür
 ki İbrāhīmüñ kemāl-i istiġnāsı ğayrdan, deryā-yı raḥmeti mevce
 getürüp ḥitāb geldi ki: «Benden ğayrī ümmüd dutmayıñ ben de ğay-
 ra muhtāc itmezem.» Ve baʿzı dimişler ki, Hālilüñ cevābı Ceb-
 20 rāʿile bu oldu ki: «Men maḥv-ı dōstem, hiç düşmen görmezem ki
 bu cefāları andan bilem; ḥāşā ki dōst cefāsından saña şikāyet
 kılam yefʿalüʿllāhü mā-yeshāu ve yaḥkümü mā-yürüdü (يُفعل الله ما يشاء ويحكم ما يريد)⁴.
 Bu güftāra muḳārin nidā geldi ki: «Yā nāru kūnī berden ve selāmen

3 ki: —Ü, B / Hālil: Hāzret-i Hālil Ü 4 düşmege: —Ü / oldu: olduğda
 Hāzret-i Ü / Emīn: —Ü / şemʿiūn: şemʿ-i risāletün B 5 çizginüp: dolanup
 B 6 yaʿnī var mı: —S / Hālilullāh: Hālil K, S, Ü 7 ihtiyācum: hāce-
 tüm Ü 8 Hāzret-i Cebrāʿil: Cebrāʿil Ü 10 ʿilmi: ʿālemi S / şiʿr: —K,
 —S, nazm B 11 olmaz: olmazdur B / derdden: derde Ü, derdini B 13 çe-
 küñ: çeküp K, çekin B, 14 virür: virüp K / bīmār: timār B 15 fiʿl-vākiʿ:
 fiʿl-vākiʿ ki: —B / ğayrı: ğayrıy B 16 aġyār tedbiriyle: tedbirle T / yār:
 —B 17 İbrāhīmüñ: İbrāhīmüñ ğayrdan B / ğayrdan: —B 18 getürüp:
 götürüp K / ğayrı: ğayra S / dutmayıñ: şutmayıñ K, Ü, B / ben de: ben-
 den K, Ş, B 19 Hālilüñ: Hāzret-i Hālilüñ Ü / men: ben B 21 saña: —B

¹ Bir ihtiyacın var mı?

² Sana mı, hayır.

³ Benim durumumu bilmesi ihtiyacım için kafiştir.

⁴ Allah dilediğini yapar ve dilediği şeye hükmeder.

- 1 'alā-İbrāhīm (يانار كوني برداوسلاما على ابراهيم)
 ya'ni ey ateş-i sūzān selāmet olgı Hālile. Ve nitekim ol tabi'at-i
 beşeriyetden çıkup mahz-ı ihlās oldu, sen daḥı tabi'atüñden çıkup
 ihrākı işfāka tebdil it.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Gülşen-i ümmid ebr-i şabrdan sırâb olur
 Şabr kılsañ âb gevher seng la'l-i nâb olur
 Tîre olmaz kesb-i zulmet eyleyüp her hâne kim
 Cilvegâh-ı pertev-i hürşid-i 'âlem-tâb olur

- 10 Ve Hâzret-i Hālilün bir muşibeti daḥı kaẓiyye-i zebḥ-i İsmâ'ildür
 ki lisân-i tenzile cârı olmuş ki inne hâzâ le-hüve'l-belâü'l-mübîn
 (ان هذا الهولاء المين)². Rivâyet-i şahih ve nakl-i şariḥdür ki bir
 gün Hâzret-i İsmâ'il şaydgâhdan ruhsâr-ı ğubâr-âlûdla Hâzret-i İb-
 rāhîmün huzûrına geldükde ve Hâzret-i İbrāhîm nazar-ı iltifatla
 15 ol âfitâb-ı 'âlem-tābuñ şafḥa-i ruhsârın mü'tāla'a kıldukda silsile-i
 ğlûsü-yı müşg-bârından her ser-i mü bir reg-i cânına peyvend ve
 şa'sa'a-i cemâl-i pür-nûrından her rişte-i şu'â' bir 'uzvına bend olup
 lezzet-i dîdârında mahv oldu ve temâşâ-yı ruhsârında cümle naḳd-i
 vücûdın şarf kıldı. Beyt :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 20 Ta'âla'llāh bu ne ruhsâr-ı mergüb-ı dil-ârâdur
 Ki dil derkinde 'âciz cân temâşâsında şeydâdur

Lâcerem silsile-i ğayret-i 'ışk-ı İlāhî müteharrik olup rābıta-i ma-
 ḥabbet-i mecâzînuñ inḳıṭâ'ı lâzım geldi ve ma'sûk-ı müşfik 'âşık-ı
 şadıkın aġyârdan kaç itmege teveccüh kıldı. Şi'r :

2 Hālile: İbrāhîme S 4 ihrākı: ihrāk S 6 la'l: ehl-i K 7 eyteşüp:
 eyleye Ü 8 olur: — Ü 10 tenzile: tenzil B / olmuş: olmuşdur B / ki: — S
 11 rivâyet-i ki: rivâyetdür ki B 13 nazar: çeşm-i B 14 ruhsârın: ruhs-
 sârına Ü, ruhsârım B / kıldukda: — K 15 mü: mü cânına B / cânı-
 na: — B 17 lezzet-i: lezzât-ı K / dîdârında: dîdârından, Ü, dîdârına S /
 ruhsârında: ruhsârından 18 beyt: — S, — Ü, şi'r K, B 20 derkinde: der-
 kinde B / şeydâdur: hayrândur B 23 şi'r: — K

¹ Ey ateş, İbrahim için soğuk ve emniyetli ol. (XXI/69)

² Muhakkak ki bu apaçık bir imtihandır. (XXXVII/106)

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

- 1 Yâr istemez ki 'âşıkı ağıyâra yâr ola
Her lahza bir tereddüd ile bî-ķarâr ola
İster ki levhî sâde olup naķş-ı ğayrdan
Peyveste kendü naķşına âyine-dâr ola
- 5 El - kışşa çün Hâllülün ħalbini İsmâ'îl memlû kıldı, vâķrasın -
da dîvân-ı ħazâdan ħükm oldı ki : «Ey mahrem-i sera-perde-i
hullet ve ey muķtedâ-yı ümmet, eger câdde-i maķabbetümde
sâbit-ķademsen benden ğayrıdan rağbet götür ve bu meftûnı ol-
duğuñ ciger-ğuşenüñ rişte-i ħayâtına tîĝ-i inķıta° yetür.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Eyle kim ma'şûķı 'âşık ğayra dem-sâz istemez
'Âşıkın ma'şûķ hem ğayr ile hem-râz istemez
- İbrâhîm ol yukudan bîdâr olduķda Hâcere eyitdi : «Ey nem-ser-ı
mihribân İsmâ'île tecdîd-i libâs birle zîver vir ki döst mihmânı
olur.» Hâcer ħasbe'l-işâre ol ħürşîd-i âsman leķâfetün sünbül-i
15 ğîsü-yı müşk-bârın şâneleyüp ve endâm-ı laţfin elbîse-i elvânla mü-
zeyyen kı lup müheyyâ kılduķda İbrâhîm eyitdi : «Bir resen ve
bir tîĝ dahı hem-râh eyle.» Hâcer eyitdi : «Yâ ħallâ'llâh şoķbet-i
aķbâb sebeb-i râbıta-i ittişâl olur, tîĝ ki âlet-i kaţdur anda ne
münâsib; ve mecma°-ı aşķâb maķall-i ħall-i işķâl olur, resen ki
20 âlet-i uķdedür anda ne vâcibdür?» Hâllullâh eyitdi : «Şâyed bir
ķurbân itmek lâzım gele ve bağlamaĝa ve kesmeĝe tîĝ ve resen
zarûret ola.» El - kışşa İbrâhîm ve İsmâ'îl Hâcere vedâ° idüp revâne
olduķda Hâcer varķa-i tefekküre düşüp müteĥayyir ħalduķda İblîs,
ki muĥarrik-i silsile-i fesâd ve mü'essis-i binâ-yı 'udvân ü 'inâddur,
25 furşat bulup 'azm kıldı ki ħânedañ-ı ħullete rahne biraķa ve ma'mû-

3 levhî : levh K, S, B / olup : ola Ü 5 İsmâ'îl : muķabbet-i İsmâ'îl B
9 ħayâtına : cânına Ü / şî'r : — K 10 eyle : öyle B 11 'âşıkın :
'âşıkı Ü / hem-râz : hem-sâz Ü 12 yukudan : uyķudan B / Hâcere : Hâce-
reye Ü, T 13 birle : ile S / dost mihmânı : bir dosta mihmân Ü 14 Hâ-
cer : Hâcere K / sünbül : — S, ğîysü-yı Ü 17 Hâcer : Hâcere K, Ü / yâ :
ey S 19 münâsib : münâsibdür S 21 gele : ola B 22 zarûret : lâzım Ü /
Hâcere : Hâcereye K, T, Ü 23 Hâcer : Hâcere K, Ü 24 fesâd : fesâddur
Ü / biraķa : biraķa K, S, B

- 1 re-i nübüvvetin Halîlün hîle ile yıka. Bir pîr-i şâlih şüretinde müte-
miessil olup Hâcerün hıdmetine gelüp eyitdi: «Ey şâliha, bilür-
misen ki İbrâhîm ve İsmâ'îl kanda giderler?» Hâcer eyitdi: «Dôst
5 şalâ-yı ziyâfet urmuş, aña icâbet iderier.» İblîs eyitdi: «Ey gâfil,
ğalaş hayâl itmişsen ki İbrâhîm İsmâ'îlün kanın tökmek ister;
tığ ü resenden endişe ne olduğın bilmedün mi ve şüret-i hâlınden
keyfiyyet-i me'âlin mülâhaza kılmaduñ mı?» Ve bu güftârdan İb-
lîsün müdde'ası bu idi ki; cema'ât-i nisâ' rıkkat-ı kalble ma'rûfdur
ve tayife-i avrât kullet-i sabr ü sebâtla mevşûfdur. Hâcer bu ha-
10 berden müte'essir olup ıztırâb kıla ve Halîlün 'azîmetine mâni'c
ola. Hâcer eyitdi: «Ey pîr-i harîf 'aceb ki sen İblîs olmayasen?
Zîrâ Halîl âgyâr katlınden firâr iderken İsmâ'îl, ki yâr-ı vefâ-dâr-
dur, cefâsın revâ görür mi?» İblîs eyitdi: «Ey Hâcer vâkıfâsında
bu emre me'mûr olmuşdur.» Hâcer eyitdi: «Halîl kâzib degül,
15 fermân aña bu huşûşda şudûr bulup cânib-i Hâkdan işâret beyle
oldıysa, zülâl-i tığ-i belâ çeşme-i âb-ı bakâdur ve katre-i hûn-ı İs-
mâ'îl lâlâ-i gülzâr-ı 'izz ü 'alâ.» Beyt:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Cân ile bizden eger hoşnûd olur cânânumuz

Câna minnetdür anuñ kurbânı olsun cânumuz

- 20 İblîs Hâcerden nevmîd olup Halîlullâh reh-güzârın dutup eyitdi:
«Ey a'kal-i zamân ve ef'âl-i ehl-i cihân; ne revâ ki, gülzâr-ı nü-
büvvetiñ nihâl-i nevresin ziynet-i gülşen-i iktidârken vesvese-i
hâb ü hayâlle âzürde-i tîşe-i cefâ kılasen ve şadef-i risâletün gev-
her-i tâbnâkin zîver-i efser-i 'izz ü 'itibârken dağdağa-i fikr-i mu-
25 hâlle girdâb-ı belâyâ salup mütehayyir ve müte'essif olasen.» Şî'r:

3 ki: — K, — S / İbrâhîm ve İsmâ'îl: İsmâ'îl ve İbrâhîm K / Hâcer: Hâcere K 4 urmuş: dermiş K 5 ki: — S / tökmek: dökmek K, S, Ü, B 6 hâlınden: hâlinde Ü 8 rıkkat-i: mürâfaqat-i T / ma'rûfdur: meşhûr-
dur B 9 Hâcer: Hâcere K, Ü 11 Hâcer: Hâcere K, Ü 12 Halîl: İb-
râhîm S 13 ey 14 olmuşdur: — B / Hâcer: Hâcere K / eyitdi: — B /
degül: degüldür B 15 aña: ola S, neyle Ü, ile B / beyle: böyle B
ele B 16 bakâdur: bakâ K 17 a'âlâ: a'elâdur B / beyt: şi'r S, B 20 Hâ-
cerden: bundan S / reh-güzârın: reh güzârdan S / dutup: tutup B, K 24
tâbnâkin: tâbnâk K 25 salup: şalup K, S, Ü, B / mütehayyir: mütehas-
sîr T / şi'r: — K, — Ü

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bağbânâ zînet-i gülzâr olan şâh-ı güli
Kesme fevt-i zînet-i gülzârdan endîşe kıl
Şâd idüp agyârunu âzürde kılma yârunu
Renc-i yâr ü ta'ne-i agyârdan endîşe kıl
- 5 Hâzret-i Hâlîl bildi ki ol İblîsdür didi : «Ey müdbir, egerçi mîve-i naḥl-i ḥayâtum ve cevher-i gencîne-i zâtum İsmâ'îldür, ḥaḳḳâ ki eger her reg-i a'zâ-yı terkîbüm bir İsmâ'îl olsa ve cümlesinüñ kaṭ'ına emr-i Ma'bud şudür bulsa tevaḳḳuf itmeyem ve tarîk-ı taḥallûf dutmayam. Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Derd-i ırşık-ı yâr gönîlüm mülkinüñ sultânıdur
Hüküm anuñ hükmîdür ü fermân anuñ fermânıdur
- İblîs-i la'în andan daḥı me'yûs olup, İsmâ'îli tıfl görüp firîbe kâbil-i taşavvur kılup eyitdi : «Ey gül-i gülzâr-ı nübüvvet ve nihâl-i ḥadîka-i risâlet 'azîmetüñ ne yañadur?». İsmâ'îl eyitdi : «Dôst zi-yâfet-ḥânesine». İblîs eyitdi : «Hâşâ seni İbrâhîm zebḥ etmek tedârükindedür.» İsmâ'îl eyitdi : «Ey pîr-i güm-râh, eger benüm katlüm aña emr olunmasa daḥı anuñ itâ'atı baña emr olınmışdur, inkıyâdında temerrüdüm yokdur; ḥuşûşâ ki emr olınmış ola.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Cânımı cânân eger isterse minnet cânuma
Cân nedür kim anı kurbân itmeyem cânânuma
- Hâlîl eyitdi : «Ey İsmâ'îl bu bedbaḥt İblîsdür, ḥîlesinden ḥazer it.» İsmâ'îl İblîse seng-i ictinâb atup def' itdükden soñra, vâlid-i şâlih ve veled-i ḥalef ittifaḳla Mînâya geldiler. İbrâhîm tîğ çeküp resen çözüp eyitdi : «Ey ferzend-i 'azîz, nâzım-ı kârgâh-ı ḥikmet ve muşavvir-i şüret-ḥâne-i fîtratdan zebḥüne hüküm olupdur, şalâḥuñ ne-

3 şâd 4 kıl : — S / renc-i: zebḥ-i B 5 ol : ol bedbaḥt K 9 dutmayam : tutmayam K, B / beyt : şi'r S, B, — Ü 11 ve : — B 13 kılup : idüp B 15 seni İbrâhîm : İbrâhîm seni B 18 temerrüdüm : taḥallûfüm ve tersedüdüm S / şi'r : nazım K, — S, — Ü 21 Hâlîl : Hâlîlullâh K / iblîsdür : şeytândur B 22 iblise : cânib-i iblise K, Ü, B 24 çözüp : çıkarup S, Ü 25 hüküm : emr Ü

- 1 dūr?» İsmâ'îl eyitdi : «Ey vâlid-i büzürgvâr bu fermâna mûcib ne ola?» Halîl eyitdi : «Maḥabbet qabûl-i şirket kılmaz ve maḥabbet-de müşâreket münâsib olmaz. Ğalibâ tuğyân-ı maḥabbetüñ mûcib-i tahrîk-i ğayret-i Ḥazret-i 'İzzet vâkı' oldı ve hevâ-yı ifrâd meveddetüñ deryâ-yı maḥbûb-ı ḥakîkatı müteḥarrik kıldı.» İsmâ'îl eyitdi : «Ey 'azîz,» Şî'r :

Bahr-ı Hafîf

'Aceben lîl-muḥibbi keyfe yenâmün (عجباً للمحب كيف ينام)

Külle nevmin 'ale'l-muḥibbi ḥarâmün (كل نوم على المحب حرام)

- dimişler. Ma'sûḫ 'aşîkı hemîşe bîdâr ve cîlve-i ḥüsninden ḥaber-dâr ister, sen ki da'vâ-yı ıṣṣla âlûde-i ğaflet ve âsûde-i ḥâb-ı râḥat
10 olasen, aceb midür ki beyle ḥâb-ı perîşân görüp perîşânlık bula-sen.» El-kıṣṣa her taqdîrle İsmâ'îl ol vâkı'ayı kendüye şeref-i rûzgâr bilüp ve ol saâdete mübâhât kılup eyitdi : «Yâ-ebetü'falmâ-tü'meru (يا بـت افعـل ما تـوسـر)¹ Ey peder-ı büzürgvâr; İsmâ'île bedel var, Ḥazret-i Celîle 'ivâz yokdur. Vâhid-i Muṭlaḫ dâmenin dut, yoksa
15 İsmâ'îl gibi çokdur.» İbrâhîm eyitdi : «Ey ferzend-i kirâmî ne va-şıyyetüñ var?». İsmâ'îl eyitdi : «Ey maḥdûm üç vaşıyyetüm var : Bi-ri ol ki; zamân-ı katl a'zâ-yı cismümi muḥkem bağlayasen ki, iḳti-zâ-yı elem-i tîğ irişdükde cism-i za'îfi bî-iḥtiyâr ıztırâba salup ḥa-rekâtumdan saña bir âsîb yetüp baña mûcib-i 'iṣyân olmaya.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Çekmezem ğam tökse kanum tîğ-i bürrânun senün
Vehmüm andandur ki pür-ḥûn ola dâmânun senün

1 ey 2 eyitdi : — K / maḥabbet : mülk-i maḥabbet K, B / şirket : mü-şareket B 3 münâsib : — K 4 ve 5 kıldı : — K, — T, — S 6 şî'r : — S 13 var : var ve B 14 dut : tut K, S, Ü, B / yoksa : yoḫsa K, S 16 maḥdûm : peder-i 'azîzüm B 17 katl : katilde K 18 bî-iḥtiyâr : iḥtiyâr-sız B / salup : şalup K, S, B 19 yetüp : irişüp B / olmaya : ola Ü 20 tök-se : dökse K, S, B

¹ Hayret seven bir kimse nasıl uyku uyur; sevene her uyku haramdır.

² Ey babacığım, sana emredileni yap. (XXXVII/102)

- 1 Ve bir vasiyyetüm dahı oldur ki, zamân-ı zebhde ruhsâre-i zerdümi yir yüzine bırakup beni bismil idesen; olmaya ki muṭâlaʿa-i şafha-i ruhsârüm itdükte maḥabbet-i ṭabîʿi icrâ-yı hükme teḥîr virüp, ḳatlüme mâniʿ olup bu şüret seni taḳşîr-i tâʿate müttehem kıla.
- 5 Ve bir vaşıyyetüm dahı oldur ki; dârii's-saʿâdetüñe mürâcaʿat kıldukda, vâlide-i mihrbânımı tesellî idüp riʿâyetin vâcib bilesen ve şabr ü şükr ṭarîḳına hidâyet kılasan.» Veşâyâ tamâm olduḳda İbrâhîm İsmâʿîlün ellerin ve ayakların muḥkem bağlayup ḥulḳ-ı mübârekine tîḡ-ı bî-dirîḡ urduḳda melâyike-i zemîn ü âsmân ḥurûşa gelüp taʿaccüb itdiler ki : «Yâ Rab, bu ne bende-i ʿazîmü's-şândur ve muḥliş-i ʿadîmü'l-aḳrân, ki ṭarîḳ-ı maḥabbetde âteş-i sûzâna bırakşalar tefâvüt kılmaz ve cigergüşesiniün ḳatline hüküm iderler münzecir olmaz.» El-ḳışsa yitmiş növbet tîḡ çaldı, ḳaṭʿa ḳaṭʿ itmedi ve ol cism-i laṭife tîḡ-i tîzden zarar yetmedi. Ḥalîlullâh ḥısmnâk olup tîḡi daşa çalduḳda tîḡ-i tîz zebân çeküp eyitdi : «Ey Resül-i Ḥudâ el-Ḥalîlû ye'mürünî ve'l-Celîlû tenâhünî (الخليل بأمرى والجليل نهانى)¹ ve men mutaraşşid-ı hükmi Celîlem, ne ki ṭabîʿi emri Ḥalîl.» Rivâyetdür ki bu hâletde melâyike-i ʿulvî müteʿaccib olup eyitdiler : «Âyâ İbrâhîm eşhâ mıdur ki ciger-güşesin ḳurbân ider, yâ İsmâʿîl ekrem midür ki Ḥaḳ rızasıyçün terk-i cân ider?» Ḥazret-i Vâcibü'l-Vücuddan nidâ geldi ki : «Ben İbrâhîmden eşhâ ve İsmâʿîlden ekremem ki İbrâhîmün ḳurbânın ḳurban itmeden kabûl iderem ve İsmâʿîle suʿâl itmeden hediye irsâl eylerem.» El-ḳışsa İbrâhîm müteḥayyir iken Cebrâʿîl yetüp ḳurbân yetürdi ki : «Ey İbrâhîm ḳad şadaḳte'r-rü'yâ (فصدقت الرؤيا)² beşâret saña ki ḳurbânıñ maḳbûl oldu ve ʿibâdetüñ derece-i ḳabûl buldı ve bu kebş-i ʿazîmü'l-berekâtı İsmâʿîl ʿivażına ḳurbân it.» İbrâhîm neşât-ı tamâmla bend-i belâyı İsmâʿîlden götürüp, ol ḳurbâna tîḡ çalup

1 zebhde : zebhümde B 2 bırakup : bırakup K, B / şafha : — K 4 bu şüret : — B / taḳşîr : taḳşîri tâʿate Ü 8 muḥkem : — Ü 11 aḳrân : aḳrândur B / ṭarîḳ-i : râh-ı B 13 olmaz : olunmaz T 15 daşa : taşsa K, S, B / zebân çeküp : zebâne gelüp B / tîz : — K 16 ey Resül-ı Ḥudâ : yâ Resûlallâh B 17 ve : yaʿnî Ü / men : ben S, B 18 Ḥalîl : Ḥalîlem B 19 âyâ : — Ü 22 İbrâhîmün : İbrâhîmünḡ S, İbrâhîm B / ḳurbân itmeden : — T / itmeden : — K, itmedin Ü 23 eylerem : iderem S 24 İbrâhîm : — K / iken : olup dururdu Ü 26 maḳbûl : ḳabûl B

¹ Halil bana emrediyor, Celil ise yasaklıyor.

² Sen rüyayı doğruladın. (XXXVII/105)

- 1 İsmâ'ile eyitdi : «Ey ferzend-i 'azîz çün nağd-i 'ibâdetüñ sikke-i kabûl buldı ve dergâh-ı rızâ-yı Ma'bûd çihre-i mübâreküne meftûh oldı, bu şükrâne ile bir du'â kıl ve bu fırsatı ganîmet bilüp bārgâh-ı Kibriyâdan iltimâs-ı 'afv ü 'a'â kıl.» İsmâ'îl eyitdi : «İlâhî
- 5 peygamber-i âhîrî'z-zamānuñ ümmetine rahmet kıl ki anlara olan 'afv u 'a'â hemân bañadur.» Cevâb geldi ki : «Ey İsmâ'îl hâcetüñ kabûl oldı ve duâlaruñ derece-i icâbet buldı.» Şîr :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

- Ey hûş ol bende kim 'ibâdetle
Şeref-i 'izz ü itibâr bula
10 Kendüsin kırtarup me'âşiden
Gayr-i hālkuñ dañi şeff'î ola

- Hâzret-i 'Alî bin Mûsâ Rızâdan nağldür ki, İbrâhîm İsmâ'îl 'iva-
zına kurbân itdükdēn soñra, hâtır-ı şerîfine huşur itdi ki : «Fer-
zendümi kurbân itmege 'azm itdüğümde hûş sevâb hâsıl itdüm.»
- 15 Hâzret-i 'İzzetden vahy geldi ki : «Ey Hâlîl mecmû'-ı hâlkdan kimi ziyâde seversen?» İbrâhîm «Yâ Rab saña ma'lûmdur Hâzret-i Muhammedi ki ef'âl-i kâyinâtdur.» Hîtâb geldi ki : «Muhammedi ziyâde seversen, yâ kendüni?». İbrâhîm eyitdi : «Hâkkâ ki Muhammedi.» Hîtâb geldi ki : «Anuñ evlâdın ziyâde seversen, yâ kendü evlâduñı?» İbrâhîm eyitdi : «Hâkkâ ki anuñ evlâdını.» Nidâ geldi ki : «Ey Hâlîl anuñ e'azz-i evlâdını Kerbelâda şehîd iderler.» İbrâhîm ol vâkı'a istimâ'ından müte'ellim olup giryân olduqda nidâ geldi ki : «Ey İbrâhîm mazlûm-ı Kerbelâ için bu miqdâr te'ellümün sevâbı oğluñ kurbân itdüğün sevâbından ziyâdedür.»
- 25 Te'emmül idüñ ey aşhâb-ı fıtnat ve ey erbâb-ı firâset ki, şehîd-i Kerbelâ için nevha kılmak ne miqdâr 'amel-i me'cûr ve 'ibâdet-i me'sûrdur. Fi'l-vâkı'e münâsibdür ahvâl-i şehîd-i Kerbelâ vekâyî'-i

3 ve 4 kıl : — S / kıl : eyle B 5 -zamānuñ : -zamān Muhammedüñ K, -zamān S 7 şîr : — K 11 gayr : nice Ü, gayrı B 12 Mûsâ : — K 14 itdüğümde : itdüğünde Ü 15 'İzzetden vahy : 'İzzetden nidâ K, Vâcibü'l-vücûddan nidâ B 15 kimi ziyâde : ziyâde kimi B 17 Muhammedi 19 geldi ki — S 20 evlâdını : Muhammed evlâdını mı seversen yâ kendü evlâdını mı B / hâkkâ ki anuñ : anuñ B / evlâdını : evlâdın S 21 iderler : ideler S, Ü 23 bu : bir S 24 oğlın : oğluñ / itdüğün : itmegün S 25 idüñ : idüp B 27 münâsibdür : münâsib görünür B

- 1 İbrāhīm ve İsmā'ile. Eger İbrāhīm âteş-i Nemrûda teveccüh kıl-
dukdā melâyikeden mu'âvenet kabûl itmedi, Şâh-ı Kerbelâ dahı
meşâyib-i Kerbelâda leşker-i cin ve sipâh-ı melekden müsâ'adet is-
teyüp dâmen-i istigâse dutmadı; ve eger İbrāhīm vâkı'a hükmiyle
5 bir oğlın zebh itmege ikdām itdi, Şâh-ı Kerbelâ dahı vâkı'a muhte-
zâsınca müte'addid evlād ü ensâbın fedâ kılup derece-i kemâle yetdi;
ve eger İsmâ'ıl nağd-i cân şarf-ı rāh-ı Hakk itmege muvaffak oldı,
Şâh-ı Kerbelâ dahı ol mertebeyi ahsen vechle hâsıl idüp şehâdete
tevfik buldı. Eimme-i Ehl-i Beytten menkûldür ki; her dâne-i sirişk
10 kim şühedâ için gözden tökilür, şadef-i şerefde bir gevher-i âbdâr
olup mizân-ı 'amelde ekşer seyyiâtı anuñla ref' olur ve şahîfe-i
a'mâlden ekşer sevâd ü haţâyı ol maḥv kılur. Şi'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün

- Kerbelâ teşnelerin yād kılup eşk töken
'Ataş-ı rûz-ı cezâdan elem ü gam çekmez
15 Şühedâ ḥâlin añup şevkle yanup yakılan
Elem-i şu'le-i nîrân-ı cehennem çekmez

- Şeyh Sehl bin 'Abdullâh dimişdür ki : «Ben 'aşûrâ günü eşk-i ne-
dâmet tökerdüm ve te'essüf çekerdüm ki dirîgâ vâkı'a-i Kerbe-
lâda ol şāhuñ mülâzametine muvaffak olmadum ve maḥdeminde
20 sa'âdet-i şehâdet bulmadum, bu melâetle dide-i nemnâküm yukuya
gittükdē Ḥazret-i Resûli vâkı' amda gördüm, buyurdı ki : «Ey Sehl,
Ḥazret-i Zü'l-Celâlîün 'azameti ḥakkıyçün ki, her katre-i eşk ki
benüm ferzendüm muşibetinde gözden tökdün, ol kadar sevâba
sebebdür ki, küttâb-ı divân 'âcizdür. Ve bu dahı aḥbâr-ı mu'te-
berdendür ki, Ḥazret-i Hüseyin rûz-ı Kıyâmet ârşa-i 'Araşâtda çih-
25 re-i ḥün - âlûdla münâcât ide ki Rabbî şeffe'anî li-men bekâ 'alâ mu-

2 kabûl : ki kabûl K 3 isteyüp : istemeyüp K 4 dutmadı : tutmadı K, B 7 cân : cânın Ü, B 10 şühedâ : şühedâ-yı Kerbelâ B / tökilür : dökülüp Ü, dökülür K,S,B / şerefde : şerefden S,B / olup : olur ki Ü 11 'amelde : 'amelden S, B 12 haţâyı : haţâsın Ü 13 töken : dökken K, S, Ü, B 14 elem ü gam : elem-i gam S, Ü 15 şevkle : dertle B 17 dimişdür : dimiş S, Ü 18 tökerdüm : dökerdüm K, S, Ü, B 20 yukuya : uyhuya Ü, uyku-ya B 21 ki : — S 22 ki : — B 23 tökdün : döküdün K, S, Ü, B 24 küt-tâb : ḥisâbından kitâb-ı B / divân : divân-ı eflâkı S / mu'teberdendür : mu'teberdendür Ü, B / kıyâmet : kıyâmetde S, B 26 ḥün - âlûdla : ḥün-âlûdla gelüp K / ide : eyitdi Ü, ider S, B

- 1 şibeti, (رَبِّ شَفَعْنِي لِنَبِيِّكَ عَلَى مَصِيبَتِي)¹ ya'nî İlâhî ruḥşat-ı şef'at vir baña anlar için ki muşîbetümde eşkbâr olmuşlar, bu ta'zîyetde Ehl-i Beytüme teşebbüh itmişler. Şi'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 5 Hôş ol ki yâd kılup Kerbelâ şehîdlerin
Zamân zamân töke lülû'-yi şâh-vâr-ı sirişk
Ger olmasaydı ğaraż mâtem-i Hüseyn-i şehîd
Riyâz-ı dîdede olmazdı cüybâr-ı sirişk

Faşl-ı İbtîlâ-yı Ya'kûb 'Aleyhi'selâm

- 10 Zümre-i erbâb-ı belâ ve fırka-i aşhâb-ı 'anānuñ biri Ya'kûb Nebî
biri Yûsuf-ı siddîkdür. Hâzret-i İmâm-ı Rükneddîn 'aleyhi'rrahme
terceme-i Sûre-i Yûsufda beyle taḥrîr eylemiş ki : «Bir gün şem-
se-i eyvân-ı risâlet ve dîbâçe-i dîvân-i nübüvvet mütemekkin-i mes-
ned-i râhat olup deryâ-yı iltifâtınun bir kenârında gevher-i ma'den-i
15 vefâ Ḥasan-ı Müctebâ ve bir kenârında serv-i cüybâr-ı şehâ Hüseyn
bin 'Aliyy-i Murtezâ karar dutup, gâh ol gevher nezzâresinden dîde-
ye nûr virürdi ve gâh bu servün müşâhedesinden sîneye sürür ye-
türürdi. Bu hâle muḳârin Cebrâ'îl, Melik-i Celîlden gelüp selâm
yetürüp Ḥasan ve Hüseyn'e işâret kılup eyitdi : «Yâ Resûlallâh
e-tüḥibbühümâ.» (اُحِبُّهُمَا)² Hâzret buyurdi ki : «Ne'am evlâdünâ
20 ekbâdünâ.» (نِعْمَ اَوْلَادُنَا كَادِبًا)³ Cebrâ'îl eyitdi ki : «Yâ Nebî ma-
ḥabbetleri müsâvî midür, yâ müterâvit mi?» Hâzret-i Resûl eyitdi :

2 olmuşlar : olmuşlar ve S 3 teşebbüh : mütâba'at B / şi'r : — K 4 ol :
an S 5 töke : döke K, S, Ü, B 7 dîdede : dîdedür K, S 8 faşl-ı : faşl-ı
fi B 9 nebî : — K 11 beyle : B / eylemiş : itmiş K 13 iltifâtınun : il-
tifâtün K, iltifâtında Ü 14 Ḥasan-ı : Hâzret-i Ḥasan-ı B / Hüseyn :
Hâzret-i Hüseyn B 15 dutup : tutup K, Ü, B / gevher : cevherün / nezzâ-
resinden : nezzâresinde B 16 müşâhedesinden : müşâhedesinde K 17 Ceb-
râ'îl : Hâzret-i Cebrâ'îl Ü 18 yetürüp : yetürdi B / Resûlullâh : Muhammed
Ü, B, 20 ki : — K, — S, — B / maḥabbetleri : — Ü 21 mi : — S, — Ü / Re-
sûl 1 bir : bir B

¹ Allah'ım, benim felaketim için ağlayanlara beni şefa'atçı kıl.

² Her ikisini sever misin?

³ Evet, çocuklarımız ciğerlerimizdir.

- 1 «Lâ-farkâ beynehümâ (لا فرق بينهما)¹ bir baħr-ı ma‘ârif gevherleridür ve felek-i mekârim aħterleridür.» Cebrâ‘îl eyitdi : «Yâ Resûlallah bu şehzâdelerün birin zehr-i cefâyla helâk kılup birinün tîğ-i bî-dirîğ ile bağrın çâk iderler.» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Yâ aħî men yef‘alû
- 5 hâzâ bihimâ (يا اخی من یفعل هذا بهما)²» Cebrâ‘îl eyitdi : «Yâ Resûlallah ümmet-i bî-vefâlaruñ» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Âyâ ne cürmle maktûl olalar ve ne cinâyetle istiħkâķ bulalar?» Cebrâ‘îl eyitdi : Hıyânetden mu‘arrâ ve cinâyetden müberrâdur.» Hâzret-i Resûl kendüsin bu belâyâ maħşûş taşavvur kılup, bu cefâdan müte‘ellim
- 10 oldukda Cebrâ‘îl ol Hâzret’ün teselli-i hâtırıyçün Yûsuf sûresin nâzil itdi ki, naħnü naķuşşu ‘aleyke aħsene’l-ķaşı (نحن نقس عليك احسن التصور)³ Şi‘r:

Mef‘ûlün Fe‘îlâtün Mef‘ûlün Fe‘îlün

- Muşîbet-i Hâsan ü miħnet-i Hüseyn-i şehîd
Demî ki oldu ğam-efzâ-yı tab‘-ı pāk-ı Resûl
15 Tesellî-i dil-i pāk-i Resûl içün Hâķdan
Beyân-ı kışşâ-ı Ya‘ķûb u Yûsuf itdi nüzûl

- Ve menşe’-i ibtilâ-yı Ya‘ķûb oldur ki; ol Hâzret-i Hâķdan on iki evlâd-ı zükûr kerâmet olınup cümlesinden şîretde ve şûretde Yûsuf ekmel ve ecmel vâķı° oldu. Niteki Şarîh-i Tenzîl andan haber
- 20 virür ki, mâ-hâzâ beşeren in hâzâ illâ melekün kerîm (ما هذا بئرا ان هذا الامك كريم)⁴ Şi‘r:

2 ve: ve bir K 3 birin: birini S, biri B / kılup: idüp S, olup ve B
4 iderler: ideler Ü 7 cinâyetle: cefâyla Ü, cinâyetle bu cefâyâ B, cinâyetle bu cefâyla K 8 hidâyetden müberrâdur: cinâyetden mu‘arrâ ve hıyânetden müberrâ K, cürmden müberrâ ve cinâyetden müberrâ B 10 Yûsuf: Yûsuf ‘aleyhi’s-selâm K 18 olınup: olındı ve B 20 ki: —S, —B 21 şi‘r: beyt B

¹ İkisi arasında fark yoktur.

² Ey kardeşim, o ikisine kim bunu yapar?

³ Biz sana hikayelerin en güzelini anlatıyoruz. (XII/3)

⁴ (Doğrusu) bu insan değil ancak çok güzel bir melektir. (XII/31)

Meḡâilün Fe'ilâtün Meḡâilün Fe'ilün

- 1 Cemâl-i bî-bedeli fitne-i havâş ü 'avâm
Gül-i hemîşe-bahâr ü meh-i hemîşe-tamâm

- 5 'Işk u maḡabbet mülâzım-i ḡüsñ ü melâḡat olmak 'âdet-i ma'ḡûd olmaḡın, dîde-i başıret-i Ya'ḡûb Yûsufuñ kemâl-i cemâline bir ḡâyetde vâlih oldu ki, bâḡî evlâdın ferâmuş kıldı. Evlâd-ı Ya'ḡûb bu ḡâli müşâhede kılduḡda âteş-i reşk ḡürmen-i mürüvvetlerin yaḡup ve seyl-i ḡased binâ-yı meveddetlerin yıḡup Yûsufuñ def'ine ve ref'ine himmet dutdılar ve ḡâ'ide-i mürâât-ı übüvvet ü uhuvveti umıtdılar. Beyt :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

- 10 Hevâ tünd-bâdı binâlar yıḡar
ḡased âteşi ḡânümânlar yaḡar

- 15 Hemîşe muḡaddemât-ı mekr tertîb idüp intizâr-ı fırsat çekerlerdi ol zamâna dek ki, Yûsuf vâḡı 'asında mihr ü mâḡ ü sitâreyi kendüsine sâcid gördi ve Ya'ḡûbdan anuñ tefsîrin şordı. Ve anuñ bu mübâḡâtinden ḡased-i iḡvân ziyâde olup, bir mevsim ki Yûsuf-ı gül Mısr-ı gülzâruñ sultânı olmuşdı, deşne-i seylâb keff-i maḡzûb-ı havâtîn-i Mısr gibi a'zâ-yı lâlezârı pâre pâre kılmışdı, evlâd itti-fâḡla Ya'ḡûbuñ ḡıdmetine gelüp eyitdiler : «Ey âsmân-ı nücûm-ı sa'âdet ve ey ma'den-i cevâhir-i fütüvvet ebkar-ı reyâḡîn perde-i ḡafâdan çıkup 'âlem-efrüz oldu ve meşşâḡa-i nevbahâr cemîle-i cihânı ḡile-i ezhârla müzeyyen kıldı; şarîr-i şadâ-yı seylâb unzurü ilâ-âşâri rahmeti'llâḡ (انظر وال آثار)¹ diyü sükkân-ı bey-tü'l-aḡzâna şalâ-yı seyr-i şaḡra virür, zebân-ı sebze-i nev-ḡîz inne-

1 bî-bedeli: bî-bedel ü B 2 meh-i hemîşe: hemîşe mâḡ S 3 ü melâḡat: — S 5 evlâdın: evlâdı K 6 ḡâli: ḡâleti S, B / reşk: ḡased Ü 7 ḡased: reşk Ü / meveddetlerin: meveddetleri S / def'ine: def' K, B 8 dutdılar: tutdılar K, B 9 beyt: şî'r S, B 12 çekerlerdi: çekerler S 14 tefsîrin: ta'bîrin B 16 Mısr-ı gülzâruñ: gülzâr-ı Mısruñ B / olmuşdı: olmuşdı ve Ü, B 17 evlâd: evlâdı B

¹ Allah'ın rahmetinin eserlerine bakın.

- 1 me'l-hayatü'd-dünyâ levhün ve la'ibün (انما الحياة الدنيا لهو لعب)
diyü ebnâ-yı zamâna müjde-i temâşâ-yı beyâbân yetürür. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

- Çıkdı yaşıl perdeden 'arz eyledi ruhsâr gül
Saldı mir'ât-ı zâmîr-i pâkden jengâr gül
5 Şan Zeliha halvetidür gönçe-i der-beste kim
Çıkdı andan dâmen-i çâkiyle Yûsuf-vâr gül

- N'ola bu mevsimde Yûsufa ruhsât viresen ki bir niçe dem lâlezâr seyrinden gül gibi gönli açıla, ve sebze nezzâresi nergis-i şehlâsın münevver ve benefşe ıtrı dimâğ-ı laîfin mu'athtar kıla. Ya'kûb eyitdi : «Ey 'azîzler Yûsuf nâz-perverd-i mesned-i râhatdur tereddüd cefâsına ta Hammül itmez ve tıfl-ı nâzik-ı tab'dur sibâ ü ziyâba mu-kâbil olsa mu-kâvemete kudreti yetmez.» Evlâd eyitdiler : «Ey peder-i büzürgvâr, Yûsuf bizüm hışn-ı himâyetümüzde ve hırz-ı hîrâsetümüzde olsa gerek; hamle-i sibâ'a ne mecal, yâ eser-i hîle-i ziyâba ne ihtimâl?» El-kışsa envâ-ı ilhâhla Ya'kûb Yûsufun firâkına rızâ virüp, endâm-ı laîfin mülevven câmeler ile müzeyyen kılup, evlâdına hem-râh idüp sıfârîş itdi ki, hâric-i dervâze-i Ken'aında Şeceretü'l-Vedâ altında ben gelince teva-kkuf idün andan gidün. Anlar şehirden çıkup Şeceretü'l-Vedâ'a yetdükden soñra Ya'kûb dañi müteakıb gelüp, Yûsufu ihtiyârsız bağına başup, yüzün yüzine sürüp eyitdi : «Ey evlâd-ı emcâd beni Yûsuf maḥabbetinde ma'zûr dutuñ ki ihtiyârla degül.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Lezzet-i zevk-i cemâli dem-be-dem efzûn olur
'Ârızın gördükçe göz gönüm betür meftûn olur

2 şî'r : nazm K, beyt T 3 çıkdı : çıgdı S / ruhsâr : qıdâr B 4 saldı : saldı K, S sildi B 5 der-beste : dem-beste K, S 6 çıkdı : çıgdı S 7 n'ola : n'ola ki S 8 seyrinden : seyrinde B / nezzâresi : nezzâresinde S 9 kıla : —K 11 tab'dur : tabî'atdûr B 12 mu-kâvemette : mu-kâvemetine Ü / peder-i : —T 13 himâyetümüzde : himâyetümüzdür K 14 gerek : —B / yâ : veyâ Ü 17 sıfârîş : sipârîş B / sıfârîş itdi : —K 19 yetdükden soñra : yetdükde K 20 müteakıb : müteakıben B 21 maḥabbetinde : maḥabbetünden Ü 22 dutuñ : tutuñ K, Ü, B / beyt : —K, şî'r S, B 23 zevk-i : zevk-i B

1 Dünya hayatı ancak eğlence ve oyundur.

- 1 Yūsufa eyitdi : «Ey ciger-güşe haqqā ki eger q̄udretüm olsaydı senden ayrılmazdum ammā ne diyem za'if-hālem, ey ferzend-i dil-bend cehd kıl ki bu gice mu'āvedet kılasen. Yā būneyye lev-ba-ḳaytū'l-leyle le-uḫriktū (يا بوني توبيت الليل لاحرق)¹» Pes Yūsufa āğāz-ı
- 5 naṣīḫat itdi ki : «Ey q̄urretū'l-ayn el-leyletū ḫublā (الليلة حبل)² ma'łum degül ki yarın āyīne-i rüzgār ne şüret gösterür ve būstān-ı 'ālemdede nihāl-i ḫikmet ne şemer virür.» Beyt :

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Bu baḫr-ı nılğün biñ mevc her sā'at 'ayān eyler
Ülū'l-ebşāra bir bir keşf-i esrār-ı nihān eyler

- 10 «Ḥālā saña dört naṣīhatüm var : Yā būneyye lā-tense'llāh, (يا بني لا تنس الله)³ ya'ñi ma'būduñı unutma; izā vaḳa'te fī-beliyyetin fe'ste'in billāhi (اذا رقت في بلية فاستعن بالله)⁴ ya'ñi eger belāya düş-señ ma'būduñdan mu'āvenet iste; ve eksir min-ḳavli ḫasbiya'llāhü ve ni'me'l-vekīl (راك من قول حبي الله ونعم الوكيل)⁵ ya'ñi bu kelimeyi çok zikr
- 15 it; lā-tensāñi fe-inñi ensāke (لا تنساني فاني لا انساك)⁶ ya'ñi beni ferāmūş itme ki seni ferāmūş itmezem.» Rivāyetdür ki Yūsufuñ Dīnā nām bir hemşiresi var idi ol müteveccih-i şahrā olduğı zamānda uyḳuda idi. Vāḳı'asında gördi ki Yūsuf bir niçe gürk-i ḫūn-ḫāra giriftār oldu. İzṭırābla bīdār olup Yūsufı tefahḫuş itdükde,
- 20 didiler müteveccih-i şahrā oldu. Feryād ü fiğānla şehrdende çık-dukda gördi ki Yūsuf Ya'ḳūbla vedā' itmekdedür. Ayağına düşüp tazarrūc kıldı ki : «Ey 'azīz, perişān vāḳı'a görmişem, bu sefer

1 eyitdi: eyitdi ki B / -güşe: güşem B 2 ne diyem: nideyem B 7 nihāl: — Ü / beyt: şier S, Ü, B 8 sā'at: laḫza K 11 unutma: unutma ve S 12 düşseñ: düşerseñ B 16 itme ki: itme ki ben S, eyleme ki ben daḫı B 17 Dīnā: Niyā K, S, Ü / var idi: olup K, S, B 18 uyḳuda: yuḳuda K, uyukuda T / Yūsuf: — B 19 giriftār: Yūsuf giriftār B / Yūsuf: — Ü / ki: — K / düşüp: tüşüp Ü

¹ Ey oğul, gece orada kalırsan;

² gece gebedir.

³ Ey oğul, Allah'ını unutma.

⁴ Bir felakete uğrarsan Allah'tan yardım iste.

⁵ Ve 'Allah bana yeter, o ne iyi bir vekildir.' sözünü sık sık tekrar et. (III/173)

⁶ Beni unutma, muhakkak ki ben seni unutmam.

- 1 'azîmetin fesh it; eger teveccüh lâzım ise, baña mülâzemetinde ol-
mağa ruhşat vir ki müfârağata tâkâtüm yokdur.» Beyt :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Şeb-i vedâ'ü şehergâh-ı rûz-ı hicrândur

Esâs-ı bünye-i feryâd ü âh ü efgândur

- 5 El-kışşa iktizâ-yı hükmi-kazâ fesh-i 'azîmete rızâ vormeyüp Yûsuf
vâlid-i büzürgvâr ve hemşire-i vefâdârla vedâ' idüp ihvân-ı cefâkârla
revân olduğa Ya'kûb Rûbîle eyitdi : «Sen ekber-i evlâdumsen Yû-
sufu saña tapşurdum, senden isterem.» Gâlibâ bu sehvden ki, di-
medi Allâha tapşurdum, bunça firâka sezâvâr oldu ve belâlara girif-
10 târ oldu. Şi'r :

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Hîç makşûda dest-res bulmaz

Gayr-ı ma'bûda i'timâd kılan

Vâsıl-ı menzîl-i murâd olmaz

Unıdup anı gayrı yâd kılan

- 15 Ve bir maşraba şîr ü şekker Rûbîle teslîm itdi ki : «Yûsufuñ tab'-ı
nâzikinde tâb-ı harâret yokdur; teşne olduğa bu maşrabada
harâretine teskîn viresiz ve ziyâde tevaşkuf itmeyüp Yû-
sufu bana yetüresiz ki siz gelene dek ben menzîlüme gitmezem.»
El-kışşa anlar revân olup ve Ya'kûb işlerine nigerân kalup her
20 lahza biñ âh-ı ciger-süz çekerti ve her dem biñ kaşre sirişk-i lâle-
gün tökerdi. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

Gitdi ol serv ki kâm-ı dil-i dîvâne idi

Mürğ-i cân nûr-ı ruh-ı şem'ine pervâne idi

Qaldı hecrinde göñül muştariyb u ser-gerdân

- 25 Ey hış ol dem ki aña hem-dem ü hem-hâne idi

1 eger : ve eger K 2 beyt : şi'r S, Ü, B 3 ü : —T, —B 4 feryâd ü :
feryâd B 7 revân : revâne B 9 ve 10 oldu —T, ve belâlara istiğ-
kâk ve isti'dâd buldı S, ve bunca belâlara istiğkâk ve isti'dâd bulup be-
lâya giriftâr oldu Ü, ve bunca belâlara istiğkâk ü isti'dâd buldı B / şi'r : —K,
beyt Ü 11 bulmaz : olmaz B 13 vâsıl-ı 14 kılan : —K 16 nâzikin-
de : nâzikdür Ü / harâret : tâkat K, harâreti Ü, harârete B / yokdur : var-
dur K 17 viresiz : viresen K, S 18 yetüresiz : yetüresen K, S / gelene
dek : gelinceye K, gelince B 19 olup : oldılar Ü / nigerân : —K 21 tö-
kerdi : dökerdi K,S,Ü,B / şi'r : —Ü 22 dîvâne : nâ-kâmum : S 25 ol : an S

- 1 Ya'kubun 'arşa-i müşâhedesinde oldukça Yüsufi kardaşları mükerrem ü muhterem dutup gâh göğüslerine alup ve gâh başlarına götürüp yürürlerdi. Şî'r :

Me'â'ilün Me'â'ilün Fe'ûlün

- 5 Kimi gögsinde eylerdi makâmın
Kimi başda makâm-ı ihtirâmın
Kimi eylerdi gerd-i dâmenin pāk
Yolından ref' iderdi hār ü hāşāk
Kimi tekrār idüp güftār-ı şîrîn
Virürdi nâzenîn tab'ına teskîn
10 Gürüh-ı hîle-engîz ü cefâ-cû
Kemâl-i mekrle Ya'kûba karşı
Kılup âşâr-ı izhâr-ı telaţţuf
Kılurlardı kamu ta'zîm-i Yüsuf

- 15 Çün imtidād-ı bu'd-ı mesâfet Ya'kûbla evlād arasında hâyil oldu ve rişte-i medd-i şu'â-ı başâr-ı Ya'kûb tğ-i seyl-i eşkle inkıţâc buldı; ol bî-vefâlar kuvvetde olan kînelerin fîle getürdiler ve perde-i müväsâ ve müdürâyı aradan götürdiler ve Yüsufi, ki efser-i fark-ı rif'at ve gevher-i tâc-ı sa'âdetleri idi, 'imâme-i mâtem gibi başlarından hāk-i mezellete bıraktılar ki: «Ey şâhîb-i rü'yâ-yı kâzibe, mescüdları olduğun mihr ü mâha istigâşe kıl saña i'ânet, 20 hîta-i himâyetünde gördüğün sitârelerden tevaşşu' it, hubû-ı ahter-i ikbâlüne müsâ'id olsunlar.» El-kışşa Yüsuf evc-i ta'zîmden hażîz-i tahfîfe düşüp her kime teveccüh itdi, ta'arruz işitdi ve her cânibe ki mâylı oldu âzâr buldı. Zûlm eliyle 'imâmesin başından alup ve 25 na'leynin ayağından şalup sünbül gîsûsın perişan itdiler ve hār u hārâ üzre anı pâ-bürehne yürütdiler. Şî'r :

1 müşâhedesinde : müşâhedesinden K / kardaşları : karındaşları S, Ü, B
2 dutup : tutup K, Ü, B / göğüslerine : göğsinlerine T, göğüsleri üzerine Ü / alup : — B / başlarına : başları üzerine B / götürüp : — K 3 şî'r : — Ü 12 âşâr-ı izhâr-ı : izhâr âşâr-ı K, B 14 evlād : evlâdı Ü 15 seyl-i : — B 16 kuvvetde : kuvvetlerinde B / kînelerin : kînlerin B 19 ki : ve gördüğü vâkı'adan ta'arruz ile eyitdiler ki B 24 mâylı oldu : meyl itdi S 25 şalup : alup K 26 hārâ : hāşāk B

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 1 Kef-i pâyın cerâhat kıldı pür-hûn
Semen bergini hûnâb itdi gülgün
Gubâr-âlûde oldı mâh rûyı
Perîşân ca'd-ı mûy-ı müşk-bûyı
- 5 Kime kim eyledi derdini izhâr
Aña elbette andan yetdi âzâr
Kimûn kim dâmenini dutdı ol pâk
Giribânını kıldı gül gibi çâk
Kimün kim ayağına düşdi ol nûr
- 10 Başından kıldı re'fet sâyesin dūr

Ol vakte dek ki, derece-i âfitâb irtifâc buldı ve havâ sîne-i süzân-ı Ya'qûb gibi âlem-süz oldı, âteş-i âtaş ciger ü sîneye hiddet-i hârâret bıraktı ve lehib-i şiddet-i ta'atıuş hürmen-i şabr ü qarârın yaqdı. Beyt :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 15 Pejmurde kıldı serv-i hırâmânı kaht-ı âb
Gül-berge düşdi tâb-ı hârâretten iztirâb

- Yûsuf gâyet-i iztirâbdan Rûbîle eyitdi : «Ey birâder ben senün hîta-i himâyetünde ve havza-i hîrâsetindeem, benüm şıgar-ı sinnüme rahm it ve feryâduma yet.» Andan iltifât bulmayup Şem'ûna eyitdi : «Ey birâder tîg-i tuğyân-ı âtaş rişte-i hayâtum ka'ında-dur; n'ola bir kaatre suyla nâyire-i iztirâbuma teskîn virseñ ve vâlid-i büzürgvârım hem-râh iden maşrabadan cân-ı süzânuma râhat yetürseñ.» Şem'ün-ı bî-mürüvvet ol maşrabayı toprağa dö-küp aña virmedi ve ol şîr ü şekkeri tîre toprağa revâ gördi
- 20 aña lâyıq görmedi. Niteki deşt-i Kerbelâda ba'zı bed-bahtlar zülâl-i Fırâtı ki cemî-i mahlûkata mubâh iken Âl-i Muştâfâdan ka' itdiler ve tarîk-ı hidâyet zâhir iken râh-ı dâlâlet dutdılar. Şîr :

4 mûy-ı: mûy ü 5 eylerdi derdini: derdini eylerdi B 6 andan yetdi: yetdi andan Ü 7 kimün 8 çâk: — S / dutdı: tutdı K, B 11 ki: — K 12 ciger ü sîneye: ciger-i sîneye S, ciger-süz-i Yûsufa Ü, ciger-i Yûsufa B 13 lehib-i: leheb-i K, S, B 14 beyt: şîr S, B, — Ü 17 iztirâbdan: iztirâbından B 18 havza-i 19 it: hırz-ı himâyetindeem sığâr-ı sinnüme rahm it Ü, hırz-ı hîrâsetindeyüm benüm hâlüme rahm it B 20 âtaş: ta'atıuş Ü 21 suyla: şuyla K,S,B 24 şekker: şeker S,Ü,B 25 niteki: nitekim B 26 ki: — B 27 tarîk-i: tarâyık-i T / dutdılar: tutdılar K, Ü, B / şîr: beyt T, —Ü, nazm B

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Rûz-ı rezm-i Kerbelâ râh-ı haṭâ dutmuş Fırât
 Kılmamış Âl-i Muḥammed derdinün dermânını
 Ol sebebdendir bu kim ögr ile dutmuş muttaşıl
 Eyleyüp feryâd ḥâk-i Kerbelâ dāmânını

- 5 El-kışşa Şem'un eyitdi : «Ey Yûsuf, qarındaşlaruñdan tevaḳḳu^c it-
 düğüñ ḳaṭre-i âb deşne-i tîğ-i âb-dârdur ve ṭama^c eyledüğüñ iltifât
 nevk-i ḥaṇçer-i ḥûn-ḥ ârdur.» Yûsuf ki va'îd-i helâk işitdi meḥâfet-i
 ḳatlınden ekl ü şürbini ferâmüş itdi. Şî'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'âlün

- 10 Çü nevmîd oldı efgân itdi Yûsuf
 Dür-i eşkini ğaltân itdi Yûsuf
 Ciger ḳanıyla müjgânın ḳılup nem
 Nem-i müjgân ile dirdi dem-â-dem
 Ki ey seyl-i sirişk-i tünd-reftâr
 15 Çü mânî^c yok saña luṭf eyle zinhâr
 Yûri Ya'ḳûba ḥâlümnden ḥaber vir
 Gam-ı bî- i'tidâlümnden ḥaber vir
 Ḥaber vir söyle ey pîr-i belâ-keş
 Ḳılupdur Yûsufı gerdün müşevveş
 Olupdur ḥâk-i zillet ḥâksârı
 20 Ne hem-râzı ne ğam-ḥârı ne yârı

Âyâ eger Ya'ḳûb-ı perîşân-rûzgâr Yûsuf-ı ḥuceste-ḥışâli ol zilletle
 görseydi n'olurdu ḥâli; ve eger Ḥazret-i Muştafâ Kerbelâda Ḥü-
 seynün aḥvâline müşâhede ḳılsaydı ne ğayete yeterdi miḥnet ü
 melâli? Şî'r :

1,3 dutmuş : tütmiş K,Ü,B 5 qarındaşlaruñdan : ḳardaşlarından S 6 deşne :
 rişte K 7 ḥûn-ḥârdur : ḥûn-ḥâr K, S 8 şürbini : şürb K, şürb S, şür-
 bi B / şî'r : meşnevî K, — Ü 9 efgân : feryâd S 10 eşkini : eşkine T 11
 ḳılup : idüp B 17 belâ-keş : cefâ-keş S 21 eger : ger B 23 aḥvâline :
 — Ü / ḳılsaydı : ḳılaydı K 24 şî'r : ḳışsa K

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

- 1 Tahkik-ı miñnet ü ğam-ı Âl-i °Abâ için
Şahrâ-yı Kerbelâya güzâr eyle yâ Nebî
Hâl-i Hüseyne hâk-i mezelletde kıl nazar
Endişe-i ğarîb-i diyâr eyle yâ Nebî
- 5 El-kışsa Yûsuf cümleden nevmîd olup rûy-ı tazarru° kıble-i mü-
nâcâta dutup eyitdi : «İlâhî niteki nâr-ı Nemrûddan Hâlile necât
virdün ve tûfân ıztırâbında Nûha meded yetürdün, baña bu hâdi-
şeden amân vir.» Yûsufun nesim-i münâcâtı Yahûdânun ravza-ı
zamîrinde gül-i rikât açup Yûsufa didi ki : «Ey birâder tevehhüm
10 itme ki, benüm bakâ-yı hayâtumdan eser oldukça saña eser-i fenâ
yetmez ve şarsar-ı âfet hisâr-ı himâyetimde gülşen-i ahvâlüne
güzâr itmez.» Sâyir ihvân Yahûdânun zıll-i himâyetin Yûsufun üze-
rinde memdûd görüp, katlinden teçavüz idüp bir ğayr tedbîr it-
diler. Ve ecma'un en yec'aluhu fî-ğayabet'l-cubb (واجمعوا ان يجعلوا في غيابة الحب)¹
- 15 İttifakâ Ken'andan üç mîl miqdârı dür bir câh-ı ba'îdül-ğavr
var idi mehcûr; Yûsufı ol câh üzerine iltüp bırakmak tedârükünde
oldukda, Yûsuf ol vâkı'a hevlinde ıztırâba düşüp, ihvân-ı bî-vefâ-
nun ellerin öpüp, ayaklarına yüz sürüp istiğâse kılurdu, ammâ fâyi-
de kılmazdı ve hiç birinün dil-i sahtı anuñ mürûr-ı seyl-i siriş-
20 kinden nerm olmazdı. Şî'r :

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

Derdâ ki dâr-ı dehrde bir yâr kalmadı
Şerh-ı ğam-ı dil itmege ğam-hâr kalmadı
Tay kıldı cevîr devr-i mürüvvet bisâtını
Muṭlak bisât-ı dehrde deyyâr kalmadı

Yûsuf gördi ki ümmîd-i necât yok, tazarru° itdi ki : «Ey °azîzler

4 yâ : ey B 5 tazarru° : tazarru° dergâh-ı hâcâta B 6 dutup : tutup
K,Ü,B / niteki : nitekim B 7 ıztırâbında : tûfân-ı ıztırâbda K, S, ıztırâbın-
da Ü, ıztırâbından B / baña : baña dañı S, Ü 9 didi ki : didi K, eyitdi B
10 hayâtumdan : hayâtumda Ü / eser-i : —B 11 hisâr-ı : hisn-ı Ü, B 12
zıll-ı : —S / Yahûdâ (T'den bir varak kopmuştur) s. 59/9 inüp : —T
13 ğayr. : ğayrı K, B 14 dür : yerde B 17 bî-vefânun : bî-vefâların B 18
ammâ 19 kılmazdı : —S 20 şî'r : —Ü, nazm B 23 devr-i : derdi B
25 gördi ki : ki gördi K

¹ Onu, farkında olmadığı bir zamanda, kuyuya atmağa karar verdiler.
(XII/15)

- 1 mühlet virün ki iki rik'at namāza kıyām idem.» Didiler : «Sen ne bilürsen namāz nedür?» Yūsuf eyitdi : «Egerçi tıflem, ammā پدر-i büzürgvārumla mihrāb-ı 'ibādete çok teveccüh idüp 'ādet itmegin me'lūfum olmışdur.»
- 5 El-kışsa icāzet alup namāza meşğul olduğda münācāt itdi ki : «Yâ Rab zimām-ı mehāmum senün qabza-i iktidāruñdadur, senden himāyet isterem.» Münācātından fāriğ olduğda ol bī-vefālar itāle-i dest-i tağallüb kılup beden-i mübārekin-den pirāhen çıkarmak istedikde Yūsuf eyitdi : «Ey bī-mürüvvetler zindeye setr-i 'avret ve mürdeye kefen levāzımdandır; n'ola ger
- 10 pirāhenüme mütā'arrız olmayasız.» Didiler «Hün-ālūd idüp Ya'qūba göstermek maşlahatı için pīrehen bize ma'lūbdur.» Tazarru' fāyide kılmayup, beden-i la'tifin gonçe-vār pīrahenden mu'arrā kıldılar ve müy miyānına rişte-i resen peyvend idüp tīre çāha indürdiler. Şi'r :

Mef'ûlün Mef'ûlün Fe'ûlün

- 15 Tenini pīrehenden kıldılar 'ür
Gülin berg-i semenden şaldılar dūr
Resenler eyleyüp a'zāsına bend
Derünün yaqdılar kandil-mānend
Mukayyed olmayup feryād ü āha
- 20 Anı indürdiler ol tīre çāha
Şu'ā'-ı nūr-ı rüy u berķ-ı āhu
Münevver eyledi ol tīre çāhu

- Ammā henüz nişf-ı rāh-ı ka'r-ı çāh ka'te olmadan ol reseni silsile-i rābıta-ı maḥabbetleri gibi ka'te itdiler ve ol bīçāreyi tenhā bırakup
- 25 ol çāhuñ üzerine hār ü hāşāk yıgup üzerinden gitdiler. Rivāyetdür ki Yūsuf gayrdan ka'te-ı ümmīd idüp kendüsün Vācibü'l-Vücūda teslīm itdi ve gāyet-i dehşetden bī-hūş olduğda Ḥazret-i 'İzzetden

1 ne bilürsen namāz nedür : namāzı ne bilürsen B 3 çok : — K 6 münācātından : münācātın Ü, diyü münācātından B 7 dest-i : — Ü / tağallüb : tağallūf B 8 istedikde : istediklerinde B / bī-mürüvvetler : bī-vefālar ve bī-mürüvvetler K 9 levāzımdandır : levāzımuñdadur B 10 didiler : diyince didiler Ü, diyince didiler ki B 11 pīrehen : — S / ma'lūbdur : lāzımdur B 12 kılmayup : itmeyüp Ü, B 13 resen : reseni B 14 şi'r : — K, — Ü 16 şaldılar : kıldılar Ü 21 rüy ü : rüyı K 23 ka'r : — K / çāh : çāha K / olmadan : olmadın K, Ü 24 rābıta-ı : — B / bırakup : bırakup K 25 üzerinden : — Ü 27 itdi ve : idüp B

- 1 Cebrâ'ile hüküm oldu ki : «Yâ Cebrâ'îl edrik 'abdi (يا جبرائيل ادرك عبدى)»¹.
 Fi'l-hâl Cebrâ'îl Yûsuf'ı götürüp ka'r-ı câha yetürdi ve hulel-i bi-
 hiştiden setr-i beden virüp, per ü bâlin şîhhat için cerâhatlerine
 sürüp ve ser-i mübârekin hâk-i mezelletden götürüp şüret-i ahvâ-
 line hayrân iken nidâ geldi ki : «Ey Cebrâ'îl Yûsufuñ bir niçe gün
 müvânesetin ihtiyâr it ki ğarîbdür, bîdâr olduğda aña benüm se-
 lâmum yetür ve müjde-i necât vir.» Cebrâ'îl eyitdi : «İlâhî icâzet
 vir ki kendümi aña Ya'kûb şüretinde gösterem ki ğâyetde müş-
 tâkdur.» Yûsuf ol hâb-ı dehşetden bîdâr ve ol sekr-i miñnet-
 10 den hüşyâr olduğda Cebrâ'îli Ya'kûb şanup feryâda geldi ki :
 «Yâ ebetâh (يا ايتام)»² gördüñ mi ihvân-i bî-vefâ baña ve cefâlar
 kıldılar ve ne 'ukûbetler ile beni bu zindân-ı belâya şaldılar.»
 Cebrâ'îl ol ıztırâba tâkat getürmeyip eyitdi : «Ey Yûsuf, ben Ya-
 kûb degülem Cebrâ'îl-i Emînem, resûl-ı Rabbü'l-Âlemînem.» Hâk
 15 saña selâm yetürür ve firâk-ı vâlidüñ huşûşında ta'ziyet virür ve
 hüküm ider ki belâya taħammül kılasen ve şabrla necâta ümmîd-vâr
 olasen.» Şî'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Şabr kıl şabr ile maqşûdına şabr ehli yeter
 Şabr iden şabr ile ser-rişte-i maqşûd dutar

- 20 Rivâyetdür ki Ya'kûb evlâdla vedâ' itdüği menzilden müteħarrik
 olmayup, ol müsâfirlerüñ mürâca'atına intizâr çekerdı ve laħza
 laħza yâd-ı ruhsâr-ı Yûsuf idüp âh-ı hasret çeküp dîdeden eşk-i
 nedâmet dökerdi ol zamâna dek ki, Yûsuf-ı hürşîd resen-i şu'âla
 ka'r-ı çâh-ı mağribe nüzûl itdi ve ğubâr-ı küdüret-i zulmet dîd-i
 25 dil-i Ya'kûb gibi şafha-i rûzgârı dutdı, kaç'a müsâfirlerden eser pey-
 dâ olmayup Ya'kûbuñ ıztırâbı ziyâde olup dirdi : Şî'r :

2 götürüp : — K 5 iken : kaldı B 6 ki : — S 12 beni : — K 14 emi-
 nem : emîn ve B / Hâk : Hâzret-i Hâk B 15 selâm : selâmlar K, B 17 şî'r :
 — K, — Ü 19 maqşûd : maqşûdı Ü 20 evlâdla : evlâdıyle 22 çeküp : çe-
 kerdi ve Ü 25 dutdı : tutdı K, Ü, B / müsâfirlerden : müsâfirlerinden B /
 şî'r : beyt Ü

¹ Ey Cebrail, kuluma yetis.

² Ey babacığım!

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir haber vîr ey şabâ serv-i revānum k̲andadur
Cānumuñ ārāmı yok ārām-ı cānum k̲andadur
N'eyledüñ n'itdün felek h̲urşid-i 'ālem-tābumı
Ol ruḥı ferḥunde mäh-ı mihrbānum k̲andadur
- 5 Dem-be-dem taḥayyül iderdi ki : «Āyâ, evc-i emelden âḫter-i murâ-
dum ṭulû'ınuñ te'hîrine ne sebep vâkı' oldı ola ve âsmân-ı du'âdan
âyet-i rahmet nüzûline ne mâni' oldı ola?» Şi'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- Beni dūr itdün ey devr-i felek bir mäh-sîmâdan
Ki zevk-ı vaşlıdur yegrek baña dünyâ vü 'uḳbâdan
10 Şeb-i târikden ey gerdün kıyâs itgil anuñ ḥālın
Ki düşmişdür cüdâ bir âfitâb-ı 'ālem-ārâdan

- Ya'ḳûb tamām gice bu sūrûdla müterennim idi ol vakde dek ki,
Ya'ḳûb-ı sefid-müy-ı şubḥ-ı şadık Yūsuf-ı h̲urşid iştıyâkından âh-ı
serd çekdi ve pîr-i gerdün-ı ḥam-kāmet ol âh-ı serdden rıḳkāt kılup
15 sitâre-i sirişkin dökdi. Ya'ḳûb edâ-yı namâz-ı şubḥ idüp, ol gün
dahı menziline mürâcâ'at kılmayup, Şeceretü'l - Vedâ' altında sāye-
vâr yirden yire, mütereddid olup ol şem'-i şebistân-ı sa'âdetüñ
intizârıyla nevḥa kılurdi. Ammâ ihvân-ı Yūsuf ol emr-i ḳabîḥa irt-
tikâb itdükden soñra ol gice mürâcâ'atları müyesser olmayup bir
20 şahrâda ḳalup uyḳuya gitdiler. Nısfü'l-leylde Yahüdâ sayir ihvânın-
dan mahfî, çâh üzerine gelüp nidâ kıldı ki : «Vâ aḥî e-ḥayyün ente
em meyyitün (يا اخی احي انت ام ميت)¹» Yūsuf eyitdi : «Āyâ sen kimsen ki
ḡarîbler ḥālın istifsâr idersen?» Didi : «Ben Yahüdāyam ey birâ-
der nedür ḥālün?» Yūsuf eyitdi : «Ey 'azîz n'ola ḥālî anuñ kim
25 ḡayrlardan cefâ gördükde, mu'āvenetin istediği ḳavmden cefâ gö-

5 emelden : elemden K, S 7 şi'r : — K, — Ü 12 sūrûdla : sūrûrla S, B
14 ' -kâmet : -kâmete B / kılup : — S, gelüp B 15 ol 17 yirden : — K /
yire : yirde K 18 kılurdi : kıldı B 19 mürâcâ'atları : mürâcâ'at B / bir :
— B 20 gitdiler : yatdılar B / leylde : leyl K 24 n'ola : n'olur Ü

¹ Ey kardeşim, yaşıyor musun, yoksa ölü müsün?

- 1 rûp âteş-i firâk-ı peder ve nâyire-i cefâ-yı birâderden hırmen-i hâ-yâtına hırkat-i fenâ yete ve hıdmet için dâmenin dutan tâyife bîdâd için giribânın duta.» Şîr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 5 Ğarîb-i mülk-i ışkâm gayr-i eşk ü âh derd ü gam
Ne bir müşfik ne bir münis ne bir hem-reh ne bir
hem-dem

- Yahüdâ eyitdi : «Ey birâder keyfiyyet-i hâlûn ma'îumdur vaşiiyet-tûn var ise beyân it.» Yûsuf eyitdi : «Vaşiiyetüm budur ki vâlid-i büzürgvârüm huzûrında meclis-i cem'iiyyetûnüz in'ikâd buldukda
10 benüm perîşanlıgümü ferâmûş itmeyesiz ve cehdûnüz olduċça ol pîr-i 'âcizûn gönlün yakup hâtırın incitmeyesiz.»

- Allâh Allâh ne münâsibdür bu vaşiiyet aña ki, Hâzret-i Sultân-ı Kerbelâ İmâm-ı Zeynelâbidîne vaşiiyet kıldı ki : «Ey ferzend-i dil-bend selâmumı şüleĥâ-yı ümmete yetür ve iltimâs it ki, her
15 vaktde bir mazlûm ve bir ġarîb müşâhede kılduċça benüm ġarîb-ligüm ve mazlûmlıgüm yâd ideler.» Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ey kılanlar ârzü-yı âb-ı Kevser dem-be-dem
Teşne dünyâdan giden Âl-i Resûli yâd idûn
Mâcerâ-yı Kerbelâ zıkrın kılûn şâm ü şehir
20 Tab'ûnuz ol zıkr-i re'fet-baĥşla mu'tâd idûn

- Rivâyetdür ki Yahüdâ henüz mürâca'at kılmadın birâderler ĥaberdâr olup 'aķabınca gelüp gördiler giryân, didiler : «Sebeb-i gir-ye nedür?» Didi : «Bu ġarîb için aġlaram.» Birâderler anı melâmet idüp, ser-i çâhı muĥkem idüp müteveccih-i Ken'ân oldılar ve Yûsufuñ pirâhenin berg-i gül gibi hûnîn idüp sibâ'a aldurduċ, dimege
25

1 birâderden : birâderândan K 2 dâmenin : dâmen K / dutan : tutan K,Ü,B 3 duta : tuta K,Ü,B / şîr : — Ü 6 eyitdi : itdi Ü 7 it : eyle Ü 10 cehdûnüz 'âcizûn : cehl idüp ol pîr-i za'îfün B 10 incitmeyesiz : yıķma-yasız B 13 vaşiiyet kıldı ki : vaşiiyeti K, vaşiiyet kılduċda B 15 be-nüm : — S 14 benüm 15 mazlûmlıgüm : ġarîbligüm K 20 re'fet : râĥat K, rıķkat B 22 gördiler : gördiler ki K / didiler : — S, — B 23 di-di : didiler eyitdi B 24 idüp : kılup Ü / ser-i çâhı : ser-encâmı K

- 1 ittifāk kıldılar. Şeceretü'l-Vedâ'a qarīb olduĝda Ya'qûba mülâzım olan Dînâ nâm duĝter-i bülend-aĝter gördi ki evlâd-ı Ya'qûb gelürler ammâ Yûsuf aralarında yokdur; a'zâsına lerze düşüp muĝtarib olduĝda Ya'qûb eyitdi : «Ey za'îfe bu ne ra'şedür?» Ol ma'şûme
5 eyitdi : «Ey peder-i büzürgvâr evlâduñ görindi ammâ Yûsuf görünmez, bilmezem ne ĥikmetdür.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Güller açıldı görünmez ol gül-i ĥandân ne sûd
C ılılar seyyâreler çıkımaz meh-i tâbân ne sûd

- Bu ĥâle muĝarin evlâd-ı Ya'qûb bildiler ki, henüz Ya'qûb Şeceretü'l-Vedâ' altındadır; ĥile ile girîbânların çāk ve mekrle dîdele-
10 rin nem-nâk idüp vâ-eĥâhu vâ-Yûsufâh (*والخاءواوسفاء*)¹ diyüp nevĥaya başladılar. Dînâ şüret-i ĥâllerinde mazmûna muĝtalî olup Ya'qûba ĥaber virdükde, Ya'qûb-ı bî-çâre bî-huş olup düşdükde Dînâ feryâd itdi ki : «Ey 'azîzler Ya'qûb elden gitdi, ayakdan düşdi,
15 meded kıluñ.» Evlâd ol pîr-i maĝlûmuñ üzerine cem' olup Yahüdâ eyitdi : «Ey câhiller bu ne fikr-i ĥaĥâ ve endîşe-i nâ-şavâbdı ki kılduñuz; ĥaĥkâ ki bu tedbîrûñ netîcesi dünyâda melâletdür ve âĥiretde ĥacâlet.» El-kışşa Ya'qûb-ı nâ-murâdı bî-huş iken ol ĥâki mezelletden götürdiler ve kendü miĥnethânesine yetürdiler. Bir müd-
20 detden soñra Ya'qûb dîde-i nem-nâkin açup Yûsufi istifsâr itdükde ol cefâ-cûlar rişte-i tezvîre tâb virüp Yûsufuñ pîrâhen-i ĥûn-âlûdın araya getürdiler ve sibâ' u ziyâba töhmet bıraĥup nâle vü efgânların eflâke yetürdiler. Ya'qûb ol ĥaberdan yine bî-huş olup bir müddetden soñra özine geldükde eyitdi. «Eyne ene (*این انا*)²» Di-

1 kıldılar : itdiler B 2 Dînâ : Nîyâ K, S, Ü, B 4 ma'şûme : ma'şûme ol maĝlûma Ü 5 evlâduñ : evlâduñg S / görindi : gelür B / görünmez : aralarında yokdur B 6 beyt : şi'r K, S 7,8 ne : çi B 10 çāk : çāk idüp Ü 12 başladılar : meşĝül oldılar Ü / Dînâ : Nîyâ K, S, Ü, B / ĥâllerinde : ĥâletlerinden Ü, ĥâllerinden B 14 Dînâ : —Ü, Nîyâ K,S,B / ey : —K / gitdi ayakdan düşdi : gidüp K, gitdi B 15 evlâd : evlâd-ı Ya'qûb B 17 melâletdür : melâmet B 18 ĥacâlet : ĥacâletdür B 19 ve : —K 20 nem-nâkin : nem-nâk Ü 22 bıraĥup : bıraĥup K / nâle : —K 24 özine geldükde : —B

¹ Vah kardeşim, vah Yusuf!

² Neredeyim?

- 1 diler : «Kendü menzil-i kerâmetünde ve makarr-ı sa'âdetündesen.»
Ya'kûb eyitdi : «Hâşâ, çün Yûsufum yokdur menzilüm menzil-i ta'zi-
yetdür ve makâmum makâm-ı nedâmet.» Beyt :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 5 Niderem cân u cihânı baña dildâr gerek
Nedürür cân u cihân âşıka dîdâr gerek

- El-kışsa Ya'kûb-ı hazîn libâs-ı mâtem geyüp ve binâ-yı beytül-ahzân
kılup nâle vü efgânı bir gâyeteye yetürdi ki melâyike-i âsmân mu-
tazarı¹ olup münâcât itdiler ki : «Yâ Rab Yûsufı Ya'kûba vâşıl it,
yâ bize ruhsat vir ki yir yüzine inüp aña muvâfaqat kılalum.» Ceb-
10 râ'îl eyitdi : «Yâ Ya'kûb ebkeyet bi-bükâike'l-melâiketetü» (^{ابكيت}
يَا يَكَا بُكَا) Ya'kûb eyitdi : «Ey Cebrâ'îl, Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Beste-i dâm-ı gam-ı hicrân-ı yârem neyleyem
Ayb kılmañ giryemi bî-ihtiyârem neyleyem

- Ya'kûbuñ âb-ı çeşm-i eşk-bârı bir mertebede ruhsat-ı cereyân bul-
15 dı ki, sevâd-ı merdüm-i çeşmin beyâz-ı dîdeden mahv kıldı. Nite-
ki Şahîh-i Tenzil andan haber virür ki ve'byazzat 'aynâhu mine'l-
hüzni (^{وايضت عيناه من الحزن})².

- Naqlıdır ki Hâzret-i İmâm-i Zeynel'âbidîn vâkı'a-i Kerbelâdan sonra
hemîşe giryândı, iltimâs itdiler ki : «Yâ İmâm kesret-i bükâ ile
20 ikdâm itme, şabr it.» Ol Hâzret buyurdı ki : «Ey 'azîzler beni
ma'zûr dutuñ.» Şî'r :

2 menzil-i : — B / ta'ziyetdür : ta'ziyet K 3 nedâmet : nedâmetdür K,
B / beyt : — Ü, şî'r B 5 cân ü : cân-ı S 7 efgân : figân S 9 inüp : yi-
nüp K 11 beyt : — K, şî'r S, B 14 mertebede : meritebe B 15 niteki : ni-
tekim S 16 kî : — S, — Ü 21 dutuñ : tutuñ K, Ü, B / şî'r : — Ü

¹ Ağlamanla melekler ağladı.

² Hüzünden gözlerine ak indi. (XII/84)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'âlün

- 1 Bir oğlundan cüdâ düşmişdi Ya'küb
Hücüm-ı girye kılmışdı gözün kūr
‘Aceb mi girye kılsam ben ki düşdüm
Niçe Yūsuf gibi ma‘şūmdan dūr

- 5 Hāzret-i Ya'küb peygamber-i mürseldi, on iki oğlundan biri gāyib
olduğda. Ve gāyibūn dahı vişāline recā hāşıl iken ol kadar ağladı
ki nokta-i sevād-ı dīdesin tīg-i seyl-i sirışk hāk kıldı. «Ben ki, vālid-i
büzürgvāram ve a‘mām-ı ‘ālī-miḡdāram ve ihvān-ı bülend-iḡtidāram
huzūrumda şehādet buldılar ve bl-ümmīd mürāca‘at-i ‘ālem-i ba-
10 ḡāya teveccüh kıldılar, girye kılsam ‘aceb midür?» Beyt :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Benüm hālüm ne bilsün olmayan miḡnet giriftārı
Belā āzürdesi ġurbet perīşanı ġam efgārı

- Rivāyetdür ki evlād-ı Ya'küb Yūsufı bırakup gitdükden soñra her
zamān mu‘āvedet kılop ahvālın tecessüs iderlerdi. Birgün Mālik
15 nām bir tācirūn ġüzārı ol çāh üzere düşüp Yūsufı çıkarduğda
evlād-ı Ya'küb haberdār olup üzerine varup, bu bizüm ḡulumuz-
dur, diyü anı Mālike şatdılar ve sifārış kıldılar ki: «Bu bende
giriz-pādur, bend ü zencīrsiz koymañ ve ‘abd-i ‘āşīdūr istīfā-yı ekl ü
şürble tuġyān virmeñ.» Yūsuf-ı şiddik anlaruñ kelimātın istimā‘
20 itdükçe taşdik virüp şabr iderdi. Ammā bend ü zencīre geldükde
tevaḡkufsız fiġāna geldi. Mālik eyitdi: «Ey ġulām, bende-i giriz-
pāya bend ü zencīr lāzımdur, ne fiġān idersen?» Yūsuf eyitdi: «Ey
Mālik ben bend ü zencīrden ağlamazam; ammā ol ġün yāduma gel-
di ki, Hāzret-i Sultān-ı Bārgāh-ı Kibriyā, Mālik-i dūzaḡa ḡükm ide
ki ḡā‘atūmden mütemerrid olanları selāsil ü ağlāle çek. Āyā baña

5 mürseldi: mürseldür B 6 olduğda: oldı K, B 7 tīg-i: —Ü / ben
ki: —B 9 huzūrumda: huzūrında K / mürāca‘at-ı: —B 10 kıldılar: it-
diler Ü / beyt: şifr S, B, —Ü 13 bırakup: biraġup K / bırakup 15
Yūsufı: —T / düşüp: düşüp ḡāfile halkı S, Ü 17 diyü: diyüp S 18 bend:
—S 20 virüp: idüp K / zencīre 22 ben: —T 23 mālik: ‘aziz S

- 1 bu cefâları revâ görenlerün hâli ol gün ne olur diyü ağlaram.» Mâlik bu haberden müte'essir olup eyitdi : «Ey gulâm, kelimâtuñda eșeri derd var bu bend ü belâya müstaħikķ degülseñ, ammâ hâcelerün hâtırı için bir dem muķayyed olduğıñdan soñra seni ıtlâķ iderem.» Çün evlâd-ı Yaķķub Yūsufı muķayyed itdürüp Mâlike teslîm itdiler ve gitdiler, Yūsuf Mâlike tazarru° itdi ki : «Ey Mâlik lutf it, beni bir dahı hâcelerüm didârına müșerref kıl.» Mâlik eyitdi : «Ey fakîr bunça cefâdan soñra bu ne maķabbetdür ki seni anlara müștâķ ider?» Yūsuf eyitdi : «Ey Mâlik bunlar benüm maķdûmlarumdur, bunlardan ızzet gördükķe ülfetüm ziyâde olur.» Mâlik ta°accüb idüp âvâz yetürdi ki : «Ey eșrâf-ı Ken°ân, ta°cîl itmeñ ki bu bende bir dahı didârûñuza müșerref olmak ister.» Evlâd-ı Yaķķub tevakkuf idüp, Yūsuf zencîrin sürüyüp anlara mülhak oldu, eyitdi : «Ey °azîzler, her cefâ ki kılduñuz size helâl iderem bu şartla ki, peder-i büzürgvâr ri°âyetinde ihmâl itmeyesiz.» Yahūdâ giryân olup eyitdi : «Ey Yūsuf, hâlâ bir mușibetdür ki vâķı° oldu, merdâne olup cehd it ki hânedan-ı nübüvvete seyl-âb-ı ceza°dan hâlel yetürmeyesen.» Şi°r :

Mef°ûlü Mefâ'ilün Fe°ûlün

- 20 Merdâne gerek belâda °așık
°Ușșâķa ceza° degül muvâfık
Bî-șabr degül murâda kâbil
Șabr ile olur murâd hâșıl

- 25 El-kıșșa Yūsufı bir nâķaya bindürüp bir gulâm-ı zișt-rüy ü tünd-hüy aña müvekkil itdiler ve müteveccih-i dârü'l-mülk-i Mıșr olup maķmil-i °azîmet yürütdiler. Yūsuf-ı bîķâre her merhalede ceres-vâr fiğân kılup ve her menzilde müteħayyir ü bî-zebân ķalup envâ°-ı kûdürlele giderken yolda meķâbir-i âli İșhâķa güzârı düşüp, vâlî-

1 hâli ol gün : ol gün hâli B / ağlaram : ağların S 4 olduğıñdan 5 mukayyed : — S / ıtlâķ : âzâd Ü 6 itdiler : itdiler olduğıñdan soñra seni ıtlâķ iderem çün evlâd-ı Yaķķub Yūsufı muķayyed idüp S, idüp B 9 ey Mâlik : — K 10 ızzet : cefâ Ü, nefret B 12 didârûñuza : didârûñuzla B 13 Yūsuf : Yūsuf bend Ü / zencîrin sürüyüp : zencîrle K 14 iderem : itdüm B 15 büzürgvâr : büzürgvârüm Ü, büzürgvârümün hergiz B 18 şîr : — Ü 23 bir : — B / bindürüp : bindürdiler ve Ü / ü : — K, — S 26 fiğân : efgân K, B 27 yolda : — T

- 1 desi mezārın görüp, ihtiyārsız nākadan kendüsin bırakup, ol kabri
kucaklayup feryād itdi ki : «Yā ümmāh (يَا أُمّاه)¹ mülāhaza kıl ki
bendeler gibi bey'a girüp, sārīkler gibi zencīre çekilüp ne uķūbet-
lere giriftār olmışam.» Kabirden āvāz geldi ki : «Yā veledāh yā-kur-
5 rete 'aynāh f'aşbir inna'llāhe ma'a'-ş-şābirīn (يَا أَوْلَادَاهُ يَا قَرَّةَ عَيْنَاهُ
فَاصْبِرَانِ اللَّهُمَّ مَعَ الصَّابِرِينَ)²» Şubḥ olduğda, Yūsufa mü'ekkel olan gulām
Yūsuf ı nākā üzerinde görmeyüp tecessüs iderken gördi ki, bir
kabır üzerinde oturup nevḥa ider. Bī-mahābā bir niçe tapança ile
ruḥsār-ı laṭifin mecrūḥ idüp eyitdi : «Ey bende-i 'āşī ḥāceleriñ se-
10 nūñ huşuşuñda şādık oldukları ma'lūm oldu.» Yūsuf hīç cevāb vir-
medi, ammā derdle bir āḥ çekdi ki mülk ü melekūta gulğule dü-
şüp, fi'l-hāl ebr-i bahār ve ra'd ü berķ peydā olup bir tūfān kopdı
ki ehl-i kāfile mütevehhim olup didiler : «Bu 'alāmet-i kıyāmetdür.»
Yūsufuñ mü'ekkeli olan gulām eyitdi : «Ey 'azīzler, ben bu gulāma
15 bir niçe tapança urdum, bu gulām bir tazarru' itdi, bu 'alāmet zāhir
oldı.» Mālik eyitdi : «Ey gulām, sebeb-i tapança ne idi?» Gulām
eyitdi : «Nākadan düşüp firār itmek tedārükinde idi.» Mālik eyit-
di : «Zencīrle firār itmek olmaz.» Yūsufi ḥazır idüp eyitdi : «Nite
nākadan düşdün?» Yūsuf eyitdi : «Vālide-i müşfikām kabrin görüp
20 ziyāretine teveccūḥ itdüm, bu zālīm benī bī-günah incitdi; ben hem
bir āḥ çekdüm ki cihānı tārīk itdi.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dūd-ı dilden çihre-i hūrşide ger çeksem niķāb
Tā kıyāmet ehl-i dünyāya görünmez āfitāb

Ehl-i kāfile Yūsufa nazar-ı i'tibārla bakup iltimās itdiler ki : «Ey

1 bırakup : birağup K, B 3 bendeler : bende B / bey'a girüp : bey'e ol-
nup B / sārīkler : 'arifler K/ bir niçe : — B 10 virmedi : vermeyüp S, Ü
11 ammā : — S, — Ü / āḥ : āḥ-ı serd B / ki : — K 12 ve : gibi B 13 kāfi-
le : kāfile cümle Ü 15 niçe : — S, — B / tapança : silles S / gulām : gulām
dertle S / 'alāmet : 'alāmet anda Ü 16 idi : oldu K 18 idüp 19 eyit-
di : idüp su'āl itdükde eyitdi S, idüp niçün nākādan düşdün Yūsuf eyit-
di B 21 beyt : şi'r S, B

¹ Ey anne!

² Ey evladım, ey gözüümün nuru sabret; muhakkak ki Allah sabredenlerle

- 1 cüvân-ı 'âll-şân, bu küdüreti âyîne-i rûzgârdan götür.» Fi'l-hâl Yûsuf göge bakup leb-i gevher-feşânın du'âya müteharrik itdükde, havâdan küdüret gidüp şafâya mübeddel oldu. Mâlik Yûsufuñ bend ü zencîrin götürüp, fâhîr libâsla mülebbes idüp, mükerrem ü muhterem kıldı. Ey 'azîz, Yûsuf mezâr-ı mâder görüp figân itdükde, beyle mü'essir oldu, ma'lûmdur ki muhadderât-ı hücre-i risâlet ve havâtin-i serâ-perde-i nübüvvet ve eytâm-ı aslâb ü velâyet deşt-i Kerbelâda bedensiz başları ve başsız bedenleri görüp nevha kıldukda ne eşer virür. Rivâyetdür ki 'azîz-i Mısr, Yûsufi Mâlikden alup Zeliḥânuñ hıdmetin aña muḥarrer kıldukda ve Zeliḥâ anuñ dâm-ı maḥabbetine giriftâr olduğda, çün 'ışk-ı Zeliḥâ alüde-i mecâzî idi, tâb-ı melâmet getürmeyüp kendüsine râhat ve ma'sûkına miḥnet revâ gördi ve dâmen-i pâkine çâk-i töhmet bırakup, bend ü zindânla aña âzârlar yetürdi. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 'Âlem-i 'ışk içre oldur 'âdet-ı ma'sûd kim
 'Âşık ehl-i derd olup ma'sûk olan bî-derd ola
 Hîç 'âşık hâtır-ı ma'sûka âzâr istemez
 Merd olan ma'sûka cevri itmez meger nâ-merd ola

- 20 Bir gün Zeliḥâ hükm itdi ki Yûsufi zencirle bir nâkaya bindürüp, Mısrıñ maḥallelerinde gezdürüp nidâ ideler ki : «Veliyy-i ni'met ḥaremserâyında ḥıyânet kılanların cezası budur.» Bu ḥaber şâyî' olduğda Mısrıñ der ü dîvârı nezzare ehlinden şahâyif-i taşvir oldu. Zîrâ müşâhede-i cemâl-i Yûsuf ehl-i Mısrı ḡayet-i ḥayretten şüret-i dîvâr kıldı. Bu tarikle seyr iderken Zeliḥâ kişvet-i mechülle Yûsufuñ güzergâhına geldi, ki ḥâlin görüp kelimâtın istimâ' ide. Ve bu ḥâletde Yûsuf münâcât itdi ki : «İlâhî bî-günâhem sen veḳâyî' i aḥvâlûme vâḳıfsen raḥm it.» Şi'r :

2 göre: aşumâna B / gevher: cevher B 4 götürüp: giderüp S / libâsla: libâslarla B 5 mâder: mâderi S, mâderin B 6 beyle: böyle B 7 havaṭın: — B 8 kıldukda: kılduklarında B 11 'ışk: — K 12 tâb: — K 13 bırakup: bırakup K 14 âzârlar: âzâr S, ezâlar B / şi'r: — K / — S, beyt Ü 17 ma'sûka: ma'sûkı K / istemez: itmez B 21 kılanların: kılanuñ S, B 25 ki: — S, — B / ḥâlin: — K / ve: — S, — B 26 aḥvâlûme: ḥâlûme S, B 27 raḥm it: — S, — B / şi'r: — K, — Ü

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Büzürgvâr Hudâyâ esîr ü hayrânem
Şikeste-hâl ü uil-âzürde vü perîşânem
Muķîm-i gûşe-i ğam mübtelâ-yı dâm-ı elem
Esîr-i derd ü giriftâr-ı bend ü zindânem

- 5 Cebrâ'îl Hâzret-i Celîlden gelüp eyitdi : «Ey Yûsuf, bend ü zindân-
dan elem çekme ki, seng-rîze habs-ı ma'âdinde müzâyâka çekmese
la'l-i âbdâr olup ziver-i efser-i selâfîn olmaz ve kaṭra-i âb tengnây-ı
şadefde maḥbûs olmasa dūr-i şâhvâr olup maḥbûblar vişâline dest-
res bulmaz. Ey Yûsuf, Zeliḥâ güzer-gâhuṇda durup mutaraşşıd-ı
10 istimâ-ı kelâmuṇdur, ḥukmdür ki ceza° kılmayasan ve kesret-i
elemden müteşekki olmayasan, ki Zeliḥâ °amelinden hoşnûd ol-
maya ve senüñ melâlüñden sürür bulmaya.» Rivâyetdür ki Yûsuf
Zeliḥâyâ yetdükde münâdî lisânına bu çarî oldu ki : «Hâzâ gulâmün
min-Ken'ân ve'l-°azîzü °aleyhi ğazbân (هذا غلام من كنعان والعزير عليه غضبان)¹.»
15 Cebrâ'îl eyitdi : «Ey Yûsuf münâdîye cevâb vir ki hâzâ hayrun
min-ğazbânî'r-raḥmân ve ma'siyeti'd-deyyân ve duḥûlî'n-nîran ve se-
râbîlî'l-kaṭrân (هذا خير من غضب الرحمن ومعصية النيران ودخول القطران)².»
Yûsuf bu edâ ile mütekellim olduğda Cebrâ'îl ol şadâyı Zeliḥâyâ
irişdürdi ve Zeliḥâ münfa'il olup kendü menziline mürâca°at kılup
20 câriyesin zindâna irsâl kıldı ki : «Min ba°d bu gulâma cefâ revâ
görmeyüp, bend ü zencîrin götürüp, ḥüs-n-i ri°âyetinde takşîr itme-
ye.» El-kışşa Yûsuf yeddi yıl muķîm-i gûşe-i zindân idi, ammâ ol
mertebede efgân iderdi ki ehl-i zindân dirlerdi : «Ey °azîz, gündüz
nâle eylersen, bârî gice taḥâmmül it ki bize râḥat müyesser ola.»
25 Zeliḥâ bu ḥâle muṭṭalî° olduğda buyurdı ki : «Zindândan şârî-i

6 ki : kim S, B 9 durup : ṭurup K, Ü, B 10 istimâ-ı : — S, — Ü / kelâ-
muṇdur : kelimâtuṇdur Ü 13 ki : — B 15 hâzâ : — S 20 câriyesin : câ-
riyesini K, ḥâris T, B / irsâl : irsâl-i peyâm B 21 itmeye : itmeyesin B /
idi : oldu B

¹ Bu Ken'anlı bir köledir ve aziz de ona öfkelenmiştir.

² Bu Allah'ın öfkesinden, Allah'a karşı gelmekten, cehenneme girmekten
ve katrana bulanmaktan daha hayırlıdır.

- 1 "ämme bir deriçe açalar, ola ki şadır ü vârid nezzâresinden Yûsufun dil-i bî-ķarârına bir ķarâr gele.» İttifākā ol deriçe cānib-i Ken'āna açıldı, her gice ki şalābet-i hindū-yı zulmet-i şeb ol güzergāhdan ĥalkuñ tereddüdün ķať iderdi, tenhā Yûsuf ol deriçeyi
- 5 meftûĥ idüp, cānib-i Ken'āndan müteĥarrık olan nesimi muĥātab idüp, Ya'ķūbuñ aĥvālin istifsār idüp aña peygāmlar irsāl iderdi. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Bir ĥaber vir ey şabā ol māĥ-ı tābāndan baña
Kim ĥam-ı ışkında yüz ĥam yetdi devrāndan baña
Olma ĥāfil Tañrı'çün dāyim tereddüd eyleyüp
Geh yetür benden aña peygām geh andan baña

- Bir gün bir a'rāb-i şütür-süvār şehrden müteveccih-i şahrā iken, nāķa anı bırāķup bî-iĥtiyār Yûsufuñ zindānına muķābil gelüp lisān-ı ĥālle Yûsufa selām virüp eyitdi : «Ey pesendide-i Melik-i Celīl ve ey şükûfe-i gülzār-ı Benī İsrā'īl, Ken'āndan Mışra geldüm ve
- 15 ĥālā Mıřrdan Ken'āna giderem; Ya'ķūba peygāmuñ var mı?» Yûsuf ki Ya'ķūb adın ve Ken'ān zikrin istimāe itdi feryād ü fiĥānı āsmāna yetdi. Şi'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 20 Şabā luťf itdün ehl-i derde dermāndan ĥaber virdün
Ten-i bî-cāna cāndan cāna cānāndan ĥaber virdün

- Bu ĥālete muķārin a'rābī iztırāb ile gelüp nāķaya tāziyāne urmaķ şadedinde iken zemīne ĥükm oldı ki a'rābīyi ĥabs ide. A'rābī muķayyed olduķda Yûsuf nidā yetürdi ki : «Yā a'rābī ne cānibden gelürsen?» A'rābī eyitdi : «Ken'āndan gelürem.» Yûsuf eyitdi :
- 25 «Ken'ānuñ ķansı nāhiyesinden olurduñ?» A'rābī eyitdi : «Menzil-

1 şadır ü vârid : şadırın ü vâridin K, S 2 cānib : — K 3 Ken'āna : Ken'āndan yaña S 4 tenhā : — B 6 Ya'ķūbuñ : Ya'ķūb S / istifsār : istihbār Ü, B / peygāmlar : peyāmlar Ü, peygām K, S 10 dāyim : her dem Ü 13 bırāķup : bırāĥup K, B / lisān-ı : zebān-ı S 14 virüp : virdi K 16 peygāmuñ : peyāmuñ Ü 17 ki ü : ki Ken'ān zikrin ve Ya'ķūb adın istimāe itdükde fiĥānı B 18 āsumāna yetdi : āsumānı dutdı T, S, Ü / şi'r : — Ü, beyt B 19 bî-cāna : bî-çāre K, S 21 ĥālete : ĥāle S, B 22 a'rābīyi : a'rābī Ü 25 ķansı : ķanķı K, Ü, ķanĥı B / olurduñ : olursen Ü, B

- 1 gāhum çeşmesâr-ı Benî İsrâ'îl ve merğzâr-ı Âl-i Ya'kûbdur.» Yûsuf eyitdi : «Ey birâder ol bâdiyede hîç bir dıraht gördün mi, ki on iki budağı olup, birin şarşar-ı âfet kıparup, bir müddetdür ki aşı-
5 sürdedür?» A'râbî eyitdi : «Bu nükte ahvâl-i Ya'kûbdan kinâyetdür ki, on iki oğlından birin itürüp, hâlâ bir müddetdür ki yollar üzere bir miḥnet-hâne binâ kılup, ismin Beytül-Aḥzân koyup, anda sâkin olup, şâdir ü vâridden haber şorar, ammâ eşer bulmaz.» Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Hîç kim yâ Rab esîr-i derd-i hicrân olmaşun
Menzili Ya'kûb- nisbet Beytül-Aḥzân olmaşun
‘Âşıkuñ bir dem murâdınca medâr itmez felek
Nice her dem gelmesün feryâda giryân olmaşun
- Yûsufuñ derdi bu haberden ziyâde olup eyitdi : «Ey a'râbî, hâlâ
15 ‘azîmetün ne cânibedür?» A'râbî eyitdi : «Bâdiye-i Hicâza ‘azm itmişem, ki andan metâ'-ı münâsib alup Ken'âna mürâca'at kılam.» Yûsuf eyitdi : «Bu ticâretde ne miqdâr fâyide mutaşavverdür?» A'râbî eyitdi : «Yüz direm.» Yûsuf eyitdi : «Saña bir yâkût vireyem ki kıymeti yigirmi biñ diremden ziyâde ola; bu şartla ki, bu menzil-
20 den Ken'âna mürâca'at kılup, Beytül-Aḥzâna gidüp, ol pîre selâ-
mum yetüresen ve ḥâk-i pâyına niyâzum ‘arz idesen ki : «Ey resûl-i şâhib-ḳabûl, zikründe olan ğarîbleri ve firâkuñ çeken bî-naşîbleri hengâm-ı du'â ferâmüş itmeyesen ve seni unutmayanları unutma-
yasen.» A'râbî eyitdi : «Ey ‘azîz, ismün nedür?» Yûsuf eyitdi :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 Şafha-i çihremde şerḥ-i miḥnetüm merḳûmdur
Zâhirümden bâḫnum keyfiyyeti ma'lûmdur

1 beni : — K 2 dıraht : dıraht vardır T, dıraht-ı bārver K, B 5 kinâyetdür ki : kinâyetdür B 6 iki : iki oğlu olup iki S / itürüp : yitürüp K, S, B / üzerinde : üzere K 8 şâdir ü vâridden : âyende vü revendeden B / ammâ : ammâ hîç Ü 9 şîr : — K, — Ü 10 esîr hicrân : aña mânend mahzûn S / derd-i : dām-ı B 16 andan : anda K 18 vireyem : virüyem K 19 şartla ki bu : — B 20 kılup : kılup ol K / ol : evvel B / pîre : pîre benüm S 21 ki : — K 23 du'â : du'âda K, du'âdan B 24 eyitdi : şîr B 25 şerḥ-i miḥnetüm merḳûmdur : merḳûmdur zâhirümden bâḫnum S, B

- 1 İzhâr-ı ism ne hâcet, şâhfe-i şûret-i hâlümnden keyfiyyet-i me'âlüm ma'lûm itmek olur bu âşâr ü 'alâmetümnden ol pîre haber virdükde kim olduğum bilür.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Gör ruh-ı zerdümde ey hem-dem sirişk-i alümi
Ol gül-i ra'nâya bu reng ile bildür hâlümü

- 10 Ey a'râbî, eger anuñ merdüm-i çeşmi reh-güzâr-ı seylâb-ı sirişk döküp ma'v oldıysa, benüm hâl-i ruhsârum hün-ı ciger girdâbında nâyâb oldı; ve eger anuñ makâmı Beytü'l-Ahẓân ise benüm menzilüm bend ü zindândur. Ey a'râbî, bu yâķūtı alup la'l-i sirişkümden ol ma'den-i mürüvvete haber yetür ki, anı ferahnâk idüp du'âsın alasan, zîrâ müstecâbü'd-da'vedür.» A'râbî eyitdi : «Ben giriftâr-ı zemînem harekete kudretüm yokdur.» Yûsuf eyitdi : «Ey a'râbî, bu nâķa mübârekdür, senden muķaddem bâdiye-i gurbet giriftârlarına sükkân-ı Beytü'l-Ahẓân peygâmın getürdi ve tâlibe ma'lûb müjdesin yetürdi; müstaķîķķ-ı uķûbet degül ta'arruzından tecâvüz it.» A'râbî tevbe kılup ol mużâyâķadan necât buldı ve ol yâķūtı alup cânib-i Ken'âna revân oldı. Yûsuf ol a'râbî ardınca sirişk seylâbın tüküp dirdi : «Yâ leyte Râķîle lem telidni (باليت
15 ياليت)» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Çün demî şâd olmazam devr-i cefâ-encâmndan
Kâş hergiz doğmayaydum mâder-i eyyâmndan

1 ızhâr-ı : — Ü / şâhfe-i : şafha-i Ü / hâlümnden : hâlden K 2 ma'lûm itmek olur : ma'lûmdur bu B / bu : ve bir T, yüz Ü 6 döküp : düşüp K, S, / sirişk : sirişkten S, sirişke B 11 du'âsın : du'âsını T 14 sükkân-ı : mekân-ı T / getürdi : getürüp B 15 ta'arruzından : ta'arruzdan B 16 necât buldı : halâş oldı B 17 ardınca : ardından B 18 tüküp : döküp K, S, Ü, B / beyt : — K, şîr S 21 doğmayaydum : toğmayaydum K, S, B

¹ Keşke Râķil beni doğurmasaydı.

- 1 El-kıssa a'râbî Ken'âna yetüp, nısfü'l-leylde Beytü'l-Ahzâna gelüp, Ya'kûba selâm virüp eyitdi : «Es-selâmü 'aleyke yâ nebiya'llâh es-selâmü 'aleyke eyyühe'l-mehmûm es-selâmü 'aleyke eyyühe'l-mağmûm (السلام عليك يا نبي الله السلام عليك اي المهدوم السلام عليك اي المغموم)¹.»
- 5 Ya'kûb ol şadâdan bir ferâh îhsâs idüp, hücreden çıkup eyitdi : «Aleyke's-selâm ey bende-i Hudâ, ne cânibden gelürsen?» A'râbî eyitdi : «Peygâmum var, Mısr cânibinden.» Ve tamâmî-i hikâyeti tafşille şerh itdi. Ya'kûb ol peygâmıdan sürür-ı tām ve neşât-i tamām bulup murâdına yetdi. Şi'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

- 10 'Afâka'llâh ey kâşid-ı hoş-hıram
Yetürdüñ baña dilberümden peyâm
Rumüz-ı nihân âşikâr eyledüñ
Beni vaşla ümmîd-vâr eyledüñ

- Ey a'râbî, bu müjde ile cân-ı hâzînüme kelimât-ı behcet-âşârla tem-
15 kîn yetürdüñ ve nâyire-i hicrânuma zülâl-i nokta-i güherbârla teskîn virdüñ, ne şükrâne istersen?» A'râbî eyitdi : «Yâ Nebiyallâh, dünyâ murâdın Yüsufdan hâşıl itmişem senden necât-ı âhiret için istid'â-yı du'â kıluram.» Ya'kûb eyitdi : «İlâhî, bu bende-i mağbûli sekerât-ı mevtiden fâriğ idüp müsta'idd-i duhûl-i bihişt kıl.» Bu
20 hâle muķârin nâka zebân-ı hâlle feryâd itdi ki : «Yâ Nebiyallâh, vâsîta-i peyâm men idüm, ben dahı du'âya muhtâcam.» Ya'kûb eyitdi : «İlâhî, bu nâkayı bihişt nâkalarından idüp aña sebzezâr-ı cennet mezra'atın nâşib it.» A'râbî eyitdi : «Yâ Nebiyallâh, bu zamân zamân-ı icâbet-i du'âdur, ol esîr-i zindân için dahı bir du'â
25 kıl.» Ya'kûb eyitdi : «İlâhî, anı maţlûbına vâşıl idüp cemî'e murâdın hâşıl it.»

Allâh Allâh, hoş münâsibdür Yüsufuñ cefâlar görüp ve bend ü

5 ferâh : ferâh kesbi Ü 8 tafşille : tafşilen K, tafşiliyle S, B 9 yetdi : yetişdi Ü / şi'r : — Ü 14 bu müjde ile : — B / hâzînüme : 'azîzüme S, B 15 hicrânuma : — K / nokta-i : lafz-ı Ü, B 18 du'â : du'â temennâ S 19 müsta'idd-i : — Ü 21 men : ben K, S, B 23 mezra'atın : mezra'asın K, me-râtibin B 24 zamân : — B 27 hoş : ne hoş K, B

¹ Ey Allah'ın elçisi sana selam olsun, ey sıkıntı içinde olan sana selam olsun, ey gamlı sana selam olsun!

- 1 zindāna düşüp Ya'kūba irsāl-i peygām itdügi Şehid-i Kerbelānuñ
 cefā-yı kavmden ta'arruz bulup deşt-i Kerbelāda miñnetlere girif-
 tār olduqda ravza-i Resūlullāha 'arz-ı hāl itdüğine. Zihl taħammül
 ki, ihvān ü aķārīb bir bir muķābilinde şerbet-i şehādet içüp kendü
 5 tenhā qalduqda mütezelsil olmadı ve tağayyür bulmadı. Şi'r :

Me'ûlü Fâ'ilâtü Me'ûilü Fâ'ilün

Derdā ki ehl-i dāniş ü idrāk girdiler
 Mecrûh ü dil-şikeste vü ğamnāk girdiler
 Ālāyiş-i zehārife ālūde olmayup
 Dünyāya pāk geldiler ü pāk girdiler

- 10 Rivāyetdür ki Hüseyn-i mazlûm ihvān ü aķārībden sonra tenhā
 qalup münacāt itdi ki : «Yā Rab [Mısrā']

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Zār ü tenhā qalmuşam yār ü diyārumdan cüdā

- Ehl-i Beyt-i risālet şāhzādenün bî-kesligin görüp, figāna gelüp, bir
 tarafından benāt-ı muṭahharāt girībān çāk idüp ve bir tarafından
 15 uhuvvāt-ı şālihāt hūn-ı ciger birle dīdeler nemnāk idüp ve bir ta-
 rafdan Hāzret-i İmām-ı Zeynel'ābidīn şadā-yı figānın müteveccih-i
 eflāk idüp, ğulgule ve muşibet bir ğāyete yetmişdi ki, felek-i bî-raḥ-
 mūn hālete rahmı gelüp şiddet-i miñnet devr-i zālimi ol mazlūmuñ
 hāline müteḥayyir itmişdi. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Beñzemez Yūsufuñ aḥvāline aḥvāl-i Hüseyn
 Nişekim Yūsuf olup beste-i zencİr-i miñen
 Düşdi zencİre velī kılmadı zencİr-şifāt
 Tİr-i bīdād-ı 'adū cismimi revzen revzen

3 hāl : — K 4 içüp : için B / muķābilinde : muķābeled S 5 qalduq-
 da : qalup B / olmadı : oldı K / bulmadı : buldı K / şi'r : beyt Ü 11 qal-
 up : qalduqda S, B / itdi ki : itdi ki yā Rab S, kıldı ki B 13 bir : her S, B
 14 birtarafdan 14 ve : — K 15 uhuvvāt-ı : ihvān-ı Ü, B 16 figānın :
 efgānın B 17 ğulgule ve : ğulgule-i B 18 mazlūmuñ : — T, — S 19 şi'r :
 beyt T, S 21 nişekim : nitekim K, S, Ü, B 22 kılmadı : kıldı T, itme-
 di S

Faşl-ı İbtılâ-yı Mūsâ 'Aleyhi's-selâm

Tîr-i taḥammül ser-geştelerininüñ ve tîğ-i tevekkül küştelerininüñ biri
 5 iderdi. Fi'l-vâkı' anuñ şiddet-i ahvâli ve kesret-i ehvâli şebîhdür
 vaḳâyî'î Şâh-ı Kerbelâya, ki istilâ-yı a'dâdan münzecir olup, terk-i
 ravza-i Resûl idüp, yâr ü diyârından mahrûm ḳalup, deşt-i Ker-
 belâda mübtelâ-yı dâm-ı meşâyib ve beste-i nevâyib olduḳda taḥam-
 10 mül pîşe ḳılup mütezelsil olmadı ve 'aḳîde-i şalâhı taḡayyür bul-
 madı. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Mihnet-i Mūsâ degül mânend-i endüh-ı Hüseyn
 Farḳın itmiş anlaruñ mîzân-ı endüh-ı belâ
 Şem'î bezm-efrûzdur Vâdî-i Eymen âteşi
 Nâr-ı 'âlem-sûzdur berḳ-ı belâ-yı Kerbelâ

Faşl-ı İbtılâ-yı 'İsâ 'Aleyhi's-selâm

Ṭarîḳ-ı maḥabbet şâbit kademlerininüñ ve serâ-perde-i mihnet maḥ-
 remlerininüñ biri 'İsâ-yı mücerreddür ki, süzen-vâr esbâb-ı dünyâ-
 dan geçüp ser-rişte-i fenâ dutmuş ve terk-i ta'alluḳât-ı fânî idüp
 20 ṭarîḳ-ı tecerrüd ihtiyâr itmiş. Cemâ'at-ı Yahûd anı töhmetlere men-
 şüb idüp şalbine iḳdâm itdiler ve mütâba'atinden inhirâf ḳılup
 ṭarîḳ-ı muḥâlefetin dutdılar. Niteki Hâzret-i Şâh-ı Kerbelâ taşar-
 ruf-ı ḥükm-i ḫilâfetden, ki istihḳaḳla aña ensebdür, tecâvüz ḳılup
 mücâveret-i ravza-i Resûlullâh ihtiyâr itmiş iken ve ta'arruḳ-ı emr-i
 salṭanatdan, ki irşe aña aḳrebdür, i'râz idüp gûşe-i kanâ'at dut-

1 Mūsâ : Kelîmullâh B 3 Hâzret-i : — S, daḫı Hâzret-i B 6 şâh-ı : — S /
 ki istilâ-yı : istilâya K 7 Resûl : Resûlullâh 'aleyhi's-selâm K 8 mübtelâ-yı :
 giriftâr-ı B / nevâyib : bend-i nevâyib K, B / olduḳda : olup Ü 9 pîşe ḳı-
 lup : idüp B / şalâhı : şalâhı aşlâ B 10 şi'r : ḳıṭ'a K, beyt Ü 12 farḳın :
 farḳ K 14 nâr-ı : târ-ı B 18 dutmuş : tutmuş K, Ü, B / idüp : — K 19 ṭa-
 rîḳ-ı 20 idüp : — T, — S / mütâba'atinden : mütâba'atden S / ḳılup : idüp
 B 21 dutdılar : tutdılar K, Ü, B / niteki : nitekim B / Hâzret-i : — K 22
 ensebdür : nisbetdür K, T 23 Resûlullâh : Resûlullâhı B / ki : — K / dut-
 mış : tutmuş K, Ü, B

- 1 miş iken zaleme-i ümmet şarşar-ı hevâ-yı tığe zevrağ-ı temkînin
deryâ-yı belâya salup ve ser-rişte-i ihtiyârın zûr-ı bâzû-yı zulmle
elinden alup ğarka-i girdâb-ı fenâ kıldılar. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Kaşd-ı katl-i 'İsî-i Meryem kılan sâ'at Yahûd
Eylemişdi muştarib anı mücerred bîm-i cân
Gör şehîd-i Kerbelâ hâlin ki hem cân kıldı terk
Hem firâğ-ı âl ü evlâdıyle oldı imtiḥân

Faşl-ı İbtilâ-yı Eyyüb 'Aleyhi's-selâm

- 10 Bister-i belâ bîmârlarının ve bâdiye-i fenâ dil-fikârlarının biri Ey-
yüb-ı belâ-keşdür ki nevid-i inna'llâhe yuḥibbû külle ḳalbin ḥazîn
(ان الله يحب كل قلب خزين)¹ dil-i pâkin maḥzen-i cevâhir-i iştîyâk-ı
ḥüzn ü melâl itmiş ve 'aḳîde-i ene'inde'l-münkesireti ḳulûbihim
(اناعند المتكسر قلوبهم)² hemîşe dil-i şikestesinde temekkün dut-
muş. Zîrâ sultân-ı serîr-i Kibriyânun 'inâyeti 'ayn-ı 'anâdur ve ḥa-
15 kim-i dîvân-ı ḳazânun iltifâtı maḥz-ı belâ. Şîr :

Fâ'ilâtün Meḥâ'ilün Fâ'ilün

- Bir durur maşdar-ı celâl ü cemâl
Bir bilür ḳahr u luṭfı ehl-i kemâl
Gerçi aḥvâl-i muḥtelif çok olur
Birdür aşl-ı ḥaḳâyıḳ-ı aḥvâl
- 20 Rivâyetdür ki, Eyyüb-ı şabûr zamân-ı miḥnetden muḳaddem kırık
yıl müdâvim-i nevâl-i nî'met ve muḳim-i rıyâz-ı râḥat idi. On iki
ferzendî olup her biri istiḳlâlle bir Süleymân-ı zamân idi; ve dört
yüz memlûki olup ba'zı ḳaṭârlarına sârbân ve ba'zı remelerine

1 tığe : nefse B / temkînin : temkîn K 2 salup : şalup K, S, Ü, B 3
şîr : — K, beyt Ü 4 kılan : kılduğı B 8 faşl-ı : faşl-ı fî B / 'aleyhi's-se-
lâm : — K 9 biri : biri dağı B 11 cevâhir : cevher K 12 melâl : belâ B
13 temekkün : temkîn S, Ü, mekân B / dutmuş K, Ü, B 14 Kibriyâ-
nun : Kerbelânun S, B 15 belâ : belâdur K 17 ḳahr ü luṭf : ḳahr ü luṭf-ı
T, Ü luṭf ü ḳahrı S, luṭf ü ḳahr-ı B 18 çok olur : çokdur Ü

¹ Allah her hüzünlü gönlü sever.

² Ben kalbi kırık olanların yanındayım.

- 1 şebân ve ba'zı bostânlarına bâğbân idi. Ammâ hergiz keşret-i ta'al-
luğât anuñla ma'bûdî arasında hâyil olmazdı ve istifâ-yı murâd
müddâvemet-i zikrden anı gâfil kılmazdı. Melâyike Eyyûbuñ şiddet-i
5 'ibâdetin ve kemâl-i itâ'atin görüp taşavvur kıldılar ki, ol 'ibâdete
sebeb teysîr-i me'tâlib ve ol tâ'ate bâ'is huşûl-i mevâhibdür; ve gü-
mân itdiler ki, eger izâle-i ni'met vâkı' olsa ve ıstımrâr-ı mevhibet,
hâlel bulsa anuñ şükri şikâyet mübeddel olur ve binâ-yı itikâdî
tezelzül bulur. Lâcerem imtihân için bir gün Hâzret-i Cebrâ'îl Me-
lik-i Celîlden gelüp eyitdi : «Ey Eyyûb, bir müddetdür ki mazhar-ı
10 âşâr-ı ni'metsen ve muqîm-i gûşe-i râhat; vâkt oldu ki râhat diyâ-
rından miñnet mülkine müteveccih olasen ve niteki ni'met lezzetin
gördüñ miñnet zevkîn bulasen. Eyyûb-ı şabûr ol haberden aşlâ mü-
tegayyir olmayup ve tevehhüm kılmayup eyitdi : «Ey Cebrâ'îl bu
dahı bir ni'met-i gayr-ı mükerrerdür ki, her zamân bir âlemüñ
15 seyri müyesserdür.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bilmezem ben kendü re'yümle ziyân ü sûdumı
Bendeem ben pâdişâhım yek bilür bihbûdumı

- El-kıssa Eyyûb-ı şabûr muntazır-ı belâ ve mutaraşsıd-ı 'anâ olup,
bir gün gûşe-i mihrâb-ı 'ibâdetde namâzdan fâriğ olup meşgûl-i
20 mevâ'iz iken, bir taraftan şebân geldi ve haber virdi ki tamâmî-i
reme seylâba gark oldu; ve bir taraftan sârbân gelüp ta'ziyyet ye-
türdi ki cemî'e-i nakâlaruñ sarşâr-ı semûmdan fenâ buldı ve bir
taraftan bâğbân gelüp âfet-i jâleden böstân helâkin taqrîr idüp
figâna geldiler; ve bir taraftan hadem ü haşem zelzeleden kaşr ü
25 eyvânüñ inhidâmın haber virtüp nev'haya geldiler. Ammâ Eyyûb
çün muqaddemededen vâkıf idi, bu haberlerden iztirâb itmeyüp ve
bu hâdiseden hâtırına gubâr-ı küdüret yetmeyüp Hakk zikrine

1 şebân : şebân olup K 4 'ibâdetin : itâ'atin B / itâ'atin : ibâdetin B /
kıldılar : itdiler S 5 ve : — B 6 mevhibet : nevâhib Ü 10 ni'metsen :
ni'met B / râhat : râhatsın B 11 niteki : nitekim B 12 zevkîn : zevkîn
dahı S, B 14 ki : — K 15 beyt : şi'r S 17 bendeem : bendeyüm S, B
18 şabûr : — K, — B 20 geldi ve : gelüp B 22 nakâlaruñ : nakâlaruñg S
23 bâğbân : bâğbânlar B 24 geldiler : geldi S / Eyyûb çün : çün Eyyûb K
27 hâdiseden : hâdiselerden B / Hakk : Hakkın B

- 1 meşgûl idi. Nâgâh haber verdiler ki; «Ey Eyyüb, on bir oğlun ekber-i evlâduñ mihmân serâyında ziyâfete meşgûl iken saḡf-ı serây münhedim olup, on ikisi dahı helâk oldu. İbtidâ-yı hâletde Eyyüba istillâ-yı ceza² bî-ihtiyâr yol buldı, ammâ yine ğayret-i maḡabbet men'iyle şabr idüp du³âya meşgûl oldu. Şi'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Hâtır-ı yâr eger 'âşıkâ âzâr ister
Gerek âzâr çeke 'âşık eger yâr ister
Küfrdür 'âşıkâ endişe-i şıḡḡat kılmak
Yâr eger 'âşıkını derdile bîmâr ister

- 10 Çün fenâ-yı māl ü menāl ve fevt-i evlād ü 'ıyāl Eyyüba tağayyür virmedi ve binâ-yı i'tikâdına âsib-i ḡavâdis hâlel yetürmedi, melâyike eyitdiler : «Yâ Rab, efdâl-i ni'am şeref-i şıḡḡatdür ve Eyyübi fevt olan ni'metlerün istirdâdına ümmîd-vâr idüp 'ibâdetde kâyim iden ol ni'metdür.» Hüküm oldu ki imtiḡân için şahrâ-yı vücûdı ser-rîr-i sultân-ı şıḡḡat iken seyrġâh-ı sipâh-ı sıḡâm ola ve mecârî-i 'urûk u a'zâsında her kaṡra kan bir kirm-i hûn-hûr olup, mefâsıl terkibinde menzil kıla: Bu miḡnetle dahı şabrına ihtilâl ve 'akd-i 'akidesine inḡilâl bulunmadı ol zamâna dek ki, kırmeler zebân ü kalbine dahı itdiler ve tefekkür reh-güzârın bağlayup tezekkür ser-çeşmesin dutdılar; Eyyüb-ı bî-çâre feryâda geldi ve tazarrü⁴ kıldı ki, Rabbi innî messeniye'd-ḡurri (رباى مسمى الضر)¹ ya'nî baña zarar müteveccih oldu, zîrâ cemî-i elemde zıkr ü fikrünüle tesellî olurum ve ġam u endüh gördükçe zıkründen feraḡ ve fikründen tarâb temennâ kıldurdum; ḡâlâ dil ki âlet-i fikrdür ve zebân ki sebeb-i zıkrdür, maraḡ târâcına gitmekdedür ve beni tefekkürden maḡrûm ve münâcâtdan me'yûs itmekdedür. Hâşâ ki, bu hâle rızâ viresen ve bu bende-i muḡlişi fikr ü zıkründen maḡrûm revâ

2 evlâduñ : evlâdın S 3 hâletde : ḡâlde B 4 yol : — T, zafer B 5 şi'r : beyt T 7 eger : ger S 9 yâr eger : yâra ger B / 'âşıkını : 'âşıkı S 11 virmedi : kılmadı Ü 15 şıḡḡat : şıḡḡatde K 17 ihtilâl : ihtimâl T, S 19 bağlayup : tutup B 20 dutdılar : tütüldür K, Ü, B / geldi ve : — K 23 zıkründen : zıkründe K, zıkrden B / fikründen : fikrinde K fikründe Ü, fikrden B 24 fikrdür : fikr K 27 zıkründen : zıkrden B / maḡrûm : maḡrûm itmege B

¹ Allah'ım bu derd bana dokundu. (XXI/83)

1 göresen.» Şî'r.

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün

Zebân bülbül-i bâğ-ı zîkr ü fenâdur
Dil âyîne-i hüsn-i şıdık ü şafâdur
Beni bî-dil ü bî-zebân koyma yâ Râb
5 Ki bî-dillik ve bî-zebânlık belâdur

Hağ sübhānehu ve ta'ālā dil-i mütezarrîc ve zebân-ı mütehaşşîc'den
kabûl-i tevakkûc kılup cemîc fevt olan ni'metlerün istirdâdına hüküm
kıldı ve ten-i meksûrının cebbârı ve dil-i vîrânının mi'mârı oldu.
Ey 'azîzler, eger Eyyûb-ı şabûr fevt-i emvâl ve mevt-i evlâdla mü-
10 tegayyir olmayup şabr kıldı; şehîd-i Kerbelâ dahı hânümân yağ-
maya virüp ve ihvân ü evlâd ü ensâbının mevtin müşâhede kılup
şâbir oldu. Ve egerçi Eyyûbun bedeninde dört bin kirm-i hünhâra
menzil dutdı, şehîd-i Kerbelânun teninde yüz biñ peykân-ı âbdâr
karârgâh itdi. Şî'r :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

15 Dime kim Şâh-ı Kerbelâ elemi
Gam-ı Eyyûb-ı dil-fikârcadur
Şanma kim za'hm-ı nîş-i kirm-i za'lf
Darb-ı şemşîr-i âbdârcadur

Faşl-ı İbtilâ-yı Zekeriyyâ ve Yahyâ 'Aleyhimü's-selâm

20 Cefâ-yı felek âzûrdelerinin bir ve miñnet-i zemâne-efsûrdelerinin biri
Zekeriyyâ-yı mazlûm ve biri Yahyâ-yı ma'sûmdur. Rivâyetdür ki bir
gün Zekeriyyâ mihrâb-ı 'ibâdetinde münacât itdi ki : «İlâhî şâm-ı

1 şî'r : nazm K, beyt Ü 2 zîkr ü fenâdur : zîkr-i şenâdur B 10 dahı :
ise B / hânümân : hânümânı B 11 ve : —Ü, —B / ensâbının : ensâb B
12, hünhâra : hünhâr B 13 dutdı : tutdı K,Ü,B 14 karârgâh : karar T / şî'r :
—K, —Ü 19 faşl-ı : faşl-ı fî B / Zekeriyyâ ve Yahyâ : Yahyâ ve Zekeriyyâ Ü
20 âzûrdelerinin : âzûrdeleri B 22 bir gün : —T / 'ibâdetinde : 'ibâdet-
de K

- 1 şebāba şubḥ irişdi ve rābīta-i cān ü ten riştesine tāb-ı muḥālefet düş-
di, fe hib lī min-ledünke veliyyen (فہب لی من لدنک ولیا)¹ ya'nī 'inā-
yet kıl baña bir ḫalef-i şāhib-taḳvā ve ferzend-i pākīze-liḳā.» Ḥaḳ
5 nāvek-i du'āsın hedef-i icābete yetürdi ve Yaḫyā-yı ma'sūmı aña
virdi. Üç yaşına yetdükde bir gün eṭfāl-i maḥalle Zekerıyyā ḫü-
resine cem' olup Yaḫyāya teklif-i lehv ü lu'b itdiler. Yaḫyā ḫü-
reden çıkmayıp cevāb virdi ki : «Mā-li'l-la'abi ḫulīknā (ما لعب خلقتنا)²»
El-kışşa ibtidā-yı tufūliyyetde rikḳat-i tamāmla maḫyūl olup ve
10 terk-i lehv ü lu'b kılup hemişe istimā'-ı aḫvāl-ı kıyāmete māyil ve
keyfiyyet-i hevl-i maḫşere sāyil idi ve. dört yaşında Tevrātı ḫıfz
itdi ve on yaşında aḫkām-ı şer'iyyenün künhine yetdi; şeb u rüz
giryān olmağın ve mäh ü sāl fiğān kılmağın bir gün Zekerıyyā mü-
nācāt itdi ki : «Yā Rab, senden bir ḫalef istedüm ki sürur-ı sīne
andan müyesser ola. Baña bir nuṭfe kerāmet kılduñ ki andan rā-
15 ḫatum gitdi ve nāle vü efgānı beni āzürde itdi.» Ḥiṭāb geldi ki :
«Ey Zekerıyyā, sen benden ferzend-i velī-şi'ār temennā kılduñ;
budur velīler nişānı ve şālihler şānı ki, hemişe giryān olalar ve
peyveste nāle vü efgān kılalar. Ey Zekerıyyā, henüz şubḥ-ı belādan
20 bu nişāne-i şeherdür ve āteş-i miḫnetden bu bir şererdür; taḫam-
mül kıl ki 'an-ḳarīb bu şükūfenün mīvesin dereceksen ve bu gonca-
nuñ gülün göreceksen. Ey Zekerıyyā, vaḳtdür ki seni başdan ayağa
erre ile iki pāre kılalar ve Yaḫyānuñ ḫulḳına tīg-ı tiz ḫavāle kılup
ḳatline müteveccih olalar.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 Yār senden terk-i cān ister götür cāndan ṭama'
Her ne andan ḡayr görseñ ḳaṭ' kıl andan ṭama'
Şem'-veş cānān seni çün yakmak ister muttaşıl
Āteş-i sūzāna gir kes āb-ı ḫayvāndan ṭama'

1 cān ü ten : ten ü cān Ü 3 baña : — Ü 6 lehv ü lu'b : lu'b ü lehv
S, B 8 el-kışşa : — K / maḫyūl : mecbūl B 9 lehv ü lu'b : lu'b ü lehv S
10 hevl-i maḫşere : aḫvāl-i maḫşer Ü, ehvāl-i maḫşeri B 13 fi-
ğān : efgān S, nāle vü efgān B / sīne : sīnem B 15 ḫiṭāb : nidā B / gel-
di : irdi K, S 17 nişānı : şānı T S, — B / şānı : nişānı K, B 21 başdan :
başından B 22 ḫavāle kılup : kılup ḫavāle 23 şi'r : ḳıṭ'a K, beyt Ü 25
ḡayr : ḡayrı K 26 yakmak : yanmak T

¹ Katından bana bir veli ihsan et.

² Biz oyun için yaratılmadık.

- 1 El-kıışsa havf-i Yahyâ bir gayetde idi ki, ol hâzır olduğda Zeke-
riyyâ uķûbât-ı âhıretten bir kelime beyân ve bir harf ‘ayân ide-
bilmezdi. Bir gün Yahyâdan gâfil olup, gâıib şanup zıkr itdi ki :
«Düzaħda Gażbân nâm bir küh-ı âteşin var ki andan seyl-i eşkle
5 güzâr itmek olur ve bedraķa-i süz u güdâzla pâyâna yetmek olur.»
Yahyâ işıdüp dürrâ‘asın bıraķup cânib-i şahrâya revân olup, el-veyl
li-men dahale gażbân (الويل لمن دخل غضبان)¹ diyüp figâna başladı.
Zekeriyyâ anuñ ahvâline muţtali‘ olduğda minberden inüp vâlide-
sine eyitdi : «Ey za‘ife, bu gün sehv idüp bir şemme ahvâl-i dü-
10 zaħdan beyân itdüm; Yahyâ istimâ‘ idüp, figân kılup şahrâya düş-
di; mürâfaķat kıl, şahrâya gidüp anı istifsâr idelüm.» İttifakla ol
sitem-resîdeler şahrâ-gerd ü beyâbân-neverd olup, üç gün seyhâte
iştigâl kılup andan eşer bulmadılar ve maķâmına muţtali‘ olmadı-
lar. Beyt :

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 15 Câna beñzer dilberüm bilmen mekânı ķandedür
Kim bilür ‘âlemde ‘anķa âşiyânı ķandedür
- Dördinci günde bir şebâna yetüp tefahhuş itdüķde şebân eyitdi :
• «Ben Yahyâyı görmedüm, ammâ üç gündür ki bu kühdan bir şa-
dâ-yı dil-süz gelür ki istimâ‘ı hużûruma mâni‘ olur.» Ol cânibe
20 teveccüh itdüķde gördiler; âgeşte-i hâķ u hûn olmuş, bî-höd ya-
tur. Üzerine gelüp feryâd itdüķde ıztırâbla göz açup, eyle şandı ki
melekü’l-mevtdür, ķabz-ı ruh itmege gelmiş. Tazarru‘ kılup eyitdi :
«Ey melekü’l-mevt, ol ķadar amân vir ki peder-i pîr ü mâder-i haķî-
rûmi görüp vedâ idem.» Vâlidesi eyitdi : «Ey ciger-güşe benem vâ-
25 lide-i dil-fikârûñ ve mâder-i bî-ķarârûñ.» Yahyâ haberdâr olduğda,
firâr itmek tedârükünde olduğda, envâ‘ı yemînle tesķin virüp ve

1 bir : —S / olduğda : olduğda ve T 2 âhıretten : maşşerden K, B 3 zıkr itdi : Zekeriyya eyitdi B / olup : oldum K / şanup : şandum K 5 pâyâna : pâyâmına T, Ü 6 bıraķup : bırağup K, B 9 bir şemme : —S / düzaħdan : kıyâmetten Ü 10 beyân : bir şemme beyân S 11 istifsâr : istifķat B / ittifakla : ittifak S 12 sitem -zedeler şahrâ -gerd : sitem -resîde gerd K 14 beyt : şi‘r : S, —Ü, beyt B 15 bilmen : bilmem Ü, B 17 günde : gün Ü, B / tefahhuş : su‘âl B 18 ki : —S, —B / kühdan : kühsârdan Ü, B, 19 gelür : geldi K / olur : oldu K 20 gördiler : gördiler ki B / yatur : yatup T 21 eyle : öyle B 23 peder : —K / haķîrûmi : za‘îfûmi S, B 25 olduğda : olup Ü, B 26 olduğda : iken B

¹ Cehenneme girenin vay haline.

- 1 Zekerıyyā daḥı bir cānıbden tazarru^c kıldı ve anı menziline götürdiler. Bir miqdār ‘ades tabḥ idüp Yahyāya ‘arz itdükde, Yahyā andan bir miqdār tenāvül idüp meyl-i ḥāb itdükde vākı‘asında ḥitāb itdiler ki: «Ey Yahyā meger Ğazbānı ferāmüş itdün ki, ğıdā tenāvül idüp ferāğatle yatduñ?». Yahyā bīdār olup yine ıztırābla fiğān kılup şahāya düşdi ve feryād ü fiğānı āsmāna irişdi. Rivāyetdür ki Yahyā müddet-i ‘ömrde hergiz ḥayāl-i ma‘şıyet ḥatırına yetürmedi ve zıkr-i menāhī diline getürmedi.
- 10 Nakıldür ki, rüz-ı kıyāmet iki nevbet nidā-yı ‘ām ideler, bir nevbet Yahyā için bu ‘ibāretle ki: «Ey ehl-i maḥşer, nezzāre kılun bu bende-i ma‘şūma ki, hergiz endīşe-i ḥātā zamlirine yetmemişdür ve muṭlak lezzāt-ı dünyevī taşarruf itmemişdür.» Cemī‘-i ‘ālem göz açduḳda Yahyā-yı ma‘şūma müşāhede kılalar. Ve günehkārlar şemsār olalar. Ve bir nevbet daḥı Fātıma-i Zehrā için nidā kılalar bu ‘ibāretle ki: «Ey ma‘şer-i beşer ğuddū ebsāreküm (غصوا ابصاركم)¹ ya‘ni ey benī-i Ādem, göz yumuñ ki Fātıma-i Zehrā gelür.» Nakıldür ki Fātıma-i Zehrā ‘araşāt-ı maḥşere bir nev‘le güzār ide ki, ḥıç nāzır-ıñ kudret-i nezzāresi olmaya ve ḥıç kim müşāhedesine kudret bulmaya; ketf-i yemīninde pirāhen-i zehr-ālūd-ı Ḥasan-ı Müctebā
- 20 ve ketf-i yesārında cāme-i pür-ḥūn-ı Şehīd-i Kerbelā ve kef-i mübārekinde imāme-i ḥūn-ı ‘Aliyy-i Murtaḫḫā. Ğāyet-i tazarru‘la dāmen-i ‘arş dutup tazallum göstere ki: «Yā Rab, feryāduma yet.» Cebrā‘ıl Ḥāzret-i Seyyid-i Kāyināta ḥaber yetüre ki: «Yā Resūlal-lāh, Ḥātun-ı Kıyāmet dāmen-i ‘arşa el urupdur ve tazallum idüp
- 25 bārgāh-ı ‘adālet dergāhında durupdur; vaḳtdür ki şarşar-ı āh-ı cān-ğüdāzından deryā-yı ḳahr-ı İlāhī temevvüce gele ve ‘ālemi ğarka-ı tūfān-ı ğazāb kıla. «Ḥāzret-i Seyyid isti‘calle ‘arş ayağına gelüp Fātıma-i Zehrāya naşīhat kıla ki: «Ey nūr-i dīde ve ārām-ı dil-i

1 kıldı: kılup 7 ‘ömrde: ‘ömrinde B 9 Yahyā: Yahyā-yı ma‘şūm S 10 nezzāre kılun: nazar idün B 11 ma‘şūma: ma‘şūmenuñ — B / zamlirine yetmemişdür: ḥatırına gelmemişdür B 12 dünyevī: dünyeviyye B 13 açduḳda: açup Ü / ma‘şūma: ma‘şūmı B / günehkārlar 14 ve: — T, — S, — Ü / daḥı: — T, — S, — Ü / Zehrā: — T 17 güzār ide: gele Ü 22 ‘arş: ‘arşı B, / dutup: tutup K, Ü, B 25 durupdur: tırupdur K, S, Ü, B 26 ğüdāzından: ğüdāzdan Ü 27 seyyid: seyyidü’l-mürselin B

¹ Gözünüzü sakının.

- 1 ğam-dîde, bu gün rûz-ı mu'âvenetdür, vaqt-i muhâşamat degül ve
zamân-ı ri'âyetdür, eyyâm-i şikâyet degül. Sen Hasanun pirâhen-i
zehr-âlûdın ve Hüseyñün câme-i hûn-âlûdın ele alup, ben ğlsû-yı
5 olalum ki, erhamû'r-râhimîn ehl-i 'ısyâna rahmet kıla. Huşûsâ
ol kimesnelere ki, mazlûmlarımız muşibetinde ve şehîdlerümüz
ta'ziyetinde dîdelerin giryân ve sînelerin biryân itmişler ve ğayi-
bâne evlâdumuz 'azâsın dutmışlar.» Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Ehl-i Beytün yâd idüp her lahza âb-ı dîdesin
Zâyi' olmaz eşk tökmek dîde-i hûn-bârdan
Bu muşibet eşkinün her kaşresine rûz-ı haşr
Ecdür biñ bañr-i rahmet İzid-i Cebbârdan

- Ve aħbâr-ı şahîhâdan nakıldır ki, Zekerıyyâ-yı mazlûm ve Yah-
yâ-yı ma'şûmla mu'âşır olan melik-i bî-raħmuñ bir menkûhasınıñ
15 zevc-i âhardan bir cemîle kıızı olup, kendü pîr olup istid'â kıldı
ki kızın ol melik 'ağdine muqarrer kıla. Melik Yahyâyla bu huşûş-
da meşveret kılduğda, Yahyâ rızâ virmeyüp meliki bu endîşeden
men' itdi. Ol mekkâre münzecir olup, Yahyâ kînesin hâtırına dutdı.
20 Bir gün melik câm-ı istilâ-yı şehvetden mest iken, karşusunda ol
maħbûbeyi müzeyyen kılup aña gösterdi; melik anuñ vişâline harîş
olup taleb-i muvâşalat kılduğda eyitdi : «Bu şüret Yahyânun kanı
tökilmeyince müyesser olmaz ve imkân bulmaz.» Melik Yahyânun
katline hükm itdükde 'ulemâ-yı 'aşr eyitdiler : «Yahyânun bir kaşre
30 kanı yir yüzine tökilse, eczâ-yı 'urûk-ı nebât min ba'd peyvend dut-
maya ve rûy-ı zemînde behâyim mütemetti' olmağa giyâh bitme-
ye.» Melik hükm itdi ki Yahyânun başın bir taşd üzerinde kesüp
kanın tahte's-serâda defn ideler ki, yir yüzine tökilmeye. El-kışşa

1 dîde : — Ü 2 Hasanun 3 hûn-âlûdın : Hüseyñün câme-i pîr-hûnın
ve Hasanun pirâhen-i zehr-âlûdın Ü, B / ben : ben dañı B 6 kimesnelere :
kimesneler K / ve : — K 8 dutmışlar : tutmuşlar K, Ü, B / şî'r : — K 10
tökmek : dökmek K, S, Ü, B 11 kaşresine : kaşresinden Ü, kaşresinde B 12
: — K 16 Melik : — S 18 itdi : kıldı Ü / Yahyâ : Yahyâya B / hâtırına :
hâtırında B/dutdı : tutdı K, S 22 tökilmeyince : dökmeyince K,S,Ü,B/im-
kân : derece-i B 23 eyitdiler : eyitdiler eger S / kaşre kanı : katline hükm
itdükde kaşre kanı S / tökilse : dökilse K, S, Ü, B / dutmaya : tutmaya K, Ü, B
27 ki : — K, — B / tökilmeye : dökmeye K, S, Ü, B

- 1 cellâdlar muḳarrer olup Yaḥyānuñ ḳatline emr olınduḳda, cellâd-
lar eyitdiler : «Zekerıyyâ müstecâbü'd-da'vedür, oḡlınuñ ḳatlin it-
mekde anuñ du'âsından iḥtirâz iderüz.» Hüküm oldu ki evvel Zeke-
riyyâ ḳanın tökeler. Bu 'azîmetle Zekerıyyâ menziline gelüp Yaḥ-
yâyı muḳayyed itdükde, Zekerıyyâ fırsat bulup bir cânibe fi-
râr itdi. Ba'zı kimesneler Zekerıyyâ cüst ü cüyına revân oldılar.
Zekerıyyâ iḫtirâbla giderken şiddet-i za'fdan bî-ṭâḳat olup bir pe-
nâh isterken, bir dıraḥt-ı 'âlî görüp aña müteveccih olduḳda evvel
diraḥt çâk olup Zekerıyyâ baṭnında menzîl itdi. Zekerıyyâ duḫûl
10 itdükden şoñra şüret-i iltiyâm dutdı, ammâ Zekerıyyānuñ güşe-i
ridāsın İblīs çeküp taşra koydı. Zekerıyyâ tefahḫuşında olanlar yet-
dükde, İblīs-i la'îni bir pîr-i şâlih şüretinde görüp Zekerıyyâ aḥvâ-
lin istifsâr itdükde, İblīs Zekerıyyānuñ güşe-i ridāsın gösterüp eyit-
di : «Maṭlûbuñuz bu dıraḥt içindedür.» Kâfirler Zekerıyyâyı dı-
15 raḥtdan çıkarmak tedârükünde iken İblīs eyitdi : «Ey ḳavm; eger
ğaražuñuz anuñ ḳatlidür, dıraḥt içinde müyesser olur.» Ve anlara
iki başlu bıçḳu te'lîf idüp ta'lim itdi. Rivāyetdür ki küffâr Zeke-
riyyānuñ fark-ı mübarekine erre koyduḳda Ḥazret-i 'İzzetden ni-
dâ geldi ki : «Ey Zekerıyyâ bu hüküm-i muṭâ' benümdür; eger mü-
20 te'ellim olacaḳ olsañ ismüñ ceride-i nübüvvetden maḥv olmaḳ
muḳarrerdür.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

‘Âşıḳam dirsən belâyı ‘ışḳdan âh eyleme

Âh idüp aḡyârı esrârũndan âgâh eyleme

‘İşḳ sultânı ne fêrmân itse göster inḳıyâd

İctinâb itme teneffür ḳılma ikrâh eyleme

25

2 oḡlınuñ ḳatlin : oḡlını ḳatlı B / anuñ : anuñ bed-du'âsından B 4 tökeler :
dökeler K, S, B / Zekerıyyâ : Zekerıyyānuñ K, B 6 kimesneler : kimse
Yaḥyâyı muḳayyed idüp ba'zı kimesneler B / oldılar : oldu B 7 za'fdan :
za'findan B 8 dıraḥt-ı evvel : —T, —S / evvel : —K, —Ü 10 şüret-i
iltiyâm : şüretü'l-iltiyâm B / dutdı : tutdı K, B 11 koydı : T, B 12 la'îni :
la'în K, B / şüretinde : şüretine B / görüp : görinüp K, Ü, girüp B

- 1 Zekerıyyâ eyitdi : «İlâhî, çün benüm kanum senün ser-i kûyunda tökilür; haqqâ ki eger erre-vâr cemî-i endâmum zebân olsa şük-ründen ğayr tekellüme ikdâm etmeyem ve iztirâb idüp tarîk-ı ceza' tutmayam.» El-kışşa, ol erre ile ol mazlûmı farkdan tâ qadım iki
- 5 pâre kıldılar, bir âh çekmedi ve dide-i nemnâkinden bir ka're eşki tazallum tökmedi. Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Lezzet-i cevri bilen cevrdan ikrâh itmez
Yarsalar cismini başdan ayağa âh itmez

- Ammâ Yahyâyı muqayyed idenler bir taş üstünde ser-i mübâre-kin beden-i la'îfinden cüdâ kılup ol nâ-bekâra hediye itdiler ve kanın bir çâh-ı ba'îdül-ğavra tökdiler. Rivâyetdür ki, ol kan her yıl cûşa gelüp gül gibi tâze olurdu ol zamâna dek ki, Buhtenaşşar nuşrat bulup anlardan yitmiş bin kâfir katl kıldı, ol hûn-rîzden sonra Yahyânun kanı cûşdan sâkin olup karar buldı. Şevâhidü'n-
- 15 Nübüvvede İmâm-ı Zeynelâbidinden nakldür ki : «Hâzret-i Hüseyin Mekke-i mu'azzamadan Kûfeye teveccüh itdükde, hiç menzile yetmezdi ki Yahyâ-yı ma'sûm mâcerâsın zikr itmezdi. Ve buyururdu ki rûzgârın adem-i mürüvvetin ve felegün kemâl-i vekâhetin görüñ ki, Yahyâ gibi sâlihün ser-i sa'âdetmendin bir fâciyeye hediye itmiş.» Ve Sa'îd bin Cübeyr, Abbâsdan rivâyet ider ki : «Bir gün Hâzret-i Resûlullâh haber-i vâkı'a-yı Kerbelâdan müte'ellim olup tefekkür iderdi ki : «Âyâ ol ğarîblerün intikâmın zâlimlerden kim alur ola?» Hâzret-i İzzetden vahy geldi ki : «Yâ Resûlallâh Yahyâ bin Zekerıyyâ için yitmiş biñ kâfir siyâsete yetdi; senün ferzend-i
- 25 ercmeñdün için yitmiş biñ kâfir siyâsete yeter.» Ve bir rivâyet dahı oldur ki, yitmiş kerre yitmiş biñ münâfık katl olsa gerek. Fi'l-vâkı' bu va'de vefâya yetdi; zîrâ Muhtâr bin Ebû Ubeyde-i

2 tökilür: dökülür K, S, Ü, B 4 qadım: be-qadım B 5 nemnâkinden: nemnâkden K, S 6 tökmedi: dökmedi K, S, B / beyt : şî'r S, B, — Ü 7 cevri: cevri K, T, Ü, 10 kılup: idüp B / hediye: hediye-i ittifâk K / itdiler: iletdiler B 11 tökdiler: döktiler K, S, Ü, B 13 kıldı: eyledi B 14 olup karar buldı: oldu B / Şevâhidü'n-Nübüvvede: Şevâhidde S, Ü / Hâzret-i Mekke-i: İmâm-ı Hüseyin Ka'be-i B 17 ma'sûm: mazlûm K, mazlûm B 18 rûzgârın: rûzgâr-ı ğaddarın B / kemâl-i: kemâl-i mertebe-i B / görüñ: gör B 21 Resûlullâh: Resûl K, Resûl 'aleyhi's-selâm B 22 ki: — K / ol: — K 23 vahy: nidâ S 24 kâfir siyâsete yeter: münâfık K / kâfir 26 oldur ki: ve bir rivâyetde yüz yitmiş biñ kâfir katl olındı şühedâ-yı kâfir için B 25 rivâyet biñ: rivâyetde yitmiş biñ S / olsa: eylese K / gerek: gerekdür B

- 1 Saḳaffî ve Müseyyib bin Ḳaḳḳāḥ Huzāḥî ve İbrâhîm bin Mâlik Eş-ter Neḥaḥî ve Ebû Müslim-i Mervezî biri birine müteḥâḳib ḥurûc idüp şafḥa-i rûzgârdan ekser-i aḥdâ-yı Âl-i Resûlî mahv itdiler ve kanlarından sirişk-i mazlûm gibi cûybârlar yürütdiler ve ʿUyûnû'r-
5 Rızâda meşṭûrdur ki Mehdî-i Âl-i Muḥammed ḳatele-i şühedâ-yı Ker-belânûñ tetimme-i zürriyâtın rûy-ı zemînden götürür ve ḳâʿide-i âsâr ü şarṭ-ı intikâmı ol Ḥazret yirine yetürür. Şi'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ger olmasaydı ğaraż intikâm-ı hûn-ı Ḥüseyn
Zuhûr-ı Mehdîye çekmezdi intizâr vücûd
10 Ḳazâya ḳâʿide-i şabr ihtirâından
Cezâ-yı ḳâtil-i Âl-i Resûldur maḳşûd

3 itdiler : idüp B 6 rûy-ı zemînden : yir yüzünden B 7 ol Ḥazret yirine : yine ol Ḥazret S, ol yirine Ü, ol Ḥazret B / şi'r : —Ü

Hâzret-i Resûlün Kureyşden Çekdüğü Belâları Beyân İder

- Hâzret-i Sultân-ı bârgâh-ı risâlet ve nâzım-ı kârgâh-ı şerî'at, gevher-i gencîne-i esrâr-ı hikmet, gülbün-i hadîka-i rahmet der-i huzâne-i naşihat açup ve dürc-i la'lden cevâhir-i hakikat saçup buyurmuş ki
 5 inne a'zamî'l-belâi ma'a a'zmi'l-velâi (*ان اعظم البلا مع علمه والاولا*)¹ ya'nî her belâyâ bir cezâ ve her 'anâyâ bir 'atâ muqarrer olmağın, merâtib-i belâ ve 'anâ irtifâ' buldukça medâric-i cezâ ve 'atâ mürtefi' olur. Ve hemîşe dârü's-şifâ-yı merhamet emrâz-ı miñnet müb-
 10 telâlarına mevķûfdur ve hemvâre evķâf-ı tabî'at şifâ-hâne-i mekrûmet bîmârları mu'alecesine maşrûfdur. Her bende-i şâdık ki, hadîka-i hakîkati menbat-i nihâl-i maħabbetdür, lâcerem nihâl-i fıtratı münemmâ²-ı ezhâr-ı melâl ü miñnetdür. Yahyâ bin Mu'âz-ı Râzî rahmet'ullâhi 'aleyh bir gün münâcâtında eyitdi: «Yâ Rab, cereyân-ı 'âdet-i ehl-i 'âlem bu tarîķledür ki, bir kimesne bir ki-
 15 mesneye maħabbet bıraksa anuñ cemî'ci cevâ nibden ri'âyet-i hâtırın kendüye lâzım bilür ve mümkün oldukça anuñ huşul-ı merâmına mâyl olur; ne 'acebdür ki sen maħabbetle ser-efrâz itdügüñi miñnetle mümtâz idersen.» Nidâ geldi ki: «Ey Yahyâ benüm tarîķum
 20 hılâf-ı ehl-i 'âlemdür, anlaruñ 'alâme-i meveddetleri âsar-ı merhamet ve benüm nişâne-i maħabbetüm miñnet ü elemdür.» Şi'r:

Fecilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

Rencdür genc-i gevher-i râhat
 Derddür gülşen-i gül-i rahmet

2. belâları: cefâları T 5 la'lden: la'linden Ü, B / saçup: saçup K, Ü, B 7 'anâyâ: 'azâba Ü 8 'atâ: 'atâ dañı S 9 olur: olup Ü, B / miñnet mübteleâlarına: maħabbet belâlarına Ü 12 maşrûfdur: ma'rûfdur K 13 münemmâ²-ı: mebd'e-i B / miñnetdür: maħabbetdür Ü 18 itdügüñi: itdüñi K 19 Ey Yahyâ: —S 20 hılâf-ı: hılâf-ı tarîķ-i B 21 şi'r: —Ü

¹ Muhakkak belânın en büyüğü ona sahip olmağın büyüklüğü iledir.

- 1 Ey h    ol derdmend-i   am-perverd
 Ki refik    am ola hem-demi derd
 Derdden   ayr olmaya y r 
   amdan   zge refik      am-h   r 
- 5 Ba z  k t b-  sem v iden nakld r ki : «Ey ben   dem her g h ki
  ayy d-  k z  sem ni  ane-i n vek-i bel  k la' ve cell d-  felek ti -i
 cef yla k tl ne m yil ola fa arri  ayn ke (       )¹ ya'ni d de-i
   mm d  n  n r-  r z yla r   en id p    r k l ki,  al me-i ma  am- 
 enbiy  v  evliy  ve ni  ane-i hu  l-i mertebe-i  izz     al dur. Bu
 10 mu ayyend r ki, bel -y  nev -i ben   dem   n e a reb olma  n s -
 yir ma l    dan ziy ded r. Z r  ibtid 'i h l katde     me-i h n- be-
 den r z  k  ma    m olup, kem l-i zillate girift r olur ve  udret te-
 redd d buldu da     bet-i terbiyet-i   st d ve end h-  t  l m    ir-
    dla mu      z olup bir m ddet ol mi netde  alur; ve mertebe-i
 15 b l   h   l itd kde kemend-i kesb-i ma      ve silsile-i tekl f-i  ib -
 det  ayd na d   p, g h   m-  d ny  ve g h h vf-i   h ret  ar r n
 alur. Ve da   mu       dur ki r tbe-i bel -y  enbiy  cem -i ben 
  demden a l  ve a  amdur; ve bel ya  abr id p iktis b-   ab l-i
  urb itmek enbiy ya m sellemd r.   r :

Fe il t n Me   il n Fe il n

- 20 Enbiy dur me   ir-i ra met,
 Enbiy dur h z ne-i h kmet
 Her bel  kim felekden itdi n z l
 Enbiy  k ld  ol bel y   ab l
 Siper-i n vek-i   am anlardur
 25 Anu  i  n m kerrem anlardur

Ve bu da   mu       r ki, ol mi    r bel  ki H zret-i Mu  af ya
 yetmi   r ve ol mi    r zehr-i mi net ki ol H zret tecerr   itmi  -
 d r, hi  pey  ambere m yesser olmu  de  l ve hi  kim bel ya anu 
 gibi  abr   lmu  de  l. Eger bir c r a   rbet i  eydi a  a zehr-i be-

3   ayr :   ayr S, B 5 sem v iden : sem viyyeden B 6 n vek : — K
 8   mm d  n  :   mm d  ne S 9 evliy  ve : — S 12 olur : olup B 13     -
 bet-i : — S 17 ve : ve bu K, S / mu       dur : ta      r K 19    r :
 —  21 h z ne : h z 'in-i B 26 Mu  af ya : Mu  af   aleyhi's-sel ma B
 28 kim : — , kes B / bel ya : —S 29 i  evdi : i  e K,  , B / a    : —S, — 

¹ M  terih ol.

- 1 lāyla memzūcdı, ve eger bir hırka geyseydi tār u pūdı renc ü
 ‘anāyla mensūcdı. Fi’l-vākı^c bir belā-yı ‘azîmdür müteşaddî-i icrā-yı
 aḥkām olup müte‘ahhid-i şefā‘at-i ehl-i ‘işyān olmaḡ, ve ḡaflet se-
 rā-yı rāḡatde ḡāb-ı ferāḡat sermesti olan bîhüşlar içün giceler şa-
 5 bāḡa dek bîdār olup du‘ā kılmaḡ. Zihî kāmîl ki, eger mübeşşir-i
 ‘izzet bârgāḡ-ı ḡadrin kâbe kavseyne çekse, gerd-i tekebbür dāmen-i
 iḡtidārına yetmezdi; ve eger ḡayid-i ḡikmet girîbān-ı şūḡūḡın pen-
 çe-i ‘acַz ü inkisāra tapşursa, dest-i i’tikādından dāmen-i tevekkül
 gitmezdi. Şi‘r :

Mef‘ilün Mef‘ilün Mef‘ilün Mef‘ilün

- 10 Kemāl-i i’tidāl-i ṡab‘ı ol ḡāyetde kim bulmaz
 Taḡayyür ger zemîn ü āsümān zîr ü zeber olsa
 Tekebbür eylemez mi‘rāca çıksa pāye-i ḡadri
 Mizācı kesr bulmaz ferş-i ḡāk-i reh-güzār olsa

- Mücmelen dîvān-ı ḡazādan ol Ḥāzretüñ nām-ı şerîfleri merḡūm olan
 15 belāların ibtidāsı oldur ki; henüz vālide baṡnında iken vālid-i bü-
 zürḡvārı vefāt idüp, şarrāf-ı rüzḡār ol gevher-i girān-māyenüñ la-
 ḡabın yetîm ḡıldı ve tevḡî‘-i ref‘-i vüçüd-ı şerîfi bu ṡuḡrāyla mü-
 zeyyen oldu. Beyt :

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 20 N’ola ger olsa yetîm ol dūr-i deryā-yı ḡayā
 Ger yetîm olsa füzündür dūr-i deryā-yı bahā

Ve Ḥāzret-i İzid melāyikeye ḡiṡāb itdi ki: «Egerḡi ḡabîbüm
 yetîmdür, ben aña velî ve vekîlem.» Ni‘me’l-mevlā ni‘me’l-vekîl
 (نعم المولى ونعم الوكيل)¹. Rivāyetdür ki iki yaşına yetdükde vālide-i
 muḡteremleri Mekkedden Medîneye nakl idüp, ol Ḥāzreti vālid-i

1 geyseydi: geyse Ü, B / renc ü: — Ü 5 kāmîl: sa‘ādet B / mübeşşir-i:
 minber-i B 9 şi‘r: —Ü 10 i’tidāl: i’tidālî K 12 çıksa: yetse Ü 13 —K
 / mizācı: vüçüd Ü 14 şerîfleri: şerîflerine S, Ü, B 15 vālide: vālidesi B
 16 idüp: idüp ve K 17 ḡıldı: ḡoydı S, B 18 beyt: şi‘r K, S, Ü, B 22
 aña: —K / vekîlem: keḡilem B 24 muḡteremele-i B

¹ Ne güzel Mevla ve ne güzel vekil.

- 1 büzürgvârınuñ ziyâretine müşerref kılup mürâca'at itdükde marîz
oldı ve Hâzret-i Resûl ol maḥdûmenüñ şem'î-i bâlîni olup dil-i sū-
zân ve dîde-i giryânla zâr zâr ağlayup dirdi. Şî'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 5 Gitme ey rûḥ-ı revân hecr ile zâr itme beni
Yandurup firķâte bî-şabr ü qarâr itme beni
Nazarumdan gül-i ruḥsârıñı pinhân idüben
Hârḥâr-ı ğam-ı hecr ile figâr itme beni

- Ol şadef-i gevher-i risâlet ve nihâl-i şükûfe-i nübüvvet bîhûş iken
hûşa gelüp dide-i eşk-bâr açduķda, Hâzret-i Resûlullâhuñ ğihre-i
10 mübarekinde eşk-i ḥasret görüp zebân-ı ḥâlle bu nükteye müteren-
nim oldı. Şî'r :

Bahr-ı Recez

Tebâreke'llâhü fike min ğulâmî İn şaḥḥa mā ebşarte fi'l-menâmi
(تبارك الله فیک من غلام) ¹ (ان سح ما ابصرت في المنام)
Ve ente meb'ûsün ile'l-enâmi Min 'indi zi'l-celâli ve'l-ikrâmi
(وانت مبعوث الى الامم) ¹ (من عند ذي الجلال والاكرام)

- 15 Ey ferzend-i sa'âdet-mend, men vâķı'amda görmişem ve hâtifden
dahı istimâ' itmişem ki sen peyğamber-i mürselsen; eger ben mülk-i
vücûddan iklîm-i fenâya müteveccih olmuşam, ğam çekmezem, zîrâ
senüñ gibi yâdgârım var.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gam degül ger dāneyi maḥv itse devr-i rûzgār
Çün nihâl-i bārver ḳalmışdur andan yâdgār

3 ağlayup : ve nevḥa kılup Ü / şî'r : beyt T, Ü 7 ḥârḥâr-ı : ḥârḥâr Ü, K
10 nükteye : nükteyi B 11 şî'r : şî'r-i 'Arabî 12 Allâh : — K, — T, — S
14 men : ben K, S, B 17 ki : — K 16 vücûddan : fenâdan Ü, B / iklîm-i
fenâya : dârü'l-bakāya Ü, iklîm-i beķāya B / olmuşam : olsam S, B 17 se-
nüñ : sen S, Ü / var : vardır Ü / beyt : şî'r K, S, Ü, B 19 çün : çü B

¹ Allah seni mübarek etsin, sen ki Celâl sahibi tarafından insanlara gön-
derilmiş peyğambersin.

- 1 Rivāyetdür ki endüh-ı müfāraḳat-i māder-i mihrbān izāfe-i sāyir-i nevāyib ü aḫzān olup sekkiz yaşına yetdükte, cedd-i büzürgvārı Hāce ‘Abdülmuṭṭalib, ki kāfil-i encām ü mehamm-ı merām idi, dār-ı dünyādan intikāl idüp ol Ḥazrete ‘ammi Ebū Tālib mütekeffil
- 5 oldı ve yigirmi yaşına yetdükte biş yıl şebānlık itdi ve ol şan‘at zımnında ri‘āyet-i ümmet kemāline yetdi. Ve yigirmi biş yıldan soñra Ḥadīce Ḥazretlerine ittişāl idüp, kırkıncı yılda nüzül-ı vahy ile müşerref oldı ve kırk üçüncü yılda āgāz-ı da‘vet kıldı. İbtidā‘-ı da‘vetinde on yıl Mekkede ehl-i küfrden envā‘-ı şedāyid ve aşnāf-ı
- 10 mekāyid görüp cefālar çekdi. Nüşha-i Zülālū‘r-rızāda mestūrdur ki ol Ḥazretūñ sa‘ādet-ḥānesi iki ḥār-ı cāyir arasında vāḳif olmışdı; biri Ebū Leheb biri ‘Utbe bin Ebī Muḳaṭ. Şīr :

Meḫḫülü Fā’ilātü Meḫḫilü Fā’ilün

- Gül nice kılmason yaḳasın çāk guşşadan
Her dem yeter aña ğam-ı ḳurb-ı civār-ı ḥār
15 Yāḳūt nice ḳahr ile ḥün-in-dil olmasun
Çekmiş zamāne ḥāreden etrāfına ḥişār

- Ba‘zı tefāşırde mestūrdur ki, Ebū Leheb menkūḥası Ümmü Cemīl ekşer-i evḳātde reh-güzārlardan ḥār ü ḥāre cem‘ idüp gıceler ol gül-i gülzār-ı risālet reh-güzārına bıraḳurdı ki, ol Ḥazret şubḥ-dem na-
- 20 māz için ḥarem-serādan çıḳduḳda ḳadem-i mübāreki āzürde olup, mizāc-ı şerīfi mükedder ola. Tārik bin ‘Abdullāhdan naḳıldır ki : «Büdüvv-i İslāmda bir gün bāzār içinde bir şahş-ı mübārek şüret gördüm, cāme-i gülgünla nidā kılırdı ki : «Yā ḳavm ḳulū lā ilāhe illa’llāh Muḫammedün resūlu’llāh tūfliḥū (قُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ)» Ve bir ḫālīm anuñ güftārına tekzīb idüp
- 25 dirdi : «Ey ḳavm bu kezzābdur, ḳavline i‘timād itmeñ». Ve zamān

4 ‘ammi : ‘ammusı S / Ebū : — B 7 yılda : ylında B 8 yılda : ylında B 9 on yıl : evvel S / Mekkede : Mekkede olan S / küfrden : kefereden B 11 -ḥānesi : -ḥānesine T / ḥār-ı cāyir : ḥārici B 16 ḥāreden : ḥārdan B 17 Cemīl : Cemīle S 18 ḥāre : ḥāşāk B / gül-i : — S 19 risālet : risāletüñ S, B / bıraḳurdı : bıraḳurdı K, S, B 20 -serādan : -serā-yı nübüvvetden B 20 mübāreki : şerīfi B 21 şerīfi : mübāreki B 23 yā ḳavm : -S 25 Muḫammedün Resūlullāh tūfliḥū : -S

«Allah’dan başka Tanrı yoktur ve Muḫammed Allah’ın resulüdür,» deyin ki kurtuluşa eresiniz.

- 1- zamān seng-i sitem birle aʿzāsın mecrūh iderdi. Suʿāl itdüm ki :
«Bunlar ne ʿāyifedür?» Didiler : «Bu surh-cāme Muḥammed-i
Kureyşidür, halkı İmāna daʿvet ider ve bu inkārına iḳdām iden
5 ammi Ebū Lehebdür ve ekser-i şanādīd-i Kureyş Ebū Leheb tābīʿi
olup bu şahşa gāh sāhīr ve gāh şāʿir dirlerdi; ve gāh kāhin okur-
lar ve gāh mecnūndur diyü istihzā kırlurlar, ve ol Ḥazret bu ce-
fāları çeküp kaṭʿā daʿvetden hālī olmazdı ve şerāyit-i şabr ü ta-
hammülde takşīr kılmazdı ve Ḥazret-i Vācibü'l-Vücūd anuñ tesel-
lī-i ḥātırı içün āyetler nāzil iderdi bu maзмūnla ki : «Hiç peygām-
10 beri bir kavme irsāl itmedük ki, anı sihre ve cünūna mensüb kılmadılar ve aña muʿānid ve muḥālif olmadılar. Bu tarīk-ı mühlükde şabr iden menzil-i maḳşūda yeter ve taḥammül kılan dāmen-i maḳşūd dutar, faʿşbir kemā şabere ulūl-ʿazmi mineʿ-r-rusūlī» (نصير
شیر :) 1) کاصبر او بالمر ومن الرسل

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 15 Ey hoş ol kim ʿışk meydānındadır şābit-ḳadem
Dāmen-i dildārdan kesmez elin üğ-i sitem
Eyle kim mey-ḥāreler zevḳın ziyād eyler şarāb
Hün-ı dil içmek kılar efzūn şafāsın dem-be-dem
- 20 Ravzatü'l-Aḥbābda mezkūrdur ki ʿUrve bin ʿAbdullah-ı Vāḳḳāsdan suʿāl itdiler ki : «Āyā Ḥazret-i Resūle şanādīd-i Kureyşden müte-
veccih olan cefāların ki ekserine muṭṭalīʿ olduñ, ḳansı cefā eşedd ü
aşʿab idi?» ʿUrve eyitdi : Bir gün ekābir-i Kureyş cemʿ olup ol
Ḥazretün ḥikāyetin araya getürüp eyitdiler : «Biz bu yetīmün niçe
bir ḡuşşasın çekelüm, gelün ittifaḳ idüp ḳanın tökelüm.» Fāṭi-
25 ma bu meşveretden ḥaberdār olup giryān Ḥazret-i Resūl ḥid-
metine gelüp eyitdi : «Yā ebeti inneʿl-ḳavme ʿazemū en-yakṭülūke

2 ʿāyifedür; ʿāyifedürler T / surh-came: surh-cāmeli S 4 Lehebdür :
Leheb K / Leheb tābīʿi: Lehebe tabīʿ B 5 bu şahşa: —B / dirlerdi: dir-
ler K, —S, —B / okurlar: okurlardı Ü, —B 6 mecnūndur: mecnūn B / kı-
lurlar: kırlardı Ü, B / cefāları: cefālara B / çeküp: taḥammül idüp B
8 taḥammülde: taḥammülden K 11 ve aña ... olmadılar: —B 13 dutar:
dutar K, Ü, B 17 eyle: öyle B / zevḳın eyler şarāb: zevḳını eylerse şarab K
19 mezkūrdur: meşhūrdur B / Vāḳḳāsdan: Vāḳḳāş S, B 20 ki āyā: —B
21 ḳansı: ḳankısı K, ḳankı Ü, ḳanğı B / cefā: cefāları B 22 aşʿab idi:
aşʿābdur K / olup: olunup T 24 bir: tiri T / tökelüm: dökölüm K, S, Ü, B

1 Azim sahibi peygamberler gibi sabret. (XLVI/35)

- 1 (باب، ان انقوم عزمران، قتلته)¹. » Hâzret-i Resûl kaṭʿâ muṣṭarib olmayup ve endîşe kılmayup eyitdi : «Ey ferzend bir miḳdâr su hâzır it ki esliḥa-i vuzû² ki silâḥü'l-mü'minîndür, kendüme müheyyâ kılam ve cevşenü'l-şalât ki ḥişnü'l-müslimîndür egnüme alam. «Pes vuzû»
 5 kılup ḥarem-serâdan çıkup Mescidü'l-Ḥarâma kadem basduḳda bir miḳdâr seng-rîze eline alup, şâheti'l-vücûh (شاعت الوجوه)² diyüp ol seng-diller etrâfına bıraḳdı. Rivâyetdür ki ḥiç birinüñ göz aç-maḡa fırsatı olmadı ve ḥiç biri ol aḥter-i bürc-i saʿâdetiñ tûlûʿına ıttılâc bulmadı ve ol seng-rîzeler her kime doḳındı hengâm-ı harb-i
 10 Bedr elbette maḳtûl oldu. Niteki Ebû Cehl ve ʿUtbe ve Şeybe ve ʾUmeyye ve ʿAmmâre hedef-i tîr-i duʿâ-yı müstecâb olup enşâr-ı dîn elinde fenâ buldılar. Vâkıʿa-i Kerbelâda daḥı yigirmi iki biñ nefer-i Şâmîden ve Kûfiden Hâzret-i Hüseynüñ nâvek-i duʿâsına hedef olup cümlesi ol yılda her biri bir belâyla dünyâdan gitdi ve her birine
 15 bir ʿuḳûbet yetdi. Şiʿr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ber-murâd olmaz şehîd-i Kerbelâ kanın töken
 Ehl-i Beytün seyl-i eşk-i çeşm-i giryânın töken

- Kenzü'l-Garâyibde meşûrdur Ebû Caʿfer isnâdıyle ki; bir gün bir
 20 âşinâyı gördüm aʿmâ olmuş, suʿâl itdüm ki : «Ey birâder sen bînâ idün sebep ne oldu ki nûr-ı başâr zulmet-i ʿamâyâ mübeddel oldu?»
 Cevâb virdi ki : «Ey ʿazîz vâkıʿa-i Kerbelâda ben dâḥil-i sipâh-ı ʿUbeydullâh-ı Ziyâd idüm. Ol vâkıʿadan soñra maḳâmuma mürâcaʿat itdükde bir gice vâkıʿamda gördüm ki Hâzret-i Resûl bir mescid içinde miḥrâba yastanup oturmuş ve etrâf ü cevânihibinde şahâbe
 25 ḥalka urmuş ve Hâzret-i Hüseyn aʿzâ-yı mecrûḥ ve libâs-ı pür-ḥünla

1 kaṭʿâ : aslâ B 2 ferzend : Fâṭıma S / su : şu K, S, Ü, B 3 kendüme : kendüye T 4 -müslimîndür : -müslimîn K 5 basduḳda : başduḳda K, S, Ü, B 6 eline alup : alup eline T, alup K 7 etrâfına bıraḳdı : tarafına bıraḳdı K, tarafına saḡdı B 9 seng-rîzeler : rîzeler T, seng-rîze S / doḳındı : tokındı K, Ü, B 10 Bedr : Bedr olduḡı gibi S, Bedr-i kübrâda B / ʿUtbe ve Şeybe : Şeybe ve ʿUtbe B 12 buldılar : buldı K / yigirmi iki : yigirmi T, igirmi iki Ü 15 şiʿr : —Ü 16,17 töken : döken K, S, Ü, B 18 meşûrdur : meş-türdür ki K, B / ki : —K 20 mübeddel : tebdîl K, B 21 ʿazîz : ʿazîzler S, Ü 24 yastanup : yaştanup K, yaştanup B 25 urmuş ve : olmuş B

¹ Babacığım, kaym seni öldürmeğe karar vermiş.

² Kem gözlere karşı.

- 1 mütezallimler gibi karşısında durup ‘arz-ı hâl ider ve şühedâ-yı
Kerbela kâtillerin bir bir getirüp Hâzret-i Resûl işâret eyler ki
idrîbûhu bi’s-seyfi ve ahrîkûhu bi’n-nâri (اضربوه بالسيف واحرقوه بالنار)¹
ve zebânîler anları katl idüp oda yakdukça yine hayât-ı mücedded
5 bulup bir daħı tekrârla ol ‘azâba giriftâr olurlardı. Ben bu siyâ-
setüñ şalâbetinden tevehhüm kılup Hâzret-i Resûle penâh getü-
rüp istiğâse tarîkıyle eyitdüm : «Es-selâmü’aleyke yâ resûlâ’llâhi
(السلام عليك يا رسول الله)²» Ol Hâzret selâmum almayup gâzab göziy-
le bakup eyitdi : «Yâ ‘adûvallâh nişe benüm hürmetüm dutma-
10 duñ?» Didüm : «Yâ Resûlallâh Hâk bilür ki ben tîğ çekmedüm.»
Ol Hâzret buyurdi ki : «Tîğ çekmedüğüñde şâdıksen ammâ sebeb-i
kesret-i sevâd-ı sipâh idüñ.» Buyurdi ki : «İlerü gel bu taşt-ı pür-
hûna nazar kıl.» Müşâhede kıldukda gördüm bir taşt-ı pür-hûn.
Didi : «Ey bed-baht benüm ciger-güşem kanıdur.» Pes bir mîl ile
15 ol kandan benüm gözüme çekdi, heville bîdâr oldukda âlem gözüme
tîre oldı. Şîr :

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

- Şehîd-i Kerbelâ katline ragbet kıldıñ ey zâlim
Saña çekmek ‘azâb-ı dünyâ vü ‘ukbî muşarrerdür
Temâşâ-yı meşâf-ı Kerbelâ kıldıñ hâzer kıl kim
20 Melâmetgâh-ı ta‘zîrûñ senüñ şahrâ-yı mahşerdür

Muhammed-i İshâkdan nakldür ki, ol Hâzret Ebü Tâlibün hışn-ı
himâyetinde oldukça küffâr fi’l-cümle İzâsına dest-res bulmazlardı
ve müte‘arrız olmazlardı. Ammâ fırka-i ehl-i islâmdan her kande
bir ‘aciz ve fakîr görürlerdi, mümkün oldukça ta‘arruz yetürür-

1 durup : turup K, S, Ü, B / şühedâ-yı : şehîd-i S 2 Hâzret-i Resûl : bir
bir Hâzret-i Resûl S, Resûlullâh B 4 zebânîler : zebânîyeler T 5 tekrârla :
tekrâr Ü, B / olurlardı : olurdu T 7 istiğâse : isti‘âne B 9 nişe : nite K,
niçün B / benüm : —K / dutmaduñ : tutmaduñ K, Ü, B 10 ki : —K, —S 11
ol : —B / Hâzret buyurdi ki : Hâzret-i Resûl eyitdi B / çekmedüğüñde : çek-
megüñde T 12 ilerü gel : eyle degül bu T, Ü 13 pür-hûn : pür-hûna na-
zar kıla müşâhade kıldukda gördüm bu taşt-ı pür-hûndur K 15 benüm :
—S / heville : ol heville B 16 oldı : olmuş, S, Ü / şîr : —Ü 20 ta‘zîrûñ :
ta‘zîbüñ S, Ü 21 İshâk : İshâkî T, Ü İshâkî Eş‘a‘iden S 23 ve müte‘ar-
rız olmazlardı : —S 24 görürlerdi : görseler B / yetürürlerdi : iderlerdi B

¹ Kılıçla vurunuz ve ateşle yakınız.

² Ey Allah’ın resülü sana selam olsun.

- 1 lerdi. Ol cümledendür ki Ümeyye bin Hâlef, Bilâl-i Hâbeşîyi her gün Baḥḥaya iledüp, uryân kılup, aʿzâsına ḥarâret-i âfitâbla kızmış daşları basup ve beden-i uryânla rîk-i germ üzerine yaturup dirdi ki: «Terk-i dîn-i Muḥammed kılup Lât ve ʿUzzâya İmân getir.»
- 5 Bilâl aydurdı «Eḥad yaʿnî vâhid olan maʿbûda perestiş iderem.» El-kıuşşa ol meydân-ı mücâhedet pehlevânları ve ol ʿâlem-i İmân şâhib-kırânları envâc-ı belâya ve aşnâf-ı ʿanâyâ müteḥammil olup ve şabr kılup dirlerdi ki, belâ ʿayn-ı ʿaʿâdur ve cefâ maḥz-ı recâ. Ammâ tedricle ol zâlimlerüñ fesâdı ziyâde olup ve mürûrla der-yâ-yı ʿisyân tuḡyân kılup bir gâyeteye yetdi ki müselmânlaruñ katline ve nehbine dest-i taḡallüb dirâz itdiler ve ʿAmmâr bin Yâserüñ vâlid ve vâlidesin bî-günâh katl idüp ol maḡlûmlara sitemler yû-rüttiler. Baʿzî şaḥâbe biʿz-zarûre Ḥazret-i Resûl işâretiyle Hâbeş cānibine hicret idüp baʿzî sayir bilâd u buḡâa müteferriḳ olup
- 15 aʿvân ü enşâr-ı dîn kıllet bulmaḡın küffâr ol Ḥazret âzârına fırsat buldılar. Bir gün güzârı şanâdîd-i Kureyş mecmaʿına düşüp Ebû Cehl ve ʿAdiyy ve sayir süfehâ her cānibden tîḡ-i zebân çeküp ol ḥazreti âzürde-i cerâḥat-i taʿn ü teşnîc itdiler ve ol Ḥazret ve izâ ḥâtebehümüʿl-cāhilüne kâlû selâmâ (إذا خاطبهم الجاهلون والاسلام)¹
- 20 tîrîḳiyle sâlik olup, mücâdele ve muḳâtelesiz geḫüp bir gûristân kenârında melûl ve maḥzûn otururken Ebû Cehl ḳavl-i ḳabîhile ik-tifâ ḳılmayup mürtekib-i fiʿl-i şenîc olup ol ḥazrete ḥadden ziyâde âzâr yetürdi. Rivâyetdür ki ol gün Ḥamza meşḡûl-i şayd olup ta-mâmî-i rûz bir şikâra zafer bulmayup ḡazabnâk mürâcaʿat ḳılduk-da Mekke dervâzesinde cāriye-i ʿUbeyd-i Caʿdân istikbâl idüp eyit-di: «Ey Ḥamza saña şikâr itmek ve şaydgâha gitmek ne münâsib
- 25 ki, birâderzâde-i ʿazîzuñe, ḥimâyetsiz olmaḡın, Ebû Cehl ve sayir

2 kızmış: —K, —T, germ olmuş S / daşları: taşları K, S, Ü, N 3 basup: başdurup Ü, başup K, S, B / dirdi ki: Lât ve ʿUzzâya İmân götürüp B 4 Muḥammed 5 Bilâl: Muḥammedi eyle diyü ezâ iderdi Bilâl daḡı B 8 ki: —S 7 müteḥammil olup: taḥammül B 8 ʿaʿâdur: ʿaʿâ K / ce-zâ: cezâdur K 10 isyân: isyânları S, Ü, B / kılup: bulup B 11 taḡallüb: —T, —S 12 vâlidesin bî-günâh: bî-günâh vâlid ve vâlidesin B / idüp: itdiler ve B 13 biʿz-zarûre: biʿz-zarûri B 16 buldılar: bulup Ü 17 her cānib-den: baʿzî cānibinden Ü 18 cerâḥat-i: —Ü / ve ol Ḥazret: Resûl-ı Ekrem daḡı: S, B 21 Cehl: Cehl-i laʿîn S, B, / Cehl-i melʿûn Ü 23 ol şayd: Ḥamzâ ol gün şikâra meşḡûl B 25 ʿUbeyd-i Caʿdan: ʿUbeyd b. Caʿdan K 27 ʿazîzuñe: ʿazîz ki B

¹ Kendini bilmez kimseler onlara söz atacak olurlarsa, müslümanlar «Esenlik olsun,» derler. (XXV/63)

- 1 süfehâ envâ-ı ihânetle îzâlar yetürdiler.» Hâmza bu hikâyetden müte'essir olup menziline geldükde gördi ki, menkûhası giryân oturur; sebep şordukda ol dağı cāriyenün dağı-ı ta'nın tâze kılup eyitdi: «Yâ Ebâ 'Ammâre ne muşbet bundan ziyâde ola ki eşref-i Benî Hâşime mütehammel olmayan cefâları revâ göreler.» Hâmza eyitdi: «Ne vâkı' olmuşdur?» Didi: «Ey Hâmza Ebû Cehl birkaç süfehâyla Muhammedi dutup ruhsâr-ı mübârekin pertev-i âfitâb gibi gubâr-âlüd itdiler.» Hâmza eyitdi: «Vâ veylâh (واولاه)¹ Ebû Tâlib kânde idi?» Didi: «Kendü mezra'asına gitmişdi.» Didi: «Ebû Leheb kânde idi?» Didi: «Ol seng-dil iltifât itmeyüp belki ihânete tahriş iderdi ki, bir kezzâb ve sâhirdür.» Didi: «'Abbâs kânde idi?» Didi: «'Abbâs pervâne-vâr ol şem'-i şebistânun eţrâfına çizginüp istişfâ iderdi, ammâ kabûl itmezlerdi.» Hâmza bu haberden gâyetde müte'ellim olup, zâr zâr ağlayup, egerçi üç gündi ki ta'am ü şarâb tenâvül itmemişti, me'kul ve meşrûba iltifât kılmayup eyitdi: «Muhammedün intikâmın Ebû Cehlden almayınca ta'am ü şarâb baña harâmdur.» El-kışşa Hâzret-i Resûli istisfâr idüp revân olduğda harem-i Ka'bede gördi melûl ve mükedder dîvâra tekye kılmış, eyitdi: «Es-selâmü 'aleyke yâ'bne ahlî (السلام عليك يا ابن اخی)² hâtır-ı mübârekin hoş dut ki intikâmın düşmenlerden almağa gelmişem ve mümkün olduğca endüh-ı hâtırıña tedâruk kılmğa 'azîmet kılmışam.» Hâzret-i Resûl eyitdi: «Cemî'-i akribânun iltifâtı baña cefâdur, 'aceb ki hilâf-ı 'âdet senden zühûra gele; ve temennâ-yı hâtır-ı nâ-şâdum ki hiç kimesneden müyesser olmaz, senden müyesser ola.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Çerh hergiz sehv idüp re'yümce devrân itmedi
Hiç kim derdüm bilüp tedbîr-i dermân itmedi

1 yetürdiler : yetürürler B / hikâyetden : kelimâtdan B 3 sebep : sebeb B 4 eşref : eşrâf K, B 6 eyitdi : itdi T 7 dutup : tutup K, Ü, B / ruhsâr âfitâb : pertev-i âfitâb gibi ruhsâr-ı mübârekin B 8 eyitdi : itdi T 11 bir : bu K, B 14 gündi : gün B 15 me'kul ve meşrûba : ekl ü şurba B / kılmayup : eylemeyüp Ü, itmeyüp B / revân : revâne B 20 dut : tut K, Ü, B / gelmişem : gelmiş B 21 endüh-ı hâtırıña : def-i endüh-hâtır ki B 22' eyitdi : itdi T 23 'aceb : 'acebdür B 25 şi'r : —Ü 27 Nev-bahâr-ı lutf tahrikiyle handân itmedi K / tedbîr-i : tedbîre Ü, B

¹ Eyvahlar olsun!

² Ey kardeşimin oğlu sana selâm olsun.

- 1 Teng-dil bir gönçeem ben kim felek hergiz beni
Nev-bahâr-ı lutf tahrikiyle hândân itmedi

Hamza giryân olup kâsem yâd itdi ki : Ey birâder-zâde-i ‘azîz, hâkkâ ki rızâ-yı hâtıruñ hâsıl etmek baña lâzım olmuştur.» Hâzret-i Resûl eyitdi : Ey ‘amm-i büzürgvâr, benüm rızâ-yı hâtırum bezl-i mâl ve irtikâb-ı kıtâlle hâsıl olmaz.» Hamza eyitdi : «Pes ne ile hâsıl olur?» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Hamza eger rızâ-yı hâtırum istersen Vâcibü'l-Vücuduñ vahdâniyyetine itirâf idüp levh-i zamîrünü ğubâr-ı küfrden pâk it.» Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 'İzz ü câh ü devlet ü ikbâl ü mülk-i 'âlemün
Olma taşşîline râğib kim fenâ-encâmdur
Devlet-i İslâm kesb etmekde takşîr itme kim
Devlet-i bâkî ki dirler devlet-i İslâmdur

- Hamza eyitdi : «Ey maḥdûm-zâde bu kelime ile hâtıruñ hûş olur mı?» Hâzret-i Seyyid eyitdi : «Ne'am (١)'» Pes Hamza kemâl-i ihlâş ü itikâdla müselmân olup hem ol germiyyetle Ebû Cehlûñ der-i serâyına gelüp gördi ki ekâbir-i Kureyşle oturmuş. Bî-maḥabâ elindeki yayla urup fark-ı nâ-mübârekin mecrûḥ idüp eyitdi : «Ey bed-baht senden Muḥammede cefâ yetmek ne münâsibdür?»
20 Cemâ'at-i Kureyş anı ğazabnâk görüp eyitdiler : «Yâ Ebâ 'Ammâre bir kezzâb için bunca ḥiddet ne lâyıķ?» Hamza eyitdi : «Ey bed-bahtlar Muḥammed-i Kureyşî şâdık ve emîndür ve ben daḥı şehâdet virürem anuñ şıdķ-i da'vâsına.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 Lillâhi'l-ḥamd olup küfr ü ḫalâletden dūr
Düşdi gönlüm evine şem'î risâletden nūr

2 Nev itmedi : Hîç kim derdüm bilüp tedbîr-i dermân itmedi K 3 itdi ki : idüp didi ki S 7 eyitdi : itdi T / şîr : —Ü 10 ikbâl ü : ikbâl-i K, S 11 râğib : mâyl Ü, râğbet B 14 eyitdi : itdi T 15 seyyid : Resûl B / eyitdi : itdi T 16 germiyyetle : ḫarâretle B 21 lâyıķ : lâyıķdur S 23 beyt : şîr S, B

¹ Evet.

- 1 Eşrâf-ı Kureyş Hamzadan ol kelimâtı istimâ' itdükde mütevehhim olup irtifâc-ı âfitâb-ı devlet-i İslâmdan endîşe kılup Hâzret-i Resûlün katline bil bağladılar ve Ebû Tâlibe bünyâd-ı cidâl ü kıtâl kıldılar. Ve Ebû Tâlib daî Benü Hâşimi ve Benü Muṭṭalibi cem' idüp ol serverün muḥâfazat u mu'âvenetinde yek-cihet oldılar ve cemî-i Benü Hâşim Ebû Cehlden ğayr Ebû Tâlibe ittifâk idüp bir şu'be olup, Kureyşden kaṭc-ı ihtilâf idüp, münâkeḥa ve mücâdele ve mu'âmele aralarından götürildi. Şi'r :

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 10 Şubḥ-ı şâdık gibi ṭulûc kılup
Nûr-ı şer'î Muhammed-i 'Arabî
Pertev-i fevzin itdi 'âlem-gîr
Bir birinden ayırdı rûz ü şebi

- El-kışsa, üç yıl bu minvâle rûzgârları geçüp Ebû Tâlib vefât itdi; üç ay geçdükde Hâdîce vefât itdi. Andan sonra cem'iyet-i ehl-i İslâm bir miqdâr ḥalel bulmağın ve a'vân ü enşâr müteferriḳ olmağın küffâr tuğyân tarîkıyle ol Hâzrete izhâr-ı âzâr itdiler ve tarîk-ı mu'ânedet dutdılar. Mücmelen on yıl miqdârı Mekkece cefâ çekdükden sonra Hicrete fermân yetüp Mekkedden Medîneye intikâl itdi. Anda daî 'abede-i aşnâm şaded-i muḥâlefetde olup muḥârebe ve muḳâteleler vâkı' oldı ve ğazve-i Bedr ol zamânda zuhûra gelüp 'ammzâde-i Resûl 'Ubeyde bin Hâriş bin 'Abdulmuṭṭalib şeref-i şehâdet buldı.

5 yek-cihet: yek-ceht B / oldılar: oldı K, S, Ü 6 Renû: Benî K, S, Ü, B / Ebû Cehlden: —K, Kureyşden S, Ü / Tâlibe: Tâlible B 7 olup: oldılar S, Ü / Kureyşden: ve Kureyşden S, Benî Kureyşden B / ihtilâf: 'alâka B / aralarından: aralarında S/götürildi: göturdiler S, B/şier: —Ü 9 kılup ṭulûc: ṭulûc idüp K, S 11 fevzin: fevz K, S / itdi: oldı S, Ü 14 üç vefât: —S 17 mu'ânedet: mu'ânedeti B / dutdılar: tutdılar K, Ü, B / Mekkedden: —S, —Ü / Medîneye: Medînece T / intikâl itdi: yetdükde S, Ü 19 şaded: meded Ü / muḥâlefetde: muḥâlefet K 20 muḳâteleler Bedr: muḳâtele ve ğazâ-yı Bedr B 21 'ammzâde-i Resûl: 'amm-ı Resûl B / 'Ubeyde: 'Abde T, S / bin Hâriş bin: —B

Faşl-ı Şehâdet-i 'Ubeyde

- 1 Keyfiyyet-i şehâdeti oldur ki, çün meşâf-ı Bedrde sipâh-ı İslâm ve leşker-i küffâr muķâtele kıldılar, sipâh-ı küffâr dokuz yüz elli mübâriz ve leşker-i İslâm üç yüz mücâhid olup ve tamâmî-i leşker-i İslâmda yetmiş merkeb ve altı zırh ve sekiz şemşirden ğayr yokdı. İki cânibden şâflar müretteb oldukda şaf-ı küffârdan üç kimesne meydâna çıķdı; biri 'Utbe bin Rebî'a, biri Şeybe bin Rebî'a, biri Velîd bin 'Utbe. Ve leşker-i İslâmdan dahı üç mübâriz-i enşârî anlara muķâbil oldılar. Küffâr mübârizleri enşâr mücâhidlerinden su'âl itdiler ki: «Siz ne tâyifedensiz?» Didiler: «Enşârdan.» Nidâ kıldılar ki: «Ey Muḥamm-med, bizüm enşârla 'adâvetümüz yokdur, bize akrânumuzdan mübâriz gönder.» Ḥazret-i Resûl 'Ubeyde bin Ḥâriş ve Ḥamza bin 'Abdulmuṭṭalibi ve 'Alî ibn-i Ebû Ṭâlibi anlaruñ meydânına irsâl itdi. Muķâbil oldukda, 'Ubeyde bin Ḥâriş 'Utbeye muķâbil olup ve Ḥamza Şeybeye berâber durup ve 'Alî İbn-i Ebî Ṭâlib Velîde muķârin düşüp ibtidâ-i harbde Ḥamza darb-ı tîğ-i âbdârla Şeybeyi helâk idüp ve 'Alî ta'ne-i şemşîr-i şâ'ika-bârla Velîdi katl kı-lup düşmenlerine ğâlib oldılar. Ammâ 'Ubeyde bin Ḥâriş 'Utbe bin Rebî'a birbirin mecrûḥ idüp, 'âkıbet 'Utbe 'Ubeydeye bir zaḥm-i münker urup ayakdan bırakdı ve Ḥamza ve 'Alî ittifâkla 'Utbeyi katl idüp, 'Ubeydeyi götürüp Ḥazret-i Resûl ḥudmetine yetürdiler. 'Ubeyde bî-hüş iken kendü özine gelüp gözin açduķda Ḥâce-i Âlem cemâlin görüp eyitdi: «Yâ Resûlallâh, elestü şehîden (أليس شهيدا)» Ḥazret buyurdi ki: «Ne'am (نعم)»² sen ser-defter-i şühedâsen.» Ve 'Ubeyde ol hâlete mübâhât idüp dârü'l-ḥarbden mürâca'at itdükde menzil-i Revḥâda dârü'l-ḳarâra intikâl itdi ve menzil-i maḳşûda yet-di. Şîr :

1 faşl-ı: faşl-ı fi B / 'Ubeyde: 'Abde S, 'Ubeyde ibn Ḥâriş B 3 muķâtele: muķâbele B / kıldılar: eylediler B / dokuz: tokuz K, S, Ü, B 5 ğayr yokdı: ğayr yogıdı K, S, Ü, B / cânibden: cânibde Ü, B. 7 Şeybe bin Rebî'a: Velîd bin 'Utbe B / Velîd bin 'Utbe: Şeybe bin Rebî'a B 8 oldılar: oldı B 10 tâyifedensiz: tâyifesiz S 14 'Ubeyde: 'Abde S 15 berâber: muķâbil Ü, —B / durup: turup K, S, olup Ü, —B / İbn-i Ebî Ṭâlib: —K 16 düşüp: olup B / Ḥamza: —Ü 17 Şeybeyi: 'Utbeyi K, T, S 17 idüp: —K / ve oldılar: —S, —Ü 18 Ḥâriş: Ḥâriş ve K 20 ittifâkla: —S, —Ü 21,22 'Ubeyde: 'Abde S 22 Âlem cemâlin: Âlemin cemâl-i şerîfin B 25 dârü'l-ḥarbden: —K, —S,

¹ Şehit değil miyim?

² Evet (şehitsin).

- 1 Ey hûş ol kim hayâtı olduqça
°Ömri şarf-ı reh-i şerî'at ide
Müddet-i °ömri âhır olduqda
Bu cihândan şehâdet ile gide

5 **Faşl-ı Şehâdet-i Hamza**

- Ammâ Hamzanuñ şehâdeti bu vechledür ki, meşâf-ı Bedrden soñ-
ra küffâr leşker cem° idüp üç biñ müsellaḥ ve müretteb kâfir Me-
dîneye teveccüh kıldılar. Ve Uḥud dimekle ma'rûf menzile yet-
dükde Ḥazret-i Risâlet dahı yeddi yüz muhâcir ve enşârla anlara
10 muqâbil durup bir nev°le şaf bağladı ki, Kûh-ı Uḥud kafâda ve Me-
dîne muqâbilde ve Kûh-ı °Ayn cânib-i yesârda vâkı° olup ve Kûh-ı
°Aynuñ bir şikâfı olup, kemingâḥ olmağa qâbil olmağın Ḥazret-i
Resûl °Abdullâh-ı Ḥabîbi elli kemândârla aruñ hıfzına me'mûr itdi ve
muqarrer kıldı ki eger leşker-i İslâm gâlib ve eger mağlûb olsalar,
15 anlar ol şikâfdan inḥirâf itmeyeler ve ol rahñeden bir gayr cânibe
gitmeyeler. İki cânibden âteş-i cidâl iştî'âl bulduqda ve bâzâr-ı mu-
ḥârebe germ olduqda, cemâ'at-i Kureysden Talḥa bin Ebî Talḥa
meydâna gelüp °Alî İbn-i Ebî Tâlib elinde helâk oldı ve ferzendi
mübâşir-i ḥarb olup Hamza elinden tecerru°ı şerbet-i fenâ kıldı.
20 El-kışsa, ebvâb-ı zafer leşker-i İslâma meftûḥ olup leşker-i küffâr in-
ḥilâl ve ihtilâl bulmağın °alemleri nigûnsâr olup müteferriḳ olduqda
leşker-i İslâm ḡanâyim dutmaqda fırsatı ḡanîmet bilüp nehb ü
ḡârete teveccüh kıldılar. Ve rahne-i kûḥ müstahfızları ol ḡâlî gö-
rüp bî-iḥtiyâr menzillerinden münḥarîf olup, °Abdullâh°men° it-
25 dükçe qâbil olmayup ḡârete müteveccih olmağın küffâr ol memerri

2 °Ömri: °ömr K, T 6 şehâdeti: şehâdetinde B / vechledür: vechle taḥ-
rîr olunmuş B 8 teveccüh kıldılar: müteveccih oldılar Ü 10 durup: tu-
rup K, S, Ü, B / bağladı: bağladılar B 11 yesârda: yesâra S 13 me'mûr:
ta'yîn B 16 cânibden: cânibinden Ü / iştî'âl: iştigâl K, S 19 elinden:
K, Ü 21 inḥilâl ü ihtilâl: ihtilâl ü inḥilâl B 22 dutmakda: tüt-
makda: K, Ü, B 23 teveccüh kıldılar: müteveccih olduqda B 24 men-
zillerinden: menzilinde T 25 qâbil: qâ'il S, Ü

- 1 hālî görüp ve leşkeri gārete meşgûl bulup, ol memerre müteveccih olup, ‘Abdullāhı ba‘zı aşhābla şehīd idüp, leşker ‘aķabinden çıkup hamle kıldılar. Lācerem eser-i muhālefet-i Hāzret-i Resûl mûcib-i tefriķa-i leşker olup, küffār tağallüb idüp leşker-i İslām üç kısım
5 oldu. Bir kısmı Medīne cānibine firār itdi ve bir kısmı ‘Alî ve Sa‘d ve Talha gibi Hāzret-i Resûl mülāzemetinde qaldı ve bir kısmı de-rece-i şehādet buldı. Ravzatü'l-Ahḫābda mestûrdur ki, leşker-i İslām hezīmet idüp Hāzret-i Resûlî tenhā bıraķduķda ol Hāzret, ‘Alīden ğayrı hıdmetinde görmeyüp eyitdi : «Yā ‘Alî, sen nişe sāyir
10 cem‘ate mülḥaķ olmaduñ?» Hāzret-i Murtażā ‘Alî eyitdi : «Yā Resûlallāh, inne li bike üsvetün (ان لي بك اسوة)¹.» Şi‘r :

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mef‘â‘ilü Fâ‘ilün

- Bir bendeem ki rûz-ı ezelden muṭîc olup
Tavḫ-ı vefā-yı ‘ahduña çekmiş ḳazā beni
15 Naḳd-i ḫayātum eylemişem nezr-i tḫ‘atiñ
Hāşā ki senden eyleye devrān cüdā beni

- Nāgāh cem‘î-i mu‘ānidler ol Hāzrete müteveccih oldılar. Hāzret eyitdi : «Yā ‘Alî, bu cem‘i perîşān eyle.» Murtażā ‘Alî ol cem‘i pe-rîşānı müteferriķ kılup ekserini Mālik-i nîrāna tapşurdı. Ol ḫāletde
20 Cebra‘îl nāzil olup eyitdi : «Yā Resûlallāh kemāl-i muhāleşatdur bu ki ‘Alīden zuhûra geldi. Hāzret-i Resûl eyitdi «Belā inneḫû minnî ve ene ve ene minḫu» (بلى الله منى وانامنه)² Cebra‘îl eyitdi : «Ve ene minkümā» (وانامنكا)³ Rivāyetdür ki manzûme-i «Lā fetā illā ‘Alî lā seyfe

1 meşgûl : müteveccih Û / bulup : görüp B 2 olup : kılup Û / ‘Abdullāhı : ‘Abdullāh ve K / aşhābla : şahābeyle S / idüp : olup ve K 5 oldu : —K / bir kısmı : biri Û / itdi : itdiler S / mülāzemetinde : hıdmetinde B 9 eyitdi : itdi T / nişe : nite K, Û, niçün B 10 Murtażā ‘Alî : ‘Aliyy-i Murtażā K, Murtażā S, Û, —B / şi‘r : nazm K, —S, —Û 12 bendeem : bendeyem B 17 cem‘i : perîşān ü müteferriķ K, S 19 Cebra‘îl : Hāzret-i Cebra‘îl B / eyitdi : itdi T 22 ki : —S

¹ Sen bana bir örneksin.

² Elbette, o bendendir ve ben ondanım.

³ Ve ben her ikinizdenim.

- 1 illā Zü'lfiķār» (لَانْفِيْ الْاَعْلٰى لَاسِيْفَ الْاَزْوَالِ)¹ hātif-i ğaybdan ol gün şadır oldu. Erbāb-ı hākāyık ve aşhāb-ı ma'rife muhakkakdur ki sebep-i i'tilā-yı rütbe-i Murtażā ittibāc-ı Hāzret-i Muştafādur ve āzam-ı mucizāt-ı Nebī velāyet-i Murtażādur. Şi'r :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilün

- 5 Tekmîl-i Murtażāya sebep kılsalar su'âl
İkbāl-i ittibāc-ı şeh-i enbiyā yeter
Hakkiyyet-i Resüle delîl itseler taleb
Tavc-ı itâat-i 'Aliyy-i Murtażā yeter

- Rivāyetdür ki küffârdan dört mu'ānid 'ahd itdiler ki Hāzret-i Resüle bir dârbet yetüreler ve yir yüzünden İslām âşarın götüreler. Biri İbn-i Şihāb ve biri İbn-i Kımme ve biri İbn-i Hımejd ve biri İbn-i Ebî Vakķāş. El-kışşa eşrār ğalebe idüp ebrār mağlûb olduķda fırsat bulup İbn-i Kımme Hāzret-i Resûlün cebîn-i mübâreklerin, ki maṭla'-ı âfitâb-ı şıdk u şafādur, seng-i cefâyla mecrûh idüp ol
15 cerâhatden cārî olan hünâbeyi Hāzret pāk idüp dirdi ki eger bir kaçre bu kandan rûy-ı zemîne tökilse belâ-yı âsmân nüzûl kıla. İbn-i Şihāb bâzû-yı şerîflerin, ki pençe -tâb-ı dest-i tağallûb-i küffârdı, nâvek-i bî-dâdla zahm-nâk idüp ve İbn-i Ebî Vakķāş leb-i rûh-efzâların, ki mesîh-ı ihyâ-yı merâsim-i dîn ve mâdde-i hayât-ı şer'-i mübîn
20 idi, hasta kılop anuñ eşerinden dendân-ı rübâ'iyyeleri şikest buldı.
Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

La'l-i nâb ü dürr-i sîrâba hâcer virse şikest
Şanma kim arta hâcer kadri dür ü la'l ola pes

3 rütbe-i: mertebe-i S 4 Nebî: Muştafâ B / şi'r: kıt'a K 5 Murtażāya S 6 enbiyā: evliyā S 8 tavc-ı: tavc ü K, S 12 eşrār: eşrâf B 13 fırsat: İbn-i Kımme fırsat Ü / İbn-i Kımme: —Ü / mübâreklerin: mübâreklerin S 14 şafādur: şafâ B 15 Hāzret: ol Hāzret Ü, B 16 rûy-ı: yer K / tökilse: dökilse K, S 18 -efzâların: -efrâzların B 21 beyt: şi'r S, —K, —Ü, maṭla' B 23 kadri: kadr-i K / hâcer: hecr-i B

- 1 Ve İbn-i Humeyd-i harām-zāde ol Hāzreti cerāhatlere meşğul görüp, şemşir-i ābdār havāle kılup, Hāzret ol darbdan ihtiyāt idüp bir meğāka mütehaşşın olduğda ruhsār-ı ʿālem-ārāları, ki manzūr-ı enzār-ı aḥbābdı, nazārdan gāyib olmağın İbn-i Humeyd-i melʿün taşavvur itdi ki hürşid-i āsmān-ı şerʿ ufq-ı saʿādetden nihān oldı ve şemʿ-i şebistān-ı risālet inʿifā buldı. Mübāhāt idüp feryāda geldi ki : «Şāhib-i daʿvā-yı risālet emrin tamām itdüm.» İblīs ol melʿunuñ mürāfaqatıyle nidā kıldı ki : «Elā inne Muḥammeden ḳad ḳutile» (الان محمد اقتل) Rivāyetdür ki āvāz-ı İblīs Medīneye yetüp
- 10 dōst ve düşman arasında şiyāʿ bulup fırḳa-ı aḥbāb maḥzūn ve zümre-i aʿdā mesrūr oldı. Ammā endek zamāndan soñra Hāzret-i Resūl ol meğākdan çıkup şāḥābeye mülḥaḳ olup ve bu ḡazāda Hāzret-i Ḥamza şehādet buldı. Ve keyfiyyet-i şehādeti budur, ki Cubeyr bin Muṭʿim, ki ekber-i aʿyān-ı Mekke idi, Hābeşī nām bir memlūki olup
- 15 ḡāyetde mübārız idi. Bir gün didi : «Ey ḡulām meşāf-ı Bedrde benüm ʿammüm maḳtūl olupdur ve Muḥammedüñ iki ʿammı var biri Ḥamza ve biri ʿAbbās. Ve ʿAbbās Mekkededür ve Ḥamza Medīnede. Eger bu iki kimesneden birin ḳatlı idebilseñ ve ʿammüm inʿikāmın alsañ seni mālūmden āzād iderem.» Hābeşī-i melʿün Ḥamza
- 20 ḳatlin ḳabūl idüp hemvāre müteraşşıd-ı furşatdı. Ve Hind, ki menkūḥa-i Ebū Süfyāndı, anuñ atası daḥı Bedr meşāfında maḳtūl olup ḥātırında bu küdüret mütemekkin idi; ol daḥı Hābeşīnün ʿazmın maʿlūm idüp müʿekkid-i fesād olup envāʿ-ı mevāʿidle ol melʿünü tahriş itdi. Ve şabiyye-i Hāriş bin ʿAmir daḥı eyitdi : «Ey Hābeşī, benüm atam ve ḳarındaşum meşāf-ı Bedrde müselmānlar elinde ḳatlı oldılar eger sen Muḥammedi, yā Ḥamzayı, yā ʿAlīni ḳatlı idecek
- 25 olsañ seni mālā bī-niyāz iderem.» Şiʿr :

Feʿûlün Feʿûlün Feʿûlün Feʿûl

Tamaʿdur ser-i fitne-i rüzgār

Tamaʿdur ḳılan ʿizzet ehlini ḥār

1 cerāhatlere : cerāhatle S, B 2 darbdan : darbeden B 3 mütehaşşın : taḥaşşün B / manzūr... aḥbābda : manzūr-ı iḥyā idi K / olduğda : olup Ü, itdükde B 7 daʿvā-yı : daʿvet-i K, S / mürāfaqatıyla : ittifāḳıyla B 10 aḥbāb : aḥḥāb T 11 oldı : olup Ü 12 olup : oldı Ü, B / ḡazāda : ḡazveden B 13 ki : —K / Cubeyr bin : —B 14 Hābeşī : Vaḥşī K, S, B 17 ve 18 kimesneden : ikisinden B 17 Mekke : Mekkedendür S / Medīnede : Medīneden S 19 Hābeşī : Vaḥşī K, S, B 20 idüp : kılup Ü 21 meşāf-ı Bedrde : K, S, Bedr meşāfında B 22 Hābeşīnün : Vaḥşīnün K, S, B 24 ve şabiyye-i : —B / eyitdi : itdi T / Hābeşī : Vaḥşī K, S, B 25 meşāf-ı : —B 26 yā : veyā B, —S / ʿAlīni : ʿAlīyi S 27 şir : —Ü, meşnevī K, B

¹ Şimdi Muhammed gerçekten öldürülmüştür.

1 Nihāl-i ʔama^c mīvesidür fesād
 Bahār-ı ʔama^c sebzesidür ‘inād
 ʔama^c dīde-i dānişi kūr ider
 Ruḥ-ı şāhid-i feyzi mestür ider

- 5 Hābeşī eyitdi : «Muḥammed ʔatline ʔādir degülem, zīrā şāḥābe
 anuñ muḥāfazatına yek-cihetdürler ve Ḥamza ʔatline daḥı iḳdām
 idebilmezem zīrā ol pehlevān-ı şāḥib-şalābetdür. Ammā ‘Alī nev-
 residedür, henüz aḥvāl-i meşāfa vāḳıf degül. Mümkindür ki ʔatline
 10 fırsat bulam ve aña ḡālib olam.» El-ḳışşa ol ‘azīmetle Hābeşī-i
 ḥarām-zāde muntazır-ı fırsat idi ol vaḳte dek ki, ḡazā-yı Uḥud vāḳı^c
 olup nīrān-ı muḥārebe iştī‘āl buldı. Muḳaddemā Ḥazret-i ‘Alī ʔaşdın
 15 ḳılup gördi ki, şāḥbāz-ı evc-i Lā-fetā ḡurāba şayd olmaz ve şīr-i bīşe-i
 Hel Etāya her şegāl nuşret bulmaz. Andan tecāvüz idüp Ḥamza
 ʔaşdına düşdi ve Ḥamza ‘ādet-i ma‘hūd üzerine iki şemşirle me-
 20 şāf idüp, her cānibe ḥamle ḳılup şufūf-ı a‘dāyı çāk iderken, mer-
 kebi bir nā-hemvār yirde i‘tişār bulup, ayaḳdan düşüp, kendü pi-
 yāde ḳalup, ba‘zı a‘zāsından zırh dūr olmaḡın Hābeşī-i ḥarām-zāde
 fırsat bulup aña bir ʔarb-ı nīze yetürdi ki bir ʔarafından bir ʔa-
 rafına ḡüzār itdi. Fi’l-ḥāl kelime-i şehādet diyüp naḳd-ı revān ḥā-
 20 zin-i cināna teslīm itdi. Şīr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol şehensāḥ-ı ‘azimü’ş-şāna hengām-ı ecel
 Tīg-i düşmen oldı miftāḥ-ı der-i dārū’s-selām
 Çihre-i iḳbāline açıldı ebvāb-ı necāt
 Dōstdan isterdi düşmenden müyesser oldı kām

- 25 Ve ba‘zı bed-baḥtlar anun daḥı ḥarbe ile sīnesin çāk idüp, cigerin
 pāre pāre çıkarup Hind-i ciger-ḥāra hediyeylettiler. Ve Hind-i
 bī-devlet anuñ cigerin yiyüp ve Hābeşīye āferīnler okuyup iḥsān-

5 Hābeşī : Vaḥşī K, S, B / şāḥābe : aşḥābı K, S, B 6 -cihetdürler :
 -cehtdürler B 5 şāḥābe : aşḥāb K 7 ‘Alī : Ḥazret-i ‘Alī K 9 Hābeşī : Vaḥ-
 şī S, B 10 ki : kim S 11 olup : oldı S / iştī‘āl : iştigāl K, S, Ü 12 ḳı-
 lup : idüp S 16 bulup : idüp K / düşüp : tüşüp Ü 17 Hābeşī : Vaḥşī K, B
 19 diyüp : getirüp B / revān : revānı S, B 20 şīr : —Ü 25 anuñ daḥı :
 anuñ S, daḥı anuñ B 26 ciger-ḥāra : ciger-ḥāreye T, K, B

- 1 lar itdi. Rivāyetdür ki leşker-i İslām müteferriķ olan hāletde Hāzret-i Fātıma huzūrında olan havātın ile müterāşşdı aḥbār-ı Resūl iken bir sipāhī Hāzret-i Resūlün fevtinden haber virtüp, Hāzret-i Fātıma ol ḥāberden bī-hüş olup kendüye geldükde bī-ihtiyār
- 5 Medīne dervāzesinden çıkup “Āyişe ve Şafiyve ve Hafsa ve ba’zı muḥadderāt-ı ḥarem-serāy-ı ‘işmet daḥı ittifaķ idüp Uḥud Dağına teveccüh itdiler ve ḥiddet-i feryād u fiğānla lāleler gibi giribānlarır çāk idüp çeşmeler gibi dīdeler nemnāk kıldılar. El-kışşa Fātıma bir nevḥa bünyād kıldı ki, şadāsından Uḥud Dağı mütezelzil oldu.
- 10 Beyt :

Mef’ilün Fe’ilâtün Mef’ilün Fe’ilün

Bırakdı kūha şadā nāle vü fiğānı anun

Akıtdı çeşme yaşın çeşme-i ḥün-feşānı anuñ

- Eşer-i muşibet a’zā-yı laṭifinden kuvvet-i reftār alup, gāyetde bī-ṭāķat olup, sāye-vār ol āfitāb-ı evc-i ‘işmet bir köhen dīvāra tekye
- 15 kıldı ve eṭrāfında olan ‘avrātdan bir şālīḥaya tazarru kıldı ki, ol rezmgāha revān olup Hāzret-i Resūlden bir ḥaber getüre. Ol şālīḥa revān olup rezmgāha yetdükde güzārı şehīdler üzerine düşüp, karındaşın maķtūl görüp, iltifāt itmeyüp sür’atle andan geçdükde oğlın daḥı gördi bir zaḥımla āgeşte-i ḥāk ü ḥün düşmiş Hayātından bir ramaķ bākī olup tazarru itdi ki : «Ey māder-i mihrbān, āḥir nefesdür ferzend-i müstmendüñi sa’ādet-i dīdārla müşerref
- 20 kıl.» Ol şālīḥa eyitdi : «Ey ferzend, egerçi āteş-i firāķuñ ciger-süz ve nāvek-i hicrānuñ dil-düzdur, omma ne diyem Hāzret-i Fātıma muntazır-ı mürāca’atumdur saña meşğūl olabilmen, ma’zūr dut.»
- 25 Andan daḥı bu ‘özrlē ötüp ma’reke-i kıtāle ḳadem başduķda ol mecālde yetdi ki, Hāzret-i Resūl meğākdan çıkup sāye-i ‘ālemde ḳarār dutmuşdı, pā-būs-ı şerīfine müşerref olup sitāvişler kılup eyitdi : Şir :

2 Hāzret-i —K 4 ol ḥāberden : —S 6 Uḥud ... 8 idüp : —T 6 dağına : ṭağına K, S, Ü 7 itdiler : —K, kıldılar Ü / giribānların : giribān K, B 8 kıldılar : idüp Ü 9 dağı : ṭağı K, S, Ü / mütezelzil : mütezelzil ve müteḥallil oldu S 10 beyt : şir S, —Ü 13 reftār : reftārı S, B / köhen : köhne K, S, Ü, B 15 ‘avrātdan : havātından Ü / ki : —S / ol : —Ü / revān : cānibine revān S, Ü 18 geçdükde : geçdükçe T 19 oğlın : oğlını B / gördi : mecrūḥ gördi S, Ü, görüp B / bir zaḥımla : pür-zaḥımetle B 21 dīdārla : dīdārla K, dīdarūña B 22 eyitdi : itdi T 24 olabilmen : olamam B / dut : ṭut K, Ü, B 25 ötüp : geçüp S, Ü, B / mecālde : maḥalde B 26 meğākdan : —S, şu’beden K, Ü 27 dutmuşdı : ṭutmuşdı K, Ü, B / şerīfine : şerīfiyle Ü, B / eyitdi : itdi T, ki Ü 28 şir : —Ü

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey çerâğ-ı hâne-i şer' ü gül-i gülzâr-ı dîn
Melce'ü'l-âfâk hayrî'l-halk fahrî'l-âlemîn
Nûr-ı râyûnden münevver dide-i hürşid ü mâh
Hâk-i pâyûnden müzeyyen şafha-i rûy-ı zemîn
- 5 Tafşille Fâtıma ahvâlin 'arz idüp, iştîyâkın şerh kılup selâmin ye-
türdi. Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey mestûre mürâca'at kılup Fâtı-
maya hayâtumdan beşâret yetür ve anı benüm huzûruma getir.»
Ol mestûre Hâzret-i Fâtımaya Seyyîd-i Kâyinâtdan beşâret yetü-
rüp, Hâzret-i Fâtıma muẓtarib-hâl üftân ü hîzân ol rezmgâha yet-
10 dükde, Hâzret-i Resûl istikbâl idüp aña tesellî-i hâtır virüp, Hâz-
ret-i Hâtûn-ı Kıyâmet eyitdi : «Ey peder-i büzürgvâr bu 'avrata
şükrâne kabûl itmişem.» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey mestûre mu-
râduñ nedür?» Ol 'avrat eyitdi : «Tevakkûm budur ki 'arşa-i kı-
yâmetde baña ve evlâduma şeff' olasen.» Hâzret-i Resûl tevakkû'n
15 kabûl idüp ve ol 'avrat ruhşat alup şehîdlerinüñ üzerine gitdükden
sonra Hâzret-i Resûl eyitdi : «Âyâ Hamzaya ne vâkı' oldu ola ki,
andan eşer görilmez?» Hâzret-i 'Alî Resûle Hamza şehâdetinden
haber virdi. Beyt :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 20 Ne haberdür bu ki hûn-âbe töker müjgândan
Şabr alur cân-ı hazîn ü dil-i ser-gerdândan
- Hâzret-i Resûl şahâbe ile Hamzanuñ üzerine gelüp, a'zâ-yı pâre
pâresin görüp nâleler çekdi nevhalar kıldı ve gâyetde müte'essir
ve müte'ellim oldu. Zîrâ 'amm-i büzürgvâr ve birâder-i rezâ' olup
hîn-i da'vet-i nübüvvetde hevâdarı idi. Bu hâlete muķârin Şafiyye,
25 ki Hamzanuñ hemşiresi idi, hâzır olup Hâzret-i Resûl anı görüp
oğluna eyitdi : «Vâlideñi bir tedbîrle gelmekden men' idegör ki ka-

1 şer' ü : şer'-i K, B 3 râyûnden : rûyûndan B 5 tafşille : ve tafşille
S, B 9 muẓtarib-hâl : muẓtaribü'l-hâl B 10 virüp : virüp ve K / Hâz-
ret-i : hükemâ Hâzret-i S / virüp : virdükde B 11 eyitdi : itdi T, S 12
eyitdi : itdi T 13 ol 'avrât : —K, —S, —Ü, hâtun B 17 'Alî Resûle : Re-
sûle 'Alî T, 'Alî Hâzret-i Resûle K, B / şehâdetinden : şehâdetin B 17 gö-
rilmez : görünmez K, S 18 beyt : şîr S, —Ü 19 töker : döker K, S, Ü, B
23 ve : olup K / olup : —B 25 ki : kim Ü 26 oğluna eyitdi : ferzendi Zü-
beyre eyitdi yâ Zübeyr B

- 1 rındaşın bu hâlde görmeye.» Ol maḥdûm-zâde anasına istikbâl idüp
eyitdi : «Ey vâlide-i muḥtereme, Ḥazret-i Resûlün rızası senün mü-
râcaʿatüñdedür.» Şafiyye eyitdi : «Ey ferzend, istimâʿ itmîşem ki
5 Ḥamza şehâdet bulupdur ve yakîn ki bu muşîbet rızâ-yı Ḥudâ ve
Resûl içündür; tevaḳkuʿum budur ki baña daḥî taʿziyetinden ve
müşâhedesinden bir şevâb müyesser ola.» Ḥazret-i Resûl ol maz-
lûmenün kemâl-i himmetin ve hüsn-i ihlâşın mülâḥaza kılop ve
ruḥşat-ı mülâkât virüp ittifâkla ʿazâsına iştiğâl itdiler. Hem ol
10 sâʿatde Cebrâʿîl gelüp beşâret getürdi ki Ḥamzanun şafḥa-i âsmân-
da ismi Esedü'llâh ve Esedü'r-Resûl yazıldı. Rivâyetdür ki, Ḥaz-
ret-i Resûl Ḥamzanun cenâzesi üzerine namâz itdükde, yetmiş ne-
fer şehîdün cenâzesin ḥâzır idüp bir bir üzerlerine namâz itdükçe
anun cenâzesin götürmeyüp yetmiş kerre üzerine namâz kıldı.
Nürü'l-Eimme-i Ḥarezmi den nakıldür ki Ḥamza ikinci şehîddür Ehl-i
15 Beytten ve Hüseyin-i mazlûm ḥatimü'ş-şühedâdur. Ve Ḥazret bu-
yurmuş ki : «Kerbelâda Hüseyinle yetmiş nefer-i mücâhid şehîd ola
ve anların üzerine namâz kılmâğa bir mü'min ḥâzır olmaya. Be-
nûm Ḥamza üzerine yetmiş kerre namâz itdügümün biri Ḥamza
içündür ve tetimmesi ol şehîdler içündür.» Rivâyetdür ki bir şehîd
20 dârü'l-ḥarbde ayakdan düşdüğü zamânda hürü'l-ʿayn istikbâle ge-
lüp anunla muşâfaḥa kılop. El-kışşa Ḥazret-i Resûl buyurdi ki Ḥam-
zayı câme-i hûn-âlüdla defn ideler. Ve dârü'l-ḥarb-i Uḥuddan mü-
râcaʿat idüp Medîneye geldükde her cânibden şühedâ-yı Uḥud için
girye istimâʿ idüp, Ḥamza sarâyında nevha istimâʿ itmeyüp Ḥazret-i
25 Resûl buyurdi ki : «Ḥamzanun bu şehirde ehli yokdur ʿazâsın dut-
mağa.»

Meşhûrdur ki, iki vakt iki tâyifeye ḥasret müstevlî olur : Şabâḥ
oldukda her ferzend ki vâlidesinün kinârından durup şefkatler ve

2 eyitdi : itdi T / muḥtereme : muḥterem K, büzürgvâr S, Ü / rızası : rı-
zâ-yı şerîfi S / mürâcaʿatüñdedür : mürâcaʿatındur B 3 eyitdi : itdi T 4
bulupdur : bulmuşdur Ü 7 himmetin : himmetin görüp Ü / ve : —K 8 iş-
tiğâl itdiler : meşğûl olup Ü / hem : ve B 11 üzerine : üzerlerine B / üle-
rine 12 cenâzesin : —K / itdükde : itdüğü Ü 13 şehîdün : şehîd S / bir-
bir üzerlerine : birbiri üzerine B 15 ve Ḥazret : Ḥazret-i Resûl S, B 17
üzerine : üzerlerine B 19 içündür : için B / ki bir şehîd : —S, ki Ü 21 kı-
lop : kıldılar S 22 câme-i : —K 23 idüp : kılop S 24 Ḥamzâ : Ḥamzâ-
nun B / sarâyında : sarâyından S, B 25 dutmağa : tutmağa K, Ü, B 28
kinârından : kinârında B / durup : тұrup K, S, Ü, B

- 1 mihrbânlıklar görür, yetimleri bî-keslik âteşi yakar; her aḥşâm ol-
duḡda her kim kendü menziline müteveccih olur, ḡarīb olanların
ḡatırını serâsîmelik miḡneti yıkar. Nakıldır ki bir peygamber Me-
lekü'l-Mevtden su'âl itdi ki : «Ey ḡazîn-i nuḡûd-ı ervâḡ, bunca ci-
5 gerler ki daḡ-ı müfâraḡatla yakarsen ve bunca ḡanumânlar ki ecel
seyl-âbıla yakarsen, âyâ ḡıḡ kimesneye rahmün gelür mi?» Mele-
kü'l-Mevt eyitdi : «Terahḡum naḡşın şaḡîfe-i ḡatırumdan Ḥazret-i
İzid ref itmişdür, ammâ bu ḡâlle ḡarīblerinün ve yetimlerinün ḡāline
rahmum gelür; zîrâ istirdād-ı emānet zamānı biri peder ve māder
10 yād idüp âb-ı ḡasret dîde-i ḡam-dîdeden töker ve biri yār ü diyārı
firâḡından âh-ı ḡasret çeker?» Şî'r :

Fe'ilâtün Meḡâ'ilün Fe'ilün

- Seyl-i eşk-i yetim ü âh-ı ḡarīb
Mevc urup şu'le çekse şām ü seḡer
Ḳaḡresi şafḡa-i zemîni dutup
15 Şu'lesi âsmāna ide eser

Rivāyetdür ki cemî'e-i muḡâcir ve enşâruñ 'avrâtına ḡükm oldı ki
Ḥamzanuñ serâyına cem' olup kendü şehîdlerinün 'azāsın anda
dutalar. Ve Ḥazret-i Resûl muḡâcir ve enşâruñ ol fi'illerinden ḡāyet-
de ḡoşnûd olup du'â kıldı.

- 20 Ey 'azîzler, mulâḡaza kıluñ ki Ḥazret-i Resûl Ḥamzanuñ bi-kesli-
gine rahm itdüḡi yirde Kerbelâda Ḥüseynle bunca evlādı şehîd
olup mâtemlerin dutmaḡa kimesne olmaduḡı ecluden eger mükedder
olsa ve anuñ rızası için cemî'e-i maḡlûḡât-ı zemîn ü âsmān 'azâ
dutsa ḡarīb ü 'acîb olmaz. İmām-ı Muḡyî's-Sünne Me'âlimü't-Tenzilde
25 naḡl itmiş ki : «Vâḡı'a-i Kerbelâdan muḡaddem ḡumre-i şafaḡ yokdı
ol vâḡı'adan soñra zâhir oldı.» Beyt :

1 bî-keslik : bî-kesligi T, bî-keslik S / aḡşâm : şām T 2 kendü : —T 7
eyitdi : itdi T / naḡşın : naḡşını B / saḡîfe-i ḡatırumdan : —S 8 İzid : İzid-i
ta'âlâ S, Ü / ve yetimlerinün : —B 9 māder : māderi S 10 töker : döker
K, S, Ü, B 11 ü âh-ı : âh ü B / şî'r : kıḡsa K, beyt Ü 14 ḡaḡresi : ḡaḡre-
sini Ü / zemîni : rüzḡârı S / dutup : tutup K, Ü, B 16 muḡâcir : muḡâci-
rün B 18 dutalar : tutalar K, Ü, B / ol : bu B / ḡāyetde : ḡāyet B 21 rahm :
rahmet B 22 dutmaya : tutmaya K, Ü, B 23 ve : —S / cemî'e-i : —B 24
dutsa : tutsa K, Ü, B 25 yokdı : yoḡdı K / yoḡıdi S, B 26 beyt : şî'r : S

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şanma kim gül-gün şafağdandır sipih-r-i bî-vefâ
Dâmen-i devrânı dutmuş hün-ı Âl-i Muştafâ

- Şevâhidü'n-Nübüvvede meştûrdur ki 'Abdülmelik-i Mervân meclisinde bir gün vâkı'a-i Kerbelâ zikr olunurdu, Züheyrî hâzır idi, nakl
5 itdi ki : «Ol gün havâlî-i Mescid-i Akşada hiç seng-rîze yirinden götürmediler ki anuñ altında bir kaçre kan görmediler.» Ve 'Uyûnû'r-Rızada mezkûrdur 'Alî bin Mūsâ Rızâdan ki buyurmuş : «Ceddüm Hüseyn şehid olduğda âsmân hün-bâr olup haşkâ ki yüz biñ firışte-i rahmet anuñ intikâmın almağa eflâkden merkez-i hâke indiler, ammâ ruşşat bulmadılar ve hâlâ ravza-i mübarek üzerinde müy-i
10 julide ve rüy-ı hırâşide ile 'azâsına meşgûldürler.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Kerbelâ deştinde şâh-ı Kerbelânuñ hâline
İttifâk-ı 'âm olup mecmû'-ı 'âlem ağladı
Pâye-i 'arş-ı mu'allâda töküp Cibrîl eşk
15 Ravza-i Rıdvânda ruh-ı Nüh u Âdem ağladı

Şehâdet-i Ca'fer

- Üçinci şehid Ehl-i Beytten Ca'fer-i Tayyârdur. Rivâyetdür ki, Ca'fer cemî'-i şahâbe ile Habeş cânibine hicret itdükte Nesâsî 'aleyhe'rahme anuñ irşâdiyle müselmân oldu. Ve Kâf'a-i Hayber feth olunduğda Hâzret-i Resûl mülâzemetine müşerref olup Hâzret anuñ
20 huşûşında buyurmuş ki : «Eşbehte hulukî ve halkı» (اشبهت خلقی و خلقی)¹ Fi'l-vâkı' bu nihâyet ta'zîmdür. Rivâyetdür ki Hicretün sekkizinci yılında Hâzret-i Resûl Ca'feri Mürhil-i Gassânî harbine irsâl itdi

2 devrânı : devrân K, devrâna S / dutmuş : tutmuş K, Ü, B 3 Melik-i : Melik bin B 4 Züheyrî : Züheyr K, Züheyr anda B 6 altında : altından K 7 mezkûrdur : meştûrdur ki B / ki buyurmuş : nakıldür ki B 10 mübarek : mübareki S 11 meşgûldürler şi'r : meşgûl olalar Ü 12 Kerbelâ : Kerbelâda B 14 töküp : döküp K, S, Ü, B 16 şehâdet-i : faşl K, faşl-ı şehâdet-i Ü, B / Ca'fer : —K, Ca'fer rağia'llâhi 'anhüm S, Ca'fer-i Tayyâr B 19 müselmân oldu : İslâma geldi B 20 Resûl : —S

¹ Yaradılışım ahlâkıma uydu.

- 1 ve Mu'te menzilinde küffāra mülhāk olup leşker-i İslām üç biñ
mücāhid ve leşker-i Murhīl yüz biñ müfsid olup gāyet keşretde idi,
ammā sipāh-ı zafer-penāh-ı İslām keşret-i sipāh-ı a'dādan endişe
kılmayup bünyād-ı muķātele kıldılar. Ešnā-yı muķātelede Zeyd bin
5 Hāriş, ki 'alemdār-ı sipāh idi, şehīd olup Ca'fer kendü rāyet-i nuş-
ret-āyeti eline alup ve hücūm-ı küffār merkebin saķat idüp, piyāde
ķalup fesaka ve füccār fırsat buldukķa, ķarb-ı şemşirle bāzū-yı
yemīnin beden-i mübārekinden cüdā kıldılar. Ol şāhbāz-ı evc-i
celādet rāyeti bāzū-yı yesāra alup bırakmadı. Bāzū-yı yesārın daķı
10 ķaķ itdiler, rāyeti dişiyile dutup düşmeķe ķoymadı. El-ķışsa bir nā-
merd bir ķarb-ı münker urup ol mażlūmı ayaķdan bırakdı. Aķ-
bār-ı şaķīhada naķldür ki, Hāzret-i İzid hucüb ü estārı ref idüp
Hāzret-i Resūli Mu'te ma'rekesine muţtali' itmişdi. Ve ol Hāzret
dem-be-dem cemī-i aķvāle muţtali' olup aşķāba haber virürdi. Zeyd
15 bin Hāriş ve Ca'fer bin Ebī Tālibūn pāre pāre oldukķarın i'lam
iderdi ve buyururđı ki: «Ca'feri gördüm, Bihişte girüp yāķūtdan
iki şehper peydā ķılup ķayerān ider. Ve bu daķı Hāzret-i Resūlden
naķldür ki buyurmuş: «Ben Ca'feri gördüm mişl-i melek ķuyūr-ı
Bihişte pervāz ider.» Bu cihetden aña Ca'fer-i Tayyār dirler. Ve
20 ba'zı ķaşaşda mestūrdur ki Ca'ferūn yetmiş iki zaķmı olup düş-
dükde, heybet ü şalābetinden hıķ kimesne ķatline iķdām idebil-
meyüp āķirū'l-emr a'dā hücūm idüp anı yirden götürdükde başın
ķaldurup münācāt itdi ki: «İlāhī, benüm ķatlümle 'amm-zādemūn
nāmūsına hālel yetürme.» Hāķ Ta'ālā iki şehbāl iltifāt idüp ķuv-
25 vet-i pervāz virđi ki küffār iķinden uķup Firdevs-i Berīne nüzül
itdi. Şi'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

Ķatīl-i reh-i ıřķ olan sāliki

Hāķuñ iltifātı ser-efrāz ider

1 leşker-i 2 olup : —S 3 keşret-i sipāh-ı: keşret-i S, Ü 5 ki: —K, —S, —B 6 hücūm-ı: hücūm itdükde Ü, B 10 dutup: tutup K, Ü, B / bir 11 bırakdı: —S 12 şaķīhada: şaķīhde Ü, şaķīhadan B 14 virür-
di 'ki: virürdi S, virđi ve Ü, B 16 buyururđı: buyurđı K, Ü 17 ider:
iderdi S, Ü, B 19 bihişte: bihişte T 22 götürdükde: —Ü / başın: baş
B 24 yetürme: yetürmeye S, Ü 25 iķinden: iķinde Ü 26 itdi: ide S /
şi'r: —Ü

- 1 Mezellet türābında görmez revā
 ‘Ulūvv-i maḳām ile mümtāz ider
 Per ü bāl peydā ḳıluḫ lācerem
 Tūyūr-ı bihişt ile pervāz ider
- 5 Her gāh ki ‘Abdullāh bin ‘Ömer, Ca‘ferūn evlādın görürdi, bu
 ‘ibāretle ta‘zīm iderdi ki : «Es-selām ‘aleyke ya’bne zi’l-cenāheyn
 (السلام عليك يا ابن ذي الجناحين)¹» Rivāyetdür Hüseyn-i şehidden ki
 Hāzret-i Resūl Ca‘ferūn aḫvāline muṭṭalī‘ olduḳda anuñ menziline
 gelüp Esmā bint-i ‘Umeşe, ki anuñ zevcesiydi, ḥāzır idüp Ca‘ferūn
 10 etfālını bir bir nevāziş ṭarīḳıyle ser-efrāz itdükde Esmā eyitdi :
 «Yā Resūllāh, bu gün Ca‘fer’ūn evlādını yetimler ṭarīḳıyle nevā-
 ziş idersen, meger Ca‘fer şehādet bulupdur?» Ol Hāzret giryān olup
 anlara şabr ile tesellī virdi. ‘Abdullāh-ı Ca‘ferden mervīdür ki :
 Hāzret-i Resūl gelüp bize ta‘zīyet virdükde ol gāyetde giryāndı ki
 15 ḳaṭarāt-ı eşḳ meḥāsin-i şerīfinden tökilürdi ve buyururdi ki : «İlā-
 hī, Ca‘feri aḥsen-i maḳāma ve eczel-i şevāba iriştür ve ḥālā sen
 anuñ ḥalīfesi olup aḥlāfını ḥısn-ı ḥimāyetünde şaḳla.» Ve ol gün-
 den soñra yine gelüp evlādın ‘azādan ḳıḳarup ḥāṭırların ele aldūḳ-
 da vālideleri yetimler için teşaffu‘ itdükde buyurdi ki : «E-teḥāffine
 20 ‘aleyhim ve ene veliyyühüm fid-dünyā ve’l-āḫireti» (اتحادين عليهم
 وانا وليهم في الدنيا والاخرة)² Rivāyetdür ki Ca‘ferūn sekkiz oḳlı olup
 ikisi ‘Avn ve Muḥammed-i Aşḡar Hüseynle Kerbelāda şehīd oldı-
 lar. Raḥmetü’llāhī ‘aleyhümā. (رحمة الله عليهما)³
- Hāzret-i Resūlullāhuñ bir ibtilāsı daḫı fevt-i İbrāhīmdür. Rivā-
 yetdür ki İbrāhīm Hicretūn yigirmi yılında Māriye-i ḳıbtıyyeden
 25 mütevellid olup ḳābilesi Müselleme nām cāriye idi. Hāzret-i Re-

5 ‘Ömer : —T 6 ki : —S 7 ki : —K 9 gelüp : varup B / idüp Ca‘fe-
 rūn : olup S 10 ser-efrāz : raḥmet S merḥamet Ü / eyitdi : itdi T 13 vir-
 di : virürdi S / ‘Abdullāh-ı : ‘Abdullāh bin K, B 15 şerīfinden : şerīfine S,
 Ü / tökilürdi : dökilürdi K, Ü, B / iriştür : vāşıl eyle K 17 aḥlāfını : —S,
 —Ü, —B 18 ḥāṭırların ele : ḥāṭırlarını S 19 için : gibi T 21 Ca‘ferūn :
 —S, —Ü 25 İbrāhīm : —S 26 Müselleme : Müsellemī K

¹ Ey iki kanatlımın oḳlu, sana selām olsun!

² Dünya ve ahirette onların velisi olduğum halde, niçin endişe ediyorsun?

³ Allah ikisine de rahmet etsin.

- 1 sūlden naıldır ki : «İbrāhīm mütevellid olduğda Cebrā'îl nüzül idüp tehniye tārīkıyle eyitdi : «Es-selāmü 'aleyke yâ ebâ İbrāhīm» (السلام عليك يا ابا ابراهيم)¹. El-kışsa İbrāhīm bir yıl altı ay fezâ-yı hayatda kalup civār-ı rahmete vâşıl oldu. Hâzret-i Resûl anuñ fev-tinden mecrûh olup girye âgâz itdükde 'Abdurrahman bin 'Avf eyitdi : «Yâ Resûlallâh ne sen men' itdün ceza'dan» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ben giryeden men' itmedüm, hırâş-ı rüy ve keşf-i a'zâdan nehy itdüm, âb-ı çeşm-i mâtem-zede bârân-ı rahmetdür ve nişân-ı re'fet. El-'aynu tedma'u ve'l-kalbü yahzenü ve lâ-ekülü illâ mâ-ra-
10 dıye bihî rabbünâ» (العين يدمع والقلب يحزن ولا اقول الا ماضى به ربنا)² Şevâhi-dü'n-Nübüvvede mestürdür ki, bir gün Hâzret-i Resûl Hüseyni bir dizi üzerine ve İbrāhîmi bir dizi üzerine alup nevâzişler iderken Cebrā'îl hâzır olup eyitdi : «Yâ Resûlallâh Hâzret-i Hâk bu iki lü'lü-i şâhvârı bir rişteye muntazam kılup cem' itmez, birinüñ ref'ine rızâ
15 virmek gerek.» Şi'r :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'âilü Fâ'ilün

Ey şehriyâr-ı mesned-i temkin-i 'izz ü câh
Olmaz bir âsmân iki hürşide cilvegâh

- Hâzret-i Resûl eyitdi : «Eger İbrāhīm fevt olsa, ekser-i âlâm bâña müteveccih olur ve eger Hüseyn fevt olsa bâña ve Murtezâya ve
20 Zehrâya müte'ellim olmağ lâzım gelür. Ben musîbet-i hâssı miḥ-net-i 'âma ihtiyâr itdüm.» Ol vâkı'adan üç gün geçdükte İbrāhīm vefât itdi. Ol vâkı'adan soñra hergâh ki Hâzret-i Resûl Hüseyni eline alup iltifât iderdi, dirdi ki : «Merḥabâ ey ferzend-i 'azîzümi fedâsı itdügüm cigergüşem.» Zihî bed-bahtlar ki beyle 'azîze ihâ-

3 el-kışsa İbrāhīm : —K 5 mecrûh : müte'ellim T / girye : girye ü zâr Ü, giryeye B 6 ne : —K, ne ki S / ne ceza'dan : sen halkı ceza'dan men' itdün B 7 eyitdi : itdi T 8 nehy : men' S / rahmetdür : rahmet K, B 9 re'fet : re'fetdür K, B 13 eyitdi : itdi T 15 şi'r : beyt Ü 16 şehriyâr : şehsüvâr K, S 18 eyitdi : itdi T / eger : —K 19 ve eger : eger S, B 20 müte'ellim : —B 21 üç 22 vâkı'adan : —T / Hüseyni : Hâzret-i Hüseyni B 23 'azîzümi : 'azîzüüm 24 fedâsı : fedâ S / ki : kim S / beyle : böyle B / ihânet : ihâneti S, Ü, B

¹ Ey İbrahim'in babası, sana selam olsun!

² Göz yaşarır, kalp hüznlenir; Rabbimizin razı olacağı sözden başka bir söz söylemem.

- 1 net revâ göreler. Kenzü'l-Garâyibde meşûrdur ki bir gün Hüseyn
 Hazret-i Resûl hıdmetinde idi, menziline mürâca'at itmek murâd
 itdi. Hazret-i Resûl Hüseyni melûl görüp eyitdi : «Ne vâkı'dür?»
 Hüseyn eyitdi : «Yâ Resûlallâh bârân baña mecâl virmez ki men-
 5 zilûme gidem.» Hazret-i Resûl du'â kıldı, bârân tevaşşuf idüp Hü-
 seyn menziline müteveccih oldı. Kıyâs idüñ ki kaçre-i bârân ce-
 fâsına mütehammil olmayan a'zâ-yı şerîfine seng-i sitemden ne
 cefâlar yetmiş ola. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Hâr-ı nâvekden gül-i a'zâsı olmuş çâk çâk
 Pây-mâl itmiş gam ol serv-i revânı ey dırığ
 İhtilâf-ı vaż u tuğyân-ı hevâ-yı muhtelif
 Müntaff kılmış çerâğ-ı hânedânı ey dırığ

- Hakkâ ki her zerre-i hâk ve her cüz'-i eflâk tâ rûz-ı kıyâmet her
 zamân hezâr nâle-i dil-süz çekse muşibet-i Kerbelâya vefâ kılmaz
 15 ve ol miñnet-zedeler 'azâsına vâfi olmaz.

1 Hüseyn : Hazret-i Hüseyn B 2 hıdmetinde : hıdmetine S 4 Hüseyn :
 Hazret-i Hüseyn B / eyitdi : itdi T 5 Hüseyn : —S, Hazret-i Hüseyn B
 6 kıyas : ey 'azîzler kıyâs Ü 9 ola şi'r : ola ve ne belâya mütehammil
 olmuş ola beyt Ü

Hâzret-i Seyyidü'l-Mürselinün Keyfiyyet-i Vefâtın Beyân İder

Hemîşe dîde-i başîret birle mü'tâla'a-i evrâk-ı leyâlî vü eyyâm iden
 5 erbâb-ı hâkâyık ve aşhâb-ı ma'ârifet ma'lûm olmuştur ve hemvâre
 'ayn-ı firâsetle müşâhede-i mürûr-ı sinîn ü a'vâm kılan ülü'l-ebşâr-ı
 zevî'l-efhâm arasında vuzûh bulmuştur bu ki, a'yân-ı şâbite-i müm-
 kine müstelzim-i ihâ'tâ-i 'ademdür, ve aşlına râci' olur her mevcûd
 ki vücûdına 'adem mu'kaddemdür. Şî'r :

Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

10 Genc-i bakâ şanma bu vîrâneyi
 İtmeye gör kıble bu büthâneyi
 Mihr götür künbed-i devvârdan
 Resm-i vefâ umma bu gaddârdan
 15 Mülk-i vücûdî 'adem-âbâd bil
 Görme vücûduñ 'ademün yâd kıl
 Açma cihân zâline çeşm-i heves
 'Akdine bil bağlama peyvend kes
 Dut ki cihân mülkini dutduñ tamâm
 20 Sûd ne çün mülkine yokdur devâm
 Dehr nedür âyine-i 'aks-dâr
 Şûret-i âyine-i bl-i'tibâr

Ey 'azîz mu'tlak reyâhîn-i ri'yâz-ı imkâna şebnem-i bakâdan czer-i te-
 râvet yetmemişdür ve sebze-i büstân-ı hayât-ı müste'âr hergiz şehab-ı
 sebâtdan kesb-i ru'tûbet itmemişdür. Kitâbe-i evvân-ı binâ-yı 'âlem

2 mürselinün : mürselin K, —S / seyyidü'l vefâtın : seyyid keyfiyyet-i
 vefâtın S, Risâletün mülk-i fenâdan dârü'l-bakâya intikâl itdüğün Ü 8 mu-
 kaddemdür : mu'kadderdür B / şî'r : —Ü, meşnevî B 11 mihr : mihri S, Ü, B
 12 umma : okıma S 13 vücûdî : vücûd S, B 14 'ademi : 'ademün K, S,
 Ü, B 16 peyvend : peyvendi Ü, B 17 dut tamâm : sûd ne çün mülkine
 yokdur devâm K / dut : tut K, Ü, B / dutduñ : tutduñ K, Ü, B 21 mu't-
 lak : —T 22 büstân-ı : büstâna K 23 evvân : divân K, —S

- 1 raqam-ı «Küllü mahlûkın yemûtü» (كل مخلوق يموت)¹ dur ve
 humre-i tıynet-i benî Âdem hamîr-i mâye-i «külli merzûkın yemût»
 (كل مخلوق يموت)² dur. Şî'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 5 Tama° kıılmañ vefâ mülk-i cihândan
 Vefâ kıandan bu fânî mülk kıandan
 Bu vîrân içre şanmañ genc yokdur
 Cevâhirden leb-â-leb künc çokdur
 Vell °âdet bu olmuşdur ki devrân
 Kıla her genci bir toprağda pinhân
 10 Ger idrâk eyleseñ her zerre-i hâk
 Çeküpdür perdeye biñ cevher-i pāk

- Ne bârgâh-ı haşmetdür ki, tāk ü revākı tãrem-i a'lâya yetdükde
 seyl-i fenâdan tezelzül bulup vîrân olmadı ve ne nakş-ı kãrgâh-ı
 rif'atdür ki zînet ve zîbi derece-i kemâl hâşıl itdükde bâzîce-i
 15 lu°betbâz-ı dehrden şüret-i tağayyür bulmadı. Lâlezâr-ı şahrâ-yı im-
 kândan meşâm-ı idrâke râyiha-i «külli men °aleyhâ fân»
 (كل من عليها فان) gelür ve zemzeme-i bezm-i cem'iyyet-i a'yan-
 dan sem°-i °irfâna işğâ-yı şadâ-yı «külli şey'in hâlikun» (كل شیء هالك)⁴
 kıılır. Şî'r :

2 Âdem: Âdemden S, Ü, B 3 şî'r: —S, meşnevî B 9 toprağda: toprağda K, S, B 12 ne: —K / revākı: revāk K, Ü 13 kãrgâh-ı: nigâr-ı S 18 işğâ-yı: —K 19 şî'r: meşnevî B

¹ Bütün yaratılanlar ölür.

² Bütün rızka kavuşanlar ölür.

³ Herşey fânîdir. (LV/26)

⁴ Herşey helâk olacaktır. (XXVIII/88)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Dehrden ârzü-yı kām itme
Bunda kām isteyüp makām itme
Felek-i tîz -gerd-i tünd-hurām
Hîç nâ-kāma virmemişdür kām
- 5 El-haḫḫ bu hârzâra gül-i murād ümmîdiyle zülâl-i ḫayât-ı girāmî
töken, hâr-ı nedâmetden ḡayr behre görmemişdür ve bu büstâna
şükûfe-i maḫşad temennâsiyle nihâl-i tevâḫḫu¹ tiken zehr-i belâdan
özge mîve götürmemişdür; ittişâl-i şoḫbeti ḫaṭar-ı infişâlden ḫâlî
olmaz ve iltiyâm-ı ülfeti zarar-ı infikâkden emân bulmaz, Şî'r :

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 10 Dünyâya gelen gider zarûri
Müstelzim-i ḡaybdur ḫuzûrı
Devr-i felegûn ḫarârı olmaz
İḫbâlinün i'tibârı olmaz
Dutduñ dutalum cihâmı yek-ser
- 15 Mânend-i Cem ü Ḳubâd ü Ḳayşer
Ne sūd çün 'âḫıbet gidersen
Esbâb-ı cihâmı terk idersen

- Yakın bilmek gerek ki vazî'e ü şerîf ve ḫavî vü za'îf ve 'âlim ü câhil
ve dîvâne vü 'âḫıl ve mest ü huşyâr ve ḫufte ü bîdâr mülk-i 'adem-
den hey'et-i mütesâviye ile çıkup ve 'âlem-i şüretde eṭvâr-ı muḫte-
life ve evzâ'-ı mütenevvi'a ile sülûk idüp hengâm-ı inḫızâ-yı müd-
det-i 'ömr reng-i tesâvî dutup şerbet-i «küllü nefsin zâikate'l-mevti»
(كل نفس ذائقة الموت)¹ içmek muḫarrerddür ve i'tikâd ü i'timâd it-

5 zülâl : zülâle K 6 töken : döken K, S, Ü, B / büstâna : büstân K 7 ti-
ken : diken K, S, Ü, B 8 götürmemişdür : dermemişdür B 9 şî'r : meş-
nevî K, B, beyt Ü 14 dutduñ dutalum : tutduñ tutalum K, Ü, B 16 çün :
çü K 18 'gerek : gerekdür S 21 inḫızâ-yı : iktiżâ-yı T / müddet : —S 22
tesâvî : mütesâvî S / dutup : tutup K, Ü, B 23 i'tikâd : —K / i'timâd : —S

¹ Her nefis ölümü tadıcıdır. (XXIX/57)

- 1 mek gerek ki hîl'at-i zuhûr geyûp feyz-i fıtrat kabûl idenlere id-
râk-i tasalluṭ «Eynemâ tekûnû yûdrikekümü'l-mevt» (ایتانکو
فؤیدرکم الموت) muḳarrerdür. Şî'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

- 5 Gel ey mülk-i dünyâya maḡrûr olan
Mey-i zevkden mest ü mesrûr olan
Giriftâr-ı dâm-ı belâsın şaḡın
Esîr-i dem-i ejdehâsın şaḡın
Giribânunı pençe-i rûzgâr
10 Tıutupdur hâzer kıl serencâm-ı kâr
Seni dâm-ı kabre giriftâr ider
Başun mühre-i rişte-i mâr ider
Gelen bu güzargâha gitmek gerek
Nüzûl eyleyen rihlet itmek gerek
15 Bulınmaz cihân kârgâhında kâm
Ferâḡat maḳâmı degül bu maḳâm

- Fi'l-vâḳi' eger bakâ-yı beşer mümkün olsaydı Ḥayrî'l-Beşer ki naḳş-ı
niḡn «ve lâkin resûla'llâhi ve ḥâteme'n-nebiyyîn (لكن رسول الله والنبيين خاتم)²
dür, bu teşrifle müşerref olmak enseb idi; ve eger devâm-ı
Benî Âdem ihtimâl bulsaydı kāyil-i «Ene seyyidü veledi Âdem»
20 (انا سيد ولد آدم)³ bu sa'âdet istiḥkâḳına aḳreb idi. Delîl-i izâle-i
naḳş-ı ta'ayyünât-ı cismânî bu yeter ki Ḥazret-i Hâce-i Kâyinât
«İnneke meyyitün ve inneküm meyyitün» (انك ميت وانهم ميتون)⁴ ḥiṭâ-
bına muḥâṭab olmuştur; ve şâhid-i taḡayyür-i şüver-i şaḡâyif-i im-

1 fıtrat: —K 2 tasalluṭ 3 muḳarrerdür: tasalluṭ K 3 şî'r: beyt
Ü, meşnevî B 4 dünyâya: dünyâda K / maḡrûr: makrûn S 5 zevkden:
zevklen K 9 tıutupdur: dutupdur S, Ü 11 mühre-i rişte: rişte-i mühre K
16 eger: ger B 23 şüver-i: şüret-i Ü

¹ Nerede olursanız olun, ölüm size ulaşır. (IV/78)

² Lâkin o Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur. (XXXIII/40)

³ Ben Âdem oğlunun efendisiyim.

⁴ Sen elbette ölümlüsün ve onlar da muḥakkak ölümlüdürler. (XXXIX/30)

- 1 kânî bu kifâyet ider ki efḍal-i ‘âlem «Ve mâ ce‘alnâ li-beşerin min-
ḳablîke'l-huld» (وما جعلنا لبشر من قبلك الخلد)¹ hitâb-ı müstetâbın ıṣṡâ kıl-
muşdur. Şi‘r :

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mef‘ûlû Fâ‘ilün

- Devr-i zamânenün ‘adem-i i‘tibârına
5 Şâhid şiyâ‘-ı vâḳı‘a-i enbiyâ yeter
‘Ammâl-i kârḥâne-i aḥvâl-i ‘âleme
Mevt-i Nebî ‘alâmet-i fevt ü fenâ yeter

- Bİ-tekellûf a‘zam-ı meşâyib-i şehîd-i Kerbelâ mevt-i Hâzret-i Muşta-
fâdur, zîrâ mücib-i itâle-i eyâdî-i zulm ü cefâdur. Mücmelen key-
fiyyet-i mevt-i Hâzret-i Risâlet oldur ki ol şem‘i şebistân-ı rişâlet
10 hürşîd-i âsmân-ı nübüvvet Hicretün onıncı yılında edâ-yı Haccü'l-
Vedâ‘ itdükde ‘arefe günü seyâhat-i ‘Arafâtta bu âyet-i kerîme nü-
zül itdi ki : «El-yevme ekmeltü letüm dîneküm ve etmemtû ‘aley-
küm ni‘metî» (اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتى)² Hâzret-i Resûl bu
15 âyetün maзмûnından istişmâm-ı râyiḥa-i intikâl idüp ve bu ‘ibâ-
retün mefḥûmından iḥsâs-ı irtihâl kılup muḥaḳḳaḳ bildi ki teng-
nâ-yı şehâdetden fezâ-yı feraḥ-fezâ-yı ḡayba teveccüh itmek gerek
ve dâr-ı fenâdan mülk-i baḳāya gitmek gerek. Zîrâ ḡaraḡ şeref-i
rişâletden beyân-ı aḥḳâm idi tamâm oldu, ve maḳşûd sa‘âdet-i
20 zuhûrından izḥâr-ı ni‘met-i İslâm idi derece-i kemâl buldı. Pes ekâ-
bir ü eşrâf-ı şaḡâbeyi cem‘ idüp buyurdı ki : «Ey muḥâcir ü enşâr,
benden bu gün zarûriyyât-ı umûr-ı dînüñüz taḥḳîḳ idün fırsat-ı
iktisâb fevt olmadın, ki va‘de-i müfâraḳat ḳarîb olmuşdur ve ḡa-
rîḳ-ı mürâfaḳat intihâ bulmuşdur.» Ve dahı buyurdı : «Ey ḳavm,
25 ‘arşa-i Kıyâmet yevme yenfe‘u’s-şâdîḳîne şıdḳuhum (يوم يرفع الصادقين صدقهم)³
ḳarârgâhıdur ve Kâḏî-i rûz-ı cezâ yevme lâ-yenfe‘u mâlün ve lâ-

7 mevt : fevt S 8 Kerbelâ : Kerbelâya T / mevt : fevt K, Ü 17 şehâ-
detden : cihândan S, Ü 18 dâr-ı : dârü'l B / şaḡâbeyi : şaḡâbe S 22 dînü-
ñüz : dînüñüzü B 23 buyurdı : buyurdı ki Ü, B 26 karârgâhı : karârgâh-
dur S

¹ Senden önce hiç bir beşeri ölümsüz kılmadık. (XXI/34)

² Bugün dininizi ikmal ettim, üzerinize ni‘metimi tamamladım (V/3)

³ Sadıklara doğru sözlerinin fayda vereceği gün... (V/119)

- 1 benüm (يوم لا ينفع مال ولا بنون)¹ güvâhidür, eger ol günde sizden su'âl olınsa ki «Muhammed nice sulûk itdi?» Cevâbuñuz nedür? Şahâbe ittifaqla eyitdiler: «Yâ Resûlallâh senden edâ-yı rişâlet ve ilkâ-yı naşihat istimâ' itdük, şehâdet virürüz.» Pes Hâzret-i Re-
- 5 sül engüşt-i sebbâbe-i kamer-şikâf cânib-i âsmâna kaldırup eyitdi: «Allâhümme'shedü (اللهم اشهد)² ya'nî sen şahid ol.» Rivâyetdür ki Haccü'l-Vedâdan mürâca'at kıldukda esnâ-yı tarîkde Gâdir-i Hum di-mekle ma'rûf menzilde cemâ'atle edâ-yı namâz kıldukdan soñra şa-hâbeye müteveccih olup buyurdi ki: «Elestü bi'l-mü'minîne evlâ
- 10 min-enfusihim» (اَلست بالمؤمنين اولى من انفسهم)³ Ya'nî «Mü'minlere degül miyem nefislerinden evlâ». Huzzar-ı meclis ittifaqla taş-dîk virüp eyitdiler: «Ne'am yâ resûlâ'llâh» (نعم يا رسول الله)⁴ Pes Hâzret-i Murtezânun elinden dutup eyitdi: «Men küntü mevlâhu fe-hazâ 'Aliyyün mevlâhu» (من كنت مولاه فهذا اعل مولا)⁵ ya'nî «Her
- 15 kimün ben mevlâsı idüm 'Alî anuñ mevlâsıdur»; «Allâhümme 'âdi men 'adâhu» (اللهم عاد من عاداه)⁶ ya'nî «İlâhî anuñla 'adâvet kılana 'adâvet kıl»; «Ve vâlî men vâlâhu» (ووال من والاه)⁷ ya'nî «anuñla dost olana dostluk it»; «Vahzil men hâzelehû» (واخذل من خذله)⁸ ve anı hâr dutanı hârdut; «Ve'nşır men naşarahû» (وانصر من نصره)⁹ ve aña nuş-

1 ol: o B / Muhammed: Muhammed sizinle B 3 eyitdiler: —K, it-diler T 5 —şikâf: —şikâfla K, —şikâfın S, B / cânib-i: —K 6 ya'nî: ya'nî ilâhî Ü, B / ol: ol rivâyetdür ki K 8 menzilde: mevzi'de B / kıl-dukdan: itdükden B 11 degül miyem: —B / evlâ: evlâ degül miyem B / huzzar-ı: ol huzzar-ı B 13 dutup: tutup K, Ü, B / eyitdi: itdi T 15 ki-mün: kimün ki B 17 olana: idenlere T, olanlara K, B 18 dostluk it: dost ol B 19 dutanı: tutanı K, Ü, B / dut: kıl Ü, tut K, B

¹ Evladın ve malın fayda vermeyeceği gün... (XXVI/88)

² Allah'ım şahid ol.

³ Ben mü'minlere kendi nefislerinden daha aziz değil miyim?

⁴ Evet, ya Allah'ın elçisi (öylesin).

⁵ Ben kimin efendisi isem, Ali de onun efendisidir.

⁶ Allah'ım ona düşman olana sen de düşman ol.

⁷ Ve ona dost olana dost ol.

⁸ Ve onu hor tutanı hor tut.

⁹ Ve ona yardım edene yardım et.

- 1 rat virene nuşrat vir; «Vādiri'l-hakka ma'ahū hayse mā kān»
(وادراحق معه خيث ما كان)¹ ve muḳārin eyle Hakkı aña kande olur-
sa.» Rivāyetdür ki Fārūḳ Ḥazret-i Murtezānuñ elin dutup telniye
5 lāyi ve mevlāy külli mü'minin ve mü'mine» (يخرج للباين ابى طالب اصحب)
مولای رسولای کل مؤمن ومؤمنه)² Şi'r :

Mef'â'ilün Fe'ilâtün Mef'â'ilün Fe'ilün

Gel ey rızâ-yı Resül isteyen zühûra getir

Nişân-ı devlet-i tevfiḳ ü vâli men vâlâh (وآل من والاه)³

Adâvet-i Esedullâha olma kâyil kim

10 Saña çekilmeye şemsîr-i âdi men âdâh (عاد من عاداه)⁴

Ve bu kelimât-ı hikmet-âmîz esnâsında eyitdi : «Ey kavm beni
âlem-i űukbâya da'vet itdiler. Ol hâlete teveccüh kılup hıfz-ı şalâh
içün «Ḥaleftü fikûme's-sakaleyn kitâba'llâhi ve ıtrete (خلفت فيكم)
15 yan'î mazhar-ı sırr-ı hilâfetüm iki emri-
âzîmdür : Biri Qur'ân ve biri Ehl-i Beyt. Zinhâr tarîḳ-ı muṭâba

- 15 at-
larından muḥâlefet kılmañ ve resm-i muṭâva'atlarından mütecâ-
viz olmañ ki bunlar birbiriyle râbıta-i tamâm bulup, havz-ı Kevser
kenârında baña mülhak olup âsar-ı şükr ü şikâvet zâhir itseler
gerek.» Zihî ümmet-i bî-vefâ ki bu mazmûn muşahḥah olmuş iken
20 akreb zamânda taḥrîf-i mazmûn-ı Qur'ân câyiz görüp Ehl-i Beyte
cefâlar revâ gördiler ve deşt-i Kerbelâda evlâd-ı Resüle izâlar ye-
türdiler. Şi'r :

2 Hakkı : Hakkı T / aña : —K, —S 3 Fārūḳ : Ḥazret-i Resül K / Ḥaz-
ret-i Ömerü'l-Fārūḳ raḍia'llâhu 'anhüm B / dutup : tutup K, Ü, B 4 Je-
ke : —K, —S 6 şi'r : —K, kı't'a B 8 tevfiḳ : mazmûn S 11 eyitdi : itdi
T 12 itdiler : itdiler ve B / hâlete : cânibe S, Ü / hıfz : —Ü 15 âzîmdür :
âzîmedür Ü, B 16 muḥâlefet : mevl-i muḥâlefet 18 âsar-ı : izhâr-ı S 22
şi'r : —K, meşnevî S, B

¹ Nerede olursa olsun onu Hak'la beraber eyle.

² Ne mütlü sana ey Ebu Tâlib'in oğlu, ben seni kendimin ve bütün mü'min ve mü'minelerin efendisi olarak tanıyorum.

³ Ona dost olana dost ol.

⁴ Ona düşman olana düşman ol.

⁵ Arkamdan size iki şeyi emanet bırakıyorum : Allah'ın kitabını ve ailemi.

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ey şer'at şerefinden gâfil
 Hâle-i şer'a dem-â-dem mâyl
 Muştâfâdan ne cefâ yetdi saña
 Ol vefâ-pîşe ne cev'r itdi saña
 5 Ki mükâfâtına bîdâd itdün
 Özüñ âzârına mu'tâd itdün
 Bünye-i şer'ine virdün tağyır
 Âl ü evlâdına çekdün şemşîr
 Ol seni şâhib-i İmân itdi
 10 Luţflar gösterüp ihsân itdi
 Sen anuñ zulm ile ırzın yıkdıñ
 Dâğ-ı bîdâd ile cânın yaqdıñ

- Nürü'l-E'immeden menkûldur ki hengâm-ı tufûliyyetde bir gün
 Hüseyñ-i mazlûm etfâl-i maħalle ile mulâ'abeve meşğûl iken Hâz-
 15 ret-i Resûl hâzır olup anı dutmağa kaşd itdi. Hüseyñ Hâzret-i
 Hâceden firâr idüp, her taraf teveccüh kılup, Hâzret-i Resûl mü-
 te'âkıb revân olup eyitdi : «Yâ Hüseyñ, bu ne nefretdür?» Hüseyñ
 eyitdi : «Yâ Resûlallâh, bu nefret degül belki taħarrük-i silsile-i
 maħabbetdür.» Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Dilberüñ uşşâkdan 'ayn-ı talebdür nefreti
 Men'dendür mihr-i tuğyân-ı maħabbet şiddeti
 İn'tifâ-yı nâr-ı şevk eyler zülâl-i ittişâl
 Men' mıkdarıncadur maḡlûba tâlib ragḡbeti

- Ma'sûk ki 'âşıkdan âheng-i girîz ider, âteş-i maħabbet ve bâzâr-ı
 25 taleb tîz ider. El-kıssa Hâce-i Kâyinât ol aḡsen-i maḡlûkâtı tereḡ-
 düdle dutup, âsmâna müteveccih olup du'â kıldı ki : «Allâhümme

8 âl ü : âl-i K, S, B 13 menkûldür : nakıldür S, meştûrdur B 14 Hü-
 seyn : Hâzret-i Hüseyin B 15 dutmağa : tutmağa K, Ü, B / itdi : kıldı
 K, S, Ü / Hüseyñ : Hâzret-i Hüseyin K / Hâzret-i : —K 16 taraf : tarafa
 S, B / kılup : idüp S, B / müte'âkıb : müte'âkıben B 17 eyitdi : itdi T /
 nefretdür : nefretdür Hâzret-i B 18 taħarrük-i : taḡrîk-i Ü, B 19 şî'r :
 —K 25 taleb : —S, talebi B 26 dutup : tutup K, Ü, B / du'â kıldı ki :
 itdi S

- 1 *hibbehü fe-ehibbehü*» (*اللهم احبه واحبه*)¹ Hem ol sâ'at 'âlem-i gaybdan *hiṭâb* geldi ki : «Yâ Resûlallâh bu maḥabbetle mümtâz itdüğüñ ciger-güşe ve bu iltifâtle ser-efrâz itdüğüñ kurretü'l-ayn deşt-i Kerbelâda şehîd olup dergâh-ı 'âlem-penâhumuza peder-i bü-
5 *zürgvâr* ve birâder-i 'âli-mukdârla ḥâzır olup biri bir darbetle ve biri bir şerbetle ve biri bir ḥarbetle şehîd olup tazallum itseler gerek.» Şî'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- Birinüñ farkı tîğ-i zulmden şaḥ
Dem-i muciz mişâl-i bedr muṭlaḥ
10 Birinüñ zehrden ḥâli diger-gün
Mizâc-ı telḥ gül-tek bağı pür-hün
Birinüñ lâle-veş cisminde yüz çâk
Ciger kanıyle cism-i çâki nemnâk

- Rivâyetdür ki Haccü'l-Vedâda eyyâm-ı Minâ âyet-i kerîme-i «İzâcâ'e
15 naşru'llâhi ve'l-feth» (*إذا جاء نصر الله والفتح*)² nüzûl idüp Ḥazret-i Resûl Cembrâ'le eyitdi : «Ey muḥarreb-i dergâh-ı ulûhiyyet ve maḥrem-i bâr-gâh-ı rübübiyyet, gâlibâ hengâm-ı teveccüh-i 'âlem-i âḥiretdür.» Cembrâ'li eyitdi : «Yâ Resûlallâh, ve'l-âḥiretü ḥayrûn leke mine'l-ülâ.»
20 (*والآخرة خير لك من الأولى*)³ Ḥazret-i Hâce bu âyet istimâ'ından ve bu maзмün ittilâ'ından soñra tehniye-i esbâb-ı intikâle ve tertib-ı âlât-ı irtiḥâle meşgûl olup hemîşe kelime-i ṭayyibe-i «Sübḥâneke'llâhümme'ğfir-lî inneke ente'l-vehhâb» (*سبحانك اللهم اغفر لي انك انت الوهاب*)⁴ tekrâr iderdi. Şahâbe eyitdiler : «Yâ Resûlallâh, bu kelimeyi tekrâr itmekden ne-dür ğaraż?» Ḥazret-i Resûl eyitdi : «Beni 'âlem-i baḳâya da'vet it-

2 *hiṭâb* : nidâ S, B 5 darbetle : ḥarbetle K, S, Ü, B 6 ve ḥarbetle : —Ü / ḥarbetle : darbetle K, S, Ü, B 7 şî'r : —K, meşnevî S, B, —Ü 8 farkı : fevti T 9 mişâl-i : mişâlin T, mişâli S, Ü 10 birinüñ 13 nem-nâk : birinüñ lâle-veş cisminde yüz çâk 11 ciger kanıyla cism-i çâki nem-nâk 12 birinüñ zehrden ḥâli diger-fün 13 mizâc-ı telḥ gül-tek bağı pür-hün K / çâki : ḥâki S, cânî Ü 14 rivâyetdür : el-kıssa rivâyetdür B / âyet-i kerîme-i : âyet-i K, —B 15 nüzûl : âyet-i kerîmesi B 20 tehniyye : tehiyye K 21 kelime-i ṭayyibe : —B 22 tekrâr : kelime-i ṭayyibesini tekrâr B 23 eyitdiler : itdiler T / itmekden 24 ğaraż : itmeden ğaraż nedür B / baḳâya : uḳbâya Ü

¹ *Allah'ım onu sev ve sevdır.*

² *Allah'ım yardımı ve fetih tahakkuk edince... (CX/1)*

³ *Muhakkak senin için ahiret dünyadan daha hayırlıdır. (XCIII/4)*

⁴ *Noksanlıktan münezzeh olan Allah'ım beni başışla, çünkü herşeyi veren sensin.*

- 1 diler.» Ve esnā-yı tekellümde giryān oldu. Eyitdiler : «Yā Resūlal-lāh, mevtden girye itmek Hāzretüñüzden ne münāsibdür, huşuşā ki muhterem ve mağfūr olduğun muḳarrerdür?» Hāzret-i Seyyid eyitdi : «Benüm ıztırābum anuñçündür ki bunca cefā çeküp dāyire-i İmāna çekdiğüm müselmānlar āyā benden şoñra mekāyid-i İblise giriftār olup ne āfetlere muḳārın olalar ve ne miḥnetlere düşüp ne ihānetler bulalar.» El-kışşa ol āfitāb-ı āsmān-ı luṭf u kerem müteveccih-i dergāh olup, bir ay vefātından muḳaddem şahābe-i kibārı ‘Āyişe menzilinde cem° idüp, anları birbirine sıfāriş
- 5 kılup bu du‘āyla ser-efrāz itdi ki «Refe‘akümü’llāh, hedākümü’llāh, ceme‘akümü’llāh, hafāzakümü’llāh, naşarakümü’llāh veffākakümü’llāh» (رَفَعَكُمْ اللَّهُ حَتَّىٰ تَمُوتُوا فِي سَكَنٍ)¹ ve şe-rāyi-ı du‘ādan şoñra vaşıyyet kıldı ki : «Ey ḳavm benüm tevec-cühüm ‘ālem-i bakāya muḳarrer oldu ve āfitāb-ı ḫayātum ruḫşat-ı
- 10 ğurūb buldı; ḫürmet-i Ehl-i Beytümü size tapşurup, sizi tapşurdum ol pādīşāh-ı bī-zevāle ki mülk-i bakāsına ḫalel-i intiḳāl tārī olmaz ve mir‘āt-i ḫayāt-ı mü‘ebbedi küdürret-i fenā bulmaz. Lāyık oldur ki hemīşe tarīḳ-ı tā‘at meslūk idüp müṭāva‘atinden muḫālefet revā
- 15 görmeyesiz ve ḳā‘ide-i aḫkāmina ihṭilāf-ı ārā ile ḫalel yetürmeyesiz ve bir nev‘le sülūk idesiz ki rüz-ı ḳıyāmet sizün ef‘ālünüz beni şermsār itmeye ve dāmen-i mübābātüme netice-i a‘māl-i zemīme-nüzden gerd-i ḫacālet yetmeye.» Şıġār u kibār Hāzret-i Resūlden bu aḫbār-ı müvāḫḫaşı istimā° itdükde ittifāḳla giryān olup eyitdi-ler : «Yā Resūlallāh, bu vāḳı‘a-i ḫāyile ne vāḳt vāḳı‘ olsa gerek?»
- 20 Buyurdi ki : «‘An-ḳarīb vuḳū‘ - pezīr olur.» Didiler : «Yā Resūlallāh, «‘iyāzen bi’llāh» (عِيَاذًا بِاللَّهِ)² bu şūret vāḳı‘ olsa ğasl-i şerīfün ḳansı ḫıdmetkārūña rücū° idersen?» Buyurdi ki : «Aḳreb-i Ehl-i

1 eyitdiler : —K, itdiler T 2 mevtden : mevte K / Hāzretüñüzden : Hāz-retüñden K, Hāzretinden T, Hāzretinde S 3 Seyyid : Resūl B 4 cefā : ce-fālar S, B 10 kılup : kıldı ve Ü 15 sizi tapşurup, sizi tapşurdum : sizi tapşurdum S, tapşurdum ve sizi tapşurdum Ü 20 ef‘ālünüz : ef‘ālünüzi K 23 eyitdiler : itdiler T 24 ‘an-ḳarīb : ‘an-ḳarībū’z-zamān S / vuḳū‘ - pezīr olur : vāḳı‘ olsa gerek B 27 ḳansı : ḳanḳı Ü, ḳanḳı B / idersen : idersiz B

¹ Allah sizleri yüceltsin, doğru yola ulaştırsın, birleştirsın, korusun, yardım etsin ve muvaffak etsin.

² Allah’a sığınırım.

- 1 Beytüm ğaslûme evlâdur.» Didiler : «Ne câme ile cism-i mübâre-
küni defn idelüm?» Buyurdi ki : «Egnümdeki cübbe ile. V e eger
Mısrî hulleler ve Yemenî cämeler dahı olsa câyizdür.» Didiler :
5 «Merkad-i şerîfün ne maķāmda olmaķ münāsibdür?» Buyurdi ki :
«Hālâ mutavaṭṭın olduğum menzilde.» Didiler : «Saña kimler na-
māz itsünler?» Buyurdi ki : «Techiz ü tekfînüm tamām olduķda,
ķabrüm müheyyā kılup cenāzemi ķabrüm kenārında kıoyup daşra
çıkuñ ve bilmiş oluñ ki namāzuma iķdām iden evvel Cebrā'ildür
10 andan soñra Mîkā'ildür ve andan soñra 'Azrā'ildür ve andan soñra
İsrā'ildür cemî-i melāyike ile. Anlardan soñra siz gelüp def'a def'a
namāz idüñ, ammā ibtidā-yı namāz Ehl-i Beytümnden olsun.» Şahābe
bî-iḥtiyār nāle-i zār idüp cyitdiler : «Yā Resûlallāh, seni ķabre kim in-
dürsün?» Buyurdi ki : «Aķreb-i Ehl-i Beytüm ğürüḥı melāyike mu'ā-
venetiyle, ki anlar sizi ğörüp siz anları ğörmeyesiz.» Vaşıyyet tamām
15 olduķda ḥużzār-ı meclis ile müvāda'a kılup, ğāyiblere selām irsāl
idüp buyurdi ki : «Benden soñra dār-ı dünyāya gelüp şerî'atüme iķ-
tidā kılanlara ve ğāyibāne benüm risāletüme mu'terif olanlara kıyā-
mete dek benden selām olsun.» Andan soñra mutaraşsıd-ı peyğām-ı
vişāl ve muntazır-ı ittişāl oldu. Aḥyānen Hicretün on birinci yılında,
20 Şafer ayının yigirmi sekkizinci ğüninde maķbere-i Bakî' ziyāretine
müteveccih olup sükkān-ı buķ'a-i Bakî' içün istiğfār idüp ol miķ-
dār du'a kıldı ki kendüye dahı ārzü oldu ki : «Ey kâş ben dahı
bu buķ'a medfünlarından olup, bu du'āya dāḥil olaydum.» Rivā-
yetdür Ebū Hüreyreden ki dimiş : «Ben ḥāzır idüm ki Ḥazret-i
25 Resûl eyitdi : «Ey Ebū Hüreyre, baña devām-ı ḥayāt-ı müste'ārı ve
likā-yı Perverdigārı ve duḥûl-i dārü'l-ķararı 'arz itdiler, likā-yı Per-
verdigārı iḥtiyār itdüm ve terk-i mäsivā ṭarîķın dutdum.» Nakıldür

2 defn : kefen T / buyurdi : buyurdılar B 4 şerîfün : şerîfin T, şerîfü-
nüz B / buyurdi : buyurdılar B 5 saña kimler : kimler saña S / Cebrā'ıl-
dür : Cebrā'îl ve Ü, B, Cebrā'ildür cemî-i melāyike ile S 9 Mikā'ildür :
Mikā'îl B / 'Azrā'ildür : İsrāfil B 10 anlardan : andan S, Ü, ve andan B
12 eyitdiler : itdiler T / seni : sizi B / buyurdi : buyurdılar B 16 buyur-
di : buyurdılar B 17 kıyāmete : benden B 18 dek benden : kıyāmete dek
B / peyğām-ı : tebliĝ-i B 19 ittişāl : zamān-ı ittişāl S / oldu : olup B 22
kıldı : itdi S / kendüye : kendüleri B / oldu kâş : oldu ey kâşki K, itdi ki ey
kâşki Ü, itdi ve eyitdi kâş B 23 buķ'a : buķ'anuñ B 24. Ebü : ki Ebü
K, Ü, B 25 eyitdi : itdi T 26 duḥûl-i dārü'l : duḥûlü'l S 27 iḥtiyār : 'arz
K / dutdum : ğutdum T

- 1 ki bu gıce ol Hâzret me'mûr oldu ki güristân-ı Baķı'a gidüp
emvâtına istigfâr ide, andan soñra şühedâ-yı Uğud kûbûrın ziyâret
kılup anlar içün şeffî ola. Bu tereddüd esnâsında ol Hâzrete bir
5 Meymûne serâyına gelüp bî-ihtiyâr tekye kıldı ve buyurdi ki : «Ey-
ne'na gâden» (این انا غدا)¹ ya'nî «yarın benüm menzilüm kân-
dedür?» Fâtıma ol Hâzreti muştarib görüp ümmehât-i mü'minâta
eyitdi : «Ey havâtîn-i sa'âdet-hâne-i işmet, Hâzret-i Resûl müte-
kessirdür ve her gün bir menzile gitmek müte'azzır görünür, bir
10 menzilde muķīm olmasına râzî oluñ.» Muḥadderât-ı ḥucerât-ı ri-
sâlet ol şalâha râzî olup muḥarrer itdiler ki Hâzret-i Resûl Âyişe
menziline olup her biri ḥıdmetin anda edâ kıla. Pes Meymûne se-
râyından çıkup bir eli Murtezâ ketfinde ve bir eli Abbâs ketfinde
Âyişe hüccresine gelüp bistere düşdükde ḥummâ-yı muḥriķ peydâ
15 kıldı. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âfitâb-ı şer' idi bulmışdı evc-i irtifâ'
Lâcerem mahrûr olur buldukça rif'at âfitâb
N'ola ger teb ḥiddetiyle aķsa cisminden 'araķ
Berg-i güldür aķıdur farķ-ı ḥarâretten gül-âb

- 20 'Abdullâh-ı Mes'ûddan naķldür ki : «Ben ol vaķt ḥâzır idüm nabzına
el basdukda ḥarâretlerin ġâyetde ziyâde görüp eyitdüm : «Yâ Re-
sûlallâh, bu ne 'aceb teb-i muḥriķdür?» Buyurdi ki : «Her kimün
marażı miķdârıncadur.» Didüm : «Yâ Resûlallâh, bu derde devâ
nedür?» Didi : «Ol ma'bûd ḥaķķıçün, ki benüm nefsum anuñ ḳab-
25 za-i ḳudretündedür, ki hıç kimesneye maraż târî olmaz ki günâh-
ları anuñla tōkilmez. Nite ki bād-ı şarşardan evrâķ-ı eşcâr ve ta-

4 târî: dârî K, cârî' Ü 8 eyitdi: itdi T / mütekessirdür: münkesirdür
K, Ü 11 Âyişe: Hâzret-i Âyişe B 13 Murtażâ: Hâzret-i Murtażâ B / ve:
—B 14 Âyişe: Hâzret-i Âyişe B 15 kıldı şi'r: kılup beyt Ü 16 şer' idi:
şer'ine T, şer' den Ü, şer' ki B 18 aķsa: itse K / cisminden: cisminde K 19
berg: bern T / güldür: gül K, gülden T / aķıdur: aķıdur ve K, aķıpdur T
21 basdukda: başdukda K, Ü, S, B / ġâyetde: —Ü, ġâyet B / eyitdüm: it-
düm T 23 yâ Resûlallâh: —B 24 didi: eyitdi: S, Ü / benüm nefsum:
—B. 25 maraż: bir maraż K / târî: dârî K 26 tōkilmez: dōkilmez K, S,
Ü, B

¹ Yarın nerede olacağım?

- 1 sādüm-i hevādan kaţarāt-ı emţār.» Nakldür Ebü Sa'îd-i Hârezmîden ki, dimiş : «Ben hîn-i maraź ol Hâzrete mülâzım idüm, üzerine bir kaţife çekilmişdi, hiddet-i harâretleri kaţifeden maḥsûs olup buyur-
5 dı ki : «Enbiyânun merâtibi a'lâ olduğı gibi maraźları daḥı eşedd ü aqvâdur. Zîrâ enbiyâ miḥnetlerinin ziyâde olduğın istid'â kılurlar ve miḥnet mücib-i kurb olduğın bilürler.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Renci râḥat dilberün derdi devâdur aşîka
Renci bî-ḥad ol sebebden derdi bî-pâyân olur
Gâfil olmañ döst derdinden kim olduḡça füzün
10 Mücib-i teşrîf-i luţf ü şefkat ü iḥsân olur

Rubâ'i - Ahreb

- Yârün elem-i ıŖkı devâdan yeg olur
Ḥâk-i ser-i kūyî tütüyâdan yeg olur
Uşşâka ḥabîb eyledüğü cevır ü sitem
Gayr itdüğü luţfile şehâdan yeg olur
15 Ve buyurdu ki : «Bu maraź ol zehrün eşeridür ki Ümmü'l - Bîrâmoğ-
lunuñ ziyâfetinde baña virdiler.» Ve her müddetde elemi müceddet
olup bir devâyla def olurdu, ammâ bu nevbet hengâm-ı rıḫlet ol-
mağın iştîdâd buldı. Gâlibâ beden-i şerîfinde ol zehrün eşeri mü-
lâzım olmaḡdan ġaraź şeref-i şehâdetdi. Revḫü'l-Ervâḫda mestûr-
20 dur ki : «Çün baḫr-i feyz-i nübüvvet ve deryâ-yı kemâl-i velâyet
birbiriyle muḡarîn olup «yahrucü minhüma'l-lü'lü'ua ve'l-mercân»
(يخرج منها اللؤلؤ والمرجان) muḡtezâsınca Ḥasan ve Hüseyñ zuhûra
geldiler ve ol şehzâdelerün her biri bir keyfiyyete vâriş oldılar, lâ-
cerem Ḥazret-i Ḥasan ekber olmağın cedd-i büzürgârlarına iḡtidâ

1 Hârezmî: Ḥodri T 2 maraź: maraźda Ü, B 3 çekilmişdi: çekilmiş
T, Ü 5 miḥnetlerinin: miḥnetleri S, miḥnetlerinden Ü 6 kurb: kurbet
T, S / şi'r: —K, beyt T 7,8 renci: renc-i S, Ü, B 9 olmañ: olma T
10 teşrîf-i... şefkat ü: teşrîf ü şefkat baḫş-i B 13 eyledüğü: itdüğü T 14
itdüğü: eyledüğü S / luţfile: luţf ü S / şehâdan: vefâdan K 15 Bîrâm:
Berâm K, T, Behrâm B 20 çün: —S, —B / baḫr-ı: —S 22 Ḥasan: Ḥaz-
ret-i Ḥasan B 23 ve ol: —S, —Ü / şehzâdelerün: şehzâdeler S / keyfiy-
yete vâriş: ketfine süvâr Ü

¹ İkisinden inci ve mercan çıkar. (LV/22)

- 1 kılup elem-i zehrle dünyādan gitdi ve Hāzret-i Hüseyn aşğar olma-
ğın vālid-i ʿālī-miḳdārlarına teşebbüh kılup darb-ı tīgla āḫirete naḳl
itdi. Şiʿr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Zehrden telḥ olalı la'l-i şeker-bār-ı Ḥasan
Zehr kāmın hıç kim ʿālemde şirîn görmedi
Olalı şemşirden pür-hün ten-i pāk-i Hüseyn
İstirāhat bulmadı şemşir teskîn görmedi

- Ve bu daḫı bir münāsebetdür ki Hāzret-i Ḥasan Medīnede cedd-i
büzürgvārınun mücāveretin ihtiyār kıldı ve Hāzret-i Hüseyn mu-
10 tavaṭṭın-ı ʿIrāk olup vālid-i ʿālī-miḳdārınun mülāzımı oldı. Şiʿr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Vādī-i gurbetde tenhālıktan ikrāh eyleyüp
Murtażā Şibbiri hem-ḥāb itdi Aḫmed Şebberi
Kıldılar kısmet velāyet baḫrınun gevherlerin
Ekber olan ekberi ḫıfz itdi aşğar aşğarı
- 15 El-kışşa Hāzret-i Resūl on dört gün bīmār olup ḳazāya mutavaḳḳıf
ḳaldı. Ravzatü'l-Aḫbābda mestūrdur ki iştidād-ı maraẓda Fāṭıma-i
Zehrāyı ḫāzır idüp ṭarīḳ-ı teveddüd ve ḳāʿide-i tefakḳud riʿāyetinden
soñra iḫfāyla bir tekellüm itdi ki Fāṭıma giryān oldı, andan soñra
bir tekellüm daḫı itdi ki endūhu neşāta tebdil oldı. ʿĀyişe eyitdi :
20 «Yā Fāṭıma, āyā ol endūha vesīle ne idi ve bu neşāta sebeb nedür?»
Fāṭıma eyitdi : «Ey muḫaddere-i zamān, Hāzret-i Resūl ibtidā-yı
tekellümde buyurdi ki : «Ey Fāṭıma, her yıl Cebrāʿil tebliğ-i aḫkām
içün bir nevbet gelürdi, bu yıl iki nevbet nüzul itdi; gālibā ecelum
ḳarīb olmışdur ve hengām-ı ḫayātum derece-i nihāyet bulmışdur.»
25 Ben bu ḫaberdan müteʿellim olduḳda buyurdi ki : «Ey ferzend-i

2 tīgla : tīg-ı ābdārla Ü 3 şiʿr : kıṭʿa K, —Ü 7 görmedi : bulmadı K
8 münāsebetdür : münāsibdür K, B 9 kıldı : itdi S, Ü 10 şiʿr : beyt Ü
17 ṭarīḳ-ı teveddüd : —Ü 18 ki : —T, —S / Fāṭıma : Hāzret-i Fāṭıma B
19 ki : —S / endūhu : endūhun T / oldı : kıldı B / eyitdi : itdi T 20 yā
21 eyitdi : —S 20 āyā : yā Ü 21 eyitdi : itdi T 22 tebliğ-i aḫkām : teb-
liğ S 24 derece-i : derece-i şehādete T 25 ferzend-i : duḫter-i T

- 1 'azîz, gam çekme ki saña beşâret virürem iki sa'âdete; biri ol ki efdal-i nisâ-yı ehl-i Bihişt sen olursen ve biri ol ki Ehl-i Beytümün cümlesinden muqaddem sen baña mülâkât kılursen.» Bu müjde istimâ'ındaki tiryâk zehr-i firâkın baña sâz-kâr idüp sürür-ı lâhıktan
- 5 elem-i sâbıka teskîn yetdi ve buyurdi ki : «Ey Fâtıma, çün cemî'e-i nisâ-yı ehl-i 'âlemden senün zürriyâtün a'zam ve makâmuñ efdaldür, lâcerem senün belıyyâtüñ etemm ve ekmeldür; şabr it ve tahammül pîşe kıl.» Ğaraż bu ki ol Ğazretün iştıyâkına, ki eşeddi belıyyâtdur, Fâtıma şabr idüp tahammül pîşe kıla. Fi'l-vâkı'e eger
- 10 müjde-i 'uluvv-i derecât-ı uhrevî ve beşâret-i sümüvv-i mertebe-i ma'nevî mücib-i teskîn-i hâtır olmasa, Ğazret-i Resûlullâh gibi server-i huçeste-likânun âteş-i firâkına ve elem-i iştıyâkına taşabbur ve tahammül hâric-i ihâta-i ihtimâl ve imkândur. Zîrâ âteş-i cânsüz elem-i cân-sitândur. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Ğançer-i hicrân ü tîğ-i kaç u şemşîr-i firâk
Çak çak eylerdi Zehrânun dil-i efgârını
Virmeseydi va'de-i vaşlın virende Muştafâ
Müjde-i zevk-ı vişâl ü devlet-i dîdarını
- Rivâyetdür ki ol serverün teb-i muhriki geldükçe ziyâde olup ve
- 20 harâret-i cism-i latîfi gitdükçe tezâyüd bulup buyurdi ki : «Yeddi kûze ile yeddi kuyudan su getürüp üzerine tökeler ki hıffet bulup mescide teşrif buyura. Hasbe'l-işâre yeddi kûze ile yeddi kuyudan su getürüp ol çeşme-i hayâtun üzerine tökdiler. Fi'l-cümle hıffet bulup, hücreden daşra çıkup cemâ'atle namâz kılup, bir huţbe-i
- 25 hikmet-âmîz inşâ kılup, dergâh-ı Vâcibül-Vücûddan müceddeden şühedâ-yı Uğud için istığfâr ve isti'fâ kıldukdan soñra buyurdi ki :

1 'azîz : 'azîze K, 'azîzem T / sa'âdete : sa'âdetle S, B / ol : oldur K 2 bihişt : beşâret T / olursen : olasen S / ehl-i beytümün : —S 3 müjde : müjdeyi T / istimâ'ındaki : istimâ'ından ki K, Ü / istimâ'ında B 4 tiryâk : tiryâkı K / firâkın : firâkı K / idüp : olup K 5 ey : —Ü 6 zürriyâtün : zürriyetün B 8 iştıyâkına : iştıyâkından Ü 9 Fâtıma : —Ü, Ğazret-i Fâtıma B / eger : ekşer Ü 12 likânun : hişâllün Ü / taşabbur : şabr S, Ü, B 13 ihâta-i : ihâta ve B / cânsüz : cânsüz ve S, Ü 14 şî'r : —K, beyt Ü 18 vişâl ü : vişâl-i S, Ü 21 su : şu K, S, Ü, B / tökeler : dökeler S, Ü, B / ki : ki bir mikdâr S 23 su : şu K, S, Ü, B / tökdiler : döktiler S, Ü, B 24 hücreden : mescidden B / daşra : taşra K, S, Ü, B 26 ve isti'fâ : —B

- 1 «Enşâr benüm havâşumdur, anları gerâmî dutuñ ve haşâlarından
tecâvüz kılıñ.» Ve bir rivâyet dahı oldur ki, ol Hâzretün maraží
tezâyüd bulduķda enşârüñ qarârı qalınayup, mescid-i Nebevî etrâ-
fında tereddüd iderlerdi. °Abbâs ol hâle muṭṭali° olup, Muşṭafâya
5 °arż idüp, Hâzret-i Murtażâ dahı aña muvâfık şerh-i hâl itdükdün
şoñra Hâzret-i Resül yerinden durup eyitdi : «Yâ °Alî, enşâr ne
dirler?» Murtażâ °Alî eyitdi : «Enşâr dirler ki : Hâşâ, eger Hâzret-i
Muşṭafâ dünyâdan naķl idecek olsa ve bu muşîbet vüzûh bulsa bi-
züm ahvâlümüz n’olur ve °uhde-i ri°âyetümüzden kim gelür?» Hâz-
10 ret-i Resül ayağa durup, bir elin Murtażâ ketfine ve bir elin °Abbâs
ketfine birağup, mescide gelüp ve minber üzerine çıkup qarâr dutdı
ve ḥamd ü şenâya muştemil bir ḥuṭbe-i belîğ inşâ kıldı ve enşârı
muhâcire ve muhâciri enşâra mübâlağa-i tamâmla sıfârış kıldı. Ri-
vâyetdür Fażl bin °Abbâsdan ki : «Eyyâm-ı marażda bir gün Hâzret-i
15 Resül benüm elüm dutup, hücreden çıkup ve mübârek başına °ışâbe
bağlayup minber üzerine qarâr dutdı ve Bilâle buyurdı ki : «Nidâ kıl
ḥalk cem° olsun; anlara vaşıyyet kılam ki bu âḥirîn vaşıyyetdür.» Bi-
lâl ḥasbe’l-fermüde nidâ-yı °âlem kılop ve cemî°-i ḥalk ḥâzır olup, ol
Hâzret edâ-yı ḥuṭbeden şoñra buyurdı ki : «Ey fırқа-i İslâm ve züm-
20 re-i enâm, benüm ecelüm qarîbdür; zinhâr benden bedenlerüñüz cü-
dâ olduķda gönülleriñüzle cüdâ olmañ ve nite ki ben sizi ferâmuş
itmezem, siz dahı beni ferâmuş kılmañ. Ey ḳavm, ḥiç peygamber şer-
bet-i baķâ içmemiş ki ben dahı ol şerbeti nüş idem.» Ve bir rivâyet
dahı oldur ki buyurdı : «Ey ḳavm size iblâğ-ı aḥķâm itdüm ve şalâ-
25 ḥuñuza iķdâm kıldum ve belâlara mübtelâ oldum; ḥâlâ şöḥbetüñüz-
den inķıṭâ° itmek mecâlidür ve müfâraķat kılmak zamânıdır; kimüñ
kim bende ḥaķķı var alsun ve kimüñ kim müşķili var su’âl kılsun
ki bârgâh-ı ḳurbe cemî-i da°vâdan münezzeḥ gidüp ve dâmen-i te-

1 havâşumdur : havâşumdandır B / dutuñ : tutuñ K, Ü, B 3 tezâyüd :
zâyid S, Ü / bulduķda : olduķça S, bulduķça B 4 °Abbâs ol hâle : ḥâlî-
ne K 5 Murtażâ : —K 6 Hâzret-i : —S, —Ü / durup : ṭurup K, Ü, B 7
°Alî : —K, —B / eyitdi : itdi T 10 durup : ṭurup K, S, Ü, B 11 birağup :
birağup S, Ü, B / dutdı : tutdı K, Ü, B 12 belîğ : —Ü 15 dutup : ṭutup
K, Ü, B 16 bağlayup 18 ve : —B 16 üzerine : üzere B / dutdı : tutdı
K, S, Ü, B 17 kılam : kılayum ki Ü, B 18 °âlem : °âm Ü, B 23 ey ḳavm :
zîrâ S / baķâ : —S 23 içmemiş : içmemişdür S 25 iķdâm : iķdâm-ı tam
S 27 var : var ise B / kılsun : itsün K

- 1 cerrüdümü 'dest-i ta'alluḡ ve tazallüm dutmaya.» Bu edādan sonra minberden inüp cemā'atle namāz-ı zuhr edā kılup, yine minbere çıkup kelimāt-ı sâbıkı tekrâr kılduḡda ḡuzzâr-ı meclisden bir şahş ayaḡa durup eyitdi : «Yâ Resûlallâh, senün zimmetüñde benüm üç dirhemüm var.» Hâzret-i Resûl ol deynün edāsına ḡukm idüp, 'Alî Murtażâ edā kıldı. Andan sonra şahābeden 'Ukkāşe nām kimesne ayaḡa durup eyitdi : «Yâ Resûlallâh, Tebûk seferinde nākaya tâziyâne havāle kılduñ, nākadan redd olup baña irişdi; ol ḡarbdan ḡayetde müte'ellim oldum. Hâlâ kışâş isterem.» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ce-zâke'llâhu hayran (جزاء الله خيرا)¹ rahmet saña ki bu kışâşı âhirete bırakmayup dünyâda taleb itdün.» Buyurdi ki : «Ey 'Ukkāşe, ol tâziyâne ma'rûfuñ mıdur?» 'Ukkāşe eyitdi : «Bir edîme dutılmış tâziyânedür.» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ol tâziyâne Fâtıma menzilindedür getürsünler.» Selmân Fâtıma serâyına müteveccih olup ḡücreesine yetdüḡde eyitdi : «Es-selâmü 'aleyküm yâ ehle'l-beyt» (السلام عليكم يا أهل البيت)² Selmânun avâzın işidüp Fâtıma eyitdi : «Ey Selmân, ḡacet nedür?» Selmân eyitdi : «Fülân tâziyâneyi Hâzret-i Resûl ister.» Fâtıma eyitdi : «Ey Selmân, ḡâl-i marazda tâziyânenen ḡaraż nedür?» Selmân şüret-i aḡvâlî şerḡ itdükde Fâtıma eyitdi : «Hâzret-i Resûl bîmârdur anda ḡudret-i ihtimâl-i tâziyâne yoḡdur.» Fi'l-ḡâl Ḥasan ve Ḥüseyni ḡâzır idüp eyitdi : «Ey cigergüşeler, ceddünüze bir ḡaḡ müteveccih olmuş ve ḡüsn-i 'adâlet edāsına iḡtizâ ider, ḡidün ve anuñ 'ıvâzına ḡarb-ı tâziyâne ḡabûl idün.» Selmân ve Ḥasan ve Ḥüseyn tâziyâneyi alup mescide geldükde, ehl-i mescidden ḡurûş ü velvele eflâḡe çıkup her biri bir ḡarafdan 25 'Ukkāşeye ilḡâḡ-ı 'afv iderlerdi ki : «Bize bir tâziyâne 'ıvâz biñ tâziyâ-

1 tazallum : —Ü / dutmaya : tutmaya K, Ü, B 2 zuhr : zuhrı B 4 durup : тұrup K, S, Ü, B 5 dirhemüm : diremüm K, S, dirhem Ü, B 5 'Aliyy-i Murtażâ : 'Aliyyü'l-Murtażâ B / şahābeden : aşḡābdan B 7 durup : тұrup K, S, Ü, B / eyitdi : itdi T / seferinde : ḡaḡasında K, seferinden gelürken S, Ü, B 9 eyitdi : itdi T 12 eyitdi : itdi T / edîme 13 tâziyânedür : bir tâziyânedür tutilmuş edîme Ü 12 dutılmış : tutilmuş K, B 14 Fâtıma : Fâtıma-i Zehrâ B / getürsünler : getüreler S, buyurdi ki getüreler B / Selmân : Selmân be-hasbe'l-fermân B 15 ḡücreesine : ḡücre ḡapusına Ü, S, B 16 Fâtıma : Hâzret-i Fâtıma B / şerḡ : 'arż S, B 20 Fâtıma : Hâzret-i Fâtıma B / anda 21 tâziyâne : tâziyâneye ḡudret ihtimâli B 21 eyitdi : eyitdi ki B 22 cigergüşeler : cigergüşelerüm K, B 24 Ḥasan ve Ḥüseyn : Ḥüseyn ve Ḥasan T 26 bize 'ıvâż : bir tâziyâne yerine her birimize B

¹ Allah sana iyilik versin.

² Ey Ehl-i Beyt Allah'ın selâmı üzerinize olsun.

- 1 ne ur, Hâzret-i Resûle müte'arrız olma ve cism-i laîfin âzürde kılma.» Hâzret-i Resûl buyurdu : «Kışâş baña müteveccih olduğda size tâziyâne urılmağ münâsib degül.» Ukkâşe eyitdi : «Yâ Resûlallâh ben ol gün uryândum şihât-i kışâş için sen dahı uryân ol.» Hâzret-i Resûl dürrâ'e-i şerîfi ketf-i laîfinden bırağduğda sükkân-ı haîâyir-i quds ve hużzâr-ı meclis-i ünsden huruş ü efgân eflâke çıkup ci-hâna gavgâ bırağdı. Ukkâşe ki Hâzret-i Resûluñ ketf-i mübârekinde mühr-i nübüvve nazar kıldı fi'l-hâl ol mühr-i mübâreke yüz sürüp tâziyâneyi elinden saldı, didi : «Yâ Resûlallâh benüm bu mübâlağadan iki gırağum var idi, biri ol ki senüñ inşafuñı halka izhâr idem ve biri ol ki : «Men messe cildî lâ-temissehü'n-nâr» (من مس جلدي لا تمسه النار) 'muğtezâsınca beden-i mübârekine yüz sürem ve âteş-i düzağdan amân bulam.» Bu qazıyyeden soñra Hâzret-i Resûl minberden inüp, hâb-gâha gelüp, marazı tezâyüd ve tezâ'uf bulup sem'e-i mübâreki âlem-i qudsden şalâ-yı hân-ı na'îm işğâ kıldı ve tayir-i ruh-ı şerîfi habsgâh-ı dünyâdan nüzhetgâh-ı bakâya müteveccih oldı. Şi'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 20 Ğarîb-i mülk-i vücüd itdi ârzü-yı vağan
Muğarrer oldı ki ruh eyleye vedâ'-ı beden
İrişdi vağt ki şehbâz-ı âşiyâne-i quds
Kıla irâdet ile terk-i habshâne-i ten

- Rivâyetdür ki, ol hâletde Cebrâ'il nüzul idüp eyitdi : «Yâ Habîbal-lâh, Perverdigâr-ı âlem irsâl-i selâm idüp seni mevt ve hayât arasında muhtâr itdi. Eger bakâ-yı hayâta tâlib iseñ hayâtuña bakâ muğadder olsun ve eger mevte râğıb iseñ sühûletle müyesser olsun.» Şi'r :

3 urılmağ : urmağ Ü, B / eyitdi : itdi 5 şerîfi : şerîf T, şerîfin B / bırağduğda : bırağup S 7 bırağdı : saldı T 8 ol : —S, —Ü / yüz : yüzün B 9 şaldı : şaldı K, Ü, B, bırağdı S 11 ol : budur B 12 yüz : yüzüm B 17 şi'r : nazm K, —Ü, kıt'a B 22 eyitdi : itdi T 23 âlem : âlem saña B 24 hayâtuña : hayâta S, eyyâm-ı hayâtuñ B 25 muğadder olsun : bulsun B 26 şi'r : nazm K, —Ü

¹ Benim ci'dime dokunana ateş dokunmaz.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dünyî vü 'uqbî benüm mülkümdür ey fahr-i rûsul
Sen baña bir bende-i şâfi-dil ü şâhib-vaqâr
Re'y re'yüñdür senüñ senden baña yok imtinâ^c
Eyledüm ihsân saña her mülki itseñ ihtiyâr
- 5 Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Cebrâ'îl 'inân-ı ihtiyârımı Hâzret-i Hâk
rızâsına virmişem ve hüs-n-i i'tikâdla dâyire-i tefvîz ü teslîme gir-
mişem fe-inşâ'e ahyânî ve inşâ'e emâtenî» (فان شاء احياني وان شاء امانتي)
Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Hâliküm yegrek bilür benden benüm bihbûdumı
Ben aña tapşurmuşam çokdan ziyân u sûdumı
- Rivâyetdür ki âhîr-i marâzda üç gün Hâzret-i Resûl çıkup ce-
mâ'atle namâz itmedi ve dördinci günde 'asâü'l-âhîr vaktinde Bilâl
südde-i sa'âdet destgâha ve 'atebe-i âlem-penâha gelüp nidâ kıldı
ki : «Eş-şalâtu yâ resûla'llâh» (الصلاة يا رسول الله)² Hâzret istimâ^c
15 idüp buyurdi ki : «Hâk saña ecr-i hayr vire.» Bilâl bir nevbet
dahı eyitdi «Eş-şalâtu yâ resûla'llâh» (الصلاة يا رسول الله)³ Hâzret
cevâb virdi ki : «Ey Bilâl, İzid saña müjde-i rahmet yetüre.» Bilâl
bir nevbet dahı eyitdi : «Eş-şalâtu yâ resûla'llâh» (الصلاة يا رسول الله)⁴
Hâzret bîhûş idi cevab virmedi. Bilâl nevmîd olup giryân giryân
20 cemâ'ate müteveccih oldı eyitdi : «Vâ gavşâh ve'nkîţâ'i recâh ve'nki-
sârî zahrâh, (واغوثاه وانقطاع رجاء وانكسر ظهرا)⁵ dirîğâ ki aşl-ı râbîta-i

2 sen : saña Ü / dil ü : dil-i T 3 senden : bundan S, Ü 4 mülk : mül-
kin S 5 eyitdi : itdi T 8 beyt : şîr S 11 çıkup : çıkmayup T 12 gün-
de : güninde T, gün S, Ü 13 gelüp : geldi ve S, Ü 14 Hâzret : Hâzret-i
Resûl Ü 16 eyitdi : itdi T 17 cevâb 19 Hâzret : —K 18,20 eyitdi :
itdi T

¹ Dilerse beni yaşatır dilerse öldürür.

² Ey Resûlallah namaz vaktidir.

³ Ey Resûlallah namaz vaktidir.

⁴ Ey Resûlallah namaz vaktidir.

⁵ Ey imdadıma yetişen, ey dileğimi yerine getiren, ey belimin direği...

- 1 in'ikād-ı cemā'at terk-i cemā'at kıldı ve esās-ı bünye-i sünnet hıfz-ı silsileden fāriğ oldu.» Şi'r :

Rubā'î - Ahreb

- Derdā ki binā-yı şer' vîrân oldu
Cem'iyyet-i İslām perîşân oldu
5 Virmişdi felek murādımız lutf kılup
Güyā ki bu lutfdan peşimān oldu

- Ol eşnāda cemā'ate Hāzret-i Resûlden fermān yetürdiler ki Ebū Bekr-i Şiddîk imāmet kılup cemā'at mün'akıd ola. Hāzret-i Ebū Bekr hasbe'l-fermān müteveccih-i mihrāb olduḡda, şüret-i mihrāb zebān-ı hālle Resûlün tāk-ı ebrûsından haber virüp, Ebū Bekr ki kâmetin bār-ı hayretle rükû'dan muḡaddem ḡamīde kıldı ve mü-şāhede-i şekl-i mihrābdan çihresine ebvāb-ı firāk açıldı. Bî-ihtiyār efgāna gelüp ve cümle şāḡābe anuñ ittifākıyla giryān olup şādā-yı nevḡalarından Hāzret-i Resûl ḡaberdār olduḡda Fāṭımadan su'āl itdi ki: «Bu ne ḡulḡuledur?» Fāṭıma eyitdi: «Yā Resûlal-lāh, şāḡābe şiddet-i firāḡuñdan fiḡāne gelmişler ve muḡācir ü en-şār endüh-ı müfāraḡatūñden giryān olmuşlar.» Hāzret-i Resûl bir elin Murtezā ketfine ve bir elin Fazl bin 'Abbās ketfine bırāḡup, bir daḡı ḡücrenden çıkup cemā'atle namāz itdi. Ba'zı kütübde mes-türdür ki Ümmü Seleme dimiş: «Ben eyyām-ı marāzda ol Hāzrete mülāzım idüm. Bir ḡün leb-i şekker-bārın müteḡarrik görüp müteveccih-i istimāc oldum, işitdüm ki münācāt ider bu mazmūnla ki: «İlāhî, benüm ümmetüme āteş-i düzaḡdan necāt vir, kıyāmet ḡesābın anlara āsān kıl.» Beyt :

2 şi'r: beyt Ü, kıt'a B 5 kılup: idüp K, S 7 fermān: feryād T / Ebū: Hāzret-i Ebū K 8 cemā'at 9 olduḡda: —K 8 ola: olalar Ü 9 olduḡda: olup Ü 10 zebān-ı ... Resûlün: ḡāliyle Hāzret-i Resûlün K / ḡāl-le: ḡāliyle Ü / virüp: virdi Ü / Ebū: Hāzret-i Ebū B / Bekr ki: Bekrūñ B 11 ki: —K, —S / ḡamīde: ḡamm Ü 12 açıldı: açdı S, B 13 efgāna: fiḡāna B / olup: oldı ki S, B 14 olduḡda: olup K / Fāṭımadan: Hāzret-i Fāṭımadan B 16 firāḡuñdan: firāḡından T, firāḡdan B / gelmişler: gelmişlerdür K, geldiler S, B 18 bırāḡup: bırāḡup K 21 bir 22 oldum: —S / ider: iderdı S 23 necāt: amān Ü / kıyāmet: rüz-ı kıyāmet S, Ü 24 ḡesābın: ḡesābların S / āsān: ırsāl T / beyt: nazm K, —Ü, —S, matlāc B

Fecilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Görün ol pâdişehûn ümmete gam-hârlığın
Ümmet-i bî-ebedün zulm ü sitemkârlığın

Didüm : «Ya Resûlallâh, hâlün nedir?» Didi : «Ey Ümmü Seleme, hengâm-ı vedâ'dur ve dem-i intizâ'». Bu esnâda Murtezâ hâzır olup eyitdi : «Yâ Resûlallâh, vâkıfımda gördüm ki bir zırh geymiş iken üzerümden çıkardılar.» Hâzret buyurdi ki : Ol zırh men idüm ki cemî-i mekkâreden senün penâhuñ idüm; vaqtdür ki ben göçüp, sen tenhâ kalup belâlara giriftâr olasen. Ey 'Alî, zinhâr ki dil-teng olup ceza' kılmayasen ve muşâberetden gayr tarîka zâhib olmaya-sen.» Bu esnâda Fâtıma dahı giryân olup eyitdi : «Yâ Resûlallâh, vâkıfımda gördüm ki elümde bir varak-ı Muşhaf var iken nâgâh elümde gayib oldı.» Hâzret buyurdi ki : «Ey Fâtıma, ol varak men idüm nazaruñdan gayib olsam gerek.» Bu esnâda Hasan ve Hüseyin hâzır olup eyitdiler : «Ey cedd-i büzürgvâr, vâkıfımda gördük ki havâda bir taht-ı revân olup anuñ altında biz baş açuk yürürüz.» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey ciger-güşeler ol taht benim na'şumdur ki siz gîsü-yı müşk-bâr açup, altında yürüyesiz.» Bu vâkıfıalardan ve ta'bîrlerden Ehl-i Beytün nâle vü efgâmı bir gâyete yetdi ki şadâsın felekde melek işitdi. Şî'r :

Fecilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nice gözden gitmesün hün-âbe cânândur giden
Nice cism-i zâr ayakdan düşmesün cândur giden
Nice âlem olmasun ehl-i nazar çeşmine târ
Çün nazardan çeşme-i hürşîd-i rahşândur giden

Rivâyetdür ki eyyâm-i marazda bir gün dahı Cebrâ'îl nüzûl idüp eyitdi : «Yâ Resûlallâh, kendüñi nice görürsen?» Hâzret-i Resûl

2 edebûn : edebin T, B 4 dem-i intizâ' : dem-i intizâ'dur K, —Ü / Mur-tazâ : Hâzret-i 'Alî ibn-i Ebû Tâlib Ü 5 eyitdi : itdi T / ki : —S 6 Hâz-ret : Hâzret-i Resûl K, Hâzret-i Resûl eyitdi B / men : ben K, S, B 7 se-nün : —S, —Ü 9 olup : idüp K 10 Fâtıma : Hâzret-i Fâtıma B / eyitdi : itdi T 12 Hâzret : Hâzret-i Resûl B 13 men : ben K, S, B / Hasan : Hü-seyin T, Hâzret-i Hasan B 14 Hüseyin : Hasan T / eyitdiler : itdiler T 16 eyitdi : itdi T, buyurdi Ü 17 müşk-bâr : müşk-bârıñuzı B / yürüyesiz : yü-rürsiz Ü 19 melek : melekler B / şî'r : —K, —Ü, kıt'a B 21 düşmesin : gitmesin K / cism-i : çeşm-i Ü 22 târ : târ B 25 eyitdi : itdi T

- 1 eyitdi : «Ey birâder, kendümi mehmûm ve mağmûm görürem.» Bir gün daḥı yine bu su'âlî eyitdi, yine ol cevâbı işitdi. Üçinci gün Melekü'l-mevt ve İsmâ'îl nâm bir melek daḥı ittifâkla gelüp Cebra'îl eyitdi : «Yâ Resûlallâh, Melekü'l-mevt bâb-ı sa'âdetde durup
- 5 ruḥşat ister ve hıç benî âdemden ruḥşat taleb itmemişdür.» Hâzret buyurdi ki : «Ey Cebra'îl, ruḥşatdur.» Melekü'l-mevt hücre kapusından girüp selâm virüp edeb tarîkıyle eyitdi : «Yâ Resûlallâh, Hâk beni senüñ ri'âyet-i hâṭuruña me'mûr itmişdür, eger ruḥşat olursa naḳd-i rûḥuñı hıżâne-i bihişte teslîm ideyem ve eger olmaz
- 10 ise geldüğüm gibi Ma'bûduma gideyem.» Hâzret-i Resûl Cebra'îlden yaña naẓar kıldı Cebra'îl eyitdi : «Ey Seyyid-i kâyinât, Hâzret-i İzid müştâk-ı cemâlündür ve ervâḥ-ı enbiyâ ârzü-mend-i vişâlün.» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Melekü'l-mevt, senüñ şemşir-i şalâbetün miḳrâz-ı rişte-i mübâ'adettür ve tîğ-i heybétün şem'î
- 15 şebistân-ı muvâşalat. Hıdmetünde taḳşir itme ki ben daḥı müştâk-ı liḳâyam ve ârzümend-i 'âlem-i baḳâyam.» İbn-i 'Abbâsdan naḳldür ki : «Hâzret-i Resûlün vefâtı günü Hâzret-i İzid buyurdi ki Melekü'l-mevt yir yüzine inüp ruḥşat ḥâsıl itmedin Hâzret-i Resûlün ḳabz-ı rûḥ-ı şerîfin ḳılmaya ve güstâḥâne müte'arrız olmaya.» Me-
- 20 lekü'l-mevt biñ biñ melâyike ile elbise-i mülevven geyüp ve envâ'ı zîb ü ziynet ile müzeyyen olup ol Hâzretün der-i devlet-serâyına geldiler. Melekü'l-mevt bir a'râbî şüretinde mütemessil olup ruḥşat-ı duḥûl istedi. Fâtıma ḥâzır idi, cevâb virdi ki : «Ey a'râbî, Hâzret-i Resûl kendü ḥâline meşgûldür; ḥâlâ mecâl-i mülâḳât degül. Me-
- 25 lekü'l-mevt şadâ-yı bülend idüp bir daḥı ruḥşat istedi, Fâtıma hem ol cevâbı virdi. Üçinci nevbet eşedd-i aşvâtlâ şadâ yetürdi ki Hâzret-i Resûl ḥaberdâr olup Fâtımadan keyfiyyet-i ḥâlî su'al itdi. Fâ-

2 yine bu su'âlî : su'al K, yine Resûl Ü / eyitdi : itdi T, S / yine ol : —Ü

4 Resûlullâh : Resûl S, Ü / durup : ṭurup K, S, Ü, B 5 ruḥşat : ruḥşat-ı duḥûl Ü / Hâzret : Hâzret-i Resûl B 6 ruḥşatdur : ruḥşat vir B 7 edeb tarîkıyle : ol tarîkle K 8 ri'âyet-i : mürâca'at-ı Ü 9 ve : —S, —Ü 11 eyitdi : itdi T / Hâzret-i İzid : Rabbü'l-'Âlemîn B 12 ârzümend-i : ârzü-yı B / vişâlün : vişâlündür K, Ü, B 13 eyitdi : itdi T 15 muvâşalat : muvâşalatdûr K, B / hıdmetünde : hıdmetüne T 17 vefâtı : vefât T 19 ḳabz-ı : üzere gidüp ḳabz-ı S, Ü, B 19 ḳılmaya : itmeye S 20 melâyike : ferişte S 20 ve ... 22 mevt : —S / şüretinde : şüretine B 25 hem : yine B 27 ḥâlî : ḥâl T

- 1 tıma eyitdi : «Yâ Resûlallâh, bir mübrim a'râbîdür, ruḥṣat-i mülâ-kât ister, 'özlre memnû' olmaz ve ma'zeret aña fâyide kılmaz.» Re-sûlullâh eyitdi : «Ey Fâtıma, bilür misen ol a'râbî kimdür?» Fâtı-ma eyitdi : «Allâh ve resûlühü a'lem.» (¹)¹ Hâzret-i
- 5 Resûl eyitdi : «Ol kâṭı^c-ı lezzât ve müferriḳ-ı cemâ'at, ya'nî Me-lekü'l-mevtdür; kabz-ı rûḥum itmege gelmiş. Hıç bâb anâ mesdûd olmaz ve hıç kim def'ine çäre bulmaz. Ruḥṣatdan ğaraḫ hürmet-i ḥânedân-ı nübüvvetdür, yoksa aña ne ihtiyâc-ı icâzet ü ruḥṣatdur.» Fâtıma bu vâkı'adan muṭtaribü'l-hâl olup bîḥûş olduĝda, Hâzret-i
- 10 Resûl Fâtımanuñ sîne-i bî-kînesine dest-i mübârekin koyup bîḥöd olup, Fâtıma kendüye geldükde Resûli bîḥöd görüp taṣavvur kıldı ki, «âlem-i bakâya teveccüh kılmışdur. Feryâd idüp eyitdi : «Ve ebetâh mâ-hâlûke» (²)² Hâzret dîde-i eşk-bâr açup, Fâtımayı giryân görüp eyitdi : «Ey ciger-güşe, ağlama ki ḥamele-i
- 15 «arş seniñ nâle vü zârûndan fiĝâna geldiler.» Ve kendü mübârek eliyle Fâtımanuñ çihresinden sirişkin pâk idüp münâcât itdi ki : «Yâ Rab, bu derdmendi benüm firâķumda şabr ile mümtâz it.» Pes tarîķ-ı tesliyye ile eyitdi : «Ey Fâtıma, benüm rûḥum kabz olınduk-da kelime-i «İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'un» (³)³
- 20 tekrâr idüp taḥâmmül-pîşe kıl ki, her insana İzid her muṣîbetde 'ivâz vîrnek muḳarrerdür ve her taḥammüle biñ taḥammül muḳad-derdür.» Fâtıma eyitdi : «Ey server saña 'ivâz olur mı?» Bu hâle muḳârin ümmehât-ı mü'mînâtı cem' idüp cümlesine takvâ vü tâ'at ve şabr ü kanâ'at vaşıyyet kılup Fâtımaye eyitdi : «Ḥasan ve Hü-seyni ḥâzır it.» Ḥasan ve Hüseyñ ḥâzır olup, selâm virüp, giryân giryân qarşusunda durduĝda cemî'i ḥuẓzâr-ı meclis ittîfâķla giryân oldılar. Beyt :

3,4 eyitdi : itdi T 5 kâṭı^c-ı lezzât : kâṭı' K / müferriḳ-i : mefrûḳ-ı B 6 -mevtdür : -mevt K / rûḥum : rûḥ S, B 7 hürmet-i : ri'âyet-i S, Ü 8 icâ-zet ü : —S 9 hâl : ḥâl ve müşevveşü'l-aḫvâl S, Ü 11 kıldı : itdi S, B 14 eyitdi : itdi T 16 münâcât idüp : eyitdi S 17 firâķumda 18 be-nüm : —S 21 her : —K / muḳarrerdür : muḳarrer B 22 eyitdi : itdi T / server : server-i kāyināt T / olur mı : mı olur S, Ü, B 24 eyitdi : itdi T, eyitdi ki S, Ü 25 giryân : —K / olup : olduĝda Ü 26 durduĝda : ṭurduĝ-da K, S, Ü, B / cemî'i : —S / beyt : —K şi'r S, —Ü

¹ Allah ve resulü daha iyi bilir.

² Babacıĝım, nasılsın?

³ Biz Allah'a aidiz ve dönüşümüz onadır. (II/156)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

- 1 Dem-i vedâ'dur ey çeşm-i ter sirîşk revân kıl
Zamân-ı hecdür ey dil töküp sirîşk figân kıl

- İmâm-ı Hâsan çihre-i pür-ğubâr ruhsâr-ı pür-envârına sürüp ve
Hüseyn dide-i eşk-bâr kefi pâ-yı 'arş miqdârına yetürüp figân ider-
5 lerdî. Ol Hâzret ittîfâkla anlara nezzâre kılup müfârahatlarından
âh-ı hasret çekerdî ve sirîşk-i rîkât tökerdî. Mahtel-i Nûrû'l-
E'immede mestûrdur ki : Ol Hâzret hîn-i vefâtta Hâsan ve Hü-
seyne müteveccih olup dirdi ki : «Ey dirîğâ, yetîmlîk ğubârı çih-
re-i ahvâlünüzi dutup bîkeslik eseri şûret-i efvârûnuzda peydâ oldı
10 ve cem'iyetünüz bozıldı. Âyâ ümmet-i bî-vefâ size ne cefâlar kı-
lalar ve ne bahâne ile müte'arız olalar?» Bu tekellüm esnâsında
bî-ihtiyâr giryân oldı. Ümmü Seleme eyitdi : «Yâ Resûlallâh, se-
beb-i girye nedür?» Hâzret-i Resûl eyitdi : «İnnemâ bekeytü ahme-
ten li-ümmeti. (انا بكت رحمة لا متى)¹ Ya'ne giryân olduğum ümmetüm
15 içündür, zîrâ hüsn-i ihtimâmla şeref-i İslâm bulmuşken ve kâbil-i
kurb-ı İlâh olmuşken benden sonra İblîs igvâsına giriftâr olalar ve
irtikâb-ı kemâl-i ma'siyet kılalar. Hem anlara 'ukûbet-i İlâhî te-
veccüh kıla ve hem benüm sa'fyum zâyî' ola.» Rivâyetdür ki ol es-
nâda 'Alî İbn-i Ebî Tâlibi taleb idüp, Hâzret-i Murtażâ gelüp ol
20 Hâzret ser-i mübarekin bisterden kaldurup, bazı lâzım olan vaşiy-
yetleri edâ kılup emânetleri teslîm itdi. Hâzret-i 'Alîden nakıldır
ki : «Hâzret-i Resûl baña biñ bâb 'ilm ta'lim kıldı ki, her birinden
dahı baña biñ bâb meftûh oldı.» El-kıssa Melekü'l-Mevt a'râbî
şûretinde kapuda durup icâzet taleb iderdî; âkıbet ruşat hâ-
25 sıl idüp hücreye girüp didi : «Es-selâmü 'aleyke eyyühe'n-nebiyy»
(السلام عليك ايها النبي)² Hâzret-i İzid selâmlar yetürüp kabz-ı rûh

2 töküp : döküp K, Ü, B / sirîşk : sirîşkûn S, Ü, B 3 Hâsan : Hüseyn
B / ğubâr : ğubârı S, ğubârîñ B 4 Hüseyn : Hâzret-i Hüseyn B 5 ittî-
fâkla : 'ayn-ı ittîfâkla B 6 tökerdî : dökerdî K, Ü, B 9 dutup : tutup K, Ü
ve tutup B 11 bahâne : bahâneler S, Ü, B 12,13 eyitdi : itdi T 16 kâ-
bil-i : kâbil-i sa'âdet Ü 17 teveccüh : müteveccih K 20 Hâzret : Hâzretün
K, Ü, / ser-i mübarekin : pister ser-i mübarekin B 22 ki : —B 23 da-
hı : —S / bâb : bâb 'ilm Ü 24 durup : tûrup K, S, Ü, B 25 girüp : geldük-
de girip Ü / didi : eyitdi Ü, B 26 rûh : rûhûn K, B, rûh-ı şerîfin S

¹ Ümmetimin rahmeti için ağlıyorum.

² Ey nebi, sana selam olsun.

- 1 itmege fermân itmişdür, fermân nedür?» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Melekü'l-mevt benüm senden bir hâcetüm var.» Melekü'l-mevt eyitdi : «Yâ Resûlallâh nedür hâcetün?» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Benüm rûhum kabz itme Cebrâ'îl gelmeyince.» Melekü'l-mevt
- 5 eyitdi : «Fermân senündür.» Bu hâle muķârın Hâzret-i İzid Rıdvâna buyurdi ki : «Bihîşte âyîn bağlayup hûr ü gûlmânı müzeyyen kıla ve Mâlik-i dūzaħa emr itdi ki nevâyir-i caħîme teskîn virüp hayyât ü 'aķârübün semiyyâtı ref' ola ve sükkân-ı 'âlem-i mülk ü melekût ve ervâh-ı enbiyâ ve gurûh-ı mele'-i a'lä istikbâle
- 10 çıkalar ve huddâm-ı harîm-i 'arş envâr-ı kudsden çerâğlar yaķalar. Ve bu meşâlih müretteb olduķdan soñra Cebrâ'île hüküm oldu ki sündüs-i Bihîştten bir mendîl Hâzret-i Resûle iletüp hıdmetine müşerref ola. Cebrâ'îl giryân giryân geldükde Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey birâder, bunuñ gibi hâletde benden mübâ'adet ihtiyâr idersen sebep nedür?» Cebrâ'îl eyitdi : «Yâ Resûlallâh, senün hıdmetün beni senden dūr itmişdi, saña beşâret getürmişem yâ Resûlallâh en-nîrânu ķad uhmidet ve'l-cinânu ķad zuhrifet ve'l-hûru'l-'aynî ķad züyyinet ve'l-melâiketü ķad şüffifet bi-ķudümi rûhike'l-
- 15 'azîz (*التي ان قد اخذت والجنان قد زخرقت والصور العين قد زينت والملائكة قد*) » Şî'r :
- 20

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

İştîyâķ-ı devlet-i ķurbüñdedür ervâh-ı kuds
Ref'idüp zulmet hicâbın 'arz kıl dîdârũnı
Ravza-i Rıdvâna vaşluñdan naşîb it nev-bahâr
Hûr ü gûlmân bezmine şem' it meh-i ruhşârũnı

- 25 Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey birâder, bu beşâretler hoşdur ammâ baña bir haber vir ki bu haberlerden efďal ola.» Cebrâ'îl eyitdi :

1 eyitdi : itdi T 2 ey 3 eyitdi : —T 4 gelmeyince : gelince B 5 eyitdi : itdi T 10 çıkalar : çıkdılar K / yaķalar : yaķdılar, yaķa S 11 olduķdan : olınduķdan T / oldu : olındı B 12 mendîl : ķandîl Ü 13 eyitdi : itdi T 16 itmişdi : itmişdür Ü, B 20 şî'r : —S, —Ü 26 baña bir : —S, bizê bir B

¹ Aziz ruhunun gelişi için ateşler söndürüldü, cennetler donatıldı, huriler süslendi ve melekler saf saf oldu.

- 1 «Yâ Resûlallâh bihişt senden ve ümmetüñden muḳaddem cemî-i enbiyâya ve ümmetlerine ḥarâm ola.» Ḥazret-i Resûl eyitdi : «Bu ḥaber daḥı hoşdur ammâ bundan a'lâ ḥabere muntazıram.» Cebrâ'îl eyitdi : «Yâ Resûlallâh muḳarrer oldu ki rûz-ı kıyâmet sebḳat ü taḳaddüm-ı tefvîz ü şefâ'at ve tevfiḳ-i istiḥḳâk-ı rahmet saña virile.» Ḥazret-i Resûl eyitdi : «Bu ḥaber daḥı hoşdur ammâ bundan eşref ḥabere mutaraşsıdam.» Cebrâ'îl eyitdi : «Ey ḥâzin-i nuḳûd-ı ḥikmet ve ey emîn-i gencine-i risâlet, nedür maḳşaduñ?» Ḥazret-i Resûl eyitdi : «Ey Cebrâ'îl, ümmetüm fikrindeem âyâ ben-den soñra ḥall-i eşkâl ü ıḡlâḳ-ı mehâmm ve taḥḳîḳ-i muḥkemât ü müteşâbihât-ı âyât-ı kelâm ve temyiz-i ḥalâl ü ḥarâm ve tedbîr-i levâzım-ı şer' ü aḥkâm ve nizâm-ı ka'ide-i İslâma ne vechle iḳdâm ideler ve derdlerine kimden dermân bulalar?» Cebrâ'îl eyitdi : «Ey server, endüh çekme ki anları Ḥaḳ Ta'âlâ kendü penâhında şaḳla-yup, kıyâmet günü senüñ şefâ'atüñi anlara naşîb ide ve ol miḳdâr günâhlardan tecâvüz kıla ki râzî olasen.» Ḥazret-i Resûl eyitdi : «Ḥâlâ râzî oldum ey Melekü'l-mevt ḥıdmetüne kıyâm it.» Melekü'l-mevt ol Ḥazretüñ ḳabz-i rûḥ-ı şerîfine meşḡul olduğda ol Ḥazret saḳf-ı serâya baḳup dirdi : «Yâ refiḳa'l-e'lâ» (يا رفيق الاعلى)¹
- 20 Nâgâh bu kelime ile âlem-i baḳâya intikâl itdi. Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Uçdı ol tāvüs-ı ḳudsî-âşiyân

Gitdi ol Şâhenşeh-i 'ulvî-mekân

Ger cihâna mümkün olaydı baḳâ

Terk idüp gitmezdi andan Muştafâ

- 25 Ve bir rivâyet daḥı oldur ki, Melekü'l-mevt Cebrâ'îlün ḥuzûrında ol Ḥazretüñ rûḥ-ı şerîfin ḳabz idüp Cebrâ'îl a'lâ-yı 'illiyyîne iletđi.

1 ümmetüñden : ümmetinden S, Ü, B 2,4,6 eyitdi : itdi T 7 eşref : a'lâ S / eyitdi : itdi T 8 emîn-i : âyine-i T, âyîn-i B 9 eyitdi : itdi T / fikrindeem : fikrindeyem B 13 kimden dermân : dermân kimden B / endüh : endüh ü gam B 16 günâhlardan : günahlarından S, Ü, B / ki : ki sen T, kim S / eyitdi : itdi T 20 beyt : —S, —Ü, meşnevî B 21 ḳudsî : ḳuds-i S, B 25 Cebrâ'îlün : Cebrâ'îl S, Ü

¹ Ey yüce refik.

- 1 Ve ʿAlī ibn-i Ebī Tālibden nakıldır ki : «Ol hāletde men āsmāndan
şadā-yı «Vā Muḥammedāh» (والمحمداه)¹ istimā^e itdüm.» Rivāyet-
dür ki Ḥāzret-i Nebīden sonra hergiz Fāṭıma-i Zehrāyı kimesne
mütebessim görmedi ol zamāna dek ki Ḥāzret-i Resūle vāşıl oldu
5 ve muṭlak münbaşı olmadı ol vakte dek ki ʿālem-i bakāya tevec-
cüh kıldı. Şiʿr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ağla ey Zehrā ki senden Muşṭafādur fevt olan
Muşṭafā fevti zemīn ü āsmānı ağladur
Efḍal-i ḥalk-ı cihān çıkmış cihāndan lācerem
10 Bu muşṭbet cümle-i ḥalk-ı cihānı ağladur

1 men : ben K, S, Ü, B 2 itdüm : işitdüm K 3 ve olmadı : —K /
müteveccih : teveccüh S, B 6 şiʿr : —K, —Ü 9 efḍal-ı : çıkmadı K

¹ Vah Muhammed, vah!

DÖRDÜNCÜ BÂB

Fâtıma-i Zehrâ Vefâtın Beyan İder

- Perdedâr-ı harem-serây-ı kudret ebkâr-ı âlem-i ervâha ruḥşat-ı tez-
vîc-i ta'ayyünât-ı işbâ' virdükde ḥilye-i isti'dâd-ı âlâmla müzeyyen
5 kılmanın ḥalvetgâh-ı hafâdan mınaşsa-i zuhûra çıkarmaz ve meş-
şâta-i nihân-hâne-i hikmet muḥadderât-ı nufûsuñ dest-i ta'alluḳla-
rın dâmen-i 'aḳd-i ebdâna yetürdükde ḥalel-i istihkâḳ-ı seḳâmla zî-
net virmedin culûs-ı mesned-i şühûda ruḥşat virmez. Şî'r :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

- 10 *Hâk ü eflâk mâder ü pederi*
Çüft olanda meger netîceleri
Elem ü şiddet ü meşakkat imiş
Ġam ü endüh ü derd ü miḥnet imiş
Ki cihân içre yok bulardan gayr
Hem-nişîn-i sülûk u hem-dem-i seyr
- 15 Ġâlibâ 'arûs-ı ḥod-ârâ-yı bî-vefâ-yı cihânuñ peyvendine raġbet kılan
ve 'aḳd-i ittişâline râġıb olan bilmez ki anun mihr-i mü'ecceli naḳd-i
revân ve cihâzı kaṭâr-ı hefte-i eyyâma yüklü emti'a-i miḥnet-i bî-
girândur; ve hemîşe menzîlün firâşı ḥâk-i fenâ ve 'aṭâsı ebr-i belâ
ve hemvâre gülgüne-i ruḥsârı mazlûmlar kanıdur, ve le'âlî-i eṭrâf-ı

1 dördüncü 2 ider —K 2 Fâtıma-i Zehrâ: Ḥâzret-i Fâtıma-i Zehrâ
S, Ḥâzret-i Fâtımatü'z-Zehrâ B 5 çıkarmaz ve: çıkarmazdı K 8 şî'r: —Ü,
meşnevî S 12 endüh ü: endüh K 14 sülûk u: sülûk K 16 'aḳd-ı: suḳde-i
T 17 kaṭâr-ı hefte-i eyyâma: hefte-i kaṭâra K, S, kaṭârı hefte-i eyyâma Ü,
kaṭâr-ı hefte-i eyyâm B / miḥnet: —T, —B

1 bünâgûşî sitem-zedeler eşk-i revânî. Şî'r :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

Zâl-i mekkâredür cihân-ı harâb
 Ğamze-i şühî âfet-i aḥbâb
 Reng-i gülgüne-i izzârı ıyân
 5 Dîdeden ehl-i derd tökdüğü kan
 Tarf-ı rûyında lü'lü'-i lâlâ
 Güher-i eşk-i âşık-ı şeydâ
 Dâne-i hâl-i rûyî dâğ-ı ciger
 10 Tırrası dūd-ı âh-ı ehl-i nazar
 Muḫtarib ḥastalar müdâm andan
 Bulmamış hîç ḥasta kām andan

Mücmelen zamâne-i ğaddâr ve cihân-ı sitemkârûnı ʿadem-i vefâsına şâ-
 hid bu yeter ve kılet-i cefâsına delîl bu kifâyet ider ki, Betûl-i Zehrâ
 gibi gevher-i pâkîze ḥarîm-i ğaybdan fezâ-yı şühûda kadem basduğı
 15 zamândan perde-nişîn-i ʿâlem-i bakâ olana dek bir dem gül-i ruh-
 şârından kaṭarât-ı eşk-i ḥasret güm olmadı ve bir sâʿat gîsû-yı
 müşk-bârından ʿakd-i melâl açılmadı. Gâh miḥnet-i taʿn-ı ḥavâtîn-i
 Kureyş çekdi ve gâh elem-i müfâraḫat-ı peder-i büzürgvârın görüp
 eşk-i lâlegün tökdi; gâh müfâraḫat-ı Murtaẓâ muşibetin gördi ve
 20 gâh aḥbâr-ı şehâdet-i evlâd âna elem yetürdi. Kıt'a :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Veh ki devrân-ı felek Fâtıma-i Zehrânuñ
 Gonçe-i lâle gibi kıldı kara bağırını kan
 Bir zamân geçmedi eyyâm-ı ḥayâtından kim
 Dil-i pür-ḥünını yandurmadı biñ dâğ-ı nihân

1 revânî: revânîdur B / şî'r: meşnevî B 3 ğamze-i: ğamzesi S 4
 reng-i: rûh-ı K, eşk-i Ü, rengi B 5 tökdüğü: dökdüğü K, S, Ü, B 12 cefâ-
 sına: şafâsına K, ḥayâsına S, B / delîl bu: bu delîl B 14 ḥarîm-i: ḥa-
 rem-i K, S / basduğı: başduğı K, S, Ü, B 19 tökdi: dökdü K, S, Ü, B / gör-
 di: görüp Ü, B 20 kıt'a: —K, —S, şî'r Ü, B 24 pür nihân: —K

- 1 Maḥrem-i ḥarīm-i ḡam-ḥāne-i sūz-ı güdāz ruḥsāre-i şāhid-i rāzdan bu tarzla perde salmış ve Meryem-i ḥāme-i müşkīn-tırāzdan hiç tekellüm bu tarzla mütevellid olmamış ki, Ḥazret-i Resulün Ḥadice-i Kübrādan altı evlādı olup ikisi zükür biri Kāsım, ki Ḥazret-i Resül anuñ ismiyle mükennā idi, ve biri ‘Abdullāh ki tayyib ü tāhir demekle ma‘rūf idi; ve benāt-ı muṭahharātuñ biri Zeyneb ve biri Ruḳıyye ve biri Ümmü Gülsüm ve biri Fāṭıma idi. Ve cem‘-i evlādı zamān-ı İslāmda mütevellid olup cümlesinden aşḡar Fāṭıma idi ve mecmū‘ı eyyām-ı ḡayātında ‘ālem-i baḡāya intikāl idüp tecer-ru‘-ı zehr-i firākı Zehrā’dan ḡayre naşīb olmadı. Fāṭıma velādetinde ihtilāf-ı rivāyet çokdur. Ba‘zı dirler ki, vāḡı‘a-i Fīlden yigirmi biş yıl geçdükde mütevellid oldu. Şeyḡ Muḡammed, İmām-ı Muḡammed-i Bākırdan naḡl ider ki, meb‘aşdan biş yıl geçdükde mütevellid oldu. Ve Ravzatü’l-Vā‘izinde mestūrdur ki, Ḥadice Fāṭımaya ḡāmile olduğda Ḥazret-i Resül buyurdu ki: «Ey Ḥadice, Cebrā’ıl baña ḡaber virdi ki şādef-i baṭnuñda olan lü’lü’-i şāḡvār bir şābiyyedür Fāṭıma nām ki, anuñ nesli cevāḡir-i rişte-i imtidād-ı zamān olup kıyāmete dek teselsül bula ve ol silsile-i cevāḡir gerd-i bend-i ‘arūs-ı kāyināt ola.» Rivāyetdür ki müddet-i ḡaml munḡazı olup zamān-ı velādet ḡarīb olduğda, Ḥadice ḡavātın-i Kureyşden ḡābile ṭaleb kıldı. ḡavātın-i Kureyş ve Benī Hāşim eyitdiler: «Sen bize ‘āşī olup Ebū Ṭālib keḡāletinde olan yetīme rāzī olduğñ, biz saña intisāb itmekden ‘ār iderüz.» Ḥadice bu ḡaberdan müte’ellim iken nāḡāḡ ḡalvetinde dört ḡātūn ḡavātın-i Kureyş ve Benī Hāşim vā‘ında zāḡir olup aña ta‘zīm itdiler. Ḥadice anları muḡadderāt-ı ḡabāvil-i ‘Arab taşavvur idüp aşl ü neseblerin su‘āl itdükde eyitdiler: «Ey Ḥadice, Ḥaḡ bizi senūñ ḡıdmetüne me’mūr itdi.» Bu ḡātūnlaruñ biri Sāre zevcet-i Ḥalīl ve biri Meryem bint-i ‘İmrān ve biri Gülsüm raḡı‘a-i Mūşa ve biri Āsiye zevcet-i Fir‘avn.

2 salmış : şalmış K, S, Ü, B / hiç : meşī-i Ü, B 4 ikisi : iki S / biri : birisi B 3 tekellüm : —K 6 ma‘rūf idi : ma‘rūfdur S, B 11 ba‘zı : ba‘zı-lar S, B 12 Şeyḡ 14 oldu : —K, —S 15 Resül : —S, —Ü 18 zamān : nihān Ü 21 eyitdiler : itdiler T 24 ḡalvetinde : ḡalvetden Ü / ḡavātın-i : —S, ḡātūn-ı Ü 27 eyitdiler : itdiler T / Ḥaḡ bizi : bizi Ḥaḡ S 28 ḡātūn-laruñ : ḡātūnlaruñ S, ḡātūnun B / Ḥalīl : Ḥalīldür Ü

- 1 ve bunlar saña dünyâda hıdmetkâr ve âhiretde refîk ü yâr olalar.
Pes biri yemîninde ve biri yesârında ve biri kâfâsında ve biri mu-
kâbelesinde karar dutup Fâtıma mütevellid oldu. Tâhîr ü muṭah-
har ʿâlem-i vücûda kadem basdukda nûr-ı ruḥsârı âsmâna ʿâlem
5 çekdi ve râyiḥa-i müşk-bârından şafḥa-i rûy-ı zemîne gubâr-ı ʿâbir ü
ʿanber çökdi. Şîʿr :

Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün

- Şerʿ gülzârına revnaḳ virdi bir nev-res nihâl
Âsümân-ı dîne pertev saldı bir ferruḥ hilâl
Ol nihâlün berg ü bârından dolup dâmân-ı dehr
10 Ol hilâle kıldı envâr-ı hidâyet intikâl

- Rivâyetdür ki hem ol sâʿatde bihiştten on ʿaded hürî, her biri bir
taşṭ ve ibrikle ḥâzır olup kâbile olan ḥâtûn ol ibriklerden âb-ı
Kevser töküp, Fâtımayı ğasl idüp, bir kâfürgün ḥarîre sarup, Ḥa-
dîceye teslîm idüp ğâyib oldılar. Ḥazret-i Resûl kudûm-i Fâtıma-
15 dan ḥaberdâr olup hücreye geldükde Ḥadîce Fâtımayı ol hırka ile
Ḥazret-i Resûl kinârında koyup Ḥazret aña Fâtıma nâm itdi ve
künyeti Ümmü Muḥammed ve laḳabı Raḍiyye ve Marḍiyye ve Mey-
mûne ve Zekiyye ve Zehrâdur ve anuñ feżâyili ḥadden ziyâde ve
menâkıbı lâ-tuʿad ve lâ-tuḥşâdur. Ravzatü'l-Aḥbâbda ʿÂyişeden
20 menḳıldur ki, andan suʿâl itdiler ki : «Avrât cinsinden Ḥazret-i Re-
sûl kime ziyâde ihtirâm iderdi?» ʿÂyişe eyitdi : «Fâtımanuñ ziyâde
ḥürmetin dutardı.» Didiler : «Cins-i zükûrdan kimün riʿâvetin ef-
zûn iderdi?» Didi : «Alî ibn-i Ebî Tâlibün.» Ve bu ḥaber şıhhate
yetmişdür ki : «Fâtıma biżʿatün minnî» (فاطمة بضعة مني)¹ Rivâ-
25 yetdür ki Ḥazret-i Resûl bir ğazâya müteveccih olup ve Murtaẓâyı

3 dutup : tutup K, Ü, B 4 basdukda : başdukda K, S, Ü, B 5 ʿabîr :
—K 6 ʿanber : —Ü / şîʿr : nazm K, —Ü 8 saldı : şaldı K, Ü, S, B 9 do-
lup K, Ü, tolop S, B 12 taşṭ : taşṭla Ü / töküp : döküp K, S, Ü, B / sarup :
şarup yine K, şarup S, U, B 14 teslîm idüp : teslîm itdi K / kudûm-ı : ka-
dem-i B 16 Resûl : —S, Resûlün B 17 Ümmü : Ebü Ü 20 menḳıldur :
naḳıldur Ü / ʿavrât : ḥavâtîn B 21 eyitdi : itdi T, K, B / ziyâde ḥürme-
tin : ḥürmetin ziyâde B 22 dutardı : tutardı K, Ü, B

¹ Fatma benden bir parçadır.

- 1 hem-rāh alup Ḥasan ve Ḥüseyn tıfl olmağın mürāfaqat kılmadılar. İttifakā zamān-ı ğaybetlerinde bir gün Ḥüseyn Medīne ḥurmālīgında seyr iderken, Şālīḥ bin Ruḳ'a-i Yahūdī fırsat bulup Ḥüseyni alup menziline pinhān itdi. Bir gün peydā olmayup āteş-i mufā-
 5 raqat Zehrā cigerin yakup, yetmiş nevbet ḥücre kapısına gelüp kimesne bulmadı ki anuñ muṭālebetine irşāl ide. 'Āḳıbetü'l-emr İmām-ı Ḥasana eyitdi : «Ey ciger-güşe Ḥüseyn ğāyib olmışdur, taleb it.» Ḥazret-i Ḥasan ıztırābla Medīne bağna gelüp : «Yā Ḥüseyn ebne 'Alī ve yā ḳurrete 'aynen-nebiyyi eyne ente» (يا حسين بن علي
 10 ويا قرة عين النبي ابن انته)¹ diyü tecessüs iderken bir güşeden bir āhū çıkdı. İmām-ı Ḥasan eyitdi : «Yā zabiy e-raeyte ehī Ḥüseynen?» (يا ظبي ارايت اخي حيننا)² Āhū Ḥaḳ fermānıyla mütekellim olup eyitdi : «Ey nūr-ı dīde-i Muştafā ve Murtażā ve ey sürür-ı sīne-i Zehrā «Eḥazehū Şālīḥ ebni Ruḳ'a el-yehūdī ve eḥbe'ehū fi-beytihi.»
 15 (اخذه صالح بن وقعة اليهودي و اخباه في بيته)³ İmām-ı Ḥasan Şālīḥ-i Yahūdānuñ menziline gelüp eyitdi : «Ey Şālīḥ, ḳarındaşum Ḥüseyn senüñ menzilüñdedür baña teslīm it, ta'allül itme yoksa vālidesine 'arz iderem ki küngüre-i gerdüna kemend-i āh-ı ciger-süz atup ve
 20 dest-i niyāzla dāmen-i 'arş dutup bir du'ā ile cemī'i Yahūd cinsin yiryüzinden götürür; veyā vālid-i büzürgvārına şüret-i ḥālī şerh iderem ki tīg-i ābdār ve Zülfiḳār-ı şā'ika-kirdār ile yiryüzin Yahūdiler ḳanından lālezār ider; veyā cedd-i 'ālī-miḳdārına bu vāḳı'adan ḥaber virürem ki hedef-i Kābe Ḳavseyne nāvek-i du'ā revān idüp tātife-i Yahūda müjde-i nüzül-i belā getirür ve ḥürmen-i cem'iyyetlerine
 25 berḳ-i fenā yetürür.» Şi'r :

2 ğaybetlerinde : ğayblarında S, B / 4 itdi : ḳıldı S, Ü 6 kimesne : bir kimesne B 7 eyitdi : itdi T 8 bağna : bağlarına S, Ü 10 iderken : iderdi nāğāh Ü 11 eyitdi : itdi T .. Ḥaḳ fermānıyla : fermānla K, fermān ḥaḳḳıyla Ü / eyitdi : itdi T, didi S 16 eyitdi : itdi T 18 yoksa : yoḥsa S, B 18 kemend-i : —K 19 dutup : tutup K, Ü, B 20 şüret-i ḥālī : aḥvālını S, şüret-i aḥvālını Ü / Zülfiḳār-ı : —S, —Ü 21 yiryüzin : yiryüzünden S, B / ḳanından : ḳanıyla B 25 şer : ḳıṭ'a Ü

¹ Ey Alī'nin oğlu Ḥüseyn, ey peygamberin göz bebeği, neredesin?

² Ey ceylan, kardeşim Ḥüseyn'i gördün mü?

³ Yahudi Salih bin Ruḳ'a onu götürdü ve evinde sakladı.

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Hâzer kıl nâle-i mazlûmdan ey seng-dil zâlim
Ki tîr-i âhunuñ peykânı gerdündan güzâr eyler
Sinân-ı berkdur âh-ı tazallüm ihtirâz it kim
Egerçi seng-dilsen zahmı anuñ taşâ kâr eyler
- 5 Şâlih-i Yahûdî ol feşâhatden müte'essir ve mütehayyir olup eyitdi : «Ey 'azîz vâlideñ kimdür?» İmâm-ı Hâsan eyitdi : «Vâlidem şaffet-i hânedân-ı risâlet ve kıdve-i düdmân-ı nübüvvet, şadef-i şaffet ü 'işmet, gurre-i çihre-i 'ilm ü hikmet, nokta-i dâyre-i me-nâkıb u mefâhir, lem'a-i nâşıye-i mehâmid ü me'âsir, mâder-i sâ-dât-ı mecma'-ı sa'âdât, sem'-i 'arşa-i 'araşât, Betül-i 'Azrâ ya'nî Fâ-tıma-i Zehrâ.» Şâlih eyitdi : «Vâlideñ ma'lûm oldı, vâlidün kimdür?» İmâm-ı Hâsan eyitdi : «Vâlidüm şîr-i Yezdân, şâh-ı merdân, muhad-did-i cihât-ı mekârim, muhterî-i kavânın merâhim, muşallîü'l-kıb-leteyn, kurretü'l-'ayn-ı seyyidü's-sakaleyn, re'isü'l-evliyâ, enîsü'l-en-biyâ ya'nî 'Aliyy-i Murtażâ.» Şâlih eyitdi : «Vâlidün dahı ma'lûm oldı ceddün kimdür?» İmâm-ı Hâsan eyitdi : «Ceddüm gevher-i hıżâne-i Halîl, semere-i şecere-i İsmâ'îl, nûr-ı kandîl-i ta'zîm ü tebcîl, ha-bîb-i Melik-i Celîl ol imâm-ı müfterizü't-tâ'a ki Mekke de namâz-ı ferâyiz kılup Mescid-i Akşâda sünned edâ kıldı ve ahvâl-i kurûn-ı şâbıka ve umûr-ı âtiyeni ahkâm-ı hâliyyeden evzâh bildi. Menzil-i furkân vâzıh-ı İmân, resûl-i sakaleyn, mahrem-i harâm-ı Kâbe Kav-seyn cedd-i sıbteyn, server-i enbiyâ ya'nî Muhammed Muştafâ.» Şâh-zâde edâ-yı menâkıb kıldukça şaykal-ı kelâm-ı mu'ciz-nizâmı Şâlih-i Yahûdî'nün mir'ât-i zamîrinden jeng-i küfr ü dâlâleti tedric ile ref'idüp ve nikât-ı mevâ'ize âmîzi te'sîr-i tamâm kılup қаатарât-ı eşk gözden töküp eyitdi : «Ey şâhzâde, teselsül-i 'ibârât-ı dil-pezirün kemend-i gerden-i cân oldı ve teraşşuh-ı zülâl-i kelimât-ı bî-nazîrün

5 ve mütehayyir: —K, —Ü, —B 6 eyitdi: itdi T 11 eyitdi: itdi T / vâlidevün: vâlideñ K, S, Ü, B 12 eyitdi: itdi T / şîr-i 16 gevher-i: vâlidem şaffet-i hânedân-ı risâlet, kıdve-i düdmân-ı nübüvvet şadef-i 'işmetdür ve ceddüm gevher-i K 15 'Aliyy-i: 'Aliyyü'l B / eyitdi: itdi T / ceddüm: —T, —B 17 Halîl: Celîl T 20 ve 21 İmân: bildi umûr-ı âtiyeni ahkâm-ı hâliyyeden evzâh-ı imâm-ı K 26 töküp: döküp K, S, Ü, B / eyitdi: itdi T

- 1 hadîka-ı itikâda tervîh-i tarâvet bırakup riyâz-ı revânumı hurrem kıldı.» Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Gevher-i deryâ-yı hikmetdür kelâm-ı dil-keşün
Tâyir-i dil şaydına her nüktesi bir dânedür
Rişte-i 'irfâna cân-perver sözüñ dürler düzer
Söz budur kim sen didün gayrûñ sözi efsânedür

- 10 Ey nûr-ı dîde, birâdertün saña ol zamân teslîm olunur ki beni dâ-yire-i İmâna çeküp kelime-i İslâm 'arz idesen.» İmâm-ı Hasan aña İmân 'arz idüp, Şâlih-i Yahüdî ihlâsla müselmân olup, Hâzret-i Hüseyni evinden çıkarup, üzerinde bir tabağ direm nişâr idüp Hasana teslîm itdi ve Hasan Hüseyni Fâtıma huzûrına getirüp şeref-i kudûmından miñnet-i müfârakat nihâyete yetdi. Beyt :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 15 Ol ki 'ışk içre beni şöhre-i devrân itdi
Gıtdi gam geldi ferağ cümle küdüret gitdi
- 15 Şâlih-i Yahüdî bir günden sonra yetmiş nefer Yahüdî akrabâsından müselmân idüp der-i hücre-i tahâret ziyâretine gelüp, dergâh-ı 'âlem-penâha yüz sürüp tazarru' itdi ki : «Ey ma'sûme, hâtâ kıldum günâhumı 'afv it.» Fâtıma eyitdi : «Ey Şâlih ben günâhuñdan geçdüm ammâ peder-i büzürgvârından dañı isti'fâ taleb kıl ki ol server-i evliyâ ve ser-defter-i aşfiyâdur.» El-kıssa Şâlih-i Yahüdî Hâzret-i Muştafâ seferden mürâca'at idene dek şabr idüp, Murtażanuñ hüdmetine müşerref olup şüret-i hâlin 'arz itdükde Hâzret-i Murtażâ eyitdi : «Ey Şâlih, ben tecâvüz kıldum ammâ cedd-i 'âlî-mikdârından dañı istid'â-yı 'afv itmek gerek, ki seyyid-i enbiyâ ve ef-

1 bırakup : bırakup B 2 şî'r : kıt'a Ü 7 zamân : vâkıf S, B 8 aña İmân : kelîme-i islâmî B 10 üzerinde : üzerine K, S, Ü, B 12 yetdi : geldi S / beyt : şî'r S, B 14 gitdi gam geldi : geldi gam gitdi S, Ü 17 penâha : penâhına S 18 Fâtıma : Hâzret-i Fâtıma B / eyitdi : itdi T 21 Muştafâ : Murtażâ S, Ü 23 eyitdi : itdi T / ey Şâlih : —S 24 ki : sen ki S

- 1 al-i alk-ı udadur.» alıh giryn giryn azret-i Resl ıdme-
tine gelp arz-ı al itdukde azret-i Resl buyurdu ki : «Baa
art-ı İslmla mazeretn mabuldr; amma asan ve useyn
5 te'azz olmuşdur, istifar itmek gerek.» alıh-ı b-are şahrlara
duşup feryd  fin iderdi ki : şi'r :

Mefl Filt Mefil Filn

- Y Rab esr-i dm-ı bel v muşibetem
Mustara-ı teltm-ı bar-ı alletem
Ber-i gnh yadı bin-yı vcdumı
10 Ram it ki zillet ile talebkr-ı rametem

- On yeddi gn ser-geşte v serşime geztp, te'essf  taayyrle
nevhalar klup, on sekizinci gnde Cebra'l azret-i Resle selm-ı
Melik-i Cell getrtp eyitdi : «Ey seyyid, ol b-arenn tvbesin
abl itdm ve gnhına alem-i afv ekdm; beşret vir, mjde
15 yetr.»

- Ey azz te'emml kl ve naar it; gr ki bir kimesne azret-i u-
seyin bir zaman mabs idp atır-ı mbarekin azrde klmaıla
ne midr taarrudan şonra mafr oldu. y ne ola anlarun a-
vli, ki da'v-yı İslmla ol ma'şmı t-i şıka-brla pre pre
20 klup, itdukleri amelden istifar itmeyeler ve aşl dmen-i te'essf
ve taayyr dutmayalar. şi'r :

Filtn Filtn Filtn Filn

Ey tken zlm ile evld-ı Resln anını
Olmamış gya aber gva-yı maşerden saa

2 ki : ey şalıh , ki senn B 4 zsına : zsından K, S, , B / a :
azret-i a S, , B 6 iderdi : idp dirdi S / şi'r : rub' T, — 11 on :
el-ķıřřa on  / te'essf  taayyrle : te'essf iderdi ve taayyr ile ,
taassr ve taayyrle B 21 dutmayalar : utmayalar K, , B / şi'r : —K,
— 22 tken : dken K, B / anını : anı B

1 Mest-i cām-ı cehl ü gafletsen özüñden bî-haber
 Havf yok Hâkdan hacâlet yok peyemberden saña

Huzayfe-i Yemânîden nakıldır ki : «Bir gün Hâzret-i Resûl hıd-
 metinde idüm, mağrib namâzın edâ kılup fâriğ olduğda hücre-i
 5 tahârete müteveccih oldı, ben dahı ‘akabince revân oldum, gör-
 düm bir şahs-ı mehûb hıdmetine gelüp anuñla müşâveret kıldı ve
 gâyib oldı. Ol Hâzret benden vâkıf olup eyitdi : «Ey Huzeyfe ne
 hâcetüñ var?» Eyitdüm : «Yâ Resûlallâh, gelmişem ki benüm için
 ve vâlidem için taleb-i gufrân idesen.» Buyurdı ki «Ğafera’llâhü
 10 leke ve li-ümmike» (غفر الله لك ولأمك)’ ve buyurdı ki : «Ey Huzey-
 fe ol şahs ki benümle müşâveret iderdi gördüñ mi?» Didüm :
 «Belî Yâ Resûlallâh.» Buyurdı ki : «Ol bir melekdür ki hergiz bun-
 dan âkdem yiryüzine nüzul itmemişdür. Hâzret-i İzziden ruşşat
 hâşıl idüp benüm selâmumla müşerref olmağa gelmiş. Baña be-
 15 şâret yetürdi ki Fâtıma seyyide-i nisâ’-i bihiştür ve Hâsan ve Hü-
 seyn bihişt nev-cuvânlarınuñ seyyidleridür.» Pes Fâtımaya eyitdi :
 «Ey ferzend, saña bu sa‘âdet yeter ki efđal-i havâtîn-i dünyâ ve
 âhîret olasen.» Hâzret-i Hüseyñ-i ‘Alîden nakıldır ki : «Çün Hâk
 Ta‘âlâ bihişti Âdem ve Havvâya erzânî kıldı ve Havvânüñ le‘âfet-i
 20 cemâli te‘şîr-i hevâ-yı bihiştten mütezâ‘if ve mütezâ‘id oldı. Bir
 gün Âdem dikkatle Havvâya nazar salup ve anuñ cemâlin man-
 zûr-ı nazar-ı itibâr kılup eyitdi : «Ey Havvâ, âyâ nakkâş-ı kudret
 kârgâh-ı fıtratda senüñ peyker-i cemâlünden ecmel şûret çekmiş
 mi ola?» Fi’l-hâl bârgâh-ı ‘izzetden Cebra’île hükm oldı ki : «Âdemi
 25 Firdevs-i a‘lâ seyrine hidâyet kıl.» Âdem nüzhet-serây-ı Firdevse
 kâdem basdukda gördi bir bisât-ı mürtefî‘ üzere elbise-i mükellel ü
 muraşşa‘la bir cemîle karâr dutmış ki şa‘şa‘a-i nûr-ı cemâlinde
 sâhat-i bihişt münevver olmuş ve le‘âfet-i ruhsârına dîde-i hûr ü
 gılman mütehayyir kalmış; nûrdan fark-ı mübârekinde bir efser-i

1 cām-ı cehl ü : cehl-i cām-ı K, S, cām-ı cehl-i B 7 eyitdi : itdi T / ne :
 —S, —Ü, —B 8 eyitdüm : itdüm T, ben eyitdüm B 9 idesen : idesiz B
 14 selâmumla : selâmuma S, Ü 16 pes : —K / eyitdi : itdi T 18 Hüseyñ-i :
 Hüseyñ bin K, —B 21 salup : şalup K, S, Ü, B 22 eyitdi : itdi T 26 bas-
 dukda : başdukda K, S, Ü, B / üzere : anda K 27 dutmış : tutmuş K, Ü, B

1 Allah senin ve annenin günahlarınızı bağışlasın.

1 dirahşân ve her kulağında bir güşvâre-i gâltân. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Lâle-i ruhsârı olmuş zîver-i bāğ-ı bihişt
Hâk-i pâyı huld bâğın eylemiş 'anber-sirişt
Şun° mi'mârı binâ kıldukda kaşr-ı hüsnini
5 Müşk-i nâb ü lâle-i hamrâdan itmiş hâk ü hıst

Âdem mütehayyir olup eyitdi : «Ey Cebrâ'îl bu ne cemîledür ki
müşâhede-i hüsnî hayret-fezâ ve mülâhaza-i cemâli dil-rübâdur.»
Cebrâ'îl eyitdi : «Bu Fâtıma-i Zehrâdur, bint-i Muḥammed Muş-
tafâ ve başındaki efser-i dirahşân zevci 'Aliyy-i Murtaẓâdur. Bu
10 güşvârelerinin biri Ḥasan-ı Müctebâdur ve biri Hüseyin-i Kerbelâ.
Âdem eyitdi : «Ey Cebrâ'îl bunlar ne zamânuñ halkıdurlar?» Ceb-
râ'îl eyitdi : «Ey Âdem, egerçi bunlar 'âlem-i şüretde senden zuhûr
idecekdürler, ammâ hıkatleri dört biñ yıl senden mukaddem vâkıf
olmuşdur.» Şî'r :

Me'âlü Fâ'ilâtü Me'âlü Fâ'ilün

15 Ben ser-bülend-i 'âlem idüm 'âlem olmadan
Hâk-ı derüñ makâmum idi Âdem olmadan
Devlet beni bırakmış idi âsitânüña
Âdem bihişt halvetine mahrem olmadan

20 'Âyişeden menkûldür ki : «Bir gün Ḥazret-i Resûl üzerinde bir ki-
sâyî peşmîne olup, Murtaẓâ ve Fâtıma ve Ḥasan ve Hüseyin ol
kisâyî altına alup buyurdi ki : «İnnemâ yürîdü'llâhu li-yüzihibe

1 güşvâre-i : güşvâre-i dūr-i B / şî'r : —Ü, kıt'a B 3 sirîşt : sirîşk Ü, B
6,8 eyitdi : itdi T / Muştâfâ : Muştâfâdur B 9 Murtaẓâdur : Murtaẓâ B
10 güşvârelerinin : güşvârların K, güşvârelerini S, Ü / Müctebâdur : Mücte-
bâ K, S, Ü, B / Hüseyin-i : Hüseyin-i şehîd-i S, Ü, Hüseyin-i şâh-ı şehîdân-ı B /
Kerbelâ : Kerbelâdur K, S, B 11,12 eyitdi : itdi T 13 idecekdürler : ide-
ceklerdür K, S, B 14 şî'r : nazm K, beyt Ü, kıt'a B 19 'Âyişeden : 'Âyi-
şe-i şiddikadan B 20 Murtaẓâ : Ḥazret-i Murtaẓâ B 21 altına : eline B

- 1 'ankümü'r-ricse ehle'l-beyt) (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت)¹ ve hem ol dört kimesnenüñ huşuşında buyurdu ki : «İnnî ahrubu li-men hârebeküm ve eslim li-men sâlemeküm» (انى احرب لمن حاربكم واسلم لمن سالكه)² Ya'ni «Ben harb iderem anlaruñla ki sizüñle harb ider ve şulh iderem anlaruñla ki sizüñle şulh ider.»
- 5 Hâzret-i Fâtıma sekkiz yıl Mekke'de mülâzım-ı Muştafâ olup kerâmât ve işârarınuñ nihâyeti yokdur. Ol cümledendür bu ki, bir gün Hâzret-i Resûl Mescid-i Hâramda dîvâra tekye kılıp qarâr dutmuşdı. Havâtîn-i 'arabdan bir gürûh-ı müzeyyen ve müretteb
- 10 hıdmetine müşerref olup eyitdiler : «Yâ Muhammed, egerçi milletle senden bigâne yüz ammâ bir şehirde hem-hâne yüz; bu gün bir cem'iyetümüz olup havâtîn-i 'arab cem'dür, iltimâs iderüz ki Fâtıma-ı Zehrâya ruhsat viresen ki bizi müşerref kıla; şâyed hüsni ihtilâtle münkaatı olan rişte-i ülfetümüz tecdîd-i ittişâl bula.» Hâce-i
- 15 Kâynât red-i su'âl câyiz görmeyüp, iltimâsların kabûl idüp buyurdu ki : «Siz gidün, ben Fâtımayı müte'âkıb irşâl ideyem.» Pes Fâtıma huzûrına gelüp eyitdi : «Ey nûr-ı dîde ve ey nuṭfe-i ber-güzide, bize dîvân-ı kazâdan hükm olmuştur ki cefâ gördükce vefâ 'arz ideyüz ve bigânelik müşâhede kıldukça âşinâlık kılayuz.» Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Hârdan hün-rîzlik gördükçe gül handân olur
Şabr iden hayl ü haşem bîdâdına sultân olur
Mihnete şabr eyleyen râhat bulur kim Yüsufa
Saltanat tahtınuñ evvel pâyesi zindân olur

Ey Fâtıma, bu gün havâtîn-i 'arab benden huzûruñı iltimas itdiler

2 hem : —K 4 iderem : iderdüm Ü 7 işâratınuñ : işâretinüñ K, S 8 dîvâne : —S 9 dutmuşdı : tutmuşdı K, S, Ü, B 10 eyitdiler : itdiler T 11 senden : saña Ü / bir : bu S, B. 13 bizi : cem'iyetümüz S 17 eyitdi : itdi T / ber-güzide : güzide S 18 bize : —K, —S, —Ü / kazâdan : kazâdan bize S, Ü / ideyüz : idevüz S, Ü, B 19 bigânelik : bigânelik B / kılayuz : kılavuz S, Ü, B / şî'r : —Ü 20 hünrîzlik : hünrîzlik S

¹ Ey Ehl-i Beyt, Allah sizden kötülükleri uzaklaştırmak ister. (XXXIII/33)

² Sizinle savaşanlarla savaşırım, sizinle barış edenlerle barış yaparım.

- 1 ki cem'iyetlerin feyz-i kudümünle müşerref kılasen; ve ben dahı
kabul itdüm. İmdi şart-ı vefâ-yı 'ahd hüsn-i rızâ-yı şerîfündür.» Fâ-
tıma eyitdi : Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Sen şehensâh-ı serîr-i 'adlsen
Ben senün bir bende-i fermānu'ām
Ribka-i hükümünden itmen inhîrâf
Nişe kim perverde-i ihsānu'ām

- Ey peder-i büzürgvâr, vefâ-yı 'ahdüne ikdām iderem, ammâ mü-
tehayyirem ki ne kisvetle ol mahfile girem. Hâlâ 'Utbenün ve Şey-
10 benün ve Ebû Cehlün benât ü ezvâcî elbise-i elvânla mesnéd-i rif'at-
de oturmuşlar, ben bu cāme-i muraqqâ' ve çāder-i peşmîne ile hâ-
zır olduğda Hammālete'l-Haṭab bir yañadan müte'arrız ola ve Hind-i
ciger-hār bir taraftan teşnî' kıla.» «Ey mahdüm, anlaruñ nazarları
kâşirdür, nezzāre-i 'ālem-i mā'nā kılmazlar ve 'ālem-i şüretden ğayr
15 'ālem olduğın bilmezler.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Merdüm-i şüret-perestün himmeti kûtâh olur
Maḥv-ı zevk-i mā'nādan kaçan āġâh olur

- Bunu diyüp eşk-i ḥasret dīde-i eşk-bārdan ruhsārına tōkilürdi.
Ḥāzret-i Resül eyitdi : «Ey ciger-güşe, melül olma ki bize nisbet
20 elbise-i fāḥir libās-ı taqvādur ve tāc-ı muraşsa' iklîl-i 'ilm ü rızādur;
'arūs-ı nev-bahāruñ pîrāye-i cemāline ne i'tibār, çün şarşar-ı ḥazān
tasalluṭıyla tārāc olur ve şāhid-i şem'ün efser-i zer-nigārına ne i'ti-
mād, çün rişte-i ḥayātın ol kâṭ' kıılır.» Şî'r :

1 ki : kim K 2 imdi : —Ü / 'ahd : —S 3 eyitdi : itdi T / şî'r : —K, —Ü
6 itmeñ : itmem B 6 ribka-i : ni'met-i K / itmeñ : itmez K 7 nişe : nite
K, Ü, B 8 'ahdüne : 'ahdüne herdem K 11 oturmuşlar : oturmuşlardur B
13 kıla : kıla didi Ḥāzret-i Resul eyitdi B / mahdüm : nūr-i dīde B 15
beyt : —Ü, şî'r : B 18 eşk-bārdan : eşk-bārından S, B / tōkilürdi : dōkilür-
di K, S, Ü 19 eyitdi : itdi T 20 fāḥir : fāḥire S, B 23 ol : mîkrāz-ı fe-
nā Ü / şî'r : —Ü, kıt'a B

Rubâ'i - Ahreb

- 1 Mağşüduñ eger dîn ise dünyâdan geç
Allâha yapış cümle-i eşyâdan geç
Tapşur nem-i eşk ü şu'le-i âha 'inân
Ya'nî ki serâdan ve Süreyyâdan geç
- 5 Bu muhâvere eşnâsında Cebrâ'îl nüzûl idüp eyitdi : «Yâ Resûlâl-lâh, hükmdür ki Fâtımayı ol cem'iyete irsâl idesen ki yümni-
kademinden ba'zı esrâr-ı nihân münkeşif olsa gerek.» Hâzret-i Re-
sûl buyurdi ki : «Ey Fâtıma, Cebrâ'îl irsâlûne fermân yetürdi.»
Fâtıma eyitdi : «Yâ Resûlallâh, bende muhâlefet yok idi, ammâ
10 mülâhaza kılurdum ki dünyâ mâtem-serây-ı âhiretdür, bu mâtem
serâda sûr ü sürûra hâzır olmağ ne münâsib; çün hükmi-i mu'tâ'-ı
İzid mü'ekked fermân-ı şerifünüz vâkı' oldu, dahı ne çâre.» Pes
mıknâ'a-i 'iffet fark-ı mübârekine alup ve çâder-i 'işmet perde-i
beden-i laţif kılup, hücreden âfitâb-ı tâbân gibi tenhâ daşraya ka-
15 dem basdı. Şi'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

Ṭulû' itdi burcından ol âfitâb
Bırağdı cemâlineñ âfâka tâb
Kadem hâke basduğda ol nûr-ı pāk
Kanādîl-i nûr oldu eczâ-yı hāk

- 20 Hâvâtîn-i 'arab dîde-i ğurûr açup mutarassid ve muntazırdı ki
Fâtıma çâder-i pâre pâre ve câme-i ruḳ'a ruk'a ile gelüp bizüm
serîr-i rif'atümüz ve efser-i şefkatümüz gördükde âteş-i hasret bi-
nâ-yı vücûdın yaḳacaḳdur ve seyl-i sirişk ma'mûre-i hayâtın yıḳa-

5 eyitdi : itdi T 7 kademinden : kudûmından Ü, B 8 buyurdi : eyitdi B
9 eyitdi : itdi B / yok idi : yoğıdı S, Ü, B 11 serâda : serâyda B / sûr ü :
—K 13 'iffet : 'iffeti S, B / 'işmet : 'işmeti S, B 14 kılup : idüp S / hü-
creden : hücreden çıkup B / daşraya : daşra S, taşra Ü, taşraya K, B / basdı :
başdı K, S, Ü, B 15 şi'r : nazm K, beyt T, —Ü 18 basduğda : başduğda K,
S, Ü, B 20 'arab : Kureyş S / mutaraşşid ve muntazırdı : muntazır ve mü-
tarassid T 21 ruḳ'a : —K / gelüp : —B 22 serîr-i : sürûr-ı S

- 1 cağdur. Nāgāh gördiler ki heybet ve şalābetle bir hātūn-ı ʿuzmā ve bir bānū-yı kübrā encümenlerine sāye-i saʿādet bırağdı ki, şaʿşaʿa-i nūr-ı cemālinden başıra hīre olup debdebe-i haşmetinden dīde-i ʿaql hayret alır. Fark-ı mübāreki iklil-i muraşşaʿla gerdün-
- 5 sāy ve beden-i laṭīfī dībā-yı mülevvenle cilve-nümāy, selāsil-i leʿālīden ğurre-i cebīni pür-zīver ve hamāyil-i muṭallādan serv-i hurāmānı bār-ver, eṭrāf ü cevānibinde meh-veş cāriyeler ve gül-ruhsār hādī-meler; kimi şukka-i çāder-i ʿişmetin edeb eliyle götürmüş ki hākdān-ı dünyādan ğubār-ālūd olmaya, ve kimi dāmān-ı mıknaʿa-i ʿıffetin
- 10 dutmuş ki hārzār-ı dehrden āzār bulmaya, kimi hāk-i reh-ġüzārına gülāb-efşān u ʿūd-sūz ve kimi memerr-i mürürında hāşāk-rüb ve şemʿ-efrūz. El-kışşa ol esās ü esbābla ol mecmaʿa kadem basduğda havātīn-i şanādīd-i Kureyş ol şüküh ü şevkete ve zīb ü ziynete mütehayyir kılup ve kim olduğın bilmeyüp, tevaḫḫufsız şadr-ı meclisi
- 15 aña teslīm kılup, āyet-i ğurūrları mensūh ve şüret-i cemʿiyyetleri memsūh olup birbirine eyitdiler : «Āyā bu ne şehzādedür ki kabā-yilümüzde görmemişüz ve bu ne esbāb ve tecemmüldür ki dāmen-i temlīkine dest-i taşarruf yetürmemişüz?» Şiʿr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Kimdür āyā bu ki nūrıyla münīr oldu cihān
Meh-i ruhsārınadur dīde-i devrān nigerān
Özi server qadi dilber revīşi cān-perver
Oturur şemʿ durur serv yürür ruh-ı revān

- Ruʿb ü dehşetleri refʿ olup nazar-ı teʿemmül kılduğda taḥḫīk it-
diler ki Fāṭıma bint-i Resūlullāhdur, tertīb-i muḳaddemātları
- 25 ʿaks-i maṭlūb netīce virüp, baʿzı, ki cibilliyetlerinde iştīdād-ı küfr rūsūh bulmuşdı, ol kerāmātı sıhre ḥaml idüp tāb-ı nezzāre getir-

1 ki : —K 8 ʿişmetin : ʿişmeti B 9 ğubār-ālūd : ğubār-ālūde K 10 dutmuş : tutmuş K, Ü, B 11 memerr-i : rāh-ı B / mürürında : mürürından B 12 esās ü esbābla : esās-ı esbābla K, şüküh ü şevketle B / basduğda : başduğda K, S, Ü, B 15 kılup : idüp S, Ü / ğurūrları : ğurūrların K 16 eyitdiler : itdiler T 18 şiʿr : —S, kıṭʿa B 19 bu ki : ki bu K, bu B / münīr : pür S, münevver B 21 özi perver : —T / server : hūrī B 22 durur : tutur K, S, Ü, B 26 kerāmātı : kerāmeti B / getürmeyüp : getüremeyüp Ü, B

- 1 meyüp meclisden çıktı; ve ba'zı, ki, kâbil-i işlâh idi, zebân-ı ma'ze-
ret açup eyitdiler : «Ey maḥdûm-zâde şafâ getürdün ve bizi top-
rakdan götürdün, me'âkil ü meşâribden ḥatır-ı mübârekün ne is-
terse ḥukm it ḥâzır olsun.» Fâtıma dürc-i cevâhirden gevher-i me-
vâ'ize nişâr idüp eyitdi : «Ey e'izze-i Kureys : Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Biz cihânı pây-mâl itmiş cihân - peymâlaruz
Kulle-i Kâf-ı kanâ'at bekleyen ankâlaruz
Fakrılundur fâhrımız dünyâya râğbet kılmanuz
Cifeye meyl itmenüz tütî şeker-ḥâlaruz

- 10 Bizüm mâyide-i fakrda gıdamuz tesbîḥ ü tehlîl ve ḥâşilumuz ol
gıdâdan ta'zîm ü tebcîl; ve kelime-i «Ecû'u yevmen ve eşba'u
yevmen» (اجوع يوما واشبع يوما)¹ peder-i büzürgvârum mübâhâ-
tıdur ve ni'met-i velâyet ü kerâmet ol sülûkûn berekâtıdur. Eger
bizüm rızâ-yı ḥâtırumuz maḳşûd ise zûlmet-i küfrden fezâ-yı îmâna
15 çıkuñ ve ḥalvet-i itîkâduñuzda şem'e-i îmân yaḳuñ.» Ekser-i ḥużzâr-ı
meclis Fâtımanuñ lafz-ı güher-bârından müt'e'essir olup, ol kerâ-
metleri müşâhede kılup müselmân oldı ve şeref-i îmân buldı.
lar. Ve bu şüret Şevâhidü'n-Nübüvvede mestûrdur; rivâyetdür ki
müddet-i hicretten bir yıl tamâm olduḳda Fâtıma tokuz yaşına ve
20 bir rivâyetde on dört yaşına ve bir rivâyetde igirmi yaşına
yetmişdi ve ekâbir ü eşrâf-ı Kureysden tezvîcine râğbet itdük-
ce ol Ḥâzret buyururdu ki «Fâtıma tezvîcinde muntazır-ı vah-
yem.» Kitâb-ı Menâkıb-ı Ebû'l-Mü'eyyed-i Ḥârezmîde mestûr-
dur ki : «Ḥâfız Ebû'l-Ma'âlî, Ḥüseyn bin 'Alîden nakl itmiş
25 ki, bir gün Ḥâzret-i Resûl Ümmü Seleme serâyında idi, bir melek

1 meclisden : meclisinden S 2 eyitdiler : itdiler T / toprakdan : top-
rağdan T 5 eyitdi : itdi T / şîr : —Ü, kıta B 8 kılmanuz : kılmazuz
K, Ü, B 9 itmenüz : itmezüz : Ü, B 10 fakrda : fakrdan Ü, B / tehlîl :
tehlîldür S, Ü, B 11 tebcîl : tebcîldür S, Ü, B 13 ni'met-i velâyet : ni'met
K 16 ol kerâmetleri : kerâmet S 17 müşâhede kılup : görüp Ü / mü-
selmân oldı : —K / oldı : oldılar B / buldı : buldılar B 18 rivâyetdür ki :
—K, —Ü 20 igirmi : yigirmi K, S, B 22 itdükçe : kılduḳça S / Ḥâzret :
Ḥâzret-i Resûl B / buyururdu : buyurdu S, Ü, B 23 menâkıb-ı : —S / Mü'ey-
yed-i : Mevâ'id-i B 24 Ma'âlî : Ma'ânî B

¹ Bir gün aç, bir gün tokum.

- 1 nüzûl itdi ki igirmi başı olup her başında biñ dili var idi ve her dil ile müsebbih ve mühelli-i İzid-i Cebbârdı; ve kefi desti fezâ-yı âsmâna muķâbil, şekli mehîb ve şemâyili hâyil. Hâzret-i Resûl anı Cebrâ'îl taşavvur kı lup eyitdi: «Ey birâder, hergiz seni bu şüretde görmemişem.» Melek eyitdi: «Ey melik-i mülk-i risâlet, baña Şarşâ'îl dirler, Hâzret-i Hak beni irsâl itdi bir nûr bir nûra tapşurmağa, ya'nî Fâtımayı Murtażâya 'aķd itmege.» Hâzret-i Resûl hasbe'l-hükmi İlâhî hem ol sâ'atde Cebrâ'îl ve Mîkâ'îl şehâdetiyle Fâtımayı Murtażâya 'aķd itdi. Ve Şeyh Tirmizî kitâb-ı Nazm-ı Dârü's-Sıbteynde zıkr ider Enes bin Mâlikden ki: «Bir gün Hâzret-i Resûl hıdmetinde idüm, beşere-i mübârekinde âşâr-ı vahy zâhir olup mütecellî olduķda buyurdi ki: «Ey Enes, Cebrâ'îl gelüp banâ bu peyâmı getürdi ki: «İnna'llâhe ye'müruke en-tüzevvice Fâtımeten li-'Aliyyin» (¹ ان الله بأمرنا نزوج فاطمة لعلي) İmdi eşraf-ı muhâcîr ve enşârı cem' it.» Ben dahı emr-i şerîfi muķtezâsınca şanâdid-i Kureyşi cem' itdükden soñra ol Hâzret hutbe-i belîğ edâ kı lup eyitdi: «Ey kavm, emr-i Vâcibü'l-Vücûd ve hükmi nâfiz-i Ma'bud cârlı oldu ki, Fâtıma-i Zehrâyı 'Aliyy-i Murtażâya 'aķd idem sizün şehâdetünüzle.» Pes 'Aliyy-i Murtażâyı hâzır idüp eyitdi: «Yâ 'Alî Fâtımayı saña virdüm, dört yüz misķâl nukra-i hâliş mehrle; kabûl itdün mi?» 'Alî eyitdi: «Yâ Resûlallâh kabûl itdüm.» Ve bir rivâyet dahı oldur ki Hâzret du'â kı lup buyurdi ki: «Ceme'a'llâhu beynekümâ ve es'adekümâ ve bâreke 'aleykümâ ve aħrece minkümâ keşîren tayyiben» (² جمع الله بينكما واسعدكما وبارك عليكما وخرج منكما كثيرا طيبا)
- 25 Ve kitâb-ı Menâķıb-ı Hârezmîde mezkûrdur ki: «Cebrâ'îl Hâzret-i Resûlün hıdmetine gelüp bihiştten bir miķdâr sünbül ve karanfûl getürüp eyitdi: «Yâ Resûlallâh Hâzret-i İzid buyurdi ki

1 ve her: ve Ü 2 müsebbih ü mühelli-i: tesbih ü tehli-i B İzid-i: —K 4 eyitdi: itdi T 5 eyitdi: itdi T 6 Hâķ: —K, İzid S, Ü 8 hem: hemân B 8 şehâdetiyle: şehâdetle T / Fâtımayı: Hâzret-i Fâtımayı B 13 getürdi: yetürdi Ü 14 imdi: —T 16 eyitdi: itdi T 18 idem: eylerem Ü, —B 19, 21 eyitdi: itdi T / kabûl: râzî oldum ve kabûl B 26 Resûlün: Resûl S / bihiştten: cennetden S, B / sünbül ü karanfûl: karanfûl ü sünbül B 27 eyitdi: itdi T

¹ Allah sana Fatma'yı Ali ile evlendirmeni emrediyor.

² Allah sizi ayırmasın, mes'ut etsin, mübarek kılsın ve ikinize pek çok hayırlı evlat nasip etsin.

- 1 şahn-i bihişt müzeyyen olup ve nihâl-i Tübâ bâra gelüp ve melâyike ‘arż-ı esmâ günü Âdem haţib olduğı menzilde cem‘ olalar ve hür ü ğulmân mecma‘-ı sürür müretteb kılalar; ve Râhîl nâm firişte, ki hicâb-ı bârgâh-ı rubûbiyyetden ve ‘a‘yân-ı dergâh-ı ulühiyyetdendir, nûrdan minber kırup zebân-ı faşihle hutbe-i nikâh inşâ kılup Fâtımayı Murtażaya ‘aqd bağlaya ve melâyike güvâh olup kitâb-ı dîvân-ı kazâda şebt ideler; bu şûret vâkı‘ olup, ben ki Ceb-râ’ilem bu ‘aqd-nâmenün şûretin bir harîre tahrîr idüp hâzin-i bihişte teslîm idem. Ve mühimm-i ‘aqd ser-encâm olduĝda muhad-derât-ı hücerât-ı bihişt tabak tabak sünbül ve karanfûl nişâr idüp ve nihâl-i Tübâ götürdi ki şükûfeleri üzerlerine saçup ve ‘arâyis-i hav-râ hulel ü hilyelerin reh-güzârlarına bırakup, kıāide-i sūr müretteb oldı ve bu getürdüĝüm sünbül ve karanfûl ol nişârlardandır.» Ve bir rivâyet dahı oldur ki nihâl-i Tübâ ruĝ‘alar nişâr itdi; ol ruĝ‘aların her birinde bir muhlîşün ismi merķūm olup mażmûnı bu ki, fulân âteş-i dūzahdan âzâd ola ve ol ruĝ‘aları hâzin-i bihişt rûz-ı kıyâmet aşhâbına vâsıl kıla. Yâ Resûlallâh, sen dahı Fâtımayı Murtażaya ‘aqd it.» Pes Hâzret-i Resûl ol emr mücibince Fâtımayı Murtażaya ‘aqd itdi. Ve Ümmü Selemeye buyurdi ki ‘Alînün hüceresine varup Fâtıma’yı teslîm ide. Ümmü Seleme revân olduĝda Hâzret-i Resûl dahı namâz idüp, müte‘âkıb revân olup, bir küze su getürüp ve lu‘âb-ı şehd-âmizle memzûc idüp, üzerine mu‘avvize-teyn ve münâsib âyetler okuyup, Hâzret-i ‘Alîye ol küzeden vuzû‘ kıldurup tecerru‘ itdükden sonra Fâtımanun sîne-i bî-kînesine saçup eyitdi: «Allâhümme innî e‘îzühâ bike ve zürriyyetehâ mine’s-şeytânî’r-racîm» (اللهم انى اعينها بك وذريتها من الشيطان الرجيم)¹
- Ve bir mikdâr dahı Murtażanun a‘zâsına saçup eyitdi: «Allâhümme kemâ ezhebte ‘anni’r-ricse ve tahhertenî fe-tahhirhümâ»

3 sürür: sūr S, Ü, B / kılalar: kılup Ü 4 ulühiyyetdendir: vahdâniyyetdendir S, B 6 bağlaya: bağıyla B 7 olup: olup kitâb-ı dîvân S 9 idem: itdüm S, Ü, idüp B 10 hücerât-ı: hücre-i T 11 götürdi: getürdi S, Ü, B / saçup Ü, B / havrâ: hür S, Ü 12 hulel: ü ğulmân S, Ü 14 nihâl-i: —S / itdi: idüp B 15 birinde: birine S / muhlîşün: muhlîşlerün B / olup: —B 17 vâsıl: teslîm B 19 itdi: it Ü, ide B / ve ... 20 ide: —K 22 su: şu K, S, Ü, B 23 münâsib: ba’zî Ü 24 kıldurup: itdürüp B 25 eyitdi: itdi T 27 saçup: saçup Ü, B / eyitdi: itdi T

¹ Allah’ım onu ve soyunu kovulmuş şeytandan sana sığdırırım. (III/36)

- 1 (اللهم كما اذهبت عني الرجس و طهرتني فطهرهما) ' Andan sonra daşra çık-
mak istedikde Fâtıma giryân oldu. Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey ci-
ger-güşe, ağlama el-minnetü li'llâh seni bir kimesneye virmişem
5 ki kadri cemî-i halkdan füzûn ve 'ilmi cümleden ziyâdedür; ol be-
nüm aķreb-i Ehl-i Beytüm ve efđal-i a'vânüm ve eşraf-ı enşarum-
dur. Ol ma'bud haķķiçün, ki benüm nefsum anuñ kabza-i kudre-
tindedür, ki seni bir kimesneye virmişem ki sulţandur dünyâda ve
seyyiddür âhiretde.» Fâtıma eyitdi : «Yâ Resûlallâh, ben kılet-i mâl
10 ve 'usret-i hâlden endişe kılup 'Alî cânibinden melâlet çekmezem,
ammâ hıdmet-i şerîfünden fi'l-cümle müfâraķat lâzım gelüp rıķka-
tüm anuñcündür.» Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Senden ayrılmak ma'âzallâh bir ölmekdür baña
Bil ki ayrılmakdan ölmek belki yegrekdür baña

- 15 Rivâyetdür ki Hâzret-i Fâtımanuñ cihâzı iki 'aded kâmiş-i bürd
ve iki bâzû-bend-i nuķra ve bir kaţife-i murakķa ve bir ķadeh
ve bir âsyâ-seng ve bir ard-bîz ve iki sebû ve bir meşķ ve bir
maşraba ve iki nihâlî, birinüñ haşvi tırâşe-i sahtiyândı ve biri-
nün lîf-i ĥurmâdan; ve dört 'aded bâliš, iki peşmden memlû ve
20 iki lîf-i ĥurmâdan maḥşû. İmâm-ı Seyf kitâb-ı Sünenü'l-Câmî'de
naķl itmiş ki, münâfıķlaruñ biri Medîne'de Murtażaya ta'n idüp
eyitdi : «Ey 'Alî, sen eşcâ'-ı ehl-i zamâne ve ferîd-i yegânesen, nişe
bir kimesne ile ittişâl itdün ki şâmı câştine vefâ kılmaz ve câşt
balsa şâm bulmaz; eger benüm ittişâlüm ķabûl itseydün serâyum-
dan serâyuña dek cihâzla memlû kılaydum ve senüñ ma'îşetüñe
25 cemî-i 'ömrümde kefil olaydum.» Hâzret-i Murtażâ eyitdi : «Ey

1 daşra : taşra K, S, Ü, B 2 oldu : olup B / eyitdi : itdi T 3 ağlama :
—Ü 8 eyitdi : itdi T / hâlden : hâlümden K 10 gelüp : gelür K, B 11
şîr : beyt K, B, —Ü 12 ayrılmak : ayurmak T 13 bil ki : biñ kez S, Ü
15 nuķra : —T 14 kâmiş-i bürd : kâmiş K, S 16 âsyâ-seng : âsyâb K
18 ve 19 ĥurmâdan : —K / kitâb-ı : kitâbında ki K 20 münâfıķ-
laruñ : münâfıķların T, münâfıķlardan B 21 eyitdi : itdi T / 'Alî sen : —S /
ehl-i : —S / nişe : nite K, S, Ü, niçün B 23 serâyumdan serâyuña : serâ-
yuñdan serâyuma B 25 cem-i 'ömrümde : 'ömründe S, —B / eyitdi :
di : itdi T

¹ Allah'ım benden kiri giderip temiz eylediğin gibi o ikisini de temiz kıl.

- 1 gümrah, bu emr benüm tedbîrümle degül el-hukmü lillâhi'l-aliy-
yi'l-kebir.» (الحكم لله العلى الكبير)' Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Ey muraşsa° tãc mağrûrı olan bil kim felek
Her kimi °âlemde bir reng ile eyler hâksâr
La'l şanma kim firîb-i fırka-i etfâl için
Reng virmişdür kara toprağa devr-i rûzgâr

Ve hiç şek yok ki Hâzret-i İzid ahsen-i ahvâl bize lutf itmişdür ve
hızâne-i iltifâtından efdâl-i mevâhib bize yetmişdür.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Biz metâ°-ı mülk-i dünyâdan ferâgat kılmışuz
Kımyâ-yı fakrdan kesb-i sa°âdet kılmışuz
Gayra it ey çarh° arz-ı câh ü mülk ü mâli kim
Biz kanâ°at ehliyüz fakr ile °âdet kılmışuz

- Rivâyetdür ki Hâzret-i °Alî ta°ne-i cühhâlden müte°essir olmayup
istiğnâ tarîkın meslûk itmegın nidâ geldi ki : «Ey °Alî, müteveccih-i
15 âsmân olup temâşâ kıl.» Hâzret-i °Alî nezâre kıldukda gördi ki
pây-e °arşdan fezâ-yı ferşe dek dür ü gevher ve müşk ü °anber
yükü nâkalar; her birinün mehârı bir perî-çihre gulâm elinde ve her
birinün üzerinde bir mâh-peyker câriye. Nidâ kılurlar ki : «Hâzâ
cihâz-ı Fâtıma bint-i Resûlullâh.» (هذا جهاز فاطمة بنت رسول الله)²
20 Hâzret-i Murtażâ bu mevhibet müşâhedesinden ve bu sa°âdet mü-
lâhâzasından mesrûr olup müteveccih-i haremserây oldukda Fâtıma
istikbâl idüp eyitdi : «Yâ °Alî baña °arz itdüklerin saña dahı °arz it-
diler. El-minnetü li'llâh cihâzı gördün.» Şi'r :

1 degül 2 şi'r : degül K / şi'r : beyt Ü 3 ey 8 şi'r : kıt'a B 11
câh ü : câh-ı B 13 ta°ne-i : ta°n-ı B 14 itmegın : itmiş K, itmişken B 17
mehârı : cihâzı T 18 nidâ kılurlar : münâdî kılur Ü 22 itdüklerin : iden-
leri T, B 23 şi'r : nazm K, —Ü

¹ Hüküm yüce ve ulu Allah'ındır.

² Bu Resulullahın kızı Fatma'nın çeyizidir.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mülk-i dünyâda bizi câhil muhaqqar görmesün
Biz baķā mülkin müsahhar eyleyen sultānlaruz
‘Ālem-i ma‘nâda a‘lâdur kāmudan kadrümüz
Gerçi şüretde haķır ü bî-ser ü sāmānlaruz
- 5 Rivāyetdür ki bir gün Hâce-i ‘Ālem buyurdi ki Süleymān nebī
dāmādına bir tāt müretteb itmişdi, yeddi yüz dāne ile muraşsa‘.
Hāzret-i ‘Alī hücre-i şahārete geldükde Fātımaya naķl itdi. Fātıma
istimā‘ itdükde hātır-ı şerifine huṭūr itdi ki şayed ‘Alī cihāz ü
10 cihāt-ı duḡter-i Süleymānı ol ‘azametle işidüp ve benüm cihāzımı
bu haķāretle görüp hayāl ide ki Hāzret-i Resül Süleymānca gel-
mez. Bu dağdağa hātırında idi ol vakte dek ki, ‘ālem-i baķāya
riḡlet itdi. Bir gice Hāzret-i ‘Alī vāķı‘asında gördi ki bihiştde bir
muraşsa‘ taḡt manşüb olup, eṭrāfında havrā şāf çeküp, Fātıma
15 üzerinde karār dutmuş. Ve bir duḡter-i bülend-aḡter nihāyet-i ḡisn-i
cemālle nişār için iki ṭabaķ cevāhir müheyyā kılup, muntazırdur
ki Fātıma aña naẓar kıla. Hāzret-i ‘Alī Fātımadan şu‘āl itdi ki :
«Āyā bu kimdür?» Fātıma eyitdi ki : «Yā ‘Alī, bu Süleymān kıızı-
dur, Haķ Ṭa‘āla benüm ḡıdmetüme me‘mūr itmişdür. Yā ‘Alī, bu
20 ‘azizenüñ bir gün cihāzı ḡikāyetin naķl itdün ve bu endişe benüm
hātırında idi ve ol endişeden elem çekdüğümün ecrine bu sa‘ādet
müyesser oldu. Yā ‘Alī, ol tāt ‘ivāzına, ki Süleymān nebī dāmādına
müretteb itmişdi, ḡaml-i livā-yı ḡamd saña muķarrer oldu; ve li-
vā-yı ḡamd bir ‘ālemdür ki ḡaşsa-i Hāzret-i Resüldür. İrtifā‘ ḡad-
den ziyāde olup üç şuķķası var; biri maḡribde ve biri maşrıķda
25 ve biri Mekke üzerinde. Bir şuķķasının üzerinde yazılmış ki : «Bî’s-
millāhi’r-raḡmāni’rraḡīm» (*بسم الله الرحمن الرحيم*)’ ve birinün

3 kadrümüz : kudretümüz B 6 dāne : dāne incu S 14 dutmuş : tutmuş
K, Ü, B 16 Fātıma : Fātıma-i Zehrā B 17 Fātıma : Hāzret-i Fātıma Ü,
B / Süleymān : Süleymān Nebī B 20 çekdüğümün : çekdüğün B 22 li-
vā-yı : livāü’l B / saña : baña T / livā-yı : livāü’l B 23 ḡaşsa-i : ḡaşşaten B /
Hāzret-i : —S / Resüldür : Resüllāhuñdur B 24 var : olup Ü 25 üze-
rinde : üzerine T / yazılmış ki : —Ü

’ *Rahman ve Rahim Allah’ın adıyla.*

- 1 üzerinde «El-ḥamdü lillāhi rabbi'l-ʿālemīn» (الحمد لله رب العالمين)
ve birinün üzerinde «Lāilāhe illa'llāh Muḥammedün resülü'llāh»
(لا اله الا الله محمد رسول الله)² Nakıldür ki ʿarāṣāt-ı kıyāmetde ol
livâyı ḥāzır idüp nidā kılılar ki, «Ḳandedür ümmet-i Muḥam-
5 med-i ʿarabî, ḳandedür tevābiʿ-i Ḥāce-i Hāşimi?». Ve Ḥazret-i Ne-
bî ol livâyı mübārek eline alup tamāmî enbiyâ ve evliyâ ve kaffe-i
ehl-i İslām ol livâ altında cemʿ olup, nite ki buyurmuş : «Āde-
mü ve zürriyyetühü taḥte livāi yevme'l-ḳiyāmeti» (آدم و ذريته)
ve fark-ı mübārekine nürdan bir tāt urunup
10 ve ḥarîr-i aḥdardan bir ḥilʿat geyüp, Burāka binüp ve sâyir enbiyâ
daḥı süvār olup ve ol ʿalemi Ḥazret-i ʿAlî eline virüp müteveccih-i
bihişt olalar. Rivāyetdür ki Ḥazret-i ʿAlînin fark-ı mübārekinde ol
ʿalem bir tāt heyʿeti melhûz olnup nidā kılılar ki : «Yâ ʿAlî, bu
tāt efḍal midür yoksa ol tāt, ki Süleymān nebî dāmādına virmişdi.»
15 İmām-ı Necmeddîn-i ʿÖmer raḳıya'llāhü ʿanh (رضى الله عنه)⁴ rivāyet
ider ki, bir gün Ḥazret-i Resül Fāṭıma hücreğine gelüp, Fāṭımayı
melûl görüp sebeb suʿāl itdükde eyitdi : «Yâ Resülallāh üç gündür
ki serāyumda meʿkulāt kısmından nesne yokdur ve Ḥasan ve Hü-
seyin muṣṭarib olmışlar. Ve bu aḥvālî ḥazretüñüzden maḥfî duta-
20 ram, ammā bu gün Ḥasan ve Hüseynün iztirābın gördüm dir-
ler ki : «Āyâ ʿālemde hiç tıfl riyāzeti bizüm riyāzetümüzce ye-
ter mi?» Ey peder-i büzürgvār, ḥazretüñüzden ruḥṣat olur mı ki
güstāḥāne dergāh-ı İlāhdan bir tevaḳḳuʿ idem?» Ḥāce-i ʿĀlem
eyitdi : «Ey ferzend, Ḥazret-i İzid muḥlislerün güstāḥlığın ḳabûl
25 ider.» Fāṭıma icāzet ḥāşıl idüp, iki rekʿat namāz kılıp, mü-
bārek ellerin götürüp eyitdi : «Yâ Rab bilürsen ki ʿavrātuñ ve
eṭfālün riyāzete ṭāḳatleri olmaz; yâ ṭāḳatimizce miḥnet mu-
ḳarrer it, yâ miḥnetimizce ṭāḳat müyesser it.» Bu duʿâyı ta-

3 nakıldür: yazılmış ola nakıldür Ü 4 livâyı: livāü'l-ḥamdı B 6 li-
vâyı mübāreki: livā-yı mübārek T 7 buyurmuş: buyurmuş ki T 9 tāt:
tāt-ı sebz T / urunup: urulup S, örtüp B 11 ʿAlî: ʿAlîñ B 13 heyʿeti:
heyʿetinde B / kılılar: kıldılar B 14 yoksa: yoḥsa K, S, Ü, yāḥūd B 16
Fāṭıma: Ḥazret-i Fāṭıma B 17 sebeb: sebeb-i melāletin B / eyitdi: itdi
T 18 serāyumda: serāyuma B 19 Ḥasan ve Hüseyn: ve Ḥasan T 19
dutarım: tutdum K, tutardum Ü, tutaram B 20 iztirābın: iztirābın ziyā-
de Ü / ʿālemde hiç: hiç ʿālemde Ü, B / tıfl: tıfluñ S, B 24 eyitdi: itdi
T / güstāḥlığın: güstāḥlığın S 26 eyitdi: itdi T / ʿavrātuñ: ʿavrātın T,
ʿavrāt S, B

¹ Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun.

² Allah'dan başka Tanrı yoktur ve Muhammed onun resulüdür.

³ Âdem ve zürriyeti kıyamet günü sancağımın altındadır.

⁴ Allah ondan razı olsun.

- 1 mām itdükde zâf'dan bîhüş olup, hem ol sâ'at Cebrâ'il nüzul idüp eyitdi : «Yâ Resûlallâh, Fâtımanuñ nâle-i dil-sûzı melâyike-i âsmânı hurûşa getürdi, feryâdına yet.» Hâzret-i Resûl hücreye girüp gördi, Fâtıma ihtiyârsız düşmiş. Farq-ı mübarekin dizi üzerine alup, pen-
- 5 çe-i kamer-şikâfın sînesi üzerine koyup, du'â kıldı ki : «Yâ Rab, Fâtımayı elem-i cû'dan muhâfaza kıl.» Hâce-i kâyinâtüñ râyiha-i gîsû-yı müşk-bârından istifâde-i kudret kılup kendüsine geldükde üzerin-
- 10 de min ba'd elem-i cû'a ihsâs itmedi. Fâtıma'dan nakıldır ki : «Ol du'â berekâtından hayâtum oldukça kendümi hergiz elem-i cû'a mübtelâ görmedüm.» Dürer-i Me'âric'de mestürdür ki : «Bir gün Hâzret-i Resûl Fâtımanuñ hücreğine gelüp tefak্কud tarîkıyle eyit-
- 15 di : «Ey ferzend, hâlün nedür?» Fâtıma eyitdi : «Yâ Resûlallâh el-minnetü li'llâh fakrimüz bir gâyeteye yetmişdür ki menzilümüzde üç gündür eser-i ta'âm bulunmaz.» Hâzret buyurdi ki : «Allâhümme enzil 'alâ Muhammedin ve Ehli Beytihi kemâ enzelte 'alâ Meryemi binte 'İmrân» (اللهم انزل على محمد و اهل بيته كما انزلت على مريم بنت عمران)¹
- 20 Didî : «Ey Fâtıma, maţbaħa teveccüh idüp mülâhaza-i hikmet kıl.» Fâtıma maţbaħa teveccüh idüp, 'akabince Hasan ve Hüseyin revân olup gördiler cevâhırle muraşşâ' bir kâse içinde bir mîkdâr ta'âm.
- 25 Fâtıma ol kâseyi götürüp Hâzret-i Resûl hıdmetine yetürdi ve Hâzret buyurdi ki : «Külû bismi'llâh» (كلوا بسم الله)² Pes nebî ve dâ-mâd ve Fâtıma ve Hasan ve Hüseyin ol ta'âmüñ tenâvüline meşğûl oldılar. Rivâyetdür ki yeddi gün ol ta'âmdan tenâvül iderlerdi tükenmezdi; bir gün İmâm-ı Hasan hücreden çıkup, eline bir mîk-
- 25 dâr ol ta'âmdan alup bir yahûdî 'avrat görüp taleb itdi. İmâm-ı Hasan kerem-i cibillî muktezâsınca imsâk itmeyüp iltifât itdükde, eser-i ittîlâ'-ı nâ-mahremden ol kâse ve ta'âm gâyib oldı ve

1 olup : oldı Ü / nüzul : —Ü / idüp eyitdi : idüp itdi T, itdi Ü 3 gördi : gördi ki B 6 kıl : kıl Fâtıma B / berekâtından : berekâtında S 11 tefak্কud : şefkat Ü / eyitdi : itdi T 12 eyitdi : itdi T 14 eser-i ta'âm : ta'âm eseri B / ki : —S 17 didi : ve didi S 18 'akabince : —Ü, —B / Hüseyin : Hüseyin 'akabince Ü, B 20 Hâzret : Hâzret-i Resûl B 23 tükenmezdi : dükenmezdi K, Ü, düketmezdi S 25 'avrat : 'avratı K, B 26 itdükde : idende B

¹ Allah'ım İmran kızı Meryem'e (ni'metini) indirdiğin gibi Muhammed'e ve Ehl-i Beyt'ine de indir.

² Besmele ile yiyiniz.

- 1 Hâzret-i Resûl buyurdu ki : «Eger bu hâlet vâkı^c olmasaydı hergiz munka^tı^c olmazdı.»
- Ba'zı tefâsîrde meşhûrdur ki : «Bir gün Hâzret-i Resûl Fâtıma hücrelerine gelüp eyitdi : «Ey ciger-güşe, üç gündür ta'âm tenâvül itmemişem; menzilünde me'kûlât kısmından ne var?» Fâtıma eyitdi : «Yâ Resûlallâh, bize dahı bu hâlet vâkı^c olmuşdur.» Hâzret-i Resûl me'yûs çıktuğda Fâtıma hacâlet çeküp du'â kıldı ki : «İlâhî, beni bu hacâletden kurtar ve bir ta'âm kerâmet kıl.» Du'âya muğârin Fâtıma gördi ki âstâne-i hücrede bir garîb durup, bir kâsede
- 10 bir mîkdâr ta'âm, bir hâdime virdi ki : «Bu hediyedür.» Fâtıma ol ta'âmı alup Hüseyini Resûl ihzârına revân itdi. Hâzret hâzır olduğda ol ta'âmı huzûrına getürdiler. Gördi ki aşlâ et^cime-i dünyâyâ şebîh degül. Hâzret bu 'ibâretle Fâtımadan su'âl itdi ki : «Enna leki hâzâ?» (انى لك هذا)¹ Hâzret-i Zehrâ bu cevâba mülhem oldu ki : «Hüve min-îndi'llâh yerzüku men-yeşâ'ü bi-gayri hisâb» (هو من عند الله يرزق من يشا بغير حساب)² Bu haberden Hâzret-i Resûl münbasıt olup bildi ki ma^tba^h-ı gaybdendür, şerâyi^t-i sipâs edâ kılup eyitdi : «Ey ciger-güşe el-minnetü li'llâh ki Hâzret-i İzzid saña mertebe-i bint-i 'İmrân naşib itdi.» Pes 'Alî ve Fâtıma ve Hâsan ve Hüseyin ol ta'âm-
- 20 dan tenâvül idüp, sâyir Ehl-i Beyte dahı hışşe irsâl itdiler. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

N'ola ger in'âmını 'âm itse hân-ı lu^tfdan
Ol ki hâs ü 'âm hân-ı lu^tfınuñ mihmânıdır
N'ola ger Meryemden efzûn görse na^kd-i pâkini
Ol ki 'İsî bir kemîne bende-i fermânıdır

- 25 Ve bu haber derece-i vuzûha yetmişdür ve bu nükte cemî'i 'âlemde işti^hâr itmişdür ki, Hâzret-i Resûl Fâtımayı cemî-i Ehl-i

1 olmasaydı: olmayaydı B 4 eyitdi: itdi T 5 me'kûlât: ta'âm Ü / eyitdi: itdi T 7 me'yûs: me'yûs olup S / çeküp: kılup K 9 durup: тұrup K, S, Ü, B 10 ta'âm: ta'âm içinde T / hâdime virdi: hâdimeye dirdi T 11 Hüseyini: Hâsanı S / Resûl: ol Hâzret S / Hâzret: —S 14 Hâzret-i 16 bu: bu S 14 oldu ki: olup didi ki Ü, olup B 16 bu: didi bu B / Resûl: —S 17 sipâs: sipâsın T / kılup: kılduğda Ü / eyitdi: itdi T 20 şîr: beyt Ü 21 ger: ki Ü 23 Hân-ı: hânı B 25 ve: —S, —B / yetmişdür: bulmuşdur B 25 haber: haber dahı K 26 itmişdür: bulmuşdur Ü, B

¹ Bu sana nereden geldi?

² Allah'tandır, Allah istediği kimseye hesapsız rızık verir. (XXX/37)

- 1 Beytten ziyâde görüp ta'zîminde mübâlağa kılurdu. Ve Hâzret-i Fâtıma ol Hâzreti kendü rûh-ı şerîfinden e'azz ve eşref bilürdi. Ammâ râvî-i ahbâr-ı ciger-sûz ve hâvî-i âsâr-ı gam-endüz bu tarzla tetmîm-i hikâyet kılmuş ve bu tarzla mütemmim-i rivâyet olmuş ki
- 5 Hâce-i Âlem âlem-i fenâdan mülk-i bakâyâ intikâl itdükde zemîn ü zamân mütezelzil olup, gâyet-i harkat cîn ü ins ü vuhûş ü tûyûrî figâna getürdi. Ve kemâl-i rikât be-tamâmî nizâm-ı âleme hâlel yetürdi ve merkez-i hâk fark-ı eflâke gerd-i melâlet saçdı ve hâzin-i nihân-hâne-i kazâ âferîniş yüzine ebvâb-ı küdüret açdı. Şi'r:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Dehr nûzhet-hâne-i ikbâli vîrân eyledi
Genc-i İslâmı felek toprağda pinhân eyledi
Tay kılup râhat bisâtın dehrden ferrâş-ı çarh
Şûret-i cem'iyetin halkuñ perîşân eyledi

- Bu vâkı'a-i hâyile ve hâdis-e-i nâzile vukû' bulduğda ve cem'î-i ehl-i
- 15 âlem nevhaya meşgûl olduğda Hâzret-i Murtażâ Fâtıma-i Zehrâya eyitdi: «Ey ciger-güş-e-i Hâzret-i Hayrül'-Beşer ve ey zübde-i evlâd-ı Peygamber tehaccüm-i meşâyibde taḥammül-şîve-i erbâb-ı vefâ ve tuğyân-ı nevâyibde taḥabbur kâ'ide-i Ehl-i Beyt-i Muştafâdur; olmaya ki hücum-ı seylâb-ı sirişk perde-i hicâbı âfitâb-ı cemâlün-
- 20 den bırağup ve âteş-i âh-ı ciger-sûz hırmen-i şabr ü qarârûñ yakup şadâ-yı figânunıdan nâ-mahremeler haber-dâr olalar ve şûret-i iztî-râbuñdan bîdertler ferâḥ bulalar. Şabr it ve taḥammül-plşe kıl ol zamâna dek ki, âfitâb-ı âlem-tâb Hâzret-i Resûlullâh gibi münzevî-i zâviye-i hicâb ve sâye-nişîn-i şehâb-ı nikâb olup ve âsmân zümre-i
- 25 ehl-i mâtem gibi câme-i müşk-fâm geyüp, ruhsârında kaṭarât-ı sîrişk-i kevâkib zâhir kılup, tereddüd-i nâ-mahrem münkaṭı' ola ve her kim maḳâmında teskîn bula, ol vâkt Hâzret-i Muştafânun me-

3 tarzla: tarzla S, Ü 4 tarzla: tarzla S, Ü / rivâyet: rivâyetler Ü 6 zamân: âsumân S, B / olup: oldu Ü 7 be-tamâmî: —S, —Ü, tamâmî-i B 8 fark-ı: —Ü / saçdı: saçdı K, S 9 kazâ: fezâ B / şi'r: —K, —Ü 11 toprağda: toprağda K, toprağa S toprağa Ü, toprağda B 13 cem'iyetin: cem'iyet T 14 ehl-i: —S 15 olduğda: —Ü / Fâtıma-i Zehrâya: Fâtıma B / eyitdi: itdi T 16 Hâzret-i Hayrül'-Beşer: Seyyidül'-Beşer B 20 bırağup: bırağup K / qarârûñ: qarârın B / âh-ı: —K 21 figânunıdan: efgânuñdan S 22 taḥammül: taḥammülü B 23 ruhsârında: ruhsârına Ü / sirişk-i: —Ü 26 kılup: idüp S

- 1 zār-ı şerîfin ziyâret idüp derd-i dilûn ‘arza yetür ve süz ü güdâzla
ol Hâzrete şem‘i mezâr olup keyfiyyet-i mâ-fî’z-zamîrûn zebâna
getür.» Şî‘r :

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 5 Ey hûş ol sâ‘at ki dildâr ola deyyâr olmaya
Yâr ola hâlvetde etrâfında ağıyâr olmaya
Yâr hâlin yâre ızhâr itmege fırsat bulup
Müddâ‘î âgâh ü nâ-mahrem haberdâr olmaya

- Hâzret-i Fâtıma Murtażâ-yı Müctebânun naşihatinden tecâvüz it-
meyüp, ol dâğ-ı nihânla kanlar yudup ve süz-ı dilini pinhân dutup,
10 gonca-i lâle gibi nev-bahâr-ı va‘deye muntazır ve mutaraşşid olup
şabr itdi ol vakte dek ki, çerâğ-ı hâlvet-hâne-i tãrem-i çârüm inţifâ
bulup şiddet-i zulmetden garîbler figânı âsmâna yeğdi. Hâzret-i
Zehrâ şiddet-i gamdan bî-hûş iken göz açup Hâzret-i Murtażâya
tażarru‘ itdi ki : «Yâ ‘Alî, ne vakt ola?» Murtażâ ‘Alî eyitdi : «Ey
15 Fâtıma, şeb-i deycûrdan bir sümün geçmişdür.» Fâtıma eyitdi :
«Yâ ‘Alî, ruḥşat-ı ziyâret müyesser olur mı?» Murtażâ eyitdi : Ey
Fâtıma, ruḥşat müyesser olur bu şartla ki, şadâ-yı bülend ile figân
itmeyesen.» Fâtıma kıyâma gelüp, Hâzret-i Murtażâ hidâyet kılup
ravza-i mübâreke geldiler. Dîde-i Zehrâ merḳad-i Muştafâya düş-
20 di, feryâd ü figânı mele‘i a‘lâya irişdi; ayakdan düşüp bu sürûdla
müterennim ve bu edâyla mütekellim oldı ki Şî‘r :

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 25 Ey felek dârü’ş-şifâ-yı şer‘i vîrân eyledün
Ehl-i derdi mübtelâ-yı dâğ-ı hırmân eyledün
Perde-i idbâra çekdün çihre-i ikbâlümü
Cem‘ idüp yüz gam baña hâlüm perîşân eyledün

7 ü : —Ü, —B 8 Müctebânun : —B, maḥabbetinün Ü 9 süz-ı dilini :
süzümü Ü / dutup : tutup K, B 14 ki : —B / ne 16 ‘Alî : —T 14 ‘Alî :
—B 15 geçmişdür : gitmişdür Ü 16 ‘Alî : ‘Alî âyâ B 17 figân : —Ü
18 Hâzret-i : —K 19 mübâreke : mübârekeye B / dîde-i : —Ü, nazar-ı B /
Zehrâ : Zehrâ ki S 20 mele‘i : —B 21 ki : —B / şî‘r : —K, beyt Ü

- 1 Asumân-ı şer' hürşidine gösterdün zevâl
Mâh-ı mülki tîre toprağ içre pinhân eyledün
Ger disem kâfirsın ey gerdün 'aceb yok nişe kim
Kaşd-ı katli muhtedâ-yı ehl-i îmân eyledün
- 5 Zâr zâr ağladuğça Hâzret-i Murtażâ teskîn virüp dirdi : «Ey Fâtıma, nevhadan şabr a'lâ ve aşvabdur ve ceza'dan taḥammül evlâ ve eşvebdür.» Fâtıma eyitdi : «Ey 'amm-zâde-i 'azîz, beni men' itme ki efḍal-i cihânun müfâraḳatı a'zam-ı meşâyibdür.» Ve bu bir beyt Hâzret-i Resûlullâh merşiyesinde Hâzret-i Zehrâdan şadır olan eb-yâtdandır. Şi'r :

Bahr-ı Kâmil

Şubbet 'aleyye meşâyibün lev-ennehâ
(صبت على مصائب لوانها)¹

Şubbet 'ale'l-eyyâmî şırne leyâliyâ
(صبت على الأيام صرن لياليا)

Naḳldür ki merḳad-i mübârekden bir ḳabza ḥâk alup, dîde-i eşk-bârına dutup âğâz-ı nevḥa kıldı bu mażmûnla : Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Hicri bağrum ḳan iden gül-berg-i ḥandânum ḳanı
Râḥat-ı cân-ı ḥazîn ü cism-i süzânum ḳanı
Dîde-i nemnâküme târ oldı 'âlem ey felek
Lem'a-i ruḥşâr-ı hürşid-i dirâḥşânum ḳanı

Ve bu haber şîḥḥate yetmişdür ki, Hâzret-i Resûlün vefâtından şoñra hergiz Fâtıma tebessüm itmemişdür ve muṭlak şafḥa-i ḥâtî-

1 asumân-ı 2 eyledün : —T / toprağ : toprağ S, B 3 ger 4 eyledün : —K 3 nişe : nite S, Ü 6 nevhadan şabr : bu haberden T, sabr K, S 7 eyitdi : itdi T / 'azîz : —S 8 efḍal-i : efḍal-ı ehl-i S / bir : —Ü, —B 9 Resûlullâh : Resûl B / Hâzret-i : —K 10 şi'r : —K, beyt B 14 dutup : şutup K, Ü, B / mażmuñla : mażmûnla ki T, —Ü 17 dîde-i 18 ḳanı : —S 19 ve : —K

¹ Başına öyle felaketler geldi ki, bu musibetler gündüzlerin başına gelseydi geceye dönerdi.

- 1 rından küdüret gitmemişdür. Ol gâyetde ki, bir gün ehl-i Medîne efgânından müte'azzî olup didiler : «Yâ bint-i Resûlallâh, yâ gündüz nâle kılup gice ârâm dut, yâ gice nevhaya meşgûl olup gündüz taḥammül it ki ḥalka bir vakt rāḥat mümkün ola.» Ḥazret-i Zehrâ ḥalkuñ ol iltimâsın kabûl idüp, giceler nevha kılup, gündüz 5 dâğ-ı şabrla cigerin dâğlayup taḥammül iderdi. İmâm-ı Ca'fer-i Şâdık dan nakldür ki : «İfrât-ı girye biş kimesnede münḥaşırdur; biri Âdem ki bihişt firâkından nâlândı ve biri Ya'qûb ki Yûsuf hecrinden giryândı ve biri Yûsuf ki Ya'qûb yâdıyla perîşândı ve 10 biri Fâtıma-i Zehrâ ki Ḥazret-i Resûlün âteş-i firâkından büryândı ve biri 'Aliyy-i Zeynelâbidîn ki kırk yıl vâkı'a-i Kerbelâdan sonra lâ-yenkaṭî' sirişk-efşândı.» Rivâyetdür ki Müfliḥ nam bir bendesi olup bir gün eyitdi : «Yâ İbn-i Resûlallâh, olmaya ki bunca giryeden helâk olasen?» Didi : «Ey Müfliḥ, ḥakkâ ki girye baña bî-iḥ- 15 tiyâr gelür; her gâh ki ma'reke-i Kerbelâda vâlid-i büzürgvârumuñ ve ihvân u a'mâm-ı 'âlf-mikdârumuñ teşne-leb şehîd oldukların ve 'avrât ü eṭfâl-i Ehl-i Beytün gürûh-ı füccâra esîr olup ihânet çek- düklerin yâd iderem, kendümi giryeden muḥâfazat kılabilmezem.» Şî'r :

Mef'âlü Fâ'ilâtü Mef'âlü Fâ'ilün

- 20 Düşdükçe yāduma elem-i deşt-i Kerbelâ
Gönlüm figân ü nâleye bî-iḥtiyâr olur
Geldükçe yāduma leb-i ḥuşk-i Şeh-i Şehîd
Bî-iḥtiyâr çeşm-i terüm eşk-bâr olur
Eyyâm çün belâlara salmış durur beni
25 Ben gördüğüm belâları kim görse zâr olur

El-kıssa, Ḥazret-i Resûlün vefâtından bir rivâyetde üç ay geçdükde ve bir rivâyetde altı ay geçdükde, bir gün Ḥazret-i Murtaẓâ menziline

1 gitmemişdür : gitmemişdi B 3 gündüz 4 taḥammül : gice nâle kılup gündüz ârâm tut yâ gündüz nevhaya meşgûl olup gice Ü / rahat : ruḥ- sat Ü, B 5 ol : —Ü, —B 6 dâğlayup : tağlayup K, ve Ü 7 kimesnede : kimesne K, kimesneye S, B 9 ve 10 büryândı : —S 12 'Aliyy-i : İmâm-ı S, B 13 eyitdi : itdi T 14 didi : didi Ḥazret-i İmâm buyurdi ki B / bî-iḥtiyâr : iḥtiyârsız Ü, B 17 'avrât ü eṭfâl-i : muhadderât-ı B / bey- tün : beyt Ü / kılabilmezem : kılamazam Ü şî'r : —Ü 21 nâleye : nâle-i T, nâlede B 24 çün : çok S / salmış : şalmış K, S, Ü, B 27 bir rivâyetde : sonra bir rivâyetde S, Ü, —B

- 1 gelüp gördi ki, Fâtıma bir miqdâr hamîr idüp ve evlâd-ı emcâdının
gîsûların yumağa bir miqdâr gil muhammer kılup ve rahatların yu-
mağa bir miqdâr su hâzır itmiş. Hâzret-i Murtaẓâ ol hâlete hay-
ret idüp eyitdi : «Ey maḥdûme-i zamân ve ey muḥaddere-i cihân,
5 hergiz dünyâ eşğâline senûn bu miqdâr iltifâtûn görmemişem; âyâ
bu ne ḥikmetdür ki bugün üç ‘amel encâmına iḳdâm itmişsen?»
Hâzret-i Zehrâ kaṭarât-ı eşk dîde-i eşk-bârdan tóküp eyitdi : «Ey
tâcdâr-ı Hel-Etâ ve ey şehsuvâr-ı ‘arşa-i Lâ-Fetâ, ve ey ḥaṭîb-i min-
ber-i Selûnî ve ey vâriş-i mertebe-i Hârûnî ve ey gül-i bâğ-ı vâlî
10 men vâlâh (وال من والاه)¹ ve ey âteş-i dâğ-ı ‘âdi men e’dâh
(عاد من اعداه)² ve ey tırâz-ı mesned-i sîdk ü şafâ ve ey râz-
dâr-ı Hâzret-i Muştafâ ve ey şîr-i bîşe-i ḥaḳîḳat ve ey keştî-i lücce-i
ṭarîkat ve ey şükûfe-i gülzâr-ı Ebû Tâlib ve ey esedallâh-i ğâlib ve
ey mihter ü bihter-i ehl-i zemîn ü zemen ve ey ma‘den-i cevher-i
15 Hüseyn ü Ḥasan, hâzâ firaḳun beyni ve beyneke (هذا فراق بيني و بينك)³
rây-ı ‘uḳde-güşây ve zamîr-i ‘âlem-ârâyûna maḥfî ve mestûr buy-
rılımya ki, rişte-i ittîşâl-i şûrî mikrâz-ı kaẓâyâ inḳıṭâc bulup ve
ve müddet-i muḳârebet-i mecâzî mürûr-ı ‘ömrle münkaẓî olup,
vaḳt oldı ki dest-i ta‘alluḳüm dâmen-i devlet-i mülâzemetünden
20 dür ve dîde-i ümmîdüm müşâhede-i pertev-i cemâlünden mehcûr
ola. Şîr :

Rübâ‘î - Ahreb

- Vaḳt oldı ki şâm-ı hecr ola şubḥ-ı vişâl
Tağyîr - peẓîr ola bu keyfiyyet-i hâl
Vaḳt oldı ‘arûs-ı vaşl olup perde-nişîn
25 - - - - - ‘Arz eyleye şâhid-i ğam-ı hecr cemâl

2 gîsûların : gîsûsın Ü / kılup : idüp B 3 su : şu K, S, Ü, B / hayret :
ta‘accüb S, müteḥayyir Ü 4 idüp : kılup Ü / eyitdi : itdi T 5 âyâ : yâ
B 6 bugün : bir günde T, bugünde B 7 Zehrâ : Fâtıma B / eşk : eşki B /
eşk-bârdan : eşk-bârından S, Ü, B / tóküp : döküp S, Ü, B / eyitdi : itdi T
15 Hüseyn ve Ḥasan : Ḥasan ve Hüseyn Ü 19 mülâzemetünden : ḥidmetünden
B 20 dîde-i : rişte-i T 21 şîr : beyt Ü, rübâ‘î B 24 oldı : olup T

¹ Ona dost olana dost ol.

² Ona düşman olana düşman ol.

³ İşte seninle benim aramdaki ayrılık budur.

- 1 Ey ‘Alî, dün gice Hâzret-i Resûlullâhı vâkı¹ amda gördüm, bālînüm üzerine durup, her taraf mülâhaza kılup, feryâda gelüp eyitdüm : «Yâ Resûlallâh, firâkuñdan helâk oldum âyâ kandesen?» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Fâtıma, saña beşâret virmege gelmişem, dem-
5 dür ki râbıta-i kayd-ı hayât-ı müste‘ârı kât² idüp muğık-ı tengnây-ı fenâdan fezâ-yı bakâyâ kadem basasen. Ey Fâtıma, sen gelmeyince gitmezem. Eger devlet-i vişâlüm isterseñ şitâb eyle ve sa‘y kıl ki yarın gice baña mihmân olasen.» Ve ben bîdâr oldum ve hâlâ ol ümmîdle müteveccih-i ‘âlem-i bakâyam. Yâ ‘Alî, egerçi senüñ
10 âteş-i elem-i müfârakatüñ ciger-süzdur ve miñnet-i mübâ‘adetüñ ğam-endüz, ammâ ol Hâzretüñ dahı müjde-i vişâli dil-fürûzdur; etmek tedârükin itdügüm oldur ki, yarın sen muşîbetüme meşğul olduĝda evlâdum endîşe-i ğidâ çekmeyeler ve raht yuduĝum oldur ki benden soñra ğayrlardan memnûn olmayalar. Gîsûların yudu-
15 ĝum oldur ki ma‘lûm degül ki benden soñra ğam-ı ħarlıkların kim ide.» Ey ‘azîz, Fâtıma anlarıñ gîsûlarına ğubâr konmaĝdan mükedder olurdı ve cämeleri gerd-âlüd olmaĝdan izhâr-ı melâlet kı-lurdı, âh eger görseydi deşt-i Kerbelâda ruhsârları âgeşte-i ħâk ü hûn ve bedenleri hûn-ı cigerden lâle-ĝün. Şi‘r :

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 20 Kerbelâ deşinde Hâtûn-ı Kıyâmet âh eger Ğark-ı hûn görseydi Şâh-ı Kerbelânun ħâlini Hîç şek yok kim kılurdı Kerbelâ topraĝını Ğark-ı hûn gözden töküp seylâb-ı eşk-i âlini

- 25 El-kışsa, Murtażâ Fâtımadan ol ħaber-i cân-güdâzı istimâ‘ itdükde eşk-i nedâmet dîde-i nem-dîdeden revân idüp eyitdi : «Âh bu ne miñnet-i müceddeddür ki yine yüz virdi ve bu ne belâ-yı ğayr-ı mü-

1 Hâzret-i : —Ü, —B 2 durup : тұrup K, S / taraf : tarafı B / eyitdüm : itdüm T 4 eyitdi : itdi T / demdür ki : ve müdrike-i Ü 5 idüp : kılup Ü 6 gelmeyince : gelince B 7 şitâb eyle ve : —K 10 ciger-süzdur : ciger-süz K / mübâ‘adetüñ : mübâ‘atüñ S, B 11 ğam-endüz : ğam-endüzür Ü, B 12 etmek : gitmek B / muşîbetüme : muşîbete S, Ü 13 evlâdum : evlâdlarum B / raht : rahtların Ü, B 15 benden soñra : —S / ğayrlara memnûn olmayalar : bu maşlahat için yüz şuyın ğayra dökmeyeler ve B / ğam-ı ħarlıkların : ğam-ı ħarları Ü, B 16 ide : ola ve gîsû-yı mu‘anberlerin kim şâne kıla Ü 17 ve kılurdı : —T, —S 19 şi‘r : beyt B 22 topraĝını : topraĝını K, B 23 töküp : döküp S, Ü, B 24 Murtażâ : Hâzret-i Murtażâ S, Ü 25 eyitdi : itdi T

- 1 kerrerdür ki yine felek zühûra getürdi. Ey Fâtıma, henûz vâlid-i
büzürgvâruñ dâğ-ı firâkı merhem-pezîr olmadın ve peder-i ‘âlî-
mîkdâruñ elem-i iştiyâkı teskîn bulmadın sen dahı câna bir dâğ-ı
tâze yakmak ve dil-i vîrânı şâ‘îka-i muşibetle yıkmak revâ mıdur?»
5 Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âh kim her dem felek derd üzre derdüm arturur
Gösterür biñ derd bir derdine dermân itmedin
Bağrumı biryân ider her lahza bir berķ-ı belâ
Bir belâyı hüsni tedbîr ile bir yan itmedin

- 10 Fâtıma eyitdi : «Ey ‘Alî, ol muşibetde şabr itdün, bu muşibetde
dahı taħammül kıl ve bir zamân benden ġâfil olma ve ri‘âyetümde
ta‘allül kılma ki âhîr nefesdür.» Bu kelimâtı edâ kıldukça nem-i
dîde-i eşk-bârdan şehzâdeler rahtların ter kılurdu ve âteşi âhla
etmek için tenûrı germ iderdi ve dirdi : «Ey ciger-güşeler, âyâ
15 benden soñra sizüñ hâliñüz n’olur?» Hasan ve Hüseyñ bu haber-
den müte’ellim olup girye âğâz itdiler. Fâtıma eyitdi : «Ey nûr-i
dîdeler, bir zamân gûristân-ı Baķî‘a varup benüm için du‘â kılun.»
Anlar müteveccih oldukda bister-i ‘işmete tekye kılup Murtażaya
eyitdi : «Ey hem-ser-i huceste-liķâ, vaķt-i vedâ‘dur, hâlâl it.» Hâz-
20 ret-i ‘Alî âh-ı hâsret çeküp eyitdi : Beyt :

Me‘ûlû Fâ'ilâtü Me‘ûlû Fâ'ilün

Vâ hâsretâ ki yakdı beni âteş-i vedâ‘
Yâ Rab ki münķaţî‘ ola âyîn-i inķîţâ‘

Bu hâle muķârin Esmâ bint-i ‘Umeysi taleb kılup didi : «Ey Esmâ,
bir ta‘âm müheyyâ kıl ki ciger-güşelerüm mu‘âvedet kıldukda te-

1 felek : —Ü / ey : felek ey Ü / olmadın 2 âlî-mîkdâruñ : —B 4 yak-
mak : yıkmak K / vîrânı : virânımı K / yıkmak : yakmak K 5 şîr : nazm
K, —Ü 10 eyitdi : itdi T / bu : —S, —B 11 kıl : idün K, it Ü, B 13 eşk-
bârdan : eşk-bârla K, S, Ü, B / şehzâdeler : şehzâdelerin B / rahtların : raht-
tın Ü, rahtını K, B 14 etmek için : —K / ciger-güşeler : ciger-güşelerüm K
15, Hasan ve Hüseyñ : şehzâdeler B 16 girye : giryeye B / eyitdiler : itdi
T 17 kılun : kılun ve tażarru‘la du‘âya meşġûl olun Ü, B 19 eyitdi : itdi
T/huceste-liķâ : mihrbân B 19 Hâzret-i : İmâm-ı K 20 âh-ı hâsret : Murta-
zâ âh Ü / eyitdi : itdi T / beyt : şîr K, B, —Ü 21 beni : meni S 23 Esmâ
binti ‘Umeysi taleb kılup didi : eyitdi K

- 1 nāvül kılalar ve koyma ki benüm yanuma geeler ve beni bu hâl
ile görüp perîşân olalar.» El-kıışsa, şehzâdeler güristân-ı Bakî'adan
mürâca'at kıldukda, Esmâ istikbâl idüp anlara ta'âm teklif itdük-
de şehzâdeler eyitdiler: «Bizüm hergiz vâlidemüzden ayru ta'âm
5 tenāvül itdügümüz yokdur.» Esmâ eyitdi: «Ey 'azîzler, vâlideñü-
züñ cüz'ice küdüreti var, siz ta'âm tenāvül idüñ.» Didiler: «Ey Es-
mâ, bize vâlidemüzden cüdâ ta'âm sâz-kâr olmaz.» El-kıışsa, terk-i
ta'âm idüp hücreye geldükde gördiler Fâtıma tekye kılup, Hâzret-i
'Alî bālîni üzerinde giryân oturur. Şâhzâdelere eyitdi: «Ey-ciger-
10 güşeler, bir zamân Ravza-i Resûlullâh üzerine varup du'â kıluñ.»
Şâhzâdeler ita'ât kılup revân oldukda Fâtıma eyitdi: «Yâ 'Alî,
bir zamân benden gâfil olma ki encâm-ı 'ömrdür.» Şî'r:

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- Hayâtumdan hemân bir dem kalupdur olma gâfil kim
Müyesser ola zevk-ı devlet-i vaşluñ dem-i âhîr
15 Hayât-ı müste'arum kisvetin târâc idüp gerdün
Kefenden egnüme geydürmek ister hil'at-i fâhîr

Hâzret-i 'Alî eyitdi: «Ey Fâtıma, bu haber istimâ'ına kudretüm
yokdur.» Fâtıma eyitdi: «Bu haber vâkı'a-i bî-tedbîr ve hâdis-e-i
bî-te'hîrdür.» Şî'r:

Rubâ'i - Ahreb

- 20 Sındurdu nihâl-i 'ömrümi bād-ı ecel
Cân mürğine dām kurdı şayyâd-ı ecel
Ten râbıtasın rûhdan ister kıla kaç'
Şemşîr-i siyâset ile cellâd-ı ecel

Fâtıma 'Alî kenârında bî-hüş olup, bir zamândan sonra özine ge-

1 kılalar: ideler Ü / koyma: kıma B / ki: kim S / ve görüp: —B
4 eyitdi: itdi T 5 tenāvül itdügümüz: yedügümüz Ü / eyitdi: itdi T 7
cüdâ: ayı B 8 geldükde: geldüklerinde B 9 üzerinde: üzere K / eyitdi:
itdi T 11 şehzâdeler: şehzâdelere Ü / eyitdi: itdi T 12 şî'r: —K, beyt
T, —Ü 15 idüp: ider S 17 Hâzret-i: İmâm-ı K / eyitdi: itdi K, T / ey:
yâ K, —Ü 18 eyitdi: itdi K, T / şî'r: —Ü 20 sındurdu: şındurdu K 22
râbıtasın: rahlesin Ü 24 Fâtıma: —Ü / özine: özrine B

- 1 lüp 'Alîni giryân görüp eyitdi : «Yâ 'Alî, hengâm-ı ta'ziyet degül,
zamân-ı vaşıyyetdür.» 'Alî eyitdi : «Ey Fâtıma, vaşıyyetün nedür?»
Fâtıma eyitdi : «Dört vaşıyyetüm var; biri ol ki, benden saña nisbet
5 terk-i edeb şâdır olmuş ola; hemîşe sen benüm ğam-hûrum idün
ve peyveste ğam-ğusârum.» Didi : «İkinci vaşıyyet oldur ki, be-
nüm evlâdumı muhterem dutup, anlardan bir güstaḥlık şâdır olsa
tecâvüz kılasan ve üçinci oldur ki, beni gice vaktinde defn idesen
10 hîn-i vefâtumda daḥı na'şuma enzâr-ı perîşân müte'allik olmaya ve
dördinci vaşıyyetüm oldur ki benüm ziyâretümünden kâdem çekme-
yesen ve hemîşe beni du'âdan unutmayasan.» Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Çün beni senden felek nâcâr mehcûr eyleye
Hâk-i pâyuñdan belâ-keş başumı dür eyleye
15 İltimâsum senden oldur kim ğubâr-ı maḥdemün
Rûḥumı bir dem mülâkâtıyla mesrûr eyleye

Bu veşâyâ eşnâsında Ḥazret-i 'Alî feryâda gelüp zebân-ı ḥâlle eyit-
di : Şî'r :

Rubâ'i - Ahreb

- Dildâr bıraḥdı tarḥ-ı ğam-hâne-i hecr
20 Sâķi-i zemâne dutdı peymâne-i hecr
Derdâ ki serây-ı vaşl iken tekyegeḥüm
Vaḳt oldı maḥâmmum ola vîrâne-i hecr

1 'Alîni : 'Alîyi K, S / eyitdi : itdi T 2 eyitdi : itdi T 3 dört : ey
'Alî dört Ü / bir : —S, —B 4 eyitdi : itdi T 5 idün : —Ü, —B 6 ğam-
ğusârum : ğam-ğusârum idün K, Ü, B / vaşıyyet : vaşıyyetüm K 7 dutup :
tutup K, Ü, B / güstaḥlık : güstaḥlıĝ Ü 10 daḥı : —S / na'şuma : —T, na'şum
K / enzâr-ı : nezzâre-i K / ve : —Ü, —B 12 du'âdan unutmayasen : du'âyla
yâd idesen Ü 16 bir : her K, Ü, B 17 eyitdi : itdi T 18 şî'r : beyt K,
Ü, —S 20 dutdı : tutdı K, Ü, B 22 oldı : ola B

- 1 Eyitdi : «Ey Fâtıma, senüñ vaşıyyetlerüñ derece-i kabûle yetdi, am-
mâ benüm dahı saña üç vaşıyyetüm var, ‘arz ideyem. Biri ol ki,
benden saña taqşır-i mülâzemet vâkıf olduysa Hâzret-i Resüle şı-
kâyet kılmayasen; ikinci ol ki, Hâzret-i Resûlullâha selâmum
5 yetüresen; üçüncü oldur ki, benden ol Hâzrete ızhâr-ı şükr idesen.»
Fâtıma ‘Alinün vaşıyyetlerin kabûl idüp mükâleme kılmakda iken
nâgâh bir hurûş u gûlgüle şadâsı geldi, Hâzret-i ‘Alî müteveccih
oldukda gördi Hasan ve Hüseyin «Vâ ümmâh vâ muşîbetâh»
(^١ را اناه را مصيابه)’ diyüp feryâd iderek geldiler. İzîrâbla hücre
10 kapusına gelüp eyitdi : «Ey ciger-güşeler, bu ne hâletdür?» Eyitdi-
ler : «Ey der-i medîne-i ‘ilm-i Resûl-i Hudâ ve ey şîr-i bîşe-i Lâ-
Fetâ, validemüzle vedâ^c itmege gelmişüz.» Hâzret-i ‘Alî eyitdi : «Ey
nûr-ı dîdeler, ne bildüñüz ki vâlideñüz bu hâletdedür?» Didiler :
Ey peder-i büzürgvâr senüñ fermân-ı şerîfüñ muqtezâsınca ravza-i
15 Resûlullâh ziyâretine müteveccih oldukda, sem‘ümüze bir şadâ
irişdi ki «Fâtıma yetimleri geldi». Nâgâh merkad-i mübarekden
nidâ geldi ki : «Ey nûr-ı dîdeler, tevaqquf itmeyüp mürâca‘at kı-
luñ, ki vâlideñüz dîdârına müşerref olup vedâ^c idesiz; zîrâ mü-
teveccih-i ‘âlem-i âhiretdür ve hâlâ İbrâhîm-i Halîl ve İsmâ‘îl-i Ze-
20 bîh ve Müsî-i Kelîm ve ‘İsî-i Rûhullâh ve sâyir enbiyâ-yı mürsel ve
ervâh-ı quds anuñ rûh-ı pâkinüñ istikbâline gelmişler.» Biz bu ha-
berden mütenebbih olup izîrâbla mürâca‘at kılduk.» Bu sözi di-
yüp, Fâtımanın ayağına düşüp, nevha bünyâd idüp tazarru‘ itdi-
ler ki : «Ey maḥdûme-i muḥtereme dîde-i iltifât açup bu gurbet
25 mübtelâlarına bir naẓar kıl ve güftâra gelüp bu bâdiye-i belâ ser-
geşteleriyle tekellüm it.» Şî‘r :

4 Hâzret-i 5 yetüresen : ol Hâzrete ızhâr-ı şükr idesen / benden
idesen : Hâzret-i Resüle benden selâmum yetüresen K / selâmum : benüm
selâmum Ü 9 geldiler : geldiler İmâm-ı ‘Alî K 10 eyitdi : itdi T / eyit-
diler : itdiler T 12 eyitdi : itdi T 15 müteveccih : vasıl K 16 geldi :
geldiler K 23 nevha : nevḥaya B 24 gurbet : ğarîb Ü, B 26 şî‘r : —K, —Ü

¹ Vah anam, vah başımıza gelenler.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir nazar kıl kim devâ-yı derd-i bîmâr-ı firâk
 Bir nazardur nergis-i merdüm-şikâruñdan senüñ
 Bir tekellüm kıl ki erbâb-ı mekâtib maşşadı
 Bir tekellümdür leb-i gevher-nişâruñdan senün
- 5 Âvâzları Fâtımanuñ sem'î mübârekine irişüp, dîde-i merhamet
 açup, anları kenârına çeküp kıtarât-ı eşk-i hasret dîde-i eşk-bârdan
 töküp eyitdi: «Ey yetimler, âyâ benden sonra sizün keyfiyyet-i ah-
 vâlünüz n'olur?» Ol esnâda cemî'î evlâdı cem' idüp, zükürün inâşa
 ve inâşın zükûra emânet tatlîkyle teslim idüp ve mecmû'ın Hâz-
 10 ret-i Murtażâya tapşurup ve cümlesin Vâcibü'l-Vücûda mevdû'
 idüp ve her vechle var ise Hasan ve Hüseyini bir dahı ravza-i Resûl
 üzerine gönderüp, Ümmü Selemeden su isteyüp gusl idüp, efhar-ı
 libâsın geyüp, vasa't-ı serâyında firâş bıraktıdurup tekye kıldı cânib-i
 eymene ve bâzû-yı eymenin ruhsârına bâliş idüp Esmâ-bint-i
 15 'Umeys eyitdi: «Bir gün hîn-i marazda Cebrâ'îl Hâzret-i Resûl
 hıdmetine gelüp, bihiştten bir miqdâr kâfûr getirüp ve ol Hâzret
 bir kısmın kendüsine hıfz-ı kefen kılup, bir miqdârın benüm için ve
 bir miqdârın 'Alî için baña teslim itmişdi, fülân mahaldedür getir
 ki kendü hissemi alup 'Alî hissesin saña teslim ideyem.» Esmâ bint-i
 20 'Umeys hasbe'l-fermûde ol kâfûr getirüp, kendü hissesin alup Es-
 mâya eyitdi: «Bir zamân daşra çık ki benüm ma'bûdumla râz-ı di-
 lüm 'arz idecek zamândur.» Esmâ daşra çıkdıkdâ istimâ' itdi ki Fâ-
 tıma dirdi: «Yâ Rab, Resûl hürmeti haqqıyçün ve 'Aliyy-i Murtażâ
 kadriyçün ve evlâd-ı ma'sûmum kerâmetleri için ki ümmet-i günâh-
 25 kâra rahmet kılasan ve 'aşîler cerâyimine kalem-i 'avf çeküp müte-
 rahhım olasan.» Bu hâletde Esmâya girye gâlib olup, Fâtıma anuñ

1 kim: ki K 5 irişüp: yetişüp K 6 kenârına: kenâra S 7 töküp:
 döküp K, S, Ü, B / eyitdi: itdi T 8 evlâdı: evlâdın Ü 10 tapşurup: tap-
 şurup K 11 idüp ise: eyledükden sonra tekrâr 12 Ümmü 13 ge-
 yüp: —S 12 su: şu K, S, Ü, B 13 libâsın: libâs S, B / firâş: firâşın B /
 tekye eymene: cânib-i eymene tekye kıldı ve S, B 14 eymenin: eyme-
 nini Ü, eymen S, B / bâliş: bâlişin S, Ü, B 15 eyitdi: itdi T / Resûl: Re-
 sûle K, Resûlullâh S 16 getirüp: getirüp Resûle verdi B 17 hıfz: —Ü /
 ve: —T / miqdârın: miqdâr Ü 20 fermûde: işâret S 21 daşra: taş-
 ra K, S, Ü, B 22 daşra: taşra K, S, Ü, B / istimâ' itdi ki: —K 24 ki:
 —K / günâhkâra: günâhkârlara B / rahmet: merhamet B 25 çeküp: çe-
 kesen Ü / mutarahhım: terahhım K

- 1 giryesinde haber-dâr olduĝda eyitdi : «Ey Esmâ dimedüm mi bir zamân beni hâlûme koy ve bir zamândan sonra tefahhuş it; benden âvâz gelürse yanuma gel ve eger gelmez ise bilmiş ol ki Perverdigâruma vâsıl olmuşam.» Esmâ bir zamân daşrada tevaĝkuf it-
 5 düĝden sonra nidâ kıldı ki : «Yâ ħurretü'l-‘ayn-ı Resûlullâh» Cevâb işitmedi bir dahı didi : «Yâ seyyidetü'n-nisâ» Cevâb işitmedi, ıztırâbla hücreye girüp ruhsâr-ı mübarekinden câme-i hâb alup gör-di ki ‘âlem-i baĝaya intikâl itmiş. Esmâ mużtaribü'l-hâl olup fiĝâna geldükde Hasan ve Hüseyin hâzır olup eyitdiler : «Ey Esmâ vâli-
 10 demüz hâli nedür?». Esmâ şabr itmeyüp başından muĝna‘asın bırakup, giribânın çâk idüp, şâhzâdeler bu vâĝfadan haberdâr olduĝda keşret-ı ıztırâbla Hazret-i Murtażâ ħudmetine müteveccih ol-dılar. Hazret-i Murtażâ eşrâfla ‘ibâdetde iken Hasan ve Hüseyin feryâdın istimâ‘ itmegin şüret-i hâlden haberdâr olup bihüş ol-
 15 düĝda, ħużzâr-ı meclis Hasan ve Hüseyne eyitdiler : «Ey şâhzâdeler, bu ne eĝândur ki şîr-i bîşe-i şecâ‘ati ve ejdehâ-yı fezâ-yı velâyeti ayakdan bıraktı?» Ol şâhzâdeler eyitdiler : «Nice ağlama-yalum ve nice feryâd itmeyelüm ki serv-i riyâz-ı ‘işmeti şarşar-ı ecel pâyemâl itdi, nev-bahâr-ı ‘iffet ve tahârete hazân-ı fenâ taĝay-yüri yetdi.» Şîr :

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Bizi feryâda getürdi felek-i kec-reftâr
 Nice eĝânlar idüp kılmayalum nâle vü zâr
 Virdi cem‘iyyet-i aĥvâlümüze devr ħalel
 Saldı âyîne-i iĝbâlimüze dehr ĝubâr
 25 Kıldı nevmîd bizi sebze-i pejmürde gibi
 Farĝumuzdan götürüp sâyesini ebr-i bahâr

1 bir zamân beni : ki beni bir zamân B 2 koy : ço B 3 bilmiş ol : bil Ü / ki : —S 4 daşrada : taşrada K, S, Ü, B 4 itdüĝden : idüp Ü 9 eyitdiler : itdiler T 10 bırakup : biraĝup K, atup B 11 giribânın : giribân K, S / Hazret-i : —K / Murtażâ : —Ü 13 Hazret-i : —K 15 ħużzâr-ı meclis : —K / eyitdiler : itdiler T 16 eĝândur : fiĝândur K, B 17 ol : —S / eyitdiler : itdiler T 20 şîr : —K, —Ü 21 bizi feryâda getürdi : bize feryâd yetürdi S 21 eĝânlar : eĝân S / nâle ü : nâle-i T, S, Ü 24 saldı : saldı K, S, Ü, B

- 1 Ey aşhâb-ı ğam-hâr ve aḥbâb-ı ğam-güsâr, Zehrâ-yı ezher ve Be-
tûl-i muṭahhar kâfile-i ircaî ilâ rabbiki râziyeten merziyyeten
(ارجعى الى ربك راضية مرضية)¹ refâkatiyle cānib-i dārü's-selâma va'llâhü
yed'û ilâ dāri's-selâm (والله يدعو الى دارالسلام)² mukteżāsınca
5 teveccüh kıldı ve tengnây-ı muḍîk-ı dünyâdan rûy-ı irâdet münḥa-
rif idüp, meyl-i güلزâr-ı Ḥuld-i Berîn ve mecâmîc-ı a'lä-yı illiyyîn
ve ḥidmet-i seyyidü'l-mürselîn itdi. Tamâmî-i aşhâb ü aḥbâb şûret-i
ḥâle ittîlâ buldukda Ḥazret-i Murtażâyla ittifâk idüp âgâz-ı nevḥa
kıldılar ve Ḥazret-i Murtażâ bu muşibetde bir mersîyye inşâ kıldı
10 ki ba'zî ebyâtı budur : Şî'r :

Bahr-ı Tavîl

Li-küllü ictimâ'in min-ḥalîleyni firḫatün
(لكل اجتماع من خليلين فرقة)³
Fe-küllü'l-ezâ düne'lfirâki ḫalîlû
(فكل الاثنى دون الفراق قليل)³
Ve inne iftikâdî Fâtîmete ba'de Aḥmedin
(وان افتقادی فاطمة بعد احمد)³
Delîlün 'alâ en-lâ-yedüme ḫalîlû
(دليلى على ان لا يدوم خليل)³

- 15 Ya'ni her ictimâ'a bir iftirâk muḥarrerdür ve her belâ firâka nisbet
muḥaḳḳaḳdur ve Ḥazret-i Resûlden sonra Fâtîma fevti delîldür
aḥa ki hîç cem'îyyetüñ devâmı olmaz ve hîç ülfet şebât bulmaz.
Şî'r :

1 ve : —K 3 dārü'l-selâma : dārü'l-İslâma B 5 irâdet : irâdeti S, B 6
meyl : —Ü / güلزâr-ı : —K 7 ü aḥbâb : —K 8 Ḥazret-i 9 Ḥazret-i :
—K / muşibetde : muşibete S, B 10 ebyâtı : ebyât S / şî'r : —K, beyt Ü 17
ve hîç : ve hemîşe Ü, hemîşe B 18 şî'r : —Ü

¹ Sen O'ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön, (LXXXIX/28)

² Allah istediğini cennete da'vet eder. (X/25)

³ İki sevgilinin bir araya gelmesi halinde ayrılık mukadderdir, sevgiliden ayrılık acısından başka ızdırıp çok azdır.

Aḥmed'den sonra Fatîma'yı da kaybetmemi elbette dostluğun devam etmeyeceğine bir delildir.

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

- 1 Gâyet-i devr-i rûzgâr budur
 Hâl-i devrân-ı bî-medâr budur
 Ki firâka mübeddel ola vişâl
 Yete 'âlemde her kemâle zevâl
- 5 Fi'l-vâkı' eger nazar-ı te'emmül kılsañ Zehrâ-yı ezher vefâtı Hâz-
 ret-i mazlûm-ı Kerbelâya nisbet eşedd-i meşâyib ve aş'ab-ı nevâ-
 yibdür; zîrâ henüz nihâl-i tabî'ati gülşen-i şüretde neşv ü nemâ
 bulmadın ve hilâl-i vücûd-ı şerîfi âsmân-ı hılkatda bedr-i tamâm
 olmadın vâlide-i müşfikānuñ sâye-i merhameti ve mâder-i mihribā-
 nuñ zıll-i refeti fark-ı mübârekinden götürüp ve anuñ terbiyetin
 felek-i bî-mürüvvet gayre muhtâc idüp, belâlara mübtelâ ve miñ-
 netlere âşinâ kıldı. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Her zamân 'uşşâkı bir derd ile devrân zâr ider
 Bu çemen her lahza bir miñnet gülin izhâr ider
 Derd ta'lîmin virüp gerdün tarîkat tıflına
 Bu belâlar dersidür kim dem-be-dem tekrâr ider

2 bî-medâr : bî-sebât B 5 nazar-ı : —B 11 mübtelâ : —Ü 12 şi'r :
 beyt T, —Ü 13 'uşşâkı : 'uşşâk S 15 tarîkat : le'âfet K

BEŞİNCİ BÂB

Hâzret-i Murtażâ ‘Alî Vefâtın Beyân İder

Hâzret-i Müheymin-i Müte‘âl ve Melik-i bî-intikâl ‘ammet ‘aşıy-
yâtah ve t̄âbet beliyyâtahi kelâm-ı mu‘ciz nizâmda buyurmuş ki :
5 «Ve lâ-tahsebenne’llezîne kutilû fî-sebîlillâhi emvâten bel ahyâ’en
‘inde rabbihim yerzûkûn» (ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله أمواتا بل أحياء عند ربهم يرزقون)¹
Zâhirâ bu ‘ibâretüñ maṭla‘-ı mażmûnından lâmi‘ olan ‘âfitâb-ı
sırr-ı hikmet ve bu kelâmuñ çeşme-i mefhûmından teraşsuḥ kılan
zülâl-i ma‘rifet oldur ki, meydân-ı ‘anâ gülzâr-ı reyâhîn-i ‘aṭâdur ve
10 şemşir-i belâ, ki çeşme-i zülâl-i baķa. Herâyine şemşir-i belâ, ki çeş-
me-i zülâl-i baķâdur, küffâr elinde olmaķ âb-ı ḥayâtüñ zulmetde
olduğına işâretdür ve âb-ı ḥayât için irtikâb-ı hevl-i zulmet-i cefâya
ikdâm idüp küffâr elinde olan şemşir-i baķâdan şerbet-i şehâdet
içmekden ‘ibâretdür. Şi‘r :

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘iliin

15 Lezzet-i endüh ü zevķ-ı derd idrâk eyleyen
‘Ays-ı dehr ü ‘işret-i dünyâya pervâ eylemez
Şâhid-i feyz-i baķâ hüsnin temâşâgâh iden
Naķş-ı zâyil şüret-i fânî temennâ eylemez

Mücmelen zebân-ı sülûk-ı erbâb-ı ḥâl ve lisân-ı ḥâl-i aşḥâb-ı sulûk
20 ittifâķla bu mażmûna gûyâdur ve bu ma‘nâya cihre-güşâdur ki ka-
bûl-ı riyâzât ve irtikâb-ı meşâyib cem‘iyyet-i esbâb-ı râḥat ve neyl-i

2 Hâzret-i Murtażâ ‘Alî: ‘Aliyy-i Murtażâ B 7 bu: —B / mażmûnın-
dan: mażmûnında S, B 8 kelâmuñ: kelimâtuñ S 10 belâ: fenâ Ü, B /
zülâl çeşme-i: —K / baķâ: baķâdur Ü 14 şi‘r: —K, —Ü 19 ve li-
sân-ı ḥâl: —Ü 20 ittifâķla: ittifâķıyla B / mażmûna: inażmûnı B / gû-
yâdur: gûyâ K, B

¹ Allah yolunda öldürülenleri ölü sanmayınız, onlar diridirler ve Allah’ları-
nın katında rızıklanmaktadırlar. (III/169)

- 1 istifâ-yı meâlîbden evlâdur. Lâcerem fırka-i enbiyâ ve evliyâ ki
sebkât-i ikbâl-i takârrüb bulmuşlar, ihtiyârla sâlik-i tarîk-i muşî-
bet ü belâ olmuşlar; ve zümre-i meşâyih-i erbâb-ı inkişâf, ki seyr-i
5 kâffe-i hükemâ ki bâl-i istidlâl ile hazîz-i imkândan evc-i idrâk-i
ma'rifet-i vücûba pervâz itmîşler; dâmen-i terk-i ta'allukât ve
tarîk-ı nefy-i tena'ümât dutmuşlar. Şîr :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

- 10 Belâ bâl-i şehbâz-ı ikbâl olur
Şafâ-bahş-ı âyîne-i hâl olur
Gül ü nergis-i gülşen-i itibâr
Dil-i çâkdür dîde-i eşk-bâr

- Fi'l-vâkı' hıızâne-i hikmetde belâdan eşref cevher-i nefîs olsaydı,
ahibbâ-yı Hazret-i Hâk aña tâlib olurlardı ve hân-ı hikmetde mu-
şîbetden enfa' nevâle şüret-i ihtimâl bulsaydı havâşş-ı bârgâh-ı kurb-ı
15 İlâhî aña râğbet kılurlardı. Şîr :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- Anı görme ki felek bir niçe dem
Kime hem-dem ferağ eyler kime gam
Anı gör kim çıkacak âlemden
Kim ferağdan çıkar ü kim gamdan
20 El-hâk işbât-ı istihsân-ı belâyâ bu şâhid yeter ve hüccet-i isti'lâ-yı
rütbe-i muşîbete bu istidlâl kifâyet ider ki, belâ enbiyâ ve evliyâ mü-
lâzemetinde derece-i kemâl bulmuş ve muşîbet mahrem-i serâ-perde-i
nübüvvet ve velâyet olup Ehl-i Beyt ihtîşâsına müşerref olmuş. Ol

2 takârrüb: takrîb B 3 seyr-i 5 ki: —B 4 bulmuşlar: kılmuşlar
K, B / şîr: beyt Ü 11 çâkdür: hâldür K 13 olurlardı: olurdu Ü 15
kılurlardı: kılurlardı muşîbetden S / şîr: —Ü 20 hüccet: şühât Ü / rüt-
be-i mertebe-i S 23 ihtîşâsına: ihtilâtına Ü

- 1 cümledendür Hâzret-i Şâh-ı Velâyet 'Aliyy-i Murtażânun i'tilâ-yı rüt-
be-i ibtilâsı ve bidâyet-i 'ömrden nihâyete dek meydân-ı belâda is-
ti'lâ-yı derecât-ı miñnet ü belâsı. Eşâh-ı aķâvil-i menķüle ve esedd-i
5 esânîd-i maķbûleden müstefâd olup Şevâhidü'n-Nübüvvede meşţur-
dur ki, Hâzret-i 'Alî bin Ebû Tâlib imâm-ı evveldür, e'imme-i isnâ
'aşerden, ve menâķib ü feżâyili andan ziyâdedür ki imdâd-ı hâme ile
taķrîre gele yâ müsâ'ade-i zebân ile mezkûr ola. İmâm-ı Aķmed-i
Hânbelden naķldür ki dimiş : «Ekâbir-i şaķâbenün hîç birinden ol
miķdâr feżâyil ve menâķib, ki 'Alî İbn-i Ebî Tâlibden yetmişdür,
10 yetmemişdür.» Ve velâdet-i şerîfi 'âmü'l-filden otuz yıl geçdükde
haremi Ka'bede Receb ayının on üçinde, cum'a günü vâķı' ol-
muş. Şeyh Müfeydden naķldür ki : «Diyâr-ı Yemende Müsrim
nâm bir âbid-i muttaķı var idi, ezhed-i zühhad-ı rûzgâr idi. Beyt :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 15 Şahîfe-i emeli naķş-ı mâsivâdan pāk
İrişmemiş etegine ğubâr-ı merkez-i hāk

- Ve yüz toksan yıl 'ömri ğuşe-i 'ibâdetde geķup mültefit-i hâl-i rûzgâr
olmamış ve seccâdeden ğayr menzile ķadem basmayup mihrâbdan
ğayr şürete nâzar salmamış. Bir ğün münâcâtında eyitdi : «İlâhî,
haremi muķteremün sükkânından ve Ka'be-i mu'azzamanun a'yanın-
20 dan birinün didârına müşerref olmaķ temennâsındaem müyesser
it.» Du'â-yı bî-riyâsı icâbete yetüp, Ebû Tâlib, ki eşref-i a'yan-ı
Mekke ve efđal-i eşraf-ı Ka'be idi, bir seferde iken reh-ğüzârı ol
zâhid-i nîk-nâm ve 'âbid-i 'âll-maķâmun maķâmına düşüp ziyâre-
tine teveccüh itdi. Müsrim Ebû Tâlibün şerâyi'ti ta'zîminden sonra
25 keyfiyyet-i âhvalin istifsâr itdükde Ebû Tâlib eyitdi : «Mekke di-
yârında Benî Hâşim ķabîlesinden 'Abd-i Menâf oğlı Ebû Tâlibem.»

1 Hâzret-i 'Aliyy-i: —K 2 'ömrden: 'ömrinden K / nihâyete: nihâ-
yetine B 3 esedd-i: esânîd-i K 5 imâm-ı evveldür: evvel imâm oldur
ki K 7 yâ: veyâ B 9 Tâlibden: Tâlibde bize B / yetmişdür: yet-
mişdür ğayrdan K 13 mutteķî: —Ü / ezhed: zâhid K, B / ezhed idi:
—Ü / beyt: şî'r: B 17 menzile: yere B / basmayup: başmayup K, S,
Ü, B 18 salmamış: şalmamış K, S, Ü, B 20 temennâsındaem: temen-
nasındayam B 21 eşref-i: eşraf-ı S, B 22 efđal-i: —Ü / eşraf-ı: eşraf-ı
sükkân-ı Ü, sükkân-ı B 24 şerâyi'ti: —B 25 eyitdi: itdi T

- 1 Müşrim bu haberden münbası̄t olup tekrārla taẓīm itdi ki : «El-minnetü l'illāh, murādum hāşıl oldı ve du'ā-yı bî-ru'ūnetüm eser kıldı.» Didi : «Ey Ebū Tālib aḥbār-ı sālifeden bize yetmişdür ki
- 5 hūra gelüp izhār-ı sırr-ı nübüvvet kıla ve biri Ebū Tālib zāhrından zāhir olup müdi'-i zuhūr-ı rumūz-ı velāyet ola ve nebî otuz yaşına yetdükde velî dünyāya gele. Āyā, ol nebî ki dīde-i devrān muntazır-ı devlet-i dīdārı ve çeşm-i zemāne müştāk-ı pertev-i ruh-sārıdur, zuhūr itmiş mi ola?» Ebū Tālib eyitdi : «Ey şeyḥ, belî
- 10 Muḥammed mütevellid olup hālā igirmi tokuz yaşındadır.» Müşrim eyitdi : «Ey Ebū Tālib, bundan Mekkeye mürāca'at itdükde ol muḥarrib-i dergāh-ı ma'būda benden selām yetür ve 'arz it ki, Müşrim şehādet virür ki Hālīk ferd ü bî-hemtādur ve sen anuñ peygamberisen. Ey Ebū Tālib, senden mütevellid olan 'azīze daḥı selāmum yetürüp 'arz idesen ki, sen daḥı vaşıyy-i peygamberisen, niteki
- 15 anda nübüvvet tamām ola sende velāyet ihtitām bula.» Ebū Tālib eyitdi : «Ey 'azīz, bu güftāruñ ḥaḳıḳatine bir beyān isterem.» Şeyḥ eyitdi : «Bi'smi'llāh» (بِسْمِ اللّٰهِ) Ebū Tālib, muḳābelesinde bir ḳurumuş dıraḥt-ı enār gördi, imtiḥān ile eyitdi : «Ey şeyḥ isterem
- 20 ki bu dıraḥt-ı ḥuşkdan berg ü bār gösteresen.» Şeyḥ dergāh-ı ma'būda rüy-ı tazarru' dutup eyitdi : «İlāhî, ol nebî ü velî ḥaḳḳıçün, ki ḥaḳıḳatlerine i'tirāf idüp şıfatların beyān itdüm, beni şermende itme.» Fi'l-hāl ol dıraḥt-ı ḥuşk bār-ver olup iki taze enār semer virdi. Şeyḥ ol enārlardan Ebū Tālibe virüp, Ebū Tālib ol enārlar-ı
- 25 ruñ birin päre ḳırup iki dānesin tenāvül kıldı. Rivāyetdür ki ol dāne bir nuḫfeye sirāyet idüp mebd'e-i vücūd-ı şaḥşıyye-i 'Alî ibn-i Ebî Tālib oldı ve ḥumre-i ruḥsāre-i Şāh-ı Merdān la'l-i rümmān gibi ol

1 itdi : idüp eyitdi Ü, B 3 sālifeden : sābıḳadan K, S 5 zāhrından : zuhūrından B 6 olup : ola B / müdi'-i : mevdü'-i K 8 zemāne : zamān B / zuhūr itmiş : zuhūra gelmiş B 9 eyitdi : itdi B / ey şeyḥ belî : belî yâ şeyḥ B 10 igirmi : yigirmi K, S, Ü, B 11 eyitdi : itdi T 15 niteki : nitekim B 16 sende : sende daḥı B 17,18 eyitdi : itdi T / muḳābelesinde : ḳarşısında S 19 gördi : görüp Ü, B / eyitdi : itdi T 21 rüy-ı : —K / dutup : ḫutup K, Ü, B / eyitdi : itdi T 22 şıfatların : şıfatlarından B 23 itme : itmeyesen B 24 enārlardan : nārlardan S, Ü 25 birin päre ḳırup : birisin päreleyüp B / dāne bir : tānceler B 26 bir : —K / şaḥşıyye-i : şaḥş-ı B

- 1 eserdendi. El-kışsa, Ebū Tālib ol müjdeden hurrem ü handān olup, naql-i mekān kılpup, Mekkeye mürāca'at kılduğda şulb-i şerifinden ol nuṭfe, Fāṭıma bint-i Esed baṭnına intikāl itdi ve inüddet-i ḥamli munkaḍı olduğda, Fāṭıma bint-i Esedden naḳldür ki : «Ben ḥāne-i
- 5 Ka'be ṭavāfında idüm; eser-i miḥāz zāhir olup dördinci şavṭda Ḥazret-i Resūl beni gördi, firāsetle aḥvālūme muṭṭalī' olup eyitdi : «Ey Fāṭıma, ṭavāfı tamām itdüñ mi?» Eyitdüm : «Ḥayır.» Buyurdi ki : «Ṭavāfı tamām it, eger muzāyaḳa bulsañ ḥarem-i Ka'beye gir.» Ve kitāb-ı Beşāyirü'l-Muṣṭafāda naql itmişler ki : «Fāṭıma bint-i
- 10 Esed ṭavāf-ı Ka'be iderken 'Abbās bin 'Abdulmuṭṭalib ve cemī-i Benī Hāşim anuñ 'aḳabince ṭavāfa meşğul iken nāgāh, Fāṭımaya eser-i ṭalk zāhir olup, daşra çıkmāğa mecālī ḳalmayup, münācāt itdi ki : «Yā Rāb baña velādeti āsān kılp.» Fī'l-ḥāl dīvār-ı Beytul-lāh şaḳḳ olup Fāṭıma nazardan ḡayib oldı ve biz ḥāne-i Ka'beye
- 15 girüp aḥvālīne muṭṭalī' olmaḳ istedik, müyesser olmadı. Üç gün ḡayib olup dördinci gün ḥaremden çıḳdı, elinde 'Alī ibn-i Ebī Tālib.» İmāmü'l-Ḥarameyn naql itmiş ki : «Hergiz 'Aliden muḳaddem bu sa'ādet kimesneye müyesser olmamışdur ki nefsi ḥaremden mütevellid ola ve andan soñra daḥı olmayacaḳdur.» Şi'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 20 Murtaẓā bir dūr-i deryā-yı velāyetdür kim
Ḥarem-i Ka'bedür ol dürr-ı semīnün şadeḑi
Ḡayrdan eşref eger olsa anuñçündür kim
Ḥarem-i Ka'beden ol kesb kılpupdur şereḑi

- El-kışsa Fāṭıma bint-i Esed ḥarem-i Ka'beden Ḥazret-i Murtaẓāyı
- 25 çıkarup, hücreşine gelüp, 'ādet üzerine anı mehde baḡladuğda Ebū Tālib ḥāzır olup eyitdi ki ruḥsār-ı şerifin göre. Niḳābına el urduğda 'Alī pençe-i Ḥayber-ḡuşā ile Ebū Tālibün elin men' idüp, ruḥsārına

1 müjdeden: ḥāle K 4 olduğda: olup Ü 6 eyitdi: itdi T 7 eyitdüm: itdüm T 8 bulsañ: bulursañ B 11 meşğul: meşğul-ı münācāt B 12 daşra: ṭaşra K, S, Ü, B / ḳalmayup mürāca'at: olmayup eyitdi B 13 kılp: eyle S 16 elinde: —Ü 18 sa'ādet: sa'ādet hıç B / olmamışdur: olmamış S 19 ve: —B / daḥı: daḥı müyesser Ü, B / şi'r: beyt T, Ü 21 semīnün: yetīmün B 22 eşref: eşrāf S, Ü, B / kim: o kim B 25 üzerine: üzere B 26 olup: idüp K / eyitdi: istedi S, B

- 1 pençe urup, cihresin hırâşide kıldı ve vâlidesi dağı tağarrub idüp
istedi ki rızâ'ına içdâm ide; men° idüp anuñ dağı ruhsârın mec-
rûh itdi. Ebû Tâlib mütehayyir olup eyitdi : «Ey Fâtıma, bu tıflı
5 ne isimle mevsûm idelüm.» Fâtıma eyitdi : «Ey Ebû Tâlib bu
tıfluñ pençesinde esed şalâbeti var, esed demek münâsibdür.» Ebû
Tâlib eyitdi : «Benüm şalâhum budur ki Zeyd ismiyle mevsûm
idem.» Haber-i velâdetin Hâzret-i Resûl işitdükde ferahnâk olup,
Ebû Tâlib serâyına gelüp su'al itdi ki : «Bu tıfluñ ismin ne mu-
karrer itdünüz?». Her kim ihtiyâr itdügin beyân itdükde Hâzret-i
10 Resûl eyitdi : «Benüm şalâhum budur ki ismi 'Aliyy-i 'âlî-him-
met ola.» Fâtıma eyitdi : «Hakkâ ki ben dağı hâtifden bu ismi işit-
düm.» Ve bir rivâyet dağı oldur ki, vâlid ve vâlide arasında isim
içün nizâ olup, istiḥâre tarîkıyle müteveccih-i Ka'be olup, Fâtıma
rûy-ı niyâz dergâh-ı bî-niyâza dutup eyitdi : «Yâ Rab, ḥarem-i şe-
15 rifünde kerâmet kılduğñ nuṭfe-i laṭife senden ta'yîn-i ism iltimâs
iderüz.» Bu niyâz esnâsında bâm-ı Ka'beden şadâ geldi ki : «İsm-i
şerifin 'Aliyy-i a'lâ kılun.» Her ne taḳdırle nâm-ı mübârekin 'Aliyy-i
'âlî-kadr koydılar. Hâzret-i Resûl istedi ki mehd üzerine varup Mur-
tażâyla mülâkât ide. Fâtıma eyitdi : «Ey ferzend, delîrâne gitme
20 ki bu tıfl şîr-ḥaşlet, gazanfer-şavletdür; olmaya ki Hâzretüñüze nis-
bet bir bî-edeblik ide.» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Fâtıma, 'Alî ba-
ña nisbet tarîk-ı edeb ri'âyet ider.» Pes müteveccih olup, Hâzret-i
Murtażâ mest-i ḥâbken râyiḥa-i giysü-yı Resûlullâhı istiṣmâm idüp,
dîde-i ḥaḳîkat-bîn açup, mulâḥaza-i nûr-i ruhsâr-ı nebî kıldı ve ze-
25 bân-ı ḥâlle bu maḳâle müterennim oldı. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün.

Şükr kim oldum müşerref devlet-i dîdârûña

Dîde-i hûn-bârumı açdum gül-i ruhsârûña

2 istedi: eyitdi K 3 eyitdi: itdi T / tıflı 4 Tâlib: —K / eyitdi: itdi T 6 eyitdi: itdi T / Zeyd ismiyle: Zeydle K, Ü 7 velâdetin: velâ-yetin B 8 Tâlib: Tâlibün B 9 itdükde: idüp Ü 10 eyitdi: buyurdi ki T / ismi: ismin T 11 eyitdi: itdi T 13 Kâ'be: ḥarem S, B 14 dutup: tutup K, B, Ü / eyitdi: itdi T 15 laṭife: laṭifesine T, şerîfeye B 17 ne: —Ü, —B 18 koydılar: kodılar S, B / istedi: eyitdi T, —Ü / varup: varup istedi Ü 19 eyitdi: itdi T / ferzend: birâder B 20 ḥaşlet: ḥaşletdür Ü 21 Hâzret-i: —K / Resûl: Resûlullâh K, —S / eyitdi: itdi T 22 Hâz-ret-i: —K 23 giysü-yı: giysü-yı müşk-bâr B / Resûlullâhı: Resûl S 24 ḥa-ḳîkat-bîn: ḥaḳîkat-bini Ü, ḥaḳîkat-bînin B 25 bu maḳâle: —Ü / şî'r: —K, —Ü

- 1 Olmadı zâyî^c ‘adem menzillerin kaç^c itdügüm
Vâşıl oldum pertev-i hürşîd-i pür-envârûña

El-kışşa, ol şîr-i bişe-i velâyeti Hâzret-i Resûl mehdinden açup, ki-
nârına alup tehniye tarîkıyle eyitdi : Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Merhabâ ey kıble-i erbâb-ı ‘izz ü ihtîşâm
Hayr-mağdem ey şeh-i aşhâb-ı kâdr ü ihtirâm
Ben ki meb‘ûsam cihân ehlini da‘vet kılmağa
Kılmadum sen gelmeden bu emre ikdâm-ı kıyâm
10 Zât-i pâkûn intizârıydı ne pinhân gayrdan
Mücib-i te’hîr-i izhâr-ı nübüvvet ve’s-selâm

Ve her zamân zebân-ı mu‘ciz-beyânların berg-i gül gibi gonca-i dehâ-
nına koyup lu‘âbından, ki ser-çeşme-i esrâr-ı «ve mâ-yentîkû ‘ani’l-
hevâ» (و ما ينطق عن الهوى)¹ dur, şerbet-i «hâzâ lü‘âbü resûlu’llâh fî-femî»
(هذا لعب رسول الله في فمي)² tecerru‘ itdürdi. Rivâyetdür ki, Hâzret-i

- 15 Murtażâya Ebû Tâlib men‘inden ğaraż oldu ki, ibtidâ-i hilkatde
Hâzret-i Resûle muşâfağa kıla ve rızâ‘ imtinâ‘ından mağşûd bu
ki âġâz-ı fıtratda lu‘âb-ı lisân-ı Resûlullâhdan mütecerrri‘ ola.
Şîr :

Fâ'ilâtün Me'â'ilün Fâ'ilün

- 20 Kaṭre kaṭre zülâl-i ma‘rifeti
Ebr deryâdan iktisâb itdi
Feyz-i Hâḫ ol hilâli itmege bedr
Ḳâbil-i nûr-ı âfitâb itdi

El-kışşa taşt ü âfitâbe hâzır idüp, Muşafâ yed-i kamer-şîkâfla

2 pür-envârûña : ‘âlem-tâbuña B 4 tehniye tarîkıyle : —Ü / eyitdi : it-
di T / şîr : —K, —Ü 7 ehlini : halkımı B 9 gayrdan : halkdan Ü 11
her : bir Ü, B / beyânların : beyânlarından B / gonça-i : —T, —S 14 itdür-
di : iderdı K, itdürdü B 15 ğaraż : ğarażı B / oldu : olaydı Ü 16 Re-
sûle : Resûle Ü, B / kıla : kılup K / bu : bu idi B 18 şîr : kıṭ‘a K, —Ü

¹ O, arzusuna göre bir şey söylemez. (LIII/3)

² Bu âğzımdaki Allah’ın resulünün tükürüğüdür.

- 1 ‘Alinün ğasline mübâşeret itdi. Rivâyetdür ki cânib-i yemînin ğasl itdükde işâretsiz cânib-i yesâre munķalıb oldı. Hâzret-i Resûl bu hâle muţţalı² olduķda giryân oldı, Fâtıma eyitdi : «Ey birâder, sebeb-i girye nedür?» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Fâtıma, ben bu
- 5 tıflı ibtidâ-yı hılķatde ğasl iderem bu tıfl benı nihâyet-i ‘ömrümde ğasl ider ve ben ğasl itdükde bu tıfl cânib-i yemînden cânib-i yesâre kendü münķalıb olduğı gibi ben dağı kendüm münķalıb oluram.» El-kışşa Hâzret-i Resûl ol dür-i şâhvârı peyveste şâdef-vâr kinârında tertîb kılup ğam-h³ arlığın iderdi ve ol gonça-i nev-resûn ebr-i nev
- 10 bahâr gibi üzerine gelüp giderdi. Murtażâ biş yaşına yet⁴ükde mülk-i Hicâz kıllet-i emţardan mevrıd-i melâl-i kaht oldı ve ‘adem-i aĝdiyeden aĥvâi-i halk ıztırâb buldı. Ve Ebû Tâlib ‘ıyâl-mend idi. Bir gün Hâzret-i Resûl ‘Abbâsa eyitdi : «Sen tüvângersen ve Ebû Tâlib fakırü’l-hâl ve keşirü’l-‘ıyâl. Münâsib oldur ki şiddet-i kaht
- 15 zâyıl olana dek her birimiz Ebû Tâlibün bir ferzendine mütekeffil olalum ve aña ma‘îşet huşuşında mu‘âvenet kılalum.» İttifâķla Ebû Tâlib huzûrına gelüp şerh-i hâl itdükde Ebû Tâlib eyitdi : «‘Aķılı benümle koyun bâķi evlâdumla siz bilürsiz.» ‘Abbâs, Ca‘fer-i Tayyârı alup, Hâzret-i Resûl ‘Aliyy-i Murtażâyı kabûl kılup, ‘Alî
- 20 Hâzret-i Resûl kefaletinde idi ol zamâna dek ki Cebra‘îl aña müj-de-i ruşat-ı da‘vet yetürdi ve ‘Alî aña îmân getürdi. Ve Hâzret-i ‘Alinün bir künyeti Ebû Tûrâbdı ve bu laķabdan be-ĝâyet hoş-hâl olurdu. Ve tesmiye vechinde aĥvâl muhtelifdür.
- Şevâhidü’n-Nübüvvede meştûrdur ki, bir gün Hâzret-i Resûl Fâtıma hücreesine gelüp, ‘Alîni hâzır görmeyüp tefahhuş itdükde Fâtıma eyitdi : «Yâ Resûlallâh, ba‘zı kaızıyyeden melâlet-i hâtır bulup daşra çıkdı; ĝalibâ ki mescide teşrîf buyurdı.» Hâzret-i Resûl mescide gelüp gördi ki ridâ-yı mübârek beden-i latîfinden dür olup,
- 25

2 oldı : olup Ü, olurdu K, B / Hâzret-i Resûl : Resûlullâh K / Resûl : —Ü 4 eyitdi : itdi T, —Ü / ben : —S, —Ü / ben 5 tıflı : —İ / hılķatde : hılķatinde T 6 ve ben : —B / ben : ben bunı K / yemînden : yemîninden Ü, B 7 kendü : —K / dağı : dağı kendüm K 8 Hâzret-i Resûl : Resûlullâh K 9 tertîb : terbiyet B 10 beş : —B 13 eyitdi : itdi T 14 ‘ıyâl : ‘ıyâldür B 17 Tâlib : Tâlibün Ü, B / itdükde : itdüklerinde B / eyitdi : itdi T 18 bâķi evlâdumla : sâ‘ir evlâdumı B 19 ‘Aliyy-i : —K, —S, —B / ‘Alî 20 Resûl : anuñ B / dek : deĝin B / Cebra‘îl : Hâzret-i Cebra‘îl B 21 Hâzret-i : İmâm-ı K 22 künyeti : künyeti dağı B / be-ĝâyet : ziyâde B 23 muhtelifdür : muhtelif çokdur B / ‘Alîni : ‘Alîyi S, B 26 eyitdi : itdi T / bulup : olup Ü 27 daşra : taşra K, S, Ü, B / ki : —S, —Ü 28 mübârek : mübâreki S, B / olup : olmuş Ü

- 1 cism-i şerîfi âlûde-i gubâr olmuş, Hâzret-i Resûl ol gubârı pāk idüp şadâ yetürdi ki : «Kum yâ Ebâ Tûrâb» (قم يا ابا تراب)¹ «Am-mâr-ı Yâsirden nakldür ki : «Gâzve-i ‘Anterde men ve ‘Alî bir dıraht sāyesin hâbgâh idüp tekye kılmışduk Hâzret-i Resûlün
- 5 güzârı üzerimize düşüp âvâz yetürdi Hâzret-i Murtażâya ki : «Kum yâ Ebû Tûrâb» (قم يا ابا تراب)² ve buyurdi ki : «Yâ ‘Alî, haber virürem saña cemî‘-i hâlkdan eşķâ’ iki bed-bahtdur, biri ol ki Şâlih naķâsın zebh itmiş ve biri senün mehâsin-i şerîfün kanunla rengin ider.» Ve Hâzret-i ‘Alînün bir künyeti dahı Ebe’r-Reyhâneyndür.
- 10 Câbir-i ‘Aliden nakldür ki : «Hâzret-i Resûl üç gün vefâtından muķaddem Murtażâya eyitdi : «Yâ Ebe’r-Reyhâneyn, saña vaşîyyet iderem ki iki reyhâne hıfzın ki biri Hasan ve biri Hüseyndür; yâ ‘Alî, ‘an-ķarîb senün iki rûknün münhedim ola ve iki ‘uzvuñ inķı-tâ’ bula.» Fî’l-vâķı’ eyle oldı; evvel Hâzret-i Resûl fevt olup. an-
- 15 dan şoñra Hâzret-i Fâtıma vefâtı şüret buldı. Hâzret-i ‘Aliden nakldür ki buyurmuş : «Ben cefâ çok çekdüm gerdiş-i rûzgârdan ve cevır çok gördüm ‘âlem-i ğaddârdan; cümlesinden aşab üç muşîbet idi ve cemî‘-sinden aşam üç miñnet idi; biri vefât-ı Hâzret-i Resûl, ki cemî‘-i mehâlikde penâhum ve kamu meķârihde ümmîdgâhum
- 20 idi, anuñ vefâtından şoñra herģiz hücüm-ı nevâyib baña kem olmadı ve ta’arruż-ı a’đâdan hâturum tereffuh bulmadı.» Şi’r :

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- Ey hoş ol günler ki bir ümmîdgâhum var idi
Miñnet-i ‘âlem hücümında penâhum var idi
Ben faķîre cevır kılduķça ‘adü-yı süst-rây
25 ‘Arz-ı hâlüm itmege bir pâdişâhum var idi

2 şadâ yetürdi : buyurdi B / kum : —K 3 men : ben K, Ü, B 6 virürem : vireyem B 7 Şâlih : Şâlihün S 8 ve : —B / biri : biri ol ki S, B / kanunla : kanla T 9 Ebe’r-Reyhâneyndür : —Ü 10 Hâzret-i Resûl : Resûlullâh K 11 eyitdi : itdi T 12 ki : —K, —S 13 iki : —S 14 eyle : öyle B olup : oldı Ü 15 Hâzret-i : —K / Fâtıma : Fâtımanuñ B / Hâzret-i : İmâm-ı K 16 ve cevır : cevri B 19 penâhum : pinhânum B 21 tereffuh : amân Ü / şi’r : —K, —Ü 23 hücümında : hücümından K, S, Ü 24 süst-rây : mest-rây B 25 hâlüm : ahvâl Ü, B

¹ Kalk ey Ebu Tûrab.

² Kalk ey Ebu Tûrab.

- 1 İkinci muşibet fevt-i Zehrâ idi ki Muştafâdan soñra hem-râzum ve cemî'e-i veķâyî'de çäre-sâzum idi; çihre-i baķâ perde-i hafâya çeküp şebistân-ı 'aysumı tîre vü târ ve külbe-i ahzânımı mevķid-i nîrân-ı ızırâb ü ızırâr itdi. Şî'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 5 Devrden veh ki naşbüm ğam-ı hicrân oldı
Gül-i bağ-ı emelüm ğonça-i hırmân oldı
Dâğuma râhat için penbe-i râhat basdum
Tutuşup ol dahı bir âteş-i süzân oldı

- 10 Ve üçinci miñnet ciger-güşelerüm şehâdetinün haberi idi ki Resûlullâhdan ma'ûm itdüm.»

- Şevâhidü'n-Nübüvvede meşûrdur ki bir seferde Hâzret-i Murta-zânun ğüzârı deşt-i Kerbelâya düşüp, giryân olup buyurdı ki : «Bu maķâmdur maķtel-i ekâbir-i şühedâ ve bu mekândur mevzî-i sefk-i dimâ' ve e'âzım-i Âl-i 'Abâ.» Şahâbe şüret-i hâl istifsâr itdükde eyitdi : «Bu menzilde bir tâyife maķtûl olalar ki hesâbsız binîşte duĥûl bulalar.» Ve bundan ziyâde îzâh itmedi. Ve hıç kim bu sırrun haķîkatine yetmedi ol zamâna dek ki, vâķı'a-i Kerbelâ şüret buldı ve sefk-i dimâ'-ı Ehl-i Beyt vâķı' oldı. El-haķ, bu vâķı'anun nesim-i tez-kârından açılan gülberg-i nedâmetün her bergi bir şu'le-i ciger-sûzdur ve bu hâdişenün şehâb-ı ahbârından sır-âb olan gülzâr-ı miñnetün her nihâli bir nâvek-i dil-dûzdur. Şî'r :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

Biñ ciger oldı ķan bu vâķı'adan
Tîre oldı cihân bu vâķı'adan

2 baķâ : baķâyı B 4 itdi : kıldı S / şî'r : —K, —Ü 7 râhat : şıñhat Ü / basdum : başdum K, S, Ü, B 8 tutuşup : tutuşup K, B dutuşup S, Ü / 9 ve : —Ü, —B / miñnet : muşibet oldur ki B / şehâdetinün : şehâdetün B 11 seferde : sefer T / Hâzret-i : —K 12 Kerbelâya : Kerbelâ üzerine Ü 14 şüret-i hâl : hâl Ü, hâli B / eyitdi : itdi T, K 15 biñşte : biñşte ruşat Ü 16 hıç kim : her kim Ü, hıç kimesne B 19 nedâmetün : T / bergi bir : biri ki K 20 -sûzdur : -süz B / ahbârından : ihtiyârından S 21 şî'r : —K

- 1 Hem yedi ahter eyledi efgân
Hem tokuz âsümân bu vâkıʿadan
Geldi feryâda yerde vü gökde
Melek ü ins ü cân bu vâkıʿadan
- 5 Elķāb-ı Hâzret-i Murtażā bî-nihâyetdür, ol cümledendür Emîrû'n-Nahl ve Yaʿsûbî'd-dîn ve Kerrâr ve Esedu'llâh. Firdevsü'l-Ahḫârda Muʿâz bin Cebelden nakldür bu haber ki: «Ḥubbu ʿAlî ḥasenetün lâ-teḫdürihâ seyyiʿeten ve buġzu ʿAlî seyyiʿetün lâ-tenfeʿuhâ ḥasenetün» (حب على حسنة لا تضرهما سيئة و بغض على سيئة لا تنفعها حسنة)¹
- 10 Bir gün Hâzret-i Resûl Murtażânun cebîn-i mübârekin öpüp ʿAbbās bin ʿAbdülmuttalib eyitdi: «Yâ Resûlallâh, bu şahşı sever misen?» Hâzret-i Resûl eyitdi: «Ey ʿAbbās, bu şahş benim maḥbûbumdur ve gümânum yokdur ki bunun maḥabbetinden teġâfûl itmek baña mümkün ola. Ey ʿamm-i büzürgvâr, ḥikmet-i Hâk her peygamberün zürriyetin kendü şulbinde mevdûc idüp, benim zürriyetimi bunun şulbinde muḥarrer idüp kıyâmete dek benimle şerîk-i neseb olmuş.» İmâm-ı Tirmizî ʿaleyhi'r-raḥme nakl itmiş ki: «Selmâna suʿâl itdiler ki: «İfrât-ı maḥabbet-i Murtażâya sebep nedür?» Selmân eyitdi: «Hâzret-i Muştâfâdan işitdüm ki buyurdı: «Her kim beni sever ʿAlîni sever ve her kim ʿAlîni sevmez beni sevmez.» Ve Hâk Taʿâladan anuñ çün duʿâ kılmış ki: «Yâ Rab, maḥabbet kıl anuñla ki Murtażâya ızhâr-ı maḥabbet kıla ve ʿadâvet kıl anuñla ki Murtażâya ʿadâvet kılmagı kendüye lâzım bile.» Şiʿr:

Feʿilâtün Meḫâsilün Feʿilün

- 25 Farzdur kim ola şığâr ü kibâr
Mâyil-i ḥubb-ı Hayder-i Kerrâr
Anuñ içün dimiş Resûlullâh
Hâzret-i Hâkka vâli men vâlâh (وال من والا)²

4 cân: cin S, B 10 Hâzret-i: —B / Murtażânun: Hâzret-i Murtażânun S 11,12 eyitdi: itdi T / bu şahş: —K 15 zürriyetin: zürriyetini Ü / benim: —B 16 benimle: cümle T 19 Selmân: —T eyitdi: itdi T / Muştâfâdan: Resûlden B / ki: —B / buyurdı: —K 20 ʿAlîni: ʿAlîyi K, S, B / ʿAlîni: ʿAlîyi S, Ü, B 21 kılmış: eylemiş 22 kıla: kılar B 23 Murtażâya: —S, anuñla Ü, B / şiʿr: beyt K, —Ü

¹ Ali'nin sevgisi öyle bir iyiliktir ki, hiç bir kötülük ona zarar vermez; Ali'yi sevmemek öyle kötülüktür ki hiç bir iyilik ona fayda vermez.

² Ona dost olana dost ol.

- 1 Ey ki luṭf-ı İläha ṭalibsen
Rûz-ı maḥşer necâta râğıbsen
Olma ol şâha düşmen-i bed-ḥāh
Hedef-i tîr-i ʿâde men âdāh (عاد من عاداه)¹
- 5 Şevâhidü'n-Nübüvvede İmâm-ı Müstağfirî isnâdıyle mestûrdur ki :
«Şulâḥâ-i zamândan bir müttakî-i pâk-iʿtikâd ve bir ʿâbid-i şâfi-
nihâd dimiş : «Bir gice vâkıʿamda gördüm; ʿaraşât-ı kıyâmet kıyâm
olmuş ve muḥâsib-i kazâ ḥalk-ı evvelîn ü âhirîn ḥâzır idüp naşb-ı
mîzân kılmış. Ve ben müteveccih-i Şırât iken Ḥâzret-i Resûli gör-
10 düm kenâr-ı havz-ı Kevşerde, Ḥasan ve Hüseyn sâķi olup şahrâ-yı
maḥşer mutaʿaṭtışların sırâb itmege taʿyîn olınmışlar. Ben daḥı
iştîyâķ-ı tamâmla ḥıdmetlerine müşerref olup bir cürʿa iltimâs
itdüm.» Ḥâzret-i Resûl eyitdi : Saña reşehât-ı Kevşerden naşib
yokdur.» Meʿyûs olup eyitdüm : «Yâ Resûlallâh ʿillet-i mâniʿ nedür?»
15 Didi : «Ey gâfil, senüñ civârında bir şaķı var, sâķi-i Kevşer me-
zemmetin eyler ve sen aḥvâline muṭṭalîʿsen menʿine iḳdâm itmez-
sen.» Didüm : «Ya Resûlallâh. menʿin eylesem helâküm kaçdın ey-
ler.» Ḥâzret-i Resûlullâh bir mücerret tîğ virüp buyurdi ki : «Bu
tîğla ol melʿûnı helâk it.» Ben daḥı vâkıʿamda anı ḳatlı itdüm, Re-
20 sûl ḥıdmetine müracaʿat itdükde Hüseyne emr itdi ki baña su
vire. Neşât-ı tamâmla bîdâr olduğda şubḥ idi. Nâgâh işitdüm ki
feryâd idüp dirler ki «Fülân kimesneyi bu gice pisterinde zebḥ it-
mişler.» Ḥâkim ḥaberdâr olup, cemîʿi hem-sâyeleri töhmet ile
ḥabs idüp, ben daḥı ol gürûha dâḥil idüm. Çün bilürdüm ki hem
25 sâyelerün ol kaẓıyyeden ḥaberleri yok idi. Sıdḳdan necât isteyüp
ḥâkime şüret-i vâkıʿa şerḥ itdüm. Ḥâkim muḥibb-i ḥânedân idi.
kelâmuma taşdıķ idüp eyitdi : «Ey ʿazîz ben daḥı anuñ ḥaķıķat-i
aḥvâline muṭṭalîʿ idüm kendü cezâsına yetmiş «Cezâkeʿllâhü ḥay-
ran» (جزاك الله خيرا)² Şîʿr :

2 râğıbsen : ṭalibsen S 5 isnâdıyla : istinâdıyla B 11 taʿyîn : naşb B /
olınmışlar : olmuşlar Ü 12 bir : —K 13 eyitdi : itdi T / saña : —B / Kev-
şerden : Kevşerden saña B 14 eyitdüm : itdüm T / mâniʿ : menʿ B 15
didi : eyitdi Ü / var : mezemmet Ü / mezemmetin : —Ü 17 menʿin : menʿi
K / menʿ B / kaçdın : kaçd S, B 18 Resûlullâh : Resûl B / bir : elüme
bir B 19 Resûl : Ḥâzret-i Resûl K 20 Hüseyne : Ḥâzret-i Hüseyne B /
su : şu K, S, Ü, B 21 işitdüm : istimâc itdüm B 24 idüp : itdiler B 25
yok idi : yoğ idi T, B 26 muḥibb-i : maḥabbet-i B 27 eyitdi : itdi T 28
idüm kendüm : itdüm Ü 29 şîʿr : beyt Ü

¹ Ona düşman olana düşman ol.

² Allah iyiliğini versin.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tîğ-i bâtın tîğ-i zâhirden beter hün-rîz olur
Zâhir ü bâtında şemşir-i velâyet tîz olur

- Ve bu daḥı Şevâhidü'n-Nübüvvede meştûrdur ki İbrâhîm bin Hi-
şâm-ı Maḥzûmî Medîne'de vâlî iken, her cum'a ḥalkı minber aya-
5 ğına cem' idüp ve kendü minbere çıkup Murtażâya mezemmet
iderdi. Bir cum'a minber ayağında baña ḥâb galebe idüp vâkı'am-
da gördüm ki Ḥazret-i Resûlün merkad-i mübâreki şakḳ olup kâ-
fûr-gün libâsla bir kimesne çıkup eyitdi : «Ey 'Abdullâh, seni bu
10 mel'ûnuñ kelimâtı mükedder itmez mi?» Didüm : «Belî yâ Resû-
lallâh, melûl ider ammâ ne çâre ḥükm-i ḥâkim-i muṭâ'dur.» Didi :
«Ey 'Abdullâh, müşâhede kıl ki aña ḳahr-ı İlâhî ne siyâset göste-
rür.» Bîdâr olup nazar itdükde gördüm, minberden düşüp helâk
oldı. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Câm-ı buğz-ı Murtażâ nûş eyleyen nâkeslere
Sâkı-i devrân virtür zehr-i helâhil 'âkıbet
Hem görürler 'âlem-i şûretde âsâr-ı belâ
Hem çekerler bend-i aġlâl ü selâsil 'âkıbet

- Rivâyetdür ki ğazve-i Ḥayberde Ḥazret-i Resûl buyurdi ki : «Ya-
rın râyeti bir kimseye virsem gerek ki çihre-i mübârekinde nûr-ı
20 maḥabbetullahü ve resûlühu (*يحب الله ورسوله*)¹ dıraḥşân ve nâ-
şiye-i pâkinde nişân-i yuḥibbu'llâhü ve resûlühu (*يحب الله ورسوله*)²
'ıyân ola.» Şabaḥ olduġda râyeti Murtażâya virdi. Ve bu daḥı bir
rivâyetdür ki ḥîn-i muḥâşara-i Tâ'yif, Ḥazret-i Resûl 'Alî bin Ebû

4 cum'a : cum'a günü S, B 6 cum'a : gün Ü, B 8 bir kimesne : —Ü /
eyitdi : itdi T 10 melûl ider : —S, —B 13 şi'r : kıt'a K, Ü 15 zehr-i :
câm-ı K 16 hem 17 'âkıbet : —S 16 görürler : görür Ü 17 ü —K,
—Ü 19 virsem gerek : virsen gerekdür B 22 şabaḥ : şubḥ B / bir : —B

¹ Allah'ı ve resulünü sever.

² Allah ve resülü onu sever.

- 1 Tālîbi hâzır idüp zamân-ı şavîl anuñla müşâveret kıldı. Leşker mü-
tehayyir kılup eyitdiler. «Âyâ şâhib-i vahye ne ihtiyâc-i müşâveret?»
Hâzret-i Resûl vâkıf olup eyitdi: «Ben kendü re'yümle aña şerh-i
5 râz itmezem, Hâzret-i 'İzzet teczî itmişdür.» Ve bu haber-i şâhîh
Kisâide Tirmizî isnâdıyla menkûldur ki Şi'r:

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Ol idi maḥrem-i Resûlullâh
Sırr-ı zât-ü şıfâtıdan âgâh
Kâtib-i naḫş-ı nâme-i tenzîl
Hâzin-i genc-i ḥâne-i te'vîl
10 Âfitâb-ı sipîhr-i fazl ü kemâl
Nev-bahâr-ı rıyâz-ı câh ü celâl

- Ol Sultân-ı serîr-i Selûnî ki âfitâb-ı keyfiyyet-i zâtı «Meşriku
°Aliyyün munnî ve ene minhü» (¹ مشرق على منى وانا منه) den lâmi°
ve aḥter-i şıfâtı «Yâ °Alî ente minnî bu-menzileti Hârûn min Mûsâ»
15 (² يا علي انت منى بنات هارون من موسى) sipîhrinden tâlî°dür ve ḥızâne-i evşâ-
fından «Ene medînetü'l-°ilmi ve °Aliyyün bâbüḥâ» (³ امانينة العلم)
ve ḥadîka-i meḥâsim ve menâkıbından «Selûnî °ammâ düne'l-°arş»
(⁴ سلون عمادون العرش) bir gonçedür, nesîm-i îzâḥ ü ittizâḥdan
20 mütebessim. Ve cümle fezâyilden °ilmi ol gâyetde idi ki, bir gün

2 eyitdiler: itdiler T 3 eyitdi: itdi T 4 itmezem 5 Tirmizî: —S
4 teczî: emr B / Kisâide Tirmizî: Tirmizî ve Kisâi B 5 ki: —K / şî'r:
—Ü 14 min Mûsâ: —S 15 sipîhrinden: sipîhrinde B 17 bir gevherdür:
bir güherdür gevher-i T, S / dürr-i: —K, —B 19 ittizâḥdan: ittisâlinden
K 20 fezâyilden: fezâyilinden Ü, B / gâyetde: gâyetdedür Ü

¹ Ali bendendir ve ben ondanım.

² Ey Ali, sen bana Harun'un Musa'ya yakını olduğu kadar yakınsın.

³ Ben ilim şehriyim, Ali de onun kapısıdır.

⁴ Arşdan başka bana ne sorarsanız sorun.

- 1 pāye-i minberi pābūs-i şerîfiyle müşerref kılup buyurmuş ki : «Rû-
hum kabza-i kudretinde olan ma'būd haqqıyçün ki eger fermân
yetüp Zebûr u Tevrât ve İncil tekellüm kılsalar ben cemî-i esrâr-
larından haber vireydüm ve anlar ittifâkla bâña taşdik virürlerdi.»
- 5 Ve 'ibâdeti ol mertebede idi ki her gice hâlvatinden biñ tekbir is-
timâe olmurdu gayr-ı tekbîrât-ı ferâyiz ve sünen-i ma'hûda. Ve
hîlmi ol derecede idi ki bir gün bir bendesini yetmiş kerre erfa-ı
aşvâta taleb kıldı, cevâb işitmeyüp mu'talebesine teveccüh itdükde
gördi ki hücre kapısında durmuş, eyitdi : «Nişe cevâb virmediün?»
- 10 Eyitdi : «Yâ 'Alî istedüm ki seni gazabnâk idem.» 'Alî eyitdi : «Ey
gâfil ben ol kimesneem ki seni bu imtihâna me'mûr ideni gazab-
nâk iderem, ya'nî İblîsî.» Ve ol bendeyi âzâd itdi, müddet-i 'öm-
rinde ma'âşın kabul itdi, haqqâ ki bu nihâyet-i hîlmdür. Ve te-
vâzu-ı ol gâyetde idi ki zamân-ı hilâfetinde, ki hadd-i mağribden
- 15 Semerkanda dek taht-ı hükûmetinde idi, Kûfede piyâde tereddüd
idüp irtikâb-ı rükûb-ı hayl itmezdi. Bir gün ba'zî havâyic
alup, kendü götürüp, hâdimlerinin biri eyitdi : «Yâ Emîre'l-Mü'mi-
nîn, bu hîdmet rücû'ın bendeye iltifât it.» Buyurdu ki : «Ebu'l-ıyâl
ehaqqu en yahmele» (إِبْرَاهِيمُ أَحَقُّ أَنْ يَحْمَلَ)¹ Hâdimi eyitdi : «Sen
- 20 hâlife-i zamânsen ve sultân-ı cihân, bu 'amel saña nisbet mücib-i
tahfîfdür.» Buyurdu ki : «Lâ-yenkuşur recüle min-kemâlihî izâ ha-
mile li-ıyâlihî» (لا يَنْقُصُ الرَّجُلُ مِنْ كَمَالِهِ إِذَا حَمَلَ لِعِيَالِهِ)² Ve şehâ-
veti ol mertebede idi ki 'âlem-i fânide dört dirhemi olup birin
sırrla, birin cehrle ve birin gice ve birin gündüz taşadduk idüp
- 25 şân-ı şerîfinde âyet-i «Ellezine yünfikûne emvâlehum bi'lleyli ve'n-
nehâri sırran ve 'alâniyeten.» (الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً)³
nâzil olup ve cümle 'âleme intişâr u istihâr buldı. Ve fakr u

1 pāye-i minberi : —T, —S, bâb-ı minberi B 2 kudretinde : kudretde
B 3 tekellüm : ehl-i tekellüm B / kılsalar : kılsıysalar S / ben : —S 4 vi-
reydüm : virürdüm B 5 hâlvatinden : hâlvatinde Ü, B 6 gayr-ı : —B /
ma'hûda : ma'hûddan gayr-ı B 7 ve : —K 8 teveccüh itdükde : revân ol-
dukda Ü 9 durmuş : тұrmış K, S, Ü, B / eyitdi : itdi T / nişe : nite K, S
niçün B 10 eyitdi : itdi T 12 itdi : itdüm S, B 16 rükûb-ı : —Ü 17
eyitdi : itdi T 20 zamânsen : zamân B / cihân : cihânsen S, B 22

¹ Yük taşıma hakkı başta aile reisine düşer.

² Kişinin kemali ailesine yük taşımakla eksilmez.

³ Onlar ki gece gündüz, gizli ve âşikar mallarını Allah yolunda harcarlar...
(II/274)

- 1 fākaya ihtimālî ol mîkdâr idi ki keyfiyyeti âyet-i «Ve yuṭṭimûne'ta'âme 'alâ ḥubbihi miskînen ve yetîmen ve esîren» (وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا) ¹ maẓmûnında derece-i vuzûha yetmiş ve derece-i kemâl-i iḥsânı kerîme-i «Ve yû'tûne'z-zekâte ve hümm rā-ki'ûne» (وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُضَاهَوْنَ رَأْسَ الْكَبِيرِ) ² ma'nâsını sābit itmiş. Rivâ-yetdür ki bir gün zamân-ı hilâfetine huzâne-i beyt ü'l-mâle girüp cem'iyet-i sîm ü zer gördükde eyitdi ki: «Yâ ḥamrâ yâ beyza gurra gayrî» (يا حمرا يا بيضا غرا غري) ³ ya'nî «Ey zer-i zerd ruhsâr ve ey nukra-i nâ-tamâm-ayâr cilve-i dil-rûbâ ve 'işve-i 'uḳûbet-fezâyla
- 5
- 10 gayra gurûr viriün ki ben size eyle ṭalâḳ virmemişem ki mürâca'atı mümkün ola ve bir gâyetde sizi terk itmemişem ki tecdîd-i mu-şâhabet şûret bula.» Şîr:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Olsa zer hürşîd anı hıfz itmezem gerdün-mişâl
Nukra mâh olsa aña hürşîd-veş salman nazar
15 Rif'atüm bâbındadur ḥâk-i siyeh hürşîd ü mâh
Himmetüm yanındadur toprağa yeksân sîm ü zer

- Ve cümle-i kerâmâtından biri oldur ki pây-ı devlet rikâb-ı sa'âdete basdukda iftitâh-ı tilâvet-i Kelâm idüp şadr-ı zîne mütemekkin olup bir rikâba daḥı ḳadem basınca ḥatm iderdi. Ve Şevâhidü'n-
- 20 Nübüvvede meşûrdur ki: «Esmâ bint-i 'Umeyş, Fâtımadan nakl itmiş ki: «Şeb-i zîfâf 'arşa-i 'arz anuñla tekellüm itdügin istimâ' itdüm. Şabah olduğda taḥayyür tarîḳıyla Ḥazret-i Resûle ol ḥâlî 'arz itdükde secde-i şükr idüp buyurdi ki: «Ey Fâtıma, beşâret saña ki zevcûñe sa'âdet-i tafḳîl virüp İzid yir yüzünüñ ḥalḳından
- 25 efdâl itdi.» Ve bu daḥı Şevâhidü'n-Nübüvvede meşûrdur ki:

4 kerîme-i: âyet-i kerîme-i K 6 huzâne-i: —K 7 eyitdi: itdi T 10 ki: ki zîrâ B / eyle: öyle B 12 şîr: —K, —Ü 14 salman: şalman K, S, Ü, B 15 bâbındadur: yanındadur Ü 16 toprağa: toprağa S, B 17 devlet: devleti S 18 basdukda: başdukda K, S, Ü, B / mütemekkin: mütemessik B 19 basınca: başınca K, Ü, B / iderdi: itmişdi Ü 22 şabah 23 itdükde: —K 24 ki: —Ü / İzid: İzid-i Ta'âlâ anı B

¹ Yoksula, yetime ve esire O'nun sevgisi için yemek yedirirler. (LXXI/8)

² Onlar zekat verirler ve rüku iderler. (V/55)

³ Ey altın ve gümüş, benden başkasını aldatın.

- 1 H̱arbi Şıffıne teveccüh itdükte kılet-i âb vâkı² olup leşker ye-
mîn ü yesâra tereddüd iderken bir deyre yetdiler. Râhib-i deyr
haber virdi ki fülân menzilde bir çeşme var. Leşker müteveccih
oldukları semtden münharif olup ol cânibe inân-tâb olduğda
5 H̱azret-i Şâh eyitdi : «Ğayr cânibe gitmeñ.» Hem ol menzilde bir
şahre görüp işâret itdi ki «Götürüñ». Cemî³-i leşker hücum idüp ol
şahre götürmekden âciz oldılar. H̱azret-i Şâh engüş-i Hayber-
güşâyla ol şahre götürüp altından bir çeşme-i zülâl-i hoş-güvâr
çıkup, tamâm-ı leşker sırâb olduğdan soñra yine ol şahre götürüp
10 üzerine koyup defn itdürdi. Râhib bu kerâmeti görüp eyitdi : «Ey
âzîz, sen resül misen?» Didi : «Yoğ ben vaşıyy-i Resûlem.» Râhib
ihlâşla Resûlullâha îmân getürüp müselmân oldu. H̱azret-i Emîr
sebeb suâl itdükte eyitdi : «Yâ Ebe'l-Hasan, müteğaddimlerümüz-
den intikâl itdi ve kitâblarumuzda mestûrdur ki bu mevzî⁴-de bir
15 çeşme var, anuñ izhârı müyesser olmaz, illâ Resûle yâ vaşıyy-i Re-
sûle. Ve bu gün bu kerâmet senden zâhir oldu; ma'lûm itdüm ki sen
vaşıyy-i resûlsen, murâduma yetdüm.» El-kışşa terk-i deyr idüp,
mülâzemet-i Şâh-ı Merdân ihtiyâr idüp, mülâzemetinde muhârebe-
ler kılop sa'âdet-i şehâdete yetdi. Şi'r :

Felâtün Me'âilün Felûn

- 20 H̱ıdmet ehline sîm ü zer virmek
Şâh-ı mülk-i Hicâza âdetdür
Hâşıl-ı ẖıdmet-i nebiyy ü velî
Şeref-i rütbe-i şehâdetdür

- 25 H̱aqqâ ki H̱azret-i Âliyy-i Murtażanuñ evşâf-ı hamîde ve ahlâk-ı
sütüdesine istid'â-yı haşr-ı taḥrîr ve dâ'iye-i zabt-ı takrîr ẖâric-i
ihâta-i kudret-i beşer ve müşâhede-i şüret-i ahvâl-i mâ-fevķ-i im'ân-ı

2 iderken : idüp K 4 semtden : semtin Ü / olduğda : olup Ü 5 şâh :
Âlî K / eyitdi : itdi T 7 H̱azret-i : —Ü / şâh : Âlî B 10 üzerine : üze-
re B / itdürdi : iderdî S, B 11 ben : —S 13 sebeb : —S / eyitdi : itdi T
14 itdi ve : idüp B 15 yâ : veyâ Ü 16 bu senden : bugün seneden ke-
râmet zâhir K / ma'lûm : ma'lûmdur K / itdüm : —K, eyledüm : Ü, B /
sen : —Ü 17 idüp : kılop B 18 mülâzemetinde : ẖıdmetinde Ü / muhâ-
rebeler : muhârebe Ü / şâh-ı merdân : emîr K 19 şi'r : —K, —Ü 21 Hi-
câza : Mecâza S, B 25 sütüdesine : sütüdesinde Ü, B / haşr-ı : kaşr-ı B 26
beşer : beşerdür Ü

- 1 nazar. Ol cümledendür ğazv-ı Bedrde ve ħarb-i Uĥudda melhūz olunan āsār-ı nüzūl-i Lā-Feta ve muĳātele-i ‘Amr ü ‘Anter ve muĳārebe-i Merĳab-i Yahūdī ve ĳal‘-ı bāb-ı Ħayber ve ħarb-i ‘Utbe ve Şeybe. Şīr :

Meĳ‘ūlü Fā‘ilātü Meĳ‘arilü Fā‘ilün

- 5 Bir serverün ĳi şöhre-i ĳüsn-i ĳi᳚ālīĳün
Va᳚᳚āfı Hel-Etā ola meddāĳı İnnemā
Lāyık degül ki eyleye ĳürşid-i zātınun
Dāmān-ı itti᳚ālını ālūde her Süĳā

- Rāvī-i ĳülzār-ı süĳān ve nāĳil-i aĳbār-ı köĳen ol şehriyār-ı mesned-i
10 imāmet ve şāĳbāz-ı evc-i velāyetün meydān-ı şıfatından ‘acze
‘inān-ı ta᳚arruf mün‘atıf ü münĳarif ĳılu aĳbār-ı vefātından bu
tarīĳle ᳚emme-i beyāna getürmi᳚ ve zūĳūra yetürmi᳚ ki, ĳün mes-
ned-i ĳulāfet maĳdem-i şerīfleriyle ‘ar᳚-sāy. oldı ve cülüs-ı mübā-
rekleriyle ĳāĳ merkezinde ĳarār buldı, ittifāķā vāĳı‘a-i Cemel ve
15 Şıffin vāĳı‘ olup ka᳚iyye-i ĳakemeyn şuret bulduķda ol mu‘are-
keden Kūfenuñ ‘ubbād ü zūĳĳādmuñ dört biñ nefer kimesne ol
şehriyārūñ taĳt-ı livā-yı nu᳚ratından ĳıĳup itā‘atinden temerrüd
idüp didiler : «Lā-ĳükme illāli’llāĳ» (لا ıحکم الا لله)’ ve sekkiz
biñ nā-merd daĳı e᳚rāf ü cevānibden anlara mülĳāĳ olup İbn-i
20 Kevākeyi kendülerine serdār idüp ĳurūc itdiler ve Ħāzret-i Mur-
ta᳚ā İbn-i ‘Abbāsı risālet tarīĳiyle anlara irsāl idüp na᳚ĳĳat ĳıldı,
ĳabül itmeyüp eyitdiler : «ĳün ‘Alī ĳükmine rāzī oldı, biz andan
müberra olduķ.» İbn-i ‘Abbās me’yūs mürāca‘at ĳılu, Ħāzret-i Şāĳ
ĳıyām-ı ĳüccet iĳün bi’z-zāt anlara muĳābil durup na᳚ĳĳat itdükķe
25 ‘inādları ziyāde oldı, eyitdiler : «Yā ‘Alī, ĳünāĳı ‘āzım itmi᳚sen;
eger tövbe ĳılu yine tecdīdle tertīb-i sipāĳ idüp ve müteveccĳı-
Şām olsañ ve muĳārebe ĳılsañ senünle mu᳚ālaĳā iderüz ve eger bu

1 nazar: nazardur S, Ü / ĳazv-ı: ĳazve-i B 7 eyleye ĳürşid-i: ĳürşid
eyleye B 9 nāĳil-i: rāvī-i T, ārā-yı B 10 meydān-ı şıfatından: menāĳı-
bından B 11 ‘inān-ı: ‘ıyān-ı B 12 ᳚emme-i 13 maĳdem-i: —S 16
dört: —B / zūĳĳādmuñ: zūĳĳāddan K 18 didiler: dirler 19 e᳚rāf ü ce-
vānibden —Ü/olup: oldı Ü 20 Kevākeyi: Kerrārı K,T,S Kevānī B 21 ĳıldı:
ıtdi: S 22 itmeyüp: ĳılmayup B / eyitdiler: itdiler T 23 me’yūs: me’yūs
olup Ü, me’yūsa B 24 durup: ĳırup K, S, Ü, B / itdükķe: ĳılduķda B
25 eyitdiler: itdiler T / tecdīdle: tedricle B

¹ *Hüküm Allah’ındır.*

- 1 muşālahaya rāzı olmazsañ senüñle harb iderüz.» Hâzret-i ‘Alî eyitdi : «Siz harb itmeyince ben harb itmezem.» El-kışşa, her cānibden leşker cem^e olup tehyi^e-i esbāb-ı harb itdükçe, Hâzret-i ‘Alî anlara iltifāt itmezdi ol zamāna dek ki fesādları kâide-i itilâlden müte-
- 5 cāviz olup müselmānlara tağallüb ve tasalluṭ ider oldılar ve dāiye kıldılar ki Hâzret-i Emîr müteveccih-i Şām olduğın taḥkik itdükde Kūfeye müteveccih idüp gâret kılalar. Leşker-i İslām bu haberden mütereddid olup eyitdiler : «Yâ ‘Alî, Hâvâric def’in itmeyince hiç yaña gitmek olmaz ve bu fesāduñ zararından tegâfûl itmek
- 10 olmaz.» Şîr :

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

Hakîr görme ‘adūyı ki ‘akreb-i kûruñ
Demi düşende fesādı füzündür ejderden
Taşavvur itme ki ḥaşm-ı kaviden ola ‘ıyān
Mażarratı ki yeter düşmen-i muḥakkardan

- 15 Hâzret-i Emîr bir nevbet dahı İbn-i ‘Abbāsı irsāl idüp naşihat itdi; eşer-i icābet görmeyüp, yine kendü bi’z-zāt anlara muḳābil durup naşihat itdükde, ol cümleden Kevāke, ki emîr-i Hâvâric idi, on nefer akrābasıyle Hâvâricden rücū^e idüp ve sekkiz biñ nefer dahı : «Et-tevbetü et-tevbetü» (التوبة التوبة)¹ diyüp, Hâvâricden dönüp leşker-i İslāma mülḥak oldılar ve bāḳi-i Hâvâric ‘Abdullāh bin Vehbî ve Karkūs bin Züheyri kendülerine emîr idüp cānib-i Nehrevāna teveccüh kıldılar ve Hâzret-i Emîr rāyet-i zafer-āyet müteḥarrik idüp ‘aḳablarınca revān oldu. Hâzret-i Resûl bu ṭāyifeye Mārīḳîn diyüp Hâzret-i Emîre muḥālefetlerinden haber virmişdi ve Cebrā’îl bunların haberin Resûle getürmüşdi. Ve Şevāhidü’n-Nübüvvede meşûrdur ki; Hâzret-i Resûl Murtażāya haber virdi ki harb ideceksen Mārīḳîn cemā’atiyle, ya’ni Hâvâricle. Ve
- 20
- 25

1 harb : muharebe T / eyitdi : itdi T 2 siz : siz ibtidā Ü, B 3 olup : idüp B 5 tağallüb ü tasalluṭ : tasalluṭ ü tağallüb B / ider : itdiler K, ide T, S / oldılar : —K 7 Kūfeye idüp : müteveccih-i Kūfe olup B 8 eyitdiler : itdiler T 9 yaña : bir yaña K, S, bir cānibe B 10 şîr : —K, beyt Ü 11 kûruñ : kûr kim K 15 emîr : imām S 16 durup : ṭurup K, S 17 Kevāke : İbn-i Kevānî Ü, B 21 Vehbî : Vāhibi Ü, Vehebi B / Züheyri : Züheyri B 23 ‘aḳablarınca 24 emîre : kaşd eyledi Hâzret-i Resûlullāh emire K 25 Resûle : Hâzret-i Resûle Ü, B

¹ Tövbe, tövbe.

- 1 serdârları Züşşedîd nâm bir mel'ûn ola, pistân-ı nisâ gibi sîne-
sinde bir lahm-i zâyid var ola. Ve Nüsah-ı İşfahânî delâylinde is-
nâd-ı dürtütle menķüldür Ebû Sâ'id Hüdriden ki : «Hâzret-i Re-
sûl hüdmetinde idüm, kısmet-i ğanâyime meşğûl idi. Benî Temîmden
5 Zü'l-huveyşara nâm bir kimesne hisşesine râzı olmayup eyitdi :
«Yâ Resûlallâh, ri'âyet-i 'adl kıl.» Hâzret-i Resûl buyurdi ki : «Ben
'adl itmesem kim ider?» Fârûk eyitdi : «Yâ Resûlallâh, ruhşat vir
ki bu bî-edebi cezâsına yetüreyem.» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Yâ 'Ömer,
şabr it ki 'an-ķarîb emşâl ü akrânıyla hîta-i İslâmıdan çıkalar nite-
10 ki ķav-si ķavîden tîr-i perrân, ve hürûc ideler efďal-i ehl-i İslâma.
Ve mihterleri müdbir-i siyâh-çerde olup ketfinde pistân-ı nisâyâ şe-
bîh bir lahm-ı zâyid ola.» Hâķķâ ki men ki Ebû Sa'îdem, bu ke-
limâtı Hâzret-i Resûlden istimâ' itdüm ve müşâhede kıldum ki
'Alî bu tâyife ile hârb itdi ve ķutelâ arasında mihterlerin bulup
15 ol nişaneyi anda gördüm.» Beyt :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

Zebân-ı Muştafâ mu'ciz-beyândur

Çü Cibrîl-i Emîne hem-zebândur

- Rivâyetdür ki teveccüh-i ğazâ-yı Havâricde, leşker-i Hâzret-i Emîr
Nehrevân ķurbında bir deyre yetüp rāhib-i deyr na'ra urdı ki :
20 «Ey leşker-i İslâm, emîrünüze i'lâm idüñ bu cânibe gelsün.» Hâz-
ret-i Emîr vāķıf olup, 'inân-ı sa'âdet ol cânibe mün'atıf idüp dey-
re yetdükde rāhib eyitdi : «Ey serdâr-ı leşker-i İslâm, bu günler
sitâre-i tālî-i İslâm hûbüta mâyildür, şabr it ki derece-i şu'ûda
yetüp tālî-i İslâm ķavî ola.» Hâzret-i Emîr eyitdi : «Ey rāhib,

1 ola : ola sînesinde Ü, B / pistân-ı : pistânı K / sînesinde : —Ü, —B 3
Hodri : Harezmi Ü 5 eyitdi : itdi T 6 kıl : it B 7 Fârûk : 'Ömer-i Fârûk
Ü, Hâzret-i Fârûk B / eyitdi : itdi T / Fârûk 8 eyitdi : Fârûka eyitdi S /
eyitdi : itdi T / Hâzret-i : —T 9 emşâl ü akrânıyla : akrân ü emşâliyle T,
emşâl ü akrabasıyla K / nite ki : niçe Ü, nitekim B 10 perrân ve : bür-
rân K / ve : —K, —B / ideler : ide B 11 çerde : çehre Ü, B 12 men :
ben Ü, B 15 gördüm : görüp B / beyt : şi'r S, B 20 leşker-i : asker-i B
21 sa'âdet : 'azîmeti B 22 eyitdi : itdi T

- 1 da'vâ-yı hüküm-i nücûm idersen, fülân sitâreden baña haber vir.» Râhib eyitdi : «Ben bu sitâreden vâkıf degülem.» Hâzret-i Emîr eyitdi : «Ey râhib, ma'lûm oldu ki ahvâl-i âsmân ma'lûmuñ degül, ahvâl-i arzdan haber şorayam; hâlâ kadem basduğun menzilde ne medfündür?» Râhib eyitdi : «Bilmezem.» Hâzret-i Emîr eyitdi : «Bir zarfdur bu nişâne ile ve içinde bir miqdâr direm var; bu 'adedle ve bu nakş ve sikke ile.» Râhib eyitdi : «Ey 'azîz, bu mükâşefe saña kandan hâsıl oldu?» Hâzret-i Emîr eyitdi : «Resûlullâhdan, ki haber virmişdi ve buyurmuşdı ki : «Bir leşkerle harb idesen; 10 anlaruñ leşkerinden ondan eksük kurtıla ve senüñ leşkeründen ondan eksük şehid ola.» Râhib mütehayyir olup, imtiñân içün kademi altındaki yeri hafr itdükde ol zarf muqarrer olan direm ve nişâne ile çıkup, râhib fi'l-hâl imâna geldi ve Hâzret-i Emîr mü-lâzemetin ihtiyâr idüp hıdmetinde Nehrevâna müteveccih oldu. 15 Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Her sa'âdetmende kim tevfiķ-ı devlet yâr olur

Vâkıf-ı sırr-ı nihân ü kâşif-i esrâr olur

- Naıldür ki Cündüb ibn-i 'Abdullâh-ı Ezdî dimiş : «Ben Murtażâyla harb-i Cemel ve Şıffinde hem-râh idüm; egerçi velâyetinde şek- 20 küm yok idi, ammâ Nehrevâna nüzûl vâkı' olduğda bu hâtıruma yetdi ki, harbine içdâm itdügümüz tâyife cemî'i zühhâd ü 'ub-bâddur, bunları katl itmek emr-i 'azîm görünür. Şubh-dem leşkerden daşra çıkup, sinân ü rümhumu dil-i zemîne muhkem kılup, siperüm sāyebân idüp sāyesinde karar dutmuşdum. Hâzret-i Emîr 25 tenhâ benden yaña güzâr idüp eyitdi : «Ey Cündüb, suya gümānuñ var mı?» Maṭhere-i pür-âb var idi, teslîm itdüm; nazarumdan gâyb olup müddet-i tavilden şonra peydâ oldu; tecdîd-i vuṣṣ' kılmış, ya-

23 eyitdi : itdi T /âsmân : semâ B 4 basduğın : başduğın K, S, Ü, B menzilde : yirde Ü 5,7 eyitdi : itdi T 9 idesen : idesiz K 12 itdükde : idüp K, Ü 14 müteveccih oldu : gitdi Ü 15 beyt : —K, —Ü 20 yok idi : yoğıdı K, B 21 tâyife : tâyifenüñ B 22 emr-i 'azîm : 'azîm günâh B 23 daşra : taşra K, S, B 24 dutmuşam : tutmuşdum K, itmiş idüm Ü, B 25 eyitdi : itdi T / suva : suva K. S. Ü. B.

- 1 numda karar dutdı. Bu hale mukarin bir sipahi peyda olup Hazret-i Emir eyitdi : «Ey Cündüb, bu sipahiden ehl-i Nehrevan ahvalini su'al it.» Su'al itdükde sipahi eyitdi : «Muhâlifler Nehrevani geçdiler.» Hazret-i Emir eyitdi : Hâşâ, gâlaıdur bu haber.»
- 5 Sipahi mübâlağa kıldı ki : «Va'llâh Nehrevanı ubür itdiler.» Bu hale mukarin bir sipahi dahı gelüp bu haberi mü'ekked kıldukda, Hazret-i Emir hiddet ile eyitdi : «Elbette bu haber gâlaıdur; nice geçeler Nehrevanı ki anlaruñ mevzi-i sefk-i dimaları bu cânibdedür.» Bunı diyüp yirinden tırdı. Ben bu güftarı tereddüdüm
- 10 temyizine mizân itdüm ve hâturumda mukarrer kıldum ki, eger da'vâsı kizb olub ehl-i Nehrevan ubür itmiş olalar, anuñla kıtâl idenleruñ muktedâsı ben olam; ve eger güftarı şahih olup ubür itmemiş olalar, aña cânımı cümleden mukaddem fedâ kılam.» Haqqâ ki Nehrevana karib olduğa gördüm ki râyât-ı muhâlif henüz
- 15 yirinden müteharrik olmamış ve ol leşkeruñ bir ferdi ubür itmemiş. Ben râyümden münfa'il iken Hazret-i Emir kafâdan gelüp, ketfümi dutup debredüp eyitdi : «Ey Cündüb, haqqikat-i hâl ma'lûm oldu mı?» Didüm : «Belî yâ Emîrü'l-Mü'minîn.» Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Ol ki şıdık u şıhhât-i güftârına şekkâk olur
Aña kabildür ki şemşîrûñle bağı câk olur

- Rivâyetdür ki kenâr-ı Nehrevânda sipah-ı Havâric sebze-i leb-i cüybâr gibi şâf çeküp durduğun ve alemlerin cev lâna getürdüklerin görüp, sipah-ı şah-ı âlem-penâh bi-ihhtiyâr müteveccih olup, bünyâd-ı kârzâr kıldılar ve ol şafuñ sipahîsin şafha-i rüy-ı zemînden götürmege müteveccih oldılar. Leşker-i küfr ve sipah-ı İslâm
- 25

1 dutdı : tıtdı K, Ü, itdi B 2 eyitdi : itdi T / ehl-i : —Ü, —B 4,7 eyitdi : itdi T 8 anlaruñ : anuñ T 9 tırdı : durdı B 15 yirinden : yirlerinden B 16 kafâdan gelüp : kafâdan çeküp T, S, kafâdan gelüp B 17 dutup : tıtdı K, Ü, dürtüp B / depredüp Ü, —B / eyitdi : itdi T 19,20 olur : ola B 22 durduğun : turduğun K, S 24 sipahîsin : sipâhesin T, S, Ü, sāyesin B 25 küfr : küffâr K, B

- 1 nūr u zalām gibi birbiriyle mümtezic olup, nāyire-i cidāl ü kıtāl iş-
ti'āl bulup bir neberd oldı ki, her naķş-ı na'î-i semend bir hufre-i
ķabr olsaydı ķutelā defnine vefā kılmazdı ve her zerre-i ğubār bir
ķuhsār olsaydı hūnābe seylinūn rehġüzārın duta bilmezdi. Şi'r :

Fe'îlâtün Me'fâ'ilün Fe'îlün

- 5 Hāke hūn tōkdi zahmdan bed-hāh
La'î-i nāb oldı na'î-i Döldül-i Şāh
Oldı mikrāz-ı Zūlfikāra şî'ār
Ķat'ı 'aķd-i selāsîl-i fūccār

- 10 Āhirü'l-emr şubh-ı zaferden āfitāb-ı feth tūlū° idüp, leşker-i İslāma
pertev bıraķdı ve mehce-i livā-yı İslām şu'le-i āteş olup sipāh-ı a'dā-
nuñ ferāhem kılduġı esbāb-ı tedbîr ü emti'ā tedārükin yaķdı.
«Va'llāhi yu'eyyidü bi-naşrihi men-yeşā'i» (¹) den
nesîm-i 'ināyet-i «Fe-ķad cā'ekümü'l-feth» (²)
müteharrik olup ve ser-çeşme-i «İnnā fetahnā leke fethan mübinā»
15 (³) den zülāl-i mekremet-i «naşrun mine'llāh»
(⁴) teraşşuķ kılup, leşker-i İslām manşūr ve sipāh-ı
a'dā maķhūr oldı ve sitāre-i ehl-i Hāķ hūşul-ı sa'ādet kılup aķter-i
erbāb-ı buţlān eşer-i vebāl buldı. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Her sipāhuñ kim olur serdārı Şāh-ı Evliyā
Hıç şek yok kim ne yan 'azm eylese mansūr olur

1 mümtezic: memzûc K, B / işti'āl: iştiġāl K, Ü 4 hūnābe: hūnābe-i
ķutelā B / duta: ġuta K, B / şî'r: nażm K, —Ü 5 tōkdi: dōkdi K, S, Ü, B
10 mehçe-i: lehçe-i T, S 17 hūşul-ı: maķşul-i B 20 yan: yaña B / eyle-
se: ide B

¹ Allah dilediġini yardım ile destekler. (III/13)

² Size fetih nasip etti. (VIII/19)

³ Biz sana apaķık bir fetih verdik. (XLVIII/1)

⁴ Allah'dan bir yardım... (LXII/13)

1 Her yaña kim salsa pertev rüşen eyler âfitâb
 Kande kim ebr-i bahâr itse güzer ma'mûr olur

- Rivâyetdür ki ol dört biñ bed-bahtdan üç biñ doqüz yüz doqsan bir nefer maqtûl olup doqüz nefer firâr itmişdi ve leşker-i İslâmdan
 5 hemân doqüz sa'âdet-mend devlet-i şehâdete yetmişdi. Hâzret-i Emîr emriyle küşteler arasında Züşşedîd didükleri mel'unı buldılar hem ol nişâne ile ki, Hâzret-i Resûl haber virmişdi. El-kuşşa Hâzret-i velâyet feth-i Nehrevân mühimmâtın ser-encâm idüp mesned-i istiqlâl ü isti'lâda mütemekkin olduqda ekâbir ü eşrâfa yüz
 10 dutup eyitdi : «Kimdür ki Kûfeye feth-nâme iletüp nuşratumuzdan haber vire?» 'Abdurrahman bin Mülcem-i Murâdî ayağa durup eyitdi : «Eger icâzet olursa bu hıdmetüñ ehliyem.» Hâzret-i Emîr eyitdi : «Ey İbn-i Mülcem, senün bundan ziyâde hıdmetüñ bize yetecekdür merdâne olğıl.» Rivâyetdür ki İbn-i Mülcem diyâr-ı Mısrдан
 15 olup, Hâzret-i 'Osmân katline gelen kavmle hem-râh gelüp Kûfede kalmışdı. Ve bir rivâyet dahı oldur ki, Hâzret-i Emîr müteveccih-i harb-i Havâricken her cānibden leşker taleb idüp, Yemen-den İbn-i Mülcem gelmişdi ve her kim bir tuhfe getürdükdde anuñ bir şemşîr-i âbdârı olup hediyye tarîķiyle Hâzret-i Emîre 'arz
 20 itdi. Hâzret-i Emîr andan inhîrâf idüp hediyyesin kabûl itmedi. İbn-i Mülcem halvetde Hâzret-i Emîr huzûrına gelüp eyitdi : Ey şâh-ı Düldül-süvâr ve ey kâr-fermâ-yı Zülfikâr, nişe halk arasında bu bendeni şermsâr idüp hediyyesin redd itdün?» Hâzret-i Emîr eyitdi : «Ey İbn-i Mülcem, nice almak olur senden bir tîgi ki, senün murâduñ benden anuñla hâşıl olur?» İbn-i Mülcem bu haberden mütevehhim olup bünyâd-ı cez' kıldı ki : «Yâ Emîrü'l-mü'minîn, hâşâ ki hâzretünüze nisbet benden terk-i edeb şadır ola; haqqâ ki senün devlet-i mülâzemetüñ temennâsında terk-i vaţan kılmışam ve senün hevâ-yı hıdmetüñ tevellâsında muķîm-i diyâr-ı ğurbet olmışam.»

1 salsa : şalsa K, S, Ü, B 3 doqüz : toqüz S / doqsan : toqsan K, S, Ü, B 4,5 doqüz : toqüz K, S 6 emriyle : eyitdi K / buldılar : bulalar K 7 hem : —B 10 dutup : dönüp T, emr itdi ki S tutup Ü, B 11 Murâdî : nâ-merd B / durup : тұrup B 12 bu : ben bu K 13 yetecekdür : geçecekdür B 15 gelüp : olup B 18 kim : biri B 19 Hâzret-i : —K, —S 20 itdi : kılduqda B 23 redd itdün : kabûl itmedün B

1 Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Hâşe li'llâh kim saña ben yâr iken âgyâr olam
 Nağz-ı peymân ü hılâf-ı 'ahd idüp ğaddâr olam
 5 Ârzü-yı devlet-i dünyâ vü dîn itmez miyem
 İstemez mi hâtırum 'âlemde berhûrdâr olam

Hzret-i Emîr eyitdi : «Ey bî-vefâ, şek yokdur ki sen âyine-i hayâtuma ğubâr-ı fenâ yetürürsen ve şâyibe yok anda ki sen hâne-dân-ı velâyetden zevk ü şafâ eşerin götürürsen.» Şî'r :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilün

- Bîġānedür tarîk-i vefâdan cibilletün
 10 Bîdâddur işün sitem ü cev'r âdetün
 Lâf-ı vefâ-yı 'ahd urursan velî ne sûd
 Çün hıfz-ı 'ahd kılmağa yokdur mürüvvetün

- İbn-i Mülcemün a'zâsına vehmden lerze düşüp ruhsâr-ı bî-şerminde hılâf-ı 'âdet uruq-ı hacâlet zâhir olup eyitdi : «Yâ Emîre'l-Mü'mînîn, emr it dest-i nâ-mübârekümü kaç' itünler ki bu zarar endîşesi mürtefi' ola.» Hzret-i Emîr eyitdi : «Hîç kışâş cerâyime tağdîm itmez, ammâ muhbîr-i şâdık baña bu vâkıfadan haber virmişdür.» Ve bir rivâyet dahı oldur ki İbn-i Mülcem Havâricden idi, ammâ Hzret-i Emîr Nehrevâna teveccüh itdükde fırsat-ı firâr bulmayup leşker-i İslâm içinde kalmışdı ve Hzret-i Emîre mülâzım olmışdı. El-kışsa, Hzret-i Emîr ol mel'ûnuñ iltimâsın redditmeyüp, Havâric feth-nâmesin virüp Kûfeye revân itdi. İbn-i Mülcem Kûfeye yetdükde şehre âyîn bağladup, eşrâf ü ekâbire feth-nâmeyi ibrâz itdi. Bu maзмûnla ki; sipâs-ı bî-kıyâs ol münşî-i

1 şî'r ... 8 şî'r : —S 6 eyitdi : itdi T / hayâtuma : ruhsâruma B 7 şâyibe : ... sen : şüphe yok ki sen Ü, sen B 11 ne : çi B 13 bî-şerminde : bî-şermendesinde K 14 eyitdi : itdi T / yâ : ey B 16 eyitdi : itdi T 17 itmez : olunmaz B 20 kalmışdı ve : kalup B 23 şehre-âyîn : şehrayîn B 24 ibrâz : emr K / itdi : eyledi B

- 1 aḥkām-ı dīvān-ı ḳudret ve mümli-i erḳām-ı ʿunvān-ı ḥikmete ki ta-
şaddi-i umūr-ı ḥall ü ʿaḳd-i ʿālemi ve taşarruf-ı aḥvāl-i nevʿ-i benī
5 ādemi min ḥaysi'l-istihḳāk ḥātim-i enbiyā Muḥammed Muştafāya
müfevvez idüp, bu ḥuşuşda mübeşşir-i vahy ü ilhāmı beşāret-nāme-
ler irsāl itmiş; ve dürrüd-ı nā-maʿdūd ol pādīşāh-ı mülk-i risālet ve
sultān-ı serīr-i nübüvvete ki: «Ente minnī bi-menzileti Hārūn»
(انت منى بمنزلة هارون / /) işāretiyle āndan nesḳ-i ḥıfz-ı nıẓām ve
tervīc-i kārgāh-ı İslām baña yetmiş. Ḥaḳḳā ki ihāta-i ḥük-m-i cihān-
muṭāʿum hem maḥrūse-i dünyā hem maʿmūre-i ʿuḳbāya şāmindür
10 ve mücāhidlere naʿīm bāḳı ve muʿānidlere caḥīm ḥāyıldür. Şiʿr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âfitâb-ı devletüm şemʿ-i cihān-efrūzdur
Nûr-ı bezm-efrūz-ı ʿālem nâr-ı ʿālem-sūzdur

- Ġaraż bu muḳaddemeden oldur ki, dāyire-i itāʿatümden çıkup ḥāşı-
ye-i Nehrevāna cemʿ olan ṭāyife-i ṭāġıye-i bâġıye-i Havāric ḳalʿ ü
15 ḳamʿına leşker-i zafer-eşerüm, rāyet-i ʿazîmet-i ġazā müteḥarrik ḳılıp
tevfîḳ-ı cihād temennâsıyla müteveccih olduḳda ol bed-baḥtlar «Ey-
nemā tekünü yüdrikkümü'l-mevt» (ايتكونوا يدرككم الموت)² muḳteẓā-
sınca meferr-i necāt ve mecāl-i firār bulmayup nāḳār muḳābele ge-
lüp, ḥāşāk-vār kendülerin şuʿle-i tîġ-i şāʿika-bāruma urup mübāşir-i
20 cidāl ü ḳıtāl oldılar. Ammā aḳreb-i zamānda eshel-i vücūhla telā-
ṭum-i emvāc-ı deryā-yı leşker-i İslāmdan girdāb-ı fenāya düşüp
ʿazāb-ı ḥayāta rāḥat-ı memātı ihtiyār ḳıldılar. Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Tîġumı aʿdāya nuşrat berḳ-ı sūzān eyledi
Feyz-i devlet şemʿ-i iḳbālüm fūrüzān eyledi

10 ve ḥāyıldür: —T, —S / şiʿr: beyt K, —Ü 12 nûr-ı: nûr-ı T, S /
nâr-ı: nâr-ı T 14 bâġıye: —K, —B 18 meferr-i: maḳarr-ı B / muḳābele:
muḳābeleye B 19 -bāruma: -bāre Ü 22 beyt: —Ü, şiʿr B

¹ Sen bana Harun yakınlığındasın.

² Nerede olursanız olun ölüm size mutlaka erişir. (IV/78)

- 1 İmdi gerekdür ki a'yan ü eşrâf u hâş ü 'âm-ı ehl-i Kûfe bu ha-
berden mübtehic ü mesrûr olup tarîka-i şükr ü sipâs mer'î ve
meslûk ideler vesselâm.» Rivâyetdür ki bu müjde sürûrından şehri
Küfede bir niçe gün âyîn bağlanup, halkı 'ayş ü 'işrete mâyl iken
5 bir gün İbn-i Mülcem dârü'l-emâreden kendü serâyına giderken
bir kaşrdan şadâ-yı def ve nây istimâc idüp, ihtisâb tarîkıyle men'
itmek şadedinde olup, ol kaşra duhûl itmek tedârükünde iken
kaşrdan bir niçe müzeyyen ve dil-firîb 'avrât çıkup, ol cem' için-
de bir maḥbûb müşâhede kıldı ki ol 'aşrda andan aḥsen ü ecmel
10 yok idi. Şîr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Bütl kim ğamzesi ğâret-ger-i İslâm ü İmândur
Hıramı fitne-i devrân nigâhı âfet-i cândur
Humâr-ı nergis-i mesti açılmaz tâ ki içmez kan
Giriftârına rahm itmez dem-â-dem içdüğü kandur .

- 15 El-kışsa, şu'le-i âteş-i ruḥsârı İbn-i Mülcemün hırmen-i kararına
bir nâyire bıraktı ki ol siyeh-rüzgârûn rüzgârın yakdı. Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hañcer-i müjgâna eyler mi heves cânın seven
Büt sücûdından ḥazer kılmaz mı İmânın seven

- 20 El-ḥaḳ binâ-yı İmânı muḥkem olsaydı, ğamze-i maḥbûb-ı mecâzî-
den rahne bulmazdı ve esâs-ı 'aqlında sebât olsaydı seyl-i ḥâdiṣe-i
'ışk-ı hevâyîden müteselsil olmazdı. Ol bed-baḥtuñ binâ-yı 'aḳîdesi
süst ve peymân-ı İmânı nâ-dürüst olmağın bu nazardan inhidâm
bulup ve bu teveccühden mütezelzil olup niyâz-ı aşıkâne 'arz idüp
eyitdi. Şîr :

1 hâş ü 'âm-ı : havâş ü avâm-ı B 4 bağlanup : bağlayup K, S, B 7 şa-
dedinde 8 kaşrdan : tedârükünde iken kaşrdan Ü / dil-firîb : müretteb
Ü, B / 'cem' : mecmu' B 9 maḥbûb : maḥbûba K, S, B / aḥsen : —Ü /
ecmel : emmel maḥbûbe Ü 17 müjgâna : müjgân S 18 kılmaz : itmez B
20 ve 21 olmazdı —T, —S 22 İmânı : İmân S, —Ü / bu : bir K 24
bu : bir K 24 eyitdi : itdi T

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey hürâmı ʿaql bünyâdından istiḥkâm alan
Cilve-i nâz ile ehl-i ʿışkdan ârâm alan
Kandedür yâ Rab maḳâmuñ ism ü evsafuñ nedür
Kimdür âyâ şerbet-i laʿli lebüñden kâm alan
- 5 Ol mekkâre-i seḥḥâre leb-i sihr-engîz açup eyitdi : «Ḳabile-i Benî
Temîndenem ve ismüm Ḳuṭâmedür ve bir müddetdür ki raḳabe-i
taşarrufumdan silsile-i taʿalluḳ-ı tezvîc mürtefiʿdür ve ḥâtem-i
ḳayd-ı nikâḥ enâmil-i mücerredümden münteziʿdür.» Beyt :

Fe'ilâtün Me'fâ'ilün Fe'ilün

- 10 Güherüm rişteden müberrâdür
Cevher-i ferd-i dürr-i yektâdur
- Ḳuṭâmenün lezzet-i güftârı ʿilâve-i ʿışk-ı ruḥsâr ve zevk-i reftâr
olup İbn-i Mülcem-i melʿûnuñ şevkı ziyâde olmağın eyitdi : «Ey
nâzenîn, ben ḥarîdâr-ı güher-i vişâlûñ ve müştâḳ-ı devlet-i itti-
şâlûñem, n'ola ger şeref-i ḳabülle serefrâz ve saʿâdet-i rizâyla müm-
tâz idesen.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Eyleseñ rağbet dil ü cândan taleb-gârem saña
Naḳd-i cânım nezr-i vaşluñdur ḥarîdârem saña
- Ḳuṭâme eyitdi : Bu bir emr-i ʿazîmdür evliyâmla meşveret ḳılma-
dan müyesser olmaz ve aḳrabâ ve ensâbdan ruḥşât alınayınca şüret
bulmaz.» Ḳuṭâme menziline müteveccih olup, İbn-i Mülcem mun-
taẓır-ı cevâb olup daşrada dürdukça ol melʿûne elbise-i elvânla
ârâyış-i ğayr-i mükerrer ḳılup ve cevâhir-i gün-â-günla müzeyyen

3 maḳâmuñ : mekânüñ T, B 5 eyitdi : itdi T 6 raḳabe-i taşarrufum-
dan : rütbe-i nuşretümden B 8 mücerredümden : tecerrüdümden B / beyt :
—K, şi'r S, B 15 beyt : —Ü, şi'r S, B 18 eyitdi : itdi T / ḳılmadan : ḳıl-
madın K, Ü ḳılmayınca B 20 bulmaz : bulmazlar B 21 cevâb olup : —Ü /
daşrada : taşrada K, S, Ü, B / dürdukça : ṭurdukça K, S / elvânla : mülev-
venle B

1 olup Şi'r :

Meḥ'ûlü Fâ'ilâtü Meḥ'â'ilü Fâ'ilün

Pîrâyeden ziyâd olup ol büt leṭâfeti
Devrânun oldu fitnessi dünyânun âfeti

- 5 Cilve-i nâz ile ğurfe üzerine gelüp, İbn-i Mülceme 'arz-ı didâr idüp cevâb virdi ki : «Ey ṭâlib-i vişâlüm ve müştâk-ı cemâlüm olan sergerdân ü ḥayrân; gevher-i ittişâlüm kıymeti girân-mâyedür 'uhde-sinden çıkan mutaşarrıf olur ve şâhbâz-ı vişâlüm bülend-pervâzdur şaydına kıdret bulan raġbet kıılır.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Her kim ister vaşl-ı cānân terk-i cān itmek gerek
Yohsa ḥasretler çeküp âh ü fiġân itmek gerek

- İbn-i Mülcem-i bed-baḥt dām-ı 'ışkâ giriftâr ve metâ'-ı vaşla ḥarîdâr idi, tazarru'la eyitdi : «Ey maḥdûme mehrün nedür?» Kuṭâ-me eyitdi : «Benüm mehrüm üç nesnedür; biri üç biñ direm-i Bağdâdî ve biri cāriye-i cemîle ve biri katli 'Alî İbn-i Ebî Ṭâlib.» İbn-i 15 Mülcem eyitdi : «Ey Kuṭâme, nakl ü cāriye maḥbûldür ammâ katli 'Alî emr-i 'azîmdür ve şüġli vehîm.» Kuṭâme eyitdi : «Naḫd ü cāriyeden tecävüz itdüm, ammâ katli 'Alî aḫşâ-yı murâdumdur; zîrâ benüm qarındaşumla on nefer aḫrabâ ve enşâbum leşker-i Ḥavâricdendi. Anun şemşîr-i âbdârıyla şerbet-i fenâ içmişler, an- 20 dan bu intikâmı almayınca qarârüm olmaz ve bu mühimmi ki-fâyet kıılmayan vişâlümden behre bulmaz.» Bu mübâlaġa esnâsında İbn-i Mülcemün yâdına 'Alî bin Ebî Ṭâlibün güftarı gelüp eyitdi : «Ġâlibâ ki bu emr muḫadder olmuşdur ve bu hükm şâḥife-i taḫ- 25 dîrde taḥrîr bulmuşdur.» Ol bed-baḥtun 'ırq-ı nifâkı müteḥar-rik olup eyitdi : «Ey Kuṭâme bu emri ḳabûl iderem bir ḳarbla, benden râzî olsañ.» Kuṭâme eyitdi : «Ḳabûl itdüm ve ba'zî kimes- neler daḥı saña mu'îñ ve muṣâḥir olmaġa ta'yîn iderem. Ammâ

1 şi'r : —T, —Ü 3 oldu : olaydı T, S 4 ğurfe : —T, —S 8 beyt : şi'r S, B 10 yohsa : yoksa K, Ü 12,13 eyitdi : itdi T / mehrüm : —S 15 maḥbûldür : maḥbûlüm B 16 'Alî : 'Alî İbn-i Ebî Ṭâlib S / 'azîmdür : 'azîm B / vehîm : vehîmdür K, Ü, B 25,26 eyitdi : itdi T 27 müṣâḥir : ṣâḥir B

- 1 kelâmuında şâdık iseñ şemşirüñl baña teslîm it, tâ şartdan tecâvüz itmeyesen.» İbn-i Mülcem şemşirîn aña teslîm idüp ol bed-baht dil-i pür-kîne ile menziline revân oldu. Rivâyetdür ki, ol gün Hâzret-i Emîr sa'âdet-i iğbâlle gazâ-yı Nehrevândan mürâca'at kılup, cemî-i ehl-i Küfe istikbâle çıkup tazîm ve tekrîm ile ol şehriyârı şehre getürdiler ve Hâzret-i Emîr mescid-i câmi'e yetdükde, harem-serâsına gitmeden Düldülden inüp mescide kadem basdı, iki rek'at namâz kıldı ve cemî-i evlâd ü eşrâf ü a'yânı hâzır idüp, pâye-i minberi kütümündan müşerref kılup, bir huṭbe ağaz itdi ḥamd ü senâya müstemil ve bir naṭ-ı Muştafâya muhteṭvî. Ve ḥâş ü 'âmı tarîk-ı va'zla bihiştde ümmîd-vâr ve 'uḫûbât-ı düzahdan ḥaberdâr itdükden soñra cânib-i yemîne nazar salup İmâm-ı Ḥasana eyitdi : «Yâ büneyye kem mazâ min şehrinâ hazâ?» (يا بنی کم معنی من شهرنا هذا)¹ ve taraf-ı yesârına mâylil olup İmâm-ı Hüseyne eyitdi : «Yâ büneyye kem bakâ min şehrinâ hazâ?» (يا بنی کم معنی من شهرنا هذا)² Didiler : «On beşinci gündür.» Ve ol şehri Ramazân idi pes dest-i mübârekin meḥâsin-i şerîfine urup eyitdi : «Bu ayda bu mükerrerem benüm kanumla ḥızâb olur ve benüm kâtilüm bu mecliseddür.» İbn-i Mülcem bu tekellümden heybet-i 'azîm olup, ḥalvetde Hâzret-i Emîr ḥıdmetine gelüp eyitdi : «Yâ Emîre'l-Mü'minîn senden iltimâsum budur ki emr idesen; benüm ellerümi kaç idüp siyâsete yetüreler.» Hâzret-i Emîr eyitdi : «Ḥâşâ ki günâhdan muḳaddem kışâşa ḥükm idem, ammâ Resûl baña haber virdi ki : «Senün kâtilün kabîle-i Murâdîden olup bir murâd için saña ḍarbiyyet ura ammâ murâdına yetmeye.» Ey İbn-i Mülcem, saña haber vireyem ki şıdḳ-ı kelâmu-mı andan taḥḳîk idesen. Eyyâm-ı tufûliyyetde saña mürebbî olan bir Yahüdî 'avrat idi ve ol Yahüdî bir gün gazab tarîḳıyle saña eyitdi : «Ey nâka-i Şâliḥi zebh iden şakîden eşḳâ'» İbn-i Mülcem

2 bedbaht: mel'üne B 6 mescid-i: —B 7 serâsına: serâyına B / gitmeden: gitmedin K, Ü / basdı: başdı K, S, Ü, B 9 kütümündan: kütümüyla B 10 ḥâş: havâş T 12 itdükden: idüp Ü / yemîne: yemînine S, Ü, B / salup: şalup K, S, Ü, B 13 eyitdi: itdi T 14 taraf eyitdi: —S 15 gündür: günîdür B 16 urup: koyup B 19 Hâzret-i: —K 22 kışâşa: siyâsete B 25 kelâmu-mı: kelâmı B 26 taḥḳîk: taşḳîk K 27 'avrat: —S, 'avratı K, B / Yahüdî: Yahüdî 'avratı B

¹ Ey oğlum, bu ayımızdan kaç gün geçti?

² Ey oğlum bu ayımızdan kaç gün kaldı?

- 1 eyitdi : «Şadaqte yâ Emîre'l-mü'minîn.» (صدقت يا أمير المؤمنين) Bu nişāneden be-ğāyet müte'essir olup münfa'il oldu. El-kışsa Hazret-i Emîr şerā'it-i mevā'iz ü neşāyiḥden sonra mescidden menzili: 2 bu yurup, bir gice İmām-ı Ḥasan maḳāmında iftār iderdi ve bir gice 5 İmām-ı Ḥüseyn menzilinde, ammā üç loḳmadan ziyāde tenāvül itmezdi. Eyitdiler : «Yâ Emîre'l-Mü'minîn kıllet-i ta'āma sebeb nedür?» Didi : «Va'de-i mülākāt-ı Ḥaḳ ḳarīb olmışdur, ğaraḳum ri'āyet-i şahāretdür.» Rivāyetdür ki Ramazān ayının on toḳızınıcı gicesinde, ki mev'id-i ḳatldi, ol Ḥazret şabāḥa dek tā'at ü 'ibādet meş- 10 ğül olup, her sā'at şahn-ı serāya' çıkup, āsmāna naḳar kıllup, intiḳār-ı va'de çeküp dirdi ki : «Şadaḳa Resūlullāḥ, Ḥaḳḳā ki hergiz Resūlullāḥuñ ḳavli ḥilāf olmaz ve levḥ-i ḳazāda taḥrīr olan ḥaṭ-ı taḳdīr muṭlaḳā taḡayyūr bulmaz.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Her ne kim taḳdīrdür taḡyīr bulmaz ey göñül
Levḥ-i taḳdīrūñ ḥaṭı hergiz bozılmaz ey göñül

- Ol zamān ki mürğ-ı seḫer bu muşībet-ḥāne-i melāl-efzāda sūz ü güdāzla zemzemeye āḡāz itdi ve mü'ezzinler surūdı erbāb-ı 'ibādet sem'ine yetmege va'de yetdi, ol muḳtedā-yı 'ālem ve pîşvā-yı nev'-i benī Ādem vuzū' tāze kıllup daşra çıkmağa 'azm itdükde, itti- 20 fāḳā ol serāy-ı ferāḥ-fezāda bir niçe mürğābī olup, reh-güzārına gelüp, dāmen-i 'işmetin dutup zebān-ı ḥālle feryāda geldiler. Benāt-ı muṭahharāt anlaruñ men'ine iḳdām itdükde Ḥazret-i Emîr eyitdi : «Ey ciger-güşeler, men' itmeñ ki bunlar benüm mātemüm dutanlardur.» İmām-ı Ḥasan eyitdi : «Ey maḥdüm, bu ne fāl-i nā-mübārekdür?» 25 Ḥazret-i Emîr eyitdi : «Ey ferzend-i sa'ādetmend, göñlüm bu gün şehādetüme şehādet virür.» Pes cemī'e-i evlādın ḥāzır idüp bir bir

2 be-ğāyet münfa'il : münfa'il olup be-ğāyet müte'essir Ü 3 menziline : menziline teşrīf B 4 maḳāmında : menzilinde T, Ü, B 5 menzilinde : maḳāmında T, Ü, B 8 on : —T 16 güdāzla : güdāza S 18 yetdi : itdi B 19 daşra : taşra K, S, Ü, B 21 dutup : tutup K, Ü, B / geldiler : geldükde Ü 23 dutalar : dutanlardur S, Ü, tutarlar B 24 maḥdüm : peder-i 'ālī-miḳdār B

1 Yâ mü'minlerin emiri doğru söyledin.

1 müvâda'â kılup bu mazmûnı beyâna çekerdi. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Câna yetdüm miñnet ü derd ü belâ-yı dehrden
Eyledüm 'azm-i sefer miñnet-serây-ı dehrden
Meyl-i seyr-i lâlezârı cennet itdüm neylerem
5 Gönca-veş gönlüm dutıldı tengnây-ı dehrden
Niçe bir âvâre kılsun gerdiş-i gerdün beni
Niçe bir gönlüm figâr olsun cefâ-yı dehrden

El-kıssa, müteveccih-i mescid olup, bang-i, namâz edâ kılup, na-
mâza meşgûl oldu ve rağbet-i tamâmla 'âdet-i ma'hûd üzre dergâha
10 teveccüh kıldı. Hem ol gice İbn-i Mülcem-i bed-baht, Kuṭâme-i
mel'üne serâyına gidüp ve Kuṭâme-i bed-sa'âdet İbn-i Mülcemün tîğ-i
bî-dirîğin zehrle sırâb idüp ve Mervân-ı Temîmî ve Şîş İbn-i Bahr-i
Eşcâ'ı peydâ kılup, anuñ mu'âvenetine muḳarrer kılmışdı. Ol üç
ḫarâm-zâde tamâmî-i şeb meşgûl-i şûrb-i ḫamr olup, kilâb-mânend
15 şubḫ-dem mest-i ḫâb iken Kuṭâme, ki muntazır-ı izḫâr-ı fesâd idi,
âvâz-ı bâng-i namâz istimâ' itdükde ol gâfilleri bîdâr idüp eyitdi :
«Ey bî-ḫaberler duruñ ki «Alî meşcidde tenhâdur.» İbn-i Mülcem-i
bî-emân ol efḫâl-i zamânuñ ḫatline yek-cihet olup, sür'atle mes-
cide gelüp, kendüsin ḫâb idenler silkine bıraḫdı. Ḥazret-i Emîr
20 taḫıyyet-i mescid edâsinden sonra ḫufteleri bîdâr itmege teveccüh
kılup İbn-i Mülcem-i, ki muḳaddem-i erbâb-ı gâflet idi, mübârek ka-
demiyle tenbîḫ idüp eyitdi : «Kum ve şallî.» (كُمْ وَصَلِّ)¹ Ve te-
câvûz idüp yine miḫrâba gelüp namâza meşgûl oldu. İbn-i Mülcem
ol iki bed-bahtı daḫı uyadup eyitdi : «Duruñ furşat ḡanîmetdür.»
25 Ve Târîḫ-i Ṭaberî ve ba'zı tevârîḫde beyle meşṭûrdur ki, Emîr he-
nûz bâng-i namâza meşgûldı ki, ol ḫarâm-zâdeleruñ ikisi mescid

1 çekerdi: çekdi K, getürdi Ü 5 dutıldı: tütıldı K, Ü, B 8 bang-ı: —Ü, —B / namâz: namâzın B / namâza / oldu: —B / üzre: üzeri-
ne K 12 idüp: itdürüp ve S, Ü / Buḫayr-ı Eşcâ'î: Buḫayrî B 16 itdük-
de: idüp Ü 17 duruñ: turuñ K, davranuñ Ü, ṭavranuñ B 18 ol: ol iki
bed-bahtlar ile B 19 kendüsin: kendülerin B / bıraḫdı: bıraḫdılar B 20
teveccüh kılup: —K 22 eyitdi: itdi T 24 uyadup: uyandırup K, uya-
rup B / eyitdi: itdi T, B / duruñ: ṭuruñ K, S, davranuñ B / ḡanîmet-
dür: ḡanîmetdür didi B 25 beyle: böyle K, S, B

¹ Kalk ve namaz kıl.

- 1 kapusunuñ iki tarafından durup ve İbn-i Mülcem mescide girüp muḳarrer itdiler ki, muḳaddem ol iki nāmerd ḍarbet ideler; eger hīḳ biri kārger olmasa İbn-i Mülcem tamām ide. El-ḳışṣa, Ḥāzret-i Emīr mescide ḳadem basduḳda Mervān-ı Temīmī tīg bıraḳdı, redd olup tāḳ-ı dergāh-ı mescide uğradı. Anuñ ‘aḳabince Şiṣ ibn Baḥr şemşīr ḥavāle ḳıldı kārger olmayup firār itdiler ve Ḥāzret-i Emīr dil ü cānla şehādeti rāḡb olmaḡın iltifāt itmeyüp namāza iştigāl itdükde, İbn-i Mülcem-i bedbaḥt fırsat bulup secde-i ūlādan baş götürdükçe, fark-ı mübārekine şemşīr-i zehrālūd yetürdi. İttifāḳa ol mevzi’e yetdi ki, rüz-ı Ḥandeḳ ‘Amr bin ‘Abd tīgıyla zahm-nāk olmuşdı ve ol bed-baḥtuñ tīgī maḡz-ı ustühān-ı kelleye dek eṣer ḳıldı. Ḥāzret-i Emīr eyitdi: «Fuztū bi-rabbi’l-ka’beti» (فزت برب الكعبة)¹ Ya’nī dām-ı ḡamdan necāt buldum ve dāyire-i elemden āzād oldum.» İbn-i Mülcem-i bed-baḥt bu ḥareket şudūrından soñra firār idüp āvāza düşdi ki: «Ḳutile emīrū’l-mū’minīn» (قتل امر المؤمنين)² Ehl-i Kūfe şıḡār ü kibār müteveccih-i mescid olup Ḥasan ve Ḥüseyn ittilāc bulup cāme-i ḡāk ve dīde-i nemnākle ḥāzır olduḳda gördiler ḳandīl-i miḥrāb-ı imāmet seng-i bīdādla şikest bulmuş ve nihāl-i naḥlsitān-ı velāyet şarşar-ı cefāyla pāymāl olmuş. Ser-i niyāz ḳadem-i mübārekine ḳoyup fiḡāna başladılar. Ve Ḥāzret-i Emīr dem-be-dem fark-ı mübārekinden ḥünābeyi alup ruḥsār-ı laṭīf ve meḥāsin-i şerīfine sürüp mübāḥāt iderdi ki: «El-minnetü li’llāh sa’ādet-i şehādet naşībüm olup bu nişāne ile ṭaraf-ı bārgāh-ı kibriyā ve mülākāt-ı Ḥāzret-i Muşṭafā ve mü-
25 şāhede-i dīdār-ı Zehrā ve muşāfaḥa-i Ḥamza-i seyyid-i şühedā ve muḥālaṭa-i Ca’fer-i Ṭayyār itsem gerek ve bu seylāb-ı ḥünābla zevrak-ı murādum revāne olup menzil-i maḳsūda yetsem gerek.» Beyt:

1 ṭarafından: ṭarafdan T, ṭarafında Ū, B 4 basduḳda: başduḳ da K, S, Ū, B 6 Baḥr: Baḥr-ı Eşcā’ı S 9 iştigāl itdükde: meşḡul olduḳda Ū 12 eyitdi: itdi T 13 dām-ı ḡamdan: ḡamdan K, dāḡ-ı ḡamdan T 18 miḥrāb-ı: ziyāretgāh-ı B 19 bulmuş ve nihāl-i: olmuş ve naḥl-ı B 25 Ḥamza-i şühedā: Ḥamza-i seyyidü’ş-şühedā Ū, seyyidü’ş-şühedā B

¹ Ka’be’nin sahibine yemin ederim ki kurtuldum.

² Emirü’l-Mü’minin öldürüldü.

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Şükr kim bağ-ı murādum güli açıldı bu gün
Haḫ beni vāşıl-ı iḫlīm-i baḫā ḫıldı bu gün

Şehzâdeler «Vā veylāh vā muşîbetāh» (*واويله واهيبته*)¹ diyüp
ve ḫāş ü 'ām-ı Kûfe şerāyiṭ-i 'azāya iḫdām idüp dirlerdi. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Ey sipihr-i bî-vefâ bîhûde devrân eyledüñ
Ḳaşd-ı dîn itdüñ binâ-yı şer'i vîrân eyledüñ
Ser-nigün kıldüñ 'ibâdet minber ü mihrâbını
Ma'bed-i İslâmı topraḡ ile yeksân eyledüñ
Leşker-i İslâmı koyduñ server ü serdârsız
10 N'oldı ey zâlim ki ḫaşd-ı Şâh-ı Merdân eyledüñ

- El-ḫuşşa Ḥazret-i Emîrûñ zahmın bağlayup su'âl itdiler ki : «Sañâ kimden vâḫır oldu bu cefâ?» Buyurdi ki : «Şabr idüñ 'ıyân olacâkdur yaḫın ki bu 'âmel mürtekîbin Haḫ rüsvâ ḫılacâkdur.» Bu ḫâle muḫârin Şîs bin Baḫr firâr idüp giderken bir kimesne anı
15 muḫtarib görüp su'âl itdi ki : «Meger sensen ḫâtil-i Emîrül-Mü'minîn? «İnkâr itmek istedi, zebânına iḫrâr cârî oldu. Ḥaḫ-ı Kûfe anı leked-kûb itdiler, ammâ İbn-i Mülcem-i münâfık mescidden çıkup hüccresine girip esbâb ve esliḫâsın bırakmaḫda iken ehlinden bir kimesne anı gördükde gümâna düşüp eyitdi : «Meger sensen ḫâtil-i
20 Şâh-ı Merdân?» Ol mel'ûn lâ dimekden ne'am didi, ol kimesne giribânın dutup mescide getürdi. Ve bir rivâyet daḫı oldur ki, mescidden çıkup şahrâya müteveccih iken, Hemedân ḫabîlesinden bir kimesne anı gördi elinde şemşîr-i ḫün-âlüd, cür'et idüp ol mel'ûnı dutup, hüccüm-ı 'âmla bağlayup mescide getürdi. Ḥazret-i Emîr ol

4 şi'r : —Ü 6 ser 7 eyledüñ : —T 10 n'oldı : n'olduñ B 14 Baḫr : Buḫayr B 18 ehlinden : Kûfe ehlinden B 19 eyitdi : itdi T / sensen : sen B / gördükde : görüp K 20 Merdân : Merdân sen B / dimekden : dimek tedârükünde iken B 21 dutup : tutup S, Ü, B / mescide 24 dutup : —S

¹ Vah başımıza gelen, vah duçar olduğum musibet.

- 1 mel'ûna 'itâb tarîkıyle eyitdi : «Ey birâder, meger bende liyâkat-ı emânet yok idi ki vücûdum ref' itmege ikdâm itdün.» Didi : «Ma'âza'llâh.» Hâzret-i Emîr eyitdi : «Pes ne bâ'is oldı ki evlâdumu yetîm koyup, hânedânuma rahne bıraķduñ?» İbn-i Mülcem eyitdi : «Yâ emîr hasenâtdan ğayr senden baña yetmemişdür ammâ, ne çäre «Ve kâne emru'llâhi kâderen maķdûren» (و كان امرالله قدرا مقدورا)¹ Hâzret-i Emîr buyurdi ki : «Anı ħabs idün ve ben ħayâtda olduķça ben tenâvül itdügüm ta'âm ü şarâbdan aña virün ve cefâ kılmañ; eger ben bu kaẓıyyeden necât bulsam şâlâh
- 10 benümdür ve eger necât bulmasam ol baña bir ħarb urdı siz daħı aña bir ħarb uruñ.» Hâsbe'l-fermân İbn-i Mülcemi ħabs idüp, Hâzret-i Emîri Hâsan ve Hüseyn bir firâş üzre götürüp mescidden çıkardılar. Ol sâ'at eſer-i şubħ-ı şâdıķ peydâ olmuşdı. Hâzret-i Emîr eyitdi : «Ey ciger-güşeler, benî müteveccih-i maşrıķ dutuñ.» Müteveccih-i maşrıķ olup eyitdi : «Ey şubħ-ı şâdıķ, ol Perverdigâr ħaķķıçün, ki anuñ şevķiyle giribânuñ çâkdur, rûz-ı maşſer şehâdet viresen ki Hâzret-i Resûlden ta'îlm-i namâz alduğum günden bu güne dek sen beni ğâfil bulmayup hemîſe ben saña istikbâl itmişem.» Andan ſonra teveccüh âsmâna idüp eyitdi : «İlahî, bu aħvâle sen güvâhsan; rûz-ı maşſer ki yüz igirmi dört biñ peyğamber ve ervâh-ı evliyâ ve şühedâ 'arş altında ħâzır olalar, şehâdet viresen.» Hızzâr-ı meclis ħurûş ü ğulgüle âġâz itdiler. Şîr :
- 20

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Cihâni ebr-i âfet ġarķ-ı seyl-i ızırâb itdi

Dil-i ehl-i vefâyı âteſ-i ħayret kebâb itdi

25 Meded kim devr-i zâlim rûzgâruñ revnaķın bozdi

Fiğân kim âlemi ġerdün-ı dñn-perver ħarâb itdi

Eſrâf-ı Ehl-i Beyt ızırâb-ı tamâmla feryâd ü fiğân itdükçe Hâzret-i

1 eyitdi : itdi T 2 yok idi : yoġidi K, S, B / ref' : def' Ü 3 Hâzret-i : yine Hâzret-i B / eyitdi : itdi T 5 yâ : ey S / senden baña : baña senden B 9 kılmañ : kılmaıuñ B 11 idüp : itdiler B 14 eyitdi : itdi T / dutuñ : tutuñ B 15 eyitdi : itdi T 19 bu aħvâle sen : sen bu aħvâle S 20 igirmi : yigirmi K, S, B 23 ġarķ-ı seyl-i : seyl-i ġarķ-ı K 25 meded 26 itdi : K

¹ Allah'ın işi takdir edilmiş bir kâderdir. (XXXIII/38)

- 1 Emîr anlara tesellî virüp dirdi : «Ey şehzâdeler, ben Muştafâ hıdmetine ve Zehrâ şöhbetine müşerref oluram, benüm için te'essüf çekmeñ ve ceza-ı kılmañ; zîrâ ki ben bu gice vâkı'amda gördüm ki Hâzret-i Resûl âstûn-i mübârekiyle çihremden gubâr pâk iderdi; 5 bu delîldür ki çihre-i cânumdan gubâr-ı beden ref' olur.» Beyt :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Hoş ol zamân ki çıkup Yûsufum bu zindândan
Gubâr-ı ten ola merfû' çihre-i cândan

- Rivâyetdür ki, Hâzret-i Emîr üzerine cerrâh getürdiler; cerrâh ol zahm-ı münkere nazar kıldukda feryâda geldi ki : «Bu zahmuñ şemşirine zehr-âb virmişler, cerâhati kâbil-i ilâc degül.» Ve bir 10 rivâyet dahı oldur ki, cerrâhdan muqaddem Ümmü Gülsüm İbn-i Mülceci görüp habsde eyitdi : «Ey bed-baht, bu ne endîşe-i bâtıldı ki kılduñ Hâzret-i Emîre; be-her hâl senüñ zahmuñ eşer kıl-maz ammâ senüñ hâlün n'olur?» İbn-i Mülcem eyitdi : «Ey hâtün, 15 ben ol tîgi biñ altuna alup ve biñ altun dahı virüp zehrle sır-âb itmişem, cerâhatden amân mümkün degül.» Ve bu vâkı'a Rama-zân ayınuñ igirmi birinde idi. Hâzret-i Emîr vaşıyyet yazup evlâdın vedâ' idüp Ümm Gülsüme eyitdi : «Yâ-bneti ağlıkı 'alâ ebîki'l-bâbe» (يابنتي اغلقت على أبيك الباب)¹ Ümmü Gülsüm hücre kapusın mesdüd 20 idüp, Hasan ve Hüseyñ daşrada giryân giryân otururken nâgâh bir şadâ işitdiler ki bir hâtif dirdi : «Efemen yülka fi'n-nârı hayrün emmen ye'ti âminen yevme'l-kıyâmeti» (أفمن يلقي في النار خير أم من يأمن يوم القيامة)² Ve bir hâtif dahı dirdi : «Bel men-y'eti âminen yevme'l-kıyâmeti» (بل من يأتي آمنا يوم القيامة)³ Ve bir rivâyet dahı oldur ki hücreden

1 hıdmetine : hıdmetiyle B 2 şöhbetine : şöhbetiyle B 3 ki ben : —K, —S, —Ü, —B 5 olur : ola Ü 8 cerrâh : cerrâhlar Ü, B 9 geldi : geldiler Ü 12,14 eyitdi : itdi T 16 cerâhatden : cerâhatinden T 17 igirmi : yigirmi K, S, Ü, B / evlâdın : evlâdların B 20 daşrada : taşrada K, S, B

¹ Ey kızım, babanın kapısını kapat.

² Ateşe atılan mı, yoksa kıyamet gününde emin olarak gelen mi daha hayırlıdır? (XLI/40)

³ Evet, kıyamet gününde emin olarak gelen daha hayırlıdır.

- 1 «Lâilâhe illa'llâh Muhammedün resûlu'llâh» (لا اله الا الله محمد رسول الله)¹ kelimesin istimâ' itdiler. Şehzâdeler bî-ihtiyâr hücreye girdükde gördiler 'âlem-i bakâyâ intikâl itmiş.
- 5 Şevâhidü'n-Nübüvvede mestûrdur ki Ehl-i Beyt dimişler : «Hen-gâm-ı vefât-ı Murtażâ gaybdan bir şadâ geldi ki : «Çıkuñ hücreden, bu bende-i pâk-i'tikâdı kendü hâline koyuñ.» Biz hücreden çıkuñda hücreden bir şadâ geldi ki : «Dirîgâ Muştafâ vefât itdi ve velî'ahd şehîd oldu; âyâ kimdür anlardan şoñra ri'âyet-i ümmet kılan?» Bir hâtif dahı nidâ yetürdi ki : «Anlaruñ sîretleriyle mütehallik olan.» Âvâz sâkin olduñda hücreye girdük, gördük muğassel ü mekeffen olmış, üzerine namâz kılup götürdük.» Ve bir ri-vâyet dahı oldur ki, Hâzret-i Emîr vaşıyyet itdi ki : «Ben göçdüñde dîvâr-ı serâdan bir levh peydâ olur, beni ol levh üzerine bırakuñ gökden kefen ve hunûṭ zâhir olur, taḡsîl ü tekfînüm tamâm olduñda beni bir tâbüta koyup şahn-ı serâda koyuñ. Üzerümde bir nevbet İmâm-ı Hâsan ve bir nevbet İmâm-ı Hüseyin namâz idüp, tâbütü götürüñ; her kande ki ser-i tâbüt meyl-i hâk iderse ol bük'ayı hafr idün; saḡdan bir tâbüt çıkar beni ol tâbütla anda defn idüñ.» Ve bu dahı Şevâhidü'n Nübüvvede mestûrdur ki, Hâsan ve Hüseyne vaşıyyet itmiş ki : «Beni tâbüta koyup götürüñ; Ğaribeyn dimekle ma'rûf zemîne iletüp anda bir zümür-rüd-fâm hâcer zâhir olur, benüm medfenüm andadur.» Vaşıyyet muktezâsınca 'amel kı-lup hâlâ meşhûr olan maḡamda defn itdiler ve ta'arruz-ı süfehâdan ihtirâz idüp kabr-i mübârekin mestûr kıldılar. Ve hemîşe mes-tûr idi ol zamâna dek ki, Hârûnürreşîd müstevlî oldu bir gün ol nevâḡiye. Şikâr iderken bir puşte gördi ki ba'zı cânverler anda mütehaşşın olmuşlar ve her niçe ki cevâriḡ bıraḡdılar ol cânverle-re, meyl itmediler. Bu hâle müteḡayyir olup bir pîre ol ḡazıyye sırrın su'âl itdüñde eyitdi : «Ecdâdumdan istimâ' itdüm ki mer-
- 10
- 15
- 20
- 25

2 itdiler : idüp Ü / girdükde : girüp Ü 4 dimişler : dimiş S 7 Muştafâ : Muhammed Muştafâ Ü, B 8 velî'ahd : velî'adı K, 'Aliyyü'l-Murtażâ B 9 kılan : kıla Ü, B 10 gördük : —K, —S 17 iderse : itse Ü 22 'amel : şehzâdeler' amel B 24 mübârekin : şerîfin B 25 ol : tâ ol B 26 nevâḡiye : nevâḡide B 27 ve her niçe : her ne ḡadar B

¹ Allah'dan başka tanrı yoktur ve Muhammed Allah'ın resulüdür.

- 1 kad-i ‘Alî ibn-i Ebî Tâlib bundadır.» Hârûnürreşîd terk-i şikâr idüp,
ol mevzî’de tecessüs idüp, eserin görüp ma‘mûr itdi. Eyyâm-ı hayâ-
tında anı ziyâretgâh itmişdi. El-kıssa şâhzâdeler Şâh-ı Merdânî
gice ile götürüp, Kûfeden çıkarup, vaşîyyet itdüğü menzilde defn
5 idüp mürâca‘at kıldukda ‘azâya meşgûl olup, halk-ı şehîr def‘a
def‘a gelüp şerâyi‘i ta‘ziyet edâ kılurlardı. Ammâ her niçe istif-
sâr iderlerdi ki «Şâhzâdeler Hâzret-i Emîriün merkad-i münevveri
ve meşhed-i mu‘a‘tтары қандadır, tâ ziyâret-i şerîfine müşerref olup
kıble-i hâcât idelüm.» Şîr :

Fe‘ilâtün Me‘â‘ilün Fe‘ilün

- 10 Bi’llâh ol şâh-ı şehriyâr hanı
Server-i ehl-i rûzgâr hanı
Cümle-i derdümüz tabîbi olan
Maşhar-ı lutf-ı Kirdigâr hanı
Ol eger gitdi ise ‘âlemden
15 Ol ma‘âm itdüğü mezâr hanı

- Ka‘fâ eser bulmazlardı ve mezârından vâkıf olmazlardı. Rivâyetdür
ki, Hâsan ve Hüseyn Hâzret-i Emîri defn idüp mürâca‘at kıldukda
bir fakîre şataşdılar, ki âvâz-ı hâzînle figân iderdi, hâlin sordukda
eyitdi : «Ey ‘azîzler, ben garîb-i mehcûram; miñnetüm çok, gam-
20 hârum yok.» Didiler. «Bu evkâtda gam-hâruñ kimdi?» Didi : «Bir
yıl miqdârdur ki her gün bu şehirden bir şahş üzerüme gelüp,
benümle müvâneset kılup cemî‘i mâ-yahtâcum hâzır idüp giderdi.»
Didiler : «İsmi nedür?» Didi : «İsmin sordum cevâb virdi ki : «Be-
nüm merhametüm rızâ-yı Hâk içündür şöhret için degül.» Didi-
25 ler : «Şûret ü hey‘eti nedür?» Didi : «Ben a‘mâyem, ammâ bu ka-
dar bilürem ki iki gündür üzerümden kadem çeküp ahvâlümnden
nazar-ı iltifât dirîğ idüpdür.» Didiler : «Nişâne-i etvârı nedür?» Di-
di : «İştigâli tesbîh ü tehlîldür; haqqâ ki şadâ-yı tesbîh ü tehlîline

3 şâhzâdeler : şehzâdeler K 5 idüp : itdürüp T 6 ta‘ziyyet : ta‘ziyeti
B 7 iderlerdi : kılurlardı K / eyi : —T / münevveri : şerîfi B 8 tâ : —K,
—S, —B 6 mu‘a‘tтары : münevveri B / tâ : —S, —B / olup 9 idelüm :
olalüm dirlerdi B 12 derdümüz : derdler Ü, derdlilerün S. B 18 sor-
dukda : şordukda K, S, Ü, B 19 eyitdi : itdi T 23 sordum : şordum K, S,
Ü, B 27 iltifât : iltifâtın S, Ü, B / idüpdür : itdi S, B

- 1 melâyikden cevâb işitdüm, belki der ü dīvârdan ta'zîm ü tekrîmin
ihsâs itdüm ve her sâ'at mücâlesetümden mesrûr olup dirdi «Mis-
kînun câlese miskînen ve garîbün câlese garîben» (مسكين جالس
مسينا و غريب جالس غريبا)¹ Şâhzâdeler bu haberden giryân olup
5 eyitdiler : «Ey dervîş, bu nişâneler 'Alî ibn-i Ebî Tâlib nişâneleri-
dür.» Ve dervîş eyitdi : «Ey mahdûmzâdeler aña ne vâkı' oldı?»
Didiler : «Bir bedbaht anı şehîd itdi ve hâlâ biz anuñ merķadinden
gelürüz.» Dervîş ol haberden muţtarib olup figâna başladı, eyitdi :
10 «Ey şehzâdeler, cedd-i büzürgvâruñuz ve peder-i 'âlî-miķdârûñuz
hürmeti haķķıçûn ki beni ol serverûñ mezârı üzerine hidâyet ķıluñ.»
Şehzâdeler rahm idüp, bir elin Hasan ve bir elin Hüseyn dutup,
Hâzret-i Emîrûñ medfen-i şerîfine yetürdiler; ol dervîş ķabr üze-
rine düşüp eyitdi : «İlâhî bu merķad-i şerîf hürmeti haķķıçûn beni
gam-hârsız koyma, ol gam-hâra vâşıl it.» Du'ası muvâfıķ-ı hûkm-i
15 kazâ olup, fi'l-hâl naķd-i cân nişâr-ı merķad-i Şâh itdi.» Beyt :

Fe'îlâtün Me'â'ilün Fe'îlün

Kaṭre deryâya ittişâl itdi

Zerre hürşide intikâl itdi

- Şehzâdeler ol dervîşûñ üzerine namâz idüp, hem ol mevzi'de defn
itdiler. Fi'l-vâkı' vefât-ı Şâh-ı Merdân Şehîd-i Kerbelâyâ nişbet
20 a'zam-ı meşâyib ve ekber-i nevâyib idi. Zîrâ cemî'i mekkâreden
hısn-ı haşın ve hışâr-ı metîn olup menhec ü me'âribdi. Lâcerem ğu-
rûb-ı âfitâb-ı şevketi mûcib-i istilâ-yı zulmet-i zulm ü fesâd olup
izâle-i zıll-i refeti bâ'is-i iktizâ-yı tuġyân-ı 'udvân u 'inâd oldı. Şî'r :

Me'â'ilü Fâ'ilâtü Me'â'ilü Fâ'ilün

- Şâhuñ himâyetinde iken hergiz itmedi
25 Gülzâr-ı hânedâna nesîm-i belâ güzîr
Ķatlınden ol şehûñ nem-i hûn-âbe çekmeden
Âl-i 'Abâya naḥl-i belâ virmedi şemer

2 dirdi : dirdi ki B 5 eyitdiler : itdi T 8 başladı : başlayup S, B /
eyitdi : itdi T 11 dutup : tutup K, S, Ü, B 13 eyitdi : itdi T / hürmeti :
şâhibi K, S, Ü, B 15 Şâh : Şâh-ı Merdân B 18 üzerine : üzerinde Ü 20
ekber-i : ekşer-i Ü 22 olup : olup delîl-i B 27 çekmeden : çekmedi Ü

¹ Miskinle miskin olarak gariple garip olarak otur.

ALTINCI BÂB

İmâm-ı Hasan Hazretleri Ahvâlin Beyân İder

- 5 Hazret-i Sultân-ı serîr-i kibriyâ ve mâlik-i «tü'ti'l-mülke men teşâü»
(توتى الملك من تشاه)¹ havâş-ı dergâh-ı rif'at destgâhına irşâd ve
teslîm ü tevekkül kılup cevâb-ı şa'n ü ta'arruz ta'lîm itmiş ki «Kul
len-yuşîbenâ illâ mâ-ketebe'llâhü lenâ hüve mevlânâ ve 'ala'llâhi
fe'l-yetevekkeli'l mü'minün»² (قل لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا هو مولينا وعلى الله فليتوكل المؤمنون)
ve nüvvâb-ı bârgâh-ı 'âlem-penâhına ihdâ-yı sebîl-i şabr ü taḥammül
idüp bu 'ibâretle teskîn ü temkîn virmiş ki «Ve-mâ-şabruke illâ
10 bi'llâhi» (وما صبرك الا بالله)³ Şî'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Sa'na ger menzil-i maḳşûda yetmekdür murâd ey dil
Perîşân gezme her cânib reh-i şabr ü taḥammül dut
Tereddüd pençesinden cehd idüp kırtar gırîbânuñ
Kef-i ihlâş ile dāmân-ı teslîm ü tevekkül dut

- 15 Hâḳḳâ ki nihâl-i rızâ-yı İzîd-i Cebbâr cüybâr-ı teslîm ü tevekkül den
sîrâb olmayınca andan ictinâ-yı esmâr-ı devâm-ı ni'met ve ta'tîf-i
ezhâr-ı bakâ-yı sa'âdet mümkün olmaz ve çerâğ-ı ikbâl-i kurb-i der-
gâh-ı ilâh ateş-i şabr ü taḥammül den iza'et almayınca ehl-i zül-
met serâsın münevver kılmaz. Şî'r :

2 İmâm-ı ahvâlin : Hazret-i İmâm-ı Hasanun bezm-i belâda sāğar-ı
bakâ nûş itdüğün B 4 destgâhına : destgâha Ü, B 5 ta'arruz : ta'arîz B 9
temkîn 10 şî'r : —Ü 12 cânib reh-i : cânibde K / dut : tüt K, Ü, B 14
dut : tüt K, Ü, B 15 Cebbâr : —Ü 17 dergâh-ı —Ü, —B 19 şî'r : —K, —Ü

¹ Dilediğine mülk verirsin. (III/26)

² De ki; Allah'ın bize takdir ettiğinden başka bir şey erişmez, O bizim mevlamızdır ve mü'minler yalnız Allah'a güvensinler. (IX/51)

³ Sabrın ancak Allah'ın yardımı ile dir. (XVI/127)

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

- 1 Kimi kim sever sâķi-i rûzgâr
Aña sâġar-ı semm-i kâtil virür
Kimün kim bilir ihtirâmın revâ
Aña cām-ı zehr-i helâhil virür
- 5 Çün vukû'-ı meşâyib ve ĥudûs-ı nevâyib lâzime-i vücûd-ı 'âlem-
dür, belki ekser-i eczâ-yı terkib-i 'âlem ĥurûf-ı elemdür. Lâcerem
her muşibete ceza' ġayr-ı mükerrer ve ehl-i ceza' hemîşe mu'azzeb-i
'azâb-ı muşibet olmak mükarrerdür. Şi'r :

Mef'ûlün Mef'ûlün Fe'ûlün

- 10 Ceza' taķdîrde çün taġyîr virmez
Każâ-yı mübreme te'hîr virmez
Belâ vaķti aña raġbet ĥaţâdur
Belâ üzre ceza' hem bir belâdur

- 15 El-ĥaķ dâyre-i teslîm bir ĥişâr-ı müstaĥkemdür ki müteĥaşşınla-
rına şebihûn-ı sipâh-ı nevâyibden eser-i âfet yetmez ve maķâm-ı
tevfîz bir ĥışn-ı metn-i mübremdur ki mütemekkinlerine ĥücûm-ı
seyl-âb-ı ĥâdişe te'sîr itmez. Herâyîne devrân bezminün zehr-i mu-
şibeti ehl-i teslîme şehd-i şifâdur ve felek cellâdınun tîġ-i siyâseti
erbâb-ı tefvîze miftâĥ-ı gencîne-i 'aţâdur. Şi'r :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilün

- 20 Ma'nîde zehrle dolu bir şişedür sipihr
Andan pür eyleyüp kađeĥ-i mihri her seĥer
Sâķi-i dehr ĥalka berâber dutar vell
Taĥsîn aña ki itmeyüp ol zehrden ĥazer

3 'kimün: kimi B 7 muşibete: mażarratı muşibete T 8 'azâb-ı muşibet —K / şi'r: beyt Ü 13 teslîm: teslîm ü tevekkül B / müteĥaşşınlarına: müteĥaşşınlara Ü, B 16 zehr-i: zehr-i helâhil-i B 18 şi'r: kıt'a K 19 dolu: tolu K, Ü, B 20 mihri: mihr K 21 ĥalka: ĥalkı K / dutar: ĥutar B

- 1 Nûş ide eyle kim şeh-i dünyâ vü dîn Hasan
Naqd-i nebi چراغ-ı melek zübde-i beşer
Pâ-beste-i selâsil-i hüsn-i rızâ-yı dôst
Ser-mest-i neş'e-i mey-i hûn-âbe-i ciger
- 5 Bu maзмün mestür-ı şeref-nâme-i Şevâhiddür belki mu'tekad-ı
ekâbir-i erbâb-ı 'akâyid, ki Hâzret-i İmâm-ı Hasan ikinci imâmdur
e'imme-i isnâ 'aşereden ve künyet-i şerîfi Ebû Muhammed ve la-
kab-ı latîfi Nakî ve Tefkîk. Velâdeti Hicretüñ üçinci yılında Ra-
mazan ayınuñ evâsıtında Medîne-i münevverede vâkı' oldu. Şahî-
10 fe-i Rızaviyyede mestürdür, ki Esmâ bint-i 'Umeş den nakl olı-
nur, ki dimiş: «İmâm-ı Hasan velâdetinde kâbile idüm. Ol âfi-
tâb-ı evc-i sa'âdet âsmân-ı 'işmetden fûrûzân olduğa ve nihâl-i
gülşen-i velâyet hadîka-i 'iffetden neşv ü nemâ bulup fezâ-yı vü-
cûda geldükde, Hâzret-i Resûl vâkıf olup, Fâtıma harem-serâsına
15 sâye-i sa'âdet bırakup şehzâdenüñ ihzârına emr itdi. Ben İmâm-ı
Hasanı bir kehrübâyî hırkaya sarup hıdmetine getürdüm. Hâzret-i
Resûl luţfla eyitdi: «Ey Esmâ saña kerrâtla dimedüm mi ki be-
nüm evlâdumı şaru hırkaya sarma.» Ben dahı hasbe'l-işâre anı
bir kâfurfâm hırkaya sarup mübârek eline virdüm, Hâzret aña tel-
20 kîn-i bâng-ı namâz idüp Hâzret-i 'Alîden su'al itdi ki: «Bu tıfla
ne nâm ta'şîn itdün?» Murtażâ eyitdi: «Yâ Resûlallâh evlâdum
tesmiyesinde hâzretüñe takaddüm itmezem, ammâ hâţırumda
bu idi ki, şalâh-ı şerîfüñ olsa, Hârb idem yâ Hamza.» Hâzret bu-
yurdı ki: «Hükmi Hudâ muqaddemdür.» Bu hâletde Cebra'îl nü-
25 zül idüp eyitdi: «Yâ Resûlallâh, 'Aliyy-i a'lâ saña selâm irsâl idüp
buyurur ki 'Alî saña Mûsâya Hârûn menzilindedür, anuñ oğlın Hâ-
rûn oğlunun ismiyle mevsûm it.» Hâzret buyurdı ki: «Anuñ ismi ne-
dür?» Hâzret-i Cebra'îl eyitdi: «Şebber ve Şebber Süryânî diliyle

1 eyle: öyle B 6 imâm-ı: —K, —B 8 üçinci: onıncı K, T 9 ayınuñ: —S, —Ü, —B 14 -serâsına: -serâyına B 15 sa'âdet: —K / bırakup: bı-
ragup K 16 sarup: şarup K, S 17 eyitdi: itdi T 18 şaru: saru Ü /
sarma: şarma K, B / -işâre anı: -fermañ bir B 19 sarup: şarup K, Ü, B
21 itdün: itdünüz T / eyitdi: itdi T 22 hâzretüñe: hâzretünñüze T / ta-
kaddüm: takdüm S 23 idem: tesmiye idem B / yâ: veyâhût B 24 hâlet-
de: hâle muqârin B 25 eyitdi: itdi T / 'Aliyy idüp: Hâzret-i Haş se-
lâm eyler B 27 oğlunuñ: oğl S 28 eyitdi: itdi T / diliyle: dimekle T

- 1 Hasan demekdür.» Pes hasbe'l-hüküm ol maḥdüm-zâdenün ism-i şerîfin Hasan itdiler. Rivâyetdür Enes bin Mâlikden ki İmâm-ı Hasan eşbeh-i evlâdıydı Ḥazret-i Resûlullâha, İbn-i Ğarîb nakliyle meşûrdur ki: «Gördüm bir gün Ḥazret-i Resûl İmâm-ı Hasanı gögsine alup buyurdu ki: «Allâhümme innî uḥibbahû fe-ḥubbi.» (اللهم انى اجه ناهبه)¹ Ya'nî bu şehzâdeyi ben severem, sen daḥı sev.» Ve daḥı buyurdu ki: «Ben bu şehzâdeyi severem ve seveni daḥı severem.» Ebu Hüreyreden menḳûldür ki didi: «Hergiz İmâm-ı Hasanun ruḥsâr-ı şerîfin görmedüm ki lezzet-i feraḥdan çeşmüm
- 5 10 çeşme çeşme şâd-âb-ı sürûr tökmedi. Bir gün Ḥazret-i Resûl mes-cidde 'ibâdete meşğûl iken İmâm-ı Hasan ḥâzır olup, kinâr-ı şerîfine çıkup giysûlarıyla mülâ'abe iderdi; Ḥazret-i Risâlet ruḥsâr-ın ruḥsârına sürüp dirdi «Allâhümme aḥibbehû ve aḥibbû men yuḥibbehû» (اللهم اجه و اجه من يجه)² Şi'r :

Fe'ilâtün Mef'ûlün Fe'ilün

- 15 Meh-i gerdün-ı 'iffet ü 'işmet
Hem Hasan-nâm ü hem ḥasen-siyret
Evvelîn gevher-i ḥızâne-i cûd
Âḥırîn naḳş-ı kârgâh-ı vücûd
Maṭla'ı naẓm-ı ehl-i beyt-i Nebî
20 Nûr-ı çeşm-i Muḥammed-i 'arabî
La'li nâbı ki rûḥ-perver idi
Ġayret-i şehd ü reşk-i şekker idi
Devr-i zâlimden oldı zehr-âşâm
Zehr la'lin kılp zümür-rûd-fâm

3 Resûlullâha: Resûle Ü / İbn-i Ğarîb : Şifîn bin Ğarîb K, S, İbn-i 'Âzib B 5 gögsine: gögsi üzerine B 7 ben bu şehzâdeyi: bu şehzâdeyi her S 10 çeşme: çeşme-i K, S / tökmedi: dökmedi K, S, Ü, B 14 şi'r: meşnevi K, B 16 ü: —K, —S, —B

¹ Allah'ım onu seviyorum, sen de sev.

² Allah'ım onu sev ve onu seveni de sev.

- 1 Cigerin päre päre kıldı anuñ
Ağgerini şeräre kıldı anuñ
‘Âm olup bir şerärenüñ eseri
Bir ciger dāğı oldu her şereri
- 5 Sünen-i Tirmizide mezkûrdur İbn-i ‘Abbâsdan ki, Hâzret-i Resûl bir gün İmâm-ı Hâsanı ketf-i mübârekine alup taşra çıkdı, sahâbeden biri eyitdi : «Ne’am el-merkebü» (نعم المركب)¹ Hâzret-i Resûl iltifat tarîkıyle eyitdi : «Ne’am er-râkibü» (نعم الراكب)² Şevâhidde meşûrdur ki, bir gün Hâzret-i Resûl meclise gelüp
- 10 İmâm-ı Hâsanı hâzır idüp huzûra eyitdi : «Benüm bu halefüm seyyiddür ve serverdür ve akreb zamânda bunıñ sebebiyle ıslâh ola iki gürühun arasında.» Ve evzâh-ı delâyl-i fezâyil-i Hâsan ve Hüseyn bu yeter, ki Hâzret-i Resûl buyurmuş, ki : «El-Hasanü ve'l-Hüseynü seyyidâ şübbeni ehle'l-cenneti» (الحسن والحسين سيدا شبان اهل الجنة)³
- 15 Ve kitâb-ı İ‘lâm-ı Verâda İbn-i ‘Abbâsdan nakıldür ki didi : «Ben Hâzret-i Resûl hüdmetinde idüm, Fâtıma giryân giryân gelüp eyitdi : «Yâ seyyid, Hâsan ve Hüseyn hücrenden çıkup müddet-i gıybetleri imtidâd buldı ve Hâzret-i ‘Alî hâzır degül ki mu‘âlebet kıla, çäre nedür?» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Fâtıma, gam çekme
- 20 ki Hâzret-i İzid anlarıñ hıfzına bizden evlâdur.» Pes du‘â kıldı ki : «İlâhî, ol şehzâdeleri eger deryâda ise zevrak-ı inâyetle kenâra yetür ve eger şahrâda ise bedrakâ-i hidâyetle menzile getir.» Fi'l-hâl Cebra’îl nüzûl idüp eyitdi : «Yâ Resûlallâh, anlar efâzıl-ı ehl-i dünyâ ve e‘âzım-ı ehl-i ‘ukbâdur ve vâlidleri anlardan a‘lâdur; hiç gam çekme kim ol şehzâdeler Benîü’n-Neccâr hâziresinde âsâyişdedürler ve Hâzret-i İzid iki firîşte anlarıñ hıfzına müvekkel idüp, bâl ü perlerin anlara gıtâ ve firâş idüp hüdmetlerine meşgûldürler.» Hâz-
- 25

1 cigerin : cigeri S 5 mezkûrdur : meşûrdur B / ‘Abbâsdan : ‘Abbâs nakliyle Ü 6 Hâsanı : Hüseyni T / taşra : —K, —T, —Ü 7,8 eyitdi : itdi T 9 Şevâhidde : Şevâhiddü’n-Nübüvvede S, Ü, B / meclise : meclisde B 10 eyitdi : itdi T / seyyiddür : seyyid K 11 zamânda : zamândur K / sebebiyle : sünnetiyle T 19 eyitdi : buyurdi B

¹ Ne güzel bir binek.

² Ne güzel bir binici.

³ Hâsan ve Hüseyn cennetteki gençlerin efendileridir.

- 1 ret-i Resûl ol hâzîreye revân olup İmâm-ı Hasanı götürdi ve İmâm-ı
Hüseyni bir firişte götürüp gelürken Ebû Eyyüb-ı Enşârî firişteyi
ihşâs itmeyüp tasavvur itdi ki şehzâdelerün ikisi dağı Resûlullâhdur
5 terahhüm kılup eyitdi : «Yâ Resûlallâh, bu iki şehzâdenün bi-
rin baña vir ben götüreyem ki hâzretünüze sebük-bârlık, hâşıl
ola.» Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Eyyüb, bunlar mükerrerlerdür
dünyâda ve muhteremlerdür uqbâda; vâlidleri kendülerinden
eşref ü efđal.» Pes cânib-i şahâbeyeye teveccüh kılup eyitdi : «Yâ
10 kavm, haber vireyem size ki cedd ü cedde cihetinden eşref kim-
dür?» Didiler : «Kimdür yâ Resûlallâh?» Buyurdi ki : «Hasan ve
Hüseyn ki ceddleri resûl ve ceddeleri Hadîce-i bint-i Hüveyliddür
eşref-i kabâyil-i Arab.» Didi : «Haber vireyem vâlid ve vâlide ci-
hetinden kimdür eşref?» Didiler : «Kimdür?» Didi : «Hasan ve Hü-
seyin ki vâlidleri Âlî İbn-i Ebî Tâlibdür ve vâlideleri Fâtıma
15 bint-i Resûlullâh.» Didi : «Haber vireyem size ki hâl ü hâle cihetinden
kimdür eşref?» «Kimdür?» didiler. Didi : «Hasan ve Hüseyn ki
hâlleri Kâsım ibn-i Resûlallâh ve hâleleri Zeyneb bint-i Resûlallâh.»
Didi : «Haber vireyem size âmm ü âmme cihetinden kimdür eş-
ref?» Didiler : «Kimdür?» Didi : «Hasan ve Hüseyn ki âmmaları
20 Ca'fer-i Tayyâr ve âmmeleri Ümmü Hânî bint-i Ebî Tâlib.» Şî'r :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

- 25 Kandedür beyle bir şerefli neseb
Ma'den-i fazl-ı izz ü ilm ü edeb
Şîfat-ı Hâzret-i Hüseyn ü Hasan
Cümle-i kâyinâtadur rûşen
Ol biri naqd-i pâk-i Muştâfavî
Bu biri nûr-ı çeşm-i Murtażavî
Ol biri bedr-i âsumân-ı kemâl
Bu biri serv-i cüybâr-ı cemâl

1 revân : revâne B 4 eyitdi : itdi T / şehzâdenün : şehzâdelerün B 5
vir ben : virün B 6 Eyyüb : Ebû Eyyüb Ü, B 7 vâlidleri : vâlideleri K,
S, B 8 efđal : efđaldür Ü, B / eyitdi : itdi T 9 size : mi size S / ki : —B /
eşref : eşref-i âlem Ü, eşref-i âlemde B 10 eşref : eşref-i âlem-
de kimdür B 12 arab : arabdandır B 13 kimdür : kimdür ya Resû-
lallâh S, B 15 Resûlallâh : Resûlullâhdur B / size ki : ki T, mi size
ki S, size B 16 kimdür didiler : kimdür B 17 Resûlallâh : Resûlullâhdur
B 18 size : mi size S, size ki B 20 Ca'fer-i : Hâzret-i T / Tayyâr : Tay-
yârdur B / Ümmühânî : Hânî S / Ebu : —Ü / Tâlib : Tâlibdür B 21 beyle :
böyle K, S, B / şerefli : şerefli B 22 fazl-ı : fazl ü B 25,26 : —K

- 1 Ol biri âfitâb-ı evc-i yakîn
Bu biri gülbüin-i hadîka-i dîn
Her biri hümâ-yı cilve-nümâ

«Refe'a'llâhü iktidârehümâ» (رفعا الله اقتدارهما)¹

- 5 Rivâyetdür ki, İbn-i Zübeyrle seferde iken bir gün bir nahlistâna yetdiler ki nahllerinde eser-i tarâvet kalmamışdı; anda qarâr dutup, İbn-i Zübeyr ârzü kıldı ki: «N'olaydı bu dırahtlarda ruṭab zâhir olaydı.» Ḥazret-i İmâm-ı Ḥasan rûy-ı niyâz dergâh-ı bî-niyâza dutup, du'âya iştiğâl idüp du'âsı icâbete yetdi; fi'l-hâl bir nahl tarâvet peydâ kılup, ruṭab zâhir itdi. Ba'zı şekkâkler anı sihre ḥaml idüp Ḥazret-i İmâm eyitdi: «Bu sihr degül, ammâ eser-i feyz-i Ḥazret-i Resûlullâhdur.» El-kışsa ol şehzâdelere mensûb olan kerâmât ü velâyât ihâta-i ḥaşra gelmez ve bu muhtaşarda merķûm olmağa kâbil olmaz. Şîr:

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 15 Ḥasan vaşfına yokdur ḥadd ü gâyet
Vefâ kılmaz aña ḥaşr-ı rivâyet
Sözi zıkr-i şaf-ı her encümendür
Delîl-i ḥüsni ol bes kim Ḥasandur

- 20 Ammâ râvî-i aḥbâr-ı ciger-süz ve ḥavî-i âşâr-ı ğam-endüz bu tarîkle ol şehzâde-i âlem-penâhuñ vekâyi'-i aḥvâlinde ḥaber virmiş ve bu sürüdla zemzeme-i aḥbâr-ı şehâdetin mesâmi'-i ehl-i rûzgâra yetürmüş ki; ğün Ḥazret-i Şâh-ı Evliyâ serîr-i ḫılâfeti ol Ḥazrete teslîm idüp, aḥkâm-ı şer'iyve nefâzın aña tevfiż itdi, nevbet-i sivâset-i ümmet tedricle ol pâdişâh-ı rifat-destgâha yetdi. Ol Ḥazret şerâyit-i ta'ziyet edâsından soñra ḥâs ü 'âmı cem' idüp paye-i min-

¹ âfitâb-ı evc-i: evc-i âfitâb-ı S, Ü, B 6,9 dutup: tutup K, Ü, B / yetdi: yetüp Ü 10 itdi: oldu K, B 11 eyitdi: itdi T / degül: değüldür Ü 12 Ḥazret-i: —S, —B / Resûlullâhdur: Resûl K 14 şîr: meşnevî K 17 şaf-ı: şafiyy-i S, B 18 delîl-i ḥüsni ol: delîli ḥüsni bu Ü 21 şehâdetin: şehâdetden Ü, şehâdetinden B 22 serîr-i Ḥazrete: mesne'd-i ḫılâfeti aña B 23 siyâset: riyâset S

¹ Allah mevkîlerini yüceltsin.

- 1 beri kudüm-ı şerîfiyle müşerref kılup kayım makâm-ı Hâzret-i
Muştafâ ve nâ'ib-menâb-ı Hâzret-i Murtazâ lisân-ı belîğ ve zebân-ı
faşihle bir hutbe âgâz itdi ve mev'izasından sonra nidâ kıldı ki :
5 «Ey sükkân-ı serâ-perde-i hükmi şer'at ve ey hüzzâr-ı hâfîre-i
taqvâ vü tehareti; benim ibnü'l-beşîr, benim ibü'n-nezîr, benim
vâris-i sultân-ı taht-ı risâlet, benim câ-nişîn-i hâkim-i mülk-i ve-
lâyet; cedd-i pâküm sizi dîn-i Hakk'a da'vet itdi ve vâlid-i büzürg-
vârumdan size sa'âdet-i hidâyet yetdi; hâlâ ben dahı sizi anlaruñ
10 tarîkına ihdâ kıluram ve muhakkağ bilün ki baña iktidâ anlara
ittibâ'dur ve baña muhâlefet anlara imtinâ'dur.» Bu hâle mu-
kârin 'Abdullâh-ı 'Abbâs ayaga durup eyitdi : «Ey kavm, bu mah-
düm-zâde ferzend-i Resûlullahdur, sizden ikrâr-ı tav'ı imâmet ve
izhâr-ı bey'at ister, ne dîrsiz?» Cemî-i hüzzâr-ı meclis feryâd it-
diler ki : «Semî'nâ ve âta'nâ» (سمعا و اطعا)¹ Kâ'idê-i bey'at
15 tamâm olduqdan sonra İbn-i Mülcemî hâzır idüp eyitdi : «Ey
bed-baht, Hâzret-i 'Alî saña ne yaman itmişdi?» İbn-i Mülcem
eyitdi : «Ey şehzâde, olacağ vâkıf oldı. İmdi eger icâzetün olsa hâ-
kim-i Şâm, ki mesnedüne şâhib-i da'vâdur, anuñ katlin kabûl ide-
rem.» Hâzret-i İmâm-ı Hâsan taht-ı kelâma fırsat vermeyüp, bir
20 çarble ol pelîdi helâk idüp buyurdi ki cesed-i pelîdin ihrâk itdi-
ler. Ol cānibden hâtır tesellî itdükden sonra nizâm-ı mülk ü millet
ve nesak-ı ahkâm-i dîn ü devlet iştiğâlinde olup, endek zamânda
otuz biñ mücâhid bey'ate girdi ve cemî'iyet-i 'asâkir-i nuşrat-
me'âşir mesned-i hilâfete revnak virdi. Beyt :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 25 Buldı hürşid-i cihân-tâb-ı hilâfet irtifâ
Şu'le-i 'âlem fûrûzı saldı her cānib şu'â

1 Kılup: idüp B 3 itdi: idüp B 4 hâfîre-i: meclis-i Ü, hâzîne-i B
10 imtinâ'dur: imtinâ'dur şî'r benim vâriş-i 'ilm ü hîlm-i Resûl benim
gevher-i genc-i batn-ı Betül benim câ-nişîn-i şeh-i enbiyâ baña iktidâdur
aña iktidâ Ü, B 11 'Abdullâh-ı: 'Abdullâh bin B / durup: turup K, S, Ü, B /
eyitdi: itdi T 12 durup: turup K, Ü, B 13 cemî-i: —Ü 15 idüp: itdi
T 16 'Alî: 'Aliden Ü, B / yaman: yamanlık B / itmişdi: yetmişdi Ü, B /
Mülcem: Mülcem-i mel'ûn 17 eyitdi: itdi T 21 hâtır tesellî: tesellî-i hâ-
tır S, B 23 bey'ate: dâyire-i bey'ate Ü, B / girdi: girdiler B 26 saldı:
saldı K, S, Ü, B

¹ Duyduk ve ita'at ittik. (2/285)

- 1 Bu haberden hâkim-i Şâm mütezelzil olup, altmış biñ mübârizle müteveccih-i hıfz-ı ʿIrâk oldu ve Hâzret-i İmâm-ı Hâsan dañı kırk biñ mücâhidle Kûfeden çıkup istikbâl tarîkıyla ʿAbdurrahman di-
 5 yerin muhayyem-i hıyâm-ı nüzül-ı ordû-yı humâyün kıldı. Ol men- zilden Kays bın Saʿd-ı iki biñ nâmdarla talîʿa-i sipâh-ı zafer-penâh idüp kendü müteʿâkıb revân oldu. Merhale merhale giderken sâbât-ı Medâyine yetdükdeistirâhat tarîkıyle bir niçe gün tevaḫḫuf itdi. Çün şehzâde ekser-i evkâtde zıkr iderdi ki : «Ben ihtiyârla mürte-
 10 zaʿa kılmazam.» Hevâ-yı nehb ü ğâret için cemʿ olan leşker şeh- zâdenün tevaḫḫufından gümân itdiler ki, anda muhârebe meyli yokdur; bu endîşe ʿâkîdelerin fâsid idüp muvâfık iken muhâlif ol- dılar ve itâle-i eyâdî-i tağallub idüp cemîʿ-i esbâb ü cihâzın yağma kıldılar. Ve Hâzret-i şehzâde baʿzı havâşla müteveccih-i Medâyin
 15 olup giderken Hâzrec bin Daḥiyye-i Esedî, ki çokdan mutarassıd-ı fırsat-ı âzâr olup kemînde idi, fırsat bulup şehzâdeye bir zaḥm urup, baʿzı mülâzımlar dutup anı pâre pâre kıldılar. Ammâ Hâz- ret-i İmâm ol zaḥmdan ğâyetde münzecir olup, Medâyinde kaşr-ı ebyâzı nüzül-i iclâlle müşerref kılop cerrâhlar muʿâlecesine iştiğâl
 20 itdiler. El-kışşa şâhzâde muʿâvenetine ve muṭâvaʿatına iʿtimâd it- düğü ehl-i Kûfede vefâ görmeyüp «el-şulhu hayrîn» (الصلح خير)¹ muḳtezâsınca hâkim-i Şâmla baʿzı şürûṭ üzerine, ki tafşîli anün mûcib-i melâldür muşâlaḥa kıldı, Medîneye müteveccih oldu. Ri- vâyetdür ki bir gün ʿAlî bin Temîr-i Hemedânî Medînede ol Hâz-
 25 rete eyitdi : «Yâ ibn-i Resûlallâh, Muʿâviye muşâlaḥasına senden rızâ münâsib degüldi.» Cevâb virdi ki : «Ey ʿAlî biz gencîne-i hik- met hıżânedârlarıyuz ve meydân-ı velâyet şehsüvârlarıyuz, bize maʿlûm olan size mestûrdur ve biz idrâk itdigümüz esrâr sizün idrâkünüñüzden dûrdur. Henüz iki cânibden cidâl ü kıtâl için mü-

2 hıfz-ı : —T, zabt-ı Ü, B / oldu : olup Ü / Hâsan : —K, —Ü 3 diyer : —K 6 müteʿâkıb : müteʿâkıben B 8 ben : ben kendü B / ihtiyârla : ihtiyâ- rumla Ü 10 nehb ü : —K 12 bu : bu kayd ve B 14 şehzâde : şâhzâde T, Ü 17 dutup : tutup K, S tutuban Ü, anı tutup B 19 ebyâzı : ebyâza K 20 şehzâde : şâhzâde T, Ü, S 21 Kûfede : Kûfeden Ü 23 kıldı : kılop Ü, B 24 Temîr : Nümejr B 25 eyitdi : itdi T 26 rızâ : rızâ virmek B 27 hi- zânedârlarıyuz : hıżânedârları B

¹ Sulh hayırlıdır.

- 1 heyyâ olan leşkerüñ va^ede-i hünrîzi tevakkuf ve te^hirdedür, vakitsiz
teveccühlerine Hâkim-i Kazâ rızâ virmez ve hul^eat-i hün-âbe hı-
zâne-i hikmetden Hüseyin-i mazlûma virilmişdür, benüm ikdâmumı
5 zamâne revâ görmez; arşa-ı heycâda Hüseyin için şaf-ı kıtâl müret-
teb iden bezm-i belâda benüm için zehr-i nâbdan cām-ı leb-â-leb
müheyyâ kılmışdur ve Hüseyin-i mazlûma 'Irâkda mülâzemet-i
Murtażâ muqarrer olındukda baña Medîne mülâzemet-i Mustafâ
muqadder olmışdur.» Şi'r :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilün

- 10 Fermân-berüz muhâlefete yok mecâlümüz
Her hüküm kim olur Şamed-i kâr-sâzdan
İltür beni Hicâza muqîm-i 'Irâk iken
Ol kim sürer Hüseyini 'Irâka Hicâzdan

- Fi'l-vâkı^e her emr bir vakte mahşûşdur ve her vakt bir em-
re müte^eallik. Bî-tekellûf eger Mu'âviyenün mu'âşırı Hüseyin ol-
15 saydı şalâh-ı zamân muqtezâsınca muşâlağa itmek muqarrer idi
ve eger Yezidle İmâm-ı Hasan muqâbele kılsaydı muqâtele
itmek nâ-müeyesser idi. Ve her birinün maqâmı ezelden muqadder
idi vâ bidâyetden muqarrer. Şevâhidü'n-Nübüvvede mestûrdur ki
20 Hâzret-i İzid Benî Ümmeye mülkin Hâzret-i Resûle 'arz itdükde
Hâzret-i Resûl gördi, birbirinün 'akabince minbere çıkarlar.
Bu hâlet ol Hâzrete düşvâr gelüp, mütefekkir olduğda tesliye-i
hâtır için sûre-i «İnnâ a'teynâke'l-Kevser» (انا اعطيناك الكوثر)
nüzûl itdi ki 'ibâretinde olan elif şehr-i Benî Ümeyyenün mül-
kine müş'irdür; garaż bu ki mülk-i fânî 'ivâzına anlara Havz-i Kev-
25 ser virilmişdi. Ve bir rivâyetdür ki, İmâm-ı Hasan muşâlağa it-
dükden soñra Medîneye mürâca'at kıldukda erbâb-ı 'adâvet taḥ-
rîk-i silsile-i fitneden tevehhüm idüp, ol Hâzretün def'ine ve ref'ine

1 tevakkuf: tevakkûfla Ü 7 muqarrer: —K / olındukda: olduğda Ü, B
8 muqadder olmışdur: muqarrer kılmışdur Ü, B 16 kılsaydı muqâtele:
—K 17 muqadder 18 bidâyetden: —B 20 gördi: geldi ki eşrâr-ı Benî
Ümeyye Ü, B 21 mütefekkir 23 ki: —S 23 nüzûl: ve sûre-i innâ en-
zelnâhu fî leylet'il-kadr Ü, B 24 müş'irdür: müş'irdür ve 'atâ-yı Kevser
'tena'umât-ı 'alem-i bakâdan muḥabberdür Ü, B / bu: —K, —T, —Ü /
mülk-i: —S / mülk-i fânî-i dünyâ Ü, mülk-i dünyâ-yı B / fânî: —Ü 25 vi-
rilmişdi: virildi Ü, virilmişdür S, B 27 def'ine: def' B

¹ Biz sana gerçekten Kevser'i verdik. (CVIII/1)

- 1 iḳdām idüp, ba'zı fesād ehline engiz itdiler ki ol Ḥazretüñ Baş-
rada vâkı^c olan eḥibbâsından otuz sekkiz nefer mü'min-i muvaḥḥi-
di bahâne ile ḳatlı idüp envâ^c-ı ḳabāḥat zuhûra getürdiler. Ḥaz-
ret-i İmām ol ḥālete itṭilâ^c bulduḳda, °Abdullāh-ı °Abbās ile mü-
5 teveccih-i Dımışk olup, reh-güzārı Mûşula düşüp, Sa'd-i Mavşilî teş-
rîf-i şerîfinden ḥaberdār olup, istikbāle çıkup, nihāyet-i i'zāz ü ih-
tirāmla ḥidmetler ḳılup, şāhzāde bir niçe gün anda istirāḥat görüp,
andan müsāfir olup, diyār-ı Dımışḳa yetdüḳde vālî-i Şām eşrāf ü
10 ekābir-i Şāmla istikbāle gelüp, kemāl-i i'zāzla şehre getürüp me-
rāsım-i ḥidematında mübālaḡalar ḳıldı ve Ḥazret-i İmām ḥatırında
olan ḳaẓıyyeleri şerḥ idüp münāsib cevāblar aldı. El-ḳıṣṣa, ḥıṭṭa-ı
Dımışḳdan yine Mûşula müraca'at ḳılduḳda bu nevbet Sa'd men-
ziline nüzül itmeyüp Ḥasan nām bir āşınāsınun menziline ḳadem
basdı ve dā'ıye ḳıldı ki, bir niçe gün Mûşulda tarḥ-ı iḳāmet bıra-
15 ḳup istirāḥat bula; gürūh-ı a'dā, ki hemişe mutaraşsıd-ı fırsat idi,
ol mizbānuñ °aḳidesin va'de-i mälle Ḥazret-i İmāmdan munḥarîf
ḳılup, şişe şişe zehrler irsāl itdiler ki maṭ'umâtında ve meşrübā-
tında müyesser olduḳça memzûc idüp vire. Ol bed-baḥt üç nevbet
Ḥazret-i İmāma zehr virdi; ammā baḳā-yı müddet-i ḥayāt mānî^c-i
20 te'sîr olup eser-i tamām itmedi, ammā mücib-i taḡayyür-ı mizāc
olup ṭab^c-ı şerîflerin mükedder iderdi ve ol mizbānuñ aḥvāline
Ḥazret-i İmām muṭṭali^c oldu ammā izḥār idüp infî'āl virmezdi.
Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 Âḥ kim dünyāda bir yār-ı muvāfiḳ ḳalmadı
Gam-güsār ü münis ü ḡam-ḡār ü müşfiḳ ḳalmadı

Ve her nevbet ki şāhzāde tekessür-i mizāc peydā ḳılurdu du'ā be-
rekātiyla şıḥḥate mübeddel olurdu. Mizbān °aciz olup şüret-i ḥāl

1 engiz itdiler ki: engizler itdiler K 4 ḥālete: ḥāle Ü, B / °Abdullāh-ı: °Abdullāh bin Ü, B 5 Mavşilî: Mavşilî ki emîr-i Mûsul idi B 6 nihāyet-i: bî-nihāyet-i B 7 niçe: kaç B / istirāḥat: ḳarār ṭutup ve istirāḥat Ü 22 ol-
dı: idi Ü, B / virmezdi: itmezdi B 23 beyt: —S, —Ü, şi'r B 26 bere-
kātiyla: berekātiyla yine B 27 şüret-i ḥāl: —Ü, şüret-i ḥālî K, B

- 1 'arz itdi ki : «Üç nevbet zehr virdüm eser kılmadı.» Bu nevbet bir
 şişe-i zehr-i helâhil irsâl itdiler ki eger Hâzret istişmâm-ı râyihasın
 5 kılrsa fenâdan amân bulmaz ve eger şafha-i vücûda şüretin çek-
 seler nesîm-i hayât kâyinâta güzêr kılmaz. İttifakâ ol kâşid-ı erbâb-ı
 10 mefâsid gelürken istirâhat için bir menzilde düşüp mest-i hâb ol-
 dukda ba'zı sibâ ü behâyim anı helâk idüp, bu hâle muķarin Hâz-
 ret-i İmâmuñ bir mülâzımı gelürken ol maķtûli görüp ve ol şişe
 ve nâmeyi alup Hâzret-i İmâma getürdi. Hâzret-i İmâm müţâlâ'a
 15 kıldukda mücib-i hacâlet-i mîzbân olmasun diyü pinhân itdi, am-
 mâ Sa'd-i Mavsilî Hâzret-i İmâmuñ reng-i mübârekin ğazabdan
 müteĝayyir görüp, haķıķat-i mektûb su'al itdükçe Hâzret-i İmâm
 meşĝûl-ı eĥâdiş ü tefâsîr olup ol sirruñ ifşâsına raĝbet itmezdi.
 20 'Âķubetu'l-emr Sa'd-i Mavsilî Hâzret-i İmâmuñ muşallâ-yı şerîfi al-
 tından ol nâmeyi bir taķrîble alup muţâlâ'a itdükde ĝâyetde muţ-
 tarib olup, Hâzret-i İmâmdan icâzetsiz meclisden daşra anı hâzır
 idüp eyitdi : «Ey bed-baĥt, Muştafâ ve Murtażâ ve Zehrâdan sa-
 25 nâ ne ta'addî vâķı'c olmışdı? «Ol bedbaĥt eyitdi : «Hâşâ anlar
 maĥz-ı meķârimdürler» Sa'd eyitdi : «Ey bî-devlet pes ne bâ'îş oldı
 ki evlâdına kaşd idersen?» Ve ol nâme ve zehr-i izhâr itdi. Ol bed-
 30 baĥt inkâr itdükde buyurdı ki mülâzımlar envâ'-ı ihânetle ol pe-
 lîdi helâk itdiler. Ammâ Hâzret-i İmâm münkesir ü münzecir Mû-
 şulden çıkup Medîneye teşrîf buyurdı. İttifakâ Mervân-ı Hâkem
 anda idi. Ol bed-baĥt zâhiren Hâzret-i İmâma izhâr-ı maĥabbet
 iderdi, ammâ bâtında tarîķ-ı 'adâvete sülûk idüp hemîşe def'inüñ
 25 tedbîrinde idi. Bir ĝün Ansûne-nâm bir dellâliye eyitdi : «Ey An-
 sûne, Ca'de bint-i Eş'as Hâzret-i İmâm Hâsanuñ ĥarem-i muĥte-
 remidür ve bilürem ki Hâsanuñ müte'addid ezvâcı olmaĝın ĥâtı-
 rı anuñ tarafından cem' degül; fi'l-vâķı'c ĥayfdur ki ol ĥüsn ü
 cemâliyle evķâtı zâyı'c geķüp müddet-i 'ömrinde ihtiyâr ve iķti-
 30 dâr bulmaya. Ve men istimâ'c itmişem ki Yezîd bin Mu'âviye ker-

1 'arz : ol silsile-i fesâd muĥarriklerine şüret-i ĥâli Ü, ol silsile-i fesâd
 muĥarriklerine B / nevbet : nevbet imâma Ü, B / zehr : zehr-i helâhil S 2
 râyihasın : râyiĥa Ü, B 3 bulmaz : bulmazdı Ü 4 kılmaz : kılmazdı Ü, B
 10 ĝazabdan : ĝazabından B 11 görüp : gördükde Ü, B 12 itmedi : kıl-
 mazdı B 14 ĝâyetde : ĝâyet Ü 15 icâzetsiz : icâzetsiz mîzbân K / daşra :
 taşra çıkup S, taşra K, B 16,17 eyitdi : itdi T 23 izhâr-ı : —Ü, —B 24
 sülûk : meslûk K, S, Ü / 'adâvete sülûk B 25 ey : —T 27 Hâsanuñ :
 İmâm-ı Hâsanuñ Ü, B 29 cemâliyle : cemâlle S, Ü, B / ihtiyâr ve iķti-
 dâr : iķtidâr ve ihtiyâr B 30 men : ben Ü, B

- 1 rātla zıkr iderdi ki anuñ tezvıci baña ensebdür. Ey Ānsüne, eger
Ca'denüñ mizâcın İmâm-ı Hâsandan münharif idüp bu mühimmi
kifâyet idecek olsañ, cemî-i murâduñ huşûline kefilem.» Ansüne-i
rû-siyâh ol emri kabûl idüp, andan çıkup İmâm-ı Hâsan serâyına
5 teveccüh itdi. İttifākâ Hâzret-i İmâm ol gün ihvân ü enşâbla sey-
re çıkmışdı, Ca'de tenhâ idi ve Medîne Esmâyla ma'rûfdı. An-
süne-i mel'üne âgâz-ı tekellüm kılup her cânibden muqaddimeler
tertib idüp, taqrîble ızhâr-ı müdde'â kıldı ki : «Ey bânü-yı mükер-
rem ve ey hâtûn-ı mu'azzam, el-minnetü lillâh dâmen-i kemâl-i
10 cemâlûñ gubâr-ı naqşdan mu'arrâ ve cemî-i esbâb-ı kemâlûñ mü-
heyyâdur; hâlâ senüñ ol vaqtündür ki hemîşe silsile-i cem'iyetüñ
muntazam olup, meclisüñ 'ayş ü 'işretten hâlî olmaya ve muṭlaḡ
nesim-i tefrika gülşen-i cem'iyetüne güzâr kılmaya. Ne münâsib-
dür bu ki evkâtüñ bir zâhid hıbâlesinde şarf ola, ki ekser-i ev-
15 kâtı 'ibâdetde şarf olup güşe-i mihrâbı ebrü-yı maḡavvesden aḡsen
bile ve derecât-ı minbere silsile-i zülf-i mu'anberden yegrek tevec-
cüh kıla; huşûsâ ki her iki günde bir maḡbûbeye meyl idüp ta-
rîḡ-ı 'aḡd ü talâḡa 'âdet itmişdür ve çok 'avretlere elem-i müfâra-
ḡatı yetmişdür.» Ca'de ki ol kelimâtı işitdi ve ol güftâr-ı nâ-se-
20 vâba kulaḡ dutdı; münâfık-zâde idi ve âbâ vü ecdâdı Murtaẓâ tıḡy-
le dünyâdan gitmişdi. Lâcerem cibilletinde olan eṡer-i nifâḡ mü-
teḡarrik olup, âbâ ve ecdâdınun intikâmın almaḡa muttaşıl müḡlîm-ı
mekmen-i intizârdı. Bu sözlerden müte'eṡsir olup ve intikâma fur-
ṡat bulup eyitdi : «Ey Ansüne, tarîḡ-ı tedârük nedür?» Ansüne eyit-
25 di : «Ey hâtûn, muḡaḡḡaḡ bilmiş ol ki Yezîd bin Mu'âviye bu ḡid-
met muḡâbelesinde seni mutaṡarrıf-ı ḡükm-i ḡılâfet idüp, muḡad-
dim-i ḡavâtîn-i ḡarem-serâ kılor; hâlâ tedârük oldur ki İmâm-ı Hâ-
san def'ine iḡdâm idesen.» Ca'de-i bî-vefâ Hâzret-i İmâmın ḡaş-
dına kemer-i kîn baḡlayup ve Ansüne ol menzilden çıkup, Mervâna
30 ṡûret-i ḡâl 'arz itdükde Mervân bir mikḡâr zehr irsâl idüp, Ca'de
ol zehri engebîne memzûc idüp Hâzret-i İmâma virdi. Hâzret ol

4 andan : anda T, B 5 enbâbla : enbâbıyla B 6 çıkmışdı : gitmişdi T,
tenhâ idi ve : —K 6 Esmâyla : Esmâ dimekle B 7 kılup : idüp S 8 mü-
kerrem : mükerrerme S, B 9 mu'azzam : mu'azzama S, B 10 mu'arrâ :
müberrâ B / kemâlûñ : cemâlûñ Ü 13 cem'iyetüne : cem'iyetüñ etrâfında
Ü, B 16 silsile-i zülf-i mu'anberden : —K / teveccüh kıla : bile Ü 20 dutdı :
tutdı K, S, Ü, B 22 âbâ 23 olup : —S 24 eyitdi : itdi T 30 ḡâl :
ḡâlî K, B 31 engebine : engebine içre bir mikḡâr 'asele K, engebinle B

- 1 ‘asel-i mesmûm tenâvülünden bî-ḥuzûr olup, istifrâğ idüp ravza-i Resûlullâh üzerine varup ‘arz-ı niyâz itmekle şifâ buldı, ammâ Ca‘deye bed-gümân olup anuñ menziline tereddüd itmez oldu. Bir dahı tefakküd-ı ahvâl tarîkıyle Ca‘denuñ menziline güzâr itdükde
- 5 Ca‘de eyitdi : «Yâ İmâm, Medîne ḥurmâlığından bir miqdâr ruṭab getürmişler, rağbet itmez misen?» Ḥazret-i İmâm ruṭaba râğib idi, buyurdi ki : «Getür.» Ḥazır olduḡda Ca‘deye emr itdi ki : «Sen dahı mürâfaḡat kıl.» Ca‘de mesmûm olmayan ruṭabdan tenâvül kılup, Ḥazret-i İmâm mülâḡaḡa kılmayup ruṭab-ı mesmûmdan yeddi dâne
- 10 ruṭab tenâvül kıldı. Yine mizâcı müteḡayyir olup eyitdi : «Ey Es-mâ bu ruṭabdan mizâcum müteḡayyir oldu, ḡikmet nedür?» Ca‘de envâc-ı ‘özrlle ref‘i gümân idüp, Ḥazret-i İmâm andan çıkup yine ravza-i Resûlullâha, ki dârü-ş-şifâ-yı ehl-i derddür, teveccüh kılup şifâ buldı. Bir gün ihvân ü enşâbın cem‘ idüp eyitdi : «Ey ‘azîzler
- 15 ben bu şehre geldüḡüm zamândan bu güne dek bir dem râḡatdan dem urmadum ve bir sâ‘at istirahat görmedüm; şalâḡum oldur ki Mûşula varup tebdîl-i âb ü hevâdan temettü‘ bulam ve dâm-ı küdüretten ola ki âzâd olam.» Pes İbn-i ‘Abbâs ve ba‘zı ḡavâşla müteveccih-i Mûşul olup ve ol buḡa-i mübâreke yetüp tarḡ-ı ikâmet bırakduḡda, âvâze-i vuşûl-i mevkib-i ḡümâyûnı Şâma yetüp,
- 20 maḡrûşa-i Dımışḡda bir a‘mâ var idi, ki düşmen-i ḡanedân-ı Ḥaydar-ı Kerrâr idi, vuşûl-i maḡdeminden ḡaber-dâr olup, dil-i pürkîne ile Mûşula teveccüh kılup, nevk-i ‘aşâsın zehrle sır-âb idüp Ḥazret-i İmâmuñ mülâzemetin ihtiyâr itdi. Bir gün ‘aşâsın her
- 25 yire basup tereddüd iderken ittifâḡa nevk-i ‘aşâsı Ḥazret-i İmâmuñ mübârek ayaḡına irişdi. Ol ḡaleti iḡsâs idüp kuvvet kıldı ve ol nevk-i ‘aşâ-yı zehr-âlûdla Ḥazret-i İmâmuñ pây-ı mübârekin mec-rûḡ kıldı; ol ḡâyetde ki Ḥazret-i İmâm âh idüp ayakdan düşdi. ‘Abdullâh-ı ‘Abbâs ve ba‘zı muḡlişler istediler ki ol bî-başirete si-
- 30 yâset göstereler. Ḥazret-i İmâm mâni‘ olup mürâfa‘asın kıyâmete

3 anuñ : —B / bir : bir gün K 4 dahı : gün B 5 eyitdi : itdi T 6 râğb : mâyl B 8 mürâfaḡat mesmûm : bu ruṭabdan tenâvül it ol dahı K 10 kıldı : kılup B / mizâcı : mizâc-ı şerîf B / eyitdi : itdi T 11 ḡikmet : sebebi B 12 çıkup : —B 14 eyitdi : itdi T 15 ben : —Ü / dem : gün B 17 varup : varam Ü, B 18 ola ki : —B 19 mübâreke : mübârekeye Ü, B 23 teveccüh kılup : müteveccih olup S, B 25 basup : başup K, S, Ü, B 26 kıldı ve : idüp B 29 ‘Abdullâh-ı : ‘Abdullâh bin B

- 1 bıraķdı. El-kışşa Mūřulda dağı eřer-i rāĥat bulmayup, āzār-ı dem-ā-
dem çeküp dirdi. şi'r :

Rubā'i - Ahreb

- 5 Derdā ki demī dem urmadum rāĥatdan
Kırtılmadum endūh u ġam ü miĥnetden
Her buķ'ada kim meyl-i iķāmet kıldum
Ol buķ'a mükedder oldu bir āfetden

- El-kışşa ol zaĥmuñ mu'ālecesine cerrāĥlar getürdiler. Cerrāĥlar
gördükde eyitdiler : «Bu zaĥmuñ sinānın zehrle sırāb itmişler.»
On beş ġün miķdārı tedbīrler idüp řehzāde ol zehrden ne-
cāt buldı. Ve ol a'mā intikāmın alup, Mūřuldan çıkup Dımıřķa
10 giderken 'Abbās-ı 'Alī üzerine ĥavāle olup, 'ařāsın elinden alup yi-
ne ol 'ařāyla ol mel'ūnı helāk itdi. Rivāyetdür ki řehzāde Mūřulda
dağı karār dutmayup yine Medīneye müteveccih oldu, ammā Ca'de-
nūñ serāyına tereddüd itmeyüp, anuñ küdüretin ziyāde kılmaġın
15 peyveste muntazır-ı furşat idi tā ki şeb-i cum'a şafer ayınuñ iġirmi
doķuzında bir miķdār elmās-ı süde alup, Ĥāzret-i İmām olan men-
zile müteveccih oldu ve ĥāĥırında muķarrer itdi ki eger görseler
izĥār-ı řevķ ü taĥassür kıla ve eger görmeseler müdde'āsın ĥāřıl
idüp ber-murād ola. Manzara üzerine geldükde gördi ki řehzāde
20 meřġül-ı ĥāb ve eĥrāf ü cevānibde olanlar ġāfil. Sākin sākin bālīn-i
mübāreki üzerine gelüp gördi, su içdüġi küzenüñ aġzı maĥtūmdur;
elmās-ı südeyi küze üzerinde olan ĥarīr üzere kıoyup müteĥarrik
itdüķçe ĥarīrden ġeçüp suya memzüc oldu ve ol bed-baĥt sür'atle
mürāca'at idüp menziline gitdüķde řehzāde bīdār olup Zeynebe
25 eyitdi : «Ey ĥemřire-i 'azīze, ĥālā vāķı'amda gördüm ceddümi, ba-
ña izĥār-ı iřtiyāķ itdi; bir miķdār su vir ki āteř-i firāķa tesķīn
vireyem.» Zeyneb ol küzenüñ mührin açup İmām eline virdükde,

2 şi'r : —K, —Ü, —B 3 urmadum : urmadın K 7 mu'ālecesine : mu'āle-
cesinde K, B / getürdiler : getürdüķde K 8 eyitdiler : —B / itmişler : it-
mişler didiler B 9 on : ol cerāĥate on T / zehrden : zaĥımdan B 10 buldı :
bulmadı K 11 'Abbās-ı 'Alī : İbn-i 'Abbās B / yine : ĥem Ü 13 dutma-
yup : şutmayup K, B / müteveccih : teveccüh S / oldu : kılup S 15 iġirmi :
yigirmi ř, Ü, B 16 doķuzıncı : řoķuzıncı K, S, B 17 itdi : idi B 20 sākin
sākin : —B 21 su : şu K, S, B 23 suya : şuya K, S, Ü, şu ile B 25 eyit-
di : itdi T / gördüm ceddümi : ceddümi gördüm ki S 26 izĥār-ı : 'arż-ı B /
su : şu K, S, B

- 1 Hâzret-i İmâm ol kûzeden bir cür'fa nûş itdükde, elmâs-ı sûde eczâ-yı cigerinden rişte-i râbıṭayı kaç idüp pâre pâre kıldı. Hâzret-i İmâm eyitdi : «Âh, bu ne şerbet-i nâ-sâz-kârdı ki derûnuma âteş bırakdı ve bu ne cür'a-i nâ-hôş-güvârdı ki cân ü cigerüm yakdı!»
- 5 Hem ol sâ'at Hâzret-i Hüseyni hâzır idüp eyitdi : «Ey birâder-i 'azîz : Şî'r :

Rubâî - Ahreb

- 10 Zehr-i ğam-ı rûzgâr kâr itdi baña
Gör bu sitemi ki rûzgâr itdi baña
Her zulm ki zımnında idi devrânun
İzhâra getürdi âşikâr itdi baña

- Maḥfi ve mestûr olmaya ki ḥâlâ ceddümi vâkı'anda gördüm, elüm-den dutup riyâz-ı bihişti baña 'arz idüp buyurdi ki : «Ey ferzend beşâret saña ki dâm-ı belâdan necât bulduñ ve miḥnet-i zamânedен ḥalâş olduñ, yarın benüm ḥuzûrumdasan.» Bîdâr olduğda bu kûzeden bir şerbet su içdüm cigerüm doğrandı, güyâ ki zamân-ı rihletdür, ḥelâl it.» Hâzret-i Hüseyn giryân olup ol kûzeyi eline alup istedi ki imtiḥân için tecerrüf ide. İmâm-ı Ḥaşan elinden aldı ki : «Bu benüm naşbümdür saña müyesser olmaz.» Ve yire urduğda ol kûze sınıp, ol zehr tökilüp eczâ-yı arzıyye te'sîrinden şâḥ şâḥ olup cûşa geldi. El-kuşşa şehzâdenün ciger-i mübâreki yetmiş pâre olup halk-ı şerîfenden tökildi. Şî'r :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilün

- 25 Ser-sebz kıldı gülbün-i bağı velâyeti
Sîrâb-ı zehr-i nâb kılp cevri rûzgâr
Ol sebz gülbün üzre dil-i pâre pâreden
Kıldı bahâr-ı ḥâdişe berg-i gül âşkâr

3,5 eyitdi : itdi T 6 şî'r : rubâî K, beyt Ü 10 izhâra : izhâr S 12 dutup : tutup K, S, Ü, B 15 su : —K, şu S, B / doğrandı : toğrandı K, S 16 ḥelâl : ḥâlâ ḥelâl Ü 16 aldı : alup didi Ü 19 sınıp : şınıp K, B / tökilüp : dökilüp K, S, B 21 tökildi : dökildi K, S, Ü, B 22 velâyeti : risâleti Ü 23 cevri : devri Ü

- 1 Ol dem ki âfitâb-ı zerrîn-fâm felek-i mînâ-fâmda irtifâc-ı maķâm buldı, ol Hâzretüñ reng-i mübâreki zümür-rüd-fâm olup eṭrâfında olan aḥıbbâdan su'âl itdi ki: «Rengüm ne günedür?» Didiler: «Sebzdür.» Hâzret-i Hüseyme bakup eyitdi: «Şadâka resûl'llâh»
- 5 (صدق يا رسول الله)¹ Huzẓâr-ı meclis istifsâr-ı maẓmûn itdükte eyitdi: «Cedd-i büzürgvârüm bir gün buyurdı ki: «Ravza-i cinânda seyr iderken ehl-i âlemüñ bir bir maķâmların baña 'arz itdiler; iki kaşır gördüm, biri la'lden ve biri zümür-rüdden ki şu'alar-ı âfitâb-ı tâbâna ta'n iderdi. Rıdṽândan su'âl itdüm ki bu kaşır kimlere mensûbdur?» Didi: «Biri İmâm-ı Ḥasanuñ ve biri İmâm-ı Hüseynüñdür.» Didim: «Âyâ ihtilâf-ı levne sebeb nedür?» Rıdṽân ḥâmûş olup, ben mübâlağa kılduķda Cebrâ'il eyitdi: «Yâ Resûlallâh, Rıdṽân şerm ider ben 'arz ideyem; kaşır-ı zümür-rüd-gün İmâm-ı Ḥasana müte'allıkdur, anuñcün ki vaķt-ı vefât zehr içüp reng-i zümür-rüd-fâmıla dergâha gelür ve kaşır-ı gül-reng İmâm-ı Hüseyme mensûb, anuñcün ki tîğ-i âb-dârıla ğarķ-ı ḥûn olup bihişte teveccüh kıılır.» Şî'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Nem-i teraşşuḥ-ı zehr ile reng kıldı 'ayân
Şafâ-yı şafḥa-i âyîne-i 'izâr-ı Ḥasan
20 Meger ki cür'a-i zehr idi kaṭre-i bârân
Kim anda itdi 'ayân sebze lâlezâr-ı Ḥasan

- Şevâhidde meşûrdur ki İmâm-ı Ḥasan zehrle müteğayyirü'l-hâl oldukda Hüseyn su'âl itdi ki: «Ey maḥdûm kime gümânuñ gelür?» İmâm-ı Ḥasan eyitdi: «Ey birâder-i mihrbân, ben bildügümi sen daḥı bilürsen, ammâ ğammâzlık bizden zâhir olmak münâsib degül; hem şabr evlâ ve ensâbdur.»
- 25 Faşlü'l-Ḥitâbda Hâce-i Pârsâdan nakıldür ki: «Ḥasana altı kerre zehr virdiler te'sîr itmedi, 'âķıbet elmâs-ı süde eşer kıldı. Rivâyet-

4,6 eyitdi: itdi T 7 cinânda: ḥayâtı S 8 şu'aları: şa'sâ'aları S 9 kaşır: kaşırar Ū, B 11 didüm: —T, —S 12 eyitdi: itdi T 15 gelür: gele B 16 mensûb: mensûb olduĝı K, mensûbdur B 17 kıılır: kııla B / şî'r: kıṭ'a K 21 :—K 22 Şevâhidde: Şevâhidü'n-Nübüvvede K, Ū, B 23 ey didi: saña kimden vâķı oldu bu hâl K / ey maḥdûm: ey birâder Ū maḥdûm B 25 zâhir olmak: —Ū, şadır olmak B

¹ Resulullah doğru söylemiş.

- 1 dūr ki İmām-ı Hāsan ol sırrı melāya bırakmayup hafāda Ca'de'ye
eyitdi : «Ey yār-ı nā-mihrbān ve ey bānū-yı cefā-kār-ı āzār - re-
sān, n'oldı ki haqq-ı hıdmetüm ferāmuş kılup hürmetüm dutma-
duñ ve cedd ü bābām hürmetin ri'āyet itmedün? Hālā ben senüñ
5 mürāfa'atı dīvān-ı haşre bırağdum, dünyāda seni rüsvā itmegi
münāsib görmedüm ve saña āzār yetürmedüm. Ammā bilmiş ol
ki, her murād için ki bu şügle ikdām itdün ise ol murāda dest-
rest bulmazsen ve her kām için ki bu dāleleti qabūl itdün ise an-
dan behre-mend olmazsen.» Bu mu'ātebeden şoñra Hāzret-i Hü-
10 seyn'i ve sāyir evlādın ve aşhābın hāzır idüp, taqvā ve şahārete va-
siyyet kılup Ümmü Gülsüme eyitdi : «Ey hemşire, Qāsım getür.»
Qāsım hāzır olduqda elinden dutup, İmām-i Hüseyne teslīm idüp
eyitdi : «Ey birāder, fülān kızuñı bu ferzendüme viresen va'desi
irişdükte.» Bu hāl Şāfer ayınuñ igirmi doquzıncı gicesinde idi. Ri-
15 vāyetdür ki gicenün bir şülüşi geçdükte nergis-i şehlāsın açup,
İmām-ı Hüseyne baqıp eyitdi : «Ey Hüseyñ bu evlādumu saña tap-
şurdum ve seni Vācibü'l-Vücūda.» Ve kelime-i şehādet zebān-ı mü-
bārekine cārī olup devlet-i baqāya fāyiz oldu. «İnnā lillāhi ve innā
ileyhi rāci'un» (*انا لله وانا اليه راجعون*)¹ Şi'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 20 Serv-i qaddi çemen-i Hulde hıramān oldu
Hür ü gilmāna rūhı şem'e-i şebistān oldu
Cevher-i zātı olup hüsn-i 'alāyıkdan pāk
Mahrem-i bārgeli rahmet-i gufrān oldu
Gerçi ol hātır-ı cem'e ile sefer kıldı velī
25 Dil-i aḥbāb firākında perişān oldu
Merdüm-i dīde-i erbāb-ı nāzar eşk döküp
Nem-i eşkiyle gönül evleri vīrān oldu

1 sırrı melāya : sırr-ı nihānı ifşā itmeyüp ve ol bī-vefāyı belāya K / me-
lāya : araya Ü, nihānı B / bırakmayup : āşikār itmeyüp B 2 eyitdi : itdi T
3 kılup : kıldun Ü / dutmaduñ : tutmaduñ K, B 4 cedd ü bābām : cedd-i
büzürgvārum K 5 dünyā da 6 bilmiş : —B 7 şügle 8 qabūl :
şügli qabūl itdün ve her kām için ki bu şügle ikdām K 10 hāzır : cem' Ü
12 dutup : tutup K, S, Ü, B 13 eyitdi : itdi T 14 igirmi : yigirmi K, S,
Ü, B / doquzıncı : toquzıncı T, K, S, B 16 eyitdi : itdi T / tapşurdum :
K, B 18 oldu 19 şi'r : kıt'a K 24 hātır-ı : —T, —S

¹ Biz Allah'a didiz ve dönüşümüz de O'nadır, (II/156)

- 1 Cemî-i ihvân u ahavât âgâz-ı ta'ziyet kılup, ol Hazrete techîz ü tek-
fîn müretteb itdükden sonra, maķber-i Bakî'ada ceddesi Fâtıma
bint-i Esed mücâveretinde defn itdiler. Ve 'ömr-i şerîfi eşahh-ı ekâ-
ville kırk yeddi yıldur. Rivâyetdür ki merâsim-i ta'ziyetden sonra
5 Mervân-ı Hakem endişe kıldı ki eger Hüseyin İmâm-ı Hasan kâtilin
tefahhuş idüp, şişe-i zehr ü elmâs kıssâsın ma'lûm idecek olursa
ahvâl müşkil olur; tedbîr idüp Ca'deye i'âm itdi ki: «Ey gâfil
Hüseyin şüret-i hâliünden haberdâr olup senüñ tedârükündedir.»
Ca'de-i bî-sa'âdet «El-hâ'inü hâ'ifün» (الحائن خائف)' muķte-
10 zâsınca fi'l-hâl firâr idüp kendüsin Mervânüñ menziline bıraktı ve
Mervân ol bed-bahtı iki nefer gulâm ve üç câriye ile Şâma irsâl
itdi ve keyfiyyet-i hâlin hâkim-i Şâma 'arz kıldı. El-kıssa, Ca'de
diyar-ı Şâma yetdükde ve haber-i vefât-ı İmâm-ı Hasan şiyâ bul-
dukda vâli-i Şâm buyurdi ki: «Der ü divâr-ı Şâmı siyâh idüp, ta-
15 mâmî-i ehl-i memleket siyeh-puş olup üç gün üç gice merâsim-i
ta'ziyet ve şerâyi'ti muşibet edâ kılarlar. Kâ'ide-i mâtemden sonra
Ca'de-i bed-bahtı hazır idüp keyfiyyet-i ahbâr su'âl itdükde, Ca'de
hakikat-i mâcerâsın mahfî kılmayup beyâna getürdi. Hâkim-i Şâm
müte'essif olup eyitdi: «Ey bed-baht, Hudâ ve Muştafâdan şerm
20 itmedün mi sen ki naķd-i Resûlullâha bu kabâhati revâ görür-
sen? Benüm oğlum şöhbetine ne lâıķsen.» Şi'r:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ey nihâl-i gülşen-i ışyân belâdur haşılun
Mazhar-ı zulm ü sitemdür cevher-i nâ-kâbilün
Hânedân-ı ıffet ü işmet ne lâıķdur saña
25 Mekmen-i İblîsdür dâyim hayâl-i bâtıluñ

Ol bed-baht bu fi'lden peşimân olup üç gün h âr ü h âbdan mah-
rûm idi, dirdi ki: «Âyâ bu ne fi'ldi ki benden şâdır oldu ve raķam-ı

1 tekfîn: tekfîni K 2 Bakî'a: Bakî S 3 ekâville: aķvâlla Ü, B 4
ta'ziyetden: ta'ziyetinden T 6 zehr ü elmâs: zehrî ve elmâs-ı sûde K 10
Mervânüñ: Mervân T 11 nefer: —K / üç: üç nefer Ü 16 kılarlar: kıldı-
lar K 17 ahbâr: mâcerâsın B 19 eyitdi: itdi T / Muştafâdan: Muştafâ
ve Murtażâdan K 20 sen: —B / görürsen: gördün K, göresen B 21 şi'r:
beyt T, —Ü

¹ Hain korkak olur.

- 1 «ḥasire'd-dünyâ ve'l-âhireti» (خسر الدنيا والاخرة) 'nâşiye-i a'âmâ-
lûme çekildi ve nakş-ı «zâlike hüve'l-ḥuşrânü'l-mübîni» (ذالك
هو الحسر ان المبين) 'şahîfe-i ahvâlümde zâhir oldu.» Şî'r :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'âilü Fâ'ilün

- 5 Oldı siyâh nâme-i a'mâlüm ey dirîğ
Tagyır buldı şüret-i ahvâlüm ey dirîğ
Ben t̄ayir-i ḥaṭîre-i gülzâr-ı kudş idüm
Sındurdum öz elümle per ü bälüm ey dirîğ

- 10 Üç günden şoñra ḥükm oldu ki, ellerin ve ayakların bağlayup ce-
zîre-i Fîle bırakalar. Rivâyetdür ki cezîre kırbına yetdükdde bir
t̄ufân peydâ olup ol bed-baḥtı alup cezîreye bıraktı ve min ba'd
andan eşer görünmedi. Beyt :

Mef'â'ilün Fe'ilâtün Mef'â'ilün Fe'ilün

- 15 Cihân içinde mücerrebdür intikâm-ı zamân
Zamâne yahşıya yahşı virür yamana yaman
Fi'l-vâkıḥ Ḥazret-i İmâm-ı Ḥasan şehâdeti Hüseyin-i mazlûmna nie-
bet bir müşibet-i 'uzmâ ve ḥadişe-i kübrâdur; zîrâ mücebi is-
lâ-yı a'dâ-yı bed-fercâm ve mücib-i indihâm-ı şer' ü islâm olup;
perde-i müväsâ ve müdârâyı cihre-i ahvâlinde götürdi ve leşker-i
a'dâyı ser-ḥadd-i tuğyâna yetürdi. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Zehr-i a'dâdan Ḥasan şehd-i şehâdet içmeden
Bulmadı a'dâ-yı dîn fırsat Hüseyin âzârına
Ġamzla her fitne kim pinhân iderdi rûzgâr
Fitne-i katli Ḥasan oldu sebep izhârına

6 gülzâr-ı kudş : kudş-ı sipâh K 7 sındurdum : sındurdum K, B 9 bı-
raḳalar : bıraktılar Ü 11 beyt : kıt'a K, —Ü, şî'r S, B 13 zamâne : he-
mişe B 16 şer'î binâ-yı şer' B 18 şî'r : nazm K, beyt Ü 21 ğamzla : ömr-
ler T, ömrle S 22 Ḥasan : Hüseyin T

¹ Dünya ve ahiretini kaybetti. (XXII/11)

² Böyle kayıp ne acı bir kayıptır.

**Hazret-i Sultân-ı Kerbelânun Medînenen Mekkeye
Teveccüh İtdügin Beyân İder**

5 Bu nüsha-i nâmî ki, müsâ'adet-i hâme-i siyeh rûzgâr-ı eşkbârla zu-
hûra gelür ve bu nâme-i kirâmî ki, mu'âvenet-i kilk-i ser-geşte-i
bî-ķarârdan tahrîr alur, zafer-nâme-i sultân-ı Kerbelâ Hüseyn İbn-i
'Aliyy-i Murtażâdur ki; derd meydânında 'alem-i âh-ı ciger-süz çe-
küp ve merdüm-i dîde-i nem-dîdeden kanlar töküp cem'iyet-i cü-
10 yûş-ı beliyât-ı mevfûre ve ictimâ'-ı 'asâkir-i meşâyib-i ğayr-ı mahşûre
ile teshîr-i memâlik-i elţâf-ı sübhânî itmiş ve feth-i eķâlîm-i 'avâ-
tıf-ı İlâhî kılup saltanat-ı serîr-i taķdîrde derece-i kemâle yetmiş.
Şî'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

15 Ta'âlallâh zihî sultân ki dergâh-ı felek-ķadri
Medâr-ı dîn ü devlet kıbleġâh-ı ehl-i 'âlemdür
Aña olmuş müyesser kesb-i feyz-i dünyî ve 'ukbî
Aña teshîr-i mülk-i şûret ü ma'nî müsellemdür

Ve muşîbet-nâme-i Yezîd-i pür-cefâdur ki şebistañ-ı ġafletde tah-
rîķ-i hevâ-yı nefisle çerâġ-ı tevfiķ-i sa'âdeti intifâ bulmuş ve seyl-i
Nîl-i zehârif-i dünyâyla binâ-yı İmân ü islâmı vîrân olmuş. Şî'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

20 Zihî nâdân ki ķadrin bilmeyüp tevfiķ-ı İslâmuñ
Meţâ'-ı fânî-i dünyâyâ virmiş naķd-i İmânın

2 sultân-ı: —Ü / imâm-ı B 6 tahrîr: şûret-i tahrîr K, Ü / İbn-i: bin K, Ü, B 8 merdüm: dem B / töküp: döküp K, S, Ü, B 9 ġayr-ı: nâ- B 11 taķdîrde: —K, taķarrubda B 13 sultân: saltanat B 14 ü devlet: —K 16 mülk-i: mülk ü K / şûret ü: şûret-i B 17 ġafletde: ġafâda S 18 çerâġ: nûr-ı çerâġ Ü 19 şî'r: beyt T, —Ü

- 1 Teveccüh haşr dîvânına kılmış mülk-i dünyâdan
Tırâz-ı nâme-i a'mâl idüp mazlûmlar kanun

- Fi'l-vâkı' ebdânından müfâraķat iden ervâha müşâhede-i ahvâl-i
dünyâ mümkün olsa ve nüfûs-ı insâniyye inhilâl-i bedenden sonra
5 umûr-ı dünyâyâ ittîlâ' bulsa, ma'lûmdur ki Hâzret-i Hüseyn-i 'Alî
çekdügi cefâlardan hâsıl ittügi sa'âdetle zamân zamân mahzûz olup
tervîc-i mezâr ve ta'zîm-i evlâd ve teksîr-i menâkıbdan ve medâ-
yihdan kıyamete dek ne miķdâr temettu' alur, ve Yezîd-i pelîd
itdügi 'amel cezâsın görüp lahza lahza teceddüd-i la'net ve ta'ad-
10 düd-i envâ-ı ihânet ve tecerru'ı zehr-i mezemmetden ne belâyâ mü-
te'ellim olur. Şî'r :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

- Dâr-ı dünyâda bu yeter olara
Eşer-i cennet ü nişân-ı cahîm
Maḥşer oldukda ḥod mukarrerdür
15 Nîmet-i bâķı vü 'azâb-ı 'azîm

Hakķā ki Hüseyn-i şehîdün zîkr-i vâķı'a-ı şehâdeti mûcib-i tecdîd-i
kemâl-i ihlâş ü itîķâd olmağın 'ayn-ı 'ibâdetdür ve mazlûm-ı Ker-
belânun tekrâr-ı vaķâyî'-i muşîbeti bâ'is-i tenbîh-i ehl-i ğaflet ol-
duğî sebebeden kemâl-i sa'âdetdür Şî'r :

Me'ûlû Fâ'ilâtü Me'â'ilü Fâ'ilün

- 20 Her kim ki zîkr-i vâķı'a-i Kerbelâ ile
Bir nâtüvânun eyleye çeşmini eşk-bâr
Gülzâr-ı 'izz ü cāhını ser-sebz kılmağā
Ol çeşm-i eşk-bâr yeter ebr-i nev-bahār

3 müfâraķat iden : müfâraķatden sonra K 6 cefâlardan : belâlardan Ü
7 menâķıbdan ve medâyihden : menâķıb ve medâyihden K, menâķıb ve
medâyih için Ü, B 10 mezemmetden : melâmetden Ü / belâyâ : belâ S, be-
lâlarla Ü, B 13 cennet : miḥnet K 15 'azîm : elîm K, Ü, B 19 şî'r : kıt'a
K, beyt Ü

- 1 Egerçi zıkr-i vâkı'a-i Kerbelâ taqrîr iden zebân-ı nevha-serâ berķ-ı elemnden bir şu'le-i cân-sûzdur ve keyfiyyet-i ahvâl-i şühedâ taqrîr iden hâme-i melâlet-fezâ kemân-ı küdüretden bir nâvek-i dil-dûzdur ammâ, ol şu'le-i cân-sûz zebâne çekdükte sîne-i erbâb-ı maḥabbet-
- 5 den ğayrı mevķıd-ı iltihâb bulmaz ve ol nâvek-i dil-dûz pervâza gel-dükde dil-i aşķâb-ı cefâdan ğayrı nişâne kılmaz. Şîr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- Tök ey müjgân ciger kanın ki geldi girye hengâmı
Gel ey eşk-i revân kim gitdi 'aış ü 'işret eyyâmı
Getür taqrîre bir bir rûzgârûn şûret-i hâlin
10 Ki bilsünler nedür dünyâ-yı dñn-perver ser-encâmı

- Nüşa-i Şevâhidü'n-Nübüvvede meştûrdur, belki cümle-i 'âlemde meşhûrdur ki Hâzret-i Hüseyñ İbn-i Aliyy-i Murtażâ üçinci imâmdur e'imme-i isnâ 'aşerden ve künyet-i şerîfi Ebâ 'Abdullâh ve lakab-ı mübâreki Zekî ve Şehîd ve Sıbt olup sa'âdet-i vilâdeti Medîne-
- 15 Hicredüñ dördinci yılında Şa'ban ayının beşinci güninde seşenbe günü vâkı' olmuş. Rivâyetdür ki, nihâl-i hilķatleri gülşen-i sa'âdetde zuhûra gelüp hadîķa-i fezâ-yı vücûdı müzeyyen kılduķda müjde-i teşrîf-i kudümü Hâzret-i Resüle yetüp ol Hâzret iştîyâķ-ı tamâmla Fâtıma harem-serâsına sâye-i iltifât bırakup Esmâ bint-i 'Umeşşe
- 20 ki kâbile idi, ol cevher-i kâbili Hâzret-i Seyyid hûzûrına getürdük-de ol Hâzret 'Alî İbn-i Ebî Tâlibe eyitdi : «Yâ 'Alî, bu ferzend-i sa'âdet-mendi ne isimle mevsüm idersen?» Murtażâ Alî eyitdi : «Yâ Resûlallâh, hâşâ ki ben bu maşlâḥatda Hâzretüñe taķdîm idem; şalâḥum senüñ şalâḥundur ammâ ḥâturumda bu idi ki Hâzretüñüzle
- 25 müşâveret idüp ismin yâ Harb yâ Ca'fer idem.» Hâzret-i Resûl eyit-di : «Ben daḥı bu tesmiyede Vâcibü'l-Vücûda sebķat itmezem. Bu

1 zebân-ı 3 iden : —S 2 -sûzdur : -sûz K 3 küdüretden : küdüret K 6 dil-i —T, —S / kılmaz : bulmaz Ü 7 tök : dök Ü, B 9,10 : —K 11 Şevâhidü'n-Nübüvvede : Şevâhidde B 12 meşhûrdur : meşhûr T / İbn-i : bin K, S, Ü, B 13 Ebâ : Ebû B 14 ve : maẓlûm ve B 17 kılduķda : olduķda K 19 serâsına : serâyına Ü, B / bırakup : bıraķup K 21 ol hâzret : —Ü, —B / İbn-i : bin K / eyitdi : itdi T 23 taķdîm : taķaddüm K / idem : eyleyem B 25 eyitdi : itdi T 26 sebķat : taķaddüm K, taķdîm B

- 1 hâle muḳârin Cebrâ'îl nüzûl idüp selâm virüp didi : «Yâ Resûlallâh bu tıfluñ daḥı ismin Hârûn Nebî oḡlunuñ ismine muvâfık Şebîr eyle, Şepîr luḡat-ı Yûnânîde Hüseyndür.» Pes ḥasbe'l-emr ism-i mübârekin Hüseyn itdiler; tedricle ol Hâzret'ün âfitâb-ı rif'atleri gün günden
- 5 âsmân-ı velâyetde derece-i irtifâc bulup ve hilâl-i fıtratları hürşid-i risâletden iktibâs-ı envâr-ı feyz itmege mâh-ı tamâm olup câmi'i cemî'e-i feżâyil-i sūrî vü ma'nevî oldı ve her fazîletde iktidâr-ı teveffuk ve her ma'nîde itibâr-ı kemâl buldı. Fî'l-vâḳı' ne fazîlet bundan ziyâdedür ki mecmû'e-ı meşâhir-i e'imme ve ekâbir-i sâdât anuñ
- 10 neslinden olup silsile-i siyâdet aña merbûṭ ola ve ne mertebe andan efzûndur ki tecdîd-i ta'ziyesinden kıyâmete dek ḥaḳîkat-i ḥaḳ ve bâtıl temylz bula. El-ḥaḳ bir nihâl-i huçeste ki ḥâk-i tînet-i Zehrâdan baş çeküp zülâl-i cüybâr-ı şefkat-i Murtażâ ve nesîm-i iltifât-ı Muştafâyla neşv ü nemâ bulmuş ola, ma'lûmdur ki 'âkıbet
- 15 ne bâr virür; ve bir gevher ki şade'fî batn-ı Fâtımada nîsân-ı kemâl-ı Murtażâdan zuhûr bulup deryâ-yı intisâb-ı Resûlullâhda ḥâşıl olmuş ola, yaḳındır ki bâzâr-ı ḥaḳîkatde ne kıymet bula. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ger kalem olsa kamu eṣcâr ü deryâlar midâd
Gelmeye tafşille taḥrîre evşâfı anuñ
- 20 Ger 'adû hem kâm-ı dil buldıysa ḳatlinden n'ola
Cümleye meftûḥdı ebvâb-ı elṭâfı anuñ

- Lâcerem her cihetden zât-ı şerîfi iktizâ-yı kemâl itmegin belâ ü miḥnetde daḥı rûtbe-i kemâlin görüñ ve maḳâm-ı şiddetde daḥı 'ulüvv-ı mertebesin mülâḥaza ḳıluñ ki cemî'e-i enbiyâ ve evliyâdan müm-tâz bî-mu'âvin ü müzâḥir yetmiş iki zaḥm-ı mühlik ile igirmi iki
- 25 biñ zâlim arasında cidâl idüp ve fevt-i ensâb ü evlâd aña ıztırâb virüp 'acız ü istiṣfâ'a bâ'îş oldı ve ne tefriḳa-ı 'ıyâl ve ceza-ı eṭfâl ve

1 Cebrâ'îl : Cibrîl-i Emîn B / selâm virüp : —T 2 eyle : ile tesmiye idesiz ve B 4 âfitâb-ı 5 hürşid : âfitâbın rif'atleri hürşid K / gün günden : günden güne B 6 itmege : itmekle S, Ü, B 12 ḥâk : —Ü, —B 16 Murtażâdan : Murtażâ K / Resûlullâhda : Resûlullâhdan Ü, B 17 bula : bulur Ü, B / şî'r : —K, —Ü, kıt'a B 20 dil : —K 21 meftûḥdı : meftûḥdur Ü, B 22 itmegin : itmegin ve 'unsur-ı latîfi derece-i isti'dâd-ı kemâle yetmegin temkîn-i Ü, B 25 igirmi iki : yigirmi iki S, Ü, yigirmi B 26 zâlim : zâlim-i bî-dîn B / cidâl : cidâl ü ḳitâl Ü 27 istiṣfâ'a : istiğâseye Ü, B

- 1 tekeddür-i aḥvāl anı iztırāba salup ʿaḳīdesi taḡayyür buldı. Rivāyet-
dür ki ol Ḥazretüñ ḡaber-i şehādetin Ḥazret-i Resüle Cebrāʾil ker-
rātla yetürmişdür ve aḡbār-ı muşibetin defeʿatle getürmişdür; ol
5 cümledendür bu ki, ol maḡlümüñ vilāyetinden muḡaddem Üm-
mü'l-Faḡl bint-i Ḥāriş bir gice vāḡıʿasında gördi ki, Ḥazret-i Re-
sülün aʿzā-yı şerīfinden bir miḡdār kesüp anuñ kinārına bıraḡ-
dılar. İztırābla yukudan bīdār olup Ḥazret-i Resül ḡıdmetine varup
şüret-i vāḡıʿayı ʿarz itdükde Ḥazret buyurdı ki: «Ey Ümmü'l-
10 -Faḡl, Fāḡıma ḡamiledür bir ḡalef-i şāliḡe, ve ol benüm cigergüşem-
dür, ʿan-ḡarib mütevellid olur, sen dāyesi olursan.» Rivāyetdür ki
eyyām-ı tufüliyyetde bir gün Ḥazret-i Resül ol maʿşümü kinārına
alup yüzün yüzine sürüp şehzādeye taḡzāzā-yı irāḡat zāḡir olup ḡa-
tarātından bir reşḡa Ḥazret-i Resülüñ dāmān-ı ʿışmetine irişdi. Üm-
15 mü'l-Faḡl ol vāḡıʿadan eşer-i inficāl peydā kılıp ol maḡlümü ʿunfla
Ḥazret-i Resülüñ kinārından aldı bir nevʿle ki, ḡab-ı nāziki mün-
zecir olup giryān oldı. Ḥazret-i Resül eyitdi: «Ey Ümmü'l-Faḡl,
nişe ciger-güşemi aḡlatduñ; muḡarrerdür ki bu ḡaḡrenüñ küdüreti
endek suyla zāyil olur, ammā bu maḡlümüñ küdüret-i ḡatırından
ḡatıruma yeten küdüret deryālarla zāyil olmaz.» Bu ḡāle muḡā-
20 rin Cebrāʾil nüzül idüp eyitdi: «Yā Resülallāḡ sen Ḥüseynüñ bir
ḡaḡre-i āb-ı dīdesi tōkilmekden mükedder olursan, Kerbelāda aʿzā-
sından yüz çeşme açılıp bir birinden seyl-i ḡūn aḡduḡın görseñ
ḡālūñ nʿolur?» Ḥazret-i Resül müteʿellim olup giryān oldı. Şifr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 Veh ki şāḡ-ı Kerbelānuñ miḡnetin izḡār idüp
Māteminden gösterür her yılda devrān bir nihāl
Ol bahāruñ lālesi ḡūnün cigerdür çāk çāk
Berḡı āḡ ü raʿdı eḡḡān ebri çeşm-i eşḡ-bār

1 aḡvāl: aḡvāli B / salup: şalup K, S, B 2 şehādetin: şehādeti T 4
ki (242/1) bu: —K 5 Ḥāriş: Ḥārişe Ü 6 kinārına bıraḡdılar: kinārın-
da ḡodılar B 7 yukudan: uyḡudan S, B 9 şāliḡe ve ol: şāliḡ zuhūr bula
ve ol B 10 olur: olup Ü, B 12 sürüp: sürerken S 14 ʿunfla: menʿle Ü
16 eyitdi 17 ki: —B 16 eyitdi: itdi T 17 aḡlatduñ: aḡlatuñ T 18
suyla: şuyla K, S, B 19 yeten küdüret: bir küdüret yetdi ki Ü, B / der-
yālarla: deryālar S, Ü, B 20 eyitdi: itdi T, Ḥazret-i Resüle eyitdi B 21
tōkilmekden: dōkilmekden S, B 27 berḡı: berḡı S, B

- 1 Ve ol cümledendür bu ki bir gün nevî-i neşât-ı 'idle hâlk-ı 'âlem
hurrem ve esbâb-ı cem'iyet-i 'âlem ferâhem olmuşdı. Şehzâdeler
ittifâkla Hazret-i Resûl hıdmetine müşerref olup tazarru'la 'arz
5 itdiler ki : «Ey Seyyid-i Kâyinât, evlâd-ı ekâbir-i Kûreyş elbise-i
mülevven-i müceddedle mübâhât iderler; biz dahı ki şecere-i bûs-
tân-ı velâyetüz, nev-bahâr-i iltifâtundan hıl'at-i mücedded iltimâs
iderüz.» Hazret bu endîşe ile müteveccih-i dergâh İlâh iken Cebrâ'îl
nüzûl idüp bihiştten iki hulle-i kâfur-gün getirüp birin Hasana
ve birin Hüseyne nâmzed kıldı. Şâhzâdeler ol hıl'atleri rengden
10 sâde görüp tazarru' itdiler ki : «Bizüm hıl'atümüz mülevven gerek.»
Hazret-i Resûle Cebrâ'îl eyitdi : «Bu dâ'îye sehdür yâ Resûlallâh,
buyur su getürsünler bu hıl'atler üzerine tökeyem; sen yed-i ka-
mer-şikâfla ta'şir it, şehzâdeler levn ihtiyâr itsünler.» Ol emre
şurû' olındukda Hazret-i İmâm-ı Hasan eyitdi : «Baña hıl'at-i zü-
15 mürrüd-fâm ma'îlûbdur.» Hazret-i İmâm-ı Hüseyin eyitdi : «Baña
câme-i lâlegün mergûbdur.» Fi'l-hâl istedikleri gibi müyesser olup,
hıl'atlerin geyüp, şâd oldukda Cebrâ'îl giryân oldı. Hazret-i Resûl
eyitdi : «Ey ser-hayl-i melâyik, benüm evlâdum neşâtı seni mah-
zûn itmek bir hikmetden hâlî degül.» Cebrâ'îl eyitdi : «Ey seyyid,
20 meger şeb-i Mi'râc bihiştde gördüğün kaşrları unutduñ, ki İmâm-ı
Hasanun kaşrı zeberced-gün ve İmâm-ı Hüseyinun kaşrı la'l-fâm
idi. Bu hıl'atler levni dahı ol ma'nîye işâretdür, zîrâ İmâm-ı Hasan
zehr içüp, hîn-i vefât reng-i mübâreki zümürüd-fâm olup ve İmâm-ı
Hüseyinun ruhsâre-i şerîfin hûn-âbe-i ciger lâlegün kıılır.» Şî'r :

Felâtün Mefâ'ilün Felün

- 25 Sâkı-i dehr iltifâtı budur
Ki Hasan sâgarına zehr töker
Çarhı cellâdınun budur hüneri
Ki Hüseyin-i şehîde tığ çeker

1 ve : —Ü, —B 3 'arz : —Ü 4 itdiler : eyitdiler Ü, eylediler B 5 ki :
—B 6 iltimâs iderüz : isterüz B 7 İlâh : —T, —S 11 eyitdi : itdi T
12 su : şu K, S, Ü, B / tökeyüm : dökeyüm K, S, B 14 Hasan 16
mergûbdur : Hüseyin itdi baña câme-i lâle-gün mergûbdur fi'l-hâl Hazret-i
İmâm-ı Hasan itdi baña hıl'at-ı zümürüd-fâm ma'îlûbdur T 17 oldukda :
olduklarında B 18 evlâdum : evlâdlarum B 19 eyitdi : itdi T 20 unu-
tuñ : unutuñ S, unutduñ mı B 22 zîrâ : elbette Ü, B 24 ruhsâre-i : ruh-
sâr-ı Ü, B 26 töker : döker K, S, Ü, B

- 1 Ve ol cümledendür bu ki, İmâm-ı Taberî, Tefsîr-i Kebîrde mestûr
itmiş ki, cümle-i şahâbeden Dağiyye nâm bir pâkize-şûret kimesne,
ekşer-i evkât ticârete gidüp geldükde, Hâzret-i Resûl hıdmetine
hediyesiz gelmezdi ve tuhfesiz olmazdı ve şehzâdeler mu'tâd ol-
5 mağın hergâh ki Dağiyye hâzır olurdu, her cañibden âstîn ü girîbâ-
nına el urup hediyye tefahhuş iderlerdi. Bir gün Ceb râ'îl Dağiyye şü-
retinde Hâzret-i Resûlle muşâhabet iderken şehzâdeler gelüp, Ceb-
râ'îli Dağiyye taşavvur idüp bî-tekellûf kinârına çıkup âstîn ü gi-
rîbânına el uzatdılar. Hâzret-i Resûl ol hareketden infi'âl bulup
10 men' itmek şadedinde iken Ceb râ'îl eyitdi : «Yâ Resûlallâh, bun-
lara mâni' olma ve hareketlerin baña nisbet terk-i edeb mülâhaza
kılma ki ben bunların hıdmetkâriyam. Ve çok vâkı' olmuşdur ki
Hâzret-i Fâtıma teheccüd namâzından soñra müteveccih-i hâb olup,
bunlar âgâz-ı girye kıldukda Hâzret-i İzzetden baña fermân ye-
15 tûpdür ki bunların gehvârelerin depretüp giryelerine teskîn virem,
tâ Fâtıma bîdâr olmaya ve müjde-i, Şî'r :

Bahr-ı remel

İnne fi'l cenneti nehran min-lehebin

(ان في الجنة نهرا من لبن)¹

Li'Aliyyün ve Hâsenin ve Hüseyin

(لعلی و حسن و حسين)¹

- Şadâsın bunların sem'i mübâreklerine ben yetürmişem ve hâlâ ki-
20 nâruma çıkup âstîn ü girîbânuma el ursalar 'aceb olmaz, ammâ hay-
retdeem ki âyâ bu tecessüsten nedür murâdları?» Hâzret-i Re-
sûl eyitdi : «Seni Dağiyye taşavvur iderler ve Dağiyye hâzır
oldukça bir hediyyeden hâlî olmazdı.» Fi'l-hâl Ceb râ'îl yed-i
iktidârla bihiştten bir hüşe-i engür ve bir enâr getürüp an-
25 lara virdükde, tenâvül tedârükünde iken bir sâyil âvâz yetürdi ki :
«Ey ehle'l-beyt baña ol enâr ve engürdan naşîb havâle kuluñ.»
Hâzret-i Resûl kerem-i fıtrı muktezâsınca hışşe virmek istedikde

2 şûret : sîret S, B 6 el : dest B 9 uzatdılar : urup Ü, urdılar B /
bulup : peydâ kılup Ü, B / eyitdi : itdi T 11 mâni' : men' S, B / olma :
olmayasız B 12 kılma : kılmayasız B 15 tepretüp : depredüp K, S, Ü, B
20 hayretdeem : hayretdeyem B 21 âyâ : —B / nedür murâdları : murâd-
ları nedür Ü / eyitdi : itdi T 23 fi'l-hâl : —T, —S 24 hüşe : salhum Ü
26 enâr ve engürdan : engür ve enârdan Ü, B

¹ Cennette Ali, Hasan ve Hüseyin için sütten bir nehir vardır.

- 1 Cebrâ'îl mâni^c oldu ki : «Yâ Resûlallâh, bu sayıl İblîsdür; mîve-i bihişt aña haram iken hile ile tenâvül itmek ister.» El-kışsa, İblîs memnû^c olup şahzâdeler mîve tenâvül itmege iştiğâl itdükde Cebrâ'îl giryân olup eyitdi : «Yâ Resûlallâh bu iki şehzâdenün birin zehrle ve birin tiğ-i kahrîla şehîd ideler ve bunların muşibeti saña mûcib-i rif'at-ı menzilet vâkıf ola.» Şîr :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Egerçi akreb-i evlâdı katlinün haberi
Resûl hazretine a'zam-ı meşâyib idi
Ve lîk fâyide ol a'zam-ı meşâyibden
10 Ecell-i menzilet ü eşref-i merâtib idi

- Ol cümledendür bu ki, bir gün Cebrâ'îl Hazret-i Resûl hizmetine geldükde İmâm Hüseyin ol Hazret kinârında olup, halk-ı mübarekinden öpüp nevâziş kılurken Cebrâ'îl eyitdi : «Yâ Resûlallâh bu ferzend-i sa'âdet-mendi sever misen?» Hazret-i Resûl eyitdi : «Ne'am evlâdünâ ekbâdünâ» (*نعم اولادنا عبادنا*) İttifâkâ Hazret-i Hüseyinün gerd-i laîfide rişte-i hamâyilden bir eser zâhir olmuşdu Cebrâ'îl aña bakup müte'ellim ve müte'emmil olup Hazret-i Resûl eyitdi : «Ey birâder, bu rişte eserinden ser-rişte-i melâlet dutduğunda hikmet ne ola?» Cebrâ'îl eyitdi : «Yâ Resûlallâh, an-ı karîb deşt-i Kerbelâda bu mazlûmun fark-ı mübarekin ol rişte eserinden 20 kaç idüp aña cefâlar kılalar.» Şîr :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Kerbela destinün âvârelerin yâd kılup
Ahter-i eşk töküp gerdiş-i gerdün ağlar

2 el-kışsa 3 memnû^c : Resûlullâh mâni^c K 4 eyitdi : itdi K, T 5 kahrîla : bî-dirîğ ile K, kâhhârîla B 8 hazretine : hazretlerine Ü, B 9 : —K 11 hizmetine : hizmetinde T 12 geldükde : gelüp Ü / halk-ı : ruhsar-ı B 13 eyitdi : itdi T 14 eyitdi : itdi K, T 15 Hazret-i : imâm-ı K, S 17 müte'ellim olup : müte'ellim oldu ve Ü 18 dutduğunda : tutduğunda K, S, Ü, B 20 fark-ı : ser-i K 21 kılalar : ideler S, B / şîr : kıt'a K, beyt Ü 23 . töküp : döküp S, B, dolup Ü

¹ Evet çocuklarımız cigerlerimizdir.

- 1 Çarḥdan aḡlama zālīm diyü ey ḡāfil kim
Çarḥ bu vāḡı̄ada cümleden efzün aḡlar

- 5 Ve ol cümledendür bu ki bir gün Cebrāʿīl Ḥazret-i Resüle mu-
şāḡabetde iken Ḥüseyn ḡazır olup, Ḥazret-i Resül kinārında ḡa-
rār dutdı, Cebrāʿīl eyitdi : «Yā Resülallāḡ, ʿan-ḡarīb bu ferzend-i
dil-bendüñi ḡatlı ideler.» Ḥazret-i Resül eyitdi : «Ey Cebrāʿīl, bu
emr-i ḡabīḡ kimden şadır ola?» Cebrāʿīl eyitdi : «Ümmet-i bī-vefā-
laruñdan zuhūra gele.» Ve cānib-i Kerbelāya işāret ḡılıp ve bir
ḡabza ḡāk alup Ḥazret-i Resüle virdi ki : «Bu ḡāk anuñ maḡtelin-
10 dendür ve anuñ ḡanıyla rengin olacaḡdur.» Şiʿr :

Meḡʿālū Fāʿilātū Meḡʿālū Fāʿilūn

Ol laʿl-pāre derdi eḡer ḡılmasaydı kār
Farḡına urmaz idi zemīn seng-i kūḡsār
Ger olmasaydı vāsıḡa-i mātem-i Ḥüseyn
Seyl-āb-ı eşḡ aḡıtmaz idi çeşm-i çeşme-sār

- 15 Şevāḡidü'n-Nübüvvede meşḡurdur ki Ḥüseyn-i şehīd sīneden tā
kef-i pā şebīḡ idi Resülullāḡa ve Ḥasan farḡdan tā sīne. Sünen-i
Tirmizīde mezkūrdur ki Ḥazret-i Resül buyurmuş ki : «Ben Ḥü-
seyndenem ve Ḥüseyn benden. İzid-i Taʿāla sevsün anı ki Ḥüseyni
sever.» Rivāyetdür ki bir gün Ḥazret-i Resül şāḡābe ile bir kūcede
20 giderken cemʿ-i etḡāl görüp, ol cemʿden bir tıflı dutup, elin öpüp
nevāziş ḡıldı. Suʿāl itdiler ki : «Yā Resülallāḡ bu iltifātuñla ser-ef-
rāz olan tıfl-ı reşīd ne ḡarābetle ve nisbetle merḡametüñe maḡzar
vāḡı̄e oldı?» Ḥazret-i Resül eyitdi : «Bu tıfl bir gün benüm Ḥü-
seynüñle mülāʿabe idüp ḡāk-i ḡademin gözlerine sürerdi; ol gün-
25 den bu tıfla maḡabbet bıraḡmışam ve aña ve atasına ve anasına

2 vāḡı̄ada: vāḡı̄adan K 3 ve: —Ü, —B / cümledendür bu: cümleden
budur T 5 dutdı: ḡutdı K, B / eyitdi: itdi K, T 6 ey 7 eyitdi: —K /
eyitdi: itdi T / bī-vefālaruñdan: bīvefālardan T 9 virdi: didi K 16 şebīḡ
idi Resülullāḡa: —B / tā sīne: sīneye dek Resüle şebīḡ idi B 18 benden:
bendendür Ü, B 20 görüp: gördi S, Ü / dutup: ḡutdı K, Ü, B / elin: al-
nını Ü, —B 22 nisbetle maḡzar: ne nisbetle maḡzar-ı merḡametüñüz B
23 eyitdi: itdi T 25 bu: beru bu K, B / atasına ve anasına: anasına ve
atasına K, vālidinine B

1 şeffî oluram.» Şî'r :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

Eşer-i hıdmet-i Hüseyin-i 'Alî

Sebeb-i devlet-i sa'adetdür

Reh-i 'ışkuında terk-i cân itmek

5 Mücib-i rütbe-i şehâdetdür

- Şevâhidü'n-Nübüvvede meşûrdur ki bir gün Hasan ve Hüseyin
 Hazret huzûrında muşâra'a iderlerdi ve Hazret-i Resûl dirdi : «Yâ
 Hasan, dut Hüseyini.» Fâtıma hâzır idi eyitdi : «Yâ Resûlallâh,
 Hâsan birâder-i ekberdür, 'aceb ki aşğara hevâdarlık münâsib iken
 10 ekbere mu'avenet kılursen.» Hazret-i Resûl eyitdi : «Ey Fâtıma,
 Cebrâ'îl-i Emîn Hüseyinüñ mu'avenetindedür.» Ve 'Uyünü'r-Rızâda
 Hüseyin bin 'Alîden nakıldür ki : «Bir gün cedd-i büzürgvârum
 hıdmetinde idüm ve Ebî ibn-iKa'b anda hâzır idi, Hazret-i Resûl
 buyurdı ki «Ve hayâtüke yâ Ebâ 'abdallâhi yâ zeyne's-semâvâti
 15 vel-arzı» (وحياتك يا ابا عبدالله يا زين السموات والارض) Ebî İbn-i Ka'b eyitdi :
 «Yâ Resûlallâh, âsmân ü zemîne senden gayrı zîynet var mı?»
 Hazret-i Resûl buyurdı ki : «Ey İbn-i Ka'b, ol ma'bud hâkķiçün,
 ki beni 'ubbâdına hâkķla irsâl itdi, ki Hüseyin bin 'Alî nite ki zîver-i
 20 merkez-i hâkdur, andan ziyâde zînet-i şahâyif-i eflâkdür; hâkķa ki
 ism-i şerîfi dıl'-ı eyemen-i 'arşda mışbâh-ı hüda 'ibâretiyle yazılmış-
 dur.» Ve İbnü'l-Hassân isnâd-ı Ebî 'Avâidile nakl itmiş. Hazret-i
 Resûl buyurmuş ki, Hasan ve Hüseyin iki güşvâre-i 'arşdurlar ve ol
 zamanda ki Hazret-i 'İzzet bihişte hıl'at-ı hılķat virdi, buyurdı ki :
 25 «Sen mesken-i mesâķin olsañ gerek.» Bihişt zebân-ı hâlîe güftâra
 geldi ki : «Yâ Rab, sebeb nedür ki beni miskînlere ve dervişlere
 mesken idersen?» Nidâ geldi ki : «Ey bihişt, bu sa'adete râzî olmaz

7 Hazret: Hazret-i Resûl K, Ü, B, —S 8 dut: tut K, S, B / eyitdi: itdi T 9 'aceb: 'acebdür B / aşğara: şağire K 11 Hüseyinüñ: anuñ B 13 idüm: —Ü / Ebî: Ebü B / İbn-i: bin K 15 Ebî: Ebü B / eyitdi: itdi T 16 zîynet: zîynet virür B 17 ibn-i: bin B 18 beni ki: benüm rûhum anuñ kabza-i kudretündüdür B / 'ubbâdına: 'ibâdetle Ü 20 dıl'-ı: sâķ-ı Ü 23 buyurdı ki: ki T, S, hitâb itdi ki B

1 Ey Abdullah'ın babası, ey göklerin ve yerin zîneti hayatına and olsun.

- 1 mısan ki, erkānuñı Ḥasan ve Ḥüseynle müzeyyen idem?» Bihişt ol müjdeye mübāhāt idüp eyitdi : «Raḍaytü raḍdaytü (رضى رضى)¹ Zihl sa'adet-mendler ki gūşvāre-i 'arş ve zinet-i erkān-ı bihişt olalar ve bārgāh-ı kurbda bu miḳdār rıf'at ve menzilet bulalar.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Āsmān-ı ḳadr ü kân-ı luḫ ü bāğ-ı 'ilmden
İki aḫter iki gevher iki serv olmuş 'ayān
Cümle-i ḥalḳ-ı cihāndan bulabilmez bir bedel
Bu birine ol birinden gayrı 'aḳl-ı ḥurde-dān
- 10 Kenzü'l-Garāyibde meşṭürdur ki bir gün bir a'rābī Ḥazret-i Re-süle bir āhū-bere hediye getürdi ve Ḥazret anı Ḥasana luḫ itdi ve İmām Ḥüseyn andan vāḳıf olup Ḥazret-i Resül ḥıdmetine ge-lüp eyitdi : «Yā ceddāh, baña daḫı bir āhū-bere gerek.» Hıç bahā-ne ile tesellī bulmayup girye āğāz itdi. Ḥazret-i Resül mütefekkir iken gördi ki şahrādan bir gāzāle beççesin önüne bıraḳup ta'cille gelür. Ḥazret-i Resülullāh ḥużūrına yetdükde zebān-ı faşihle eyitdi : «Yā Resülallāh, İzid-i Ta'ālā baña iki beççe kerāmet ḳılmışdı, birin şayyād dutup biri benümle ḳalmışdı; rezā'ına meşḡul iken nidā geldi ki : «Ey gāzāle bir ferzendün Ḥazret-i İmām Ḥasana vāşıl ol-dı ve ḥālā Ḥüseyn-i mazlūm Ḥazret-i Resülden āhū-bere taleb ḳı-lup girye āğāz itdi; tevāḳḳuf itmeyüp bu ferzendünı daḫı anuñ ḥıdme-tine yetür ve bu ḡubār-ı küdüreti anuñ ḡönlinden götür, yoksa seyl-i eşki binā-yı 'arşa tezeliöl şalur ve eşer-i melāleti melāyikeyi bī-tāb ü ṭāḳat ḳılır.» Ḥazret-i Resül ol ḥaberdan mesrūr olup āhū-bereyi İmām-ı Ḥüseynle virüp ḥātırın tesellī itdi. Ey 'azizler melāyik-i
- 25 āsmān ve vuḫūş-ı arz revā görmediler ki bir ḳatre eşki revān ola; āyā anlar ki ruḥsārın ḡarka-i ḥün-āb itdiler, ne cevāb vireler? Şi'r :

4 ḳurbda : ḳurbında B / menzilet : mezellet B 6 'ayān : revān B 8 bi-rine ol birinden : birinden birine B 12 eyitdi : itdi T 13 mütefekkir : müteḫayyir B 14 bıraḳup : bıraḡup K, ḳatup B 15 yetdükde : yetüp Ü / eyitdi : itdi T 16 iki baççe kerāmet : —S, keramet ile iki baçça 'ināyet B 17 dutup : ṭutup K, Ü, B 20 girye : giryeye B 21 yoksa : yoḡsa B 26 vi-reler : virürler Ü, B

¹ Kabul ettim ve kabul ettiydim.

Mef'âlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey ehl-i kîn nebî vü velî büsegâhını
 Hûn-âb-ı nâb garkası itmek revâ mıdır
 Kaṭ-ı ta'alluk eylemek Âl-i Resûlden
 Biz ümmetüz diyenlere şart-ı vefâ mıdır
- 5 İmâm Necmeddîn ol ḥazretüñ hüsn-i sîretinde getürmiş ki : «Vel
 kâzimîne'l-ğayza ve'l-âfîne 'anî'n-nâsi va'llâhü yühibbü'l-muhsinîn»
 (وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) maзмünü aña maḥşûş ve
 mensûbdur. Zîrâ bir gün eşrâf-ı Kureysle bir mâyide üzre ḥâzır
 10 elleri titreyüp ol ta'âm-ı germ şâhzâdenüñ fark-ı mübârekine tö-
 kildükde, Ḥazret-i İmâm te'dîble ḥıdmetkâra baḫduḫda ḥıdmetkâr
 tevehhüm idüp zebânına cârî oldı ki «El-kâzimîne'l-ğayza»
 (الْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ) Ḥazret-i İmâm tebessüm idüp eyitdi : «Kaṣ-
 mü ḡayzın» . (كَقَمِ غَيْظَ) itdüm. Ḥıdmetkâr eyitdi «Ve'l-ârifîne
 15 'anî'n-nâs» (وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ) Ḥazret-i İmâm eyitdi : «Avf kıl-
 dum.» Ḥıdmetkâr eyitdi : «Vallâhu yuhibbü'l-muhsinîn» (وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) Ḥazret-i İmâm eyitdi : «Seni mālumdan
 âzâd itdüm ve ma'îşetüñ kendü zımmetüme lâzım kıldum.» Huẓẓâr-ı
 meclis bu vâkı'adan müteḥayyir olup inşâf itdiler. Cenâb-ı Hâce-i
 20 Pârsâ Faşlû'l-Hıtâbda hemân bu miḫdâr getürmiş ki, Ḥazret-i Re-
 şûlün 'uẓv-ı mübâreki olan ciger-güşelere bu na't yeter ki : «İnnemâ
 yürîdü'llâhü li-yüzhıbe 'ankümü'r-ricse ehle'l-beyti ve yuṭahhiraküm

2 nâb : tâb B 5 sîretinde : sîretinden B 6 vallâllâhü muhsinîn :
 —K 7 maзмünü : maзмünün S 8 titreyüp : ditreyüp K, S, Ü, B / tökil-
 dükte K, S, B, dökindi Ü 11,12 eyitdi : itdi T 14 vallâhu muhsinîn :
 ve'l-ârifîne lanî'n-nâsi K 19 vâkı'adan : vâkı'aya B / Cenâb-ı : —Ü, —B 20
 hemân : —T, —S / hemîn B 21 yeter : yeter âyet T, S

¹ Onlar ki öfkelerini yenenler, insanların kusurlarını bağışlayanlardır; Al-
 lah da iyilik edenleri sever. (III/134)

² Onlar ki öfkelerini yenenlerdir...

³ Öfkeyi yenmek...

⁴ İnsanları affederler.

⁵ Allah iyilik edenleri sever.

- 1 **taṭhīren»** (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت ويظهركم تطهيرا)⁴ anla-
ruñ şânındadır. Şi'r :

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Me'fâ'ilü Fâ'ilün

- Medḥ-i Hüseyn ü vaşf-ı Ḥasan kılsalar taleb
Ḥatm-ı kelâm idüp kılalum muhtaşar sözi
5 Ol iki ber-güzide-i devr-ı zamānedür
İki cihân penâhı cihānuñ iki gözi

- Ve Meşābihü'l-Ḳulûbda meştûrdur ki Cebra'îl bihiştten bir enâr ve
bir sîb ve bir bih getürüp Ḥasana ve Hüseyne virdi. Ḥazret-i
Resûl eyitdi : «Ey ciger-güşeler, bu mîveleri vâlid ü vâlide ḥuzûrına
10 iletüp ittifâqla tenâvül kıluñ, ammâ her birinden bir miqdâr zaḥîre
idüñ.» Rivâyetdür ki ol kıâide üzerine her gün tenâvül idüp bir
miqdârın zaḥîre itdükde yine dürüst olurdu. Fâtıma dünyâdan git-
dükde enâr gâyib olup, Murtażâ dâr-ı ʿuqbâya intikâl itdükde bih
dahı ma'dûm oldu ammâ sîb Ḥazret-i Hüseynle ḳalup deşt-i Ker-
15 belâda anuñla ḳaç-ı ʿâtaş kılırdı ve ol Ḥazret şehîd olduḳda gâyib
oldı. Ḥazret-i İmâm Zeynel'âbidinden nakıldür ki : İhlâşla Ḥazret-i
Hüseynüñ türbetin ziyâret kılan ol sîb râyiḥasın istişmâm ider.»
Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ey hoş ol dergâh-ı ʿarş-âsâ-yı ʿâlî-ḳadr kim
20 Ḥâk-i pâyinden meşâm-ı cân alur bûy-ı bihişt
Ḥabbezâ ol merḳad-i eşref ki ḥâk-i pâkinüñ
Teşne-i cüllâb-ı vaşlıdur leb-i cûy-ı bihişt

Çün evşâfına ol pâdişahuñ nihâyet yokdur ve anuñ menâkıb u
meḥâmidi çokdur ve bu muhtaşarda ğaraż îrâd-ı keyfiyyet-i ah-

9 eyitdi : itdi T / vâlide : vâlideñüz B 11 idüñ : kıluñ Ü 13 olup :
oldı K 15 kılırdı : olurdu S / olduḳda : olduḳda ol dahı B 16 Ḥazret-i :
—K, —B 18 şi'r : —K, beyt Ü 20,21 : —K 24 muhtaşarda : muhtaşar-
dan S; B

4 Biliniz ki Allah siz Ehl-i Bey'ten kiri giderdi ve size paḳ kıldı.
(XXXIII/)

- 1 vāl-i Kerbelādur, tatvīl-i kelāmdan ihtirāz idüp maḳşūd u maḳlū-
ba rücū' itmek evlādur. Çemen-ārā-yı ḥadāyık-ı ḥüzn ü melāl ve
bāğ u serāy-ı riyāz-ı inḳılāb u ihtilāl bu rengle ğars-ı nihāl-i izhār-ı
ḥāl itmiş ve bu hevāyla cūybār-ı tahrīre zülāl-i rivāyet yürütmüş
5 ki, çün Mu'āviye bin Ebī Süfyān mesned-i ḥükümetde derece-i is-
tiklāl buldı ve muḥālifsiz ve münāzı'sız riyāset-i mülke müstevlī
oldı, istikāmet-i mülk ve istidāmet-i ḥükm için istid'ā kıldı ki Ye-
zīdi eyyām-ı ḥayātında velī'ahd idüp serīr-i şaltanata naşb ide ve
ol zālimi nāyib-menāb idüp dünyādan gide. Pes tadrīcle tertīb-i
10 muḳaddemāt idüp, eṭrāf ü cevānibe mekātib ve merāsıl gönderüp,
cemī'e-i ekābir-i Şām ve 'İrākdan bey'at aldı. Ribḳa-i bey'atdan ḥā-
ric hemān e'izze-i Ḥicāz ḳaldı. Ve bu maşlaḥat için kendü bi'z-zāt
ol diyāra gitdi ve anların daḥı ekserin her ne vechile var ise rāzī
itdi; ammā dört kimesne bu şüretten imtinā' idüp dāyire-i bey'ate
15 girmediler ve Yezīdün ḥılāfetine ḳaṭ'ā rızā virmediler. Biri Ḥüseyn
bin 'Alī, biri 'Abdurrahman İbn-i Ebū Bekr, biri 'Abdullāh bin 'Ömer,
biri 'Abdullāh bin Zübeyr. Bu huşūşda ne izhār-ı mulāyemet ve 'İşār-ı
mulātefet anlara müfīd oldı ve ne āşār-ı tehdīd ve ızrār-ı ğılzet fāyide
kıldı. Rüşekā-yı erba'a bīm-i ibrāmdan, ittifāḳla Mekke-i Mu'azzama-
20 dan Medīne-i Münccvvereye intikāl itdiler ve buḳ'a-i Baḥḥadan ḥıṭṭa-ı
Yeşribe naḳl-i mekān tarīḳıyle maḥmil-i 'azīmet yürütdiler. Vālī-i
Şām anda daḥı varup, envā'e-ı cidd ü cehd idüp çāre ḳılmadı ve bu
vāḳ'ıyanın ḥiç tedbīrle işlāhın idebilmedi. El-ḳıssa bu şüret müste-
mirdi ve ol zamāna dek ki kendü dünyādan gidüp Yezīde maḳām ü
25 buldı. Şifr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Zulm naḥlin tikdi bāğ-ı mülke devr-i rüzgār
Cevr resmin kıldı devrān-ı sitemger āşkār

1 idüp: olunup S, Ü, B 3 bāğ u: mihnet K 5 Ebī: Ebū S 10 gön-
derüp: irsāl idüp B 11 bey'atden: bey'atinden S, Ü, B 13 var ise: müm-
kin ise B 14 şüretten: şüretde B 16 'Alī 17 'Abdullāh: 'Alī biri
'Abdullāh ve biri 'Ömer ve biri 'Abdurrahmān bin Ebū Bekr ve biri 'Ab-
dullāh K 16 ibn-i: bin S 18 ızrār-ı ğılzet: ızrār T, ihtirāz-ı ğılzet K, Ü, B,
ıztırār S 20 itdiler: eylediler B 23 tedbīrle işlāhın: tedbīrine işlāḥ Ü
26 naḥlin: toḥmın B / tikdi: dikdi K, Ü, ekdi B

- 1 Rāyet-i ikbālını kıldı Yezîdüñ ser-bülend
Çekdi Āl-i Muştafâ kaşdine tiğ-ı âbdār
Bu haţâdan tâ ebed çekmez mi yâ Rab infî'âl
Bu cefâdan rûz-ı haşr olmaz mı yâ Rab şermsâr
- 5 Ol sitemgâr-ı bed-kirdârûñ a'yan-ı devleti ve erkân-ı haşmeti bir
gün cem' olup bu piyâde-i tezvîri bisât-ı fesâda yürütdiler ve anı
bu fitneye tahriş itdiler ki : «Eger istidâmet-i saltanat ve istikâmet-i
10 hükûmet murâduñ ise atañ zamânında bey'atüñden taḥallûf iden-
leri bey'ate getür ve eger gelmezler ise gubâr-ı küdüretlerin ne
vechle varsa mir'ât-ı mülkden götür ki nizâm-ı mülk ihtilâf-ı 'aķā-
yid qabûl itmez ve muḥâlefet büstânında nihâl-i temettü' bitmez.»
Ol müdbir bu naşîḫatı anlardan qabûl idüp Medîne ḥâkimine bir
nâme yazdurdı bu maзмünla ki : «İstihkākla yir yüzünñ ḥalîfesi
15 Mu'âviye bin Ebû Süfyan dâr-ı dünyâdan intikâl idüp, ḥalâ nev-
bet-i icrâ-yı hükûmet baña yetmişdür ve ḥâkim-i dîvân-ı qazâ mu-
taşadd-i ḥall ü 'aķd-i nizâm-ı 'âlem beni itmışdür. Herâvîne lâzım-
dur ki cumhûr-ı havâş ü 'avâm-ı 'âlem ve cem'î-i ekâbir ü aşâgir-i
nev'-i benî Âdem beni imâm-ı müfterizü't-ṭ-â'a ve ḥalîfe-i vâcibü'l-iṭâ'a
20 bilüp, muṭî'üm olup, rıbķa-i inkıyâdumdan rakabe-i itâ'at çekme-
yeler ve gülzâr-ı itâ'atümde mîve-i nedâmet derececek nihâl-i mu-
ḥâlefet dikmeyeler. İmdi sen ki vâlî-i Medîne olan Velîd bin 'Ut-
besen, gerekdür ki ol diyârda olan e'âzım ü eşrâfdan ḥuşûşâ pe-
der-i büzürgvârüm zamânında bey'atümden mütemerrid olanlar-
25 dan bey'atüm alasan ve eger qabûl itmezler ise katl idüp başların
Şâma gönderüp iltifâtuma ümmîd-vâr olasan.» Çün Velîd bin
'Utbe bu maзмünla itṭilâ' buldı, müteḥayyir olup eyitdi : «Yâ Râb,
ne müşkil każiyye vâķı' oldı; eger maзмünuna muḥâlefet itsem
dunyâda zarâr görmek muḥarrerdür ve eger muṭâva'at kılsam
30 ḥavf-i âḫiret a'zâb-ı ekberdür.» İttifākâ ol zamânda Mervân-ı Ḥa-

2 kaşdine: kaddine S, katline Ü 5 devleti: bî-devleti B / haşmeti: bî-
haşmeti B 6 bisât: bisât-ı şatranç-ı B 7 itdiler ki: itdiler eyitdiler ki B
9 gelmezler: gelmez S 10 varsa: olursa K, B 11 bitmez: bulmaz Ü
15 bin: ibn-i Ü 16 ve 17 itmışdür: —K 21 derececek: bitürecek B
28 itsem: kılsam Ü 30 Mervân-ı: Mervân bin B

- 1 kem Medīnede sākin idi, hāzır idüp bu şürete muṭṭali^c itdükde ol müfsid eyitdi : «Eger âteş-i fitne şeräre iken inṭifā bulmasa mü-rürle ḥiddet-i işti'āl bulduḡdan şoñra ol şerärenüñ def'ine tedbīr müşkil olur ve seyl-i belānuñ ibtidā-yı tahrikde rehğüzārı dutıl-masa tadricle tezāyüd bulup tedārüki elden 'inān-ı ihtiyār alur. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 'Âkil oldur kim kazā-yı emre furşat var iken
Hüsni encāmın es'ir-i dām-ı te'hīr itmeye
Her işüñ tedbīr-i encāmında ihmāl itmeyüp
Kendüzin mecrüh-ı tığ-i terk ü takşır itmeye

- Hālā münāsib oldur ki ol dört kimesneyi ihzār idüp bey'at 'arz idesen, eger qabül itmezler ise anlara ḥākimün ḥükmin yürüdesen.» Velid bin 'Utbe anların ihzārın murād idüp ihbār itdükde, İmām-ı Hüseyinle 'Abdullāh-ı Zubeyr bir arada bulunup 'Abdullah eyitdi :
15 «Yā Hüseyin, Velidün bizümle ne maşlahatı var ola?» İmām-ı Hüseyin eyitdi : «Eyle anlaram ki vālī-i Şām fevt olupdur ve şem'î hayâtı şebistān-ı ḥükümetde inṭifā^c bulupdur. Zīrā ben bu gice vākı'amda gördüm, minberi nigünsār olmış ve esās-ı şevketi bozılmış. Ve hālā bu haber Velide yetüp şeyā^c bulmadan bizden Ye-zidün bey'atin almak ister ve bizi tedbirle dāyire-i bey'ate salmak ister.» 'Abdullāh eyitdi : «Yā İbn-i Resülullāh beyle olursa şalāḥ nedür?» Hüseyin eyitdi : «Bizden ne münāsib bir fāsıkuñ bey'atine girmek ve bir fācirün hilāfetine rızā virmek? Haḡḡā ki hergiz bu müyesser olmayacaḡdur ve bu ma'nā şüret bulmayacaḡdur.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 Hāşe li'llāh kim melek fermān-ber-i şeyṭān ola
Ehl-i 'işmet tābi'^c ālūde-i 'işyān ola

1 sākin: hāzır Ü / hāzır idüp: —Ü / itdükde: olduḡda Ü 2 bulmasa mürrürle: bulmazsa mürür-ı eyyāmla B 3 ḥiddet-i 4 müşkil: —S / dutılmasa: tutilmasa K, Ü, B 9,10 : —T, —S 10 kendüzin: kendüsin B 13 murād: emr S / ihzārın murād: ihzārına emr K / ihbār: ihtiyār Ü 14 eyitdi: itdi T 16 eyle: öyle B 20 salmak: şalmak K, S, Ü, B 21,22 eyitdi: itdi T 25 ola: olur Ü

- 1 **Çande cāyızdır bu kim vîrân olup bünyâd-ı şer'**
Ehl-i İmân olmayan mü'minlere sulţân ola

- Bu sözde iken, Velîdüñ resûli tekrârla ihzârlarına te'kîd itdüğü
 Hüseyin bin 'Alî şûret-i ğâzab gösterüp eyitdi : «Bu ne ta'cıldür;
 5 hiç kimesne gelmese ben hûd gelürem, Velîd tesellî olsun.» Kâsîd
 mu'âvedet kılup vâkı'ayı 'arz itdükde Mervân eyitdi : «Ey Velîd,
 Hüseyin gelmeyecekdür.» Velîd eyitdi : «Ey Mervân Hüseyin bin
 'Ali kezzâb ü ğaddâr degül, çün gelürem didi, elbette gelür.» Şî'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

- 10 Gül-i bûstân-ı vefâdur Hüseyin
 Dür-i dürc-i şıdk u şafâdur Hüseyin
 Ciger-güşe-i Hâzret-i Fâtıma
 Sürür-ı dil-i Muştâfâdur Hüseyin

- Dirler Velîd bin 'Utbe bir mü'min-i pâk-i'tikâd idi ki Ehl-i Beytün
 15 tarîk-ı ri'âyetlerine sâbit-kâdem ve mahabbetlerinde şâhib-i sedâd
 idi. Beyt :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Muhibb-i hânedânun hâtır-ı pâkinde kîn olmaz
 Hevâ-yı nefsdan bünyâd-ı İmânı hâlel bulmaz

- El-kışşa, Hüseyin bin 'Alî kendü menziline gelüp mülâzımlarından
 bir niçe müsellaḥ kimesneye buyurdı ki : «Benümle dârü'l-emâreye
 20 gelün daşrada hâzır olun; eger baña kaşd itseler mümkün olduḳça
 mu'âvenet kılun.» Ol sulţân-ı serîr-i imâmet ve ol şîr-i bîşe-i şecâ'at
 Hâzret-i Resûlullâhun ridâ-yı mübâreklerin boynına salup ve.

3 itdüğü : itdükde S, Ü, B 4 eyitdi : itdi T 5 hiç kimesne : kimse S /
 tesellî : mütesellî B 6,7 eyitdi : itdi T 8 degül : degüldür K, S 13 dir-
 leğ : —B 14 ri'âyetlerinde : i'ânetlerinde Ü, B 15 beyt : nazm K, —Ü,
 şî'r B 16 pâkinde : pâkine B 20 daşrada : taşrada K, S, Ü, B 21 kılun :
 idün Ü 22 salup : şalup K, Ü, şarup B

- 1 aşā-yı şeriflerin eline alup, Velîdün menziline müteveccih olup, serâyına girdükde Velîdle Mervân şāhzādeye ta'zîm itdükden şōn-
 5 ra şūret-i ahvāl 'arz itdiler. Ol Hāzret buyurdu ki: «Bu bir kâziyye-i muhtaşar ve emr-i muhaqqar degül ve anuñ gibi bir mu'te-
 10 ber hālife olup, benüm gibi bir ma'rûf kimesne gizlü bey'at itmek münāsib görünmez. Yarın mecma'-ı 'ām idüp bu hikāyeti izhār idüñ; ol mecma'da her ne şalāh ise izhār olıma.» Velîd eyitdi: «Yā Hüseyn şalāh budur.» Mervân eyitdi: «Ey Velîd, Hüseynün habsine hükm it; bu menzilden hurûcına rızā vırme ki bir dahı
 15 ele getürmek düşvār olur ve anuñ muķāvementine kudret olmayup bu maşlahat ta'vîķ bulur.» Bu tekellüm istimā'ından Hāzret-i İmāma gāzab müstevlî olup eyitdi: «Yā İbne'l-Zerkā, kim aña kādirdür ki beni habs ide? Hāķķā ki baña nisbet-i sefāhať kılanuñ kanıyle yer yüzün gülgün iderem.» Pes Velîde yüz dutup eyitdi: «Ey Velîd, biz ehl-i beyt-i risāletüz, biz hānedān-ı nübüvvetüz; pey-
 20 veste maķāmumuz maħall-i tereddüd-i melāyik-i muķarrebdür ve hemişe nāvek-i du'āmuz hedef-i icābete yetmek mücerrebdür; Ye-zîd ki hāmmār ve fāsıķdur, bey'at itmek bizden ne lāyıķdur.» Hāzret-i İmāmuñ tekellümin gāyet şalābetde istimā' idüp, mülā-
 25 zımlar ālet-i harble duħūl itmek tedārükinde iken, Hāzret-i İmām çıkup kendü sa'ādet-serâyına revān oldı. Mervân eyitdi: «Ey Velîd, Hüseyni habs itmedügünde haťā kılduñ.» Velîd eyitdi: «Ey Mervān, hāşā ki ben Hüseyni kaşd idem; hāķķā ki eger maşrıķdan mağribē dek baña bu şartla vırseler rızā vırmeyem ve aña cefā revā görmeyem. Zırā rüz-ı maħşer Muştafādan ve Murtażādan ha-
 cālet çekmek düşvār olur ve elbette bugün Ehl-i Beyte cefā kılan kıyāmetde şermsār olur.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hün-ı Āli Muştafā tökmez müselmānam diyen
 Kaşd-ı Ehl-i Beyt kılmaz ehl-i İmānam diyen

3 ahvāl: hālî Ü, ahvālî B 5 hālife: kimesne hālife Ü, B 6 görünmez: görilmez B / idüp: idüñ B 7,8 eyitdi: itdi T / ey: yā S, B 12 ya: ey K 13 kılanuñ: idenüñ K 14 dutup: tutup K, Ü, B / eyitdi: itdi T 15 risā-reťüz: reşülüz Ü, risāle B / biz: ve B 16 muķarrebdür: muķarreb T, S 18 fāsıķdur: fāsıķ ve fācir ve zālīm ve ehl-i fesāddur B / bizden: bize K 21 sa'ādet: sa'ādet-hānesine Ü, —B 22 itmedügünde: itmedüñ B 23 eyitdi: itdi T / maşrıķdan mağribē: mağribden maşrıķa T, şarķdan mağribē B 25 Muştafādan: Muştafā S, B 28 tökmez: dökmez K, S, Ü, B

- 1 °Ādet itmez kendüye Āl-i Muḥammed buğzını
Rûz-ı maḥşer t̤alib-i tevfiḳ-ı imānam diyen

- Bu hāle muḳārin bir mektûb-ı mücedded Yezîd-i pelidden Velîde irişdi bu maзмûnla ki : «Ey aʿzam-ı aʿyân-ı ḥaşmetüm ve ekrem-i erkân-ı rıfʿatüm olan Medîne ḥâkimi Velîd bin ʿUtbe, şümûl-i mer-
5 ḥametüm ve ʿumûm-ı mekremetüm ihtisâsından sonra beyle ma-
lûm idesen ki; bundan âkdem beyʿat-ı eşrâf-ı Hicâz ḥuşûşında mektûb-ı nâ-mergûbüm irsâl olunmuşdı, aşlâ eşeri zâhir olma-
duğına sebeb maʿlûm olmadı. İmdi gerekdür ki, eger beyʿatüm
10 lâzım olanlardan imdiye dek beyʿat alındıysa «Fe-huve'l-murâd»
(فهو المراد) ve eger henüz maḳâm-ı teʿhîr ü tevakkûfda ise teʿhîr ü tevakkûf itmeyüp, kemâl-i dikkatle iḳdâm idüp be-her-
hâl bu emri ser-encâm idesen ve fi'l-vâḳiʿe göresen. Ol dört kimesne
ki temerrüd idüp beyʿate girmemek muḳarrer olduğda ve ʿişyân-
15 ları itâʿatümden şübût bulduğda ʿAbdullâh-ı Zübeyr ve ʿAbdullâh
bin ʿÖmer ve ʿAbdurrahmân-ı Ebû Bekre çendân mültefit olma-
yasen; zîra ḳande olsalar benüm ḡazabum anlara mülḥaḳ olur ve
her biri ne râyla sülûk itse benden cefâ-yı ʿamel bulur, ammâ
Hüseyn bin ʿAlî defʿin lâzım bilüp, ḳatlı idüp, başın kesüp bu cā-
20 nibe irsâl idesen. Neden ki, ol âfitâb-ı evc-i şecâʿat ve sipihr-i ve-
lâyet dirahşân olduğca benüm aḥter-i iḳbâlüm ihtirâḳdedür. Ve dev-
let-i dünyâ anuñ mülâzemetine tarîḳ-i mürâcaʿat bulduğca baña nis-
bet dâyire-i nifâḳdadur.» Velîd bin ʿUtbe, ki ol mektûbuñ maзмû-
nına ıttılâʿ buldı ve mefḥûmına muṭṭaliʿ oldu, eyitdi : «Ḥaḳḳâ ki
25 eger Yezîd baña cemîʿ-i saltanatın virse Hüseyn bin ʿAlî ḳatline rıza
virmeyem ve zehârif-i dünyâ için Āl-i Muḥammedüñ nâ-ḥak ka-
nına girmeyem.» Şiʿr :

1,2 : —Ü / t̤alib-i : t̤alibi K / imānam : ḡufrānam B 3 ʿUtbe : ʿUtbesen B 6 beyle : böyle K, S, Ü, B 7 idesen : idesiz K, ola Ü 8 irsâl olunmuş-
dı : irsâl ve nâme-i nâ-maḳbûlüm irsâl olunmuşdı B / eşeri : âşarı B / zâhir :
izhâr K 10 imdiye : şimdiye B 11 tevakkûf : tevkiḳ B 15 ʿAbdullâh-ı :
ʿAbdullâh bin B 16 ʿAbdurrahmân-ı : ʿAbdurrahmân bin K, S, B / Ebû : Ebî
Ü, B / olmayasen : olmayasız K 18 ne râyla : nereye B 19 idüp : ide-
sen Ü 20 neden : —B 23 dâyire-i : tarîḳ-i K 24 buldı oldu : bul-
duğda B 27 girmeyen : girmem B

Meʼâlû Fâ'ilâtü Meʼâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hâşâ ki mülk-i dünyî için terk-i dîn idem
 Âl-i Resûlî küşte-i şemşîr-i kîn idem
 Hâşâ ki câh ü devlet-i bî-îtibâr için
 Şad eyleyüp Yezîdi Hüseyni hâzîn idem
- 5 Pes, ol hükümün şüretin taḥrîr idüp bir maḥrem ile Ḥazret-i Hüseyni irsâl idüp ʿarz itdi ki : «Ey nûr-ı dîde-i Zehrâ ve sūrûr-ı sîne-i Muştâfâ ve Murtażâ, hâşâ ki senün gibi pâdişâha ben gibi gedâdan terk-i edeb şâdir ola ve ben gibi hâksârdan sen gibi şehryâra bir kabâḥat zuhûr idüp mirʼât-ı zamîr-i münîrünüñ andan gubâr-ı
- 10 küdüret bula.» Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Çıksun ol göz ki saña eyleye ḳahr ile nigâh
 Yansun ol dil ki senün buğzuñadur menzilgâh
 Sınsun ol el ki senün şıdk ile dutmaz etegün
 Yetmesün kâmina her kim ki sañadur bed-hâh
- 15 Ammâ vehmüm andandur ki, hâkim-i Şâm benden bir ihmâl anlayup bu diyâra bir zâlim kimesne irsâl ide ve tedârük-i aḫvâl için fırsat fevt olup ihtiyâr elden gide.» Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Şâh olan fitne-i bed-hâhdan olmaz gâfil
 Şîr olan hîle-i rübâhdan olmaz gâfil
 20 Sâlik-i râh-ı hîred ḥazm tarîḳin gözler
 Rehğüzârında olan çâhdan olmaz gâfil

- Ḥazret-i İmâm bu hâle vâkıf olduğda ve bu maẓmuna ittîlâ bulduğda, muḥaḳḳaḳ bildi ki nâzım-ı kârgâh-ı ḳazâ şıḥḥat-i aḫbâr-ı Kerbelâ için tertîb-i muḳaddemât itmekdedür ve perde-i ḥafâda
- 25 meştûr olan esrâr-ı ḥikmet tehyî'e-i esbâbla zuhûra yetmekdedür.

5 hükümün : mektûbın K 6 idüp : —B 7 senün : sen K / ben : benim B 8 ben 9 idüp : —B 13 sınsun : çıksun K / dutmaz : tutmaz K, S 14 yetmesün : yetsün B 16 ide : eyleye B 17 ihtiyâr : ʿinân-ı ihtiyâr Ü / şîr : nazım K, beyt Ü 25 meştûr : —S

- 1 Lâcerem kavsi kazâdan nâvek-i kader bir nişâneye havâle olsa
siper-i tedbîr vuşûline mâni^e olmaz ve gülşen-i taqdîrde reyâhîn-i
umûra nesîm-i va^ede mürûr itse açılmağda tevaḳḳuf kılmaz. Hâz-
ret-i İmâm ol gün ol giceye dek taḥayyûr ve tefekkürle şabr idüp
5 gice kim debdebe-i saltanat-ı rûz-ı nûrânî kevkebe-i istilâ-yı şeb-i
zulmânîye mübeddel oldu ve şûret-i hâl-i rûzgâr inkılâb-ı havâdişden
taḡayyûr buldı. Ol şem^e-i şebistân-ı velâyet ve çerâğ-ı dûdmân-ı imâ-
met Hâzret-i Resûlullâhuñ merḳad-i mübârekleri üzerine varup
giryân giryân türâbına yüz sürdi ve nihâyet-i ta^eẓîm ü tekrîm birle
10 selâm virdi. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Es-selâm ey âsitânuñ reşk-i Firdevs-i berîn
Hâk-rûb-ı dergehüñ müjgân-ı çeşm-i hûr ü İn
Es-selâm ey hâdim-i dergâh-ı kadrüñ Cebrâ'îl
Midḥatüñ Kur'an ü meddâhuñ İlâhe'l-âlemîn
15 Yâ Resûlallâh benem kâm-ı dil-i Zehrâ Hüseyn
Yüz sürüp dergâhuña geldüm dil-efgâr ü ḥazîn
Ol benem kim ümmetüñ ḥıfzını emr itdüñ baña
Ol benem kim genc-i esrâra beni kılduñ emîn
Ümmet-i zâlim baña izhâr-ı bîdâd itdiler
20 Bî-kesem bî-çâreem sensen baña ancak mu^eîn

- Tamâmî-i şeb tâ şubḥ tazarru^elar kılup 'ibâdetler itdi bir nev'le
ki, şadâ-yı tesbîḥ ü tehlîlî âsmâna yetdi. El-kıssa ol gün dahı gice-
ye dek ziyâret idüp ikinci gicede kemâl-i hayret, nergis-i şehläşın
müstağrak-ı ḥâb idüp ve tefekkürle çeşm-i ḥaḳîḳat-bîni bir zamân
25 yukuya gidüp, vâḳfesinde gördi ki Hâzret-i Resûl cemî^e-i ervâḥ-ı
muḳaddese ile ḥâzır olup ol seyyid-i maḫlûmı bağrına basup didi :
«Ey ciger-güşe-i maḫlûm ve ey imâm-zâde-i ma^eşûm, benüm şefâatü-

1 kazâdan : kazâdan atılan B 3 umûra : umûrda B 4 ol giceye : giceye
K, S / taḥayyûr ve tefekkürle : tefekkür ve taḥayyûrle B 7 velâyet ve çe-
râğ : risâlet Ü 8 mübârekleri : mübâreki S, Ü 9 sürdi : sürüp B / birle :
ile S 12 -rûb-ı : -rûy-ı B / hûr ü : hûr-ı B 18 kılduñ : itdüñ B 25 yuku-
ya : yukuya S, B 26 basup : başup K, S, B

- 1 me ümmîd-vâr olanlar ve müselmānam diyü da'vâ-yı bâtil kılanlar
seni deşt-i Kerbelâ'da şehîd ideler ve ol 'arşa-i belâda senûn ve
evlâduñ kanından cüybârlar yürüdeler.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Geldi ol dem kim senûn kanuñla rengin ola hâk
İdeler zulm ile sen mazlûmı zâlimler helâk
Geldi ol dem kim seni bî-derdler katl ideler
Olasen mülhâk baña zâr ü hazîn ü derdnâk

- 10 Amma hâşâ ki anlara benüm şefâ'atüm naşib ola ve ri'âyetümden
ol fâyife-i fâğıye behre bula. Ey Hüseyn, Murtażâ ve Zehrâ ve Hâ-
san-ı Müctebâ muntazır-ı didâruñ ve hûr ü gılmân nigerân-ı mâh-ı
ruhsâruñdur, vaqtdür ki şerbet-i vişâlûn merhem-i dâğ-ı firâk ve
pertev-i cemâlûn şem'-i şebistân-ı iştîyâk idesen.» Hüseyn eyitdi :
«Yâ ceddâh, hâlâ ki mülâkât müyesser olupdur ve tâlib maflûbın
bulupdur; n'ola dünyâya mürâca'at kılmasam ve bir dahı ol dâm-ı
15 belâya giriftâr olmasam.» Şi'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 20 Melûl oldum cihân-ı bî-vefâdan
Dutıldı gönlüm ol miñnet-serâdan
N'ola kaç itseñ andan irtibâtum
Götürseñ ol güzergahden bisâtum
Du'â kılsañ ki lûtf-ı Hâzret-i Hâk
Baña göstermeye dünyâyı muflâk

- 25 Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Hüseyn, derece-i şehâdet müstelzîm-i
rücû'-ı dünyâdur, hâlâ saña dünyâya mürâca'at itmek evlâdur.» Eş-
nâ-yı tekellümde İmâm-ı Hüseyn gördi ki Hâzret-i Resûlün reng-i gül-
günü za'ferânî olmağdadur ve gîsû-yı mu'anberlerine gerd-i küdûret
tolmağdadur; muztarib olup su'al itdi ki : «Ey gülzâr-ı nübüvvet

2 Kerbelâda : Kerbelâda teşne ve giryân Ü, B / ideler : iderler B 3 ev-
lâduñ : evlâdunuñ B 5 zâlimler : kâfirler S 6 seni ideler : 'adûlar katl
ediler seni S 12 eyitdi : itdi T 17 dutıldı : tutıldı K, Ü, B 18 itseñ : it-
sun T 22 eyitdi : itdi T 26 tolmağdadur : dutılmağdadur T, dolmağda-
dur S, tutmağdadur B

- 1 ve ey serv-ı cüybâr-ı risâlet, bu ne ‘alâmetdür?» Ol Hâzret eyitdi :
 «Ey nûr-ı dîde-i Zehrâ ve ey ber-güzide-i Âl-i ‘Abâ, bu ğubâr-ı mey-
 dâñ-ı belâ ya’nî eser-i rüstañiz-i Kerbelâdur. Bu ğubâr-ı küdüret-
 5 ve bu gerd-i miñnetdür ki, muşibetüñ i’lâmı içün ol bâdiyeden âs-
 mâna gider.» Hâzret-i Hüseyñ iztîrâbla bîdâr olup ğâh va’de-i dî-
 dârla ħurrem ve ğâh tefekkür-i müfârağât-ı ‘ıyâlle pür-ğam, menzil-i
 şerîfine buyurup, Medîne ikâmetinden gönül götürüp sefer-i Mekke
 ‘azîmetin muşammem kıldı, ammâ anda dañı karar dutmayup Ker-
 10 belâyâ müteveccih olduĝn kendüye muğarrer kıldı. Pes ıarık-ı ve-
 dâ’la Hâzret-i İmâm-ı Hasan, merğad-i münevveri üzere gidüp se-
 lâm virüp eyitdi. Şîr :

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- El-vedâ ey serv-i ğülzâr-ı imâmet el-vedâ
 El-vedâ ey şem’-i bezm-i istiğâmet el-vedâ
 15 El-vedâ ey zehr te’şîriyle rengün sebz-fâm
 El-vedâ ey sebze-i bâğ-ı kıyâmet el-vedâ

- Andan dañı nağl-i mekân idüp serv-i kâmetin şem’-i mezâr-ı Zehrâ
 kıldı ve ol ravza-i mübârekde ğülbün-i derdinden ğünâĝün ğüller
 açıldı. Her zamân bir nevha ile dem-sâz ve her dem bir sürüdla hem-
 20 râz olup; dirdi : «Es-selâm ey şadef-i gevher-i ħayâtum ve ey ma’den-i
 cevher-i zâtum, iltifât it ki vedâ’a gelmişem ve bu âñir ziyâretdür.»
 Rivâyetdür ki ravza-i mübârekden bir âvâz geldi ki : «Ve ‘aleyke’s-
 selâm ey ferzend-i ercmen ve ey nutf-e-i sa’âdet-mend, bir müddet-
 25 dür ki teşne-i zülâl-i vişâl ve müştâk-ı âfitâb-ı cemâlem; cehd it ki
 ‘an-ğarîb perde-i ħicâbı tûĝ-ı a’dâyla çâk ve mir’ât-i zâtun ğubâr-ı
 küdüretden şaykal-ı sinân-ı bed-ğâhla pâk idesen.» Hâzret-i İmâm
 andan dañı nağl-i mekân idüp, mükerreren merğad-i Resûlullâh

1 ve risâlet : —B 7. ‘ıyâlle : evlâd ü ‘ıyâlle B / menzil-i şerîfine : men-
 ziline S 8 buyurup : yetüp Ü, B 9 dutmayup : tutmayup K, Ü, B 12 vi-
 rüp : virüp bu mağâle müterennim oldı Ü 14 el-vedâ : —Ü 17 idüp : kı-
 lup Ü, B / Zehrâ : mâder Ü 18 mübârekde : mübârekede B 19 dem-sâz :
 âğâz B / hem-râz : dem-sâz B 25 ħicâbı : ħicâbuñ Ü

- 1 üzerine gelüp, tecdid-i ziyâret idüp vedâ itdükden sonra menziline dönüp, tehyî-e-i esbâb-ı sefer kılup, şeb-i Cum'a Şa'bân ayının dördüncü gününde devlet-i şehâdet ümmidiyle sâ'at-i sa'd ihtiyâr idüp emr itdi ki : «Hicâb-ı bârgâh-ı rif'at, serâ-perde-i izz ü ikbâl ve şadırvân-ı âzamet ü iclâllerin hâk-i Yeşribden getürüp bedrağa-i sa'âdetle hıttâ-ı Hicâza revân olalar ve râyet-i nuşrat ve livâ-yı nüzhetlerin Medîne meydânından Mekke cânibine müteharrik kılarlar. Şi'r :

Me'ûlû Fâ'ilâtü Me'â'ilü Fâ'ilün

- 10 Yüklendi bârhâne çekildi kaçtılar
Eflâke çıkdı rûy-ı zemînden gubârlar
Âşâr-ı na'î-i sümm-i semend-i sipâhdan
Naşş-ı mecerre kıldı 'ayân rehğüzârlar

- 15 Tamâmî-i a'yân ü eşrâf-ı Medîne bir menzil müşâyâ'a tarîkıyla hem-râh olup, mürâca'at kılup Hâzret-i İmâm kendü havâş-ı hü-mâyûnıyla müteveccih oldı. Ammâ menzil menzil kaç-ı râh itdükçe menâzilde ve merâhilde ekşer-i evkât gâh Hâzret-i Mûsânun Fır'avndan kaçup hün-hâr beyâbânlarda hayran kaldığın rivâyet kılurdu ve gâh Hâzret-i İbrâhîmün Nemrûddan firâr idüp hevlnâk bâdiyelerde ser-gerdân olduğın hikâyet iderdi ve buyururdu ki :
20 «Alâme-i kurb-ı İlâhî tecerru'ı helâhil-i miñnet ü belâdur ve nişâne-i kabûl-ı dergâh-ı ma'bûd taħammül-i meşâyib-i renc ü 'anâdur.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Me'â'ilün Fâ'ilün

- 25 Cevr-i ağıyâra şabr eylemeyen
Bulmaz ehliyyet-i takarrüb-i yâr
Ser-be-ser hârdur gül etrâfı
Sengdür la'î ma'denine hişâr

Esnâ-yı tarîkda bir gün 'Abdullâh bin Muṭṭi', ki muḥibb-i lîanedân

1 menziline dönüp : —Ü, menziline gelüp B 8 şi'r : nazm K, —Ü 17 beyâbânlarda : beyâbânda B 20 İlâhî : Vâcibü'l-Vücûd Ü, B 27 'Abdullâh bin : 'Abdullâh-ı S

- 1 idi ve Mekkedden gelüp Medİne cânibine revân idi, ol Hâzretüñ mü-lâkât-ı şeriflerine müşerref olup ve devlet-i mülâzemetlerinden sa'âdet-i 'uzmâ kesb kılup ızhâr-ı senâ kıldı. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Merhabâ ey nûr-ı rüyûndan münevver kâyinât
Cevher-i zât-ı şerîfün câmi'-i hüsn-i şifât
Merhabâ ey vâriş-i 'ilm-i Resûl-i Hâşimî
Muhtedâ-yı ehl-i İmân hâdî-i râh-ı necât

- 10 Ve Hâzret-i İmâmuñ maзмmün-ı makâlât ve qarâyin-i hâlâtlarında şemme-i mâ-fi'z-zamîrlerin ma'ûm idüp, tarîk-ı edeb birle 'arz it-di ki : «Ey ber-güzide-i âfâk ve ey seyyîd-i 'ale'l-ıtlâk egerçi cemî'-i deķâyık-ı ahvâl zamîr-i münîrünüze rüşendür ve bizden Hâzretü-ñüze nisbet ızhâr-ı naşîhat terk-i edeb olduķı muhaķķaķ ve mu'ay-yen ammâ iktizâ-yı hüsn-i şadâkat ve kemâl-i muhâleşat teklîf-i cür'et-i tekellüm kıılır. Yâ İbn-i Resûlallâh Mekke-i Mu'azzamaya
15 buyurduķda bilürem ki a'yan-ı Kûfe mekâtib ü merâsil irsâl idüp Hâzretünüze teklîf-i huzûr iderler; zinhâr ol kelimât-ı kıızbe i'ti-mâd itmeyesiz ve Mekkedden Kûfe cânibine gitmeyesiz ki, ol bî-ve-fâlarda, eyle ki ben gördüm, vefâ imkânı yokdur ve ol gürûhuñ şalâhdan fesâdları çokdur. Yakîn ki eger Mekkede tarh-ı ikâmet bı-
20 raķup temkîn bulsañuz ve ol bük'a-i şerîfde tevâtûn itmege rağbet kılsañuz ehl-i Mekke sizden ğayrısın ihtiyâr itmezler ve siz anda olduķça ğayr hükmin anda yürütmezler.» Hâzret-i İmâm anuñ ke-limâtına taşdıķ idüp, vedâ' kılup revân oldu. Mürûrla merâhil ü menâzil kaţ' olup, emârât-ı Mekke ve 'alâmât-ı Bathâ 'ıyan olduķ-
25 da, eşraf ü e'izze-i Mekke haber-dâr olup, tarîk-i istikbâlle pâ-bûs-ı şerîfinden kesb-i sa'âdet kılup ol Hâzret-i kemâl-i ta'zîmle ve ni-hâyet-i tekrîmle getürdüķde küngüre-i binâ-yı Ka'be bu sürüdle mü-

2 şerîflerine : şerîfleriyle B 3 kıldı : kıldı bu tarîkle S, kıldı ki Ü, kıldı ve bu maзмmünla ki B 5 câmi'-i : ma'den-i Ü 11 deķâyık-ı : vekâyi'-i Ü, B 13 ve muhâleşat : —Ü / mu'ayyen : mu'ayyendür B 17 itmeyesiz : itme-yesen ki K / gitmeyesiz : gitmeyesen B 18 eyle : öyle B 19 bıraķup : bı-rağup K 21 ğayrısın : ğayrı size T, ğayrı S, B 22 ğayr : ğayruñ B 23 idüp : virüp B / merâhil ü menâzil : menâzil ve merâhil Ü, B 24 olup : idüp B 26 ta'zîmle : ta'zîm K, B 27 getürdüķde küngüre-i : şehre getir-düķde zebân-ı küngüre-i Ü, B

1 terennim ve lisân-ı zemzem bu edâyla mütekellim oldı. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Merhabâ ey mesned-ârâ-yı serîr-i 'izz ü câh
 Merhabâ ey şâh-ı qudsî-mülk ü rûhânî-sipâh
 Merhabâ ey 'arşa-i İmâna aḥkâmuñ revân
 5 Merhabâ ey havza-i İslâma iḳbâlün penâh
 Kıblegâh-ı Ka'be dîdâr-ı şerîfündür senün
 Gerçi ḥâk-i Ka'bedür ehl-i cihâna kıble-gâh

Ḥazret-i İmâm sa'âdet ü iḳbâlle nüzül idüp mütemekkin olduğda
 eşrâf-ı Hicâz gürüh gürüh ḥidmet-i şerîflerine gelüp, mübârek-
 10 bād-ı menzil kılup, evḳât-ı ḥamsda ol Ḥazrete iḳtidâ-yı namâz ider-
 lerdî ve andan bey'at alup giderlerdi. Rivâyetdür ki Yezîd kıbelin-
 den vâlî-i Mekke olan Sa'd bin 'Âş ekâbir-i Hicâzuñ Ḥazret-i İmâma
 mürâca'atın görüp, tevehhüm kılup Mekkedden Medîneye firâr kıl-
 dı ve keyfiyyet-i aḥvâli ol nâ-bekâra 'arz kıldı. El-kışşa bu ḥaber
 15 cemî'e-i bilâd ü bukâ'a münteşir olup, ḥuşûşâ Kûfede şâyi' oldı ve
 iştiḥâr buldı ki, Ḥazret-i Hüseyñ Yezîdüñ bey'atinden imtinâ' idüp,
 Medîneden Mekkeye teşrîf buyurup, a'vân u enşâr cem' itmek-
 dedür. Kûfede olan hevâ-dârlar Süleymân-ı Huzâ'î ḥücreşi-
 ne cem' olup bu şalâḥı gördiler ki ṭarîḳ-ı mu'âvenet ve müzâheret
 20 meslûk idüp Ḥazret-i İmâma 'arz-ı şadâḳat kılalar ve anuñ rikâb-ı
 ḥümâyûnında derecât-ı necât-ı dünyâ vü âḫîret bulalar. Ekâbir ü
 eşrâf-ı Kûfeden yetmiş nefer mu'temed kimesneler misl-i Müsey-
 yeb ve Rifâ'a bin Sedâd ve Ḥabîb bin Muḫâhir ve Muḫammed-i
 Eş'as Şüreyḥ Ḳâdî ḥuzûrında ḳasem yâd itdüp ittifâḳ itdiler ki
 25 ḥânedân-ı nübüvvet ü velâyet ṭarîḳ-ı müveddetinde mâl ü cân di-
 riḡ itmeyeler ve Hüseyñ-i 'Alîden ḡayruñ ḥükmin Kûfede yürüt-
 meyeler ve Ḥazret-i İmâma bir mektûb imlâ itdiler ve maẓmûnla

1 lisân-ı: olsa B 3 qudsî: quds-î B 10 iderlerdi: ideler B 11 Yezîd :
 Yezîd-i pelîd B 13 görüp: gördükde K, B / firâr kıldı: geldi ve Ü, firar B
 18 Kûfede olan: Kûfeden B 23 Muḫammed-i: Muḫammed bin S, Ü, B
 25 cân: cânların Ü, B 26 Hüseyñ-i: Hüseyñ bin K, B

- 1 ki : «El-minnetü l'illâh râyiž-ı tevfiğ-ı hidâyet ve kıyid-i te'yid-i sa'âdet 'inân-ı tevsen-i i'tikâdumuzu çarîğ-ı dâlâletden münharif kı-lup şâhrâh-ı necâta mün'atıf kılmış ve çihre-i âmâlümûze miftâh-ı iğbâl ebvâb-ı mevedded-i hânedân-ı velâyeti meftûh idüp zamîrû-mûze maħabbet-i Ehl-i Beyt salmış; hemvâre aña tâlib ve peyveste aña râğıbz ki şahîfe-i emr-i hilâfetden izâle-i nağş-ı hilâf itmekde ve cerîde-i hükmi imâmetden ref'î rics-i muhâlefet kılmakda kemâl-i iğdâm ve nihâyet-i ihtimâm ızhâr idevüz, ammâ imâmumuz ve muhtedâmuz yokdur. Hâlâ beyle istimâ olındı ki eşedd-i a'dâ-yı dîn ve edall-i ezdâd-ı hânedân-ı seyyidü'l-mürselin Yezîd bin Mu'âviye 'adem-i istihkâkla istid'â-yı cülûs-ı mesned-i hilâfet kı-lup ol âfitâb-ı evc-i velâyet ve şâhbâz-ı âşiyân-ı risâleti bey'ate teklîf itmiş ve ol Hâzret dahı imtinâ idüp âşâr-ı muhâlefet perde-i hafâda iken derece-i zuhûra yetmiş. İmdi ol serv-i cüybâr-ı kerâmet ve şükûfe-i nev-bahâr-ı sa'âdetden mütevekkâ ve müterakķab oldur ki çarîğ-ı 'inâyet ü iltifât meslûk olinup, bu cânibe livâ-yı nuşrat tahrik bulup, bu muhlîşlerini kudûm-ı sa'âdet-lüzûmîa müşerref kı-lalar ve bu bendeleri kendüye eħibbâ-yı şâdık ve eviddâ-yı muvâfık bileler.»
- Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Vağtdür kim sebze-zâr-ı huşğ-i sâl-i furķati
Reşha-i luţfiyla sîrâb ide ebr-ı nev-bahâr
Vağtdür kim pertev-i hürşid-i âlem-tâbdan
Zümre-i aħbâba pür-nûr ola çeşm-i intizâr

- 25 Eger bu sa'âdet müyesser olsa ve bu du'â icâbet bulsa Kûfeye ka-dem basduğda Yezîd kıbelinden hâkim olan Nu'mân-ı Beşîri, ki bir pîr-i za'ıfdür, şehirden ihrâc itmemüz muķarrerdür. Mücmelen muķâvemet-i a'dâ için her ne esbâb maķşûd ise bugün Kûfede müyesserdür.» Nâme tamâm olduğda 'Abdullâh-ı Mesma'-ı He-

4 ebvâb-ı meveddedleri : —Ü 5 Ehl-i Beyt : —S / salmış : şalmış K, S, Ü, B 8 idevüz : ideyüz T, Ü 9 beyle : böyle K, S, B 12 âşiyân-ı : âşiyâne-i B 15 müterakķab : —Ü 25 basduğda : başduğda K, S, Ü, B 26 itmemüz : itdügümüz T

- 1 medânî ve ‘Abdullâh-ı Bekrîye teslim idüp irsâl itdiler. Cevâbı gelme-
den, müte‘âkıb bu maзмünla bir nâme dahı Beşîr bin Temîr ve ‘Ab-
durrahman bin ‘Abdullâh ile revâne kıldılar. Anlaruñ ‘aқabince Hân
bin Hânî ve Sa‘y bin ‘Abdullâh Hâşa‘î ve anlaruñ ‘aқabince Şîş bin
5 Rebi‘î ve ‘Urve ibn Kays ve ‘Ömer bin Haccâc ve Sa‘d bin ‘Abdullâh
revâne olup, el-kıssa mütevâtır bir maзмünla yüz igirmi kitâbet
gönderüp ızhâr-ı kemâl-i şadâkat itdükde, Hâzret-i İmâm ehl-i
Küfe’nün mekâtib-i mütevâtirlerin kendüye hüccet bilüp ve niy-
yet-i icrâ-yı Hâk zamîr-ı münîrlerinde rûsûh-ı tamâm bulup, ter-
10 vîc-i umûr-ı dîn içün diyâr-ı Küfeye ‘azîmet muşammem kıldı. Eger-
çi ol diyârda mübtelâ-yı belıyyât olduğın muhâkkaқ bildi, ammâ
muқarrer kıldı ki kendüden muқâddem Müslim-i ‘Akîli ol diyâra
revâne kıla ve kendü dahı müte‘âkıb müteveccih ola. Pes ekâbir ü
eşraf-ı Küfeye bir nâme taхrîr itdi bu maзмünla ki : «Hamd-i bî-
15 had ol mübdî‘i eşyâ ve muхterî‘i mâsivâya ki, nev‘i insânı tev-
fîk-i ‘aқl ü ihtiyârla sâyir maхlûkâtдан mümtâz itmiş; ve sipâs-ı
bî-kıyâs ol muşavvir-i eşkâl-i kâr-hâne-i dünyâ ve müdebbir-i aҳ-
vâl-i dârü’l-қarâr-ı ‘uқbâya ki, cemî‘i nev‘i insândan fırқа-i enbi-
yâya tevfiқ-ı tefavvuқ virüp, şeref-i imtiyâz birle ser-efrâz itmiş; ve
20 durûd-ı nâ-ma‘dûd ve şalavât-ı nâ-maхdûd ol server-i kâyinâta ki,
fırқа-ı enbiyâdan cevher-i isti‘dâdı eşref ü ‘âlâdur; ve taҳıyyât-ı bî-
gâyet ve teslimât-ı bî-nihâyet ol fırқа-ı ehibbâya ve zümre-i aşha-
ba ki, қabûl-i şoҳbet-i şadr-ı risâlet bulup aña itâ‘atleri cemî‘i
‘amelden evlâdur. Ammâ ba‘de bu nâme-i nâmî ve mektûb-ı kirâmî
25 ki mutaзамmın-ı kemâl-i naşîhat ve mütekeffil-i vüşûl-i sa‘âdetdür;
benden ki Hüseyn bin ‘Aliyy-i Murtaзâyam size, ki e‘izze-i eşraf-ı Kû-
fesiz; ey fırқа-ı ehibbâ-yı şâdikü’l-‘itîқâd ve ey zümre-i eviddâ-yı
hâlişü’l-vidâd mekâtib-i muҳâleşet-meknûnuñuz, ki тарîқ-ı ittiҳâd
ve câdde-i ‘itîқâddan teblîğ olınmışdı, vâşıl olup; maзмünuna, ki
30 maхż-ı ızhâr-ı hulûş-ı tavıyyet ve kemâl-i beyân-ı şafâ-yı niyyet idi,

1 cevâbı: cevâb Ü, B / gelmeden: gelmedin Ü 2 müte‘âkıb: müte‘âkı-
ben B / bir: dahı bir T / dahı: —T / Temîr: Nümeyr B 5 İbn: bin K,
S, B 6 revâne: revân S, Ü / olup: idüp Ü, oldılar B / igirmi: yigirmi K,
S, B 11 bildi: bilir idi B 18 nev‘i: —B 19 birle: ile B 22 ehibbâya:
aҳbâba K, Ü 23 itâ‘atleri: itâ‘atleri S, B 28 meknûnuñuz: mektûbuñuz
S, B 29 maзмünuna: maзмününde ki B 30 hulûş-ı: ihlâş-ı B

- 1 ıttıla^c haşıl olduğda hüsn-i istid^cānuza icābet lāzım gelüp, ol cānibe ‘azīmetümüz taşmım bulup hālā Müslim-i ‘Akīli, ki a^ckal-i eş-rāf-ı benī Hāşim ve erşed-i cemī^c-i ekābir ü e^cāzimdür, kendü kıbelümünden ol cānibe irsāl itdüm. Gerekdür ki maqdem-i şerifin muğ-
 5 tenim bilüp, tarīk-ı mürāfaqat ve muvāfaqatında daķıķa dirīğ itme-yesiz ve bir ne^cle i^czāz ü ihtirām idesiz ki āşār-ı şükri zāhir ola ve cānib-i şerīfünüzden tesellī-i hātır bula. Yaķın ki benüm tahrik-i li-vā-yı rif^catüm ol cānibe anuñ nesīm-i aķbār-ı huşul-i mürāfatına meşrūtdur ve rişte-i ihtizār-ı rāyet-i hümayūnum ol diyāra anuñ
 10 silsile-i i^clām-ı hüsn-i rızāsına merbūtdur.» Şi^cr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey görenler anı teşrīfümden olmañ nā-ümīd
 Kim bahār-ı ‘ālem-ārādur gül-i sīrāb men
 Ey gören anı baña ümmīd-vār olsañ n’ola
 Şubhđur ol şādık u hürşīd-i ‘ālem-tāb men

- 15 Mektüb-ı şerīf şeref-i itmām bulduķda Hāzret, Müslim-i ‘Akīle teslīm idüp buyurđı ki : «Ey benüm mehālik-i şiddetde a^czām-ı a^cvā-num ve mezāyık-ı kurbetde aķreb-i ihvānum, maķall-i mürāfaqat ve zamān-ı müvāfaqatdur, bu cānibden ümmet-i Muķammed üzeri-
 20 māl itmek olur. Ve bir cānibden a^cdā-yı dīn ittifāķ idüp helākimüze ķaşđ itmişler, muķāvemet itmek olmaz, firār idüp ķande gitmek olur?» Şi^cr :

Meḡûlü Fâ'ilâtü Meḡâ'ilü Fâ'ilün

- 25 Tūfān-ı fitne ķopdı gelüñ ġarķa olmadın
 Raķt-ı şalāķımız çekelüm bir kenāreye
 Olduķķa hüsn-ı ‘aķl ile tedbīre ihtimāl
 Dil şīşesini urmayalum seng-i hāreye

1 hüsn-ı : —B 2 bulup : olup B 5 muvāfaqatında : muvafakatda T 6 bir : bu B / ihtirām idesiz : ikrām idesiz K, ikrām eylesesiz B 10 şi^cr : kıt^ca K 15 Hāzret : —K 19 bıraķup : bıraġup K, B 20 cānibden : taraf-
 dan K 25 hüsn-ı : hüsn ü B

- 1 Hālā bir niçe mü'mîn kimesneler mekâtib irsâl idüp bizi da'vet
itmişler, teğāfûl itmek olmaz ve ta'allûl itmekle nâyire-i istilâ-yı
'adû intifâ bulmaz. Şalâh oldur ki, sen benden muḳaddem ol di-
yāra teveccüh idüp tefahḫuş idesen. Fi'l-vāḳı' ef'âli aḳvâle muvâ-
5 fık görseñ i'lām idesen ben daḥı teveccüh idem.» Müslim-i 'Aḳıl
Ḥazret-i İmāmuñ ḥükm-i şerîfine inkıyād idüp hem ol gün müte-
veccih oldu. Henüz bir menzil ḳaṭ' itmedin Müslimüñ cānib-i ye-
mīninden bir şayyād çıka gelüp, elinde bir şaydı olup fi'l-hāl zebḥ
itdi. Müslim ol ḳazıyyeyi kendüye mübārek görmeyüp, mu'āvedet
10 idüp Ḥazret-i İmāma eyitdi : «Benüm Kûfeye gitmegüm şalāh de-
gül, zîrā bu yolda bu hāle şataşdum.» Ḥazret-i İmām eyitdi : «Ey
Müslim ṭarîḳ-ı rızā-yı Ḥaḳ muḥāṭaradur, ḳabûl iden sālîk olur. Ve
gevher-i maḳşûd girdāb-ı belādudur gāvvaş olan anı alır; ḳuvvet-i
vāhimeñ gālîb ise bir gayr kimesne ta'yīn idelüm.» Müslim gördi
15 ki Ḥazret-i İmāmuñ rızası anuñ gitmegindendir, ziyāde mübālağa
itmeyüp 'arz-ı 'ögr itdi ki : «Yā İmām benüm vehmüm fevt-i mevt-
den degül, ammā andandur ki min ba'd dîdār-ı şerîfünî görmeyüp
maḥrûm ḳalam ve devlet-i mülāzemetünden bî-naşîb gurbetde
ölem.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Ey cemālûñ maṭla'ı ḥürşîd-i iḳbālüm benüm
Gün yüzündendir mübārek muttaşıl fālüm benüm
Devlet-i zevḳ-ı vişālündür benî ḥoş-hāl iden
Bilmezem senden cüdā düşsem n'olur ḥālüm benüm

Ḥazret-i İmām daḥı bu ḥālete giryān olup dirdi ki : Şi'r :

4 teveccüh idüp : varup B / ef'âli aḳvâle : aḳvâl ve if'âline S, aḳvâle-
rini aḳvâllerine Ü, ef'âllerini aḳvâllerine B 5 görseñ : görürseñ B 8 ge-
lüp : geldi Ü 10 eyitdi : itdi T / gitmegüm : gitmem B 11 eyitdi : itdi T
12 ve 13 alır : —S / alır : alır eger B 15 gitmegindedür : gitme-
sinedür B 16 fevt-i : ḥavf-ı Ü, B 18 ḳalam : olam S 23 bilmezem : bil-
mezdüm B 24 ḥālete : hāle B

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey gönül âh eyle kim âh eylemek hengâmıdır
Ey gözüm kan ağla kim kan ağlamak eyyâmıdır
Ayrılır benden bugün hâlüm perîşân eyleyüp
Ol ki göz nûrı gönül maîlûbı cân ârâmıdır
- 5 El-kıssa Müslim-i 'Akıl dîde-i giryân ve dil-i biryânla vedâ^c
idüp, Mekkedden çıkup, Medîneye teveccüh kılp, Hâzret-i İmâm
tehyî'e-i esbâb-ı sefer emrine meşgûl oldu. Rivâyetdür ki, se-
beb-i 'adâvet-i Hüseyn muhâlefet-i şûrî ve ma'nevîdür. Am-
mâ muhâlefet-i ma'nevî iki vechledür; biri ol ki, âgâz-ı hilkat-i
10 mevcûdât ve bidâyet-i icâd-ı mükevvenâtta cemî'i cevâhir-i nûfûs-ı
insânîyye bir def'ada mahlûk olup tedricle tengnây-ı kuvvetden fe-
zâ-yı fîle teveccüh itmişler ve maзмün-ı hadîs-i «El-ervâhu cünü-
dun mücennedetün» (الارواح جنود مجنّدة)¹ muktezâsınca reng-i tenâkür
ve te'arûf dutmışlar. Lâcerem şâbıka-i irtibâf bulup ol mecma'da
15 birbirine qarîb olan ervâh 'âlem-i eşbâhda birbirin buldukda, ara-
larında silsile-i ülfet-i sâbık müteharrik olur ve ba'îd olanlar birbi-
rin gördükde aralarında nefret-i ezeli elbette eşer-i muhâlefet sa-
lur. Herâyîne bu iktizâdandır ol muhâlefet ki, 'Abbüşşems evlâdı
Hâşim ve Ümeyye arasında idi. Ve ol 'adâvet ki 'Abdülmuṭṭalib ve
20 Harb arasında idi ve ol nizâe ki Hâzret-i Resûlullâh ve Ebû Süfvân
arasında idi ve ol küdüret ki 'Alî ve Mu'âviye arasında idi ve ol fitne
ki Hüseyn ve Yezîd arasında idi. Ve muhâlefet-i ma'nevînüñ bir vechi
dahı oldur ki zât-ı pāk-i Vâcibü'l-Vücûd maşdar-ı sıfât-ı celâliyye ve
cemâliyye olup iktizâ-yı zuhûr itdükde, ihtilâf-ı müzâhir lâzım gelüp
25 istifâd-ı nûfûs-ı insânîyye istiḥkâk-ı kahr ü lutf için hikmet mukte-
zâsınca iki kısım olmış, biri müstecmi'i cemî'i fezâyil ve ol ervâh-ı
enbiyâ ve evliyâ ve şüleḥâ ve etkiyâdur; ve biri müstecmi'i cemî'i
rezâyil ve ol ervâh-ı küffâr ve füccâr ü fesâka ve eşrâr ü eşkiyâ-

6 teveccüh kılp: teveccüh kıldı Ü, müteveccih kıldı B 14 dutmışlar: tutmuşlar K, B 17 salur: şalur K, S, Ü, B 21 'Alî: Hâzret-i 'Alî Ü 22 Hüseyn ve Yezîd: Hâzret-i Hüseyn ve Yezîd-i pelîd B 26 cemî'i: —T, —Ü / etkiyâdur: etkiyâ 28 füccâr ü: füccâr ü zaleme ve B

¹ Ruhlar silahlanmış askerlerdir.

- 1 dur. Lācerem bu iki gürüh hemişe muhālefet üzere olup Hāzret-i
Hüseyn bin ‘Alī fırka-ı evvelinden ve Yezîd-i pelîd zümre-i âhîrîn-
den vâkı‘ olmuş. Ve muhālefet-i şurî dahı her cânibden iki vechle-
5 iki vechi var; biri ol ki, çün emr-i hilāfet taşaddî-i ihrām-i şer‘iyye
ve tekeffül-i tenfiz-i umûr-ı ‘örfiyyedür ve iktizâ-yı şıdk ü şalâh
ider, ve Yezîd ki hummâr ü fâcir ü fâsik olup aslâ irtikâb-ı me-
nâhîden ictinâb itmezdi ve ri‘âyet-i nâmûs-ı şer‘at tarîkîn dutmaz-
10 dı. Lācerem gayret-i imâmet ve mesned-i hilāfeti anuñla âlûda revâ
görmedi ve anuñ hilāfetine rızâ virmedi. Ve bir vechi dahı oldur
ki, Hāzret-i İmâm-ı Hâsan mülâhaza-i iktizâ-yı zamân idüp münâ-
za‘asında te’hîr itmegin, ba‘zî kimesne ol şulh şüretin görüp
Mu‘âviyede râyiha-ı isti‘dâd-ı hilāfet istismâm iderken eger Hāz-
15 ret-i Hüseyn dahı Yezîdüñ bey‘atin kabûl itse idi Benî Ümeyyenüñ
da‘vâ-yı hilāfetlerine taşdıķ vâkı‘ olup kaç‘â şek kalmazdı. Lācerem
Hüseyn bin ‘Alī naqd-i hayâtın şarf idüp ol sırr-ı nihânı zuhûra ge-
türdi ve Benî Ümeyyenüñ butlân-ı da‘vâların derece-i vuzûha yetür-
20 di. Ve Yezîdüñ dahı izhâr-ı ‘adâvet kılduğının iki vechi var; biri
ol ki mesned-i hilāfetde karar itdükde Hāzret-i Hüseyni bey‘ate
teklîf idüp, Hāzret-i İmâm imtinâ‘ itdi. Ve bir vechi oldur ki ‘Ab-
dullâh-ı Zübeyrûñ bir cem‘le ‘avreti olup Yezîd anuñ âvâze-i hüsn ü
cemâlin istimâ‘ idüp ‘âşık olmuşdı; envâ‘-ı hilelerle ol ‘avretle ‘Abdul-
lâh-ı Zübeyrûñ arasına müfâraķat salup, talâķ aldurup tezvîcine fur-
şat bulmuşdı. El-kışşa Ebû Musâ Eş‘ârîni irsâl idüp ol ‘avrete tâlib
25 olduķda ve Ebû Musâ bu maşlahat için teveccüh kılduķda tarîķ-ı
teveccühinde Hāzret-i Hüseyn mülâķı olup Hāzret-i İmâm eyitdi :
«Yâ Ebâ Musâ teveccühüñ ne cânibedür?» Cevâb virdi ki : «Yâ
İbn-i Resûlallâh muṭallaka-i İbn-i Zübeyri Yezîd bin Mu‘âviye için
muṭalebet kılmağa ‘azm itmîşem.» Hüseyn eyitdi : «Ey Ebâ Musâ
30 eger ol mestûre Yezîdüñ ‘akdinden imtinâ‘ itse benüm için taleb

6 iktizâ-yı 7 ve : —B 8 dutmazdı : tutmazdı K, Ü, B 10 oldur :
ol Ü, B 12 ol : ol te’hîri K, S, B 13 Hāzret-i Hüseyn : İmâm-ı Hüseyn K
14 Ümeyyenüñ : Ümeyye B 19 hilāfetde : hükümetde Ü, B 22 ‘avratüñ :
‘avratla S, Ü, B 23 salup : şalup K, S, Ü, B 24 Eş‘ârîni : Eş‘ârîyi B 25
tarîķ-i teveccühinde : —B 27 yâ : ey B 29 Hüseyn : Hāzret-i Hüseyn Ü,
B / eyitdi : itdi T 30 ‘akdinden : bey‘atinden Ü

- 1 kıl.» Ebū Mūsā Hüseynün dahı vekāletin kabūl idüp revāne oldu-
da, ‘Abdullāh bin ‘Ömer dahı görüp bu tarıkle sıfārış kıldı. El-
kışsa Ebū Mūsā üç şahşuñ vekīli olup ol hātūnuñ harem-serāyına
5 yetdükde hātūn envā‘ı ıfzāz ve ihtirām itdükden şöıra eyitdi : «Yā
Ebā Mūsā, bu bende-hāneye teşrīf buyurduğunuñuzdan ğaraż ne ola?». Ebū Mūsā eyitdi : «Ey muḥaddere-i zamān ve ey mestūre-i devrān
sen gibi nāzenīne künc-i ‘uzlet ve gūşe-i vahşet bekleyüp oturmak
münāsib görünmez, ba‘zı kimesneler ‘alāka-i tezvīcūne tālīb olmış-
lar, eger ruḥsat var ise ‘arz ideyem.» Ol mestūre eyitdi : «Yā Ebā
10 Mūsā ehl-i sa‘ādet şalāḥından tecāvüz mürī-i şekāvetdür, huşūşā
senūñ şalāḥuñdan, ki mutażammın-ı kemāl-i sa‘ādetdür.» Ebū Mū-
sā eyitdi : «Vişālūne tālīb ve tezvīcūne rāġıb olanlaruñ biri Yezīd
bin Mu‘āviye ve biri Hüseyn bin ‘Alī ve biri ‘Abdullāh bin ‘Ömer ve
biri benem.» Hātūn eyitdi : «Ey Ebā Mūsā ben bir nevcevanam ve
15 sen ki köhen-sāl. Senūñle ḥod benüm münāsebetüm yokdur, sen
bu ğarażdan ferāġat kıl ve bī-ğaraż beyān it ki ol üç şahşdan kan-
sı baña enseb ve elyakdurdur?» Ebū Mūsā eyitdi : «Eger ḥükümet mu-
raduñ ise Yezīdi kabūl it ve eger ḥüsn-i şüret istersen ‘Abdullāh
bin ‘Ömer ittīşāline raġbet kıl ve eger sa‘ādet-i āḥiret temennā kıl-
20 sañ Hüseyn-i ‘Alīnūñ dāmen-i ittīşālin elden bırakma.» Hātūn eyit-
di : «Ḥükümet emr-i zāyıldür ve ḥüsn-i şüret fenāya kābildür; ḥatı-
rum necāt-ı āḥiret ve muşāḥabet-i Zehrāya māyıldür.» Pes bu vechle
ıkrār alup Ebū Mūsā ol hātūnı Hüseyn için ‘akd kıldı ve bu ḥaber
Yezīde yetdükde muḥrik-i ‘adāvet aşı oldu. Şi‘r :

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 25 Çarḥ her fitne kim ister kıla ‘ālemde ‘ayān
Eshel-i vech ile esbābına encām virür
Salup ol fitne bināsınuñ esāsın evvel
Rüzgār ile aña şüret-i itmām virür

4 eyitdi : itdi T / yā : ey S, Ü, B 5 Ebā : Ebū S, Ü, B 7 sen : senūñ
S, B / vahşet : vahdet K, B 8 olmışlar : olmışlardır B 9 eyitdi : itdi
T / yā : ey Ü, B / Ebā : Ebū S, Ü, B 10 sa‘ādet : sa‘ādet senūñ gibi ki-
mesneñuñ Ü 11 eyitdi : itdi T 16 kansı : kankısı K, S, kanġısı B 17 en-
seb ü : ensebdür Ü / elyakdurdur : lāyık S, —Ü 20 eyitdi : itdi T 23 kıldı :
itdi Ü, B 24 Yezīde : Medīneye Ü, B / muḥrik-i : muḥrik-i silsile-i B 25
kıla : ola Ü 27 salup : şalup K, S, Ü, B

Müslim-i 'Aklün Şehâdetin Beyân İder

Rivâyetdür ki, âftâb-ı zulmet-süz-ı âsmân-ı risâlet ve mâhtâb-ı 'alem-
efrûz-ı sipihr-i sa'âdet ya'nî «yücâhidüne fî-sebîli'llâhi»¹ (مجاهدون في سبيل الله)
5 tarîķinüñ muķtedâsı ve «Ve câhidi'l-küffâra» (وجاهد الكفار)²
mu'ârekessinüñ şâhib-livâsı. Şi'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Şâh-ı eyvân-ı risâlet mäh-ı gerdün-ı vefâ
Ma'den-i ihsân u re'fet menba'-ı şıdķ u şafâ
Hâzin-i genc-i şer'at mazhar-ı esrâr-ı dîn
10 Serv-i gülzâr-ı nübüvvet dürr-i dürc-i iştifâ

Buyurmuş : «İnne'l-'abde izâ sebekat lehü menziletün lem-yebluğhâ
bi-'amelihî ibtelâhu'llâhü fî-cesedihi ev fî-mâlihî ev fî-veledihî sümme
şabberahu 'alâ zâlike hattâ yebluğâ menzilehu'lletî sebekat lehü»
(ان العبد اذا سبقت له منزلة لم يبلغها بعمله ابتلاه الله في جسده او في ماله او في ولده ثم صبره على ذلك)
15 ti'dâd-ı fıtrı ile bir derece-i a'la ve bir mertebe-i kuşvâya kâbil ol-
sa, ki ol mertebeyi a'mâl-i şâliha ve ef'âl-i sûtüde ile hâşıl itmek
mümkin olmaya, lâcerem ol bendeyi Vâcibü'l-Vücüd belâlar ile im-
tiḥân idüp yâ emrâz-ı cismânîye mübtelâ kıılır, yâ fevt-i emvâlle
20 aña şabr virüp, ol şabrla müsta'id-i idrâk-i mertebe-i muķadder

1 sekizinci bâb : bâb-ı sâbi' K 2 beyan ider : bildürür Ü 3 ki : ki ol
K, Ü, B / ve : ve ol K, Ü, B / mäh-tâb : mäh T 9 esrâr-ı : envâr-ı S 10 is-
tifâ : Muştafâ Ü 17 ol bendeyi : —B / belâlar : ol bendeyi belâlar B 19 sa-
lur : şalur K, S, Ü, B / mevt-i : fevt-i T / qarârın : ikrârın K, perişân Ü, B
20 virüp ol şabrla : —B

¹ Allah yolunda cihad ederler. (V, 54)

² Kâfirlere savaş aç. (IX, 73)

³ Kul bir mevkîe amelî ile ulaşamazsa Allah ona vücuduna hastalık vererek veya mallarına zarar vererek veya evladını kaybettirerek imtihan eder; sonra bu imtihanlara tahammül ettirir, ta ki hak ettiği yere ulaşsın.

1 kılur. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Her temennâ kılsañ ey 'arif belâdan iste kim
 Her belâ zımnında biñ rāhat muḳarrerdür saña
 İtmek olmaz bî-belâ idrāk-i neyl-i her murād
 Ger belâ çekseñ murād-ı dil müyesserdür saña

5

Fi'l-vāḳı° çün dünyā bādiye-i fenādur ve cemî'e-i aḥvālî bî-baḳādur;
 dünyāda belâ çeken, dünyādan çıḳdukda ḥalāş olduğın idrāk itse
 şükr itmēz mi ve rāhatda olan, terk-i dünyā kıldukda fevt olan rā-
 ḥat te'essüfinüñ 'azābı aña yetmez mi? Hüseyn-i Mañşūr-ı 'Ārifden
 meşhūrdur ki birgün münacā'atında dirdi : «İlāhî ḥaḳıḳatüñ ḥaḳḳı
 içün hıızāne-i belıyyātuñ ebvābını meftūḥ idüp, her belâ var ise
 baña rûzî it ve beni cemî'e-i belāda imtiḥān kıl. Eger ṭarîḳ-ı maḥab-
 betde 'inān-ı irādetümi zerre münḥarif görseñ beni silsile-i aşdi-
 ḳādan ihṛāc idüp, merdūd eyle. Ḥaḳḳā ki eger mıkraẓ-ı riẓāzet birle
 zerre zerre a'zā-yı vücūdumı kaç° itseler, hergiz kemāl-i irādetümde
 noḳşān olmaya ve şüret-i şadāḳatüm taḡayyür bulmaya.» Şî'r :

10

15

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

'Āşık oldur kim cefā tıḡından ikrāḥ itmeye
 Zerre zerre kılsalar a'zāsını āḥ itmeye
 Ḳan içe şabr eyleye her dem fiḡān ü āḥ idüp
 Derd-i 'ıṣḳ-ı yārdan āḡyārî āḡāḥ itmeye

20

Ravḫü'l-Ervāḥdan naḳldür ki bir gün bir 'azîz bir bîmār dervî-
 şüñ 'ıyādetine varüp ve anı envā'-ı belıyyāta giriftār görüp tesliye
 ṭarîḳıyle eyitdi : «Ey dervîş, 'āşık ma'sūḳuñ cefālarına şabr itmese
 da'vā-yı maḥabbetde şadîḳ degül.» Dervîş eyitdi : «Ey'azîz, ḡalaṭ
 didüñ; 'āşık ma'sūḳuñ belālarından zevḳ bulmasa 'āşık degül.» Şî'r :

25

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

'Āşık oldur kim belâ zevḳını idrāk eyleye
 'İṣḳ derdi dem-be-dem göñlin ferāḥ-nāk eyleye

3. rāḥāt: iḥsān B 5 çeksen: çekmek Ü, B 6 fenādur: feña K 7 çe-
 ken: çekmegin K 9 Hüseyn-i: —K 12 belāda: belālarda K, B 13 her-
 giz: kaç°a Ü, B 16 şî'r: nazm K 18 kılsalar: itseler S 23,24 eyitdi: it-
 di T 25 şî'r: nazm K, —Ü

- 1 Ey ‘ârif, ehl-i maḥabbet belāya şabr itmekle sâyir ḥalkdan müm-tâz olurlar ve erbâb-ı vefâ cefāya taḥammül kılmagla ḥarîm-i vi-şâlle ṭarîk-ı maḥremiyyet bulurlar. Şi‘r :

Rubâ‘i - Ahreb

- 5 Da‘vâ-yı maḥabbet itmek âsân olmaz
Cem‘ olmaz eger gönül perîşân olmaz
‘Âşık ğam odına yanmasa şem‘-şifat
Maḥbûl-i ḥarîm-i vaşl-ı cânân olmaz

- ‘Abdullâh-ı Mübârek rivâyet itmiş ki : «Bir gün ‘azîmet-i Ka‘be kılup şahrâda tenhâ yürürken bir tıfl gördüm, ki şem‘-i ruḥsârından
10 âfitâb-ı tâbân nûr alurdu ve ğisû-yı müşk-bârı âfitâba sâye salurdu, müteḥayyir olup didüm : Şi‘r :

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Hızrdur bu tıfl yâ İlyâs yâ âb-ı hayât
Kim yürür tenhâ bulur anı gören ğamdan necât

- İstikbâl idüp selâm virdüm cevâb virdi. Didüm : «Kimsen?» Didi :
15 «Ḥaḳ bendesi.» Didüm : «Ḳandan gelürsen?» Didi : «Ḥaḳdan ge-lürem.» Didüm : «Ḳanda gidersen?» Didi : «Ḥaḳқа giderem.» Di-düm : «Bu şahrâda ne taleb idersen?» Didi : «Ḥaḳ rızâsın.» Di-düm : Tüşe-i râhuñ nedür? Didi : «Taḳvâdur.» Didüm : «Bu bâdi-ye-i ḥûn-ḥârda tenhâ nice tereddüd idersen?» Didi : «Ziyâretine mü-teveccih olduğum benden ğâfil olmaz.» Didüm : «Ey maḥdûm-zâde,
20 egerçi şüretde tıflsın ammâ manîde kâmil görinürsen; âyâ kınsı kıbiledensen?» Didi : «Ey İbn-i Mübârek biz şüretde kūy-ı maḥab-bet belâkeşleriyüz ve ğüşe-i miḥnet müşevveşleriyüz; ya‘nî maẓlûm-lar ve mehmûmlaruz, ğâh istilâ-yı a‘dâdan ḥâtır-ı perîşânımız muẓ-
25 ṭar ve ğâh ğubâr-ı vâdî-i ğurbetden mir‘ât-ı murâdımız mükedder; ammâ ḥaḳîkatde selâṭîn-i memâlik-i ḳurb-ı ḳabûlüz ve sükkân-ı sü-

10 salurdu : şalurdu K, S, Ü, B 11 şi‘r : beyti K, T, —Ü 13 yürür : bu-
dur B 15 Ḥaḳ bendesi : bende-i Hudâ 17 rızâsı : rızâsın B 18 tüşe-i : bu
dem tüşe-i K, S 21 kınsı : kanḳı K, S, kanḡı B 23 İbn-i Mübârek : ‘Ab-
dullâh K 25 ğubâr-ı : —Ü, —B 26 ḳurb-ı ḳabûlüz : ḳurb ü ḳabûlüz B

- 1 rādīkāt-ı maḳām-ı vuşûlüz; bizdendür germiyyet-i hengāme-i maḥ-
şer ve bizdendür ifāze-i intifāc-i zülāl-i Kevşer.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Biz bakā mülkinüñ istiklāl ile sultāniyuz
Ma'nî ile bākīyüz şüretde gerçî fānīyüz

- 5 Bunı diyüp nazarumdan gāyib oldı ve hātırüm müfāraḳatından
gāyetde küdüret buldı. Tavāf-ı Ka'be müyesser olduḳda gördüm ki
ol tıfl bir mecma'da mesāyil-i ḥalāl ü ḥarām naḳl ider. Haḳīḳatin
su'al itdüḳde didiler : «Bu âdem Âl-i 'Abâdur ve nûr-ı dîde-i Muş-
tafâ ve Murtaẓâdur; budur muḳtedâ-yı ehl-i yaḳın, ya'nî 'Alî ibn-i
10 Hüseyin-i Zeynel 'âbidîn.» Pes hıdmet-i şerîfine müşerréf olup, elin
öpüp 'özle eyitdüm : «Yâ İbn-i Resûlallâh ne kim ḳabûl-ı meşā-
yibden ve rıfat-i merâtibden şerḥ itdüñüz, şarîḥ ve şaḥîhdür. Fi'l-
vâḳıc belâ nişâne-i ḳurb ü ḳabûl olmasaydı eḥibbâya naşib olmazdı
ve miḥnet iḳtizâ-yı kemâl bulmasaydı erbâb-ı tãate ihtişâş bulmaz-
15 dı.» Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ḳâbil-i feyz-i belâ şâyeste-i dergâh olur
Hiç şek yok kim belâ maḥşûs-ı ehlu'llâh olur

- Bu şartla ki belâ nişâne-i ḳurb-ı İllâhî ve mücib-i ḥuşûl-ı sa'âdet-i
nâ-mütenâhîdür. Kemâl-i ḳurb ü ḳabûl Ḥazret-i Resûl evlâd ü et-
20 bâ'ında ḥaşr olunmuşdur ve nihāyet-i 'ulüvv-i menzilet anlarda ih-
titām bulmuşdur. Zîrâ zümre-i nev'î benî âdemden. belki cümle-i
maḥlûḳât-ı ehl-i 'âlemden hiç âferîde anlarca belâya sabr itmemiş
ve hiç ferde anlarca âsâr-ı belâ yetmemiş. Ol cümledendür Müs-
lim-i 'Aḳilün ve evlâdınıñ keyfiyyet-i şehâdetleri ve vaḳāyif-i endüh ü
25 miḥnetleri. Encümen-ârâ-yı mecâlis-i miḥnet ü ğam ve çihre ḥırâş-ı
'arâyis-i mâtem bu sürûdla nevḥa bünyâd itmiş ve bu nevḥa ile
şehîdler mâtemin dutmuş ki, Müslim-i 'Aḳil Ḥazret-i İmâmı vedâc

2 beyt : şîr S, Ü, B 7 ḥalāl ü ḥarām : ḥarām ü ḥalāl S, B 8 'Abâdur :
'Abâ B 11 eyitdüm : itdüm T 13 eḥibbâya : enbiyâya Ü 15 beyt : —K,
—Ü şîr S, B 19 kemâl-i : —B / etbâ'ında : etbâ'ına B 24 'Aḳilün : 'Aḳil
B 27 dutmuş : ūtmuş K, B / ki : ki çün K

- 1 idüp, Mekkeden Medîneye geldükde keşret-i muhâlifden ihtirâz idüp, gice ile şehre girüp Hâzret-i Resûlün morçad-i mübâreklerin ziyâret idüp, vedâ itdi ve ol mezâr-ı şerîfden kendü menziline gitdi. El-kışşa, qarâr itmeyüp iki nev-res oğlu var idi; biri Muhammed-nâm sekkiz yaşında letâfet-i hûsnle bir hürşîd-i âlem-tâb ve
5 biri İbrâhîm-nâm yeddi yaşında tarâvet-i ruhsârla bir lâle-i sırâb anları bile alup ve bâkî 'ıyâl ü ctfâlle vedâ kı lup, hem ol gice Kûfe 'azmine revân oldu. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Âh-ı berç-âsâyla bir ebr-i âteş-bârdı
Reh-güzârı eşk-i âlinden kamu gülzârdı
Rehberi göz yaşı kûs-ı rihleti şavt-ı figân
Tûsesi ğarn hem-demi dâğ-ı dil-i efgârdı
Çeşmi pür-hûn eşki gülgün gönlü mahzûn qaddi ham
Guşşadan her gün perîşân her gice bîmârdı
- 15 Bu tarîkle kaç-ı tarîk idüp menâzilde ve merâhilde envâc-ı mek-kâre ve eşnâf-ı şedâyid görüp, gâh zulmet-i dūd-ı âhla 'alâme-i menâzil idüp, 'aciz ü ser-gerdân olmağla ve gâh seyl-âb-ı eşk reh-güzârın dutup mütehayyir kalmağla bir müddetden sonra Kûfeye yetdi, Dâr-ı Muhtâr demekle ma'rûf bir menzile nüzul itdi. Eşraf-ı
20 a'yan-ı Kûfe kudûmından haberdâr olup, gürûh gürûh gelüp ızhâr-ı şevk iderlerdi ve tarîk-ı mü'tava'at gösterüp bey'at alup giderlerdi. El-kışşa cüz'î zamânda on sekkiz biñ mübâriz-i nâmî dâ-yire-i bey'ate girüp dest-i irâdet dâmen-i tevellâsına muhkem itdiler. Müslim-i 'Aķıl ol tâyifenün mir'ât-ı 'amellerinde şûret-i ihlâş
25 müşâhede kı lup, hâtır-ı cem'le Hâzret-i İmâma anlaruñ itâ'at ü inķiyâdların i'lâm idüp, huzûr-ı şerîfin istid'â kıldı. Nu'mân-ı Be-şîr, ki Kûfede Yezîd cânibinden hâkim idi, Müslimün gelüp Hü-seyn için halkdan bey'at aldığın ma'lûm itdükde ehl-i Kûfeyi bir

2 gide 3 idüp : —S 7 bile alup : hem-râh idüp Ü, B / 'ıyâl ü ei-fal Ü 'ıyâlle Ü, B / kı lup : idüp Ü, B 13 çeşmi : çeşm K / eşki : eşk K 17 olmağla : olmağa S / reh-güzârın : reh-güzârdan S / dutup : tutup K, B

- 1 gün cāmî-i Kūfeye cem' idüp, kendü bi'z-zât minbere çıkup nidâ
kıldı ki : «Ey ehl-i Kūfe, bu ma'lûm oldu ki siz Müslim-i 'Aķîli ge-
türüp āġāz-ı fesād itmişsiz; bu hareket münāsip degül. Yezîd hâ-
kim-i kâhhâr ve melik-i cebbârdur, bu ahvâle ittîlâ⁵ buldukda size
5 siyâset lâzım gelür ve ġazab müteveccih olur.» Gördi ki mücerred
tehdîdle ol fitne teskîn bulmaz ve naşîhatle işlâh-pezîr olmaz. Ye-
zîdüñ Kūfede olan muhlîşleri misl-i 'Abdullâh bin Müslim-i Bâhilî
ve 'Ammâr bin Velîd ve 'Ömer bin Sa'd, Yezîde şüret-i hâl ittîlâ-
kıyla vâķr'ayı 'arz itdiler bu maзмünla ki : «Şebbâz-ı şikâr-endâz-ı
10 nişîmen-i 'izz ü 'alâ Hüseyn bin 'Aliyy-i Murtażâ feth-i memâlik he-
vâsiyla âşiyânesinden pervâz idüp ibtidâ-yı 'azminde şehper-i nuş-
rat-sâyesin diyâr-ı Kūfeye bırakmışdur. Ve ol ser-çeşme-i tûfân-ı
celâdetden bir cüybâr-ı belâ cânib-i 'Irâķa aķmışdur. Eger vaķtle
bu emre tedârük olunmasa ve vaķtle bu derde devâ bulunmasa mü-
15 rûrula ser-rişte-i tedbîr-i umûr elden gider ve bu diyârüñ tamâmî-i
cşrâf ü a'yânı aña teveccüh ider. Eger Kūfeye ihtiyâcün var ise
bir vâlî-i şâhib-siyâset irsâl it.» Yezîd-i pelîd bu ahbâr-ı melâlet-
âşâra ittîlâ⁶ buldukda ve bu şüret-i ahvâle muttâlî⁷ oldukda teveh-
hüm-i zevâl-ı ni'met dil-i bî-ķarârınuñ ķarârın alup ve havf-i izâle-i
20 devlet ol bî-sebâtı iztirâba salup diķķat-i tamâmla mülkinüñ nizâ-
mına müteveccih oldu ve hem ol sâ'at töhmet-i taķşîrle Velîd bin
'Utbeyi Medîne eyâletinden 'azl idüp yerine İbnü'l-Eşdaķı nasb
kıldı ve Kūfc huşuşında a'zam-ı a'yân-ı devlet ve aķdem-i erkân-ı
haşmeti olan Serhûn nâm vezîrle müşâveret kıldukda Serhûn eyit-
25 di : «Ey hâlîfe, eger murâduñ ise bu fesād ref' olmak ve bu nâ-
yire-i fitne intifâ bulmak Nu'mân-ı Beşîri, ki bir pîr-i haķîrdür,
Kūfeden 'azl idüp yerine Başra hâkimi olan 'Ubeydullâh-ı Ziyâdı
naşb kıl ki ol emr-i emâretde nâdirdür ve def'-i her-fesâda ķâdir-
dür.» Şî'r :

5 gördi ki : çün Ü 6 olmaz : olmazdı Ü 8 hâl : —S, —Ü 8 şüret-i hâl
ittifâķıyla : şüret-i ittifâķla B / ittifâķıyla : —Ü 12 bırakmışdur : bırakmış B
14 olunmasa : olunmazsa B / ne vaķtle : —Ü / bulunmasa : bulunmazsa B 15
ser-rişte-i : —Ü / umûr : —K, —S 20 salup : şalup K, S, Ü, B / nizâmina :
encâmina Ü 23 kıldı : eyledi K, itdi B / devlet : bî-devlet B 24 haşmeti :
nâ-haşmeti B / eyitdi : itdi T 25 bu fesād : —K / ref' olmak : def' kılma K
28 kıl ki : itdükte B / nâdirdür : nâdir Ü, B

Hâr-ı dîvâr-ı riyâz-ı mülk ü millet hıfz için
Nevk-i tîg-ı âbdâr-ı hâkim-i hün-rîz olur
Hükûm mîkdârınca hâkimde siyâset hem gerek
Nişe kim ifrâı her fî'lün fesâd-engîz olur

- 5 Yezîd Serhûnuñ şalâhın kabûl idüp 'Ubeydullâh-ı Ziyâda bir nâ-
me yazdurdı bu maẓmûnla ki : «Hâliyâ elsine-i ehîbbâ-yı şâdık ve
efvâh-ı eviddâ-yı müşfikden bu müstefâd olındı ki; Hüseyn bin
'Alî benüm, ki halîfe-i zamânâm, bey'atümden inhîrâf idüp, etrâf
ü cevânibe nâmeler gönderüp halkı kendüye da'vet imekdedür.
- 10 Huşûşâ Başra ehline ve Kûfe halkına andan nüvâzîş-nâmeler gelüp,
anlardan aña mekâtib ve merâsil gitmekdedür. İmdi sen ki 'Ubey-
dullâh-ı Ziyâdsen, mişâl-i vâcibü'l-ımtîşâlüm vârid olduĸda ve mek-
tûbı ve maẓmûnı vuzûh bulduĸda gerekdür ki bu emri nefsi Baş-
rada tefahhuş idüp bu fitneye bâ'îş olanları buldurup def' ü ref'
- 15 itdüĸden şoñra kendü cânibüñden bir mu'temed kimesne Başrada
nâyib idüp bi'z-zât Kûfe diyârına teveccüh kılasan ve ol diyârün
dahı eyâlet ve hükûmetin kendüne muķarrer bilesen ve zabt ü rab-
tında mücedded olasen. Ve bilmiş ol ki benüm hân-ı iltifâtumdan
nevâle-i îhsâna ol vaķt istiħkâķ bulursen ve hîzâne-i merķametüm-
- 20 den teşrîf-i istihsâna ol den müstaħikķ olursen ki mi'mâr-ı firâse-
tün seng-i hîrâsetden etrâf-ı 'Irâķa bir hîşâr-ı müstaħkem çeküp
ve tereddüd-i a'dâ rehğüzârına seng-rîze-i tedbîr ü tedârük töküp
fursat virmeyesen, ki Hüseyn bin 'Alîñün min-ba'd nesîm-i taşav-
vurı ol gülzâra güzâr ide ve ol buķ'a ehlerinden aña mütevâtir-i ru-
- 25 sül ü resâyi! gide. Ve anda olan muķibb ü muķlişleri buldurup
def' ü ref' idüp 'inâyetüme ümmîd-vâr olasen.» Yezîd'ün mektûbı
'Ubeydullâha irişdüĸde ittîfâķa hem ol zamânda Hâzret-i Hüse-
yññ Selmân nâm bir memlûķı mektûblar getürüp ba'zî kimes-

5 Yezîd : Yezîd-i pelîd Ü 6 hâliyâ : hâlâ K, B / elsine-i : —Ü 8 be-
nüm : ben K / ki : gibi B / zamânâm bey'atümden : zamânun bey'atinden B
9 gönderüp : yazup Ü 10 ehline : ehlerinden K, T / halkına : halkından K, T /
andan : aña K 11 gitmekdedür : irsâl olup Ü 12 imtişâlüm : imtişâl
Ü, B / mektûb ve maẓmûnı : maẓmûn ve mektûbı K 15 Başrada : —Ü 17
bilesen : bilüp T, S 22 töküp : döküp K, S, Ü, B 27 'Ubeydullâh : —Ü,
'Ubeydullâh-ı Ziyâda B / ittîfâķa : —Ü / zamânda : sa'ât Ü 28 memlûķı :
memlûķı olup S, Ü, B

- 1 neleri tarîk-ı haḡḡa irşād itmek iştigālinde idi. ‘Ubeydullāh-ı Ziyād
vāḡıf olup ve ba‘zî müslümānları daḡı anuñla müttehem kı lup ḡatlı
itdükden ṡoñra yirine ḡarındaṡın ta‘yîn idüp, Kûfe cānibine re-
vān oldu ve kemāl-i ihtimāmla ‘Irāḡ ḡıfzına teveccüh kıldı. Ba‘zî
5 tevāriḡde bu meṡtûrdur ki : Ol müfsid Kûfe ḡurbına yetdükde ta-
ḡammûl itdi; tā giceden iki sâ‘at ötdi pes taḡyîr-i ṡûret kı lup, ba-
ṡına bir ‘imāme-i miskîn sarup, Hāṡimiler gibi ṡaylesān bıraḡup ni-
ḡābia revān oldu. Eṡrāf ü a‘yān-ı Kûfeden mutaraṡṡıd-ı ḡudûm-ı
10 ḡazret-i ‘İmām olup intizār çekenler ol vaṡ‘ ü veḡārla anı ḡüseyn
bin ‘Alî taṡavvur kı lup istiḡbāl idüp rikāb-i ḡümāyûmına yüz sürüp
dirlerdi : ṡi‘r :

Meṡ‘ûlû Meṡâ‘ilû Meṡâ‘ilû Fe‘ûlûn

- El-minnetü li’llāh ki murād oldu müyesser
ṡād eyledi ‘āṡıḡlarını vaṡl ile dilber
Tebdîl olınup rûz-ı viṡāle ṡeb-i hicrān
15 ḡûrṡîd ḡıḡup eyledi āṡāḡı mûnevver

- Ve öñine düṡüp nihāyet-i ta‘zîm ü takrîmle dārü’l-emāreye yetdük-
de Nu‘mān-ı Beṡîr vehm idüp, dārü’l-emāre dervāzesin baḡlayup,
üzerine ḡıḡup āvāz yetürdi ki : «Ey nuṡṡe-i Resûlullāh bu fitneye
bāiṡ olma ve taṡavvur kıлма ki bu mülki Yezîd senüñ taṡarru-
20 fuñda ḡoyup ta‘allûl kıla. Ne revā bir zaḡmete irtikāb itmek ki
aḡreb-i zamānda ṡayî‘ ola.» ṡi‘r :

Fe‘ilâtûn Meṡâ‘ilûn Fe‘ilûn

- ‘Āḡıl oldur ki itdüḡi ‘amelûñ
Fıkr ide ibtidāda encāmın
Ol degûl kim te‘emmûl eylemeyüp
25 ḡıḡüre ḡaflet ile eyyāmın

«Ḥālā ṡalāḡ oldur ki bu gice bir ḡayr menzilde ārām dutup isti-
raḡat kılasan, ṡabāḡ olduḡda ne kim ṡalāḡ ise ‘amel olına.» Ehl-i

‘ 4 kıldı : oldu Ü 5 taḡammûl : tevāḡḡuf B 6 ötdi : geḡdi S, oldu B /
taḡyîr-i : taḡyîr-i libās-ı K 7 sarup : ṡarup K, S, B 8 revān : revāne S, Ü.
B / oldu : olup Ü 10 kı lup : idüp Ü 11 dirlerdi : eyitdiler Ü 21 ṡi‘r :
beyt Ü 24 ol : bu K, Ü, B 26 dutup : ṡutup K, S, B

- 1 Kûfe Nu'mân-ı Beşîre ta'n idüp tehdîd iderlerdi ki : «Ey bed-baht, bu Hüseyn bin 'Alîyy-i Murtażâ ve nağd-i ber-güzide-i Muştâfâdur, dârû'l-emâre duhûlinden men' itme ve tarîk-ı muhâlefet ve mu'ânedet dutma.» Müslim-i 'Aķıl ol mecma'da idi, hâķîkat-i hâl ma'lûm
- 5 idüp nidâ kıldı ki : «Ey kavm bu şahş Hüseyn bin 'Alî degül; meftûnı olmañ, hîlesine i'timâd kılmañ.» 'Ubeydullâh-ı Ziyâd hücûm-ı 'âmdan ihtirâz idüp, çihre-i nâ-pâkinden niķâb alup kendûsin izhâr itdükde Nu'mân-ı Beşîr andan vâķıf olup, dervâze-i kaşrı açup, 'Ubeydullâh-ı Ziyâd kaşra girüp, sâyir ehl-i Kûfe nevmîd olup müteferriķ
- 10 oldılar ve gürûh gürûh menzillerine teveccüh kıldılar. Şubh-dem ki şadâ-yı kûs-ı nevbet-i selâtin-i zâlim-pîşe dîde-i sükkân-ı serâ-perde-i râhatdan hûb-ı gaflet aldı ve zemzeme-i füssâķ-ı şabûhî-keş dı-mâğ-ı erbâb-ı lehve dağdağ-ı tereddüd-i fesâd saldı. 'Ubeydullâh-ı Ziyâd istiklâlle mesned-i hükûmetde karar dutup ve a'yan ü eş-
- 15 râf-ı Kûfeye tevķî-i hükûmet ü eyâletin ibraz idüp gâh mevâ'id-i eşfâķ u eltâfla cebbâr-ı kesri ķulûb oldu ve gâh va'îd-i tehdîdle anları siyâsetden haberdâr kıldı. Müslim-i 'Aķıl bu hâletden haberdâr olduķda hâtır-ı şerîfine vehm müstevlî olup Dâr-ı Muhtârdan çıkup Hânî bin 'Urve menziline gelüp eyitdi : «Ey Hânî ben bu mülk-
- 20 de ğaribem ve senden ğayra i'timâd itmezem ve hâlâ bu ahvâlûn ser-encâmı ma'lûm olana dek baña senûn menzilûnde olmaķ münâsibdür.» Hânî bin 'Urve mübâhatler kılup, ol Hâzrete kendü serâyında münâsib menzil ta'yn idüp ve ol şerefden efser-i 'izz ü i'tibârı âsmâna yetdi. Hem ol dâyre-i bey'atinde olan muhlişler mü-
- 25 lâzemetinde tereddüd iderlerdi ve hıdmetine gelüp giderlerdi amma 'Ubeydullâh-ı Ziyad, ol müdbir-i pür-fesâd, şâm ü şehir Müslimûn tecessüs ü tefahhuşında olup, bir ğün Mufađđal-nâm bir memlûķına eyitdi : «Ey Mufađđal Müslimûn bu şehirde olup Hüseyn için halkdan bey'at alduğın taķķıķ itmişem, ammâ bilmezem
- 30 ķandadur. Eger tecessüs idüp ma'lûm idecek olsañ seni mâlumdan âzâd iderem. Belki envâ-i eltâfla daħı ber-murâd iderem.» Mufađđal-ı bî-devlet ol hadîşi ķabûl idüp tecessüs iderken, bir ğün câ-

2 Hüseyn: Hâzret-i Hüseyn S / Murtażâ: Murtażâdur Ü 4 dutma: tutma K, B 10 menzillerine: kendü menzillerine Ü, B 11 selâtin: —K 13 saldı: şaldı K, S, Ü, B 14 dutup: tutup K, B 15 eyâletin: eyâletini B 20 ğayra: ğayrıya B 21 menzilûnde: menziline B 22 kılup: idüp K 24 hem: aña hem Ü 26 ol: —B 27 bir: —Ü, —B 28 eyitdi: itdi T / şehirde: diyârda K / olup: gelüp K 32 hadîşi: hıdmeti B

- 1 mi'i Kûtede bir pākize-şüret mü'min görüp, hâtırında cezm itdi
ki bu Müslimün müte'allıkâtından olacaktır. Huzûrına gelüp eyit-
di : «Ey mü'min-i pāk-sîret ben mu'tekıd-ı Hüseynem ve biñ akçe
5 ki kıadadur; bir lutf it anı ben fakıre göster.» Şi'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Gerdenümden kerem it silsile-i kaydı götür
İltifât eyle beni menzil-i maşşûda yetür

- Ol mü'min eyitdi : «Ey 'azîz, bunca halk arasında ne bildün ki ben
şî'a-i Hüseynem?» Mufadđal eyitdi : «Hüs-n-i hışâlün ve lutf-ı e'fâlün
10 şehâdet virdi.» Ol mü'min-i dil-gâfil anuñ qavline taşdıq idüp eyit-
di : «Ey 'arif, ğalat itmedün; ben ol tayıfedenem ve baña Müslim-i
'Avsece dirler.» Beyt :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

Ey besâ şıdk kim zarar yetürür
Kâyile miñnet ü belâ getirür

- 15 El-kıssa Müslim bin 'Avsece ol mel'unı alup Müslim-i 'Akilün hıd-
metine getürdi ve hâd-i tevfiq olup menzil-i maşşûdına yetürdi. Mu-
fađđal Müslimün dîdârına mübâhât kılup, elin öpüp, nezrin mülâ-
zımlara teslîm idüp, muşhaf getürüp kâsem yâd idüp, bey'at alup
andan çıkkıñda 'Ubeydullâh-ı Ziyâd ahvâlden vâkıf itdi.» 'Ubeydul-
20 lâh-ı Ziyâd ol vâkı'adan mu'ttalî' oluñda fi'l-hâl mecma'-ı 'âm
idüp, ol mecma'da Esmâ-yı Hâriceden ve Muhammed-i Eş'asdan
Hânî bin 'Urvenün ahvâlin istifsâr idüp eyitdi : «Ol kıadadur ki
görinmez.» Didiler «Yâ emîr, ol bî-huzûrdur.» İbn-i Ziyâd eyitdi :
«Ol bî-huzûr degül, ammâ işitdüm ki bir mâni'i var; ne kadar
25 mâni'i var ise bir zamân bu meclise gelmek olur.» Hânî bin 'Ur-
ve'ye haber gönderüp 'Ubeydullâh Ziyâduñ şevkân izhâr idüp hu-

1 mü'min : —K 2 eyitdi : itdi T 5 bir şi'r : lutf idüp ana baña gös-
ter Ü / şi'r : nazım K 8,9 eyitdi : itdi T 9 şi'a-i : muhibb-i K 10 dil-gâfil :
sâde-dil-i ğâfil B / idüp : virüp S, B 12 beyt : şi'r : S, B 16 maşşûdına :
maşşûda Ü, B 18 idüp : itdi Ü, B 19 itdi : idüp Ü 20 vâkı'adan : ah-
vâlden S, vâkı'aya B 23 eyitdi : itdi T 25 bir : bir az B / olur : olmaz
mı Ü, B

- 1 zûrın lâzım itdiler. Hânî bir ‘Urve ‘azîmet-i mülâkât idüp menzi-
linden çıkup kaşr-ı emâreye yetdükde aşhâbına eyitdi : «Ey ‘azîz-
ler, bu gün bu kaşrdan benüm gönlüme bir vehm müstevlî olup,
‘aceb ki bu gün bu kaşrdan baña bir zarar irişmeye.» Aşhâb ü ah-
5 bâb aña tesellî verüp eyitdiler : «Hâtır tesellî it n’olacaqdur?» Hânî
bin ‘Urve kazâyâ rızâ virüp ve dâyire-i teslîm ü tefvîze girüp, mec-
lise kadem basup, selâm verdükde İbn-i Ziyâd anuñ selâmın kinâye
ile alup aña şüret-i gâzap gösterdi. Hânî eyitdi : «Ey emîr, ne
vâkı‘ oldı?» İbn-i Ziyâd eyitdi : «Ne vâkı‘a bundan ziyâd ola ki Müs-
10 lim bin ‘Aklî menzilünde pinhân idüp, zamân zamân halkı bey‘ate
teklîf kılup, mülk ahvâlin perîşân idersen.» Hânî inkâr itdi. ‘Ubey-
dullâh, Mufadđalı hâzır idüp aña inficâl virdi. Hânî gördi ki in-
kâra mecâl yok, mu‘terif olup ‘özrle eyitdi : «Ey emîr, haqqâ ki
anı ben ihtiyârumla getürmedüm; kendü istilâ-yı şevketüñüzden
15 mütevehhim olmağın benüm menzilüme penâh getürüp, baña dağı
anuñ men‘inden hayâ mâni‘ oldı. İmdi, çün benüm menzilümde
anuñ olduğna rıza-yı şerîfüñüz yoqdur müraca‘at itdükde ihrâc
ideyem.» ‘Ubeydullâh eyitdi : «Heyhât, heyhât, sen Müslimi getürüp
teslîm itmeyince gitmegün mümkün degül.» Hânî eyitdi : «Bu hergiz
20 müyesser olmaz ve şüret bulmaz ki ben Müslimi saña teslîm idem.»
‘Ubeydullâha gâzab müstevlî olup anuñ habsine emr itdi. Es-
mâ-yı Hârice feryâda geldi ki : «Ey gaddâr-ı nâ-bekâr ve ey bed-‘ahd-i
cefâ-kâr, biz bu derdmendi bir ‘ahdle ve şartla meclisüñe getürdük,
hâlâ bu ne ‘ameldür?» ‘Ubeydullâhuñ gâzabı ziyâde olup Esmâ-yı
25 Hâriciye İzâlar itdürüp buyurdı ki : «Hânî bin ‘Urve’nüñ bedeni
za‘îfin ‘uryân itdiler ve biş yüz tâziyâne urup ırkâbına çekdiler. Ve
Hânî bin ‘Urve seksen dokuz yaşında bir pîr idi, şöhet-i Resû-
lullâha müşerref olmış mu‘temed-i şâhib-tevkîr idi. Huzzâr-ı meclis
istişfâ‘ idüp anı indürdiler. Yir yüzine düşdükde rahmete vaşıl ol-
30 dı. Şîr :

2 eyitdi : itdi T 3 benüm gönlüme : baña bir S / olup : oldı Ü, B 5
eyitdiler : itdiler T 4 ü ahhâb : —K 7 basup : başup K, S, Ü, B 8,9 eyit-
di : itdi T / ziyâd : ziyâde K, B / ola : olacaqdur K / Müslim bin : Müslim-i
Ü, B 11 idersen : kılursen Ü 15 ihtiyârumla : ihtiyârla S, B 18 eyitdi :
itdi T 19 gitmegün : gitmeñ Ü, B / degül : olmaz Ü / eyitdi : itdi T 20
ve şüret bulmaz : —B 21 idem : ideyem K 24 ‘Ubeydullâhuñ : ‘Ubeydul-
lâh-ı Ziyâduñ B 27 dokuz : tokuz K, S, Ü, B 28 -tevkîr : -tevfîr K, S 30
şîr : nazm K

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kıldı cellâd-ı felek hün-rîzlik bünyâdını
İtdi zâhir devr-i zâlim âdet-i mu'tâdını
Bâğbân-ı dehr açup hün-ı ciger ser-çeşmesin
Kan ile sırâb kıldı gülşen-i bîdâdını

- 5 Bu haber Müslim-i 'Aķile irişdükde ol Hâzret iki oğlın Şüreyh Kâdî evine gönderüp, kendü isti'dâd-ı harble müheyyâ olup dâyre-i bey'atinde olan yek-cihetlere nidâ itdürdi ki : «Ey tarîķ-ı mesa'âdetde merdâneem diyen sa'âdetmendler ve ey meydân-ı mücâhedetde ser-bâzlık da'vâsın kılan ser-bülendler; bi'smi'llâh, bugün izhâr-ı
- 10 'akîdet gûnidür ve bu dem işbât-ı celâdet demidür.» Rivâyetdür ki fi'l-hâl igirmi biñ mîkdârı sipâh-ı hün-hâr ve mübâriz-i hançer-güzâr isti'dâd-ı rezmle Müslim huzûrında kaşr-ı emâreye müteveccih oldılar ve ol kaşr-ı refî'ü'l-bünyânı nig'in-i hâtem gibi ihâfâ kıldılar. 'Ubeydullâh-ı Ziyâd ol hâle vâķıf olup, kendü kaşr içinde kalup sayir
- 15 'askere Muḥammed-i Kesîri ser-'asker idüp, ruḥşat-ı muķâtele ve muḥârebe virdi. İki cânibden nîrân-ı muḥârebe işti'âl bulup ve hengâme-i rezm germ olup; Şi'r :

Fe'ilâtün Meḫâ'ilün Fe'ilün

- Efser-i râyet oldı gerdûn-sây
Çıkdı çarḫ-ı berîne nâle-i nây
- 20 Kûs feryâdı oldı 'âlem-gîr
Müjde-i merg virdi şavt-i nefir
Ḳomayup yirde na'l-i raḫş defîn
'Arşa-i maḫşer oldı rûy-ı zemîn
- 25 Pes ki toprağa çarḫ-ı kec-reftâr
Ḥalkuñ âb-ı hayâtın itdi nişâr
İçüp eczâ-yı ḥâk âb-ı hayât
Dirilüp oldı kâbil-i harekât
Yir yüzinden ḳopup sühâ-mânend
Eyledi meyl-i âsumân-ı bülend

6 'olup : oldı Ü 7 itdürdi : iderdi S, B 8 merdâneem : merdâneym B
11 igirmi : yigirmi K, S, Ü, B 12 rezmle : harble K 13 bünyânı : beliy-
yâtı S 17 olup : oldı B / şî'r : meşnevî K, S, B, —Ü 22 ḳomayup : ḳon-
mayup S / yirde : perde K, S

- 1 Zulemât itdi rezmgâhı ğubâr
Rûz-ı rezm oldı gerdden şeb-i târ
Ol şeb-i târa şem°-i bezm-efrûz
Oldı nevk-i sinân-ı °âlem-sûz
- 5 Ol ma°reke-i pür-şûr ve mehleke-i pür-fütûra nev-bâve-i ğülzâr-ı
Benî Halîl ya°nî eşca°-ı şanâdîd-i °Arab Müslim bin °Akîl semend-i
kûh-temkîn-i berķ-seyrle cev lâna gelüp ve bir eline ef°i remh-i
hûn-hâr ve bir eline ejdehâ-yı tîĝ-i şâîķa-kirdâr alup, her ħamlede
10 bir cümleye zehr-i fenâ içürürdi ve her na°ra ile bir ğürûhuñ tıyûr-ı
ervâhın âşiyân-ı bedenden uçururdi. Şîr :

Mefâîlün Mefâîlün Fe°ûlün

- Dönerdi geh yemîn ü geh yesâra
Salurdi lerze ħaşm-ı bî-ķarâra
Demâdem rezm bâzârın ħıluþ tîz
Tökerdi ķan ķalardı tîĝ-i hûn-rîz
15 Ururdi Ħayder-i Kerrârdan dem
Anuñ rezminde bir zâl idi Rüstem

- °Ubeydullâh-ı Ziyâd, ki ķaşrdan ma°reke-i meşâfa nezzâre ħıluþurdi ve
Müslim-i °Akîlün keyfiyyet-i şecâ°atin bilürdi, kendü leşkerin maĝ-
lûb ve Müslim leşkerin ğâlib ğörüp ħuzûrında olan rü°esâ-yı Kûfeye
20 ħükm itdi ki ehl-i Kûfeye tehdîd ideler. Pes Keşîr bin Şihâb ve
Muĥammed bin Eş°as ve Şimr-i Zılceşen ğibi bed-baĥtlar nidâ
yetürdiler ki : «Ey ehl-i Kûfe, budur Şâmdan leşker-i bî-ķisâb, bu
cânibe teveccûh itmişdür belki ħavâlî-i şehre yetmişdür. Vaķtdür
ki cemî°-i ehl ü °yâlûñüz esîr ola ve cümle-i mâl ü menâlûñüz
25 noķşan-ı ğâret bula. Kendûñûze raĥm idûñ ve fursat var iken her
birinüz bir cânibe ğidûñ.» Şîr :

5 -fütûra : -fütûrda K, Ü, -fütûr B / nev-bâve-i : nev-bahâr-ı K 9 içürürdi :
içürdi T / na°ra ile : na°rada B 10 uçururdi : uçurdi T 12 salurdi : şalur-
dı K, S, Ü, B 13 bâzârın : meydânın K / ħıluþ : idüp S, Ü, B 14 tökerdi :
dökerdi K, S, Ü, B / ķalardı : ķekerdi B 19 leşkerin : °askerin S 20 ideler :
iderler B 22 budur : bugûn K, bu dem B 23 itmişdür : itmişler S, itmiş-
lerdür B 25 idûñ : idûñüz B 26 ğidûñ : ğidûñüz B / şîr : —S, beyt Ü

Fecilâtün Fecilâtün Fecilâtün Fecilün

Ra'd ü berķ ile bu şahrāya teveccüh kılmış
Merg bārānını yağdırmağa bir tîre şehāb
Çopuñ ey ğam-zedeler seyl güzër-ġahından
Gitmeden suya ferāġat evi mānend-i ħabāb

- 5 Ehl-i Kûfe ki zâtlarında sebât-ı itikād yokdı, bu hikāyetden mütevehhim olup gürüh gürüh hezîmete teveccüh kıldılar ve Pervîn gibi cem' iken Benātu'n-Na'ş gibi müteferriķ oldılar. El-kışşa, âfi-tâb ġurûb idene dek igirmi biñ mübārizden otuz nefer qaldı ve an-lar dañı Müslim namāza meşġul olduķda gidüp, Müslim tenhā qalup müteħayyir oldu. Cismi ālet-i ħarbden āzürde ve ħālî endüh-ı ġurbetden efsürde, ıztırābla şehirden çıkmak kaşdına tereddüd ider-ken Sa'îd bin Aġnef ol Ĥazrete uğrayup eyitdi : «Ey seyyid, ihtiyā eyle ki ebvāb-ı şehre serhengler ta'ÿin olınup senüñ kaşduñdadurlar.» Müslim eyitdi : «Maşlahat nedür?» Sa'îd eyitdi : Be-nümle ġel.» Müslim mütāba'at kılpup Sa'îd, Müslimi Muħammed-i Keşîr menziline getürüp i'läm itdüķde Muħammed-i Keşîr çıkpup, minnet-i tamāmla i'zāz ü ihtirām idüp Müslim-i 'Aķîl'i evinde pin-ĥān eyledi. Ol gice gidüp şubĥ-dem ki mi'mār-ı serāy-ı āferîniş kaşr-ı lâciverd-fāmı zer-endüd itdi ve ĥanġer-i şu'a'-ı ĥürşîdle şebistānlar
- 20 şem'inüñ rişte-i ĥayātına va'de yetdi. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Perde-i setri nesîm-i şubĥ berbād eyledi
Fitnevi bîdār idüp bîdādı bünyād eyledi

- «Ubeydullāh-ı Ziyād ġammāzlardan ve cāsûslardan ol aĥvālî ma'fûm idüp, Muħammed-i Keşîr meclise geldüķde eyitdi : «Ey Muħammed-i Keşîr, Müslim senüñ menziliñdedür, getürmez iseñ saña siyâset ide-

3 ġopuñ : ġoyuñ Ü, B 4 gitmeden : gitmedin Ü / suya : şuya K, S, Ü, B 5 yokdı : yoġdı K, S, B 6 hezîmete : azîmete Ü, B 8 idene : olana K, S, Ü, B / igirmi : yigirmi K, S, Ü, B 11 ġurbetden : ġurbetde K, S 12,14 eyitdi : itdi T 17 ihtirām idüp : ihtirāmla B 18 eyitdi : itdi Ü, B 24 meclise : meclisine S / geldüķde : getürüp B 25 Müslim : —B / getürmez : Müslimi getürmez B

- 1 rem.» Muḥammed-i Keşîr şāhib-i şevket kimesne idi, keşret-i kabâyiline itimād idüp cevāb virdi ki : «Ey İbn-i Ziyād ben daḥı Hānī bin ‘Urve degülem ki baña ḥükmün cārī ola.» Bu sözde iken şadā-yı nāy-ı rezmi ve ḥurūş-ı kūs-ı ḥarbi ‘āleme gavgā bırakdı.
- 5 ‘Ubeydullāh-ı Ziyād eyitdi : «Bu ne gavgādur?» Didiler : «Ey emîr, Muḥammed-i Keşîrün aqvāmı müsellaḥ olup on biñ mîkdārı mübāriz kaşr-ı emāreye müteveccih oldılar ve cidāl ü kıtāle ‘azîmet kıldılar.» ‘Ubeydullāh-ı Ziyād ol fitneden vehm idüp, Muḥammed-i Keşîrün oğlın yanında muḥāfaẓa kılup kendüye ruḥşat virdi ki çıkup
- 10 kavmine teskîn vire. Muḥammed-i Keşîr kaşrdan çıkup, kavmine teskîn virüp menziline geldükde Süleymān Şurad-ı Ḥuzā‘î ve Muḥtār bin Ebū ‘Ubeyde ve Rifā‘a bin ‘Azib ḥāzır olup eyitdiler : «Ey azîz, ittifākla cehd it ki yarın oğluñı bu zālīm kıyındın kırtaralum ve Müslimi alup, kendü kabîlemüze gidüp, bir ‘azîm leşker cem‘ idüp Ḥüseyn bin ‘Alî mülāzemetine varalum.» Muḥammed-i Keşîr aqvāmıyla bu maşlaḥatda karar virmiş iken ittifāk cānib-i Şāmdan ‘Amir bin Tufeyl, ki ‘Ubeydullāh-ı Ziyād mu‘āvenetine muḥarrer olup gelürdi, ol zamānda on biñ mübārizle yetüp ‘Ubeydullāh-ı Ziyād ol leşker kuvvetiyle mağrūr olup Muḥammed-i Keşîrün
- 20 ihzārına emr itdi. Muḥammed-i Keşîr daḥı otuz biñ mîkdārı leşker kavmindan ḥāzır idüp kaşr-ı emāreye müteveccih oldı. Ammā leşkerin daşrada kıyup, kendü tenhā kaşra girüp ‘Ubeydullāh ile mülākāt itdi. ‘Ubeydullāh-ı Ziyād eyitdi : «Ey Muḥammed, Müslim-i ‘Aḳl’i sever misen, yā kendü cānuñı?» Muḥammed eyitdi : «Ey İbn-i Ziyād, Müslimün cānı Allāh ḥıfzındadır ve benüm cānum otuz biñ mübāriz ḥişārında.» ‘Ubeydullāh-ı Ziyād anuñ sözinden ğāzabnāk olup bir devātla urup nüşḥa-i ser-nüvişt-i taḳdîr olan cebîn-i mübārekin mecrūḥ itdi. Muḥammed-i Keşîr daḥı bî-maḥābā tîĝ-i ābdār çeküp ‘Ubeydullāh-ı Ziyāda ḥavāle kıldukda a‘yān-ı Kûfe araya girüp, bir nevbet ḥāyil oldılar; ikinci kerre tîĝ ḥavāle kıldukda ‘Ubeydullāh firār idüp, mülāzımlarından birin helāk itmegin ‘Ubeydullāh-ı

2 daḥı : —B 5 eyitdi : itdi T / ne gavgādur : gavgā nedür Ü 6 biñ : nefer B 8 vehm : tevehhüm B 10 kaşrdan : —Ü / Şard-ı : —B 12 eyitdiler : itdiler T 11 virüp : vire K 15 bin ‘Alî : —K 16 virmiş : tutmuş B 17 Tufeyl : Tufeylî K, T, S, Ü 22 daşrada : taşrada K, S, B / ile 23 Ziyād : —Ü / eyitdi : itdi T / Muḥammed : Muḥammed-i Keşîr K, B 24 Muḥammed : Muḥammed-i Keşîr B 26 ḥişārında : ḥişārındadır B 30 kerre : nevbet Ü 31 itmegin : itdükde B

- 1 Ziyâduñ dahı mülâzımları ol pîr-i nâ-tüvânı ortaya alup çok mu-
kâtele ve muhârebeden soñra şehîd itdiler. Rahmetu'llâhı 'aleyh.
Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Ey hōş ol kim naqd-i cān bezlinde ihmāl itmedi
Raht u bahtın kayd-ı mülk ü mālî pāmāl itmedi
Haq yolında dutmadı hār-i ta'alluḡ dāmenin
Pāybend-i mülk olup endîşe-i māl itmedi

- Muhammed-i Keşîrûñ oḡlı ol hāli görüp, delîrāne harbler kılup bā-
bāsinuñ intikāmın alduḡdan soñra bir nā-merdüñ sinān-ı zeh-
10 re-şikāfiyla şehādet buldı. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ol nihāl-i nevresi sindurdu devrān ey dirîḡ
Kıldı ol genci felek hāk içre pinhān ey dirîḡ
Lem'a-i ruhsārı hūrşîd-i cihān-efrūz iken
Eyledi pinhān şehāb-ı gerd-i hırmān ey dirîḡ
15 Bu hāle muḡarın 'Ubeydullāh-ı Ziyād emr itdi ki : «Kaşruñ kapusın
açup, leşkeri daşra çıkup Muhammed-i Keşîrûñ leşkeriyle ceng ide-
ler. Ol dilāverler dahı taḡşîr itmeyüp, şubḡdan şāma dek 'asker-i
Kūfe ile leşker-i Şām bir cidāl itdiler ki dîde-i rüzgār anuñ gibi
kārzār görmiş degül. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Fitne deryāсы yine mevc urdu tuḡyān eyledi
Emn mülkin ḡarḡa-i seyl-āb-ı tūfān eyledi
Nev-bahār-ı fitneden açıldı āfet gülleri
Seyl-i hūn her yan 'alem servin hırmān eyledi
Şafḡa-i taşvîr-tek her gūşe naḡḡāş-ı ecel
25 Şūret-i bî-cānı zîb-i levḡ-i meydān eyledi

2 ve muhârebeden : —B / itdiler : oldı Ü 4 ol kim : —B 5 raht ü :
raht-ı K, S 6 dutmadı : tutmadı B 7 pāydend-i : pāybendi B 8 kılup :
idüp K 10 buldı : buldı rahmetu'l-lahi 'aleyh K 11 sindurdu : şındurdu
Ü, B 12 ol genci : cellād-ı K 16 daşra : taşra K, S, B / çıkup : çıkarup
B 24 taşvîr-tek : taşvîrinüñ K, B / naḡḡāş : cellād Ü 25 zîb-i : zülf-i K

- 1 ‘Arşa-i heycâda düşdükce mübâriz küştesi
Bâd-pâ na‘li lahid hafr itdi pinhân eyledi
Çopdı bir gavğa ki zaḥm-ı nâvek-i bîdâd-ı tîğ
Çokları ol rezm-‘azminden peşimân eyledi
- 5 Âhîrî’l-emr ‘Ubeydullâh-ı Ziyâd eyitdi : «Bu kavmün cidâli Muham-
med-i Keşîr içündür; başın kal‘adan daşra atun, görüp tesellî ol-
sunlar.» Muhammed-i Keşîrün ve oğlunuñ başların kaşrdan daşra
bırakdukdâ ehl-i Kûfe görüp, nevmîd olup, perîşân-hâl gürûh gü-
rûh müteferriḳ olmağa başladılar. Gice olduḳda ol leşker-i Keşîrden
10 deyyâr kalmadı Muhtar Ebû ‘Ubeyde gördi ki ‘inân-ı ihtiyâr elden
gitdi, aḳvâmyla kabîle-i Benî Sa‘da yüz dutdı ve Süleymân Şurad-ı
Ḥuzâ‘î leşkeri mağlûb olduḳun bildi, ol daḥı bir yaña ‘azîmet kıl-
dı. Çün Müslim-i ‘Aḳîl Muhammed-i Keşîrün şehâdetin ve leşkeri-
nün müteferriḳ olduḳun ma‘lûm itdi, melûl ve mahzûn olup dirdi.
15 Şîr :

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlîn

Ey felek bir gün benüm râyümle devrân itmedün
Derd çok virdün velî bir derde dermân itmedün
Hiç menzilde benüm muḥlişlerüm cem‘ olmadı
Kim bir engîz ile ol cem‘î perîşân itmedün

- 20 El-kışsa mükedder ve muḫtarib menzilinden çıkup, şehrden çık-
mağa yüz dutdı. Giderken yolda Muḥkem bin Tufeylün ‘askerine
şataşdı, andan mürâca‘at kılup, bir ğayr yaña teveccüh itdükde
maḥalle-i Dâr-ı Rebî‘de Ḥâlid bin Ziyâduñ leşkerine uğradı. Gör-
di ki her yaña teveccüh kılsa leşkerdür; nâcâr delîrâne bir ce-
mâ‘at kalbine urup çıkdı, ammâ bir maḥalleye düşdi ki ol ma-
hâllenün şehrden çıkmağa yolu yokdı ve ol mahallede münâfıklar
25 çokdı. Bir bed-baḫt anı ol hey‘et ve şalâbetle görüp, Müslim oldu-

3 zaḥm-ı : zaḥmı B 4 ‘azminden : ‘azminde K 5 eyitdi : itdi T 6 Ke-
şîr başın : Keşîrün ve oğlunuñ içündür başların S / daşra : taşra K, S / ol-
sunlar : bulsunlar B 7 daşra : taşra K, S, B 11 kabîle-i Benî Sa‘da : kabîle-
sinde K / dutdı : tutdı K, B 12 leşkeri : leşkerün Ü 16 râyümle : reyümle
B 20 menzilinden : menzilden S 21 dutdı : tutdı K, B 22 kılup : kıl-
duḳda Ü 26 yokdı : yoḡdı K, S, B 27 hey‘et : heybet K, S, Ü, B

- 1 gın bilüp fi'l-hāl 'Ubeydullāh-ı Ziyāda i'lām itdi. 'Ubeydullāh-ı Ziyād, Nu'mān-ı Hācibi elli mübārizle anuñ kabzına revān eyledi, ammā Müslim giderek gördi ki yol çıkmaz, mürāca'at kıldukda gördi ki Nu'mān-ı Hācibüñ kulları gelür, nāçār atından inüp bir harāb mescide penāh getürdi. Nu'mān-ı Hācib Müslimün merkebin bulup, kendüsinden eşer bulmayup 'Ubeydullāha gelüp haber virdi. 'Ubeydullāh tamām-i şehre münādiler bırakup hüküm itdi ki : «Her kimün evinde Müslim-i 'Aķıl çıkacak olursa siyāsete müstaķ olur ve her kim bulup getürse benden cemī'e-i murādın bulur.»
- 10 Müslim-i fakīr ol mescid-i vīrānede ol gün karar idüp şeb-i zulmānı, ki zāl-i zamāne şem'e-i cihān-efrūz-ı āfītāb-ı 'ālem-tābı şebistān-ı mağribde nazardan nihān itdi ve dāmen-i gerdūnı ğarībler ve bī-hānümānlar dūd-ı āhı dutdı, Müslim-i ser-gerdan ol mescid-i vīrāneden çıkup, tarīķ-ı necāt isteyüp her taraf tereddüd iderken bir
- 15 şāliha 'avretün menziline yetüp, tesķin-i harāretçün bir şerbet su taleb itdi; ol 'avret su getürüp virdükden soñra eyitdi : «Ey 'azīz bu şehir bir ğavġālu şehir olmışdur ve bu memleket hālā fitne ile dolmuşdur; benüm menzilüm öninden git ki baña mücib-i töhmet olmayasen.» Müslim eyitdi : «Ey şāliha, ben ğarībem kimesne bilmezem, hānedān-ı nübüvvet ü velāyetdenem, mümkün olmaz mı ki baña menziliñde bir penāh viresen ve beni hıfz idüp bir sevāba giresen?» 'Avret eyitdi : «Saña kim dirler?» Müslim eyitdi : «Ben Müslim-i 'Aķilem.» Ol 'avret Müslime teraķķum idüp elin öpdü ve ayaġına düşüp, harem-sarayında menzil ta'yīn idüp hıdmetine kıyām itdi. Müslim-i 'Aķıl egerçi anda karar dutmışdı, ammā hātır-ı şerifi cemī'e-i cevānibden müteferriķ idi; ġāh Hüseyn bin 'Alī hāyālinde idi ki : «Āyā ol mażlūmuñ bu zālimlerle aķvāli neye mün-cer ola». Ve ġāh kendü evlādı endişesinde idi ki : «Āyā bu ğurbetde anlaruñ ri'āyetlerin kim kıla». Ve ġāh kendü fikrinde idi
- 30 ki : «Āyā benüm keyfiyyet-i hālüm ne şüret bula?». Bu tefekkürlerle ġāhī dil-i pür-āteşden āh-ı hasret çekerdü ve ġāhī dīde-i nem-dīdeden eşķ-i nedāmet tökerdi. Rivāyetdür ki ol

2 eyledi : itdi T 9 bulup : dutup Ü / getürse : getürürse Ü, B 10 idüp : tutup B 13 dutdı : tutdı K, B / vīrāneden : dīvārından T 15 su : şu K, S, Ü, B 18 dolmuşdur : tolmışdur K, S, Ü, B 19 eyitdi : itdi T 20 bilmezem : bilmezem ammā B 22 eyitdi : itdi T 23 Müslime : 'avret müsli-me idi S / teraķķum : rahmet T, K, Ü / öpdü : öpüp Ü 25 dutmışdı : tutmuşdı K, itmişdi Ü, B 28 kendü : —B 30 hālüm : aķvālüm Ü 31 çekerdü : çekdürdü S, B 32 tökerdi : dökerdi K, S, Ü, B

- 1 ‘avret-i şâlihānuñ bir oğlu var idi nâ-bekâr-ı bed-kirdâr; ol dağı
in‘ām ü iltifât ümmidîyle Müslim mu‘âlebetinde iken, ma‘lûbı mü-
yesser olmayup ta‘abnâk menziline geldükde, anasın hoş-hâl görüp
5 1 let-i ‘uqbâ bize teveccüh idüp Müslim-i ‘Aqıl bizüm benedhānemü-
ze penâh getürmişdür; inşa‘allâh kıyâmet günü anuñ sa‘âdet-serâsı
bizüm penâhımız olmak mu‘arrerdür.» Ol bed-baht hiç cevâb vir-
meyüp, şabâha dek taḥammül idüp ‘ale‘ş-şabâh, ki ḥudûd-ı şa‘sa‘a-i
ḥürşid miftâh-ı ebvâb-ı tereddüd oldı ve engîz-i fitne vü fesâd için
10 2 gammâz olan selâtin-i zâlim-pîşe kurbına ruḥsat buldı, ol mel‘ün
‘Ubeydullâh-ı Ziyâda şüret-i hâl bildürüp, ‘Ubeydullâh-ı Ziyâd, ‘Ömer
bin Hârîse emr itdi ki «Muḥammed-i Eş‘asla üç yüz âdem ta‘yîn it
Müslim-i ‘Aqılı dutup getürsünler ve anuñ küdüretin mir‘ât-i mülk-
den götürsünler.» Muḥammed-i Eş‘as üç yüz mübârizle ol ‘avratuñ
15 3 miḥnet-hānesin muḥâşara kılup, Müslim namâzda iken şadâ-yı
süm-ı sûtûr istimâ‘ idüp, yirinden durup, silâhın müretteb idüp
daşra çıķduķda ol gürûh-ı muḥâlif Müslime ḥamle kıldılar. Ol aḥ-
ter-i bürc-i nübüvvet, âfitâb-ı ‘âlem-tâb gibi tenhâ tîğ-i âteş-bârla
cevelân idüp her taraf ‘azm itse sitâre-vâr perîşân itmegin, ol üç
20 4 yüz mübârizüñ ekserin helâk idüp tetimmesin hîrâsân itdi. Muḥam-
med-i Eş‘as, İbn-i Ziyâda peygām itdi ki : «Baña meded gönder.»
İbn-i Ziyâd eyitdi : «Ey nâ-merd, üç yüz âdemle bir âdeme ḥarîf
olmamaķ ne himmetdür. Dut getür, yoksa bu ḥidmete ḡayr ta‘yîn
iderem.» Muḥammed-i Eş‘as gördi ki muḥârebe ile fırsat bulmaz ve
25 5 sîmürg-ı Kâf-ı şecâ‘at ḡarb-ı destle şayd olmaz, ḥîle ile eyitdi : «Ey
Müslim, bu cidâlden ne ḥâşıl olur? Bilürsen ki cemî‘-i leşker-i Şām
tenhâ ḥarîf olmazsen, bârî silâhuñ bıraķup kendüni baña teslîm it,
seni iltüp ‘Ubeydullâhdan senünçün amân isteyem.» Müslim eyit-
di : «Ey nâ-merd, senüñ emîrünüñden amân istemezem, bilürem ki
30 6 ḡaddâr ve bî-raḥımdur.» El-ķışsa anuñ ḥîlesin ḡabûl itmeyüp mübâ-

1 ol dağı : olduğı Ü 2 in‘ām ü : in‘ām ü iḥsâr ü B 4 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

- 1 rezet meydânında celâdetden takşîr itmedi. Leşker ol hâli görüp
ba'zı yir yüzinde anuñla cidal kılıp ve ba'zı dâmlara ve dīvârlara
çıkup, jâle-veş ol gülbün-i bâğ-ı devlete daşlar yağdırup, lâle-vâr
5 a'zâsını pâre pâre ve endâmını çâk çâk idüp ve bârân gibi oklar
tökilmeden gülbün-ı cismi bir gonca-peykân oldu. El-kuşşa, ol şâh-
bâz-ı evc-i sa'âdet kesret-i sihâm-ı a'dâdan bâl ü per peydâ kılıp
cânib-i firdevs-i berîne pervâz kıılmağda iken ve ol ma'den-i cev-
her-i şehâdetün hızâne-i cism-i şerîfi tığ-i muhâlifden revzenler açup
10 nağd-i rûh-ı laţîfi nisâr-ı müjde-i şehâdet olmağda iken, nâgâh bir
harâm-zâde bir daşla cebîn-i mübâreklerin mecrûh itdi, mehâsin-i
şerîflerine kan revân oldu. Ol zaḥmıñ zaḥmeti özge zaḥmlara izâfe
olup Müslimi gâyetde süst itdükde, Bekr bin Ḥamrân dīvâr-serâ-
sına pertev-i âfitâb-ı 'aşr gibi tekyelendi. Bekr bin Ḥamrân-ı bed-
baḥt evinden çıkup bir tığ-i bî-dirîğ urup leb-i mübârekin gonca-ı
15 dehânından berg-i gül gibi cüdâ kıldı. Müslim daḥı ol harâm-zâdeyi
bir qarbla helâk idüp yine dīvâra tekye kıldı kendüye meşğûl oldu,
ammâ gâyetde 'ataş müstevlî olmağın bir şerbet su iltimâs itdi,
Ol kavm-i bî-raḥm aslâ iltifât itmeyüp, âḥirü'l-emr bir 'avret raḥm
idüp, bir kadeḥ su ol çeşme-i hayâta şundu. Müslim ol suyı içmek
20 tedârükinde iken leb-i mübârekinden kadeḥ dîde-i uşşâk gibi pür-
hûn oldu ve eşk-i ḥasret gibi anı tökmek lâzım geldi. Ol 'avret bir
daḥı kadeḥi doldurup virdükde ol daḥı kanla dolup, üçinci nevbet-
de, galebe-i 'ataşdan mübarek dişleri gevher gibi dürc-i dehânın-
dan kadeḥ içine tökildi. Müslim şudan el yuyup bildi ki bu müj-
25 de-i şerbet-i şehâdetdür. Pes bir harâm-zâde gâfil gelüp qarb-ı tîze
ile ol ser-efrâzı girü yanından yüzi üzre bıraḥdı bir taraftan hücum
idüp ol şîr-i bişe-i secâ'ati dutdılar ve kıldukları 'ahd u peymânları
unıtdılar. Şîr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

Dutıldı âfitâb-ı evc-i devlet

Zamâne tîre vü târ olmasun mı

2 ba'zî : ba'zî zâlimler K / ve dīvârlara : —K, —B 3 -veş : -vâr K, B / devlete : risâlete Ü / daşlar : taşlar K, S, Ü, B 5 tökilmeden : dökilmeden S, Ü 8 hızâne-i : —Ü 10 daşla : taşla K, S, Ü, B / itdi : idüp K, Ü, B 12 itdükde : itdi andan soñra B 13 tekyelendi : tekye kıldı B / bin : ibn-i B 15 kıldı : kılıp K 17,19 su : şu K, S, Ü, B 21 tökmek : dökmek S, Ü 22 dol-
durup : tıldurup K, S / dolup : tı olup K, S 24 tökildi : dökildi K, S 25 ge-
lüp : iken gelüp bir B 27 dutdılar : tıtdılar K, B 28 şîr : nazm K, —Ü
29 dutıldı : tıtdıldı B

1 Ayakdan düşdi serv-i gülşen-i dîn
Anuñcün dîde hûn-bâr olmasun mı

El-kışşa Müslim-i ‘Aķılı muķayyed idüp ‘Ubeydullāh-ı Ziyād huzûrına getürdiler ol haram-zāde eyitdi : «Ey Müslim, nişe İmām-ı zamāna hürüc itdün?» Müslim eyitdi : «Ey zālīm, İmām-i zamān Hüseyn bin ‘Alīdür ve ben anuñ fermānıyla bu şehre gelmişem. El-minnetü li’llāh bir imāmuñ hıdmetine iķdām itmişem ki tarīķ-ı riżāsında ölsem şehidem ve eger öldürsem gāzīyem. Ey İbn-i Mercāne, bilürem ki beni ķatl idersen, zırā bī-rahmsen. Hālā senden bir iltimāsım var; bir kimesne ta‘yīn it, ķabīle-i Kureyşden bir kaç vaşıyyetüm var, edā kılayam.» ‘Ubeydullāh-ı Ziyād ol iltimāsı ķabül idüp ‘Ömer bin Sa‘da emr itdi ki vaşıyyetin istimā‘ ide. Müslim eyitdi : «Ey ‘Ömer saña üç vaşıyyetüm var, biri bu ki, bu şehirde yeddi yüz direm deynüm var ve benüm atum Nu‘mān-ı Hācibdedür alup deynümi edā kılasen; ikinci vaşıyyet oldur ki, beni ķatl itdükden şoñra cesedüm defn itdüresen; üçinci vaşıyyet oldur ki, baña vāķı‘ olan ahvālī yazup, Hāzret-i İmām-ı Hüseyne irsāl idüp tenbīh idesen ki bu cānibe müteveccih olmaya.» Ve vaşıyyet tamām olduğda ‘Ubeydullāh-ı Ziyād eyitdi : «Kimdür ki Müslim-i Aķılı çıkarup ķatl ide?» Bekr İbn-i Hamrān eyitdi. «Yā emīr, bu benüm işümdür zırā bugün benüm atamı ķatl idüpdür.» Pes Müslimün elinden dutup daşra çıkardı ve Müslim Mekkeye karşı şalavāt getürüp oturdu ve teveccüh cānib-i Hüseyne kılup, izhār-ı niyāz eyledi ki : «Es-selāmü-‘aleyke yā ibn-i Resūllāh, benüm hālüm budur; 25 āyā senün hālün nedür? Murādum bu idi ki mülāzemetünde naķd-i cān nişār idem, el-minnetü li’llāh ki müyesser oldu ve bu hüşüşda kılduğum du‘ā derece-i icābet buldı.» Ve zebān-ı hālle bu ebyātı inşā kıldı Şifr :

4 eyitdi : itdi T / nişe : nite K, S niçün B / zamāna : zamāneye T 5 eyitdi : itdi T 6 fermānıyla : fermān-ı şerīfiyle K 9 zırā bī-rahmsen : —Ü 11 edā : —S / kılayam : kılam Ü 12 idüp : eyleyüp S 13 eyitdi : itdi T 14 yeddi : —S 15,16 vaşıyyet : vaşıyyetüm K, B 19 olduğda : olduğdan şoñra Ü, B / Ziyād : —Ü / eyitdi itdi T 20 ibn-i : bin K, Ü / eyitdi : itdi T 22 dutup : tıutup K, S, Ü, B / daşra : taşra K, S, Ü, B / çıkardı : çıkardı K, Ü, B 23 eyledi : itdi K, B

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Buḡ'a-i Baḥḥāya bir luḡf eyleyüp var ey şabā
 Kıl Hüseyni ḥāl-i zārumdan ḥaberdār ey şabā
 Gör beni gönlümde yüz biñ derd-i dil üstümde tiğ
 Nice kim gördün aña şerḥ eyle zinhār ey şabā
 5 Cehd kıl men' eyle ol mazlūmı meyl-i Kūfeden
 Öp ayağın çizginüp başına yalvar ey şabā
 Ben ḥōd oldum mübtelā-yı miḥnet-i a'dā-yı dīn
 Olmasun bu miḥnete ol hem giriftār ey şabā

- 10 Pes Vācibü'l-Vücūda ḥamıd ü senā ve ehl-i Kūfeye nefrīn ü nā-sezā
 diyüp, kelime-i şehādet 'arz idüp muntazır olduğda Bekr bin Ḥam-
 rān istedi ki aña şemşir ḥavāle kıla; elleri titreyüp elinden tiğ
 düşdi. 'Ubeydullāh-ı Ziyād andan ḥaberdār olup sebep su'āl itdük-
 de, eyitdi: «Ey emīr, kātline mübāşeret itdükde muḳābilūme bir
 mehīb kimesne gelüp, parmağın dişleyüp te'essüf iderdi. Ben an-
 15 dan vehm itdüm.» 'Ubeydullāh-ı Ziyād tebessüm idüp eyitdi: «Ey
 Bekr henüz cāhilsen çün ḥılāf-ı 'ādet bir 'aınel idersen, dehşet sa-
 nā gālib olur.» Pes bir ḡayr kimesneye emr itdi, ol daḡı geldükde
 ol şahsı görüp zehresi çāk oldı. Āḫirü'l-emr Şām ehlinden bir nā-
 merd gelüp ol mazlūmı şehīd itdi. Şifr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Āḥ kim rāyet-i İslām nigünsār oldı
 Gün batup dīde-i aḥbāba cihān tār oldı
 Güher-i feyz-i şehādet ele girmez āsān
 Naḡd-i cān virdi aña kim ki ḥarīdār oldı
 25 Rivāyetdür ki 'Ubeydullāh-ı Ziyād Müslim 'Aḳīlūn ve Hānī bin 'Ur-
 venūn cesedlerin ḳanārelerden 'ibretçün asdurup, başların Şāma
 gönderüp Yezīde vāḳı' olan şüret-i ḥālī 'arz itdi. Yezīd-i pelīd ittilā'

10 bin : ibn-i B 11 titreyüp : ditreyüp K, S, Ü 12 Ziyād : —B 13 eyit-
 di : itdi T / itdükde : itdügümde Ü 16 Bekr : ey ibn-i Ḥamrān B / idersen :
 itmek idersen S, itmek istersen Ü, B 19 mazlūmı : mazlūmı tiğ-i bī-dirīğ ile
 Ü 24 'Ubeydullāh : İbn-i K, S / Müslim-i 'Aḳīlūn : Müslimün S / Müslim
 'Urvenūn : Hānī bin 'Urvenūn ve Müslim-i 'Aḳīlūn Ü 25 ḳanārelerden : ka-
 nārelerde K, S, B / asdurup : aşdurup K, S, Ü, B 26 şüret-i ḥālī : —Ü /
 pelīd : —B

- 1 buldukda beşâretler idüp ol ‘azîzlerüñ başların dervâze-i Dımışk’dan asdurdı. Şîr :

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

- Ferahdan güller açıldı riyâz-ı Şâma ol dem kim
Tökildi her taraf toprağına mazlûmlar kanı
5 Ser-i hünîn asıldı her taraf dervâze-i Şâma.
Bezendi tügme-ı la’l ile ol şehriñ girîbânı

- Andan şoñra ‘Ubeydullâh-ı Ziyâda bir nâme irsâl itdi ki : «Äferîn saña ve ikdâmuña ve ihtimâmuña ki cemî’e-i ef’âlün baña merzî ve müstahzendür; imdi beyle istimâe olındı ki Hüseyñ bin ‘Alî Hicâz’dan çıkup ‘azîmet-i ‘Irâk itmiş. Bu şüret vâkı’ olduğda kemâl-i ihtiyâf ve nihâyet-i ihtirâzla cemî’e-i turûk u şevâri’i mazbûf idüp, ebvâb-ı fitneyi mesdûd idesen ve her ne vechle olursa def’in ve ref’in kendüye lâzım bilesen.» ‘Ubeydullâh-ı Ziyâd Yezîdün mevâ’id ü ihsânına mütezammın mektûbı geldükde gâyetde hõş-hâl oldu ve hasbe’l-fermân Hâzret-i Hüseyñnün def’ ü ref’ine mukaddemeler tertîb itmege şurûe kıldı. Rivâyetdür ki, ‘Ubeydullâh-ı Ziyâd Müslim-i ‘Aķıl emrin ser-encâm idüp fâriğ olduğda gammâzlar ol mel’ûna iğmâz itdiler ki Müslimün bu şehirde iki oğlu var. Ol bed-baht münâdî itdürdi ki : «Müslimün evlâdın kanda olsalar dutup getürmeyen siyâsete müstahak olur. Şüreyh Kâdı ol tehdîdden tevehhüm idüp tedârük-i ahvâl itmekçün ol ma’şûmları huzûrına getürdükde, ihtiyârsız giryân olup fiğâna başladı. Şehzâdeler ol hâlete mütehayyir kalup sebeb su’âl itdükde eyitdi : «Ey ma’şûmlar ve mazlûmlar»; Şîr :

1 Dımışkdan : Dımışkda K, Dımışka B 2 asdurdı : aşdurdı K, S, Ü, B 4 tökildi : dökildi K, S, Ü, B / toprağına : toprağına S, Ü, 5 asıldı : aşıldı K, S, Ü, B 8 ikdâmına : ikdâm K / ihtimâmuna : ihtimâmla haķķa S, B 9 beyle : böyle K, S, B 11 mazbûf : zabt Ü 12 idesen : itmege ceht olasan Ü, itmege ceht idesen B 17 olduğda : olduğdan şoñra Ü / def’in : def’ K, S 18 itdiler ki Müslimün : idüp didiler ki B 19 münâdî itdürdi : nidâ iderdi B / dutup : tutup S, B 20 getürmeyen olur : getürmeyi siyâset iderem Ü 23 kalup : olup K, S, Ü, B / eyitdi : itdi T, Şüreyñ Kâdı eyitdi Ü

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Belâ seyli sebât ü şabr bünyâdın ħarâb itdi
Sitem berķı maĥabbet ehlinün baġrın kebâb itdi
Bırakmışdı қаза bu kişvere bir dürc-i pür gevher
Zamâne sındurup ol dürci қаşd-ı dürr-i nâb itdi
- 5 Şehzâdeler bu kinâyeden Müslimün şehâdetin taĥķik idüp ittifâķ-
la bir zamân nâle vü fiġân itdiler. Bir zamândan sonra dest-i
tażarru'la Şüreyĥ Qâđînuñ dâmenin dutdılar ki: «Ey maĥdüm;
Şîr:

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilün

- 10 Âġâz-ı 'ömr-i mevsim-i 'ayş ü neşât iken
Çarĥ-ı sitemger itdi bizi mübtelâ-yı bîm
Aĥvâlimüz n'olur n'idelüm kande varalum
Hem tıfl ü hem ġarîb ü hem âvâre hem yetîm
- Kâğî eyitdi: «Ey mazlûmlar, 'Ubeydullâĥ-ı Ziyâd sizün talebünüz-
dedür ve ben bu diyârda maĥabbet-i Ehl-i Beytle meşhûrem; eger
15 ihtiyât itsem ma'zûrem, olmaya ki düşmânlar bir fesâda fırsat
bula'ar ve taġallüb ü taşallu'la sizi benden alalar. Ĥâlâ ben bu sa-
lâĥı görmişem ki sizi Medîne cânibine revân idem.» Herâyîne ol
şehzâdelere tesellî virüp ve bir miġdâr zer ü sîm hem-râĥ idüp
Esed nâm oġlına eyitdi: «Ey ferzend-i 'azîz işitdüm ki dervâze-i
20 'Irâķda bir kârvân cem' olup istid'â-yı sefer-i Medîne kılup bugün
revâne olurlar. Bu iki dür-dâneyi iltüp kârvânda bir emîn kimes-
neye teslim it ki Medîneye irişdükde akrabâsına teslim ideler.»
Esed ol maĥdüm-zâdeleri alup revân oldu, ammâ gice henüz қа-
rangı olup, bunlar yetince kârvân revân olmuşdı, ammâ eserleri
25 görünürdi. Esed eyitdi: «Ey şehzâdeler baña şabaĥa dek bunda
ķalmaķ mücîb-i töhmetdür, siz yürün bu kârvâna yetün.» Esed mü-

4 sındurup : şındurup K, Ü, B 5 ittifâķla itdiler : —Ü 7 dutdılar : tüt-
dılar K, Ü, B 8 şîr: beyt S, Ü 9 'ömr-i: 'ömr ü B 11 n'olur: ne-
dür S 12 ü: —K, —B 13 eyitdi: itdi T / talebünüzdedür: mutâlebetü-
ñüzdedür Ü 14 meşhûrem: ma'rûfem K 16 ben: —B 17 Medîne câni-
bine revân idem: Medîneye gönderem K 18 zer ü sîm: sîm ü zer Ü, B 22
akrabâsına: akrabâsından birisine B 23 қараңғу: қараңғу K, B, қаранулық
S / yeterince: ериşince B 25 eyitdi: itdi T 26 қалмақ: olmaқ S, B / yü-
rün: yürüyün B

- 1 rācāʿat kılup, şehzâdeler garîb ü muẓtarib ƣalup, kârvân ardınca serâsîme giderken araya hâyil düşüp eser-i kârvân nazarlardan ğâyib oldu. Şehzâdeler mütehayyir olduğda, her taraf tereddüd iderken nâġâh ʿaseslere şataşdılar; ʿasesler bildiler ki anlar Müs-
- 5 lim oġlanlarıdır, fiʿl-hâl dutup ʿUbeydullâh-ı Ziyâd huzûrına iletdiler ve ʿUbeydullâh anları zindâna gönderüp Yezîde bir nâme yazdı ki «Müslîmüñ iki nev-resîde oġlın dutdum, biri yeddi yaşında ve biri sekkiz yaşında ve hâlâ habsümeddürler. Nite ki emr olursa ʿamel olına.» Rivâyetdür ki zindân-bân Meşkûr nâm bir
- 10 müʾmin-i pâk-ʿitîkâd idi, ol şehzâdelere bir niçe gün ʿîzâz ü ihtîrâm idüp bir gün eyitdi: «Ey şehzâdeler revâ görmezem ki bir zarar size vâkıʿ ola. Nısfüʿl-leyl anları zindândan çıkarup, ve şehrdenden daşra iltüp, yol gösterüp barmaġından hâtemin anlara vir-di ve sıfârîş kıldı ki «Bu yolla gidüñ Kâdisiyye nâm mülke yeter-
- 15 siz. Benüm ƣarındaşum anda hâkimdür. Bu hâtemi nişâne ƣarîkıyle aña virüp, diyüñ ki sizi Medîneye vâşıl ide.» Zindân-bân mü-râcāʿat idüp ol şehzâdeler revân olduğda, çün muƣarrerdür ki taƣdîre tedârük ü tedbîr taġayyür virmez ve hâkim-i maħkeme-i ƣazâ aħkâmına teġayyür revâ görmez. Ol şehzâdeler cânib-i yemîne git-
- 20 melü iken ƣazâ ʿinân-ı ʿazîmetlerin cânib-i yesâra münʿatîf kılup maƣşad ƣarîķın itürdiler ve ol gice şabâha dek pergâr-sân çizginüp şubh olduğda kendülerin evvelki maħâmnda gördiler. Mütevehhim olup, bir bâġa girüp bir su üzerinde ƣarâr dutdılar. Ol hâlete mu-ƣârin şehrdenden bir Habeşî câriye ƣıkup, anları görüp ve cemâl-i
- 25 bâ-kemâllerine hayrân ƣalup suʿâl itdi ki: «Âyâ size kim dirler?» Şehzâdeler âh-ı derdnâk çeküp eyitdiler: «Biz ġarîblerüz, biz yetümlerimiz.» Cârîye sordı: «Kimüñ oġlanlarısınız?» Şeh-zâdeler nevha vü fiġân itdükde câriye firâsetle fehm idüp eyitdi: «Ey ʿazîzler eyle maʿlûm olur ki siz Müslim evlâdisınız.» Şehzâdeler eyitdiler: «Neʿam

3 olduğda: olup B / taraf: ƣarafa B 5 dutup: ƣutup S, B 6 ʿUbeydullâh: ʿUbeydullâh-ı Ziyâd K, B / Yezîde: Yezîd-i pelîde B 7 dutdum: ƣutdum K, S, Ü, B 8 habsümeddürler: habsidedürler B / nite ki: nice B 11 eyitdi: itdi T 13 daşra: ƣaşra K, S, Ü, B / gösterüp: gösterdi B / hâtemin: hâtemini ƣıkarup B 16 diyün: didi B 17 idüp: ƣalup K 19 aħkâmuna 20 ƣazâ: —S 21 ƣarîķın: ƣarîķlerin Ü / itürdiler: yitürdiler K, S, B unuttılar Ü 22 ʿşubh: şabaħ S 23 su: şu K, S, Ü, B / dutdılar: ƣutdılar S, B 24 şehrdenden ƣıkup: bir câriye şehrdenden ƣıkup Ü / Habeşî câriye: Habeş câriye şuya K 25 ƣalup suʿâl itdi ki: olup eyitdi B / kim: kimler S, B 26 sordı: şordı K, S, Ü, B 28 eyitdi: itdi T / eyle: öyle S, B

- 1 biz ol dil-şüdelerüz ve miḥnet-zedelerüz.» Cāriye eyitdi : «Ey maḥdūm-zādeler, hiç vehm itmeñüz benüm bir şāliḥa maḥdūmum var ki be-ğayet mü'mine ve muḥib-i ḥānedāndur, du-
 5 ruñ sizi anuñ ḥużūrına iltūp anı ḥōş-ḥāl idelüm.» El-kıṣṣa şeh-zādeleri cāriye reh-nümün olup ol şāliḥa ḥātunuñ ḥużūrına yetürdükde, ol şāliḥa ḥaber-dār olup izāz ü ihtirāmla anları bir münāsib yirde pinḥān itdi. Ammā 'Ubeydullāh-ı Ziyād anla-
 10 ruñ firārından vākıf olup, Meşkūr-ı zindān-bānı ḥāzır idüp su'āl itdi ki : «Müslimün evlādın nitdün?» Meşkūr eyitdi : «Anları āzād kıldum.» 'Ubeydullāh eyitdi : «Benden hiç vehm itmedün mi?» Meşkūr eyitdi : «Ey gaddār-ı sitem-kār, İzid-i Cebbār vehmi senün vehmünden ziyādedür. Dutalum ki Müslim mübāşeret-i kār-zāra ḳādir bir mübārız idi, ḳatl itdün; bu iki ma'şūmlara ne günāhla ḳaşd itmişsen?» 'Ubeydullāh eyitdi : «Saña siyāset itmek lā-
 15 zım geldi.» Meşkūr eyitdi : «Biñ cānum olsa anlara fedā olsun.» Pes cellāda buyurdi ki anı ḳābına çeküp evvel yüz tāziyāne urup andan şoñra ḳatl ide.» On tāziyāne urduḳda Meşkūr eyitdi : «Bi's-mi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm» (بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ)¹ On tāziyāne daḥı urduḳda eyitdi : «Yā Rab şabr ü taḥammül rüzī it.» On tāziyāne daḥı urduḳda eyitdi : «Yā Rab baña ḡufrān naşīb ḳıl.» On tāziyāne daḥı urduḳda eyitdi : «Yā Rab baña Ehl-i Beyt için siyāset iderler.» On tāziyāne daḥı urduḳda eyitdi : «Yā Rab beni Ehl-i Beyte mül-ḥaḳ it.» Andan şoñra bir āḥ çeküp ḥamūş oldu. Yüz tāziyāne tamām olduḳda bir ḳaṭra su istedi, 'Ubeydullāh eyitdi : «Su virmeñ.»
 25 Bir ḳaṭra su virmeyüp ol mazlūmuñ ḳatline emr itmegin 'Ömer bin Ḥārış şefā'at idüp ḳurtarup menziline iletükdde rahmete vāşıl oldu. Ammā Müslimün maḥdūmzādeleri ol şāliḥanuñ menzilinde yüz biñ ḡuşsa ile yukuya gitdükdde ol 'avretün Ḥārış nām bir cüft-i bed-baḥtı olup nāḡāḥ geldi ḡāyetde ta'ab-nāk. 'Avret keyfiyyet-i ḥāl su'āl itdükde eyitdi : «Ey 'avret bugün şabāḥ emir-i Kūfe Müslim oḒlanların bulmaḒa münādī itdürdi. Ben daḥı in'ām ü iltifāt istid'a-

1 dil-şüdeleriz : —K, —B 3 duruñ : turuñ K, S, gelün B 4 idelüm : ide-
 yem Ü 5 yetürdükde : iletüp Ü 9,10 eyitdi : itdi T 12 dutalum : tuta-
 lum B 13 idi : idi anı vehmünden B / günāhla : vechle B 14,15,17,19 eyit-
 di : itdi T / yā 20 eyitdi : —B / eyitdi : itdi T / beyt : beyt muḥabbeti B
 22 eyitdi : itdi T 24 su : şu K, S, Ü, B / eyitdi : itdi T 25 su : şu K, S, Ü,
 B / itmegin : olmuşken Ü, B 28 yukuya : uykuya K, S, Ü, B / gitdükdde :
 yetdükdde T 30 eyitdi : itdi T 31 istid'asıyla : hevāsıyla T, ümmīdiyle S,
 Ü, B

¹ *Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla.*

- 1 sıyla ol talebde idüp, atum dañı saķaķ oldu, anlardan eser bulma-
dum.» ‘Avret eyitdi : «Ey hem-ser-i mihribān, senūn Ehl-i Beytle
ne ‘adāvetūn var?» Ol nā-merd eyitdi : «Mūcib-i ta‘ab ‘Ubeydul-
lāhuñ in‘ām ü ihsānidur.» ‘Avret eyitdi : «Ne nā-merd ola ki ze-
5 hārif-i dünyā için bir niçe mażlūmı zālimler eline teslīm ide.» El-
kışsa bu münāķaşa ile yukuya vardılar, nısfü’l-leylde Muħammed,
ki birāder-i ekberdür, İbrāhimi uyadup eyitdi : «Ey birāder gözün
aç yatmaķ mecālī degül; hālā bābā-yı büzürgvārumı gördüm vā-
10 kı‘amda, Hāzret-i Muştafā ve Murtażā ve Hāsan-ı Müctebāyla bi-
hişt içinde seyr iderler. Hāzret-i Risālet bizden yaña bakup bābā-
muza eyitdi : «Ey Müslim, nişe bu mażlūmları zālimler arasında
bī-kes ü ğarīb biraķduñ?» Bābāmuz eyitdi : «Yā Resulallāh, ‘an-
ķarīb hıdmet-i şerife müşerref olurlar.» İbrāhīm dañı eyitdi : «Ey
Muħammed ben dañı bu vāķı‘ayı gördüm.» Bunı diyüp ol iki gül-
15 dest-i bağ-ı leţāfet ve nihāl-i nev-res-i gülzār-ı melāhat benefşe-vār
bir birinūn boynına el biraķup hāy-hāy ile ihtiyārsız ağlarken, Hā-
riş-i bedbaht ol nāleden bīdār olup, fi’l-hāl çerāğla üzerlerine girüp
gördi iki tıfl birbirin kuçup āğlaşurlar Hāriş eyitdi : «Size kim
dirler?» Şehzādeler ol mel‘ūnı dōst şanup dirler : «Biz Müslim-i
20 ‘Aķıl evlādiyuz.» Ol hāram-zāde, ki bir yañadan merkebūn ğuşsa-
sıyle ve bir yañadan tereddūdūn endūhyile bī-ħużūr idi, her birine
bir tabanca urup, gül-i ruhsārların āzürde kılup ğīsū-yı mübārek-
lerin, ki ħablı’l-metīn-i ‘urvetü’l-vuşķā idi, birbirine bağlayup üzer-
lerine hücre kapusın mesdūd idüp daşra çıķdı, ki şabāħ olduķda
25 anları ķatlı ide. Ol ‘avret-i pākīze-nihād her niçe tazarru ‘ve teşeffu‘
idüp elin öpdı, ayağına düşdi fāyide kılmadı, Şubħ-dem ki cellād-ı
felek rişte-i şu‘ā‘-ı hūrşīdle etfāl-i kevākib def‘ine iķdām itdi ve
nesīm-i dem-serd-i şubħ-ı kazībden şem‘ler ve çerāğlar helākine
va‘de yetdi, ol nā-bekār-ı rû-siyāh tiĝ-i bī-dirīĝ alup ve ol şehzāde-
30 leri öñine şalup, kenār-ı Fırāta revān olup, siyāsetlerine iķdām
itdükde ol mel‘ūnuñ ‘āvreti ve oĝlı ve bir ķulı ‘aķābinçe gidüp şe-

4 nā-merd : murād K 6 yukuya : uyķuya K, S, B 7 eyitdi : itdi T 8
bābā-yı : peder-i B 8 gördüm vāķı‘amda : vāķı‘amda gördüm K, S 11,12
eyitdi : itdi T 13 dañı : —B / eyitdi : itdi T 17 üzerlerine girüp : üzerine
varup B 18 eyitdi : itdi T / kim : kimler S 20 evlādiyuz : evlādındañuz B /
merkebiñ : merkebinūn S, Ü, B 24 daşra : taşra K, S, B 25 tazarru’ ve :
—B 29 rû-siyāh : rû-siyāh eline K, bed-ķirdār Ü 30 şalup : ķatup K /
olup : oldu B 31 ol mel‘ūnūn : —B

- 1 fâ'at kıldukça ğazabı ziyâde olup kûluna hüküm itdi ki : «Tığla bun-
ları helâk eyle.» Kûl eyitdi : «Ey hâce bu ma'sûmları katl itmege
elüm varmaz.» Ol bed-bahtuñ ğazabı ziyâde olup elindeki şemşirin
5 kula havâle kıldı. Kûl eyitdi : «Ey hâce çün beni öldürürsen bârî
ben dahı kanumı almış olam.» Hârişe hamle kıldı 'âkıbet Hâriş
ġalib olup kuluñ bir kolin düşürdi. Oğlı ol hâli görüp eyitdi : «Ey
bâbâ, bu kûl qarındaşum gibidür, nişe bu cefâyı aña revâ gördüñ?»
Hâriş eyitdi : «Ol cezâsına yetdi sen bu tığı alup bunları katl it,
yoksa seni dahı helâk iderem.» Oğlı eyitdi : «Hergiz ben bu emre
10 irtikâb itmek revâ görmezem ve senüñ dahı ikdâmuña rızâ vir-
mezem.» Ve ol 'avret dahı ilhâh iderdi ki : «Ey Hâriş, bu ma'sûmla-
ra kıyma. bârî 'Ubeydullâh-ı Ziyâda teslîm it; neylerse ol eyle-
sün.» Hâriş eyitdi : «Bu cemâ'atüñ Küfede hevâ-dârları çokdur,
şâyed ki şehre girdükde hücum idüp elümden alalar ve benüm
15 sa'ÿüm zâyî' ola.» Âhirü'l-emr kendü tığ çeküp ol ma'sûmlara mü-
teveccih olduğda şehzâdeler ağlaşup tazarru' itdiler ki : «Bizüm
yetimligümüze rahm it. Eger murâduñ mâl-i dünyâ ise bizüm ġisû-
larumuzu kırküp, bizi memlûk meşâbesinde şatup bahâmuzu taşar-
ruf kıl.» Hâriş ol tazarru'lara iltifât itmeyüp, katllerine câzim ol-
20 dukda ol 'avretle oğlı men'ine kıyâm itdiler. Hâriş gördi ki 'avretle
oğlan vücûdıyla anları katl itmek mümkün degül, elindeki tığ-ı bî-
dirîği oğluna tahvîf tarîkıyle havâle kılup helâk itdi. 'Avret gördi
ki oğlı helâk oldı bî-ihtiyâr aña müteveccih olduğda 'avrete dahı
bir zaħm-ı mühlik urup, mücmelâ anlaruñ men'inden fârîğ olup,
25 şehzâdelere müteveccih oldı. Şehzâdeler gördiler ki ebvâb-ı necât-ı
rahmet cemî'-i cihetden mesdûd olup ve binâ-yı tedbîr ü tedârük
hâlel bulup kazâyâ rızâ virmekden ġayrı çâre kalmadı, Hârişe eyit-
diler : «Bize mühlet vir ki vuzû' kılup iki rek'at namâz idelüm.»
Hâriş eyitdi : «Va'llâh ki mühlet virmezem.» Şehzâdeler eyitdiler :
30 «Ol Vâcibü'l-Vücûd haqqıçün, ki hâlâ ismin zikr itdün, ol kadar

2 eyle : it Ü, eyle B / kûl : kûl K, S / eyitdi : itdi T 4 öldürürsen : katl idersen Ü 5 Hârişe : diyü Hâriş-i mel'ûna B 6 eyitdi : itdi T 7 bu kûl : kûl benüm B / gibidür niçe : gibi idi nite S 9 yoksa : yoħsa B / eyitdi : itdi T 13 çokdur : yoħdur B 14 elümden : —B 17 yetimligümüze : bîkesligümüze B 19 kıl : kılasın B 20 kıyâm : ikdâm B 23 oğlı helâk oldı : oğlın helâk itdi B 26 rahmet : —B 27 bulup : buldı Ü / eyitdiler : itdiler T 28 namâz : namâza kıyâm K / idelüm : kılalum Ü 29 mühlet virmezem : virmezem B / eyitdiler : itdiler T

- 1 amān vir ki aña secde idüp niyâzımız ‘arz idelüm.» Hâriş eyitdi :
 «Amān mümkün degül.» Eyitdiler : «Ey zâlim bu ne ‘adâvetdür?»
 Âhîrî’l-emr ümmîd-i necât-ı kaç idüp ol mel’ûndan her biri «Evvel
 5 benî katl it» deyü taqdîm-i şehâdet tevaḥḩu iderlerdi. El-kıṣṣa ol
 harām-zâde evvel Muḩammedüñ ser-i mübârekin bedenden cüdâ
 kılup cesed-i şerîfin Fırâta bıraḩdı, andan soñra İbrâhîmüñ ba-
 şın kesip ten-i pâkin anuñ cesedine mülḩaḩ itdi. ḩaḩḩâ ki ol sitem-
 den zemîn ü zamân tîre vü târ olup zümre-i melâyikden ḩurûṣ u
 10 gulgüle sükkân-ı taḩte’s-şerâya irişdi ve âteş-i tuḒyân-ı elem dili
 erbâb-ı miḩnet gibi sîne-i mihr ü mâha düşdi. Şi’r :

Mef’âlû Fâ’ilâtü Mef’âlîlû Fâ’ilün

Derdâ ki bezmgâh-ı velâyetde bî-sebeb
 Sındurdı iki şem’-i münîri sitem yeli
 Vâ ḩasretâ ki bâḒ-ı sa’âdetde bî-güneḩ
 Sındurdı iki naḩl-i laṩfî cefâ eli

- 15 El-kıṣṣa Hâriş-i bed-baḩt-ı rû-siyâḩ ol şehzâdeleri bî-günâḩ katl
 idüp cesedlerin Fırâta salup başların ‘Ubeydullâḩ Ziyâda iletduk-
 de ‘Ubeydullâḩ-ı Ziyâd eyitdi : «Ey Hâriş bunlar nedür? «Ol mel’ûn
 eyitdi : «Müslim oḒlanlarınuñ başlarıdur.» İbn-i Ziyâd ol gül-i ruḩ-
 sârlara ve ol Ḓisû-yı müşkbârlara nazar itdukde iḩtiyârsız ebr-i
 20 bahâr gibi eşkbâr olup ve bâ-vücüd Ḓilzet-i ṩab’la raḩm kılup eyit-
 di : «Ey seng-dil, bu ṩılları nişe katl itdün?» Hâriş eyitdi : «Senüñ
 iltifâtüñ ümmîdiyle.» Ubeydullâḩ-ı Ziyâd eyitdi : «Ey mel’ûn, ben
 Yezîde nâme yazmışam ki bunlar ḩabisededür, nişe baña ge-
 türmedün?» Didi : «Vehm itdüm ki ḩücüm-ı ‘âm elümden alup ben
 25 senüñ iltifâtüñden maḩrûm ḩalam.» ‘Ubeydullâḩ-ı Ziyâd eṩrâfına na-
 zar kılup, meclisinde bir Muḩâtil nâm kimesne ḩâzır idi, ki nâṣiyye-
 sinde maḩabbet-i ḩânedân-ı nübüvvet zâhir idi ve İbn-i Ziyâd anuñ
 ‘âḩidesin bilürdi, ammâ pesendide nedîm olmaḒın ta’arruṣ itme-

1 Hâriş : Hâriş-i bî-dîn B / eyitdi : itdi T 2 eyitdiler : itdiler T, didiler
 Ü, B / ne : ne Ḓaddârlık ve K 4 it : eyle B 5 bedenden : beden-i laṩfin-
 den K, Ü, bedeninden B 7 anuñ : ḩarındaşı Muḩammedüñ B 8 zümre-i :
 zemzeme-i S, Ü, B 10 miḩnet : maḩabbet T 11 bî-sebeb : bî-dirîḒ Ü 12,14
 sındurdı : şındurdı Ü, B / eli : yeli K 15 rû-siyâḩ : ‘aleyhe’l-la’ne B 16 sa-
 lup : şalup K, S, Ü, B 16 iletdukde : iledüp Ü 17,18,21,22 eyitdi : itdi T
 23 ḩabisededür : ḩabsimdedürler T, ḩabisededürler B / nişe : nite K, S niḒün
 B 26 meclisinde : meclisde B 27 anuñ ‘âḩidesin : ‘âḩidesinde pâḩlık ‘alâ-
 metin B

- 1 yüp tegâfûl iderdi, işâret kıldı ki : «Ey Muķâtıl bu bed-bahtı ilet
anda ki bu tıfları şehîd itmişdür, cezâsına yetür ve başları dağı
mümkün ise bedenlerine ilhâķ it.» Muķâtıl şâd olup, ol mel'ûnı
muħkem bağlayup ve başları alup revân oldu. Ve ħalk-ı Kûfe ol
5 başlara nezzâre kılup, ol ħâle ittılâc bulduķça ol mel'ûnı seng-sâr
idüp İzâ kılurlardı. El-kıssa ol menzile yetdükde Muķâtıl gördi bir
ķulla bir oğlan dağı maķtûl olup bir 'avret dağı mecrûħ düşüp-
dür, Muķâtıl 'avretten ħaķıķat-i ħâl su'âl itdükde eyitdi : «Ey 'azîz
ben bu bedbahtuñ menķûĥasıyam ve bu oğlan oğlıdur ve bu ķul
10 ķulıdur. Biz ittifâķla bu mażlûmlar ķatline mâni' olduğumuz cihet-
den bize bu siyâsetleri câyiz gördi. El-minnetü li'llâh ol dağı cezâsı-
na irdi.» Muķâtıl ol mel'ûnuñ ķatlin itmege merkebden indükde
ve ol şehîdlerüñ ķanın gördükde feryâda gelüp, nâleler kılup baş-
ları suya bıraķduķda, rivâyetdür ki ol başlar suya düşdükde ol
15 cesedler sudan çıķup, her baş kendü cesedine mülĥaķ olup, ol iki
ma'şûmlar birbirin ķucağlayup suya batdılar. Muķâtıl ol ħâlete bir
dem ĥayret idüp buyurdi ki; ol mel'ûnuñ ellerin ve ayakların ke-
süp ve gözlerin çıkarup, andan başın kesüp suya bıraķdılar ve su
anı ķabûl itmeyüp daşra bıraķdı. Âĥirü'l-emr ĥâr ü ĥâşâķ cem'
20 idüp ol pelîdi yaķdılar ve ol mücâhedetde şehîd olan ķuluñ ve oğ-
lanuñ cesedlerin defn idüp eĥibbâ-yı Ehl-i Beyt şehzâdeler 'azâsına
meşğûl oldılar. Şi'r :

Fe'ilâtün Meĥâ'ilün Fe'ilün

Ol iki gevher-i ĥızâne-i dîn

Ol iki serv-i cûybâr-ı yaķın

- 25 Dutdılar ma'den-i baķâda maķâm

1 ilet anda : anda ilet B 5 olduķça : bulduķça S 7 ķulla : ķul ve 8
eyitdi : itdi T, 'avret eyitdi S 10 ķatline : ķanına Ü 12 irdi : yetdi K /
mel'ûnuñ ķatlin : mel'ûnı ķatı B / merkebden : merkebinden Ü, B 13 nâ-
leler : nâle vü fiğânlar B / suya : şuya K, S, Ü, B 15 sudan : şudan K, S,
Ü, B / baş : başın S 16,18 suya : şuya K, S, Ü, B 19 daşra : taşra K, S, B /
bırաķdı : bıraķduķda rivâyetdür ki yirden defn itdiler yir dağı anı ķabûl it-
meyüp taşra bıraķdı Ü, B 25 dutdılar : tıtdılar B

- 1 Kıldılar cânib-i behište hırām
 Naẓar-ı halkdan olup mestūr
 Oldılar dürr-i gūşvār-ı hūr
 Yā Rab anlar reh-i vefāsında
 5 Ol velî-zâdeler ‘azāsında
 Kim ki bir kaṭre āb-ı çeşm töker
 Kim ki bir âh-ı derd-nāk çeker
 Vâşıl-ı ecr-i bî-hisâb eyle
 ‘Amelin kâbil-i sevâb eyle

1 kıldılar: itdiler Ü 4 vefāsında: vefāsından K 5 ‘azāsında: ‘azāsın-
 dan K 6 töker: döker K, S, Ü, B

DOKUZINCI BÂB

Hâzret-i İmâm Hüseyinün Mekkedden Kerbelâya Geldügin Beyân İder

- 5 Hakkâ ki hırkat-i hikâyet-i pür-şikâyet-i vâkı'a-ı Kerbelâ bir
âteş-i ciger-süzdur ki, eger bir şu'lesinün şerhin kıl-k-i şu'â-ı hür-
şidle muharrir-i kârgâh-ı kazâ şahîfe-i rüy-ı zemîne tahtır itse, ha-
râretinden eczâ-yı zemîn cûşa gelüp buhârı tenür-ı âsmânda Hamel
ü Hütü biryân ider ve rıkkat-i rivâyet-i melâlet-i gâyet-i sühedâ bir
10 helâhil-i cân-güdâz-ı gam-endüzdur ki, şarîr-i ra'dla şehâb-ı şâ'ika-
bâr bir katresinün vaşfın gerdüna tahtır itse târem-i çehârümde
Mesîh-i mücerred zülâl-i hayâtından halâvet gider. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Sehl şanmañ Kerbelâ gavgâsın ey ehl-i hîred
'Arşa-i bîdâd ü meydân-ı belâdur Kerbelâ
Şorsalar kim kınsı menzildür meşâyib mecma'ı
Ün virür kaşr-ı felek kim Kerbelâdur Kerbelâ

- 20 Hemânâ ki hadîka-i tînet-i âdem menbat-ı nihâl-i hılâfet olduqda
ve kâmet-i isti'dâd-ı beşeriyet hıl'at-i «Ve lahad kerremnâ»
(ولقد كرما)¹ ıla zînet bulduqda melâyikenün «E-tec'alü fihâ men
yüfsidü fihâ» (اتجمل فيها من يفسد فيها)² kinâyesinden gârağları fesâd-ı
vâkı'a-i Kerbelâ idi ve maзмün-ı «İnnî a'lemü mâ-lâ-ta'lemün»
(انى اعلم ما لا تعلمون)³ işâretinden murâd ol muşîbetden müstefâd

1 doğuzıncı bâb : bâbü's-sâbiç K, toğuzıncı S, B 2 Hâzret-i : —S 3 gel-
dügin : teveccühin B 5 ki : —B 9 helâhil-i : zehr-i helâhil-i B 10 itse :
itse harâretle Ü, B / çehârüm : çehârümde K, B 11 mücerred : mücerredün
B / şî'r : kıt'a S, —Ü 14 kınsı : kanğı K, hangi S, B

¹ Biz onu kerem sahibi kıldık. (XVII, 70)

² (Yeryüzünde) fesat çıkaracak olanı mı (halife) yapacaksın? (II, 30)

³ Ben sizin bilmediklerinizi bilirim. (II, 30)

- 1 olınan derece-i kemāl-i Hüseyn bin ‘Aliyy-i Murtażā idi. Fi’l-vaķı³ vāķı⁴-a-i Kerbelādan ziyāde fesād mümkün olmaz ve belādan hāşıl olan merātibde mertebe-i şāh-ı Kerbelādan a⁵lā mertebe şüret-i ihtimāl bulmaz. Şi‘r :

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

- 5 Ger belā-yı Kerbelā ol şāh kadrin arturup
Halkdan mümtāz āna virdi ‘ulüvv-i iktidār
Kerbelā hem ol şeh-i ma‘şūmdan rifat bulup
Halka olmuş kadr ile manzūr-ı ‘ayn-ı i‘tibār

- 10 Fezā-yı ğam-fezā-yı Kerbelā bir gülzārdur ki āb ü hevā-yı serāb ü semūmla neşv ü nemā bulan serv-i revānı girdbād-ı belādur ve seylāb-ı eşk-i hāşretle perverde olan gülbün-i gülberg-feşānı hār-ı cefādur. Şi‘r :

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

- 15 Çeşme nisbet dem-be-dem pākīze-ñinetler gözin
Eşk-bār eyler melāl-i zikr-i hāk-i Kerbelā
Agladursa Kerbelā toprağı derd ehlin n’ola
Bu muķarrerdür ki dāyim göz yaşadur tütüyā

- Rivāyetdür ki Hüseyn bin ‘Alī mütevellid olduğda Hāzret-i ‘İzzetden Cebrā’ile emr oldı ki nüzül idüp hem velādet tehniyesin vire ve hem şehādet ta‘ziyesin yetüre. Cebrā’īl-i Emīn nüzül itdükde Hüseyn-i maẓlūm Hāzret-i Resūluñ kinārında idi; ol Hāzrete tehniyet yetürdükden sonra izhār-ı ta‘ziyet kıldı. Hāzret-i Resūl eyitdi : «Ey birāder sebeb-i tehniyet ma‘lūmdur vesīle-i ta‘ziyet nedür? Cebrā’īl eyitdi : «Yā Resūlallāh bu maẓlūmı senden sonra Kerbelāda tığ-i cefāyla zālimler şehid iderler.» Hāzret-i Resūl ol hālete giryān olup, Hāzret-i Murtażā hāzır idi; sebeb sordukda ol Hāzret ihtiyārsız izhār-ı şüret-i hāl itdi, Hāzret-i Murtażā hāzır idi;

3 ihtimāl : —Ü 6 mümtāz āna virdi : virdi āna mümtāz K 7 ma‘şūmdan : maẓlūmdan Ü 9 —fezā-yı : —efzā-yı B 10 belādur : Kerbelādur Ü 12 şi‘r : —S, —Ü 15 toprağı : toprağı S, B 16 yaşardur : yaşarur T, S 18 oldı : olındı Ü, B 20 Hāzret-i Resūl : Resūlullah K 22,23 eyitdi : itdi T 24 iderler : ideler K, S, Ü, B 25 hālete : hāletde B / sordukda : şordukda K, S Ü. B 26 itdi : itdükde B

- 1 sebep sordukda ol Hazret ihtiyârsız izzâr-ı şüret-i hâl itdi, Hazret-i Murtaza dahi giryân olup menziline müteveccih oldukda, Hazret-i Fâtımaya ol hâli zâhir itdi, Fâtıma giryân giryân Hazret-i Resûl hıdmetine gelüp didi : «Ey maḥdûm ‘ale'l-ittlâk bu ne haberdür ki
- 5 ‘Alî Hazretünüzden nakl ider?» Hazret-i Resûl eyitdi : «Ey Fâtıma bu vâkı‘anun nâkılı Cebrâ’ildür.» Fâtıma eyitdi : «Yâ Resûlallâh bu şüret ne vaḳt zuhûra gelür?» Hazret-i Resûl eyitdi : «Benden ve senden ve ‘Aliden ve Ḥasandan sonra.» Fâtıma eyitdi : «Yâ Resûlallâh muşibetüm ziyâde oldı; âyâ bu muşibet vâkı‘ oldukda
- 10 benüm maḫlûmum için kim ‘azâ dutar?». Rivâyetdür ki ol hâletde hâtifden nidâ geldi ki : «Ey hâtûn-ı kıyâmet, âhirü’z-zamân eh-linden ḥânedân-ı risâlet muhlîşleri her yılda bu mâtemi tâze ideler, kıyâmete dek bu resmi dünyâda yürüdeler.» Rivâyetdür ki Şâh-ı Kerbelâ mütevellid oldukda Cebrâ’îl-i Emîn tehniye için
- 15 Hazret-i Resûl hıdmetine gelürken yolda bir firişte gördi Faṭras-nâm; şikeste-bâl ve perîşân-hâl, muḳim-i zirve-i ‘izzet iken mübte-lâ-yı dâm-ı zillet olduğunun vesîlesin su’âl itdükde Faṭras eyitdi : «Ey Cebrâ’îl benüm bir hıdmetde ihmâlüm olup, âteş-i ḳahr-ı îlâhî per ü bâlüm yaḳup beni bu hâle bıraḳdı; âyâ bu vâkı‘anun hiç
- 20 çâresi mümkün olur mı?» Cebrâ’îl eyitdi : «Ben Hazret-i Resûl hıdmetine gitmelüyem, benümle gel; ola ki şefâ‘atine maḫzar vâkı‘ olasen.» Faṭras Cebrâ’îl ittifaḳile Hazret-i Resûl hıdmetine gelüp ‘arz-ı hâl itdükde, Hüseyin-i maḫlûm Hazret-i Ḥâce kinârında idi, ol Hazret buyurdı ki : «Ey Faṭras kendüni benüm Hüseynüme yetür ve a‘zâ-yı mecrûḥunu kefi pây-ı şerîfine sür.» Faṭras ḥasbe’l-
- 25 fermân ‘amel idüp, ol mülânese berekâtıyla maḡfûr olup, bâl ü per peydâ kılup ma‘bûdına ‘avdet eyledi, ‘ibâdete meşḡûl oldı. Ve Hazret-i Hüseyin bin ‘Alî şerbet-i şehâdet içdükde vâkıf olup ce-zâ-yı iḥsân istid‘âsıyla münâcât itdi ki : «Yâ Rab, n’olaydı baña
- 30 emr olaydı hıdmetünde olan yetmiş biñ firişte ile Hüseynüñ mu‘âvenetine ḥâzır olaydum.» Hazret-i ‘İzzetden nidâ geldi ki : «Ey Faṭ-

1 sordukda : şordukda K, S, Ü, B 3 zâhir : ‘arz Ü 5,6,7,8 eyitdi : itdi T 10 dutar : tutar K, ider B 12 ideler : iderler Ü, B 13 yürüdeler : yürüdürler Ü, B 15 firişte gördi : firişteye rast geldi B / Faṭras : Faṭrûs S, Kaṭras B 17 olduğunun : olduğuna Ü, olmuş B / Faṭras : Faṭrûs S, Kaṭras B 18 bir ihmâlüm : hıdmetümde ihmâl idüp B 19 âyâ : —S 20 eyitdi : itdi T 21 şefâ‘atine : şefâ‘ate K 22,24,25 Faṭras : Faṭrûs S, Kaṭras B 25 kefi : —K 26 mülânese : mülâbese B / bâl ü per : per ü pây B 29 baña 30 olaydı : —S / firişte : melâyiḳe S 31 Faṭras : Faṭrûs S, Kaṭras B

- 1 ras, eger ol devlet müyesser olmadıysa, hālā muḳarrer itdüm ki
hıdmetünde olan firıştelerle Kerbelāya varup ol mazlūmun mezarı
üzre kıyāmete dek ta'zıyet dutup, ağlayup ḳaṭarāt-ı eşk-i revānuñ
sevābın anda ta'zıyet dutanlara nezr idesen.» Şi'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 5 Gel ey resm-i vefādan dem uran eşk-i revān göster
Mücerred ḳavle ḳānī^c olma işbāt it nişān göster
Dil-i pür-hūn-ı sūzānuñ mişāl-i gonca-i lāle
Melāmet ḥançeıyle çāk kıl dāğ-ı nihān göster

- 10 "Alem-efrāz-ı ma'roke-i meşāyib-i Kerbelā ve encümen-sāz-ı mā-
tem-kede-i āsar-ı nevāyib-i şühedā rāyet-i rivāyete bu tarzla tahrik
virmiş ve sürūd u rūd-ı hikāyeti bu ḳānūnla ızhāra getürmüş ki;
çün a'yan ü eşrāf-ı Küfenün şüret-i şadākatları Müslim-i "Akıl
taşdıḳıyla Ḥazret-i İmāma ma'lūm oldı ve cādde-i muşādaḳatde
15 şābit-ḳadem oldukları ol muḥbir-i şadık i'lāmıyla vuzūḥ buldı, Ḥaz-
ret-i İmām esbāb-ı sefer müheyyā ḳılup müsta'idd-i müsāferet ol-
duḳda, aḥbāb ü eḥibbā her taraftan hıdmet-i şerifine gelüp ve
her ne ḳadar ki men^c itdiler müfīd olmadı ve her niçe ilḥāḥ ḳıldı-
lar fāyide ḳılmadı. Bir gice "Abdullāh-ı "Abbās mülākāt-ı şerifine
20 müşerref olup nihāyet-i ta'zīm ü tekrīmden şoñra edeb tārīḳıyle
eyitdi : Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey zamīr-i enverün āyīne-i gītī-numā
Āfitāb-ı tal'atuñ mişbāḥ-ı envār-ı Hüdā
"Azmüne nuşrat muḳārin rāyuña hikmet ḳarīn
Emrüne tābi^c felek fermānuña ḳāyil ḳazā

3 üzre : üzerinde K, üzerine S / dutup : tutup B 6 it : ü Ü 7 lāle ;
nāle K 9 -efrāz : -firāz K 16 aḥbāb ü eḥibbā : aḥbāb Ü, eḥibbā vü aş-
dikā B 18 bir : bir gün bir Ü, B 19 nihāyet-i ; —Ü 20 eyitdi : itdi T

- 1 Yâ İmâm-ı zamân, lutf idüp Kûfe ‘azîmetin terk eyle ve Mekkeden
çıkma ki, atañ ‘Alî İbn-i Ebî Tâlib ol diyâra teveccüh kıldukda girif-
târ-ı dâm-ı beliyât oldu ve qarındaşuñ Hasan-ı Müctebâ ol mülk eh-
linden tefrika-i hâtır buldı.» Hâzret-i İmâm eyitdi : «Ey ‘Abdul-
5 lâh, zâhirâ müselmânlar mektûblar irsâl idüp huzûrumı istid‘â
kıldılar ve iltimâsla nuşratume mütekeffil oldılar ve mümkindür
ki bu şüretde icrâ-yı umûr-ı Hâk şüret bula ve tervîc-i şerî‘at
müyesser ola.» ‘Abdullâh eyitdi : «Ey maḥdûm-zâde, henûz Kûfe
10 lime teslim iderlerse, ol cānibe gitmek münāsibdür ve eger ka-
ziyye mün‘akis olsa ve leşker-i Yezîdle muḳâvemet lâzım gelse,
mümkindür ki ol cānibden şüret-i nuşrat zuhûra gele ve Hâzre-
nûñuze anda iztîrâb müteveccih ola.» Hâzret-i Hüseyin eyitdi : «Ey
‘Abdullâh, bu gice bu huşûşda bir te‘emmül idüp yarın saña ce-
15 vâb vireyem.» ‘Abdullâh-ı ‘Abbâs. menziline mürâca‘at kıldukda
Hâzret-i İmâm Kelāmullâhdan istihâre tarîkıyle mütevaḳḳı‘-ı na-
şihat olduğda bu âyet fâlna geldi ki «Küllü nefsin zâi’ katü’l-mevtî ve jinnemâ tüvef-
fevne üçâreküm yevme’l-ḳiyâmeti (كل نفس ذائقة الموت وانما توفون أجوركم يوم القيامة)
Hâzret-i İmâm eyitdi : «Şadaḳa’llâhü’l-‘azîm ve şadaḳa resûlühü’l-
20 kerîm (صدق الله العظيم وصدق رسول الكريم)» Fâl-i Muşḥaf şehâdetüm huşûşında
Hâzret-i Resûlûñ vâḳı‘amda gördüğüm kelimâtına muvâfîḳ gel-
di ve muṭâbîḳ vâḳı‘ oldu. Lâcerem ḳalem-i taḳdîrle taḥrîr o-
lan ḳaziyye elbette taḡayyür bulmaz ve aḥkâm-ı ḳazâ iḳti-
zâ-yı temşiyyet kıldukda çâre ile memnû‘ olmaz. İkinci gün ‘Abdul-
25 lâh-ı ‘Abbâs ḥâzır olup eyitdi : «Yâ İbn-i Resûlallâh, ne tedbîre ḳa-
zâ iḳtizâ-yı temşiyyet kıldukda çâre ile memnû‘ olmaz.» İkinci gün
‘Abdullâh-ı ‘Abbâs ḥâzır olup eyitdi : «Yâ İbn-i Resûlallâh, ne ted-
bîre ḳarâr virdüñüz ve Kûfe ‘azîmetinde ne maşlaḥat gördüñüz?»
Hâzret-i İmâm eyitdi : «Ey ‘Abdullâh ‘azîmet-i sefer muşammem-
30 dür ve binâ-yı niyyet-i müsâferet muḥkem; zîrâ muḥaḳḳaḳ bilü-

2 Ebî : —K, Ebû Ü, B / Tâlib : —K 4 eyitdi : itdi T 5 huzûrumı : hu-
zûrı B 8 eyitdi : itdi T 13 anda : andan Ü, B / Hâzret-i : —Ü, —B / eyit-
di : itdi T 17 âyet : âyet-i kerîme B 19 eyitdi : itdi T / ve 20 kerîm :
—K 23 olan : olınan B 24 kıldukda : kıldukça Ü, B 25 eyitdi : itdi T /
ḳaza 27 tedbîre : —K, —S 29 muşammemdür : muşammem Ü, B 30
muḥkem : muḥkemdür Ü, B

¹ Her nefis ölümü tadıcıdır ve mükâfatlarınız kıyamet günü size eksiksiz verilecektir. (II, 185)

² Ula Allah doğru buyurdu ve yüce peygamber de doğru söyledi.

- 1 rem ki Yezîd benden tegâfûl kılmaz ve def^e ü ref'üm tedbîrinden
gâfil olmaz. Rızâ virmezem ki hâk-i şerîf-i Ka'be kıble-i âlem iken
sipâh-ı ehl-i dalâlet pâymâli olup kesr-i hürmet bulmağına ben se-
5 beeb vâkı^c olam ve revâ görmezem ki arz-ı mübârek-i Baḥḥâ muḥ-
terem ü mükerrrem iken dâmen-i pâkin âlûde-i hûn ve ḥalkını pe-
rîşân kılam. Şalâḥ oldur ki bu silsile-i fitneyi bir gayr diyâra çe-
kem ve toḥm-ı tefrîkayı bir gayr mezra'aya tökem.» Şî'r :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

- 10 Kande kim eylesem makâm baña
Fitne hem-dem belâ mülâzımdur
Hârem-i Ka'beni belâlarla
Mübtelâ eylemek ne lâzımdur

- ‘Abdullâh eyitdi : «Ey maḥdûm-zâde, eger elbette mâyl-i sefersen
bârî Yemen cânibine teveccüh kıl ki memleket-i vasî^c ve ‘arşa-i
‘arîz olup ḥuşûn u kılâ’ı bî-ḥadd ü şümârdur ve kabîle-i Heme-
15 dâñ tamâm muḥibb-i ḥânedân-ı Aḥmed-i Muḥtarḍur. Yaḳîn ki ol
diyâra sen varup qarâr dutduḳda etrâf ü cevânibden muḥlişler
ve mücâhidler cem^c olurlar ve saña mu‘âvenet kılurlar.» Hüseyn
eyitdi : «Ey ‘Abdullâh, senüñ kemâl-i şefkatüñi kendü ḥuşûşumda
muḥaḳḳaḳ bilürem ve kelâmuñ maḥz-ı naşîḥat olduğına mu‘terif
20 oluram; ammâ ne çäre, kıyid-i kazâ zimâm-ı irâdetümi cânib-i
‘Irâḳa çekmekdedür, niḥân-ḥâne-i ḥikmet sırrına yetmek olmaz
ve irâde-i taḳdîrden tecâvüz itmek olmaz. Min ba’d bu ḥuşûşda
mübâlağa kılma ve mâni^c olma ki bize ‘ayân olan esrâr size ni-
hândur nite ki ḥikmet-i ḥarḳ-ı sefîne Mûsâya maḥfî ve Hızra ‘ayân-
25 dur. Ve ben ol kimesnenüñ vâriş-i ‘ilmiyem ki kerrâtla min-
ber üzre buyurmuşdur ki : «Ütitü ‘ilme’l-menâyâ ve’l-belâyâ»
(اوتيت علم المنايا والبلايا)¹ Ve daḥı buyurmuşdur ki : «Selûnî ‘ammâ
düne’l-‘arşı» (ملوني عما دون العرش)² Ey ‘Abdullâh, esrâr-ı ḥikmet bize
maḥfî olmaz ve feyz-i işmet bizi âlûde-i ḡaflet kılmaz.» ‘Abdullâh-ı

3 bulmağına : bulmağa K, S, B 7 mezra'aya : menzile S / tökem : dökem
S, Ü, B / şî'r : —Ü 10 Ka'beni : Ka'beyi K, S, Ü, B 12 eyitdi : itdi T /
eger : —B 13 vasî^c : vâsi^c B 14 şümârdur : şümâr K, S 16 dutduḳda :
tutduḳda B 17 Hüseyn : Ḥazret-i Hüseyn B 18 eyitdi : itdi T 24 ḥik-
met-i : —K / ḥarḳ-ı : ḡarḳ-ı Ü 26 üzre : üzerinde Ü

¹ Ölüm ve felaketlerin ilmi bana verildi.

² Arşdan başka bana ne sorarsanız sorun.

- 1 ‘Abbās eyitdi : «Yâ İmām, baña dañı hıdmet-i şerifinde olmağ maqşūd idi ammā hālā rāyız-ı kazā ‘inān-ı ‘azîmetümi Medîne cānibine mün‘atıf kılılmış; ümmîd-vārem ki hażretünüz Kūfeye var-dukda şeref-i mülāzemet müyesser ola, ammā bilmezem ki eyyām-ı müfāraķatünde rüzgār beni ne belālara giriftār kıla.» Şîr :

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

- 5 Ağla ey göz kim ten-i bîmār cāndan ayrılır
Cān ile cismüm refîķ olmışdı andan ayrılır
Nāle kıl ey dil ki tûtî şekkeristāndan çıķup
Bülbül-i zār-ı belā-keş büstāndan ayrılır

- Rivāyetdür ki ‘Abdullāh-ı ‘Abbāsdan sonra Muḥammed-i Ḥanîfe ve
10 ‘Abdullāh-ı ‘Ömer ve ‘Abdullāh-ı Zübeyr hıdmet-i şerîfine gelüp en-
vāc-ı muḳaddemātla naşîḥat kıldılar, sūdmend olmadı ve fāyide kıl-
madı; eyitdiler : «Yâ İmām, bu ısrāra sebep nedür?» Hażret-i Hüseyn
eyitdi : «Ey kavm, ḥaḳķā ki bu gice vāķıfımda gördüm, Hażret-i
15 Resül buyurdı ki : «Ey Hüseyn Kūfe ‘azîmetinde teḥîr ve ta‘allül
itmeyesın ve tarîķ-ı takşîr ve tekāhül dutmayasen ki Hażret-i Sul-
tān-ı serîr-i Kibriyā seni ol buķada ālūde-ı ḥāķ ü ḥūn görmek is-
ter ve melāyike kemāl-i şābruñ ‘arz idüp mertebe-i itā‘atüñ gös-
termek ister; tevakḳuf bu hıdmetde ḥaṭādur ve ta‘allül nā-revā.»
Aşḥāb ü aḥbāb ol kelimātı istimāc itdükde eyitdiler : «İnnā li’llāhi
20 ve innā ileyhi rāci‘ün» (اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاٰجِعُونَ)¹ Ey Hüseyn çün nihāyet-i
‘azmüñ ma‘lūm oldı ve ğāyet-i müsāferetüñ vuzūḥ buldı, bu etfāl ü
‘ıyālî ne ümmîd ile diyār-ı ğurbete salursan ve ne vesîle ile ser-
gerdān kılursan?» Hüseyn eyitdi : «Ey ‘azîzler, Ehl-i Beytüm aḥ-
vālin dañı Hażret-i Resüle dañı ‘arz itdüm buyurdı ki anları dañı
25 Vācibü’l-Vücūd zālimler elinde esîr ü ‘āciz görmek ister ve anlara
dañı ol belāya muḳābil cezā yetürmek ister.» El-kışşa aşḥāb ü aḥ-
bābla vedā idüp, tehyî’e-i esbāb-ı sefer kılup, ol sultān-ı serîr-i

1 eyitdi : itdi T 5 rüzgār beni : beni rüzgār S, B 9 Ḥanîfe : Ḥanîfeye B 12 eyitdiler ki : itdiler T 15 ve dutmavasen : —K / tekāhül : tekāsül B / dutmavasen : tıtmavasın B 16 Kibriyā : Kerbelā T 18 hıdmetde : hıd-
mete B / ḥaṭādur : ḥaṭā K / nā-revā : nā-revādur K 19 eyitdiler : itdiler T,
—Ü 20 Hüseyn : şehzāde B 22 salursen : şalursen K, S, Ü, B 23 eyitdi :
itdi T

¹ Biz Allah’a aidiz dönüşümüz ancak onadır. (II, 156)

- 1 Kerbelâ ve şehensâh-ı mesned-i izz ü 'alâ cemî'i etbâ' ve eşyâ'ın cem' idüp ve muhadderât-ı hücre-i işmet ve cevâhir-i aşdâf-ı te-
hâretçün müşkîn-mü naykâlar üzerine münâsib hevdecler ve 'amâ-
rîler müretteb itdürüp; bir şubh-dem ki şâh-ı encüm hâşiye-i seb-
5 ze-zâr-ı sipihr-i lâciverd-fâma hayme-i zerrîn-tınâb tikdi ve fer-
râş-ı şubh-ı şâdık revzene-i şebistân-ı zulmete perde-i zer-nigâr çekdi.
'Alem-i 'azîmet ve livâ-yı feth ü nuşrat kıldurup ve şadâ-yı kûs-ı rih-
let ve şadme-i nefir-i irtihâlle ceres-vâr kûbbe-i zengâr-gün-ı âsmânı
doldurup, ittifâkâ hem ol gün ki Müslimi Kûfede şehîd itmişlerdi,
10 Mekkeneden çıkup müteveccih-i 'Irâk oldı. Şîr :

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'ûlû Fâ'ilün

Kesb-i şehâdet itmege ğurbet diyârına
Oldı revâne kâfile-i izz ü ihtişâm
Eşrâf-ı Ehl-i Beyt sefer ihtiyâr idüp
Seyyâre oldı ahter-i gerdün-ı dîn tamâm

- 15 Ol server-i dîn ve nakd-i seyyîdü'l-mürselîn ehl-i Mekke ile vedâ
idüp revân olduğda arâzî-i Mekkeye lerze düşüp, havâş ü 'avâm-ı
Hicaz ba'zı murâfaķat için ve ba'zı müşâyâ'at için müteharrik
olup bir zelzele kopardı ki nezzâresi 'uyûnı tîre ve te'emmulî 'uķûlı
hîre kıldı ve elem-i müfâraķatından halka bir girye ğâlib oldı ki
20 giryeden ebr-i bahâr 'ibret aldı. Şîr :

Fe'ilâtün Mef'ûlün Fe'ilün

- Hâne-i Ka'be urdı gögsine daş
Çâh-ı Zemzem akıtdı gözden yaş
Hâk-ı pâk-i hatîre-i Baḥâ
Zerre zerre binüp semend-i sabâ
25 Ol şehensâha oldılar hem-râh
Çıkdi çarḥ-ı berîne gerd-i sipâh

2 işmet : teḥâret Ü / teḥâretçün : işmet için Ü 4 bir : —B 5 sipihr-i :
—T / tikdi : dikdi K, S, Ü, B / ferrâş-ı : firâş-ı K, S, Ü, B 8 doldurup : töl-
durup S 9 Kûfede : —Ü, —B 14 seyyâre : seyyâr Ü, B 16 arâzî-i : 'urûķ-ı
arâzî-i Ü, B 17 müşâyâ'at : mütâba'at Ü, B 19 kıldı : kılurdi Ü 20 'ib-
ret aldı : 'ibret eyledi K, münfa'il oldı Ü, B 21 daş : taş K, S, B 22 göz-
den : gözinden B 24 binüp : yetüp S, Ü, B 26 sipâh : siyâh B

- 1 Tamāmî-i eşrâf-ı buķ'a-i Ka'be ve havâş ü 'avâm-ı Mekke bir men-
zil ol şehriyâr-ı 'âlî-miķdâr ve sultân-ı kâmgâruñ mülâzım-ı rikâb-ı
hümâyûnı olup tarîķ-ı mülâzemet ri'âyet kıldılar. Kımmeyi şâdir-
vânı rif'at zînet-i rûy-ı zemîn olduķda ve ordû-yı hümâyûn sa'âdetle
5 nüzûle icâzet bulduķda, Hâzret-i İmâm bir fezâ-yı ferâh-fezâda bir
kürsî naşb itdürüp, üzerine çıkup, hamd ü şenâya muhteve ve şükr
ü sipasa müstemil bir huṭbe-i belîğ edâsından sonra nidâ kıldı ki :
«Ey ma'şer-i aşhâb-ı kirâmî ve ey huẓẓâr-ı meclis-i sâmi, men sey-
yâh-ı bâdiye-peymâ-yı şahrâ-yı muşibetem, ben müsâfir-i beyâbân-
10 neverd-i bâdiye-i miḥnetem, ben seyyâre-i âsmân-ı ğarîbem, ben
şâlik-i tarîķ-ı şehâdetem, hâtır-ı fâtıruma endîşe-i lezzât-ı dünyâ
güzâr itmez ve zamîr-i pür-teşvîrime hayâl-i taşarruf-ı mülk-i âlem
yetmez, şâhîfe-i şohbetüm nakş-ı hîleden mu'arrâdur ve cerîde-i
ülfetüm tarz-ı hud'adan müberrâdur. Hîç bendeyi iktinâ-yı fevâid-i
15 dünyevî va'cdesiyle muḳayyed itmezem ve hîç fakîrûñ i'tilâ-yı me-
râtib ü menâşib müjdesiyle dâmen-i ta'alluķın dutmazam. Taht-ı
livâ-yı rif'atümde sâye-i saltanat-ı şûrî temennâ kılan, ser-rişte-i ir-
tibâtın silsile-i ülfetümde kaç' itsün ve nev-bahâr-ı şevketümde
reyâhîn-i tena'umât-ı mecâziye tâlib olan terk-i ülfetüm dutsun.»
20 Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Men belâ deryâsına ğarķ olmağa basdum kadem
Gezmesün girdâb-veş çevremde her cânın seven
Ben fenâ deyrinde menzil dutmağa 'azm eyledüm
Durmasun yanumda mülk ü kaşr ü eyvânın seven

- 25 Bu naşihatden sonra şem'e-i şebistân-ı harem-serây-ı işmet olup
şabâha dek süz ü güdâzla evķât geçürdi. 'Ale's-şabâh, ki tîğ-i
şa'ş'a-i husrev-i hâver râbıta-i nûrdan zulmet silsilesin kaç' itdi

1 tamâmî-i: tamâmî-i sükkân ü Ü, tamâmî-i a'yan ü B / buķ'a-i: —B 4
rif'at zînet-i: rif'ati T 5 nüzûle: nüzûl K, T, S, nüzûl-i iclâlle Ü / Hâzret-i
İmâm: —Ü 8 men: ben K, S, Ü, B 10 bâdiye-i: —Ü 13 mu'arrâdur:
mu'arrâ Ü, B 14 tarz-ı: tırâz-ı Ü, B 15 fakîrûñ: fakîr K 16 dutmazam:
tutmazam B 17 irtibaṭ: irtibaṭı B 19 dutsun: tutsun K, B / şîr: kıṭ'a
K 21 men: ben K, Ü, B / basdum: başdum K, S, Ü, B 23 fenâ: bakâ B /
deyrinde: mülkinde Ü / dutmağa: tutmağa S, B 24 durmasun: turtmasun
S, B 27 itdi: kıldı K, S, Ü, B

- 1 ve sipāh-ı Rûm u Hâbeş birbirinden ayrıldı. Ol menzilden ordū-yı humāyûn irtihāl kılup ve aḥbāb-ı ḥaḳīḳī ve mecāzī birbirinden ayrılup ol, ki rişte-i irtibāṭı ta'allukāt-ı dünyāya muḥkem idi, vedā' idüp Mekkeye mürāca'at kıldı ve ol, ki ṭarīḳ-ı vefāda rāsih-dem
- 5 ve sābit-ḳadem idi, mürāfaḳatde yek-cihet oldu. Rivāyetdür ki ikinci menzilde Ḥazret-i Sultān-ı Kerbelā bir nāme taḥrīr idüp 'āmme-i Benū Hāşim ve kaffe-i Benū 'Abdulmuṭṭalibe irsāl itdi bu maẓmūnla ki: «Ey silsile-i intisāb-ı Resūlullāha muntazam olan cevāhir-i aşdāf-i sa'ādet ve ey şeref-ı ḳurb-ı Muşṭafā bulan zevāhir-i
- 10 ḥadāyık-ı siyādet, gencine-i iḳbāl-i bī-intikāle ṭarīḳ-ı taşarruf bulmuşam, kemāl-i mürüvvetüm iḳtiżā-yı şalā-yı 'ām ider ve māyide-i ni'met-i bī-zevāle miḥmān olmuşam, ḥüsn-i sīretüm taḳāzā-yı aḥbār ü i'lām ider. İmdi münhī-i mektüb-ı serīfüm aḥbār-ı teveccühüm i'lām itdükde ve beşir-i risāle-i laṭifüm size yetdükde her kim isti'calle geldi ve bu gencineden behre bulup bu māyideden naşib aldı; ve her kim tevakkuf kıldı, maḥrūm ḳaldı ve's-selām.» Mektüb irsāl idüp bārḥāneler yüklenüp revān oldu. Bir niçe menzil ḳaṭ' olunduḳdan sonra esnā-yı ṭarīḳda Şabāḥ nām menzilde Ferezdāḳ-ı şā'ir, ki 'Irāḳdan gelüp Ḥicāza giderdi, ol Ḥazretüñ pābūs-ı şerīflerine müşerref olup ızḥār-ı du'ā ve senā kıldı bu ṭarīḳle ki, Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Es-selām ey naḳş-ı na'î-i merkebün miḥrāb-ı dīn
 Halka-i fitrāk-i raḥşuñ rişte-i ḥablü'l-metīn
 Ṭarḥ-ı ordū-yı humāyūnuñ ṭirāz-ı mehd-i mülk
 25 Naḳş-ı çetr-i bār-gāhuñ zīnet-i rüy-ı zemīn

- Ḥazret-i İmām andan aḥvāl-i 'Irāḳ istifsār itdükde eyitdi: «Yā İbn-i Resūlallāh, ehl-i Kūfenüñ ef'āllerin aḳvāllerine muḥālif gördüm.» Ḥazret-i İmām anuñ sözine taşdīḳ idüp, ol menzilden daḥı revān olup Baṭnürürümme demekle ma'rūf menzili muḥayyem-i ḥıyām-ı ordū-yı humāyūn idüp ol menzilden ehl-i Kūfeye Ḳays bin Meşherle bir nāme irsāl itdi, bu maẓmūnla ki: «Ekābir ü a'yan-ı
- 30

5 mürāfaḳatda: mürāfaḳatında T 18 olunduḳdan sonra: olunduḳda Ü, B 20 şerīflerinde: şerīfleriyle Ü, B 21 ki şi'r: —Ü 26 aḥvāl-i 'Irāḳ: 'Irāḳ aḥvālın Ü / istifsār: su'āl B / eyitdi: itdi T, K 27 ehl-i: —S / ef'āllerin: aḥvāllerin S, K 28 sözine: sözin K / daḥı 30 menzilden: —K 29 menzili: menzile yetdükde Ü 30 idüp: anda inüp Ü / bin: ibn-i Ü, B

- 1 'Irāk ve e'āzım ü eşrāf-ı Kūfeden tarīk-ı meveddetümde qadīmü'l-
vidād ve cādde-i itā'atümde selīmü'l-i'tikād olan şanādīd-i 'izām
ve fırka-i ma'ārif-i-kirām şerāyi'ti teslīmāt-ı 'ināyet-encām ve letā-
yif-i taḥiyyāt-ı sa'ādet-ihtitāma ihtisās-ı tām bulduqdan sonra
5 ma'lūm ideler ki, 'āmm-zāde-i celilü'l-ḡadr-i bī-'adīl Müslim bin
'Aḡl, ki vekīl-i mu'temedüm ve resül-i mu'teqadümdür, bu cānibe
irsāl-i resāyil idüp maзмününde sizüñ şüret-i ihlās ü i'tikāduñuzu
'arz itmegin, silsile-i teveccühümüz ol cānibe müteḥarrik olup
10 ve 'uḡāb-ı rāyet-i rifāt ü iclālüm ol 'arza hevāsiyla bāl ü per
açup müteveccih olmuşam ve ihtimāmla 'azīmet ḡalmışam. Ümmīd
ki Ḥāzret-i 'İzzet tevfiḡ-ı ittişāl müyesser ḡıla ve bu nāme Baḡ-
nürürümmeden size infāz olındı tā ma'lūm ola.» Rivāyetdür ki
Ḥāzret-i İmām Mekke'den çıkup müteveccih-i Kūfe olduḡda. Ye-
zīdūñ anda olan a'vān ü enşārından 'Ubeydullāh-ı Ziyāda mekātib
15 irsāl olunup ḡaber yetmişdi ve 'Ubeydullāh-ı Ziyād cemī'i şevā-
ri'i ve menāzili mu'temed kimesnelere tapşurup maşūn ve mażbūt
itmişdi. Ḳays bin Meşher ki Ḥāzret-i İmāmuñ mektüb-ı şerifin
Kūfe a'vānına yetürmek ḡaşdına isti'calle giderdi, Ḳādisiyye mül-
kine yetdüḡde ittifāḡa ol maḡāmuñ ḡıfzına me'mūr olan Ḥaşin
20 bin Temīm ma'lūm idüp, ol maḡlūmı dutup 'Ubeydullāh-ı Ziyāda
irsāl itdükde 'Ubeydullāh-ı Ziyād ol bī-günāhı şehīd itdi. Ammā
Ḥāzret-i İmām menāzil ü merāḡil ḡaḡ idüp gelürken Dürūd nām
menzile yetdüḡde, gördiler bir ḡayme ḡurılmış ve bir serā-perde
urılmış; ḡaḡīḡat-i ḡālın su'āl itdükde didiler : «Züheyr bin Ḳays-ı
25 Naḡa'īdür, Mekkedden gelüp mülkine gider.» Ḥāzret-i İmām bir
ḡıdmetkār irsāl idüp anuñ ihzārın murād itdi, ḡużūrına geldükde
eyitdi : «Ey Züheyr biz gevher-i rızā-yı Ḥaḡ temennāsında deryā-yı
belā ḡavvāşlarıyuz; neheng-i nāyibeden ihtirāz itmeyen bize hem-
'inān olur; ve biz cevher-i ḡurb-ı İzid tevellāsında şaḡrā-yı sebāt ü
30 şabr seyyāḡlarıyuz, ḡücüm-ı ḡādiseden ictināb itmeyen refāḡatümü-

2 olan : —B 4 taḡiyyāt : —K 5 'āmmzāde-i : camcazāde-i B / bin : ibn-i
S, Ü, B 10 ümmīd : ümmīddür Ü, B 12 infāz : ib'ās B 15 olunup yet-
mişdi : idüp ḡaber olunmuşdi K 18 mülkine : nām mülke K 19 maḡāmuñ :
maḡām S 20 bin : ibn-i S, B / Temīm : Nümeyr B / dutup : ḡutup S, B
24 ḡālın : ḡāl K, ḡāl Ü, B 25 Naḡa'ī : Necfī S, Ü, B 27 eyitdi : itdi T
28 bize : bizümle Ü

- 1 ze rağbet kılar. Âyâ sende ol himmet ola mı ki meydân-ı maḥabbetde merkeḥ-i mücâhedet yügürdüp hem-înân olasen ve şemşîr-i şecâ'at çeküp mürâfaḳat kılasen?» Züheyr ol nev-bahâr-ı tevfiḳden gül gibi ḥandân olup didi : «Yâ İmâm-ı zamân, bir müddet-
5 dür ki bu sa'âdete muntazıram el-minnetü li'llâh müyesser oldu ve ḥüsn-i tâlî'üm ḥuşûl-i merâmuma mu'âvenet kıldı. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Geldi ol dem ki kılam cânımı cânâna fedâ
Eyleyem 'arz-ı maḥabbet kılam ızhâr-ı vefâ

- Hem ol sâ'at menziline mu'âvedet kılop aşḥâb u etbâ'ına eyitdi :
10 «Ey kavm, ben ğarka-i girdâb-ı maḥabbet oldum ve cânib-i 'uḳbâya teveccüh kıldum; belâya müteḥammil olup fenâya rızâ viren benümle gelsün ve muḳayyed-i râḫat olup ârzü-yı ferâġat kılan müfâraḳat kılsun» Ve menkûḫasına eyitdi : «Ey yâr-ı 'azîz, ben naḳd-i cân şarf itmege şehâdet bâzârına teveccüh itmişem sen be-
15 nüm mâlumdan ḥaḳḳu'nı alup benden mufâraḳat ihtiyâr it.» Ve bir rivâyet budur ki ol avret talâḳ alup ḳarındaşıyla Kûfeye gitdi. Ve bir rivâyet budur, didi ki : «Ey Züheyr, sen Ḥüseyn mülâzemetin ihtiyâr itdün ise ben daḫı ḫâtûn-ı kıyâmet ḫıdmetin ihtiyâr itdüm.» İttifâḳla Kerbelâyâ geldiler. Çün Ḥazret-i İmâm Şükûḳ
20 nâm menzile nüzûl itdi, Kûfeden bir kimesne gelüp haber virdi ki Müslim-i Aḳîlî ve Hânî bin 'Urveyi şehîd itdiler ve başların Şâma gönderdiler. Ḥazret-i İmâm eyitdi : «İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'un» (اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاٰجِعُونَ)¹ Rivâyetdür ki Müslim-i 'Akîlün on üç yaşında bir kıızı olup ḥarem-serây-ı 'işmetde muşâḫabet-i muḥadderâta müşerrefdi ve Ḥazret-i İmâm aña ġayetde ihtirâm iderdi; Müslimün ḫaber-i şehâdeti istimâc olınduḳda Ḥazret-i İmâm

5 muntazıram : muntazır idüp Ü, B 6 merâmuma : merâmum Ü, B 8 mu'âvedet : mürâca'at K / eyitdi : itdi T 10 maḥabbet : miḫnet S, Ü 11 fenâya : —Ü 12 gelsün : olsun ve gelsün B 14 şehâdet bâzârına : bâzâr-ı şehâdete Ü 16 rivâyet : rivâyetde Ü, rivâyet daḫı B 17 budur : budur ki S / daḫı oldur Ü, daḫı budur ki B 19 geldiler : geldükde Ü 21 Müslim-i : Müslim bin K / bin : ibn-i Ü, B 22 eyitdi : itdi T 25 imâm : —S / aña 25 imâm : —K 26 şehâdeti : şehâdetin T, S

¹ Biz Allah'a aidiz dönüşümüiz ancak onadır. (II, 156)

- 1 harem-serâyına gelüp, ol kıızı görüp her günden ziyâde iltifât itdi. Ol şâliha firâsetle mütevehhim olup eyitdi : «Yâ Hüseyn, meger Müslim şehîd olupdur ki baña yetîmler gibi ri'âyet idersen.» Hâzret-i İmâm taḥammül kılmayup giryân olup eyitdi : «Ey şâliha
- 5 Müslim gitdi ise ben anuñ yerine.» Ol fakîre Müslimün şehâdetin taḥkîk itdükde bünyâd-ı nevḥa kılup ve bâkî evlâdı nâlân olup mâtemin dutdılar. Rivâyetdür ki bu haber şâyîc' olduğda ve şübüt buldukdâ ba'zı rüfekâ Hâzret-i İmâma kâsemeler virüp mübâlağalar kıldılar ki : «Yâ İmâm, kendüñüze ve bu eṭfâl ü 'iyâle cefâ revâ
- 10 görüp Kûfe cânibine gitmeñ ve bu tehlikeden ihtirâz idüñ ki mu'are-re-i gâlızdür. Hâzret-i İmâm te'emmül idüp bir zamân sükût ihtiyâr itdükde Müslimün evlâdı hücum idüp eyitdiler : «Yâ İmâm, ehl-i Kûfeden Müslimün kanın almayınca bize mürâca'at mümkün degül. Hîç kimesne gitmez ise bârî biz giderüz; yâ intikâm aluruz
- 15 yâ kesb-i şehâdet iderüz.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Zillet ile lezzeti olmaz hayâtuñ döstlar
Naqd-i cân şarf eyleyüp dünyâda kâm almak gerek
Acz ile dönmek adûdan şehîdür himmet dutup
Yâ şehîd olmak gerek yâ intikâm almak gerek

- 20 Hüseyn-i mazlûm anlarda ol himmeti görüp aşḥâbına eyitdi : «Lâ-ḥayra fi'l-ayşi ba'de hâ'ülâi» (لا خير في العيش بعد مولاء)¹ Ya'ni bunlardan soñra hayâtdan lezzet görmek olmaz.» Kûfe 'azmine yek-cihet olup, ol menzilden göçüp, Mâle menziline nüzûl itdükde, Ömer bin Sa'ddan bir mektûb vârid oldı maзмünında bu ki : «Ey Hüseyn
- 25 ehl-i Kûfe ikrârlarına inkâr idüp Müslim-i Aḳîli şehîd itdiler. Ve Müslim ḥîn-i şehâdetde baña vaşîyyet itmişdi ki bu aḥvâli saña i'lâm idem. Gerekdür ki bu aḥbârı ma'fûm itdükde ḥazeründe ola-

1 serâyına : serâya B / her günden : ol günde Ü, B 2 eyitdi : itdi T 3 gibi ri'âyet : ri'âyetin S, B / Hâzret-i : —Ü 4 kılmayup : itmeyüp Ü, B / eyitdi : itdi T 5 yerine : yerineyem Ü, B 7 dutdılar : tutdılar B 8 mübâlağalar 10 görüp : —S 11 Hâzret-i : —S / bir zamân : —Ü 12 eyitdiler : itdiler T 15 yâ : veyâ S, B / şi'r : kıt'a K, —Ü 18 dönmek : tutmak K / dutup : tutup K, B 20 aşḥâbına : —K / eyitdi : itdi T 23 bin : ibn-i S, Ü, B 24 maзмünında bu : bu maзмünde B 25 ikrârlarına : ikrârlarını B

¹ Bunlardan sonra artık yaşamada hayır yok.

- 1 sen ve Küfe ‘azîmetiniñ terkin kılasen.» Bu haber şehzâdeniñ or-
dû-yı hümayûnında intişâr ve iştihâr bulduqda, eṭrâf ü cevânib-
den ṭama‘-ı devlet-i dünyâcûn cem‘ olanlar gürûh gürûh perîşân
5 oldılar ve meydân-ı vefâda şâbit-ḳadem olanlar ḳaldılar. Ol menzil-
den dahı rihlet idüp Beni’lmuḳâtile geldükde bir serâ-perde gör-
diler ḳurılmış; ḫaḳîḳatin su‘âl itdükde didiler: «‘Abdullâh bin
Ḥurruñdur.» Ve Ḥazret-i İmâm İbn-i Ḥaccâcî, ki anuñ ḳabîlesinden
idi, muṭâlebetine irsâl itdi. İcâbet ḳılmayup Ḥazret-i İmâm bi’zzât
10 anuñ menziline teşrîf buyurup, aña tekliḫ-i refâḳat ḳıldı. ‘Abdullâh
bin Ḥurr eyitdi: «Yâ İmâm, Yezîdîñ leşkeri çoḳdur ve senüñ
ḫıdmetünde olanlar şirzimet-i ḳalîl olup anlaruñla tâb-ı muḳâve-
metleri yokdur. Gâlib oldur ki maḡlûb olalar ve mücerred benümle
rahne-i âfet mesdûd olmaz. İltimâs iderem ki beni mu‘âf idesen.
Ve benüm bir atum ve bir ḳılıcum var, ki mânendleri yoḳdur, pîş-
15 keş ṭarîḳıyle benden ḳabûl idesen.» Ḥazret-i İmâm eyitdi: «Ben at
içün ve ḳılıç içün gelmedüm.» Me’yûs olup andan mürâca‘at ḳılup
menziline geldi. Rivâyetdür ki ki vâḳı‘a-i Kerbelâdan soñra ol
süst-rây-ı kem-tedbîr te‘essüfler çekerdi, ammâ fâyide ḳılmazdı.
Şîr :

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fe‘âlün

- 20 Zihî nâdân ki şâh-ı mülk-i İmân
Aña ‘arz ide teşrîf-i şehâdet
Tevehhüm eyleyüp tîḡ-i belâdan
Özinden eyleye selb-i sa‘âdet

- 25 Naḳldür ki bir menzilde Ḥazret-i İmâm, Zeyneb dizi üzerine baş
ḳoyup yuḳuya gitmiş iken, ıztırâbla uyanup dîde-i nemnâkinden
gevher-i eşk revân oldı. Ümmü Gülsüm eyitdi: «Yâ Ḥüseyn, sebeb-i

1 şehzâdeniñ : şâhzâdeniñ T, şehzâde S 2 ve iştihâr : —B 10 eyitdi :
itdi T 12 gâlib ve : —Ü 14 ki : ki titizlikde Ü, B 15 eyitdi : itdi T,
—B 16 içün : —B / gelmedüm : gelmedüm diyüp B / ḳılup : ḳıldı Ü, B 17
menziline geldi : —S / soñra : soñra bir gice vâḳı‘asında gördi ki maḡşer
ḳâ‘im olmuş ve nidâ iderler ki Ḥazret-i Ḥüseynle şehâdet bulanlar gelüp
bi’ḫisâb cennete girsünler ve B 19 şîr : ḳıṭ‘a K, —Ü 24 bir : bu B / Zey-
neb baş : Zeynebün özrine mübârek başın B 25 yuḳuya : uyḳuya S, B /
iken : iken nâḡâh B 26 eyitdi : itdi T

- 1 girye nedür?» Hâzret-i İmâm eyitdi : «Vâkı'amda hâlâ ceddümi gördüm giryân olup baña didi ki : «Ey Hüseyn va'de-i muvâşalat karîb oldu.» Ümmü Gülsüm dahı giryân olup ve 'Aliyy-i Ekber eyitdi : «Yâ İmâm, leşker-i a'dâyla muķâtele vâkı' olduğu taķdîrde Hâķ
- 5 bizüm tarafumuzdadur, yoksa anlar cânibinde?» İmâm eyitdi : Hâķ bizdedür ve biz Hâķ ileyüz.» 'Aliyy-i Ekber eyitdi : «Pes her cefâ mutaşavver olsa ğam degül.» El-kışsa ol menzilden dahı intikâl idüp Kaţkaţâne didükleri menzile nüzül itdükde, şâhzâde cemî'i leşkerin cem' idüp tertîb-i muķaddemât-ı nesâyiḥ ü mevâ'iz itdükden
- 10 soñra Müslim-i 'Aķilüñ şehâdetin ve ehl-i Kûfenüñ hıyânetin şâyî' idüp nidâ kıldı ki : «Ey kavm, âyîne-i devrân bir ğayr şûret gösterdi ve nihâl-i tedbîr muḥâlif-i maķşûd ber verdi. Ve muḥaķķaķ oldu ki ehl-i Kûfe naķz-ı 'ahd idüp Müslimi şehîd itmişler ve leşker-i Yezîd cidâl ü kıtâl itmege etrâf ü cevânibimizı dutmışlar.
- 15 Ve ben bilürem ki iktizâ-yı şehâdet baña ruḥşat-ı nuşrat virmez ve ğayret-i şecâ'at mürâca'at itmek câyiz görmez. Herâyîne baña bu deryâ-yı belâya girmek lâzımdur ve isti'dâd-ı rûtbe-i kaderüm bu seylâb-ı fitne girdâbına 'âzim ü câzim. Ammâ size 'umûmâ ruḥşatdur ki ebvâb-ı necât mesdûd olmadın kendünñüzi fezâ-yı selâmete
- 20 çeküp bu tetrikâdan emîn olasız ve râyız-ı fitne-i zamân 'inân-ı ihtiyârñuzu elden almadın bir cânibe gidüp bu dağdağadan kurtulasız. Zîrâ revâ görmezem ki benüm vücûdum maḥz-ı ḥayr iken size nisbet mûcib-i zarâr vâkı' ola ve mir'ât-i şûret-i hâlñüz benüm reh-güzârımdan ğubâr-ı küdüret bula.» Rivâyetdür ki ol cemâ'atden ol vaķde dek ḥâtırında henüz mażanne-i intifâ'ı dünyevî olanlar kaţ'-ı 'alâķa kıldılar ve da'vâ-yı şebât-ı maḥabbet kılanlar rızâ każâya virüp feryâd ü fiġâna geldiler ki : «Ey hâdî-i tarîķ-ı müstaķîm ve ey muķtedâ-yı sırât-ı ḳavîm, biz devlet-i mülâzemetünde sâlik-i râh-ı hidâyet iken imtiḥânla bâdiye-i te'essüf-ḳarîķın gösterme ve bir dem sa'âdet-i şehâdetden nevmîd olduğumuzu
- 30 revâ görme.» Şî'r :

4 leşker-i : —K / taķdîrde : taķdîrle Ü, taķdîrce K, B 5 tarafumuzdadur : tarafumuzda mıdur B / yoksa : yoḥsa B / cânibinde : cânibinde mi B / İmâm : Hâzret-i İmâm K, B / eyitdi : itdi T 6 bizdedür : bizüm tarafumuzdadur Ü / eyitdi : itdi T 7 idüp : itdükde Ü 12 muḥâlif-i maķşûd : maķşûd muḥâlif B 14 itmege : içün K, B / dutmışlar : tutmışlar B 17 girmek : ğavta itmek B 18 'câzim : câzimdür Ü, B 19 fezâ-yı : każâ-yı S, Ü, B 27 rızâ każâya : każâ rızâyı K, rızâyı każâya B 28 ḳavîm : ḳadîm Ü 31 görme : gösterme B / şî'r : naẓm K

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Biz belâdan incinüp bîdâddan vehm itmenüz
Naqd-i cânın şarf-ı cânân eyleyen "aşıklaruz.
"İşk meydânında bîdâd ü belâdan dönmeyp
Râst-rev sâliklerüz şâbit-ka-dem şâdıklaruz
- 5 Fi'l-vâkı^c ol zamânda sa'âdet ve şekâvet birbirinden imtiyâz buldı
ve sa'îd ü şakî aḥvâli bir imtiḥânla ma'ûm oldu. Ol ṭâyife ki "ömr
ü mal ü evlâd ü mülk-i dünyâya muḳayyed olup terk idebilmedi,
10 kesb-i sa'âdet-i ebedî kılmadı; ve ol gürûh ki esbâb-ı müste'âr-ı
dünyevîden geçüp sa'âdet-i şehâdet ihtiyâr itdi, menzil-i maḳşûda
yetdi. Yakındır bu ki kassâm-ı kazâ dünyâ ḥarişine âḥiret virmez
ve hîç mezhebde iki hemşîre bir nikâha girmez. El-kıssa Ḥazret-i
İmâm menzil menzil kaṭ'-ı râh idüp Benî Sükûn kabîlesine yet-
dükde, Benî "Akremeden bir şahş ugrayup andan Kûfe aḥbârın
15 su'âl itdükde eyitdi : «Yâ İmâm, "Ubeydullâh-ı Ziyâd senüñ kaşduña
her cânib leşker revân idüp tefahḫuşuñde ve tecessüsüñdedür; şa-
lâh oldur ki müraca'at kılasen. Ḥaḳḳâ ki teveccühün tîğ-i âbdâr ve
sinân-ı ḥün-ḥârdur ve muḫâlifüñ gâyetde cefâ-pîşe ve sitem-kâre-
dür. Ol neheng-i deryâ-yı velâyet ve şîr-i bîşe-i siyâdet ol ḥaberdan
20 tevehhüm itmeyüp, belki şevḳ ü zevḳ-ı şehâdet ḥiddetin ziyâde kı-
lup revân oldu. Ammâ râhdârlar ve cäsüsler Ḥazret-i İmâmuñ Benî
Sükuñ kabîlesine yetüp, andan daḥı rıḫlet idüp ve ḥiddet-i "azîme-
tin görüp "Ubeydullâh-ı Ziyâda ḥaber virdiler. Ol müdbir Ḥurr bin
Yezîd-i Riyâḫîye emr itdi ki biñ müsellaḥ nâmerdle istikbâl kılup
25 Ḥazret-i Hüseyini kânde görseler, ne vechle olsa ḡayr cânibüñ te-
veccühinden men^c idüp Kûfeye getüre. Ḥurr bin Yezîd ol leşker-
le bâdiye-peymây ve şahrâ-neverd olup, menzil menzil Hüseyini mu-
ṭâlebet idüp, tereddüd kılup, Seddiâb dimekle ma'rûf menzile ye-
tüp, ol menzilde ârâm dutup muntazır iken Ḥazret-i İmâm men-

1 itmenüz : itmezüz B 2 cânın : cân K 3 dönmeyp : incinüp K 6
bir : bu Ü, B 7 dünyâya muḳayyed : dünyâ muḳayyedi K, S 10 yakındır :
yakın K / âḥiret : ücret B 13 idüp : iderek B 14 aḥbârın : aḥvâlin B
15 eyitdi : itdi T / senüñ kaşduña : sizüñ kaşduñuza B 16 cânib : cânibe B
17, ḥaḳḳâ : cefâ Ü, B 18 -kâredür : -kârdur B 20 itmeyüp : kılmayup Ü,
B / ü zevḳ-i : —B / kılup : idüp Ü, B 25 görseler : görse S, Ü, B / olsa :
olursa K, Ü, B 27 ve şahrâ -neverd : —Ü / Hüseyini : Ḥazret-i Hüseyini B
28 idüp : kılup K / kılup : idüp K, kılmayup B 29 dutup : tutup B

- 1 zilinden gice ile göçüp bedreka-i ahter-i eşk-i gam-endüz ve meş'ale-i
āh-ı ciger-süzla şabāha dek kaç'ı rāh idüp, Şi'r :

Fecilâtün Mefâ'ilün Fecilün

Şubh kim halkı hâzin-i hikmet

Sırr-ı pinhândan eyledi āgāh

- 5 Çerh-i zâlim-nihād-ı kâfir-kış
Kıldı büt-hānesini âteşgāh

- Ol pâdişāh-ı büt-şiken-i âteş-hāne-fiken ve ol şāhbāz-ı düşmen-şi-
kār-ı 'ulvî-neşîmen gāyet-i isti'câlden ihtiyār-ı nüzûl itmeyüp, âfi-
tāb-vār rāyet-i rıf'at āsmāne çeküp ve şehāb-ı müjgān-ı dūr-efşān-
10 dan zamān zamān reh-güzāra bārān-ı rahmet töküp yürürdi ol
zamāna dek ki, eczā-yı zemīn irtifā'-ı hürşiddeden kesb-i harāret kı-
lup ve bāzār-ı semūm u serāb hiddet-i havādan revāc ü revnāk bu-
lup rıf'at-ı āfitāb zevāle müteveccih oldu ve hey'et-i rüzgār far'ı
harāretten tağayyür buldı. Şi'r :

Fecilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Gāyet-i hiddet virüp sūhān-ı nakş-ı rîgle
Dehr cellādı hevā tîgini hūn-rîz eyledi
Şafha-i şahrāda şüret gösterüp sudan serāb
Teşne tab'ında ta'at'uş âteşin tîz eyledi

- Debdebe-i ta'zīm ü tebcil ve zemzeme-i tesbîh ü tehlille talī'a-i si-
pāh-ı zafer-penāh menzil-i Seddiāba yetüp Hurr bin Yezīd-i Riyā-
hīnūn leşkerine mülhāk oldılar. Ve Hurru'n leşkeri dahı bir şah-
rāda düşüp her biri kendü sāye-i merkebinde karar dutmışken
şalābet-i 'asākir-i zafer-me'āsirdan ihtizāza düşüp sıçraşup, mer-
keblerine binüp, şaf çeküp muķābele geldiler. Taḥkīk-i hāl itmek
25 içün sulṭān-ı Kerbelādan ol leşker sipeh-sālārı ihzārına fermān

1 ahter-i: —Ü 2 şi'r 6 âteşgāh: —K 7 şiken-i: şiken ve ol sul-
ṭān-ı B' 8 isti'câlden: isti'câlle S 10 töküp: döküp K, S, Ü, B 13 oldu: -
olmuşdı Ü 14 buldı şi'r: bulmadı Ü 15 rîgle: renkle K, S 17 sudan:
şudan Ü, B 22 sāye-i merkebinde: merkebi sāyesinde K, Ü / dutmışken:
tutmuşken B

- 1 şadır olduğda Hurr bin Yezîd-i Riyâhî ihtirâz ü ictinâb itmeyüp,
mülâzım-ı hümâyûn olup 'arz-ı hâl itdi bu resmle ki, Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Ey sücüd-ı dergehün sermâye-i dünyâ vü dîn
Şemse-i eyvân-ı kadrün hilye-i 'arş-ı berîn
Hâdim-i halvet-serây-ı tâ'atün zikri müdâm
«Hâzihi cennâti 'adnîn fedhulühâ hâlidîn»
(هذا جنات عدن فادخلوها خالدین)
Yâ Emîre'l-mü'minîn İslâm sendendür dürüst
Yâ Emîre's-şer' sensen rehber-i ehl-i yakîn
Yetmesün maşşûdına her kim saña eylerse kaçd
10 Görmesün râhat yüzün her kim saña bağlarşa kîn

- Hâzret-i İmâm anuñ ismin ve resmin su'âl itdükde eyitdi : «Yâ İmâm, benem Hurr bin Yezîd-i Riyâhî.» Hâzret-i İmâm eyitdi : «Yâ Hurr, «İleynâ em 'aleynâ» (الانعام علينا)² ya'nî mu'âvenete gelmişsen yâ muhârebeye?» Hurr eyitdi : «Yâ İmâm, 'Ubeydullâh-ı Ziyâddan
15 me'mûrâm ki mülâzemetünde olam, Kûfeye dek ve saña gayr cānibe gitmege temkîn virmeyem.» Hâzret-i İmâm eyitdi : «Lâ-ḥavle ve lâ-kuvvete illâ bil-lâh» (لا حول ولا قوة الا بالله)³ Ey Hurr, hâlâ namâz vaktidür; sen cemâ'atüñle ve biz cemâ'atimizle namâz idelüm andan soñra kanda gitmelü ise gidelüm.» Hurr eyitdi : Yâ İbn-i Re-
20 sülallâh, sen İmâm-ı zamānsen, imāmet kıl iktidâ kılalum.» Şî'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

Saña isterem kim kılam iktidâ
Budur 'âlem içre hemân niyyetüm
Ki bildüm seni muḳtedâ bilmesem
Qabûl eylemez Hâk benüm tâ'atüm

2 hümâyûn olup : hümâyûna K / resmle ki şî'r : mazmûnla S, resmle U
11 ismin : ism K, B / resmin : resm K 12 eyitdi : itdi T 13 mu'âvenete :
mu'âvenete mi S, B 14 muhârebeye : muhârebeye mi Ü, B / eyitdi : itdi
T / Ziyâddan : Ziyâd tarafından B 15 Kûfeye dek : Kûfeden B 16,17 eyit-
di : itdi T 18 namâz : öyle namâzı K 20 kıl : it B / kılalum : idelüm B

1 İşte bunlar Adn cennetleridir, ebedi olarak oraya giriniz.

2 Lehimize mi, aleyhimize mi?

3 Allah'dan başka güç ve kuvvet sahibi olan yoktur.

- 1 Hâzret-i İmâm aña âferîn okıyup ittifâkla namâz kıldukdan soñra
 5 hañbâne şemşîr-i âbdârına tekye kılup hamd ü senâya müstemil
 ve dîrûd ü du'âya muhtevî bir huñbe-i belîğ edâ kıldukdan soñra
 ehl-i Kûfeyi muhâtab idüp mev'ize-i huñbesin bu kelimâtla müzey-
 10 yen kıldı ki : «Ev ümmet-i Muhammed, Ca'alâ Allâhu et-teyfiķâ refi-
 ķakum» (جعل الله التوفيق رفيعكم)¹ egerçi benüm raķabe-i iķtidârüm Yezîdüñ
 rıbķa-i inķıyâdına girmek münâsib görünmeyüp, anuñ itâ'at-i nâ-maķ-
 bûlinden inķirâf itdügüm derece-i vuzûha yetmişdi; siz ki ehl-i Kû-
 15 fesiz, mütevâtır nâmeler irsâl idüp ve âşâr-ı maķabbet ve me-
 veddet 'arz eyleyüp imâmumuz ve muķtedâmuz yoķdur diyî benüm
 huñûrumı lâzım itdüñüz; imdi eger hem ol ķarâr üzeresiz, ben baña
 lâzım olan emre iķdâm itdüm, siz dañı size lâzım olan maşlahatı
 ser-encâm idüñ ve eger 'azîmet-i mülk-i sa'âdetde hâr-ı şahrâ-yı
 ta'alluķ dâmen-i himmetüñüz dutup peşimân olduñuz ise hâr-ı reh-
 20 güzârüm olmañ, geldüğüm gibi mürâca'at kılayam. Zîrâ ben bu
 diyâra gelüp cidâl ü kıtâl içün kendü re'yümle ihtiyâr itmişem ve
 râzî degülem ki sebep-i sefk-ı dimâ' olam.» Hurr eyitdi : «Ey Hû-
 seyn-i 'Alî, benüm nâmelerden haberüm yoķdur.» Hüseyn eyitdi :
 «Senüñ yoķsa, leşkeründe haberi olan çoķdur.» Pes buyurdi ki ol
 20 nâmeleri ba'zı hâzır olanlara gösterüp infi'âl virdiler. Şî'r :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

Ey hüş ol dem ki nâme-i a'mâl

Ėâfili vâķıf-ı günâh eyler

Miħak-i imtiħân olup zâhir

Naķd-i mağşûşı rû-siyâh eyler

1 âferîn okıyup: Ahsena'llâhu ileyke diyüp B / soñra: soñra Hâzret-i İmâm B 2 âbdârına: âbdârıa Ü / şenâya: şenâyı B 3 du'âya: du'âyı B / edâ kıldukdan: edâsından K 4 kelimâtla: kelimât üzere K / müzeyyen: müzeyyil K, S, Ü 5 ümmet-i Muhammed: Muhammed ümmeti B 7 görinmeyüp: görilmeyüp B 8 yetmişdi: yetmişdi ve Mekke'de ķarâr ü iķâmet virüp ol buķ'anuñ tavañtını Ėayr diyârdan müstağnî itmişdi Ü, B 9 maķabbet ve meveddet: meveddet ve maķabbet Ü, B 10 imâmumuz: imâm B 11 huñûrumı: iħzârımı B / hem: hâlâ B / üzeresiz: üzere isenüz ben B 14 dutup: Ėutup B / hâr-ı 16 gelüp: —K 17,18 eyitdi: itdi T 19 yoķsa: yoğsa K, S, B 20 şî'r: kıt'a K 24 mağşûşı: ma'şûķı T, S

¹ Allah yardımını size refik eylesin.

- 1 Bu hâle muḳârin cānib-i Kūfeden altı nā-merd isti'câlle gelüp 'Ubeydullâh-ı Ziyâddan Hürre bir nâme getürdiler. Maẓmûnı bu ki : «Ey Hurr ne menzilde ki Hüseyn mülhâḳ olasen ve mülâḳat kılasen, gerekdür ki aña müvekkel ve musallaḫ olasen, bu cānibe getüresen.»
- 5 Hurr ol mektûbı muṭâla'a itdükde Hâzret-i İmâma gösterüp eyitdi : «Ey naḳd-i Resûl-ı Hâşimî, mülâḳaḫa kıl ki senüñ huşu-suñda 'Ubeydullah-ı Ziyâduñ ne miḳdâr ihtimâmı var. Ve ben hayretdeem ki âyâ ne tedbîr kılam. Eger seni mu'âf itsem 'Ubeydullâhdan vehm eylerem ve eger saña ḳaşd eylesen ma'bûdumdan
- 10 ḫavf iderem. Ammâ Allâh ḫavfı 'Ubeydullâh vehmine gâlibdür. Ḳalem olsun ol pençe-i nâ-mübârek ki sen gibi pençe-i âfitâba şu'â-i şemşîr-i âteş-pâre çeküp zülmet-i 'işyânla kendü rûzgârın siyâh ider ve 'adem olsun ol nâ- civânmerdüñ menzili ki sen gibi kâmil-vücûda zehârif-i dünyâ için ḳaşd idüp vesvese-i şeytânla ken-
- 15 dü aḫvâlin tebâh ider. Hâḳḳa ki bu cānibe geldükde yolda hiç ḫâr ü ḫâraya yol ḳomadum ki baña zebân-ı ḫâlle müjde-i şehâdet vîrmedi ve hiç nesîm benden yaña güzâr itmedi ki baña beşâret-i bihişt-i berîn yetürmedi. Ve ben hayretdeem ki âyâ bu ne 'amel cezâsıdır ben ḫod muḳâtele-i Âl-i Resûle me'mûram. Ammâ ümmîd-
- 20 dür ki muḳâtele mürâfaḳate mübeddel ola ve Hâḳ devlet-i mütâba'atunuzda baña sa'âdet-i necât müyesser kıla. Hâlâ benümle muḫâlifler olmağın şalâḫ budur ki muṭahharât-ı ḫücerât-ı 'işmet bahânesiyle sizüñ ordû-yı hümayûnuñuz bizüm 'asker-i şerâret eşerü-müzden bir mertebe mübâ'adet ihtiyâr idüp nüzûl ideler. Ve zül-
- 25 met-i şeb müstevlî olduğda irtihâl idüp ne cānibe murâd ise revân oluñ, ki şabâḫ olduğda ben leşkeri ḫilâf semte çeküp, şahrâda bir zamân tereddüd idüp, bulmadum diyü mürâca'at kılam ve bu ma'şiyetden necât bulam.» Hâzret-i Hüseyn esrâr-ı ḫikmet izhâr için ol şalâḫı münâsib görüp nüzûl itdükde bir miḳdâr anlardan

3 ne : her ne B / Hüseyn : İmâm-ı Hüseyn B 4 olasen : olup K, S, Ü, B 5 gösterüp : götürüp B 7 Ziyâduñ : —S, —Ü / miḳdâr : ḳadar B 8 hayretdeem : hayretdeyüm B / 'Ubeydullâhdan : 'Ubeydullah-ı Ziyâddan B 9 eylerem : iderüm B 10 iderem : eylerem K, B / vehmine : ḫavfına Ü 11 nâ-mübârek : nâ-mübareke B 11 âfitâba : âfitâb-ı B 15 yolda hiç : —Ü, yolda hiç nesîm benden yaña güzâr itmedi ki baña beşâret-i bihişt-i berîn yetürmedi ve hiç B 21 necât : şehâdet B 27 kılam : kılayum B 28 ma'şiyetden : muşibetden Ü / bulam : bulayum

- 1 ba'îd olmağla, anlar hûb-ı gafletde iken nişf-ı leyde ordû-yu hü-
mâyûn göçürüp cânib-i Mekke-i mu'azzamaya revân oldu. Çalibâ ol
gice 'arûs-ı âlem şühedâ için ta'ziyet isti'dâdında olup gîsû-yı müşk-
bârında ruhsârın nihân itmişti ve şehîdler ve mazlûmlar ızdırâbın
5 görüp dūd-ı âh-ı zemîn dâmen-i âsmânı dutmuşdı. El-kışşa bir zul-
met-i mehîb-i cân-sitândı kim bâdiye-i dehşetde Hızr-ı hîred ser-
gerdân idi; ne mâh ü sitâreden nişân peydâ ve ne şubh ü âfitâb-
dan eşer hüveydâ. Anuñ gibi zulmetde ol mazlûmlar 'inân-ı ihtî-
yâr kıyid-i kazâya teslim idüp, tamâm gice cidd ü cehdle kaç-ı
10 râh kılup, şubh olduğda merkeb-i şehsüvâr-ı meydân-ı şehâdet bir
hevlâk menzilde tevaşşuf idüp andan ilertî gitmege taşdîrden ruhsat
bulmadı ve Hâzret-i İmâm ne kadar ki tâziyâne urup müte-
harrik itmek istedi fâyide kılmadı. Hâzret-i İmâm eyitdi : «Ey
menâzil ü merâhilden haberdâr olanlar, bilür misiz bu ne men-
15 zildür?» Didiler : «Bu zemîne arz-ı Mâriye dirler.» İmâm eyitdi :
«Şâyed bir gayr ismi dahı var ola.» Didiler : «Bir ismi dahı Ker-
belâdur.» Hüseyn eyitdi : «Allâhü ekber hâzâ arzu karabin ve belâ»
(الله اكبر هذا ارض كرب و بلا) Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Budur ol menzil ki toprağına kaynar kanumuz
Bundadur zîrâ mekân-ı cism-i ser-gerdânumuz

- «Aliyy-i Ekber müte'ellim olup eyitdi : «Ey peder-i büzürgvâr bu ne
fâl-ı nâ-mübârekdür?» Hüseyn eyitdi : «Ey nûr-ı dîde, 'Aliyy-i Mur-
tażâyla 'azîmet-i harb-i Şıffîn itdükde, bu menzile yetdükde, Hâz-
ret-i Murtażâ Düldülden inüp, İmâm-ı Hâsan dizi üzerine mübârek
25 başın koyup yukuya gitmiş iken nâgâh bîdâr olup âh çekdi. İmâm
Hâsan sebep su'âl itdükde ol Hâzret eyitdi : «Şimdi vâkı'amda gör-

5 dâmen-i: —K / dutmuşdı: tutmuşdı B 6 kim: ki K, B 10 râh: me-
râsil B 12 İmâm: İmâm ol süvâr olduğu esbe her B 12 Hâzret-i 13
kılmadı: —K / urup: urdı Ü / müteharrik: tahrik B 14 bilür misiz: bilür
mişiniz B 15 Mâriye: Hâviye K, S Hâriye T 16 bir dahı: dahı bir
gayrı ismi B 17 Hüseyn: Hâzret-i İmâm Ü, B 17 hâzâ 18 şî'r: —Ü
19 toprağına: toprağına S, B 22 Hüseyn: Hâzret-i Hüseyn Ü / 'Aliyy-i:
Hâzret-i 'Aliyy-i B 24 inüp: yinüp T 25 yukuya: uykuya S, B / gitmiş
iken: gütükde K 26 sebep: sebebin Ü, B / şimdi: hâlâ K

¹ Aman Allah'ım, burası dert ve bela toprağıdır.

- 1 düm ki bu şahrâ girdâb-ı hûn olmuş-ve benüm Hüseynü ol gir-
dâba düşüp mütehayyir kalmış; ne kadar ki istiğâse ider kimesne
feryâdına yetmez. Pes baña müteveccih olup eyitdi : «Yâ Hüseyin,
5 şabr iderem ve şabr ile ecr isterem ki «İnnemâ yüve'ffe's-şâbirüne
ecrehüm bi-gayri hisâbin» (انما يوفي الصابون اجرهم بغير حساب)¹ Pes şehzâde
buyurdi ki : «Hicâb-ı bârgâh-ı rif'at ol menzili muhayyem-i hıyâm-ı
ordû-yu hümâyûn ideler.» Fermân-ı vâcibü'l-iz'ân muktezâsınca ol
10 pâdişâh-ı âlem-penâhuñ serâ-perde-i rif'atleri şahrâ-yı Kerbelâya
urıldı ve ol sultân-ı melâyik sipâh-ı haşmet dest-gâhuñ bârgâh-ı
sa'âdetleri meydân-ı Kerbelâda kırıldı. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Sâye saldı kûbbe-i gerdûna çetr-i 'arş-sây
Yetdi saṭṭ-ı hâke kadrinden kemâl-i irtifâ'
Kerbelâ gerdündi çetr-i şehîd-i Kerbelâ
15 Hayme-i hürşîd idi aṭnâb-ı zerrîni şu'â

- Cün Hazret-i İmâmuñ cemî'i ef'âli mezâhir-i esrâr-ı hikmet ve
meṭâlî'i envâr-ı kudret idi, Hurr bin Yezîd-i Riyâhî leşkerinden
inḫirâf idüp Mekke cânibine teveccüh itmiş iken, ihtiyarsız Ker-
belâya düşdüğü tevehhümden ve tehayyürden degüldi; belki bu
20 ğaraṣ manzûr idi ki 'azîmet-i meydân-ı belâ ve teveccüh-i deşt-i
Kerbelâ kendünüñ maḥz-ı şacâ'atlerinden bilinmeyüp, refîkı olan
a'yân-ı devlete ve erkân-ı haşmete ma'lûm ola ki daîre-i tedbîr ü
taşarrufından ḥâric bir muḥarrik-i silsile-i irâdet ve bedreḳa-i
tarîḳ-i meşîyyet var ki, anuñ emriyledür her ne vâkı' olur. Nakl-
25 dür ki Hazret-i İmâm semend-i bād-pây-ı bâdiye-peymâsından
nüzûl idüp ḥâk-i Kerbelaya kadem basduḳda, ol ḥâk ḥayâsından
şararup, andan bir ğubâr çıḳup ğisû-yı mu'anberlerin muğabber

4 'Alî: Şâh-i Merdân B 5 rif'at: rif'atle K, S 11 Kerbelâda: belâda
Ü / şî'r: naẓm K 12 saldı: şaldı K, S, Ü, B 15 idi eyledi K / aṭnâb-ı
zerrîni: aṭnâb aña zerrîn B 17 Riyâhî: —Ü 18 iken: iken nâġâh B 19
Kerbelâya: Kerbelâ cânibine B / ve tehayyürden: —K 20 belâ: Kerbe-
lâ Ü 23 taşarrufından: taşarrufdan K, Ü, B 26 nüzûl ḥayâsından:
—S, —B / basduḳda: başduḳda K, S, Ü / ḥâk: ḥâk-ı şerîf T, K, Ü / sara-
rup: şararup K, S, Ü, B

¹ Sabr edenlerin mükâfatları sayısız olarak ödenecektir. (XXXIX, 10)

- 1 itdi, Ümmü Gülsüm anı görüp eyitdi : «Ey ‘azlüm, bir ‘acib hâlet
mülâhaza kıldum ve bir garîb ‘arîza gördüm; bu bâdiye toprağın-
dan gönlüme bir vehm müstevlî oldu.» Hâzret-i İmâm aña tesellî
virüp Şehrbânüya eyitdi : Ey yâr-ı dil-nevâz ve ey hem-dem ü
5 hem-râz, beni bu mevzî’de a’zâ-yı mecrûhla âgeşte-i hâk ü hûn gör-
dükde vaşiiyetüm budur ki, şadâ-yı nevha ile bâ’is-i tezâyüd-i sü-
rûr-ı a’dâ olmayasen ve gîsû-yı müşkîn perîşân idüp gülistân-ı ce-
mâlûn temâşâgâh-ı ehl-i şemâtet kılmayasen.» Şî’r :

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

- 10 Kılup gîsû perîşân hâtırın cem’ itme bed-hânuñ
Sürûd-ı âh ile derd-i dil ızhâr itme eşrâra
Açup hûrşîd-i ‘arîz kıлма rûşen çeşm-i bed-bîni
Girbân-çâk idüp cennet kapusın açma küffâra

- Tamâmî-i Ehl-i Beyt ol haberden giryân ü biryân olup didiler : «Ey
şehzâde-i ‘âlem-penâh, bu ne ahlbâr-ı cân-güdâz-ı ciger-sûz ve ke-
15 lâm-ı elem-encâm-ı gam-endüzdür?» Hâzret-i şehzâde muqaddemât-ı
neşâyih ü mevâ’izle tesellî virdi ki : «Ey cevâhir-i ma’den-i risâlet
ve reyâhîn-i ravza-i velâyet, çün irâde-i taqdîr-i Rabbânî budur,
şabrdan gayr ne çâre.» Şî’r :

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 20 Şûret-i keyfiyyet-i eşyâ çeken ressam-ı şun’
Kârgâh-ı şan’atin mevķûf-ı tedbîr eylemez
Vâdî-i tedbîr ser-gerdâındur ‘âlem velî
Hile-i tedbîr selb-i hûkm-i taqdîr eylemez

- El-kışşa Hâzret-i İmâm ol bâdiye-i hûn-hûr ve şahrâ-yı melâ-
let-âşârda karâr dutup, mütemekkin olduğda Süleymân bin Şurad-ı
25 Huzâ’î eşrâf ü â’yan-ı ‘Irâķa bir nâme yazup Kays-ı A’rabîyle irşal

1 eyitdi: itdi T 2 toprağından: toprağından S, B 6 ki: ki zinhâr Ü,
B 8 şî’r: nazm K, beyt T, —Ü 10 derd-i itme: zevķ-i şarâb arturma Ü
13 ol: bu Ü, B / didiler: dide-i nem-nâkle eyitdiler B 14 ‘âlem: ‘âli B /
-güdâz-ı: -güzâr-ı B 15 -encâm-ı: -encâm ü B 18 gayr: gayra K, gayrı
K / şî’r: kıt’a K, S, —Ü 21 -gerdâındur: -gerdâındur K, S 24 dutup:
tutup B 25 eşrâf: sernâme idüp eşrâf S

- 1 itdi, bu maẓmūnla ki : «Ey ġāyibāne ıẓhār-ı şadākat kılup ‘arz-ı
 1 iştıyāk iden mu‘teqıdler ve ey muhlıṣāne ‘ubūdiyyet-nāmeler irsāl
 iden mücāhidler, sizūn mekātib ü merāsılūñüzūñ sūtūr-ı huṭūṭı
 5 ḫālā deşt-i Kerbelā, ki baṭn-ı bilād-ı ‘Irāk-ı ‘Arabdur, muḫayyem-i
 nüzūl-ı ordū-yı hümāyūn oldu ve Süheyl-i ikbāl-i Ḥicāzī - maṭla‘umuz
 bu kaẓāya pertev-i sa‘ādet saldı. İmdi gerekdür ki kılduġuñuz ‘ahde
 vefā kılup ve sa‘ādet-i maḫdem-i şerīfimüzi muġtenem bilüp, maẓ-
 mūn-ı mişāl-i vācibū’l-ımtisāle ittılā‘ bulduġda naḫd-i cān nişār it-
 10 mege dergāh-ı felek-iştibāhumuza, ki kıble-i ikbāl ve menhec-i āmāl-
 dūr, tevaḫḫıfsız teveccüh kılasız ve sa‘ādet-i ‘uḫbā devlet-i fānī-i
 dünyādan evlā olduġın muḫaḫḫaḫ bilesiz. Ḥaḫḫā ki bu işāret size
 ihdā-yı tarīḫ-i hidāyetdür, taṣavvur itmeñ ki istid‘ā-yı müzāheret
 ve mu‘āvenetdür; zırrā salṭanat-ı ‘ālem-i fānī aña degmez ki min-
 15 netle taḫṣıl ideler ve zilletle bıraġup gideler.» Şi‘r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilim

Tiġ-i tevfiḫ ile ben kaç‘ı ta‘alluḫ kılınışam
 Çekmezem minnet olup māyil serir ü efsere
 Çün baña maḫşūd feth-i ‘ālem-i tecriddür
 ‘Ālemi dutmaġda ġün muḫtāc olur mı leşkere

- 20 Ḳays-ı A‘rābī Ḥazret-i İmāmuñ nāmesin Kūfeye iletüp, Süley-
 mān-ı Ḥuzā‘īye virüp cevāb almaḫ kaşdına revān olduġda, Kū-
 feye yetmeden ‘Ubeydullāh-ı Ziyāduñ ṭalī‘a-i ‘askeri ol nā-murā-
 dı dutup ḫuẓūrına ilettiler. Ḳays-ı A‘rābī ‘Ubeydullāh-ı Ziyāda
 muḫābil olduġda nāmeyi pāreledi. ‘Ubeydullāh eyitdi : «Nişe nā-
 25 meyi pāreledün?» Ḳays eyitdi : «Dōst sırrı düşmandan maḫfī ge-
 rek.» ‘Ubeydullāh eyitdi : «Ey Ḳays, eger benüm siyāsetümden ne-

5 Kerbelā : Kerbelāda K 7 kaẓāya : feẓāya T / saldı : şaldı K, S, Ü, B /
 ‘ahde vefā kılup : —B 11 fānī dünyādan : fānīden K, dünyādan S, B 12
 işāret : beşāret K, S, Ü, —B 15 şi‘r : kıṭ‘a K, beyt Ü 19 dutmaġda : tūt-
 maġda K, B 21 kaşdına : kaşdında B 22 ‘askeri : leşkeri B 23 nā-mu-
 rādı : nā-murādı meyḏāna yetmeden B / dutup : tūtup K, B 26 ‘Ubeydul-
 lāh : ‘Ubeydullāh-ı Ziyād S, Ü, B / nişe : nite K, S, niçün B 25,26 eyitdi :
 itdi T

- 1 cāt bulmak murāduṣa iki işden birin ihtiyār it; yā nāmede olan-
 10 laruñ ismin izhār eyle, yā minbere çıķup Hüseyn ve etbā'ına nā-
 sezā eydüp baña ve Yezîde sitâyîş kıl.» Qays eyitdi : «Ey İbn-i Zi-
 yād izhār-ı maẓmūn-ı nāme ḥod mümkin degül, ammā kaẓiyye-i
 5 minber ihtimāl-pezîrdür, buyuruñ ḥalk cem' olsun.» Silsile-i cem'iy-
 yet müntazam olduķda Qays-ı A'râbî minbere çıķup zebân-ı fa-
 şîhle Vâcibü'l-Vücūd'a ḥamd ü şenā ve Ḥazret-i Resûl'e dürüd-i
 bî-müntehā edā kılduķdan soñra nidā kıldı ki : «Ey ehl-i Kûfe, ben
 10 resûl-i Hüseynem ve gelmişem ki teşrîf-i şerîfinden sizi ḥaberdâr
 idem.» Ve maẓmūn-ı nāmeyi āgâzdan encāma dek şerḥ kıldı ve
 Yezîde ve İbn-i Ziyāda nefrîn okıyup ve Hüseyn ve etbā'ına si-
 tâyîşler kılup ḥaş ü āma giriv ü ğulgüle saldı. Ubeydullāh-ı Ziyād
 ol vâkıfadan ğazabnāk olup henüz minberde iken ol mazlūmı şehîd
 itdürdi. Şîr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 15 Ne sâ'atdür ki ğülzâr-ı belādan bir ğül açılmaz
 Ne demdür kim felek bir mübtelâ bağrını kan kılmaz

- Çün Ubeydullāh-ı Ziyād Hüseyn bin 'Alînün Kerbelāya geldüğün-
 den vâkıf olup bir nāme irsāl kıldı, bu maẓmūnla ki : «Ey Hü-
 seyn baña Yezîd nāmeler irsāl idüp i'lām idüpdür ki Hüseyn bin
 20 'Alî ol cānibe geldükde, benüm bey'atımı andan almayınca ka-
 rār dutmayasen ve eger qabûl itmez olursa qatlinde ta'allül kıl-
 mayasen. İmdi saña naşîḥat iderem; kendüñe teraḥḥum idüp Ye-
 zîdüñ bey'atin qabûl it ve eger qabûl itmez iseñ esbâb-ı muḥārebe
 müheyyā kıl.» Ḥazret-i Hüseyn ol nāmenün maẓmūnına muṭṭalîc
 25 olduķda elinden bıraķdı ve çihre-i mübāreki ğazabdan ğül-nārî
 olup buyurdi ki : «Zihî bed-baḥt kavmî ki rızā-yı ḥalkı ğazab-ı

1 murāduṣa: istersen B / olanlar ismi: olanlaruñ ismin K, olanlaruñ
 isimlerin Ü, olan isimleri B 2 Hüseyn: Hüseyne K, B 3 eydüp: diyüp
 K, B / eyitdi: itdi T 4 maẓmūn-ı: —B 6 A'râbî: —Ü 8 ehl-i: kavm-i Ü
 11 ve İbn-i Ziyāda: —Ü / Hüseyn: İbn-i Ziyādla Hüseyne K, Ü 12 ḥaş ü
 āma: ḥavâş ü 'avāma B / saldı: şaldı K, S, Ü, B 14 itdürdi: itdürdi rah-
 metu'llāhi 'aleyh B / şîr: naẓm K 18 olup: oldı K, olup ol Ḥazrete B /
 kıldı: itdi Ü, B 21 itmez olursa: itmezse B 25 ğazabdan: ğazabından K,
 B 26 kavmî: kavm B

- 1 Hâlika ihtiyâr idüp ümmetiyüz didükleri peygamberüñ evlâdın helâk itmekle rızâsın isterler.» Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Gör ne câhildür 'adū kim da'vî-i İslâm idüp
Devlet-i dünyâ için Âl-i Resûl eyler helâk
5 Gör ne gâfildür aña tâbi^c olan bed-baht kim
Halkı hoşnûd eyleyüp eyler Hüdâyı hısmnâ^l

- Kâşid-ı 'Ubeydullâh eyitdi : Yâ Hüseyn, nedür bu risâlenün cevâbı?» Hâzret-i Hüseyn eyitdi : «Mâ-lehu 'indî cevâbın lekâd hâkkat
10 «aleyhi kelimetü'l- azâb» ()¹ Kâşid-ı 'Ubeydullâh mürâca'at kılup, Hüseyn bin 'Alî'nün cevâb virmeyüp nâ-meyi bırağduğunu ol müdbire haber virdükde ol bed-baht gâzabnâk olup, ehl-i meclise yüz dutup eyitdi : «Ey ekâbir-i Şâm ve e'azim-i Kûfe, kimdür sizden ki müteşaddî-i harb-i Hüseyn olup, her memleket-i mu'azzam ki 'Irâkdan murâd idinse aña virem.» Hiç kimesne cevap virmedi. Bu kelimeyi tekrâr idüp, kimesneden cevâb
15 almayup 'akıbet 'Ömer bin Sa'd-i Vakķâşa eyitdi : «Ey eşcâ-i benî Kureyş, bir müddetdür ki mülk-i Rey temennâsındasan ve diyâr-ı Taberistân istid'âsında; imdi mülk-i Rey ve diyâr-ı Taberistân hükümetin saña virdüm.» Fî'l-hâl mensûr-ı eyâlet tevķî^c-i ihtitâma yetüp teslîm olındukda bir hıl'at-i fâhir dahı geydürüp ve bir cenîb-i berk-reftâr dahı mülâzımlarına teslîm itdürdi. Bu in'âm ü
20 ihsândan şonra eyitdi : «Ey nakd-ı Sa'd-i Vakķâş, atañ ekâbir-i şahâbeden olup şecâ'atde meşhûr ve ma'rûf idi; ve hâlâ Yezîdüñ taht-ı livâ-yı hükümetinde egerçi mu'teber ser-efrâzlar çokdur am-mâ senden eşcâ^c ve akdem mübâriz yokdur. Benüm şalâhım bu-
25 dur ki sen sipehsâlâr-ı leşker olup, Hüseyn bin 'Alî üzerine leşker çeküp andan Yezîdüñ bey'atin alasen ve eger kabûl itmezse anuñ

1 didükleri: dîn-i Ü 6 Hüdâvî: Hüdânı Ü 7 'Ubeydullâh: 'Ubeydul-lâh-ı Ziyâd Ü, B / eyitdi: itdi T / risâlenün cevâbı: risâlete cevâb Ü, risâleye cevâb B 8 eyitdi: itdi T 15 kelimeyi: kelimeyi kerrâtla Ü, B 16 almayup: alamayup B / eyitdi: itdi T / ey yâ B 20 fâhir: fâhire B 22 eyitdi: itdi T / atañ: —S

¹ Ona verilecek cevabım yoktur. Azap emri ona vacib oldu.

- 1 ve etbâ'nuñ başların kesüp, bu cânibe gönderüp bu hıdmeti kendüne mücib-i izdiyâd-ı rifat ve bâ'is-i tezâyüd-i menzilet bilesen. 'Ömer-i Sa'd eyitdi : «Ey 'Ubeydullâh, bu bir emr-i 'azîmdür ve şugl-i vehîmdür, tefekkürsiz ve te'emmülsiz şürû' itmek olmaz. Ba-
- 5 nâ mühlet vir, menzilüme müraca'at kılup, evlâd ü etbâ'umla meş-veret idüp, ne maşlahata karar virürler ise gelüp 'arz ideyem.» Ruhsat hâsıl idüp, geydügi hil'atle merkeb-i cenibe binüp, Taberistân ve Rey menşûrın eline alup menziline geldükde evlâd ü etbâ'ı anı ol zînetle görüp eyitdiler : «Bu in'âm ü iltifâta sebeb ne
- 10 vâkı' oldı ola?» İbn-i Sa'd eyitdi : «Bugün 'Ubeydullâh-ı Ziyâduñ deryâ-yı iltifâtı temevvüce gelüp ve nesl-i 'âşifeti müteharrik olup, beni bu in'âm ü ihsânla ser-efrâz idüp ser-asker itdi bu şartla kim Hüseyin bin 'Aliyy-i Murtażâyla harb idüp yâ dâyre-i bey'ate getürem yâ derece-i şehâdete yetürem.» Ulu oğlu eyitdi :
- 15 «Heyhât heyhât ey gâfil, bu ne hayâl-i galaş ve endîşe-i bâtıldur ve ne sevdâ-yı bihüde ve sa'y-ı bi-hâşıldur; âyâ bilmez misen ki ol ciger-güşe-i Zehrâ ve nûr-ı dîde-i Muştafâ ve sürûr-ı sîne-i Murtażâdur ve senüñ atañ Sa'd-i Vaqqâş nağd-i cânın anlarıñ yolında şarf itdi ve hâlâ sen anuñ kaşdına leşker çekmek istersen. Ve sen
- 20 kendü elünle üç mektûb yazup irsâl idüp bu diyâra anı da'vet itdün, hâlâ gadrla kanın tökmek istersen. Haqqâ ki müselmânem diyen bu emre irtikâb itmez ve da'vâ-yı İslâm idenden bu 'amel zuhûra yetmez.» Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

At ölür don yırtılır Rey mülki eyler intikâl

25 Lîk tâ mahşer kalur bâkî vebâl-i infî'âl

Belki bu nekbetüñ eşeri kıyâmete dek evlâduña ve etbâ'uña dağı sirâyet eylemek muqarrerdür, zîrâ maşiyet-i a'zam ve cinâyet-i ek-

3 'Ömer-i : 'Ömer ibn-i B / eyitdi : itdi T / 'azîmdür : 'azîm Ü, B 4 ve-
hîmdür : vehîm K, Ü / tefekkürsiz : tefekkür B 6 virürler : virülür B 9
eyitdiler : itdiler T / sebeb ne : ne sebeb B 10 eyitdi : itdi T 13 kim : ki Ü,
B / yâ veya S, B 14 ulu : evvel S / eyitdi : itdi T 15 bâtıldur : bätül B
17 Murtażâ : 'Aliyy-i Murtażâ B 20 idüp : idüp anı Ü, B / anı : —Ü, —B
21 istersen : dilerse Ü 22 'amel : tama' S 24 don : ton K, S, B 26 ev-
lâduna : evlâd B 27 cinâyet-i : hiyânet-i Ü, B

- berdür.» ‘Ömer bin Sa’d anuñ sözinden münzecir olup, yüz dön-
 dürüp kiçi oğlından naşîhat istedikde ol harâm-zâde eyitdi : «Ey
 babâ, egerçi karındaşum didügi sözlerüñ şahîh olduğu zâhirdür,
 ammâ emr-i gâyib olup ‘Ubeydullâh-ı Ziyâd itdügi in’âm ü ihsân
 5 hâzırdur; hiç ‘âkıl nakdi nesî’eye virmez ve gâyibi hâzırdan evlâ
 görmez.» ‘Ömer bin Sa’d anuñ şalâhın kabûl idüp ve ol râya ka-
 râr virüp, ‘Ubeydullâh-ı Ziyâduñ meclisine gelüp ızhâr-ı rızâ
 kıldukda ‘Ubeydullâh hoş-hâl olup, âferinler okıyup, fi’l-hâl beş
 biñ mübâriz-i hün-hâr hem-râh idüp Kerbelâya revân itdi. Rivâ-
 10 yetdür ki ‘Ömer-i Sa’d tehyi’e-i esbâb idüp müteveccih olmağda iken
 Hâmba bin Muğiyre, ki hâher-zâdesiydi, ol müdbirüñ ‘azîmetin
 görüp eyitdi : «Ey bed-baht-ı ezel ü ebed, bu ne hayâl-i fâsiddür’
 Âyâ İzid-i Cebbâr ve Ahmed-i Muhtâr ve Haydar-ı Kerrâre rücû’uñ
 olmaz mı ve ‘Araşât-ı kıyâmet yâduña gelmez mi?» İbn-i Sa’d eyit-
 15 di : «Ey ‘azîz, ben dahı bilürem ki bu endîşe-i nâ-sâ’ibdür ammâ
 zevk-ı hükümet-i Rey ve Tâberistân cemî’i taşavvurâtuma gâlib-
 dır.» Hâmba eyitdi : «Hakkâ ki hükümet-i tamâmî-i âlem aña deg-
 mez ki dünyâda bed-nâm olasen ve ‘âhiretde ‘ukûbet bulasen.»
 ‘Ömer-i Sa’d bu naşîhatden bir miqdâr müte’essir olup fesh-i ‘azî-
 20 mete ‘azm kılmuş iken yine hubb-ı câh ve sevdâ-yı riyâset dîde-i
 başîretin a’mâ kılup, dalâletde yek-cihet olup, ol ser-‘asker-i sipâh-ı
 şevâfîn ve sipehsâlâr-ı erbâb-ı kibr ü kîn encesi evkâtde ve erzeli
 sa’atde sitâre-i naḥs gibi bürc-i munkalib-i Kûfeden tûlû’ idüp deşt-i
 Kerbelâya pertev-i nühûset bıraḥdı. Şîr :

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 25 Aldı teşvîş-i kudûmı râhat ehlinden firâğ
 Urdı evzâ’-ı hıyâmı sîne-i şahrâya dâğ

- Ve yetdügi sâ’atde tevakkuf itmeyüp, bî-edebâne Hâzret-i Hüseyne
 bir mektûb irsâl itdi bu maзмûnla ki : «Ey Hüseyin, bu diyâra
 geldüğüñden ğaraḥ nedür?» Hâzret-i İmâm cevâb yazdı ki : «Be-
 30 nüm huḫûruma sebep sizüñ nâmelerüñüz ve ızhâr-ı iştîyâkıñuz vâ-

2 kiçi : küçük K / ol : ol rû-siyâh B / eyitdi : itdi T 6 görmez : —Ü 8
 ‘Ubeydullâh : ‘Ubeydullâh-ı Ziyâd K, B / beş : biş T 13 eyitdi : itdi T / fâ-
 siddür : fâsid ve fikr-i nâ-sâ’ibdür B 17 eyitdi : itdi T 18 ‘ukûbet : ‘ukû-
 betin Ü, B 19 ‘Ömer-i : ‘Ömer bin S, Ü, B 20 hubb-ı : sebep-i K 24 sî-
 ne-i : sînen T 29 ğaraḥ : ğaraḫ B

- 1 kır oldu. Hakkâ ki ben bu cânibe sizün şalâhuñuz için müteveccih
oldum ki muğık-i dâleletden fezâ-yı necâta reh-nümâlık idem. Hâ-
lâ ki cevher-i isti'dadunuza eser-i kabûl-i hidâyet olmayup Müslim-i
5 "Akıl'e ol cefaları revâ gördüñüz, ma'lûmum oldu. Niyyetüm budur
ki dârü'l-mülk-i Hicâza mürâcâ'at kılam, eger mâni' olmayasız.»
"Ömer-i Sa'd taşavvur iderdi ki Hüseyin bin "Alî mahzâ cidâl ü kı-
tâl için bu diyâra gelüpdür, bu cevâbla hoş-hâl olup eyitdi : «Şâ-
yed şulhla ref-i fesâd mümkün ola ve Hüseyin-i "Alî kendü diyâ-
rına mürâcâ'at kılup bu fitne teskîn bula.» Pes vâkı' olan su'âl
10 ve cevâbı "Ubeydullâha "arz itdi. Ol müdbir cevâb yazdı ki : «Ey
sipeh-sâlâr-ı Kûfe, Yezîdün bey'atin Hüseyne "arz it; kabûl itmez
olursa baña i'lâm idüp mutaraşsıd-ı fermân ol.» İbn-i Sa'd ol maż-
mûndan muhakkağ bildi ki "Ubeydullâh şulha râzî olmaz. Ol nâ-
meyî Hâzret-i İmâm huzûrına irsâl idüp, Hâzret-i İmâm ol maż-
15 mûndan İbâ ve imtinâ' şüretin gösterdükde ve keyfiyyet-i hâl "Ubey-
dullâha "arz olındukda ol müdbir ğazabnâk olup Haşîn bir Te-
mîr ve Şîs bin Rebî'î ve Şimr-i Zilcevşeni on biñ müfsidle irsâl
idüp emr itdi ki, Hüseyini âb-ı Fırâtdan men' kılup bey'at idene
dek su vormeyeler. İbn-i Sa'd ol emre itâ'at idüp "Ömer bin Haccâcı
20 beş yüz nâ-merdle rûd-ı Fırât zabtına ta'yîn kılup, zülâl-i Fırâtı ol
deryâ-yı fażiletten münkaţ' itdiler. Bu şüret Muħarrem ayınuñ
yedinci güninde vâkı' oldu ve hem ol gün Hâzret-i İmâmuñ leşke-
rinde eser-i ta'atuş peydâ olup, ğuşun-ı şecere-i nübüvvet ve re-
yâhîn-i ravza-i risâlet kaht-ı âbdan pejmürde ve ħiddet-i "ataşdan
25 efsürde olmağın, "Abbâs bin "Alî elli nefer suvâr ve piyâde mübâ-
rizlerle Fırâta müteveccih olup, "Ömer bin Haccâcla muħârebe
idüp, ğâlib düşüp, kifâyet miğdârı su getürüp leşkerĝâha yetürdi-
ler. İkinci ĝicede Hâzret-i İmâm İbn-i Sa'da i'lâm itdi ki, eger şa-
lâh ise bir zamân mülâkât idelüm. İbn-i Sa'd ol şalâhı kabûl idüp

6 Hüseyin bin : Hüseyin-i S, Ü / "Alî mahzâ : —K 7 gelüpdür : gelmeyüp-
dür B / eyitdi : itdi T / Hüseyin-i : Hüseyin bin K, Ü, B 10 itdi : idüp Ü
11 kabûl itmez : eger kabûl itmezse B 12 mażmûndan : mażmûnından B
15 "Ubeydullâha : "Ubeydullâh-ı Ziyâda Ü, B 16 Temîr : Nümeyr B 17 bin :
ibn-i Ü, B / Rebî'î : Rebî' K / irsâl : revân Ü 18 men' kılup : memnuş kı-
lup Ü, men' idüp B 19 dek : deĝin B / su : şu K, S, Ü, B 20 beş : biş T /
kılup : idüp B 22 gün : sa'ât Ü 25 "Abbâs bin : "Abbâs-ı T, Ü 27 su :
şu K, S, Ü, B

- 1 ba'zı mülâzımlarla leşkerinden çıkup, ve Hâzret-i İmâm dâhî 'Ab-
bâs ve 'Aliyy-i Ekberle muķâbele kılup eyitdi : «Ey İbn-i Sa'd, atañ
Sa'd-i Vakķāşdan saña vaşıyyet bu mıdır ki, âl-i Ebû Süfyâna
5 idüp, teskîn-i harâretlerin zülâl-i şemşir-i âbdâra havâle kılasan
ve fecere vü fesaka mülâzemetin hânedân-ı nübüvvet tevellâsın-
dan evlâ bile sen? Ey İbn-i Sa'd, zehârif-i dünyâya itibâr olmaz
ve 'arûs-ı bî-vefâ-yı zemâne kimesneye vefâ kılmaz. Hakkâ ki saña
10 izhâr itdiğüm neşâyiķ zîmmetümde mevdû olan levâzım-ı emr-i
ma'rûf ve nehy-i münkerdür, yoksa senüñ mu'âvenetüñ ve müzâ-
heretüñden müstağnî olduğüm muķarrerdür. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Biz belâ meydânına vakf itmişüz cân naķdini
Hâh senden ğayr bu meydâna gelsün hâh sen
Bu ne lâyıķdur saña kim bunca ehl-i zulmden
15 Olasen kaķķâl-i evlâd-ı Resûlullâh sen

- «Ömer-i Sa'd eyitdi : «Yâ İbn-i Resûlallâh, cemî'e-i buyurduķuñ haķ ve
şıdķdur; ammâ vehmüm andandur ki mübâşir-i emr-i kıtâl ol-
masam 'Ubeydullâh-ı Ziyâd inâdla Kûfede olan maķâm ü menzili-
mi harâb ide.» Hâzret-i İmâm eyitdi : «İmâret-i dünyâya ne it-
20 bâr? Âhîretde senüñ maķâmuna mütekeffil olayam ve dünyâda
dahı sarâyuñdan yeg menzil-i Medîne de senüñçün muķarrer kıla-
yam.» Ömer-i Sa'd eyitdi : «Benüm Kûfede zıyâ' u 'aķârüm çok-
dur, taşavvurumdan çıkar.» Hâzret-i İmâm eyitdi : «Benüm Hi-
câzda zıyâ' u 'aķârüm var, anları saña vireyem.» Ömer-i Sa'düñ
25 bahânesi munķaţî'e olup hâmüş oldu.» Hâzret-i İmâm gördi ki kâ-
bil-i naşîhat degül, didi : «Ey zâlim bu 'amelde taşavvur itdiğüñ
murâduñu yetmeyeceksen.» Fi'l-vâķî'e eyle oldu; endek zamânda

1 mülâzımlarla : mülâzımlarıyla B / leşkerinden : leşkerden S, B / dahı :
—T, —S 2 Ekberle : Ekberle aña S, Ü, B / kılup : itdi B / eyitdi : itdi T,
—B 3 Sa'd-ı : —B / bu mıdır : budur K 9 zîmmetümde : üzerimde S 10
yoksa : yohsa B / mu'âvenetüñ : mu'âvenet B 11 şî'r : nazm K 16 Ömer-i :
ibn-i T, Ömer bin B / eyitdi : itdi T 17 mübâşir-i : mübâşşeret-i Ü, B 18
menzilümü : menzilümüzi T 22 Ömer-i : Ömer bin Ü, B / eyitdi : itdi T /
çokdur 24 var : var S 23 eyitdi : itdi T 26 zâlim : zâlim bu ne 'adâ-
vetdür Ü, B / itdiğüñ : itdüñ S 27 eyle : öyle Ü, B / zamânda : zamândan
soñra Ü

- 1 Muhtâr-ı Ebû 'Ubeyde çıkup ol müdbiri ve oğlını siyâsete yetürdi ve necâsetlerin yiryüzinden götürdi. Şî'r :

Fecilâtün Mefâ'ilün Fecilün

- 5 Zâlimi şanma kim murâda yeter
Zulm bünyâdı üstüvâr olmaz
Behre-mend eylemez fesâd ehlin
Mekr nakşına itibâr olmaz

- Rivâyetdür ki şehzâde andan me'yûs menziline mürâca'at itdükde Berîr bin Hâşîn-i Hemedânî, ki efdâl-i zühhâd-ı 'aşrdı, Hâzret-i İmâmuñ icâzetiyle naşihat için ol gümrâhuñ leşkerine gidüp,
10 icâzetsiz meclisine girüp, selâm vormeyüp oturdu. İbn-i Sa'd ol hâletden müte'accib olup eyitdi : «Ey 'azîz ne mâni' oldı ki selâm virmedün?» Berîr eyitdi : «Selâm müselmânlara mahşûşdur.» İbn Sa'd eyitdi : «Meger ben müselmân degülem?» Berîr eyitdi : Hâdis-i Muştâfâvidür ki «El-müslimü men selime'l-müslimüne min yedihi ve lisânihi» (المسلم من سلم المسلمون من يده ولسانه) Ve sen Hâzret-i Resûl evlâdını âb-ı Fırâtdan men' idüp dâ'iye kılmışsen ki harb idüp katl idesen; bu taqdîrle islâmuña hüküm olnur mı?» İbn-i Sa'd eyitdi : «Ben dahı bilürem ki evlâd-ı Resûlle harb iden mustahik-kı
15 'azâb-ı elim ve müsta'idd-i ıķâb-ı cahîm olur; ammâ terk-i hükümet-i Rey ve Tâberistân idebilmezem.» Berîr ol bed-bahtdan nev-mîd olup meclisinden çıkdı. Kıt'a :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- Her bi-hîred ki fışk ü fesâd ile dutdı hû
Olmaz hadîs-i ehl-i hîred kâr-ger aña
Zâtında her şakı ki Zuhal gibi naşdur
25 Biñ Müşteri sa'âdeti itmez eser aña

2 şî'r : kıt'a K, S, —Ü 6 mekr : mekr ü B 7 me'yûs : me'yûs olup K, Ü, B / itdükde : kıldukda Ü 11 hâletden : hâlete Ü / eyitdi : itdi T 14 ki : buyurur B 18 eyitdi : itdi T 21 çıkdı : çıkup gitdi B / kıt'a : beyt Ü, şî'r B 22 dutdı : tutdı K, B 25 sa'âdeti : sa'âdet K, T, S

¹ Müslüman olan kimse, dilinden ve elinden müslümanların selamet buldukları kişidir.

- 1 Rivāyetdür ki, Şimr-i Zilcevşen-i şakī ol aḥvāle vākıf olduḡda fi'l-
hāl Kūfeye revān olup 'Ubeydullāh-ı Ziyāda 'arz itdi ki Hüseynle
'Ömer-i Sa'd arasında ihtilāf olup giceler mücāleset iderler, bilme-
zem ne tedārükdedürler.» 'Ubeydullāh-ı Ziyāduñ ol ḡaberden ḡa-
zabı tuḡyān idüp 'Ömer-i Sa'de bir nāme yazdı. Bu maẓmunla
5 ki: «Ben seni muḡārebet içün göndermişem, muḡāḡabet içün gön-
dermemişem; bilürem ki sen bu emr-i ḡaḡfirüñ 'uhdesinden çıkmaz-
san, Tāberistān ve Rey menşürin Şimr-i Zilcevşene teslīm it.»
'Ömer-i Sa'd ol nāmeden müte'eḡḡir olup, ol cefākār-ı bed-kirdāruñ
10 āteş-i fesādı 'Ubeydullāhuñ dem-i serdinden zebāne çeküp, mu-
ḡārebe ve muḡāteleye yek-cihet olup perde-i muḡābā ve müvāsāyı
aradan götürdi. Rivāyetdür ki Muḡarremüñ sekkizinci güninde leş-
ker-i islāmda āḡār-ı ta'aḡḡuş zāhir olup ol çeşme-i ḡayāta 'arz
olınduḡda ol ḡazret işāret itdi, bir mevzi'i ḡafr itdiler; bir çeşme-i
15 zülāl çıkup cem'i-i leşker sırāb olduḡdan ḡonra yine pinḡān oldu
ve bu ḡaber daḡı 'Ubeydullāha irüḡüp ol zālīm tehdidde 'Ömer-i
Sa'de i'lām itdi ki: «İstimā' olunur ki Hüseyn bādiyede ḡafr-ı
ābyār idüp ferāḡat ruḡḡatın virmişsen. Bu ḡaziiye nā-maḡböldür,
gerekdür ki aḡvāline muḡāyāḡa virüp temkīn-i rāḡat virmeyesen.»
20 Hem ol sā'at Muḡammed-i Eḡḡası dört biñ mübārizle ve anuñ 'aḡa-
bınca ḡays bin Aḡmaşı iki biñ nā-merdle ve ānā müte'āḡıb ḡac-
cāc bin ḡarezi biñ mübārizle irsāl idüp on altı biñ mübāriz cem'
oldılar. Ol hücumı görüp ḡabīb bin Müzāḡir eyitdi: «Yā İbn-i
Resūlallāḡ ḡabīle-i Benī Esed bu ḡurbdadur, eḡer icāzet olursa va-
25 rup anları ḡarīḡ-ı hidāyete irḡād itmek olur; zīrā ol ḡāyifede mer-
tebe-i ḡeḡādet ḡālībī olanlar çoḡdur, ammā bu ma'rekeden ḡaber-
leri yoḡdur.» El-ḡıḡḡa ḡeref-i icāzet ḡaḡıl idüp ol ḡabīleye varup
nidā ḡıldı ki: «Ey sa'ādet-i ḡeḡādete müḡtāḡ olanlar ve ey devlet-i
bāḡī istid'ā ḡılanlar, Şīr:

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'âilü Fâ'ilün

- 30 Şehbāz-ı āḡiyān-ı velāyet helākine
Şaḡrā-yı Kerbelāda hücum eylemiş ḡurāb

3,5 'Ömer-i: 'Ömer bin Ü, B / yazdı: yazdurdı K 6' göndermişem: gön-
derdüm Ü, B 8 Zilcevşen: Zilcevşen yedine B 9 'Ömer-i: 'Ömer bin Ü,
B / Sa'd: Sa'd-ı pelīd B 10 'Ubeydullāhuñ: 'Ubeydullāh-ı Ziyāduñ B 12
Muḡarremüñ: Muḡatrem ayınuñ Ü, B 14 itdi: ḡıldı K 16 'Ömer-i: 'Ömer
bin B 17 olunur: olındı Ü 18 idüp: itdürüp Ü, itmege B 23 eyitdi:
itdi T 26 ḡeḡādet ḡālībī: ḡeḡādete rāḡīb Ü / olanlar: —K 29 ḡılanlar:
ḡılanlar bugün iḡḡār-ı celādet demidür B

- 1 Şîr-i şikārgāh-ı gāzādan hücūm idüp
 °Aẕb-ı Fîrât şehdini men° eylemiş kilāb

- Rivāyetdür ki ol ṯâyifeden toḡsan şücā°-ı nāmdār ve mübāriz-i kî-
 ne-güzārlarına ser-hayl idüp mükemmel ve müsellaḡ Ḥabīb-i Müzā-
 5 hirle Ḥazret-i İmām ḡuzūrına müteveccih oldılar. °Ömer-i Sa°d ol
 aḡvālî ma°lūm idüp Ezrāk-ı Şāmîyi dört biñ nāmerdle yollar mu-
 ḡāfazatına irsāl itmişdi. Fîrāt kenārında birbirine mülḡaḡ oldılar.
 Ol mücāhidler daḡı anlardan dönmeyüp, bünyād-ı cidāl ü kıtāl
 idüp, ol müselmānlaruñ ba°zı maḡtūl olup, ba°zı mehrüb, cānib-i
 10 Kerbelāya yol bulmayup kendü ḡabīlelerine mürāca°at kıldılar.
 Ḥabīb-i Müzāhir me'yūs ve maḡrūm Ḥazret-i İmāma mülḡaḡ olup
 şüret-i aḡvāl °arz itdi. °Ubeydullāh-ı Ziyād ol ḡāle daḡı muḡḡali°
 olup °Ömer-i Sa°da ḡāzab-āmîz bir mektūb irsāl itdi ki : «İşitdüm
 ki Ḥüseyme mühlet virmişsen ḡabāyile nāmeler gönderüp leşker
 15 cem° itmege. Ḥaḡḡa ki nāme yetdükde ibtidā-yı ḡarb idüp anuñ
 emrin ser-encām itmeyecek olsañ, saña ve cemī°-i ḡuzūruñda olan-
 lara siyāsetlerüm doḡınur. Ḥîñ-i vuşul-i nāme egerçi āḡir-i rüz
 olup ḡurūb-ı āfitāba ḡarīb idi, şabāḡa dek şabr itmeyüp, siyāset-
 den ihtirāz idüp, İbn-i Sa°d tamāmî-i leşkerin müretteb idüp mü-
 20 teveccih-i ḡarb oldılar. Kıḡa :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Mehçe-i rāyet oldı gerdün-sāy
 °Arşa çıḡdı şadā-yı nāle-i nāy
 Şaf çeküp leşker-i muḡālîf-i dîn
 Levḡ-i ḡaḡḡ-ı ḡam oldı rüy-ı zemîn
 25 Aḡter-i rüz-gerd-i leşker-i Şām
 Şafḡa-i āfitāba saldı ḡalām

2 Fîrāt şehdini : Fîrātdan anı Ü 3 toḡsan : doḡsan Ü, doḡsan nefer-i B
 4 -güzārlarına : -güzār İbü'l-Beşîri kendülerine serdār ü Ü, B 5 °Ömer-i :
 °Ömer bin B 6 aḡvālî : aḡvāle K, ḡavālî B / Ezrāk-ı : Ezrāk bin B 7 it-
 mişdi : idüp K / oldılar : olup Ü, oldılar ammā B 9 ba°zı maḡtūl : ba°zısı
 şehid B / ba°zı : ba°zısı B 13 °Ömer-i : °Ömer bin B / mektūb : mektūb
 daḡı Ü, B 15 ḡarb idüp : ḡarbdē B 16 olsañ : olursen B 17 siyāsetle-
 rüm : siyāsetüm K, B / doḡınur : toḡınur K, B 19 idüp tamāmî-i : ide-
 siz °Ömer bin Sa°d cemī°-i B 20 kıḡa : naẓm K, şîr B 25 aḡter-i : āḡir-i
 Ü, B 26 āfitāba : āsumāna Ü / saldı : şaldı K, Ü, S, B / ḡalām : niẓām K, T

- 1 İttifākā ol gün Muharrem ayının dokuzuncı günüydü ve Hâzret-i İmâm ol vâkt mesned-i âsâyişde idi; nâle-i nây ve nevha-i neffrden bîdâr olup ‘Abbâsa emr itdi ki, anlara muķâbil durup hâķkat-i hâl ma‘lûm ide. ‘Abbâs igirmi mübârizle anlara istikbâl idüp,
- 5 hârb için geldüklerin ma‘lûm kılup, Hâzret-i İmâma haber yetürdükde Hâzret-i İmâm buyurdi ki : «Ey ‘Abbâs, bu cemâ’atden bu gice mühlet isteyüp dönderegör; zîrâ bu gice cum’a gicesidür ve intihâ-yı eyyâm-ı ‘ömrümüz. Merâsim-i tâ’at ü ‘ibâdete iştigâl idelüm, sabâh olduķda her ne şalâh ise ‘amel olına.» ‘Abbâs ol
- 10 leşkere muķâbil durup nidâ kıldı ki : «Ey müselmânlar, ciger-güşe-i Resûlullâh sizden bu gice mühlet ister.» İbn-i Sa’d ümerâ-yı leşkerine meşveret kılup, mühlete şalâh görmeyüp didiler : «Size amân yokdur.» ‘Abbâs eyitdi : «Ey bî-rahmîler, bu ne zulm-ı şarihdir ki naķd-i Resûlullâha bu gice mühlet virmeyesiz ve ey bed-
- 15 bahtlar bu ne emr-i kabîhdür ki cemî’i ‘ömrünüzde Hâķ rızâsına girmeyesiz. Hâķķa ki eger şehsiüvâr-ı meydan-ı velâyetden sebķat-i hârbе ruhsat alsaydum ve sultân-ı serîr-i imâmetden taķaddüm-i rezme icâzet bulsaydum zebân-ı tîğ ile cevâbuñuz virürdüm.» El-ķışsa leşker ol mükâlemeden hayâ kılup, muhârebe emrinde ta‘alül idüp, bi’z-zarûre rü’esâ-yı leşkere dahı mürâca‘at lâzım gelüp
- 20 ķaẓiyye-i hârb ol gice mevķûf oldu. Ammâ Hâzret-i İmâm cemî’i aşķâb u aķbâbın cem’ idüp buyurdi ki : «Ordû-yı şerîfün bir tarafından reh-güzâr-ı hârb için yol koyup bâķi etrafına hândaķ mahfûr idüp hâr ü hâşâkla doldurup od uralar ki ibtâl-i ma’reke-i
- 25 cidâl ü kıtâle meşgûl iken muhadderât-ı sürâdıķ-ı ‘işmet muhâliflerden mûtaķaşşın olalar.» Ol âteşün şu‘lesi zebâna çekdükde Mâlik bin ‘Urve, ki eşedd-i ehl-i nifâķdı, merkebine binüp, cevelân kılup na‘ra urdı ki : «Ey Hüseyñ, âteş-i düzaħdan muķaddem ken-

1 dokuzuncı : toķuzuncı K, S, B 2 mesned-i : —S 3 durup : tûrup K, Ü, B 4 hâl : hâli B / ‘Abbâs : ‘Abbâs-ı ‘Alî B / igirmi : yigirmi K, S, Ü, B / istikbâl idüp : muķâbil tûrup K, durup Ü, muķâbil olup bunlara B 7 dönderegör : dönderüp sâķin idegör K, dönderüñüz S, döndüreñüz T, döndürünüz B 8 ‘ömrümüz : ‘ömrümüzdür S, B, ‘ömrüdür Ü 9 ‘Abbâs : Hâzret-i ‘Abbâs B 10 durup : tûrup K, S, B 11 İbn-i Sa’d : ‘Ömer-i melîün B / leşkerine : leşkeriyle B 12 mühlete : mühleti B 13 ‘Abbâs : ‘Abbâs-ı ‘Alî B / eyitdi : itdi T / şarihdür : şarih ve emr-i T 14 bu : bir Ü, B 17 ve bulaydum —S 22 aķbâbın : aķbâb ü etbâcın B / şerîfün : hümâyûnuñ B 23/ reh için : hârbе reh-güzâr açup B 25 sürâdıķ-ı : serâ-perde-i K 27 eşedd-i : eşedd-i a‘dâ-yı dîn ü B 28 urdı : iderdî Ü, B

- 1 dūnî âteş-i dünyāya yakduñ.» Hüseyn eyitdi : «Kezebe yâ ‘adü-
ve’llāh» (كذبت يا عدو الله)¹ gümān ider misen ki ben dūzaḥa girüp sen
ehl-i bihişt olasen?» Müslim-i ‘Avsece eyitdi : «Yâ İbn-i Resûlallāh,
icâzetün olsa bir ḥadeng-i zehre-şikâfla bu mel‘ûna dūzaḥı göster-
mek olur.» Hüseyn eyitdi : «Yâ Müslim, istemem ki benüm leş-
kerümünden ibtidâ-yı ḥarb ola; ammâ temâşâ kıl ki bu mel‘ûn ḳahr-ı
İlāhiye nice giriftâr olur?» Pes ol sâlik-i rāh-ı ḥaḳıḳat yüzün der-
gāh-ı bî-niyāza dutup eyitdi : «Allāhümme cirrahu il’n-nār»
(اللهم جره الى النار)² ya‘nî «İlāhî bu mel‘ûnı silsile-i ‘uḳûbetle âteş-i sūzā-
na çek.» Fi’l-hāl «Da‘vetü’l-mazlûmi müstecâbetün» (دعوة المظلوم مستجابة)³
muḳtezâsınca ol mel‘ûnuñ merkebi ihtiyârsız anı alup, Hâzret-i
İmāmuñ leşkerine müteveccih olup, ḥandaḳa yetdükde iltihâb-ı
nâyireden rem kılup ol mel‘ûnı âteş-i sūzāna bıraḳdı ve ol ḥalete
iki leşker temâşâ kıldılar. Hâzret-i İmām secde-i şükr idüp du‘āya
meşḡûl olup, dirdi ki : «Yâ Rab, zürriyyet-i Ehl-i Beyt-i Resûlenı
ve’yetim ü mazlûm-ı Betûlem, sen dādumı bu zâlimlerden alasen.»
Muḥammed-i Eş‘as-ı Kûflı na‘ra urdı ki : «Ey Hüseyn, saña peygām-
berün ne nisbeti var ki anda lâf idersen?» Hüseyn eyitdi : «Yâ Rab,
İbn-i Eş‘as nesebüm ḳaṭ‘ ider, isterem ki bugün cezâsın viresen.»
20 Henüz du‘â tamām olmadın ol mel‘ûnuñ baṭn-ı nâ-pâkinde bir te-
ḳazâ zâhir olup merkebinden yire indi ki tedârük-i aḥvâl ide. ‘Av-
retine bir ‘aḳreb niş urup, necâset içre dolanup, meḳşüf’ü’l-‘avre
cân tapşurdı. Hem ol zamân Ca‘de-i Ḳarânî muḳâbele gelüp âvâz
yetürdi ki : «Ey Hüseyn zülâl-i Fırât, ki deryâ-şifat temevvücede-
dür, ḥaḳḳâ ki saña ve etbâ’uñıa andan bir ḳaṭra su virilmez, tâ
25 teşne-leb helâk olasız.» Hâzret-i Hüseyn giryân olup du‘â kıldı ki :
«Allāhümme emithü ‘aṭşānen» (اللهم امته عطشنا)⁴ Fi’l-hāl ol mel‘ûnuñ

1 dünyāya : dünyāda Ü / Hüseyn : Hâzret-i İmām B / eyitdi : itdi T 3,5
eyitdi : itdi T / yâ : ey K, B / benüm ḥarb : ibtidâ-yı ḥarb benüm leşke-
rümünden B 8 dutup : ṭurup K, S, B / eyitdi : itdi T 17 urdı : urup didi
B 18 anda : andan Ü, B / eyitdi : itdi T 21 indi : yindi T 22 içre dola-
nup : üstine B 23 cân tapşurdı : düşüp cânı cehenneme tapşurdı B / za-
mân : zamānda Ü, B 25 su : şu K, S, Ü, B

¹ Ey Allah'ın düşmanı yalan söyledi.

² Allah'ım onu ateşe çek.

³ Mazlûmun duası kabul olunur.

⁴ Allah'ım onu suya teşne iken öldür.

- 1 merkebi bî-vâsıta rem kılup, anı bıraķup, ol mel'ün piyâde her cā-
nib yügürüp : «El-ʿaṭṣu el-ʿaṭṣu» (العطش العطش)¹ dirdi ve her ne
ķadar su virürlerdi içebilmeyüp huşk-leb cān tapşurdu. Ve leşker-i
5 i'tikâdlarından bu şayķallarla jeng-i küdüret açılmazdı. Şi'r :

Mef'ûlü Mef'â'ilü Mef'â'ilü Fe'ûlün

Pāk itmege erbāb-ı haṭā şafḥa-i ḳalbin
İzhār-ı kerāmet ḳılur ehl-i nazar ammā
Zālimlere ızhār-ı kerāmet eşer itmez
Ḳılmaz dil-i Fırāvni münevver Yed-i Beyzā

- 10 Bu kerāmetlerden şonra Hāzret-i Sultān-ı Kerbelā cemī-i ihvān ü
evlād ü ensābın cem' idüp, bir kürsî naşb ḳılup, üzerine çıkup bir
huṭbe āgāz itdi, bu mażmūnla ki : «Şerāyif-i sipās-ı bîḳıyās ol müdeb-
bir-i bî-niyāza ḳi mażmūn-ı kitābe-i eyvān-ı bārgāh-ı ḳurbı esrār-ı
miḥnet ü muşibet-beyāndur.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Ol nesak-baḥş-ı umūr-ı kârgāh-ı şun' kim
Şehd-i lutfı miḥnet-āmiz ü belā-engizdür
Cüybār-ı gülşen-i iḥsānı tîğ-i ābdār
Sebze-i gülzār-ı ḳurbı ḥancer-i ḥün-rizdür

- 20 Ve leṭāyif-i ḥamd-i bî-ḥad ol ma'şûḳ-ı āşık-güdāza ki ḥilye-i se-
rā-perde-i ḥarīm-i ḳurb-ı ḳabûli maḥremler ve maḳarrebler ḳānı-
dur. Şi'r :

Mef'â'ilün Mef'â'ilün Mef'â'ilün Mef'â'ilün

- 25 Zihl sultān-ı müstağnî ki cām-ı iltifātından
Naşb-i ehl-i teslīm ü tevekkül zehr-i ḳatıldür
Kemāl-i iltifātı gāyet-i ḳahrındadur muzmer
Cefāsından teneffür ḳılmayan lutfına ḳabıldür

2 cānib: cānibe K 3 su: şu K, S, Ü, B 5 küdüret: küdüretleri B /
şi'r: ḳıṭ'a S, beyt Ü 6 haṭā: şafā S, Ü 7 ḳılur: —B 11 evlād ü ensā-
bın: evlād Ü, ensāb ü evlādını B 11 idüp: ḳılup K / ḳılup: itdürüp K, idüp
Ü 14 muşibet-beyāndur: muşibet-beyānidur Ü, muşibeti beyāndur B /
şi'r: —S, beyt Ü 19 -güdāza: -güzāra K, S / ḥilye-i: —K 20 ḳurb-ı: ḳurb
u S, B 21 şi'r: beyt T, —Ü 24 ḳahrındadur muzmer: ḳahrında muzmer-
dür B

¹ Susadım, susadım.

- 1 Ve dūrūd-ı nā-ma'ūd ol eşref-i kāyināta ki süllem-i ihtimāl-i me-
şâyib pāye-i kadrin derece-i Mi'rāca yetürmiş ve tecerru'-ı zehr-i
belā tab'-ı selīm-i müstakīmüne nişāne-i tevfiķ-i taķarrüb virmiş.
Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Ol şeh-i ma'mûre-i endüh-ı iklim-i belā
Kim diyār-ı derd ta'mîrinde şarf itmiş hayāt
Salmamış vîrâne-i dünyāya zıll-i i'tikād
Açmamış cem'iyet-i esbāba çeşm-i iltifāt

- 10 Şerâyiṭ-i ḥamd ü senādan soñra buyurdı ki : «Ey dāyire-i mü-
tāba'atümde ve ḥavza-i intisābumda olan vefā-dārlar, «cezākümü'l-
lāhü ḥayran» (جزاكم الله خيرا)¹ sizden hoşnūdam; tarīķ-ı mürāfa-
tümde taķşîr itmedüñüz ve dāyire-i mütāba'atümden tarīķ-ı muḥā-
lefet dutmaduñuz. Hālā istemen ki nāyire-i miḥnetümünden size şe-
rāret-i mażarrat ire ve şarşar-ı muşîbetümünden gülzār-ı cem'iyyetü-
15 nūze ḥazān-ı tefriķa gire. Ve benüm bu gice bu cefā-pîşelerden müh-
let istedügümden garaż ḥalāve-i ḥayātumdan istifā-yı temettu' it-
mek. degül, belki maķşūdum budur ki, çün şāhid-i tevfiķ-i şehādet
perde-i ḥafāda iken 'arz-ı cemāl itdi ve nihāl-i ḥayāt-ı müste'arum
bergrîz olmağa va'de yetdi. Şi'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 20 Geldi ol dem ki fenā perdesini çāk kılam
Bezm-i vahdetde bakā lezzetin idrāk kılam

Ve bilürem ki bu t̄ayifenüñ maķşūdları benem ve baña zafer bul-
duğdan soñra size iltifāt itmezler. Şalāḥ oldur ki, bu gice fırsat
var iken, gürüh gürüh etrāf ü cevānibe perişān olasız ve garķa-i

1 süllem-i: teslīm-i K, müteşemmil-i B / ihtimāl-i: ihtimālī B 4 şi'r:
kıṭ'a K, S 7 salmamış: şalmamış K, S, Ü, B 8 esbāba: esbāb K 12
mütāba'atümünden: mütāba'atümde B 13 dutmaduñuz: tutmaduñuz K, B /
istemen: istemem Ü, B 17 maķşūdum: maķşūd K 24 olasız: olasın S

¹ Allah size iyilik versin.

1 tūfān-ı belā olmadın bir necāt bulasız. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

Çıkmadan dest-i taşarrufdan 'inân-ı ihtiyâr
Fıkr idüp mihnetde tedbîr-i necât itmek gerek
Hâdisât-i dehrden gâfil gerekmez âdemî
5 Şûret-i hâline her kim iltifât itmek gerek

Bu kelimâtı işitdükde âl ü eṭbâ ü eşyâ'ından feryâd ü figân felek-i devvâra çıkup, ittifâkla eyitdiler : «Ey hâzin-i gencîne-i esrâr-ı hikmet ve ey kâşif-i rûmüz-i velâyet, hâşâ ki hâk-i pâyüñe naḳd-i cân nişâr olmadan devlet-i mülâzemetüñden mufâraḳat
10 mümkün ola ve 'idgâh-ı belâda hıl'at-i gül-reng-i şehâdet giymeden bu ma'rekeden çıkmaḳ şûret-i ihtimâl bula. Şi'r :

Meḫ'âlû Fâ'ilâtü Meḫ'âlû Fâ'ilün

Biz ibtidâ-yı hılḳat ü âgâz-ı 'ömrden
Nezr-i nişâruñ eylemişüz naḳd-i cânımız
Mümkün degül mülâzemetüñden mufâraḳat
15 Tâ şafḫa-i vücûdda vardur nişânumuz

Hâzret-i İmâm ṭarîḳ-ı vefâda anları sâbit-ḳadem görüp, du'â kı-lup Müslim-i 'Aḳıl evlâdına eyitdi : «Ey 'azîzler, biz Kûfe ḫalḳı-nuñ mevâ'id-i kâziblerine i'timâd idüp Müslimi ol diyâra irsâl itdük ve ol müfsidler ṭarîḳ-ı muḫâlefet dutup ol maḫlûmı şehîd
20 itdiler. Hâlâ şalâḫ oldur ki, siz vâlideñüz alup Benî Ṭayy ḳabile-sine varup andan müteveccih-i Medîne olasız ki ḫânedanuñuz münhedim ü mün'adim olmaya.» Evlâd-ı Müslim bu kelimât-ı cân-gü-dâzdan ḫurûşa gelüp eyitdiler : «Hâşâ ki ḫıdmetüñden mübâ'adet ihtiyâr ideyüz. Yâ Hüseyn, iltimâsumuz budur ki bâbâmuz ve ḳa-

1 belâ : bîdâd K, Ü, B / bir : bu tehlikeden Ü / Şi'r : nazm K 6 kelimâtı : kelimât-ı cân-güdâz B 7 eyitdiler : itdiler T 9 olmadan : olmadın K, Ü 10 giymeden : giymedin K, Ü 11 şi'r : kıt'a K, S 16 İmâm : İmâm anlardan K, İmâm anları B / anları : —K, —B / du'â kı-lup : —B 12 hılḳat ü : hılḳat-ı K, S 17 eyitdi : itdi T / ḫalḳınuñ : ehlinüñ Ü 18 Müslim : Müslim-i 'Aḳîlî Ü, B 19 dutup : tûtip K, S, B 21 münhedim ü mün'adim : mün'adim ü münhedim Ü, B 22 -güdâzdan : -güdâzı istimâ'e itdükde B 23 eyitdiler : itdiler T 24 ideyüz : idevüz K, S, B / Hüseyn : İmâm-ı Hüseyn K, İbn-i Resûlallâh B

rındaşlarımız muḳaddeme-i leşker-i şehīd olduğu gibi bize dağı bu saʿādet müyesser ola.» Şiʿr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Çün baḳā mülkindedür cem'iyet-i ehl-i vefā
Rûy-ı dil ol maḳşad-ı a'läya döndürmek gerek
Neylerüz ḫayrân ü ser-gerdân ḳalup himmet dutup
Dâr-ı dünyâdan ʿinân ʿuḳbâya döndürmek gerek

Ḥazret-i İmâm anlara dağı duʿâ ḳılup cemîʿ-i aşḫâbına rûḥsat virdi ki, varup ṭâʿat ü ibâdete iştiğāl ideler. Ve kendü dağı saʿādet-serâyına müteveccih olup ʿibâdete meşğûl oldu.

2 saʿādet : saʿādet-i şehādet B / şiʿr : kıtʿa S, —Ü 5 dutup : tutup K, Ü, B
7 dağı : —Ü 8 ṭâʿat : ṭâʿate B / ideler : olalar Ü / ve : —S 9 meşğûl ol-
dı : iştiğāl ḳıldı Ü

ONINCI BÂB

Hâzret-i Hüseyñün Leşker-i Yezîdle Muhârebesin Beyân İder
Ve Ol İki Faşldur

Faşl-ı Evvel : Şehâdet-i Hurr Ve Ba'zı Şühedâ

- 5 Çün müttetaf-ı 'aleyh-i erbâb-ı 'uqûl ve mu'tekad-ı aşhâb-ı kabûl
oldur ki 'adl umûr-ı mutavassıt-ı mutasâvîü't-ı tarafeynden 'ibâret-
dür ve cevır ifrâţ ü tefrîtden bir kinâyet. Lâcerem tarîk-ı 'amel-
den her 'udûle iki cevır mülâzım olup, bu sebebden kılllet-i 'adl ve
kesret-ı cevır lâzım gelmegin ekser-i halk-ı cihân erbâb-ı fitne ve
10 fesâd olup ekall-i ehl-i zamân şâhib-i aşhâb-ı şalâh ü sedâddur.
Şî'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Umûr-ı mertebe-i 'adldür tavassuţ-ı hâl
'Udûli mücib-i ifrâţ ü bâ'is-i tefrît
Sebeb budur ki olup 'adl cevır mağlûbı
15 Hemîşe fitneden olmaz berî bisât-ı basît

Herâyine sultân-ı tabî'at müstaħdim-i aşnâf-ı cevır olmağın ve şeh-
riyâr-ı 'aql iktibâs-ı envâr-ı 'adl kıllmağın peyveste birbirine mü-

1 onuncı: —K 2 Hâzret-i: Hâzret-i İmâm-ı K, S, Ü, B / leşker-i 4 şü-
hedâ: ve ol iki faşldur şehîd olduğın beyân ider K / şehâdetin beyân ider
B 3 ve ol: —K, ol dağı B / şühedâ: şühedâ beyânındadır S, şühedâdur B
6 oldur: ider B 7 kinâyet: kinâyetdür K, Ü, B / 'amelden: 'adlden Ü, B
8 her: bir Ü 10 şâhib-i: —Ü, —B / sedâddur: sedâd olupdur B 11 şî'r:
—K, —T, kıt'a S, —Ü 12 ve 13 T ve K'd'e satır halinde 12 umûr-ı: umûr ü
K, S, umûra Ü 13 'udûli: 'udûl K, B / tefrît: tefrît beyt T 16 herâ-
yîne: ve herâyine B / sultân-ı: —S 17 envâr-ı: zühûr-ı Ü, envâr-ı zu-
hûr-ı B

- 1 nâzı'dur ve münâza'aları cem'iyet-i esbâb-ı nîzâm ü intizâma mâ-nî'dür. Şi'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

- Tabî'at tâlib-i zevk ü tarabdur
 Tarîk-i 'aql kânûn-ı edebdür
 5 Tabî'atdûr mezîd-i rıfât ü câh
 Murâd-ı 'aql terk-i mäsivâ'llâh

- İlâhî pertev-i 'inâyetünden icânet istid'â kılınur ol dem ki sulţân-ı
 tabî'at diyâr-ı bedende sipâh-ı rezîlet cem' idüp, esleha-i menâhî
 10 ve melâhî müretteb kılup, şehriyâr-ı 'aqluñ leşker-i şıdk u şalâhın
 müteferrik idüp mağlûb kıla. Ve eşer-i merhametünden mu'âvenet
 iltimâs olunur ol sâ'at ki mülk-i tende istilâ-yı hücum-ı leşker-i he-
 vâdan melik-i rûh muştariib ve mütehayyir ola. Nite ki tağallûb ü
 tuğyân-ı leşker-i Yezîd-i pür-cefâdan şehîd-i bâdiye-i Kerbelâ ve hü-
 cûm-ı hümûm-ı a'dâdan Hüseyñ bin 'Aliyy-i Murtaza. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Şûret-i tahrîre gelmez olsa deryâlar midâd
 Şerh-i bîdâd ü belâ-yı rezmgâh-ı Kerbelâ
 Kerbelâda haşr olup 'âlemde her miñnet ki var
 Bend kılmuşdur tarîk-ı şabrı Şâh-ı Kerbelâ

- Râvî-i rivâyât-ı ciger-süz ve nâkıl-i hikâyât-ı gam-endüz bu tarzla
 20 tertîb-i şufûf-ı ma'rekeye kelâm virmiş ve bu tarzla silsile-i rivâ-
 yeti tahrike getürmüş ki, çün şeb-i 'âşûrâ Hazret-i Sulţân-ı Kerbelâ
 leşker-i a'dâdan tetmîm-i şerâyi-i 'ibâdet ve taqdîm-i merâsim-i
 yetüp, endîşe-i harbdan fi'l-cümle fâriğ olup tevâbî' ü levâhıkle
 25 'özü-i aşşâb-ı itâ'at için mühlet taleb kılup ve ol istid'â icâbete
 'ibâdete iştiğâl itdi ve şabâha dek zükûr ü inâşdan zemzeme-i tek-

5 ,mezîd-i : mürîd-i T, S 8 rezîlet : zürriyet B 12 ola : kıla Ü 13 Ker-
 belâ : Kerbelâ rağıya'llâhu 'anhu 14 hümûm-ı : —B / şi'r : kıt'a S, —Ü 16
 belâ-yı : belâdur B 19 tarzla : tarîkle Ü, B 20 kelâm : nîzâm B / rivâyeti :
 rivâyâtı Ü, B 21 sulţân-ı : —S 24 'özü-i aşşâb-ı : —Ü / itâ'at : tâ'at B

- 1 bîr ü tehlîl şavâmi^e-i melekûta yetdi. Ol gice sükkân-ı sürâdık-ı
 ‘ulvî müteğayyirü’l-aḥvâl olup ve ‘ummâl-ı ‘avâlim-i süflî ḥayret ü
 dehşetde ḳalup felek şermsâr idi ki; âyâ bu ne tedbîr-i nâ-şavâb-
 5 dı, ve zemîn muṣṭarib ü bî-ḳarâr idi ki, âyâ bu ne bîdâd-i bî-ḥi-
 sâbdı. Sitâre te’şîr ü tedbîrden ‘âciz olmuş, belki dîde-i bîdâr açup
 müteḥayyir ḳalmış, ‘arûs-ı ‘âlem libâs-ı mâtem geyüp ḥavâṭîn-i ḥa-
 rem-sarây-ı ‘işmet içün mâtemde idi ve ḥüsrev-i encüm mâtem-
 kede-i ḫulûmâta girüp şühedâ içün ḡam ü elemde idi. Şîr :

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- Asumân açmışdı ebvâb-ı melâl
 10 Aḥter-i ikbâle yetmişdi vebâl
 Fevt olup ser-rişte-i tedbîr-i kâr
 Muṣṭarib ḳalmışdı devr-i rûzgâr
 Münfa‘il devrân muḫâlif devrden
 Münzecir ‘âlem müşevveş ṭavrdan
 15 Egerçi Mesîḥâ dâmen-i ḥürşîdi dutup ṭulû‘ından men^e iderdi ki
 eşi^e-a-i envâr şehîd-i Kerbelâya siḥâm-ı belâ olmaya; ve gerdün se-
 ḫer ebvâbın mesdûd itmışdı ki şubḥ-ı ḳâzibûn dem-i serdinden
 Şâh-ı Kerbelânun şem^e-i ḥayâtı intifâ bulmaya. Ammâ iktizâ-yı
 20 ikbâl-i şehâdet sür‘at-i devrâna isti‘câl idüp ṭalî‘a-i şubḥ-ı sâdık
 cânib-i maşrıḳdan hüveydâ oldu. Rivâyetdür ki ol dem âsmândan
 bir nidâ geldi ki : «Yâ ḥalîla’llâhi üdrüknî» (يا خلیل الله ادرکنی)¹ ve ol
 şadâdan Ümmü Gülsüm muṣṭarib olup, ta‘cille Ḥazret-i İmâmun
 menziline gelüp eyitdi : «Ey birâder-i ‘azîz, bu şadâdan vâḳıf ol-
 duñ mı?» Ḥüseyn eyitdi : «Belî vâḳıf oldum. Hâlâ Ḥazret-i Re-
 25 sûlî vâḳı‘amda gördüm; ol ḥazret baña müjde-i şehâdet virüp bu-
 yurdu ki : «Ey Ḥüseyn, sevâkin-i ‘âlem-i bâlâ ve zümre-i mele’-i a‘lâ
 ervâḫ-ı muḳaddese-i enbiyâyıla istikbâl-i rûḫ-ı şerîfün ḳırup inti-

1 tehlîl : tehlîlî S 3 ne : ne ‘amel-i bî-ḥilm ve B 5 te’şîr ü tedbîrden :
 tedbîr ü te’şîrden B / bîdâr : bî-dâd S 8 şîr : meşnevî S, —Ü 15 ḥürşî-
 de 16 şehîd-i : ḥürşîd K 15 dutup : —Ü, ṭutup B / iderdi : idüp dut-
 mışdı Ü 16 envâr : envârı S, B 19 idüp : virüp K, Ü 22 Ḥazret-i : —K
 23,24’ eyitdi : itdi T 24 Resûlî : Resûl ‘aleyhi’s-selâmı B 26 ki : —Ş, —B /
 sevâkin-i : ‘âlem-i sevâkin B

¹ Ey Allah’ın sevgili kulu, imdadıma yetiş.

- 1 zāruñdadur, cehd it ki bu gice huzûrumuzda iftâr idesen.» Ve bu
hâle muķārin bir firişte gördüm elinde bir şişe, didüm : «Yâ Re-
sûlallâh, bu firişte elinde bu şişe nedür?» Buyurdi ki : «Yâ Hû-
seyin, bu firişte me'mûrdur ki zâlimler senûñ kanuñ tökdükde bu
5 şişeye doldurup âsmâna ilet.» Ümmü Gülsüm ol hâlete giryân
olup Hüseyn eyitdi : «Ey mazlûme, ehl-i beytümü hâzır it ki hen-
gâm-ı vedâ'dur. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Elveda ey döstlar kim geldi hengâm-ı sefer
Arş pervâzına murğ-ı rûhum açdı bâl ü per
10 Yûsuf-ı Mısr-ı kabûlem çekmez oldum habs-i ten
Eyledüm zindân-ı teng-i dehrden kaç-ı nazar
Nîce ihmâl eyleyem mülk-i baķa 'azminde kim
Şâm-ı 'ömrüm eyledi ızhâr âsâr-ı seher
Mużtaribdür şevķ-ı teşrifümde Şâh-ı Evliyâ
15 Muntazırdur lezzet-i dîdâruma Hayrî'l-Beşer

El-kışşa muhadderât-ı serâ-perde-i tahâret ve reyâhîn-i riyâz-ı ve-
lâyet hâzır olup, Hâzret-i İmâm anları bir bir bağrına basup, ve-
dâ idüp dirdi ki : «Ey mazlûmlar, âyâ bâdiye-i gurbetde bu zâ-
limler içinde ahvâlünüñ n'ola ve 'avâķıbuñuz ne şüret bula?» Şî'r :

Mef'ûlû Fâ'ilâtün Mef'ûlû Fâ'ilün

- 20 Derdâ ki reh-güzâr-ı havâdişde uğradı
Bîdâd girdbâdına şem'-i cemâlünüñ
Ey ma'den-i tahâret ü işmet güherleri
Yâ Rab ne ola hâk-i mezelletde hâlünüñ

2 bir : —B 2 firişte : firişte nedür ve B / elinde bu : elindeki Ü / yâ :
ey B 4 tökdükde : dökçükde S, Ü, B 5 şişeye doldurup : şişeye toldurup
K, şişe içre toldurup B / ilet : ilet el-kışşa B 6 Hüseyn : Hâzret-i Hüseyn
B / eyitdi : itdi T / it : eyle B 17 basup : başup K, S, Ü, B. 18 âyâ : ben-
den soñra Ü, âyâ bu B 19 'avâķıbuñuz : ve ser-cencâm ü 'âķıbetünüñ Ü, B /
şî'r : kıt'a S, —Ü 20 havâdişde : havâdişden Ü, B

- 1 Bir ʔarafdan Şehribānū girībān-ı taḥammül çāk idüp dirdi ki : «Ey bî-çāreler ğam-hārı ve ey şikesteler ğam-güsārı, bu şehzādeleri yetīm idüp kimün ʔuhdesinde bırağup gidersen ve bu emānetleri ki-me teslīm edersen?» Şiʔr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Hîç kim yâ Rab baña mānend maḥzūn olmasun
Şûret-i hâli ḥavādişden digergūn olmasun
Bir yaña endüh-ı ğurbet bir yaña hicrān-ı dōst
Nîce dil pür-ıztırāb ü dîde pür-hūn olmasun

- 10 Ve bir ʔarafdan Ümmü Gülsüm nāḥun-ı endühla ruḥsāre-i gülgūnın
pāre pāre kılup nevḥa kılurdu ki : «Ey çerāğ-ı ḥānedān-ı risālet
ve ey şemʔ-i şebistān-ı imāmet, ʔAliyy-i Murtażā müteveccih-i ravza-i
Rıdvān olduğda āteş-i firāķına mücib-i teskīn olan Ḥasan-ı Muc-
tebā idi; ve ol Ḥazret intikāl itdükte senün sāye-i āḫıfetuñ me-
fāriķumuzda idi; āyā senden şoñra maḥremümüz kim ola ve ḥāṭı-
15 rumuz kimünle tesellî bula?» Şiʔr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Bu müşibet ğaflet-i mevt ile āsāndur baña
Kim kılur gerdūn-ı gerdān cānumı tenden cüdā
Bu müşibet andan efzūndur te'emmül eylesen
Kim beni senden cüdā eyler seni benden cüdā
20 Ve ğāhı bu sürüdle nevḥa bünyād iderdi ki Şiʔr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Çarḥ-ı zālīm ʔākıbet mülkin ḥarāb eyler dirîğ
Emr-i nā-maḥbūl ü fikr-i nā-şavāb eyler dirîğ
Zulmet-i hicrān ile tārık idüp ʔālemleri
Ebr-i bîdādı nikāb-ı āfitāb eyler dirîğ

1 taḥammül : taḥammüli B 3 idüp : koyup / bırağup : bırağup K, S, Ü
9 endühla : endühiyla Ü, B 10 kılup nevḥa : idüp nevḥalar B 12 mü-
cib-i : —Ü 13 intikāl : istikbāl K / mefāriķumuzda : bize me'men-i rızā Ü, B
20 ve : —B / ğāhı : ğāh T 20 ki : ve geh bu edāyla müterennüm olup dirdi
Ü, B / şiʔr : —Ü 23 idüp : eyleyüp B

- 1 Bu müşîbetde iken eşer-i şubh peydâ olup, Hâzret-i İmâm âfitâb-
vâr harem-serâdan müteveccih-i şahrâ olup, teyemmüm kılpup cemâ'atle namâza meşğûl oldu. Rivâyetdür ki evrâd-ı namâz ihtitâma
5 yetmeden ve Hâzret-i İmâm duâ-yı namâzı tamâm itmeden ma'şiyet ser-mestlerinden şadâ-yı cûş ü hurûş kubbe-i eflâka çıkup ve
bişe-i bid'at behâyiminden şademât-ı aşvât-ı nâ-mülâyim gûş-ı ger-
dünü ker kılpup, nâle-i nây-ı rezmî ve şadâ-yı kûs-ı harbî mübâriz-
lere şalâ-yı harb urup, zâlimler arşa-i Kerbelâya 'alemler yürüt-
diler ve sipâh-ı dâlâlet fevc fevc süvâr ü piyâde müteveccih-i mey-
10 dâdan olup gubâr-ı tîreden âyine-i rûy-ı zemîni mükedder itdiler. İbn-i Sa'd-i sefih ta'biye-i şaf-ı sipâh idüp meymene-i nâ-meymûni
'Ömer bin Haccâca müselleme idüp, meysere-i mâ-meysûri Şimri-i
Zilcevşene nâmzed kılpup kendü kalb-i siyâhla kalb-i sipâh oldu.
Şî'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 15 Zihî bed-baht kim kesb-i şekâvet ihtiyâr itdi
Özin dünyâ için bed-nâm-ı rûy-ı rûzgâr itdi
Zihî müdbir ki mağlûbı olup 'âlemde şeytânun
Fesâd itmekde insânı melekden şermsâr itdi
- 20 Ve bir cânibden dağı meydân-ı mücâhedet cân-sipârları ve 'arşa-i
şehâdet-vefâ-dârları ol cûş u hurûşdan mütenebbih olup, belki
bezm-i belâda ol terânelerden zevkler bulup, bir bir na'ra-i mestâ-
ne ve hurûş-i merdâne ile künyetler virüp ol sultân-ı mülk-âs-
tânun âstânına geldiler ve ruhsat-ı meydân bulup tesbîh ü teh-
lille 'arşa-i kâr-zâra müteveccih oldılar. Ve Hâzret-i İmâm dağı
25 kesret-i sipâh-i a'dâdan mütevehhim olmayup ve kılet-i ehîbbâ-
dan tağayyür bulmayup, fark-ı mübârekin 'imâme-i Resülle mü-
zeyyen ve beden-i laîfin durrâ'a-i risâlet birle müretteb kılpup, Re-
sül Hâzretlerinin Ferîha-nâm merkebin rikâb-ı humâyûna çeküp
ve şemşîr-i zafer-me'âşirin hamâyıl idüp cevelân iderek şaf-ı sipâ-

2 -serâdan : -serâdan çıkup Ü, B 4 yetmeden : yetmedin K, B / ve it-
meden : —Ü / itmeden : itmedin K 10 zemîni : zemîn S, Ü 11 İbn-i :
'Ömer bin B / sefih : sefih kendüyi B 12 idüp : kılpup Ü 13 siyâhla : si-
pâh : siyâh B 21 bir bir : birbirine Ü, B 22 mülk : felek K, B 26 Resül-
le : Resûlullahla S, Ü, B / müzeyyen : müzeyyen kılpup Ü 27 müretteb : mü-
lebbes K, S, müzeyyen T / Resül Hâzretlerinin : Hâzret-i Resûlün K, B 28
Ferîha : Zülcenâh B / humâyûna : humâyûnuna Ü, B

- 1 ha geldi ve sipāh-ı zafer-penāha tertīb virüp, meymene-i meymūnı Züheyṛ bin Mücellāya rücū^e idüp, meysere-i meysūrı Ḥabīb bin Müzāhire muḳarrer kılup, rāyet-i feth-āyeti ‘Abbās bin ‘Aliyy-i Murtaẓāya tapşurup, kendü bi’z-zāt İmān gibi mü’minle-
- 5 rün ḳalbinde ḳarār dutup şehādete muntaẓır oldu. Ol gün ‘arūs-ı ḫalvet-sarāy ufḳ-ı mātem-kede-i dünyāya ḫırāşide-rüy ve perişān-müy çıḳdı ve pīr-i sipihr-i ḫamīde-ḳāmet ṭarīḳ-ı ta‘ziyet dutup dāmen-i libās-ı nīlgūna çāklar bıraḳdı ve ebḳār-ı encüm tāb-ı nezzāre-i meşāyib-i ḫavātīn-i ḫarem-sarāy-ı nübüvvet getürmeyüp perde-i
- 10 ḫicāba girdi ve nesīm-i şehṛ şühedā için dem-ā-dem āh-ı serd çeküp mizāc-ı kāyināta küdüret getürdi. Rıdvān riẓāz-ı cināna zīnet virdi ki rūḫ-ı şehīd-i Kerbelā miḫmān olur ve ḫavrā dīde-i iştiyāk açup mutaraşşıd oldu ki nūr-ı dīde-i Zehrā gelür. Şi‘r :

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 15 Çıḳdı gün yā sīne-i gerdūna urdı tāze dāğ
Berḳ-ı endūh-ı dil-i evlād-ı Ḥayrū’l-Mürselīn
Şubḫ pertev saldı yā mazlūmlar ḫālīn görüp
Guşşadan bīmār olup zerd oldu ruḫsār-ı zemīn

- Rivāyetdür ki, iki cānibden şufūf-ı muḫārebe müretteb olduḳda ve keyfiyyet-i ḫaḳḳ u bâṭıl ve küfr ü İmān imtiyāz bulduḳda, Ḥazret-i
- 20 Sulṭān-ı Kerbelā şaf-ı sipāhından çıḳup, ol bī-sa‘ādetlere muḳābil durup şalābet-i şavṭla bu beyti inşā ḳıldı. Şi‘r :

Bahr-ı Tavīl

Enebne nebiyye’t-tuhri min-āli Hāşim

(انا بن نبی الطهر من آل حاشم)¹

Kefānī bi-hāzā mefḫarī ḫīne efḫaru

(كفانی بهذا مفعری حين افخر)²

2 rücū^e: sipāriş B 4 İmān 5 ḳalbinde: ḳalbinde İmān gibi K 5 dutup: ṭutup K, S, B 7 dutup: ṭutup S, B 8 bıraḳdı: bıraḳup B 9 ge-türmeyüp: getüremeyüp B 11 getürdi: yetürdi K, S 12 şehīd-i: şühedāy B 13 dīde-i: dīde-i Fāṭıma-i Ū / şi‘r: ḳıṭ‘a S, —Ū 16 saldı: şaldı K, S, Ū, B 18 müretteb: —T 19 küfrü İmān: —Ū 21 durup: ṭurup K, S, B / şalābet-i: şalābet Ū / şavṭla: şavletle K, S, Ū, B / şi‘r: şi‘r-i ‘arabī B

^{1/2} Hāşimoğulları’ndan pak bir peygamberin oğluyum. Övündüğümde bu if-tihar bana kafidir.

- 1 Ya'nî «Ben ferzend-i Resûl-ı Hudâyam ve nuṭfe-i Server-i enbiyâ-yam; iftiḥâr itdükde baña bu faḥr kifâyet ider ve mübâhat kıldukda baña tefâḥûr bu yeter.» Ey ḳavm-i bî-raḥm, başumdaki ʿimâme ve belümdeki tiğ ve egnümdeki dürrâʿa ve rikâbümdeki
- 5 merkeḳ Ḥazret-i Resûlullâhuñdur. Ve ben vâriş-i ʿilm-i Resûlem ve nûr-i dîde-i Betûlem; hergiz kizb ü güzâfa ikdâm itmemişem ve muṭlaḳ ṭarîḳ-i muḥâlefet-i Hudâ ve Resûl dutmamışam. Medînede mücâvir-i ravza-i Resûl iken baña temkîn virmedüñüz ve Mekke muʿtekif-i zâviye-i ḳanâʿat olduḡumı revâ görmedüñüz. Ḥaḳḳâ ki
- 10 baña mekâtib ü merâsil irsâl idüp, üzerüme ḥüccetler bıraḳup bu diyâra siz getürdüñüz ve bu fitneyi taḥrîk-i selâsil-i esbâbla siz bu maḳâma yetürdüñüz. Ey ʿÖmer bin Saʿd ve ey ʿÖmer bin Ḥac-câc ve ey Şîş bin Rebîʿî, bu ne ḡaddârlıḡdur ve ey Sinân bin Enes ve ey Şimr-i Zilcevşen, bu ne mekkârlıḡdur?» Şîr :

Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

- 15 Mekk bünyâdı üstüvâr olmaz
Ḥile âşârı pâydar olmaz

- Ol cemâʿat ittifâḳla inkâr itdiler. Ḥazret-i İmâm mektûbların ḥâzır idüp anlara ḥüccet-i tamâm itdükden soñra ol mektûbları oda yaḳdurdı. ʿÂḳıbet ʿÖmer bin Saʿd muḳâbiline gelüp eyitdi : «Ey
- 20 Ḥüseyn, bu ḥikâyetler netice virmez; yâ Yezîdüñ beyʿatin ḳabûl itmek gerekseñ, yâ terk-i ḥayât eylemek.» Bu sözi diyüp bir nâvek-i dil-düz eline alup eyitdi : «Ey ehl-i Kûfe, güvâḥ oluñ ve ʿUbeydullâḥ ḥuzûrında şehâdet virüñ ki ibtidâ-yı ḥarb-i Ḥüseyn benden oldu ve ol nâvek cānib-i Ḥüseyne revân kıldı. Ḥazret-i Ḥüseyn
- 25 meḥâsin-i şerîfin eline alup eyitdi : «Ey ḳavm, ḡazab-ı Rabbânî Yahûda ol zamân iştîdâd buldı ki «ʿUzeyr ibnü'llâḥ» (عزير ابن الله)¹ didiler ve ḳahr-i İlâhî Naşârâya ol gün nâzil oldu ki «Mesîḥu'b-

3 tefâḥûr bu : bu tefâḥûr K, B 7 dutmamışam : itmemişem K, tutmamışam : B 8 Resûl : Resûlullâḥ S, Ü, B 10 bıraḳup : bıraḡup B 11 diyâra : diyâra beni K, S, B 13 ḡaddârlıḡdur : ḡaddârlıḡdur Ü, B 14 mekkârlıḡdur : mekkârlıḡdur Ü, B 19 muḳâbiline : muḳâbele K, Ü, B 20 ḥikâyetler netice : neticeler bir Ü 22 eyitdi : itdi T / ve : ki B / ʿUbeydullâḥ-ı Ziyâd S, B 25 eyitdi : itdi T 27 Naşârâ : Naşârî ḳavmine B / gün : zamân S

¹ Üzeyir Allah'ın oğludur.

- 1 nü'llâh» (صحيح ابن الله) ¹ didiler ve saht-ı Subhânî size hâlâ muğâr-
rer oldu ki kaşd-i Âl-i Resûl itdünüz. Hakkâ ki sizün bedenünüzde
her ser-i mû bir hançer-i âbdâr olsa «Va'sbir ve mâ-şabruke illâ
bi'llâhi» (واصبر وما صبرك الا بالله) ² dâyiresinden inhirâf itmezem ve her
5 ferdünüz kaşduma bir leşker-i kîne-güzâr olsa «İnne'llâhe yuhib-
bu'sşabirîne» (ان الله يحب الصابرين) ³ mertebesinün terkin dutmazam.»
Rivâyetdür ki leşker-i Yezîd, İbn-i Sa'dün ikdâmın gördükde aña
iktidâ kılup Hâzret-i İmâma bir mertebe tîr bārân itdiler ki, per-i
10 uqâbdan çeşme-i âfitâb dutıldı ve zaḥm-i peykân-ı âbdârdan rûy-ı
zemîn meşâbe-i ğırbâl oldu. Hâzret-i İmâm ol hücûmdan şaf-ı si-
pâha mürâca'at kılup aşḥâb ü aḥbâbına eyitdi: «Ey vefâdârlar ve
cân-sipârlar, müsta'id oluñ ve tehyî'e-i esbâb-ı sefer kılun ki dem-i
hûn-rîzdür ve hengâm-ı restahîzdür.» Ve 'Ömer bin Sa'dün peyk-i
15 peykânı bu haber peyâmına geldi ve kâşid-ı nâvek bu peygâmla vâ-
rid oldı ve bu vâkı'a şabâḥ-ı cum'a 'âşir-i Muḥarrem, hicretün
altmış altıncı yılında vuḳû' buldı. Ve leşker-i muḥâlif bir rivâyetde
on yeddi biñ nefer ve bir rivâyetde otuz biñ nefer, ammâ eşaḥḥ-ı
aḳvâlle igirmi iki biñ mübâriz olup ve leşker-i İmâm bir ḳavlle
20 seksen nefer ve bir ḳavlle yetmiş iki nefer olup, otuz iki atlu ve
bâḳî piyâde idi. Ve ekser-i resâyilde icmâl ile şerḥ itmişler ammâ,
Hâzret-i Mevlânâ Hüseyn Vâ'iz 'aleyhü'r-raḥme» fi'l-cümle tarîḳ-ı
tafşîl dutmuş. Râvî-i aḥbâr-ı melâlet-âşâr bu tarzla itmâm-ı rivâ-
yet virmiş ve nâḳıl-ı güftâr-ı küdür-et-âşâr bu tarzla güftâra zînet-i
25 tetmîm yetürmüş ki, çün şufûf-ı leşker müretteb oldı. Hurr bin Ye-
zîd-i Riyâḥî, 'Ömer-i Sa'dün huzûrına gelüp eyitdi: «Yâ İbn-i Sa'd,
elbette Hüseynle muḥârebe itmek muḳarrer midür?» İbn-i Sa'd
eyitdi: «Bellî muḳarrerdür.» Bu ḥarbde ḳanlar tökilür ve başlar
kesilür.» Hurr eyitdi: «Resûlullâha ḳıyâmet günü ne cevâb virür-

1 size hâlâ: hâlâ size B 6 dutmazam: tutmazam B 9 dutıldı: tutıldı B 11 eyitdi: itdi T 12 -sipârlar: -sipârlar rezme Ü, B 13 hûn-rîz-
dür: hûn-rîz Ü, B 18 aḳvâlle: rivâyetde Ü, B / igirmi: yigirmi S, Ü, B
19 atlu: atlu idi B 21 Hâzret-i: —B 22 dutmuş B / tarzla 23 tarz-
la: tarîḳle K 25 'Ömer-i: 'Ömer bin B 25,26 eyitdi: itdi T / ḥarbde:
ma'rekede Ü, B / tökilür: dökülür K, S, Ü, B 28 eyitdi: itdi T / ḳıyâmet
günü: —K

¹ Mesih Allah'ın oğludur.

² Sabret, sabrın ancak Allah'ın yardımı ile dir. (XVI, 127)

³ Allah sabredenleri sever.

- 1 sen?» ‘Ömer-i Sa‘d cevâb virmeyüp, Hurr kendü leşkerine mürâ-
ca‘at kılup, heybet ve şalâbetden levni müteğayyir olup ve kalbi
mütehayyir olup bî-şarârı. Karındaşı andan su‘âl itdi ki : «Ey
5 pehleva‘n-ı ‘arab, hergiz hiç ma‘reke de senden bu tezelzül mülâ-
haza olunmayup, ma‘a-killet-i a‘dâ bu ne teğayyüirdür ki sende zâ-
hir oldı?» Hurr eyitdi : «Ey birâder, bana a‘dâdan tevehhüm yok-
dur ammâ bihişt ve düzah arasında mütehayyir qalmışam ve haq
ü bâtlı imtiyâzında hayrân olmuşam.» Bu tekellümde iken ihtı-
10 yarsız bir na‘ra urdı ki el-minnetü li’llâh mekmen-i gaybdan meş‘a-
le-i nûr-ı hidâyet zâhir olup beni tarîk-ı dâleletden sırat-ı müsta-
kîme bıraktı.» Şî‘r :

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- Li’llâhi’l-ḥamd ki ben şâhib-i ‘irfân oldum
Kâbil-i mertebe-i şîḥat-i îmân oldum
‘Amel-i bâtlı imiş Âl-i Muhammed buğzı
15 İ‘tirâf eyledüm ol cürme peşimân oldum

Pes semend-i bâdpâya cevelân virüp, kendü leşkerinden çıkup,
leşker-i Hüseyne mülhak olup, merkebinden inüp, rikâb-ı hüma-
yûnına yüz sürüp eyitdi : Şî‘r :

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- Ey çerâğ-ı tal‘atüñ şem-i şebistân-ı sürür
20 Gerd-i ḥâk-i reh-güzâruñ tûtiyâ-yı çeşm-i hür
Yâ Emîre’l-mü‘minîn ‘işyâna iḳdâm eyledüm
Bilmedüm ki beyle tuğyân ide erbâb-ı gurûr
Bilmedüm ki dutmayup şem-i risâlet ḥürmetin
İrtikâb-ı zulm ü bîdâd ide kavm-i bî-şu‘ur
25 Yâ Şefî‘ü’l-müznibîn ‘özü günâhum kıl qabûl
Görme câyiz bünye-i ümmide ḥırmândan fütür

1 ‘Ömer: ‘Ömer bin K, B 2 şalâbetden: şalâbetinden B 3 olup: ka-
lup B 5 sende: senden K, Ü, B 6 eyitdi: itdi T 9 meş‘ale-i: şu‘le-i B
12 ben: men S 17 Hüseyne: Ḥazret-i Hüseyne Ü / inüp: yinüp T 18
eyitdi: itdi T / şî‘r: —S, —Ü 22 ki: kim K, Ü, B / beyle: böyle K, Ü, B
23,24 —B

- 1 Bu ٲarikle  ok niy zlar id p tazarru  itdi ki : «Y  İm m,  y  ma zeret m ma b l olur mı ola?» H zret-i İm m eyitdi : «Ey H rr, derg h-ı lu f u i s n ehl-i i tiz ra hem  e me t  dur ve g n h na mu terif olan hem  e m   b   memd  dur ve «H ve ya bel  t-tevbe  an  ib dih » (                    )¹   n Mu  ab bin Yez d  arında ın g rdi ki  h reti d ny ya i tiy r itdi ve   zr-i g n h  derece-i  ab le yetdi, ol da ı sa  det-i m l zemetine m  erref oldu ve   ret-i i l    ar  k ld . El- ı   a H rr bin Yez d-i Riy h  m   f t-ı ef l i  n H zret-i İm mdan ic zet-i h rb isted kde
- 5 H zret-i İm m eyitdi : «Ey H rr, hen z bizden isti m m-ı r yi ha-i ra  at itmedin za mete d  mek m n sib de  l;  abr it ibtid -y  h rb  ayrdan olsun.» H rr eyitdi : «Y  İm m, nite ki ibtid -y  mu   emet benden oldu, isterem ki     -ı   h r-ı ma abbet da ı benden ola.» El- ı   a tazarru la ru  at alup meyd na girdi
- 10 ve bu tazall mle ism   resmin  uh ra get rdi.   r :

Fe il t n Mef  l n Fe  l n

- Benem ol H rr bin Yez d-i Riy h 
Ki ezelden mu ibb-i  l-i Ab yam
  kr  li ll h kem l-i  ıd k u  af dan
  bil-i h dmet-i veliyy-i H d yam
- 20 T  -i h n-r zle zam n-ı  ec  at
D  men-i d n-ı n -bek ra bel yam

-  bn-i Sa d-i b   red H rr bin Yez di meyd nda g r p, end mna tevehh mden lerze d   p, ma    larından  afv n-n m bir m b rize eyitdi : «Y ri var H rra na   at   l ve m l   esb bla fir b
- 25 vir; eger  ab l itmese siy sete yet r.»  afv n  af-ı sip hdan    up, semend-i b d-re t ra cemel n vir p H rra mu  bil oldu da

1 y  im m : em re l-m  min n T /  y  : —S 2 ma b l :  ab l ider B / eyitdi : itdi T 3 g n h na : derg h na  , B 4 hem  e : d  im  B 5 bin : ibn-i B 6 d ny ya : d ny   zerinde B 7 da ı : da ı H zret-i İm ma  , B / m l zemetine : m l zemetiyle B / bir : ibn-i B 9 ic zet-i : ru  at-ı   10 eyitdi : itdi T / H rr : H rr sen B 11 de  l : de  ld r B 12 olsun : gels n B / eyitdi : itdi T 15 tazall mle : ma m nla K, la  la   h r-ı  , na  mla B /  uh ra get rdi : eyitdi   22 g r p : g rd kde   25 itmese : itmezse K /  af-ı (355/1) H seyne : —K

¹ Kulların tevbesini kabul eden O dur. (IX, 104)

- 1 eyitdi : Ey Hurr, şāhib-i ‘aql ü şāhib-i rāy olmak gerek; ‘aceb ki ni‘met-i dünyādan inhiraf idüp zillet ihtiyār itdün.» Hurr eyitdi : «Ey nādān, ‘izzet-i hıdmet Āl-i Resūldeyür. Zihī seffih-i siyeh-rüz-gār ki ni‘met-i fānī için terk-i devlet-i bākī ide. El-ḥaḥ eger İmān
5 varsa nefy-i tena‘umāt-ı ravza-i Rıdvān nedür ve eger İmān yoksa dav‘ā-yı İmān nedür?» Şi‘r :

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

- 10 Kâbil-i keşf-i rumûz-ı hikmet olmaz her kişi
Her kimün fi‘li nakîz-ı kavldür mezmûm olur
Perde-i teşkîkdür bu zulmet-i kayd-ı hayât
Perde ref‘ olduğda ḥālî her kimün ma‘lûm olur

- Şafvān gördi ki Hurr kâbil-i naşîhat degül, gazāb-nāk olup sîne-i bi-kînesine nîze-i cānsitān ḥavāle kıldı. Hurr-i vefādār bir tıgla nîzesin redd idüb, bir ḍarbla merkebinden nigünsār idüp, bir lu‘bla yıkdı ki na‘ra-i āferin iki leşkerden āsmāna çıkdı. Rivāyetdür ki
15 Şafvānuñ üç qarındaşı olup, taleb-i intikām tarîkıyle müte‘āzib meydāna gelüp bir bir Hurr elinden şerbet-i fenā içdiler, Hurr ol mübārizleri helāk itdükden soñra Ḥazret-i İmām ‘izz-i ḥuzūr-ı şeriflerine gelüp eyitdi : «Yā İmām-ı zamān, benden ḥoşnūd olduñ mı?» Ḥazret-i İmām eyitdi : «Ne‘am ente ḥurrün kemā semmeteke
20 ümmüke» (نعم انت حر كما سمكتك امك)¹ Hurr ol beşāretle yine meydāna mürāca‘at kılup, germ-i mübārezet iken bir ḥarām-zāde merkebin saḳat kılup, piyāde ḳaldı. Ol muḥliş-i vefā-dār ‘adem-i merkeb ile leşker-i a‘dādan ızhār-ı ‘aciz itmeyüp, ‘inān-ı ‘azîmet döndürmeyüp muḥārebe itdügün şāhzāde gördükde bir merkeb-i tâzî-nijād irsāl
25 itdi. Hurr ol merkebe binüp cevalān idüp her taraf müteveccih olduğda, gürüh gürüh muḥālifleri parākende itdüğü ešnāda ḥātifdan nidā geldi ki : «Ey Hurr müjde ki ḥür ü ḡilmān muntazır-

1 eyitdi : itdi T 3 ‘izzet-i : ‘izzet-i bākī S, ‘izzet-i ‘ālemde B / siyeh : —S 4 eger : ger S 5 yoksa : yoḡsa S, B 7 keşf-i : feyz-i S, B / kavldür : ḳavli de B 13 bir ḍarbla merkebinden : merkebinden bir ḍarbla Ü 15 olup : var idi B 16 meydāna bir : bir bir meydāna gelüp B 17 İmām : İmāmuñ S, Ü, B 18,19 eyitdi : itdi T 21 mürāca‘at kılup : girüp Ü / mübārezet : mübārezetde S / iken : iderken B 24 itdüğün : itdükden soñra B 25 binüp : çıḳup S, Ü / taraf : ṭarafa B

¹ Evet, annen sana Hür adını verdiği gibi hürsün.

- 1 didâruñdur.» Hurr ol şadâdan mesrûr olup cânib-i Hüseyn tevec-
cüh kılup eyitdi : «Yâ İmâm, ceddün hüdmetine müteveccih olu-
ram, peygâmuñ nedür?» Hâzret-i İmâm ol haberden giryân olup
5 şîr-i bîşe-i şecâ'at ve neheng-i deryâ-yı celâdet sedd-i sipâh-ı a'dâya
rahneler urup ve cem'iyet-i muhâlife tefrîkalar yetürüp, nîzesi şî-
kest bulup tîğ-i âbdârla müteveccih-i kalb-i sipâh oldı ve kalb-i
sipâhı dil-i 'uşşak gibi çâk idüp kendüsün 'alemdâra yetürdi. 'Ale-
mi nigûnsâr itmekde iken Şimr-i bed-baht leşkerine na'ra urdı
10 ki : «Ey nâ-merdler, bir mübârizden 'âciz olmak nedür?» Leş-
ker her cânibden guluuv kılup, ol nâ-murâdı ortaya alup, nâ-
gâh Kısver bin Kinâne bir zahm-ı mühlik urup, Hurr dağı
a'ña bir zahm urup, ikisi dağı merkebden cüda olup Hurr
na'ra urdı ki : «Yâ İbn-i Resûlallâh edriknî» (ادرکنی)¹
15 Hâzret-i İmâm bî-ihtiyâr meydâna girüp, Hurrı ol zâlimler ara-
sından alup leşkerine yetürdi ve merkebinden inüp, başın dizi
üzerine alup, âstîn-i mübârekiyle ruhsârından hâk ü hûn pâk idüp
du'â kılurken Hurr anuñ râyiha-i cân-bağışından hayât isti'âre kı-
lup, ruhsâr-ı mübârekiye dîde-i iştiyâk açup, tebessüm kılup eyit-
20 di : «Yâ İmâm, benden râzî olduñ mı?» İmâm eyitdi : «Senden
râzî oldum, Allâh senden râzî olsun.» Hurr-i vefâ-dâr bu beşâretle
fi'l-hâl naqd-i cân nişâr idüp, şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 'Işk meydânında cân virmek degül 'âr ey gönül
Cân virüp maqşûda yet ger himmetün var ey gönül
'Işk bâzârına salmışdur sa'âdet gevherin
Naqd-i cânın virmeyen olmaz harîdâr ey gönül

1 cânib-i: cânib-i Hâzret-i Ü, B 2 eyitdi: itdi T / Hurr: 'azîz T 5
a'dâya: a'dâ-yı bed-nihâda B 6 yetürüp: bırakup Ü 7 bulup: olup B
9 Şimr-i: Şimr-i Zilcevşen-i K, S, B / urdı ki: urup didi B 12 Hurr
zahm: —B / merkebden merkeblerinden B 14 urdı ki: urup didi K 15
zâlimler: zâlimlerün Ü, B 16 inüp: yinüp T / başın: başını S, Ü, B 17
Hurr: Hurr-ı zî-sa'âdet B 19,20 eyitdi: itdi T / senden: —K 21 Allâh:
Allâh dağı B 22 cân: cânın Ü, B 26 bâzârına: bâzârında T / salmış-
dur: şalmışdur K, S, Ü, B

¹ İmdadıma yetiş.

- 1 Nakıldür ki bu beyt Hâzret-i İmâmuñ Hurr için didüğü merşiyedendür. Şî'r :

Bahr-ı Vâfir

Fe-ni'ne'l-hurru Hurra'bne Riyâhî

(فنعم الحر حراين رياحى)¹

Şabûrun 'inde muhtelifi'r-rimâhî

(صبور عند مختلف الرماحى)¹

- 5 Çün Hurruñ karındaşı Hurruñ şehâdetine ıttılâ^c buldı, ol dañı ruḥsat alup, meydâna girüp, ızhâr-ı kemâl-i şecâ'atden soñra şehâdet bulup karındaşına mülḥaḳ oldu. Rivâyetdür ki Hurruñ 'Alî nâm bir oğlu var idi ki besî şücâ^c ve ciger-dâr idi, bu aḫvâli mü-lâḫaḫa kılduḳda 'Urve-nâm bir kulla atlarına su virmek bahâne-
10 siyle leşkerden çıkup, Hâzret-i İmâmuñ ḫidmetine müşerref olup ızhâr-i ism ü resm itdiler ve icâzet-i ḫarb aldılar. İbtidâ-yı hâl 'Alî bin Hurr meydâna girüp, cidâl ü kıtâl idüp sa'âdet-i şehâdet ḫâsıl itdi. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey ḫoş ol nuṭfe-i pâkîze kim ol

- 15 Olmaya nâḳıs ü nâdân ü sefih

Kıla ızhâr-ı hüner kesbin idüp

Ma'nî-i «El-veledü sırrü ebihî» (الولد سرايه)²

- Andan soñra 'Urve-i vefâ-dâr ḫâceleri vefâsında ser-bâzlık idüp
rütbe-i ḫürriyet kesb itmege meydâna girdi; ol dañı merâsim-i şe-
20 câ'at edâ kılup şehîd oldu. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey ḫoş anlar kim kılup feyz-i şehâdet kesbini

Ḥalkdan tevfiḳ-î iḳbâl ile mümtâz oldılar

1 nakıldür : rivâyetdür B / nakıldür 2 şî'r : —K / 1 merşiyedendür : merşiyedür S / şî'r : beyt S, —Ü 5 şehâdetine buldı : şehîd olduḡnı gör-di Ü 6 ruḥsat : ruḥsat-ı meydân Ü 8 besî : ḡâyet B 9 su : şu K, S, Ü, B 10 ḫidmetine : ḫidmetiyle B 11 itdiler : eylediler B / aldılar : istediler B 13 itdi : itdi rahmetu'llâhi-'aleyh K, B 18 andan soñra : —Ü / vefâsında : vefâsından B / idüp : ide B 20 oldu : oldu rahmetu'llâhi-'aleyh S, B / şî'r : kıṭ'a S, —Ü

¹ Hurr bin Riyâhî ne hayırlı bir hürdür, yanında mızrakların uçtuḡu (an-da bile) sabırlıdır.

² Evlad babasının sırrıdır.

1 Kıldılar cem'iyet-i dünyāya ʿukbā ihtiyār
Fevz idüp hāsıl bulup rıf'at ser-efrāz oldılar

- Sipehsālār-ı meydān-ı tekellüm bu tarzla ʿarşa-i beyāna sipāh-ı
 5 ʿibāret çekmiş ve şaf-ārā-yı maʿreke-i sühān bu rengle tığ-i zebān
 çeküp merdüm-i dide kının tökmüş ki Hurr bin Yezîd-i Riyāhî
 etbâyle bezm-i belāda cām-ı saʿadetden şerbet-i şehādet içdükdən
 sonra sultān-ı serîr-i ʿizz ü ʿalā Hüseyn bin ʿAliyy-i Murtażā şaf-ı
 sipāh-ı zafer penāhdan çıkup, leşker-i aʿdāya muqābil durup, bir
 10 dahı kâʿide-i hüccet taze kılup nidā kıldı ki «Ey ehl-i İslām ü
 İmānam diyü daʿvā kılanlar, ve ey muʿterif-i şehādet olup muʿte-
 kîd-i İmān olanlar; ben nebîre-i Ahmed-i Muhtāram, ben naqd-ı
 şahib-i Zülfiķārem. Taşavvur itmeñ ki keşret-i sipāhuñuzdan ihti-
 zārüm ola, yâ şiddet-i ʿadāvetüñüzden sebât-ı temkînüm tezelzül
 15 bula. Haķķā ki şemşîr-i âbdāruma müdebbir-i kârgāh-ı hîkmetdan
 ruḥşat olsa zulmet-i sevād-ı sipāhuñuza şaʿşaʿa-i âfitâb-ı ʿālem-
 tâbdur ve sinān-ı şāʿika-bārüm muḥarrik-i silsile-i şehādetden icā-
 zet bulsa binā-yı fesād-ı ʿināduñuza tîşe-i ihtilāl ü inķılâbdur. Eger-
 20 çi muḥaķķaķ bilürem ki tînet-i nâ-pākuñüzde istiʿdād-ı kabûl-i na-
 şîḫat olmaduğın ve rûsûḫ-ı niyyet-i fesād cibilliyetüñüzde mevʿiza
 ile tağayyür bulmaduğın, ammā itmām-ı hüccet tarîķıyle size tek-
 rār naşîḫat iderem. Ey tâyife-i tâğîye, ben bu diyāra ḥarb içün
 gelmemişem ve bu ğavġāya kendü râyümle mürtekib olmamışam.
 Henüz aramızda âteş-i fesād iştiʿāl bulmadın ve bu şüret-i mu-
 ķātele ve muḥārebe zāhir olmadın yâ baña mâniʿ olmañ yine Me-
 25 dîneye mürācaʿat ideyem, yâ tarîķı mesdûd itmeñ Yezîdle münā-
 zara kılmağā Şāma gideyem.» Cevāb virdiler ki: «Ey Hüseyn, sa-
 nā bu tehlikeden necāt mümkün degül; zîrā eger Şāma gitseñ fe-
 şāḫat-i lisānla Yezîd'e firîb virüp ḥalāş olduķda sermāye-i fesād

1 dünyāya: dünyāda K 3 sipāh-ı: —S 5 tökmüş: dökmiş K, S, B 6 etbāyla: Yezîd oğlıyla ve karındaşıyla B 7 Hüseyn: Hazret-i Hüseyn Ü, B 8 durup: şurup K, S, Ü, B 9 kılup ki: kılup didi ki Ü, idüp nidā kılup didi ki B 10 daʿvā: daʿvā-yı bâtil B 14 hîkmetden: hîkmetümünden B 15 âfitâb: —K 19 olmaduğın: olmağın B 20 tekrār naşîḫat: naşîḫat tek-
 rār Ü, B 21 tâğîye: tâğîye-i bâğîye K / ben: —B 22 bu: ben B / mür-
 tekib: müretteb Ü, B 23 iştiʿāl: iştiġāl K, S 25 ideyem: idem Ü / yâ:
 veyā B / tarîķi: tarîķum K, Ü, B 26 gideyem: gidem Ü / virdiler: virdi K

- 1 olursen ve eger Medīneye mürācaʿat kılsañ esbāb-ı fitne mühey-
yâ kılup her ne taqdîrle bizi bir dañı ʿazāba salursen.» Hâzret-i
İmām eyitdi : «Bārî ʿazb-ı Fırâtı, ki cümle maḥlûḳāta mübāḥdur,
5 şecere-i gülzâr-ı ʿişmet ü tahâretten kaç ʿitmeñ.» Didiler : Ey Hû-
seyñ istilâ-yı taʿaṭṭuşdan etbâ ʿü ensâbunâ zaʿf-ı beden yetmese ve
kaḥt-ı âb nihâl-i şevketünüzü pejmürde itmese, bu muḳarrerdür ki
şavlet-i şecʿeʿat-i âl-i Hâşime hâr ü hâşâk-ı Kûfe ve Şâm muḳâve-
met kılmaga kâdir olmaz ve ḫayâtından kaç ʿı ümmîd iden gürühla
muḫârebe fâyide kılmaz.» Hâzret-i İmām gördi ki hiç vechle emri
10 şalâḫ şüret bulmaz ve hiç tedbîrle müşâlahat mümkün olmaz, didi :
«Ey kavm, çün muḫârebe muḳarrerdür, bârî inşâf idüp ṭarîḳa-i ʿadl-
den ʿudûl itmeñ. Bir bir mübâşir-i ḫarb oluñ ki merdden nâ-merd
mümtâz ola.» Bu şartı qabûl idüp leşker-i Yezîdden Sâḡ-nâm bir
melʿûn meydâna girüp naʿra-i «Hel min mübâriz» (هل من مبارز)¹ urup
15 Hâzret-i İmām leşkerine muḳâbil durdı. Bu cânibden Züheyñ bin
Ḥasân, Sulṭân-ı Kerbelâdan ruḥşat alup ebr-i bahâr gibi cûşân ü
ḫurûşân sâʿika-i şemsîr-i âbdâr ve bârân-ı ḫadeng-i ḫûn-ḫârla ʿar-
şa-i ḫâk-dânı ḫaşm kanıyla lâlezâr itmege meydâna çıkdı ve cilve-i
nesîm-i semend-i şâʿika-mânendle şaf-ı aʿdâya evrâḳ-ı eşcâr gibi ler-
20 zeler bıraḳdı. Merâsim-i ṭarîd ü nâverdden soñra ızḫâr-ı ism ü
resm itdi ki : «Ey fırḳa-i füccâr-ı nâbekâr. Şîr :

Feʿûlün Feʿûlün Feʿûlün Feʿûl

- Benem şâḫib-i tîḡ ü gürz ü kemend
Züheyñ İbn-i Ḥassân yel-i ercmend
Benem çâker-i ḫânedân-ı Resûl
25 Kemîn bende-i nûr-ı çeşm-i Betûl
Eger kûh-ı Kâf ile kılsam meşâf
Meşâfumda ʿâciz olur kûh-ı Kâf

2 salursen : şalursen K, S, Ü, B 10 müşâlahat : ḫüccet Ü 11 ṭarîḳa-i :
ṭarîḳ-i B / ʿadlden : ʿarabdan S, ḫarbden K, B 12 ʿudûl : tecâvüz Ü / itmeñ
bir bir : itmek olmak didi pes birer birer B 13 mümtâz : imtiyâz Ü, B / ola :
bulla B / Sâḡ : Sâmir T, S 14 urup : idüp B 15 durdı : ṭurdı K, S,
Ü, B 20 bıraḳdı : bıraḳup Ü 21 itdi ki : idüp eyitdi B / nâ-bekâr : nâ-be-
kâr ve ey füseḳa-i ḡaddâr B 24,25 —Ü

¹ (Karşıma çıkacak) mübariz yok mu?

- 1 Sām-i bed-baht ol nîk-bahtı görüp âgâz-ı naşîhat kıldı ki : «Ey şehsüvâr-ı mizmâr-ı mübârezet ve ey nâmdâr-ı meydân-ı muhârebet, bu ne tedbîr-i nâ-münâsibdür ve rây-ı nâ-şâyibdür ki terk-i mâl ü ehl ü ıyâl kılup bu leşker-i mağlûba dâhil olmuşsen ve ke-
- 5 mâl-i zilleti nihâyet-i izzete ihtiyâr kılmışsen?» Züheyр eyitdi : «Ey nâ-merd devlet-i bâkî mülâzemet-i hânedân-ı nübüvvedür ve izzet-i dâyimî mütâbaat-i düdmân-ı velâyetdür.» Şîr :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Ne itibâr sürûr-ı serîr-i dünyâya
 Ki var kevkeb-i hükminde ihtimâl-i ufûl
 10 Hoş ol ki eyleye gerdûn-ı tâlîinde tûlû
 Sitâre-i şeref-i mihr-i hânedân-ı Resûl

- Sām isterdi ki taṭvîl-i kelâm ide. Züheyр mühlet virmeyüp, anı bir ɗarbla düzaḥa gönderüp pehlevân istedikde ehl-i ʿIrâk ve Şâm ol nâmdârûn vehminden hirâsân olup, hîç pehlevâna bu iktidâr
- 15 olmadı ki meydân-ı şecâatde raḥş-ı himmete cevelân vire ve aña muḳâbil dura. İbn-i Sa'd ol hâli görüp leşkerine siyâset göziyle baḳup eyitdi : «Ey nâ-merdler, bu ne ḥamiyyetsizlikdür?» Naşr bin Ka'b-ı Naḥa'î, ki rü'esâ-yı ʿarab anı biñ mübârizе berâber dutarlardı, meydâna girüp, Züheyre muḳâbil durup, mübâhâtlеr kılup
- 20 lâf ü güzâfla naʿralar urdı ve Züheyre ol daḥı âgâz-ı naşîhat kıldı ki : «Ey şücâ-ı yegâne ve mübâriz-i merdâne, nişe terk-i ʿinâd idüp gelmezsen ki ʿUbeydullâh-ı Ziyâddan devlet-i dünyâ bulasen ve şâhib-i rifat olup emsâl ü akrân içinde ser-efrâz olasen. Züheyр eyitdi : «Ey bed-baht, ben büstân-ı velâyetden ictinâ-yı reyâ-
- 25 ḥîn-i murâda dest-res bulmuşam ve gül-deste-i risâletden istişmâm-ı râyılâ-i râḥata muvaffaḳ olmuşam. Baña Yezîdüñ ḥârzâr-ı ḥidmetinde neşv ü nemâ bulan nihâl-i nedâmet gerekmez ki evrâk-ı zıll ü

1 Sām : Sāmîr T, S 2 mizmâr-ı : dîvân-ı B 4 bu : bir Ü 7 velâyetdür : velâyet K, nübüvvedür Ü / şîr : kıṭʿa S, —Ü 12 Sām : Sāmîr T, S Sām-ı bedbaht B / isterdi : istedi Ü, B 13 pehlevân : daḥı pehlevân B 14 pehlevâna iktidâr : bir pehlevânûñ iktidârı B / bu : —K 16 dura : ṭura K, S / İbn-i : ʿÖmer ibn-i B 17 ḥamiyyetsizlikdür : cem'iyetsizlikdür ki sizden şâdir olur B / bin : ibn-i B 18 Ka'b bin : Ka'b-ı K / dutarlardı : ṭutarlardı K, B 19 Züheyre 20 daḥı : —S 19 durup : ṭurup K 21 ve : ve ey Ü, B / nişe : nite S, niçün B 23 emsâl ü akrân : akrân ü emsâl B 24 eyitdi : itdi T 25 risâletden : risâletde Ü, B

1 dālâlet göstere ve mîvesi ta'am-ı tuğyân vire. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ben muķim-i ravza-ı luṭf ü rıyâz-ı re'fetem
 Hâr-ı şahrâ-yı dālâletden haber virmeñ baña
 Nûr-ı rahmetden münevverdür çerâğ-ı devletüm
 5 Dûd-ı nîrân-ı nedâmetden haber virmeñ baña

Naşr bin Ka'b ol endîşede idi ki kelimâtla anı meşgûl idüp hîle
 ile bir hayf ide. Züheyr ol ma'niden âgâh olup, temkîn vormeyüp,
 bir darbla anı daḥı nelâk idüp, andan şoñra Şâlih bin Ka'b gelüp
 anuñ şemşîr-i âbdârından şerbet-i fenâ içdi. El-kışsa bu tarîķle ol
 10 mü'min-i muttaķi çok mübârizler katl idüp, hîç bir mübârizde iķ-
 dâm-ı muķâbele görmeyüp, muķaddeme-i leşkerde olan piyâdeler
 şufûfına müteveccih olup, anları daḥı müteferriķ idüp, yine mey-
 dâna mürâca'at kılup mübâriz taleb itdükde İbn-i Sa'd, Hacerülaḥ-
 câra, ki mu'temed-i şaf-ı sipâh idi, 'itâb itdi ki : «Ey sipehsâlâr-ı
 15 Şâm, senden ğayr mübâriz bu pehlevâna muķâbil dura bilmez.»
 Hacerülaḥcâr eyitdi : «Ey emîr, bu pehlevân bir âteş-i süzândur,
 hâr ü hâşâke anuñla muķâbele hâric-i dâyre-i imkândur; meger
 hîle ile üç yüz mübâriz kemîn ideler ve ben anuñla muķâtele idüp
 kemîngâh tarafına hezîmet kılup, ol benüm kaşduma gelüp baña
 20 yetdükde ol leşker çıkup her yañadan tîr-bârân idüp aña nuşrat bu-
 lalar ve hîle ile aña ğâlib olalar.» Şîr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Şecâat resmini şanmañ ki ancak hûn-feşânlıķdur
 Sipâhiler içinde hîle hem bir pehlevânlıķdur

İbn-i Sa'd bu maşlahata râzî olup, üç yüz mübâriz kemîne muķar-
 25 rer kılup, Hacerülaḥcâr Züheyr bin Ḥassâna muķâbil durup
 mülâyemet tarîķiyle eyitdi : «Ey güzîde-i 'arab ve ey şehsüvâr-ı

6 bin : İbn-i Ü, B / kelimâtla anı : anı kelimâtla K 7 temkîn vormeyüp :
 —Ü 11 olan : ol B 15 ğayr : ğayrı S, B / bu pehlevâna : —K / dura : tura
 K, S, Ü, B 15 eyitdi : itdi T 17 hâşâke : hâşâk B / muķâbele : muķâbele
 olmaķ B 18 ideler : ider B / muķâtele : muķâbele Ü, B 19 kılup : idüp K
 21 ve : ve bu S / şîr : beyt K 25 durup : tûrup K, S, Ü, B 26 eyitdi :
 itdi T / güzîde-i : ber-güzîde-i T

- 1 'ālī-neseb, ben muhārebe için gelmemişem naşihat için gelmişem. Hayfdur ki senün gibi nām-dār kābil-i 'izz ü iktidārken kāyil-i 'acız ü inkisār ola. Hüseyin bin 'Alī hālā mağlūbdur ve sa'ādet-i dünyā Yezīde mensūbdur. Muhteżā-yı himmet-i büilend oldur ki hażīz-i zilletden evc-i rifāte rağbet kılasen ve terk-i ihānet kılup tālīb-i 'uluvv-i menzilet olasen.» Züheyr eyitdi: «Ey müdbir, 'izz-i ebedī mülāzım-ı mülāzeme-i Āl-i Muştafādur ve anlardan gayre hıdmet 'ayn-ı ma'şiyet ve maḥz-ı haṭādur.» Şi'r:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Her ne devlet var ise dünyāda olmaz bî-halel
Devlet-i Āl-i Nebīdür lâ-yezāl ü lem-yezal

- El-kıssa Züheyr bin Ḥassān hamle kıldukda Ḥacerülahaḥcār hezīmet idüp, Züheyr mute'ākıb revāne olup ol kemīngāha irişdikde üç yüz nā-merd çıkup, ol şeh-süvārı araya alup tır-bārān itdiler. Ammā ol firişte-i āsumān-ı rahmet hücum-ı şeyātinden mülāḥaza kılmayup, zevk-ı devlet-i şehādetle şevkı efzūn olup ve keşret-i ḥār ü ḥāşāktan nāyire-i şecā'ati hiddet-i işti'āl bulup temevvüc-i der-yā-yı himmeti ol gāyete yetdi ki Hüseyin-i teşne-lebden yaña ḥūn-ı a'dādan cūybārılar yüritdi. Ahirü'l-emr esnā-yı ma'rekede izdiḥām-ı 'ām olup Şi's bin Rebī'ī fırsat bulup ol şehryāra bir zaḥm-ı mühlik urdı, ol daḥi Şi's-i Rebī'ī hamle kıldukda ol bed-baht hezīmet idüp, ol şir-i bîşe-i şecā'at ol hālde daḥi elli mübāriz helāk idüp 'ākıbet cereyān-ı ḥūnābe-i cerāhatden eser-i za'f ḥāşıl idüp Ḥazret-i İmām anuñ hālinden haberdār olup, on nefer-i mülāzım irsāl idüp, ol ejdehāyı mürçeler izdiḥāmından kenāra çeküp, Ḥazret-i İmām ḥuzūrına getürdiler. A'zā-yı şerīfnde doksan zaḥm olup her birinden çeşme-i ḥūn revāndı, ammā şükr-ı sa'ādet-i şehādet kılmāğa her zaḥmı bir dehāndı. Şi'r:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Tiğ-i düşmen nāmedür maẓmūnı peygām-ı ecel
Muttaşıl gelmekdedür tedbīr-i hicrān itmege

2 senün: sen K, Ü / kābil-i: şāhib-i B 6 eyitdi: itdi T 7 ebedī: ebedī 'ālemde B / mülāzım-ı: —T / gayr: gayrı S 13 nā-merd: nā-merd-i Ḥavāric B 16 işti'āl: iştiğāl K, S 17 Hüseyin-i: Ḥazret-i Hüseyini B 19 Rebī'ī: Rebī'a B 20 Şi's-i: Şi's bin Ü, B / Rebī'ī: Rebī'a B / daḥi: —S, —B 25 şerīfnde: şerīfinden T / doksan: toksan K, S, Ü, B 26 revāndı: revān olup B / ammā: ammā her zaḥmı —K 27 her zaḥmı: —K

- 1 Açıdı revzenler beden kaşırına peykân-ı belâ
Cân çıkup nezzâre-i ruhsâr-ı cânân itmege

Hażret-i İmâm merkebinden inüp başını dizi üzerine aldıkda, rā-yiḥa-i maḥabbetinden ḥayât-ı müceddet bulup, gül-i ruhsârına nergis gibi dîde-i ḥayrân açup zebân-ı ḥalle bu tekellümde gūyâ oldu. Şî'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Bi-ḥamdi'llâh reh-i ıṣṣkuṇda cân naḥdın nişâr itdüm
Virüp cân ḥak-i dergâhuṇda kesb-i itibâr itdüm

- 10 Hażret-i İmâm eyitdi : «Ey ṭâyir-i ravza-i şehâdet, rāz-ı dil izḥâr idüp bir tekellüm it.» Züheyr eyitdi : «Yâ Hüseyn, benüm için bir cām şerbet müheyyâ olupdur; şabr it ki içdükden soñra tekellüm ideyem.» Hażret-i İmâm aşḥāba ve aḥbāba eyitdi : «Bu şerbet-i bihiştür ki Züheyre 'arz itmişler.» Şî'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 15 Dimeñ ki tîğ-i 'adūdan şehîde yetmez feyz
Zülâl-i ravza-i Rıdvānıdur âb-ı tîğ-i 'adū
Zülâl-i ḥancer-i bed-ḥāhı sehl şanmañ kim
Ḥarâret-i dil-i aḥbāb-ı ref' ider ol su

Bu tekellüm eşnâsında ol ṭâyir-i büleṇd-pervāzuñ mürğ-ı rūḥı ne-şîmen-i bakāya pervāz kıldı. Raḥmetu'llāhi 'aleyh. Şî'r :

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 20 Âferîn ol sa'âdet ehline kim
Reh-i cānana cân nişâr itdi
Kılmadı meyl-i 'âlem-i fânî
Devlet-i bâkî ihtiyâr itdi

3 inüp : yinüp T, inüp sa'âdetlü B 4 maḥabbetinden : cân-baḥşından B 5 tekellümde : tekellümle Ü, B 9,10 eyitdi : itdi T / yâ : ey B 13 eyitdi : itdi T / şî'r : kıt'a S, —Ü 16 su : şu K, S, Ü, B 18 şî'r : kıt'a S

- 1 Rivāyetdür ki Züheyr bin Ḥassān saʿādet-i şehādet bulduḡdan
 5 sonra rü'esā-yı leşker-i Yezîd kütelâ-yı ʿaskeri tefahḡuş itdükde
 gördiler, Züheyr bin Ḥassān kıtâlinde mecrûḡdan ġayr maḡtûl olan-
 lar yüz neferden ziyâdedür. Bu vâkıʿadan zehreleri çāk olup eyit-
 10 diler : «Heyhât bu ġürûhla bir bir muḡâtele itmek mümkün ol-
 maz ve şarfe kılmaz.» Ebṡâl-i ʿasker bir ġāyetde hirāsān oldılar
 ki hiç kimesnede raġbet-i meydān ḡalmadı. Ammâ Ḥāzret-i İmāmuñ
 ʿasker-i hümayûnı egerçi şüretde şirzime-i ḡallî idi, ammâ maʿ-
 15 nîde her biri bir yegâne-i bî-naẓîr ve ferîd-i bî-ʿadîl idi, ki itti-
 fâḡla esliḡa-yı taḡvâ vü teşâret müretteb idüp leşker-i şeyâṡîne
 melâyik-vâr iztirâb ü ihtizâz salmışlardı. Zîrâ taʿalluḡât-ı dünyây-
 la muṡlaḡ irtibâtları ḡalmayup şehādete müheyyâ olmuşlardı.»
 Şîr :

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

- 15 Terk-i dünyâ eyleyen endîşe kılmaz mevtden
 Ḳayd-ı cemʿiyyet çeken bî-derde ol düşvâr olur
 ʿArşa-i mülk-i baḡā seyrin kılan ʿâriflere
 Tengnây-ı derd-i zindān dâr-ı dünyâ dar olur

- İbn-i Saʿd leşkeriñ iztirâbın görüp, tevehhüm idüp nazar-ı siyâ-
 20 setle baḡduḡda şaf-ı leşkerde ʿUbeydullāḡ Ziyâduñ iki memlûkı
 ḡāẓır idi; biri Sâlim dimekle maʿrûf, biri Yesâr dimekle mevşûf.
 İttifâḡla âheng-i meydān itdiler. Ḥāzret-i İmām leşkerinden Be-
 rîrle Ḥabîb bin Müzâhire ġayret-i şecâʿat ġâlib olup ruḡşat-ı
 25 meydān taleb itdükde, Ḥāzret-i İmām ruḡşat vormeyüp ʿAbdul-
 lâḡ bin ʿÖmer-i Kelbî rikâb-ı hümayûnına yüz sürüp icâzet-i
 meydān istedükde Ḥāzret-i İmām buyurdi ki : «Ey ʿAbdullāḡ mer-
 dâne ol ki bu iki ḡarâm-zâdeniñ katli seniñ eliñde muḡadder-
 dür.» ʿAbdullāḡ şâʿika-i şemşîr-i âbdârla ebr-vâr ḡurûşān ü ġurrân,
 piyâde müteveccih-i ʿarşa-i meydān oldı; dirdi : Şîr :

1,3 bin : ibn-i S, B / mecrûḡdan : mecrûḡ olandan Ü / ġayr : ġayrı K, S, B
 4 ziyâdedür : ziyâde idi B / eyitdiler : itdiler T 5 mümkün : —Ü 10 idüp :
 kılup Ü 11 salmışlardı : şalmışlardı K, S, Ü, B 13 şîr : beyt K, kıṡa S,
 —Ü 15 düş-vâr olur : düş-vârdur T 17 derd-i : dehr-i B 18 görüp : gör-
 dükte Ü, B 22 bin : ibn-i Ü, B / şecâʿat : —K 23 ʿAbdullāḡ bin ʿÖmer-i
 Kelbî : ʿAbdullāḡ-ı ʿÖmer bin Kelbî T, ʿAbdullāḡ-ı ʿÖmer-i Kelbî S, ʿAbdullāḡ
 bin ʿÖmer Ü, ʿAbdullāḡ ibn-i ʿÖmer-i Kelbî B 26 ol ki : degül Ü / muḡad-
 der : muḡadderdür Ü, B 28 ḡurûşān ü ġurrân : cüşān ü ḡurûşān K, Ü / ol-
 dı : olup K, S, Ü, B / dirdi : —K

Meḡʿülü Fâʿilâtü Meḡʿilü Fâʿilün

- 1 Bu ʿarşa-i belâda benem ol piyâde kim
 ʿAzmümde fil bend-i ʿadûdan gider şebât
 Ruḡ şâh-ı dîn rikâbına sürmiş piyâdeem
 Luḡbum ʿaceb mi ḡaşm-ı deḡal-bâzı itse mât
- 5 Yesâr-ı bed-baḡt ol vefâ-dâra nîze ḡavâle kılup, ʿAbdullâh anuñ
 nîzesin redd idüp, bir tiḡ urup merkebin ayakdan bırakup, piyâde
 olduḡda furşat bulup tedârük-i katlinde iken Sâlim ḡamle kıldı.
 Ol mübâriz-i vefâ-dâr katʿâ endîşe kılmayup, evvel Yesârı helâk
 idüp, anuñ ʿaḡabince Sâlimi daḡı bir ḡarbla dūzaḡa gönderüp,
 10 ʿUbeydullâh-ı Ziyâduñ kulları ol ḡâli görüp, ittifâḡla ḡücüm idüp
 taşavvurdan ziyâde cidâl ü kıtâl itdükden soñra ol maḡlûmı şehîd
 itdiler. Raḡmetu'llâhi ʿaleyh. Andan soñra Berîr bin ḡaşr-ı Heme-
 dâñî, ki ezhed-i zühḡhâd-ı devrân ve evraʿ-ı ʿubbâd-ı zamân idi ve
 herḡiz dest-i taʿalluḡ dâmân-ı tecerrüdine yetmemişdi ve zamîrine
 15 muḡlaḡ endîşe-i mülk ü mâl ḡuḡûr itmemişdi, müteveccih-i ḡarb
 olup, ol leşker-i bî-amânla kıtâl idüp dirdi: «Ey bâdiye-i ḡaflet
 ser-gerdânları ve ey bâde-i ḡalâlet mest ü ḡayrânları, şiʿr :

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

- Cân fedâ-yı Kerbelâ kıldım belâdan dönmezem
 Ehl-i teslîmem belâ-yı Kerbelâdan dönmezem
 20 Terk-i serdûr müddeʿâ meydân-ı ʿışḡ içre baña
 Gitse başum dönmezem bu müddeʿâdan dönmezem
- Her ḡaraf cevelân idüp, mübârizlere fenâ salmaḡından leşker-i aʿdâ
 ʿâciz olup ʿâkıbet Yezîd bin Maʿḡale künyetler virüp anuñ katline ḡa-
 rîs itdiler. Ol melʿûn meydâna girüp Berîre muḡâbil durduḡda bün-
 25 yâd-ı taʿarruḡ itdi ki : «Ey Berîr, ehl-i ḡalâletsen, İmâm-ı zamâna ḡu-
 rûc itmessen.» Berîr eyitdi : «Ey zâlim, senûñle mübâhele idelüm ehl-i

2 : —K 3 piyadeem: piyâdeyüm B 4 itse: kılsa Ü 6 bırakup: bı-
 raḡdı K, bırakup Ü, B 7 Sâlim: Sâlim-i laʿîn B 8 katʿâ: katʿâ ve muḡla-
 ḡâ B 9 anuñ: —B 12 ḡaşr: ḡaşîñ-i K, S, Ü 14 zamîrine: zamîr-i mü-
 nîrine K, Ü, B 17 bâde-i: şaḡrâ-yı B / şiʿr: beyt Ü 22 salmaḡından: şal-
 maḡdan K, şalmaḡından S, Ü, B 23 katline: kıtâline Ü / ḡarîş: taḡrîş K
 24 durduḡda: ḡurduḡda K, S, Ü, B 26 eyitdi: itdi T / idelüm: idelüm ki
 Ü, B

- 1 buṭlāna belā nāzil olsun.» Ol mel'ün qabūl idüp, iki taraftan du'āya
 iştigāl olunup didiler : «İlāhî, haqqı gālib ve bātlı mağlūb kıl.»
 Bu söze karar virtüp Yezîd bin Ma'kal, Berîre şemşîr havāle kı-
 5 tecrîbe-i haq ve bātlı kılup, ol nā-merdı bir dārbila helāk idüp
 'āqıbet Bahterî-i bedbaht dārbetiyle derece-i şehādet buldı. Raḥ-
 metu'llāhi 'aleyh. Nürü'l-E'immeden nakıldır ki Bahterî'nün ibn-i
 'ammi 'Abd bin Cābir, Bahterîye eyitdi : «Ey bedbaht, bugün bir
 zāhidi şehîd itdün ki 'arşa-i 'ālemde bî-naẓîr idi.» Ol bî-devlet pe-
 10 şîmān olup leşkerden çıkup mütehayyir giderken hevl gālib olup
 helāk oldı. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gerçi şemşîr-i sitem zāhirde el-haḥ tîz olur

Tîḡ-ı haḥ zāhirde hem bātında hem hūn-rîz olur

- Andan soñra Vehb-i Kelbî, ki māh ruhsarı şem'e-i şebistān-ı hūsn
 15 ü cemāl ve serv kāmetsi nihāl-i büstān-ı hūsn-i itidāl idi, henüz
 gāliye-i 'anberîn gülbün-i ruhsārına sāye salmamışdı ve nesrîn-i
 'ızārına benefşe-i haṭṭı muḳārin olmamışdı. İttifākā hem ol za-
 mānda tevḫîk-i tezvîci vāḳı' olup ol māh-ṭal'at Zühre-cebînle it-
 tişāl itmişdi ve ḡāyetde aña nigerāndı. Kamerî-nām vālidesi olup
 20 aña ilḥāḥ itdi ki : «Ey ferzend-i sa'ādet-mend, şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Vaḳtdür kim kıla maḳşūdını her kim ḥaşıl

Vaḳtdür kim ola maḳlūbına her kim vāşıl

- Bugün ḥāzin-i gencîne-i kerem deşt-i Kerbelāda ḥān-ı feyz-i şe-
 hādet açup şālā-yı 'ām itmiş, sa'y idüp andan naşîb almak gerek
 25 ve rûzgārla intizārın çekdügümüz sa'ādet ḥuşūline va'de yetmiş,

6 Bahterî-i bed-baht : Bahterî-nām bir bed-bahtuñ B / derece-i : —Ü 7
 Bahterî'nün : Bahterüñ S, —Ü 8 eyitdi : itdi T / bed-baht : bed-baht-ı cāhil B
 14 Vehb-i : Vāhib-i K, T, S, ÜB 15 henüz : —B 16 salmamışdı : şalma-
 mışdı K, S, Ü, B 17 olmamışdı : itmemişdi K / zamānda : eyyāmda Ü 20
 itdi : eyitdi ü 21,22 herkim : herkes B

- 1 ta'allül itmeyüp behremend olmak gerek. Şalâh oldur ki Şâh-ı Kerbelâya bugün naqd-i cân nişâr idüp benüm rızâmı, belki Hâk rızâsın anuñ rızâsında hâşıl kılasen ve bir zamân zaḥmet çeküp mertebe-i sa'âdet-i bâkiye vâşıl olasen.» Vehb-i Kelbî eyitdi : «Ey mader-i mihrbân naşîhatüñi qabûl itdüm, ammâ hâtırım cânib-i 'arûsa mâyildür; mühlet vir ki anuñla vedâ ideyem, zîrâ benden behre görmeyüp gârib ü bîkes qalır.» Ol şâliha eyitdi : «Ey ferzend, cemâ'at-i nisâ nâkış 'aқılla ma'rûf tâyifedür; olmaya ki 'azîmetüñe mâni' olup şevk-ı gâlib seni bu sa'âdetden mahrûm ide.»
- 5 Vehb eyitdi : «Ey vâlide, maḥabbet-i Hüseyin bin 'Alî ol gâyetde muḥkem; degül gönlümdeki şîve-i 'arûs-ı ra'nâ belki füsûn-ı zâlî mekkâre-i dünyâyla ḥalel-pezîr ola.» El-kışşa Vehb 'arûsla mülâkât idüp, vedâ' kılıp meydâna girüp bu recezi âgâz itdi : Şî'r :

Bahr-ı Mütekarib

Emîrî Hüseyin ve ni'mel-emîr

(امیری حسین و نعم الامیر)¹

- 15 Lehû lem'atün ke's-sırâcu'l-münîr

(له لمة كالسراج المنير)¹

- Ve galebe-i a'dâdan tevehhüm itmeyüp, bünyâd-ı kıtâl idüp, ol mel'ûnlardan cem'i keşîr helâk idüp, vâlidesi ḥuzûrına gelüp eyitdi : «Ey nihâl-i mîve-i ḥayâtum, benden râzî olduñ mı?» Ol 'afife eyitdi : «Ey ciger-güşe râzî oldum, ammâ itmâm-ı ni'met derece-i
- 20 şehâdetdür.» Vehb qabûl idüp, yine meydâna mürâca'at kılıp Muḥkem bin Ṭufeyl, ki eşedd-i eb'tâl idi, katl idüp 'aқıbet hücûm-ı leşkerle şehîd olup, bî-sa'âdetler anuñ sa'âdetlü başın kesüp İmâm leşkerinden yaña bıraқdılar. Ol şâliha oğlı başın 'arûs ḥuzûrına getürüp, yüzün yüzine sürüp fiğâna başladılar ve 'aқıbet şabr idüp
- 25 kazâya rızâ virdiler. Şî'r :

3 rızâsın : rızâsını Ü, rızâsın yine B 4 Vehb : Vâhib T, S, Ü, B / eyitdi : itdi T 6 'arûsa mâyildür : 'arûsdadır Ü 7 eyitdi : itdi T 8 cemâ'at-i nisâ : dilbend-i nisâ tâyifesi B / nâkış 'aқılla : rîkât-ı kalble Ü 9 şevk-i gâlib : şevk-i gâlibi K, şevki gâlib olup B 10 Vehb : Vâhib T, S, Ü / eyitdi : itdi T / -güşe : -güşem B / meydâna mürâca'at : mürâca'at-ı meydân B 11 Vehb : Vâhib T, S, Ü 20 Vehb : Vâhib T, S, Ü 21 bin : ibn-i B / Ṭufeyl : Ṭufeylî K / 'aқıbet : —S 22 sa'âdetlü : —S / İmâm : Ḥazret-i İmâm B 23 başın, 'arûs : başın alup K, başın alup 'arûsı B 24 fiğâna 'aқıbet : fiğânlar idüp 'aқıbetü'l-emr B

1 Emirim Hüseyin ne iyi bir emirdir, aydınlatan kandil gibi parlaklığı vardır.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dehr-i dün her lahza bir nevres güli berbâd ider
Bülbul-i bî-çâre hasretler çeküp feryâd ider

- Andan sonra "Ömer bin Hâlid meydâna girüp, çok münâfıkları
derekât-ı cehenneme gönderüp cennet-i a'läya müteveccih oldu.
5 Raḥmetu'llâhi 'aleyh. Andan sonra Hâlid ibn-i "Ömer meydâna gi-
rüp, «Men eşbehe ebâhü fe-mâ-zaleme» (من شبه اياه فما ظلم)¹ muḳtezâ
sınca vâlid-i büzürgvârının intikâmın alup aña mülḥaḳ oldu. Raḥ-
metu'llâhi 'aleyh. Andan sonra Sa'd-i Hanzala meydâna girüp, se-
vâḳıb-ı siḥâm ile mürtekeb-i rücûm-ı şeyâtın olup ve nâyire-i hü-
10 sâmla ḥürmen-i "ömr-i a'dâya âteş-i fenâ salup müteveccih-i dârü'l-
bakâ oldu. Raḥmetu'llâhi 'aleyh. Andan sonra "Ömer bin "Abdullâh-ı
Remḥî meydâna girüp, neheng-vâr cevelânla deryâ-yı kârzârı müte-
mevvic kılup, ğarḳa-i girdâb-ı vişâl oldu. Raḥmetu'llâhi 'aleyh.
Andan sonra Vakḳâş bin Mâlik ebr-i sâ'ika-bâr-ı nevbahâr-ı rezm
15 olup, emtâr-ı siḥâm-ı tîz-refṭârla münâfıklar cem'iyetin seylâb-ı
fenâya virüp bir nâ-merdün çarbetiyle şehâdet buldı. Raḥmetu'llâhi
'aleyh. Andan sonra Şüreyḥ bin "Ubeyd âfitâb-ı 'arşa-i meydân olup,
şa'sa'a-i tîğ-i âteş-bârla çok zâlimlerün zulmet-i küdüretin şafḥa-i
'âlemden ref' idüp "âkıbet ufḳ-ı şehâdetde ihtifâ buldı. Raḥ-
20 metu'llâhi 'aleyh. Andan sonra Müslim-i Âzerbâycânî sâķi-i bezm-i
rezm olup, na'ra-i mestâne ile künbed-i gerdüna şadâlar bıraḡup
çok bî-ḥaberleri câm-i fenâdan ser-mest itdi. Gâḥ şemşîr-i âteş-
bârla rezm idüp, gâḥ tîr-i tîz-refṭârla muḥârebe kılurken keşret-i
cerâḥatden za'if olup merkebinden düşdi. Ḥazret-i İmâm ve Ḥa-
25 bîb-i Müzâhir üzerine gelüp, anı ma'rekeden çıkarup şaf-ı sipâha
yetürdükde henüz ḥayâtından bir ramaḳ vardı. Ḥazret-i İmâm eyit-
di: «Ey Müslim, ehl-i bihişte selâmum yetür ki ben daḥı mü-
te'âkıb gelmekdeem.» Müslim göz açup, tebessüm kılup bu maż-

2 feryâd: efgân S 4 gönderüp: gönderüp şofuñda B 5 ibn-i: bin K,
S / girüp: girdi S, B 8 Sa'd-ı: Sa'd ibn-i B 9 hüsâmla: siḥâmla K 10
salup: şalup K, S, Ü, B 11 bin: ibn-i B 12 cevelânla: cevelân idüp Ü
14 ebr-i sâ'ika-bâr-ı: sâ'ika-i ebr-i B 20 sâķi-i bezm-i: —K 21 bıraḡup:
bıraḡup K, S 22 rezm idüp: muḳâtele ve B 25 gelüp: varup S 26 eyit-
di: itdi T 28 gelmekdeem: gelmekteyüm B

¹ Babasına benzeyen kimse ona zulmetmemiştir.

1 münla gūyā oldı ki : Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey hoş ol sā'at ki cān şarf-ı reh-i cānān ola
Gösterüp 'aşık vefā ma'sûkına kurbān ola

5 Hâbîb-i Müzâhir eyitdi : «Ey Müslim, eger bilseydüm senden sonra
kalduğumı iltimās-ı vaşıyyet iderdüm.» Müslim eyitdi : «Ey Hâbîb
vaşıyyet budur ki Hâzret-i İmāma cānuñ fedā kılasen ve anuñ
hıdmetin sa'adet-i dünyā ve āhiret bilesen.» Bu tekellümde iken
āheng-i ravza-i Rıdvan itdi. Raḥmetu'llāhi 'aleyh. Andan sonra anuñ
10 naqd-i pākî ve halef-i şālîhi meydāna gırüp bābā-yı büzürgvārınuñ
intikāmın alup bir şakî dārbetiyle bezmgāh-ı bakāya intikāl itdi.
Şi'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Hoş ol 'arif ki bildi mülk-i dünyānuñ ser-encāmın
Hayātından temettü' bulmayup içdi ecel cāmın

15 Andan sonra Hilāl bin Rāfi' istid'ā-yı meydān idüp ruhsat istedi.
İttifākā nev-kedhudā idi, Hâzret-i İmām eyitdi : «Ey Hilāl, revā
görme ki muḳayyed-i 'alāka-i ittişālün şarāb-ı vişālünden temettü'
görmedin tecerrü'-ı zehr-i firākuñla helāk ola.» Hilāl eyitdi : «Ey
naqd-i Resûlullāh, hālā hıç şerbet baña şerbet-i şehādetden en-
fa' ve cüllāb-ı taḥammülden enseb mülāḥaza olınmaz.» El-kışşa
20 nihāyet ilhāḥla icāzet alup meydāna girdi. Ve ol bir kemāndardı ki
hengām-ı remy sihām-ı nāvek-i dil-düzına şu'ā-i hūrşid gibi et-
bāk-ı āsmān ḥicāb olmazdı ve peykān-ı ecel kirdārına te'sir-i ke-
vākib gibi siper-i tedbîrle endîşe çāre kılmazdı. İbtidā-yı ḥarbde
Kays-ı Şāmî muḳābil gelüp, hedef-i nāvek-i dil-düzı olup ve çoklar
25 anuñ gibi peykān-ı ābdārından cerāḥat bulup muḳābiline mübāriz
gelmez oldı. Şi'r :

1 gūyā oldı : müterennim oldı ve bu edāyla mütekellim oldı Ü 4,5 eyit-
di : itdi T 9 bābā-yı : vālid-i Ü, peder-i B 10 itdi : itdi raḥmetu'llāhi 'aleyh
B 11 şi'r : beyt K 15 eyitdi : itdi T 21 remy : rezm K, B / gibi : gibi
siphri B 22 olmazdı : olmaz B 23 siper-i : —Ü 25 cerāḥat : cerāḥatler
B 26 gelmez oldı : gelmezdi K / şi'r : kıt'a K, —Ü

Meṣʿûlü Fâ'ilâtü Meṣʿîlü Fâ'ilün

- 1 Rengîn kemân eline alan demde gül-ruḥum
Zahm-ı ḥadengi ile zemîn lâlezâr olur
Çâk olsa sîneler n'ola devrinde lâle-vâr
Kavs-ı kuzah ʿalâme-i faşl-ı bahâr olur
- 5 Rivâyetdür ki ol ser-efrâzuñ terkeşinde yetmiş nâvek olup, her biriyle bir nâ-merdi maḳtûl idüp ʿâkıbet zûr-ı bâzû-yı hücûm-ı aʿdâyla nâver-vâr rûḥ-ı pür-fütûḥı kemân-ḥâne-i bedenden pervâz itdi. Raḥmetu'llâhi ʿaleyh. Şi'r :

Meṣʿûlü Fâ'ilâtü Meṣʿîlü Fâ'ilün

- 10 Her dem belâ yelin müteḥarrîk kıılır felek
Her laḥza bir nihâli ayaḳdan şalur felek
- Andan şoñra ʿAbdurrahman bin ʿAbdullâh-i Yezenî meydâna girüp, leşker-i bed-ḥâha cezâlar virüp, igirmi sekkiz mübâriz ḳatlı idüp ḥûn-ı aʿdâdan cûybârlar yürütdi. Ol cûybârlar üzre başlardan ḥâ-bâblar revân itdi. Şi'r :

Meṣʿûlü Fâ'ilâtü Meṣʿîlü Fâ'ilün

- 15 Bir kârzâr kııldı ki devrân-ı rûzgâr
ʿÂlemde görmemişdi anuñ gibi kârzâr
- Leşker-i muḥâlif yegân yegân ol yegâne-i rûzgârıñ muḥârebesine kâ-dir olmayup, ḥilâf-ı ḳâʿide-i maʿhûd, üzerine hücûm idüp ekşeri maḳtûl oldukdan şoñra ol mazlûmı şehîd itdiler. Raḥmetu'llâhi ʿaleyh.
- 20 Şi'r :

Meṣʿûlü Fâ'ilâtü Meṣʿîlü Fâ'ilün

Raḥmet aña ki râh-ı maḥabbetde virdi cân
Endîşe-i ta'allûl ü te'ḥîr kılmadı

5 nâvek : nâveki Ü, B 6 nâ-merdi : nâ-merd-i Hâricî B / ʿâkıbet : —K 7 pervâz : pervâz-ı niyâz B 11 ʿAbdurrahmân bin ʿAbdullâh-ı : ʿAbdurrahmân-ı K, S ʿAbdurrahmân ibn-i ʿAbdullâh-ı B 12 leşker-i : leşker-i Yezîd B / igirmi : yigirmi S, Ü, B 13 üzre : üzere S 18 ekşeri : ekşerin T

1 Düşmen tağallübinden idüp vehm ü ihtirâz
Kesb-i rızâ-yı dōstda takşîr kılmadı

Andan sonra Yahya bin Müslim-i Mâzenî meydâna girüp hıl'ât-i
gülgün-ı hün-âbe ile bezm-i sürûr-ı bakâya teveccüh kıldı. Andan
5 sonra 'Abdurrahman bin 'Urve meydâna girüp, cem'iyyet-i a'dâyâ
tefriķalar bırakup rahmet-i rahmâna vâsıl oldu. Andan sonra Mâ-
lik bin Enes meydâna girüp, çok muhâlifler Mâlik-i düzaħa tes-
lîm idüp mâlik-i mülk-i bihişt oldu. Rahmetu'llâhi 'aleyh. Andan
10 sonra 'Ömer bin Mutâ' fermân-ı cihân-mutâ' muktezâsınca mey-
dâna girüp, ehl-i 'işyâna icrâ-yı hükmi şer' idüp muķarrebi der-
gâh-ı kurb oldu. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gün açıldukça olup germiyyet-i ğavġa füzün
Çıkdı deşt-i Kerbelâdan dâmen-i gerdüna hün

Mücmelen her cânibden hâzin-i cennet ziyâfet-hâne-i bihişte cevâ-
15 hir-i aşdâf-ı el tâfla zînet virüp ve hün-ı 'umûm-ı mekârimde envâ'-ı
ni'âm müheyyâ kı lup, şâlâ-yı ziyâfet yetürmegin ervâh-ı şühedâ bir
bir libâs-ı hün-âbe-i şehâdet ve le'âlî eşki hayret birle müzeyyen
olup, hâr ü hâşâk-ı a'dâyı yollarından pâk idüp ol mecma'a müte-
veccih olmakda idi ve bir cânibden Mâlik-i nîrân âteşi caħîme
20 hâşâk-i ebdâd-ı füccârla hiddet-i işti'âl virüp ve ğaleyân-ı kıır ü
ķatrânı cûşa salup ve efâ'i ü 'aķâribin 'azâb için hâzır idüp, nü-
fûs-ı eşrâra ta'fîn-i menâzil itmegin 'aceze-i Şâm ü Kûfe gürûh gü-
rûh buhâr-ı sevâd ve gerd-i meydân-ı belâdan sevâdül' -vech hâşıl
idüp her biri kendü miķdârınca menziline vuşûl bulmakda idi.
25 Şîr :

4 kıldı: kıldı rahmetu'llâhi 'aleyh Ü, rahmetu'llâhi 'aleyhi vüs'aten B 5
bin: ibn-i B 6 oldu: oldu rahmetu'llâhi 'aleyh Ü, B / andan 8 oldu:
—K 7 bin: ibn-i B / muhâlifler: muhâlifleri B 9 cihân-mutâ': —Ü 10
hükmi-i: ahkâm-ı B 11 oldu: oldu rahmetu'llâhi 'aleyh B / şîr: beyt Ü 12
açıldukça: yüceldükçe B 15 el tâfla şâlâ-yı: —S 18 hâr ü: —B / ol:
o B 20 işti'âl: iştiğâl K, Ü 21 salup: şalup K, S, Ü, B / 'azâb: ğidâ B
22 'aceze-i: fecere-i B 23 buhâr-ı gerd-i: —K 25 şîr: kıt'a K

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bu muḳarrerdür ki dergâh-ı muḳarreb maḥremi
Sâyir-i nüzhet-serây-ı ravza-i Rıdvân olur
Bu muḥaḳḳaḳdur ki sultân-ı mücerred tâbi'i
Sâkin-i zindân-ı miḥnet-hâne-i nîrân olur
- 5 Rivâyetdür ki deryâ-yı taḥayyür-i Kerbelâ telâṭumda iken nâgâh
cânib-i yemîn-i ma'rekeden bir şehsüvâr-ı mehîb sâye-i şalâbet mey-
dâna bıraḳdı, ki cilve-i semend-i berḳ-reftârı lemḥa-i başardan es-
ra^c ve ḥiddet-i sinân-ı şâ'ika-kirdârı deşne-i ecelden aḳta^c idi, leş-
ker-i Kûfeye muḳâbil durup na'ra urdı ki : «Benem Hâşim bin
10 'Utbe-i Vakḳâş, ey gürûh-ı ḳalâlet-pîşe ve ey fırka-i fücûr-endîşe;
binâ-yı îmānuñuzda ne ḥalel vâkı^c olupdur ve esâs-ı İslāmuñuz
ne ḳuşûr bulupdur ki irtikâb-ı emr-i nâ-şavâb itmişsiz ve tarîḳ-ı
muḥâlefet-i Ḥudâ ve Resûl dutmışsınız.» Ömer bin Sa'd 'amm-zâ-
desin isti'dād-ı ḥarble meydânda gördükde ḡayetde muṣtarib oldı.
15 Zîrâ kemâl-i şecâ'atinden ḥaberdârı. Ekâbir-i sipâha yüz dutup
anuñ meşâfına mübâriz taleb itdükde Sem'ân bin Muḳâtil, ki ḥâ-
kim-i Haleb idi hem ol gün biñ mübârizle Kerbelâyâ gelmişdi,
icâzetle meydâna girüp Hâşime muḳâbil durdı ve âḡâz-ı naşîḥat
itdi ki : «Ey emîr-zâde-i 'arab 'amm-zadeñ sipeh-sâlâr-ı Kûfe ve
20 Şâmdur; saña ne münâsibdür ki küfrân-ı ni'met ḳılasen ve maḳ-
hûrlar ve maḡlûblarla maḳhûr ü maḡlûb olasen.» Hâşim eyitdi :
«Ey bed-baḥt, ni'met-i bâḳi devlet-i fâniden evlâdur; ehl-i ḥaḳ eger-
çi maḡlûbdur şüretde ammâ ḡalib-i ma'nâdur.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 Olsa bînâ dîde-i idrâḳ 'irfân ehline
Hâşıl-ı her fi'l ü nef-i her 'amel ma'lûmdur
Dime Hâmân ḥaşmet ile geçdi Hârûn faḳr ile
Anı gör kim şimdi kim memdûḥ ü kim mezmûmdur

7 esra^c : esra^c idi K 8 deşne-i : teşne-i S 9 durup : ṭurup B / urdı :
iderdi Ü, B / İmānuñuzda : İmānuñuza B 13 dutmışsınız : ṭutmışsınız B 14
oldı : olup K 15 şecâ'atinden : şecâ'atden S / dutup : ṭutup K, B 18 dur-
dı : ṭurdı K, S, Ü, B 19 itdi : ḳıldı K / münâsibdür : münâsib S, B 20
maḳhûrlar : maḳhûr B 21 eyitdi : itdi T 22 ḥâḳ : —S 23 maḡlûbdur
şüretde : maḡlûb-ı şüretdür S, Ü, B 26 faḳr : ḳahr Ü

- 1 Sem'ân-ı bed-baht Hâşimi kâbil-i naşihat görmeyüp aña tîg-i âbdâr havâle kıldukda Hâşim anuñ ta'nesin redd idüp bir darbla rişte-i hayâtın kaç' itdi. Anımâ Nu'mân bin Muķâtîl qarındaşı intikâmın almağa mülâzemetinde olan biñ mübârizle hücûm idüp Hâşimi ortaya aldılar. Hâzret-i İmâm gördi ki ol nâ-murâda kesret-i a'dâdan haţar müteveccih oldu, rahm idüp Fazl bin 'Aliyy-i Murtażâyı doķuz mücâhidle mu'avenetine irşâl itdi. Ol hâle İbn-i Sa'd vâķıf olup iki biñ nâ-merd ta'ýin itdi ki Hâşimle ol mücâhidlerüñ arasına hâyil olup mülhaķ olmağa fırsat vermeyeler. El-kuşşa ol on mücâhid, ol iki biñ mu'ânidle kıtâl idüp âteş-i tîg-i berķ-güzârdan bâzâr-ı muķâtele germ oldu, bir gâyetde, ki harâretinden Mirrîh-i hançer-güzâr sîmâb-vâr münhall olup katre-i şebnem gibi nîlûfer-i âsmân üzre tezeliñ buldı ve deryâ-yı harb bir mertebede temevviç kıldı ki dâmen-i libâs-ı müşķin-i Zühâl nemnâk olup 'arsa-i âsmâna reng saldı. Şî'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

- Gubâr-ı sipâh oldu bir tîre-mîğ
Aña berķ ü bârân olup tîr ü tîğ
Şadâ-yı nefîr itdi gerdüm ker
Nem-i hûn kılup şafha-i mâhi ter
20 Bulup rahneler zahmdan kaşr-ı ten
Revân itdi cânlar vedâ'-ı beden

- Anuñ gibi ma'rekede Fazl bin 'Alî tecdîd-i merâsim-i rezmi Murtażâ kılup, tîg-i Zülfiķâr-kirdârı her hamlede bir cümleyi helâk idüp merdâne kârzâr iderken ol iki biñ nâ-merd tîr-bârân idüp,
25 merkebin saķat kılup, piyâde olduķda daķı çok harbler itdükden soñra ol âfitâb-ı evci sa'âdet hicâb-ı ebr-i belâya girüp ser-defter-i şühedâ-yı Ehl-i Beyt oldu. Şî'r :

6 bin : ibn-i Ü, B / rahm idüp : —K / 'Aliyy-i Murtażâyı : —K 7 doķuz : doķuz K, S, B / ol Sa'd : İbn-i Sa'd ol hâle vâķıf Ü / İbn-i : 'Ömer bin B 10 mu'ânidle : mu'ânidlerle B / -güzârdan : -kirdârdan Ü, -güdâzdan B 15 saldı : şaldı K, S, Ü, B / şî'r : meşnevî S, —Ü 18 gerdüm : gerdüna S 22 'Alî : 'Aliyy-i Murtażâ B 24 idüp : itdükde Ü 27 oldu : oldu rahmetu'llâhi 'aleyh B / şî'r : beyt Ü

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey hoş ol kim rezm meydânında hâtifden aña
Yetdi hengâm-ı tezelzül müjde-i fetḥ-i qarîb
Ḥân-ı ihsân üzre oldı müstaḥîḳḳ-i feyz-i 'âm
Hem ğazâdan behre buldı hem şehâdetden naşîb
- 5 Leşker-i Yezîd ol on nefer-i mazlûmı şehîd itdükden soñra Nu'mân-ı
Muḳâtil mu'âvenetine müteveccih olup Hâşim-i bî-çâreye hücum
itdiler. Hâşim-i cuvân-merd ol üç biñ nâmerdle muḥârebe itmek-
de iken nâġâh Nu'mân-ı Muḳâtile muḳabil vâḳıf olup, bir çarbla ol
mel'ûnı helâk idüp 'âlemin nigûnsâr itdi. 'Âḳıbetü'l-emr esnâ-yı harb-
10 de keşret-i cerâhatden ve şiddet-i harâretden muḫtarib olup aña za'f
ġâlib olduğda bir bed-baḥt çarbetiyle şerbet-i şehâdet nûş itdi. Raḥ-
metu'llâhi 'aleyh. Şi'r :

Mef'âlü Fâ'ilâtü Mef'âlü Fâ'ilün

- Şarrâf-ı çerḥ rişte-i feyz-i şehâdete
Her laḫza dâne dâne çeker dürr-i şâhvâr
15 Ol dürleri 'alâḳa-i ıarf-ı 'izâr idüp
Artar cemâl-i şâhid-i bîdâd-ı rûzgâr

- Andan soñra Ḥabîb bin Müzâhir müteveccih-i meydân oldı ve bir
pîr-i köhen-sâl-i şâhib-kemâl-i pâkize-ḫıṣâl-i ḥamîde-fi'âl idi ki
âsâr-ı takvâ nâşîye-i aḫvâlinde peydâ ve 'alâmât-i ḫilm ü ḫayâ
20 şûret-i a'mâlinde hüveydâ idi ve ekser-i evḳât-i 'ömrü Muştafâ ve
Murtażâ mülâzemetinde şarf kılınışdı ve her gice bir nevbet ke-
lâm-ı İlâhî ḫatm itmek mu'tâd olınışdı. Ḥazret-i Hüseyin eyitdi :
«Ey pîr-i perḥîz-kâr, şen Ḥazret-i Resûlden yâdigârsen ve sende
şiddet-i za'fdan kuvvet-i muḥârebe yokdur, mürtekib-i meşakkât-i
25 harb olma.» Ḥabîb eyitdi : «Ey nûr-i dîde Zehrâ tevḫîk-i tûl-i 'ömr
baña bu sa'âdet için müyesser olınışdur, ḫâlâ ki fırsat düşdi iḳ-

7 Hâşim-i cüvân-merd : cüvân-merd Hâşim B 8 nâġâh : —K 9 'âlemin :
'âlemin daḫı B / itdi : kıldı Ü 11 şerbet-i şehâdet : şehâdet şerbeti Ü 17
bin : ibn-i B / ve : ve ol K, ammâ B 18 -fi'âl : —B 19 aḫvâlinde : aḫvâ-
line Ü, B 20 'ömrü Muştafâ ve : 'ömrini Muhammed Muştafâ ve 'Aliyy-i B
22 mu'tâd : mu'tâdı S / Ḥazret-i : İmâm-i K / eyitdi : itdi T 23 Resûl-
den : Resûlullâhdan K 25 eyitdi : itdi T / tûl-i : taṭvîli S

- 1 tişâb-ı ma'îübda te'hlr itmek revâ degül. Şîr :

Rubâî - Ahreb

- Çün ehl-i cihân küştelerin yâd ideler
Taḥsîn ideler rûhların şâd ideler
Cân naḳdini şarf kılduğumdan ğarażum
5 Oldur ki beni dâhil-i ta'dâd ideler

El-kışşa icâzet alup meydâna girüp bu mażmûnla bir recez inşâ
kıldı. Şîr :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Benem: Ḥabîb-i Müzâhir muḥibb-i Âl-i Reşûl
Kemîne mu'tekûd-ı ḥânedân-i zevc-i Betûl
10 Hüseyme naḳd-i revân isterem nişâr kılam
Zihî sa'âdet eger olsa ḥıdmetüm maḳbûl

- Oî pîr-i za'îf zevk-ı şehâdet beşâretiyle kuvvet-i tamâm bulup
mürçe-i naḥîf iken ejdehâ-yı demân ve peşse-i za'îf iken şîr-i jiyân
olup 'arşa-i heycâda girdbâd gibi her cevelânda gürûh gürûh ḥâr ü
15 ḥâşâkı yir yüzinden götürürdi ve seylâb-mânend her teveccühde
şufûf-ı a'dâya rahneler bırakup haleller yetürürdi. El-kışşa çihre-i
nûrânî ve meḥâsin-i kafûr-fâmla tîğ-i âteş-bâr çeküp şubḥ-ı şâdık
gibi Şâm-ehline fenâ bırakmaḳda iken Benî Temîmden bir bed-baht
20 darbetiyle ayakdan düşdi. Na'ra urdı ki : «Yâ İmâm, meded.» Haż-
ret-i İmâm anuñ na'rasından müte'essir olup, bi'z-zât baḥr-i be-
lâya ğavṭa urup üzerine sâye-i merḥamet bırakduḳda râyiḥa-i il-
tifâtından ḥayât-ı mücedded kesb idüp zebân-ı ḥâlle bu beyti inşâ
kıldı. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Şükrü li'llâh gerçi nesrîn oldı reyḥânüm benüm
Dermeden maḳşad gülün bu büstândan çıkmadum
Hâşıl itdüm devlet-i câvid tûl-i 'ömrden
25 Virmeden cânânuma cânı cihândan çıkmadum

3 taḥsîn iderler : taḥsinler : eyle Ü 6 inşâ : âġâz Ü 7 kıldı : itdi B / şîr :
naẓm K, —Ü 12 beşâretiyle : neşesiyle Ü 14 her : her taraf B 15 götü-
rürdi : götüirdi K, B 16 bırakup : biraġup B / yetürürdi : yetürdi K, B 20
düşdi : düşüp Ü 22 bırakduḳda : biraġdı ve K 23 inşâ : inşâd Ü, B 26
dermeden : dermedin K, B 28 virmeden : virmedin K, varmadın B / cânı :
cân T, cân bu S, cân ü B

- 1 Hâzret-i İmâm ol mazlûma beşâret-i cinân virüp ol mazlûm rav-
za-i cinân beşâretine cân virdi. Şî'r :

Me'âlû Fâ'ilâtü Me'â'ilü Fâ'ilün

- Nesrine reng-i lâle virüp hün-ı nâbdan
Arturdu bâğ-ı cennete pîrâye-i sürür
5 Kâfûr-fâm târa çeküp dâne dâne la'î
Kıldı dem-i mu'ânağa zîb-i 'izâr-ı hür

- Rivâyetdür ki ol serverün ser-i mübârekin bir ser-keş kaç idüp,
yanında sahlâyup, vâkrâ-i Kerbelâdan sonra Mekkeye mürâca'at
kılup, merkebinün boynında asup şehre girüp, mübâhât iderken
10 Hâbîb-i Müzâhirün oğlu uğrayup «Bu kimün başıdur?» diye su'âl
itdükde ol bî-haber tefâhür kılup eyitdi : «Bu Hâbîb bin Müzâhir
başıdur.» Ol halef-i kâbil ol muhâlif-i bir qarbla katl idüp Hâbîb-i
Müzâhirün ser-i mübârekin bir bu'ada defn itdi ve hâlâ Re'sül-
habîb dimekle ma'rûf bir mezâr-ı mu'arrerdür. Şî'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 15 Ten-i pâk-i şühedâ setri yeter perde-i hün
N'ola ger olsa dem-i defn kefinden ayru
Şafağ-âmîz güneşdür ser-i hünîn-i şehîd
N'ola yirden yire ger gitse bedenden ayru

- Andan sonra Hamza-i Harîr, ki mu'tak-ı Ebâ Zer-i Gıfârî idi, piyâde
20 meydâna girüp şeb-i müşk-fâm gibi a'dânun rûzgârın siyâh itdi,
ve dūd-ı âh-i uşşâk gibi andan muhâliflere çok eserler yetdi. Âkı-
bet hücum-ı a'dâyla ol merdüm-dîde dîde-i merdümünden nihân ol-
dı. Rahmetu'llâhi 'aleyh. Andan sonra Yezîd bin Muhâcir-i Ca'fî
meydâna girüp şehîd oldu. Rahmetu'llâhi 'aleyh. Andan sonra Enes

2 beşâretine : beşâretiyle B / cân virdi : nağd-i cân Hâzret-i İmâmuñ hâk-i
pâyine nişâr itdi B / cân virdi rağıya'llâhi 'anhüm B 3 nâbdân : dîdeden B
8 sahlâyup : şaklâyup K, S, Ü, B 9 kılup : kıldukda K / boynında : boy-
nundan T, boynına K, S, B / asup : aşup K 10 Hâbîb-i : Hâbîb ibn-i B /
oğlu : oğluna S, B 11 bî-haber : bî-edeb Ü / eyitdi : itdi T / bin : Hâbîb-i K,
Ü, ibn-i B / Müzâhir : Müzâhirün B 12 Hâbîb-i : Hâbîb ibn-i B 13 mübâ-
rekin : mübârekin alup K 19 Hamza-i : Hamza bin B / Ebâ Zer-i Gıfari :
Ebû Zer-i Gıffâr K, T, S, Ü, B 24 girüp : girüp niçe Havâricün zehresi çak
itdükden sonra B / Enes : —K

- 1 bin Ma'kıl müteveccih-i harb olup sa'âdet-i şehâdete qarîn oldı. Raḥmetu'llâhi 'aleyh. Andan soñra Şârib, mu'taḥ-ı 'Abbâs bin Şîs, zırh ü siperden istignâ kılop beden-i 'uryânla meydâna girdi. Dîdiler : «Bu ne bî-pervâliḡdur?» Cevâb virdi ki : Şîr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 5 Siper düşmen belâ peykânlarına geçmişem cândan
Çü men deryâya ġarḡ oldum ne bâküm var bârândan

- «Âkıbet tîr-bârân-ı a'dâyla şehîd oldı. Raḥmetu'llâhi 'aleyh. Andan soñra Ca'fî, mü'ezzîn-i leşker-i imâm, ruḡsat alup meydâna girdi ve zemzeme-i tekbîr ü tehlîl âsmâna yetürdi ve def'a def'a
10 gürûh gürûh muḡalifleri helâk idüp 'âkıbet şehîd oldı. Raḥmetu'llâhi 'aleyh. Andan soñra Seyf bin Ḥârîs ve Mâlik bin 'Utbe itifâḡla icâzet alup meydâna girdiler ve ol nifâḡ ehline belâlar yetürdiler. 'Âkıbet hücüm-ı a'dâyla bu zulmet-serâdan nüzhetgâh-ı bakâya yüz urdılar. Andan soñra Fâris-i Ğulâm devlet-i
15 pâ-pûsa müşerref olup 'arz-ı niyâz itdi. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey ḡarîm-i dergeh-i ḡadründe ḡadim şubḡ u şâm
Şâm bir Hindî kenîzek şubḡ bir Rûmî ġulâm

- «Yâ İmâm-ı zamân, feyz-i şehâdet ḡân-ı 'umûm-ı iḡsân açup her kim miḡdârınca behre-mend olmaḡdadur, ḡazîn-i gencîne-i ġazâ
20 fetḡ-i ebvâb idüp her kim naşîb almaḡdadur. Bendeye daḡı bu sa'âdet maḡlûbdur.» Ḥâzret-i İmâm eyitdi : «Ey Fâris sen İmâm-ı Zeynel'âbidîne mensûbsen andan icâzet iste.» Ve Ḥâzret-i İmâm Zeynel'âbidîn ol eyyâmda bîmârdı. Fâris ḡidmetine müşerref olup icâzet istedükde eyitdi : «Ey Fâris ben seni âzâd itdüm, ḡalâ şü-

1 bin 2 soñra : —K / olup : olup muḡaliflerüñ cem'iyet-i bî-ḡebât-ların perişân idüp niçe sîneler çâk idüp B 4 ki : ki ey bî-çâreler B 5 düşmen : dutman Ü, şutmam B 6 men : ben Ü 7 a'dâyla niçeleri ḡatlı itdükden soñra B 8 imâm ruḡsat : imâm idi icâzet B 9 tehlîl : tehlîli S, B 13 yetürdiler : yetürüp niçe muḡalifleri Mâlik-i nîrâna irsâl idüp B 14 urdılar : urdılar raḥmetu'llâhi B 15 -pûsa : -pûsla B / şîr : —K, —S, —B 18 her kim : her kimesne B 20 her kim : herkes B 21 eyitdi : itdi T 23 ḡidmetine : ḡidmetiyle S, Ü, B 24 eyitdi : itdi T

- 1 rû'-ı muhârebe senûn irâdetüne müte'allıktır.» Fâris dâhil-i silsile-i ahrâr olup, merdâne meydâna girüp şaf-ı a'dâya muqâbil durup bu mazmûnla bir recez inşâ kıldı ki, Şi'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

- Benem Fâris ol türk-i hançer-güzâr
 5 Ki Behrâma tîgümdür âyine-dâr
 Baña hıdmet-i hânedân-ı Resûl
 Yeter pâye-i rif'at-i iktidâr
 Sa'âdet refikûm olup kılmışam
 Hüseyin-i 'Alî hıdmetin ihtiyâr
- 10 Gâh tîg-i âteş-bârla ve gâh nîze-i ejdehâ-kirdârla ve gâh nâvek-i hûn-hûrla leşker-i bed-hâha fenâ bırağup, "âkıbet nevbet-i tecerru'-ı câm-ı şehâdet aña dahı yetüp rûh-ı pür-fütûhı hâtifden şadâ-yı «Fedhuli fi 'ibâdi vedhuli cenneti» (فادخل في عبادي فادخل جنتي)¹ istimâc idüp müteveccih-i ravza-i Rıdvân oldı. Rağmetu'llâhi 'aleyh. Andan sonra Hanzala bin Sa'îd meydâna girüp enva'-ı mevâ'izle ve neşâyihle ol güm-râhları tehdid idüp, müfid görmeyüp mübâşir-i kıtâl oldı ve ekser-i ehl-i dâleletden 'arşa-i meydânı hâlî idüp şehâdet buldı. Rağmetullâhi 'aleyh. Andan sonra Yezîd bin Ziyâd-i Şa'bî meydâna girüp nâvek-i dil-düzla mürğ-i rûh-ı a'dâya bedenlerin keşret-i cerâhatden kafes kılp, "âkıbet tayırlı rûhı şafır-i 'İrci'î ilâ rab-biki râziyeten marziyeten» (ارجع إلى ربك راضية مرضية)² istimâc idüp müdârik bedenden pervâz itdi. Rağmetullâhi 'aleyh. Andan sonra Sa'd bin 'Abdullâh, ki Muhammed-i Hanîfe akrabâsından idi, meydâna girüp ve muqâbiline gelen muhâlifleri seylâb-i fenâyâ virüp "âkıbet

1 dâhil-i silsile-i: dahı S 2 durup: turup K, S, B 3 inşâ kıldı: âgâz itdi Ü / ki: —B 7 rif'at-i: rif'at ü Ü, B 10 gâh: ve gâh B / -bârla: -bâr B / -kirdârla: -kirdâr B / bırağup: bırağup B 15 Sa'îd: Sa'd B 16 müfid: müqayyed B / görmeyüp: olmadı Ü 21 mecziyeten: —K 23 Muhammed: Muhammed ibnü'l- B 24 muqâbiline: muqâbil K

¹ İyi kullarım arasına katıl ve cennetime gir. (LXXXIX, 29-30)

² (Allah) senden razı, sen de ondan razı olarak Rabbine dön. (LXXXIX, 28)

- 1 «Küllü şey'in hâlikün illâ veche» (كل شيء خالق الاوجه) ¹ muḳtezâsınca rûz-nâmçe-i hayâtın ecel-i râkâm-ı «Küllü men 'aleyhâ fân» (كل من عليها فان) ² ile müzeyyen kılup nüshâ-i hayâtına hatt-ı inkızâ-yı müddet çek-di. Raḥmetu'llâhi 'aleyh. Andan sonra Cibâve bin Hâriş mutaşaddî-i
- 5 emr-i meydân olup, ızhâr-i kemâl-i celâdet ve işbât-ı müntehâ-yı şecâ'at kılup girbâd-ı bād pâyinden mir'ât-i cem'iyyet-i a'dâya jeng-i tefriķa bırakup, 'âkıbet jeng-i hayât-ı müste'ârı mir'ât-ı zâtından sayķal-ı tîğ-i bed-hâhla mürtefi' oldu. Raḥmetu'llâhi 'aleyh. Andan sonra Ömer bin Cibâve-i Hâriş 'arşa-i meydânı cilve-ğâh-ı semend
- 10 kılup 'âkıbet nüzhet-serây-ı server-i bakâ oldu. Raḥmetu'llâhi 'aleyh. Andan sonra on beş mücâhid-i nâmdâr ü şücâ-i hancer-güzâr it-tifâķla meydâna girüp leşher-i a'dâya muķâbil durup 'arşa-i rûzgârı şademât-ı gîrüdâr ve gulğule-i kârzârla memlû kılup, düşmanları bî-hâdd ü bî-şümâr derekât-ı sa'îre irsâl kılduķdan sonra derecât-ı cen-
- 15 nete intikâl itdiler. Raḥmetullâhi 'aleyküm. Anlardan sonra Muḥammed bin Mıķdâd ve 'Abdullâh bin Dücâne meydâna girüp mü-te'ahhid-i rezm olup âteş-i kıtâlle hırmân-ı hâşâk-ı cem'iyyet-i bed-hâha fenâ salup 'âkıbet keşret-i a'dâ hücum itmegin Hâzret-i İmâm leşkerinden Sa'd-i gulâm, ki mevlâ-yı 'Alî ibn-i Ebû Tâlib
- 20 idi, ve Kays bin Rebî' ve Şîş bin Süveyd ve 'Ömer bin Kurf ve Müslim ve Hammâd anlaruñ himâyetine müteveccih olup ol yed-di aḥter-i seyyâre-i âsmân-ı şecâ'at muḥâlifleruñ gürûh gürûh riş-te-i hayâtların kaç-ı itdüķden sonra va'de-i şehâdet yetdüķde bir birine müte'âkıb bihişt-i heşt-bâba müteveccih oldılar. Raḥme-
- 25 tu'llâhi 'aleyküm. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kimdür ol kim 'arşa-i dünyâya geldi gitmedi

Kimdür ol kim kaçır-ı 'ömrin çarḫ vîrân itmedi

2 ecel-i : râkâm-ı ecel-i B 3 ile : birle Ü / mühlet : müddet K, S 7 bırakup : bırakup B 8 andan 11 andan : —K 9 semend-i : semend-i him-met Ü, B 10 kılup : idüp S / 'âkıbet : 'âkıbet müteveccih-i Ü, B 11 beş : beş bin B 13 girüdâr : girdâr S, B 15 'aleyküm : ve ecma'in B 16 bin : ibn-i B / müte'addid-i 17 olup : —K 18 salup : salup K, S, Ü, B / keş-ret-i a'dâ : —T, —S 19 Ebû : Ebî S 20 Rebî' : Rebî'a B 22 muḥâlifle-rüñ : anlaruñ Ü 23 şehâdet-i : —S 24 -bâba : -pâya K, S 25 'aleyküm : ecma'in B 27 'ömrin : 'ömri K

¹ O'nun zatından başka herşey yok olmaya mahkumdur. (XXVIII, 88)

² Onun (yeryüzünüñ) üzerindeki herşey fanîdir. (LV, 26)

- 1 El-kıssa âfitâb 'arşa-i rub'-ı âsmânı kaç' idene dek Hâzret-i İmâmuñ müte'allikât ve mensûbâtından elli üç ferzâne şerbet-i şehâdet içüp Hâzret-i İmâmla Zeynelâbidînden gayrı on dokuz nefer 'arşa-i intizâr-ı şehâdete kalmışdı. Ammâ derece-i âfitâb irtifâ' buldukça hâ-râret-i rûz iştidâd bulup bir gâyete yetmişdi ki harekât-ı şarşar-ı semûm meşâbe-i şemşîr-i âbdâr ve müdûd-ı şu'a-i âfitâb müşâbih-i sihâm-ı berķ-âşardı. Şîr :

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Kürre-i nâr idi hañire-i hâk
 Ahker-i menkal ahter-i eflâk
 10 Mevc urup lahza lahza bahr-i serâb
 Teşneye artururdu hasret-i âb
 Fitne âteşgehi olup meydân
 Şu'le şemşîr idi şerer peykân
 Âteş urmuşdı 'âleme hürşid
 15 'Âlem olmuşdı sayeden nevmîd

- Hâzret-i İmâm çün leşker-i a'dânun kemâl-i gılzet ve 'adem-i mü-rüvvetlerin mülâhaza kıldı ve ekser-i aşhâbın maqtûl görüp ve kendünün ve tetimme-i ahbâbınınuñ dahı ser-encâmları ne olduğın mu-hakkak bildi ve ehl-i beytinün hiddet-i hevâdan ve fevt-i ahıbbâ-dan ve tasallu'ı a'dâdan tevehhüm ve tahassür ve te'ellüm çek-düklerine mu'ttali' oldu. Âh-ı derd-âlûd çeküp, dîde-i nem-dîdeden eşk-i hasret töküp zebân-ı hâlî bu terennüme güyâ oldu ki Şîr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Nedür ey çarh eşrârı 'azîz eşrâfı hûr itmek
 Hılâf ehlin ser-efrâz ehl-i şıdkı hâk-sâr itmek

1 İmâmuñ : İmâm-ı Hüseyñün B 2 müte'allikât : tâ'allukât S 3 İmâm-la : İmâm Ü, İmâm-ı Hüseyñ ile Hâzret-i B / dokuz : toköz T, K, S, B 4 şe-hâdete : şehâdetde K, Ü, B 6 müdûd-ı : medd-i Ü 7 şîr : meşnevî S, —Ü 9 ahker-i : ahter-i T / ahter-i : ahter ü T, S 16 gılzet : gılzetin B 18 ol-duğın : olacağın B 19 beytinün : beytün B 20 tasallu'ı : taslî-i B 21 oldu : olup T 22 töküp : döküp K, Ü, B 22 terennüme : terennümi B / oldu ki : olup S, oldu Ü, olup didi B

- 1 Nedür kılmak muḳaddem şadıḳından kāzibin şubḥuñ
Nücümün naḥsını sa'dinden a'lä i'tibār itmek
Serîr-i pür-şafâ-yı şubḥa urmak şu'le-i âteş
5 Serây-ı tengnây-ı şâmı pür naḳş ü nigâr itmek
Şerâret cilve-gâhın rif'at-ı ḳadr ile gerdün-sây
Velâyet ḥânedânın ḳulm eliyle târ ü mâr itmek
Yezîdi kâmrân müstaḡrak-ı deryâ-yı cem'iyet
Hüseyni teşne-leb bed- 'ahdlar ḳulmiyle zâr itmek

- Egerçi istilâ-yı şedâyid zamîr-i münîrlerine bir miḳdâr te'sîr itdi
10 ve isti'lâ-yı nevâyibden ḥâtır-ı 'atırlarına fi'l-cümle bir küdûret yet-
di, ammâ yine nesîm-i tevfiḳ-ı taḥammül cânib-i riyâz-ı rızâ-yı Îlâ-
hîden ḥadıḳa-i ḥüsn-i ahlâḳına güzâr idüp, sebze-i âmâlin ḳaṭarât-ı
bârân-ı beşâret irtifâ'-ı ḳadrlle sır-âb idüp ve âfitâb-ı te'bîd-i teveḳ-
kül felek-i feyz-i nâ-mütenâhîden 'âlem-i 'izz ü ihtîşâşına ṭulû' idüp
15 fezâ-yı şüret-i aḥvâlin şa'sa'a-i nûr-ı nevîd-i i'tilâ-yı şânla münevver
ḳılup bu sürûşa mülhem oldı ki, Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ey nihâl-i nâz-perverd-i riyâz-ı Hâşimî
Nâzenîn ṭab'uñ belâ gördükde mehmûm eyleme
20 Bu belâ zımnındadur feyz-i kemâl-i ḳurb-i Hâḳ
Bu belâya ṭa'n idüp ol ḳadri mezmûm eyleme

Eṭrâf ü cevânibde olan iḥvân ü ensâb tesliye tarîḳıyla eyitdiler :
«Ey hüma-yı evc-i sa'âdet ve şâhbâz-ı âşiyâne-i devlet, ne sa'âdet
bundan efzûn ola ki va'de-i mülâḳât-ı ervâḥ-ı muḳaddese-i enbiyâ
ḳarîb olup ṭalib maṭlûba vâsıl olmağa fırsat bula. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 Hem-nişînler kıldılar 'azm-i diyâr-ı ḳurb-ı Hâḳ
Ol vefâ ehline ihmâl itmeyüp yetmek gerek

11 riyâz-ı: —B 12 ḥadıḳa-i: —Ü 16 bu sürûşa: sürûşa ḡaybden bu
sürûdla B / şî'r: ḳıṭ'a K, —Ü 21 cevânibde: cevânibinde S, Ü, B / en-
sâb: ensâb K, B / eyitdiler: itdiler T 22 devlet: velâyet Ü, B

İtmek olmaz tîg-i reşk-i sebka-ı aḥbāba şabr
Tîg aḥdā ile ref-i tîg-i reşk itmek gerek

Ḥazret-i İmām anları tarîk-ı vefâda şâbit-ḳadem görüp duâ kılp
tesellî olduḳda Ehl-i Beyt zümresinden ‘Abdullāh bin Müslim-i
‘Aḳıl icâzet-i meydân istidâ kılp eyitdi : «Ey nûr-ı çeşm-i risâlet
icâzet-i şerîfünle müteveccih-i ravza-ı Rıdvân olup selâmuñı Müs-
lime iletmek tedârükündeem, himmet dirîḡ itme.» İlḥâḥ-ı tamâmla
ruḥsat ḥâsıl idüp, meydâna girüp cevalânlar itdi ki na’l-i bād-pâ-
yinden gubâr-ı şalâbet felek-i şâbite yetdi. Ol cānibden ‘Ömer-i
Sa’d rü’esâ-yı leşkere tenbîh tarîkıyle eyitdi : «Ey mübârizler ihti-
yâṭ-ı tamâm idüñ ki bu cemâ’at havâş-ı Benî Hâşimdür. Ḥaḳḳā
ki eger merkeblerinde cû ü ‘aṭaşdan âşâr-ı za’f ve bedenlerinde tâb-ı
ḥarâret ve ceza-ı eṭfâlden iztîrâb olmasaydı her birinden bizüm
gibi yüz leşker ‘âciz olurdu. Ammâ size mu’âvin olan şemşîr-i şu’le-i
âfitâb ve müzâheret kılan nâvek-i dil-düz-ḥarekât-ı semûm-ı ci-
ger-tâbdur.» Pes a’yân-ı leşkerden Ḳudâme bin Ḳırâne mütevec-
cih olup eyitdi : «Ey Ḳudâme, sen eşca-ı ehl-i rûzgârsen, bu peh-
levân-ı Benî Hâşime muḳâbil durup şerrini def it.» Ḳudâme-i
bî-devlet ‘Abdullāh-ı şâhib-sa’âdete muḳâbil durup, ‘Abdullāh
ḥamle itdükde firâr idüp ḥile ile bir niçe nevbet tereddüd itdükde,
‘Abdullāh teşnelikden süst olduḳda, bir güşede ḳarâr dutup nîzesin
elinden bıraḳduḳda ol ḥarâm-zâde fırsat bulup aña bir nîze ḥa-
vâle kıldı. ‘Abdullāh anuñ nîzesin elinden alup bir ḳarbla ḳatlı
idüp merkebine binüp kendü merkebin ḳolına salup müteveccih-i
ḥarb oldı. Leşker-i muḫâlîf ol ḥareketden mütevehhim olup mu-
ḳâbelesinde teḥîr itmegin, tenhâ ḳalup, leşkere urup İbn-i Sa’dun
taḥt-ı livâsından Şâlih bin Mısrîyi ḳatlı idüp yine meydâna mü-
râca’at kıldı. Bir şaḳî merkebin saḳat kılp, piyâde ḳalup ve keş-

4 tesellî : mütesellî B / bin : ibn-i B 5 eyitdi : itdi T 7 tedârükün-
deem : tedârikündeyüm B / itme : itmeye diyü B 9 şâbite : şâmine B /
‘Ömer-i : ‘Ömer bin B 10 leşkere : leşkerine S, Ü / eyitdi : itdi T 11 havâş-ı :
—K / Hâşimdür : Hâşimdendür B 13 eṭfâlden : eṭfâlinde S / iztîrâb : iz-
tîrâbları B / birinden : bir ferdinden B 16 bin : ibn-i B 17 eyitdi : itdi
T 18,19 durup : ṭurup K, S, Ü, B 21 olduḳda : olup K / dutup : ṭutup S,
Ü, B 22 elinden nîzesin : —Ü / bıraḳduḳda 22 elinden : —K 24
idüp : idüp anuñ B / binüp : süvâr olup B / salup : şalup K; S, Ü, B 25 ḥa-
reketden : ḥareketinden Ü, B 26 leşkere : kendüsün leşker-i aḥdâya B 27
livâsından : livâsında K / bin : ibn-i B 28 kıldı : kılduḳda B / şaḳî : şaḳî
anuñ Ü, şaḳî-i la’în-i bed-baḥt B

- 1 ret-i cerāhatden nihāyet-i za'f bulup Mufaḍḍal bin Merāḥim dar-
biyle ol hūlāşa-ı hānedān şehīd oldu. Raḥmetu'llāhi 'aleyh. Şi'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Dirîğ u derd ki hürşīd-i āsumān-ı kemāl
Cefā-yı çarḥdan evc-i şerefde gördi vebāl
5 Cihān nezāre-i ḥüsnīyle ḥurrem olmuşken
Yetürdi cām-ı ecel nūş idüp cihāna melāl

Andan şoñra Ca'fer bin 'Aḳıl meydāna girüp bu maзмmūnla bir
recez āgāz itdi ki, Şi'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Benem ki naḳd-i 'Aḳīlem kemīn ḡulām-ı Hüseyn
10 Haḳīr bakma baña ey muḥālīf-i kem-bīn
Sürür-ı 'ālem-i fānī degül murād baña
Ben ü maḥabbet-i evlād-ı Seyyīdü's-Şaḳaleyn

- müdde'āsınca muḥālīfler ḳatlı itdükdēn şoñra anuñ daḥı seffīne-i
ḥayātın telātum-ı deryā-yı fitne girdāb-ı fenāya bıraḳdı. Raḥme-
15 tu'llāhi 'aleyh. Andan şoñra 'Abdurraḥman bin 'Aḳīl merkeb-i ic-
tiḥād 'arşa-i cihāda segirdüp, meydāna girüp, kemāl-i şecā'at gös-
terüp 'āḳıbet 'Abdullah bin 'Urve ḍarḑıyla sa'ādet-i şehādet bul-
dı. Raḥmetu'llāhi 'aleyh. Şi'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

- Felek zūlm̄ler āşīkār eyledi
20 Zamāna muḥālīf medār eyledi
Cefā ehlini ḥurrem ü şādmān
Vefā ehlini ḥūr ü zār eyledi

- Evlād-ı 'Aḳīl maḥrem-i serā-perde-i şehādet olduḳdan şoñra nev-
bet-i şehādet evlād-ı Ca'fer-i Tayyāra düşüp Muḥammed bin 'Ab-
25 dullāh, Ḥazret-i İmāmuñ pā-būs-ı şerīfine müşerref olup eyitdi :

1 cerāhatden : ḥarāret̄den T / Merāḥim : Merāḥim-i la'īnuñ B 7 bin : bin
Müslīm-i K 8 ki : —S / şi'r : naẓm K, —Ü 12 ben ü : berīem ki K; men
ü S, B 13 müdde'āsınca : nihāyetsiz Ü / muḥālīfler : muḥālīfler̄i Ü, B 15
ictihād : ictihād̄i B 23 şehādet : tecerrue Ü 25 şerīfine : şerīfiyle B / eyit-
di : itdi T

- 1 Ey Sîmürğ-ı Kâf-ı kurb-ı İlâhî ve ey şâhbâz-ı âşiyâne-i feyz-i nâ-
mütenâhl, icâzet-i iltifât it ki meydâna girüp bu kâfir-nihâd-ı bed-
sîret ve mülhid-i'tikâd-ı zîst- şüretlerden mü'minlerüñ intikâmuñ
alup şevâb hâşıl idem.» El-kışşa icâzet alup, meydâna girüp bu
5 maзмünla bir recez âgâz itdi ki, Şî'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Li'llâhi'l-hamd zamân-ı ğam u miñnet gitdi
İçmege cām-ı şehâdet baña nevbet yetdi
Dîn tarîkıyle şehîd olmağ idi kām-ı dilüm
Virdi kām-ı dilümi dehr baña rahm itdi

- 10 Minğâr-ı peykân-ı âbdârla dâne dâne ehl-i gurûr-ı eşk-bârı şahîfe-i
rûy-ı rûzgârdan götürüp ve bârân-ı zülâl-i tîr ü tîğla sükkân-ı se-
vâhil-i ğaflet raht-ı ferâġatların seyl-âb-ı fenâya virüp 'âkıbet şe-
hîd oldı. Rahmetu'llâhu aleyh. Andan soñra Muħammed bin 'Avf
bin 'Abdullâh qarındaşın maqtûl görüp, 'ırk-ı uñuvvet müteħar-
15 rik olup, ihtiyârsız meydâna girüp, qarındaşı kâtilin katl idüp,
Hâzret-i İmâmuñ hıdmetine mürâca'at kılup âgâz-ı ma'zeret kıldı
ki : «Ey semere-i nihâl-i fütüvvet ve ey vâsıta-i icâd-ı fıtrat, firâk-ı
birâder bâ'is-i terk-i edeb vâkı' olup icâzetsiz meydâna girdüm;
hâlâ iltimâs-ı icâzet idereim ki bağıyye-i hayât şarf-ı reh-i maħabbet
20 kılam.» Hâzret-i İmâm aña du'â kılup ruħşat virdükde mütevec-
cih-i meydân olup, zülâl-i şemşîr-i âbdârla gülzâr-ı meşâfı sîrâb
idüp 'âkıbet müteveccih-i dârü'l-karâr oldı. Rahmetu'llâhi 'aleyh,
Andan soñra 'Avn bin 'Avf meydâna girüp nağd-i cân nişâr itdi.
Rahmetu'llâhi aleyh Şî'r :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

- 25 Dirîğâ ki bir bir gürüb itdiler.
Ser-â-ser nücüm-ı sipihr-i vefâ

3 zîst-şüretlerden : zîst-şüret Hâricilerden la'netu'llâhi 'aleyküm B 5
âgâz : âgâz idüp eyitdi ki B / şî'r : nazm K, —Ü 11 rûzgârdan : zemînden
B / sükkân-ı : —K 15 ihtiyârsız : bi-ihtiyâr icâzetsiz B 16 kılup : —Ü 17
nihâl-i : şecere-i Ü 19 hayât : hayâtımı B / reh-i : —Ü 20 aña : —K 23
nağd-i itdi : Hâriciler cânın Mâlik-i nîrâna teslim itdükden soñra kendü
dahı müteveccih-i dârü'l-karâr oldı B 24 şî'r : kıta S, —Ü

Gülistân-ı ikbâl gülbünleri
Sınup oldu ser-sebz hâr-ı cefâ

- 5 Evlâd-ı Ca'fer-i Tayyâr şehâdetinden sonra nevbet Hâzret-i İmâm-ı Hasan evlâdına yetüp 'Abdullâh bin Hasan, ki ekber-i evlâd-i Hasan-ı Müctebâ idi, 'amm-i büzürvârından icâzet alup meydâna girüp, gürûh gürûh müfsidlerî seyl-âb-ı fenâyâ virürdi. Tâ yüz seksen mübârizde helâk itdi, meydânına mübâriz râğbet itmez oldu. 'Âkıbet muhâlifler bu şalâhı gördiler ki bunlarınla meşâf itmekden ise ta'hammül idüp meşâf itmemek evlâdur, zîra biz ta'hammül itdükçe anlara harâret-i 'ataş müstevlî olup helâk ider. Bu tedbîri tevehhüme bahâne idüp tava'kkuf itdükde 'Abdullâhu'nî deryâ-yı şecâ'ati cûşa gelüp bî-ihtiyâr kendüsin kalb-i sipâha urup bi'z-zât 'Ömer-i Sa'da hamle kıldı. İbn-i Sa'd tâb-ı mu'âve-met getürmeyüp firâr ihtiyâr itdükde 'Abdullâh bazı mübârizleri 15 katl idüp, yine meydâna mürâca'at itdi. Bahterî bin 'Ömer-i Şâml, İbn-i Sa'da eyitdi: «Ey emîr, da'vâ-yı riyâset-i sipâh idersen, bir mübârizden firâr itmek ne münâsibdür?» İbn-i Sa'd eyitdi: «Ey Bahterî, ben ser- askerem, benüm helâküm cemî'e-i leşker helâkidür ve dahı cân şirîndür iva'zı olmaz ve fi'l-vâkı' eger sende ziyâdet-i şecâ'at varsa imti'hân itmek olur.» Bahterî İbn-i Sa'dün sözinden gayret idüp beş yüz mübârizle 'Abdullâha mu'âbil durdı. Hâzret-i İmâm leşkerinden dahı Muhammed İbn-i Enes ve Es'ad bin Dücâne ve Fîrüzân-ı mevlâ-yı Hüseyin 'Abdullâhu'nî mu'âvenetine revân olup cümleden mu'âddem Fîrüzân, Bahterîye 20 mu'âbil durup muhârebeye iştiğâl itdiler. Esnâ-yı kâr-zârda 'Abdullâh bin Hasan ol mücâhidlere ittifâkla hamle kıldu'da ol beş yüz nâ-merd dört pehlevâna harîf olabilmeyüp, mağlûb olup tef-

1 gülbünleri : gülberkini S 2 sınup : şınup K, S, Ü, B 3 şehâdetinden : şehâdetden T / nevbet : nevbet-i şehâdet B / Hasan : Hüseyin Ü, B 4 bin : ibn-i B 7 virürdi : virdi Ü, B / meydânına : meydâna Ü 8 'âkıbet muhâlifler : 'âkıbetü'l-emr Hâricîler B / bunlarınla : bunlarla B 10 biz : —S / biz ki B / ider : olurlar Ü, B 13 'Ömer-i Sa'da : 'Ömer bin Sa'd-ı la'îne B 13 İbn-i tâb-ı : ol harâmzâde mel'ûn B 14 getürmeyüp : getüremeyüp Ü 16 İbn-i Sa'da : İbn-i Sa'd S, Ü / 'Ömer bin Sa'da B / eyitdi : itdi T 18 İbn-i Sa'd : 'Ömer bin Sa'd-ı la'în B 20 İbn-i : 'Ömer bin B 21 beş : biş T / durdı : turdı K, S, Ü, B 26 Hasan : Hasan-ı Müctebâ B / mücâhidlere : mücâhidlerle K / ittifâkla hamle : ittifâk K / beş : biş T

- 1 rıka buldılar. Ol mücâhidler kendülerin kalb-i sipâha urduğda İbn-i Sa'd, Şîs-i Rebî'î daîhi beş yüz hem-râh idüp anlaruñ mu'âvenetine irsâl itdi. El-kışsa biñ mübâriz dört şeh-süvârla harb idüp, yine harîf olabilmeyüp, mağlûb olup münhezim olduğda, İbn-i Sa'ddan nakıldür ki dimiş : «Ben Fîrûzân-ı gûlâmdan ol gün bir secâ'at mülâhaza kıldum ki şıfatı ihâta-i takrîre girmez. Hakkâ ki eger hevl-i 'aşaş 'inân-ı 'azîmetin dutmasaydı tamâmî-i sipâhî aña harîf olmazdı.» Rivâyetdür ki yüz otuz mübâriz rumhla ve igirmi yedi mübâriz tığla helâk itmişdi, ammâ kesret-i zaḥmıdan süst olup 10 Hazret-i İmâm ḥıdmetine mürâca'at itmek istedikde 'Osmân-ı Mu'faḍḍıl ol maḫlûma bir ḍarb urup merkebden bıraktı. Ammâ henüz piyâde ol müdbirle cidâl iderdi. Es'ad ol hâle vâkıf olup ḥamle kılup anı çıkarmak tedârükinde iken Baḥter-i ğâfil bir ḍarb urup elinden nîzesin bıraktı. Ezrak bin Hâşim anı şehîd itdi. Raḥmetu'llâhî 'aleyh. Ammâ 'Abdullâh bin Ḥasan Şîs-i Rebî'î ile cidâl 15 idüp, Şîs-i Rebî'î on yeddi zaḥm ol maḫlûma urup her zaḥmından bir çeşme-i hûn-âbe revândı; ol zaḥmlardan muḫtarib olmayup Şîs-i Rebî'îün şaf-ı sipâhın çâk idüp, Es'ad ve Fîrûzân ma'rekesine gelüp gördi ki Es'ad şehîd olup, Fîrûzân mecrûḥ ve piyâde 20 ḥâk-i mezelletde düşmüş. Baḥterî'nün şaf-ı sipâhın müteferriḫ idüp, Fîrûzânı alup aşhâbına getürmekde iken merkebi kesret-i zaḥmıdan bî-tâkat olup, hareketden ḫalup nâḫâr piyâde oldu. 'Avn-i 'Alî ol hâle vâkıf olduğda 'Abdullâha bir cenîb yetürüp 'Abdullâh ol merkebe binüp Fîrûzân piyâde gelürken Hakkâ vâsıl oldu. Raḥmetu'llâhî 'aleyh. Ammâ 'Abdullâh bin Ḥasan Fîrûzân müfâraḫatinden 25 ḡayetde müte'llim olup dest-i tevekkül ḫablû'l-metin-i «Ḥasbiya'llâh» (حسبى الله) ' üstüvâr kılup ve ḫısn-ı «Ve mâ-tevfîkî

1 İbn-i: 'Ömer bin B 2 Rebî'î: Rebî'aya B / beş: biş T, S / yüz: yüz nâ-merd K, yüz mübâriz S, Ü, B 3 dört: dört pehlevân-ı B 4 İbn-i: 'Ömer bin B 5 dimiş: —K 6 şıfatı: vaşfı B 7 dutmasaydı: tütmasaydı K, Ü, B 8 olmazdı: olabilmezdi Ü, B / ve: ve yüz B / igirmi: yigirmi K, S, Ü, B 8,9 mübâriz: mübârizi B 10 itmek istedikde: itdükde Ü / 'Osmân-ı: 'Osmân bin S, Ü, B 11 merkebden: merkebinden K, S, Ü, B 12 piyâde ol müdebbirle: ol müdebbirler ile piyâde B / olup: olduğda B 13 ḍarb 14 bıraktı: ḍarbla urup nîzesin elinden bıraktı: âkıbet Ü / anı: ol maḫlûmı B 15 Ḥasan: Ḥasan-ı Müctebâ B / Rebî'î: Rebî'aya B 16 Rebî'î: Rebî' K, Rebî'aya-i bed-baḫt B 20 hareketden: hareketinden B 25 Ḥasan: Ḥasan-ı Müctebâ B

1 Allah bana yeter.

- 1 illā bi'llāh» (وما توفيق الا بالله)' mütehaşşın olup âheng-i meydân itdi. Ammā tevehhüm-i şemşir-i âbdârı ol gâyeteye yetdi ki âfitâb-ı şu'le-i tîğindan muhâliflerün mürğ-i rûhları huffaş-vâr hirâsân olup muķâbele gelmez oldı ve pertev-i mehtâb-ı tal'âtına ol maşrû'lardan
- 5 muķâbele mümkün olmaz oldı. İbn-i Sa'd mübâlağa-i tamâmla Yûsuf bin Aḥcârı anuñ meydânına irsâl idüp, Yûsuf bin Aḥcâr ol şehzâdenün elinden şerbet-i fenâ tecerru' kıldı. Aña müte'âķib Târik bin 'Abdullâh ñem ol şerbetden naşib aldı. Aña müte'âķib Bedrek-i pelîd gelüp hem ol şâğardan mütecerri' oldı. Âhirü'l-emr
- 10 şehzâdenün vehm-i tîği ebvâb-ı teveccüh-i a'dâyı mesdûd idüp kendü oi leşker-i bî-kerâna ḥamle kılup, on iki mübâriz daḥı yıķup, Ḥazret-i İmâm ḥudmetine mürâca'at kılup na'ra urdı ki: «Ey 'amm-i büzürgvâr, «Elfaş elfaş» (العطش العطش)² Ḥazret-i İmâm buyurđı ki: «Ey nûr-ı dîde, demidür ki zülâl-i Kevşerden rûḥ-ı revânun şîrâb olur.» 'Abdullâh bin Ḥasan ol beşâretle yine meydâna girüp, bu nevbet İbn-i Sa'd beş biñ bed-baḥtı anun kıtâline muķarrer kılup, ol şîr-i bişe-i velâyeti araya alup her cânibden hü-
- 15 cüm itdiler. Lâcerem keşret-i cerâḥatden a'zâ-yı şerîfi garķ-ı ḥûn olup ve binâ-yı vücûdı zaḥımlardan raḥne bulup, 'Abbâs-i 'Alî ve
- 20 'Avn-ı 'Alî ol beş biñ nâ-merde ḥamle kılup, 'Abdullâhı anlarun arasından alup götürürken Mehâl bin Zâhir ol şâḥ-ı âlem-penâḥa bir darb urup şehîd itdi. Raḥmetu'llâhi 'aleyh. 'Abbâs-ı 'Alî şâ'ika-mîsâl ol pelîdün ḥürmen-i 'ömrine âteşi fenâ urup Ḥamza bin Mehâl, ki anuñ nuḥfe-i nâ-maķbûli idi, 'Abbâsa ḥamle kılup, 'Avn bin 'Alî anuñ şerrin 'Abbâsdan def' idüp, ittifâķla 'Abdullâhı götürüp Ehl-i Beytün ḥuzûrına getürdiler. Muṭaḥharât-ı ḥücre-i ṭahâ-
- 25 ret seyl-âb-ı eşkle a'zâ-yı şerîfin ḥâķ u ḥûndan pâķ idüp 'azâsına meşgûl oldılar. Şîr:

2 gâyeteye yetdi: gâyetede idi K 5 olmaz oldı: olmazdı S / ibn-i: 'Ömer bin B 7 şehzâdenün: şehzâde-i 'alî-miķdârın K, şehzâde-i şeh-süvârın Ü, B 8 bin: ibn-i S, B / oldı: olup B 10 kendü: kendü bi'z-zarure kendüyi B 11 ḥamle kılup: urup B / yıķup: katl idüp Ü 12 mürâca'at kılup: müteveccih olup Ü 14 demidür ki: ve ey seyyid-i büzürgvâr şabr eyle ki dembe-dem B 15 Ḥasan: Ḥasan-ı Müctebâ B 16 ibn-i: 'Ömer-i B / beş: biş T 17 araya: ortaya B 19 bulup: bulup Ḥazret-i B / 'Abbâs-ı: 'Abbâs bin K, S 20 'Avn-ı: 'Avn bin S, B / beş: biş T 22 'Abbâs-ı: 'Abbâs bin S 23 pelîdün: pelîd-i gümrahun B / âteşi urup: âteş buraķup helâķ itdi B 26 Bêytün: Beytinün B / muṭaḥharat-ı: muṭaḥharât-ı Ehl-i Beyt B 28 oldılar: oldılar innâ li'llâhi ve innâ 'ileyhi râci'un

¹ Benim muvaffakiyetim ancak Allahladır.

² Susadım, susadım.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Âh kim devrân emel kaçırını vîrân eyledi
Ehl-i ümmîdi esîr-i dâm-ı hırmân eyledi
Bâd-i bîdâd-ı hâzân gülzâr-ı 'işmet güllerin
Gösterüp âfet açılmağdan peşîmân eyledi
5 Nüşa-i İslâmdan şîrâze açdı rûzgâr
'Arşa-i 'âlemde evrâkın perîşân eyledi

- 10 Kâsım bin Hasan, ki sipihr-i siyâhatde bir âfitâb-ı 'âlemtâb idi ve
büstân-ı le'âfetde bir lâl-e nev-reste-i sîrâb, 'Abdullâh bin Hasanun
ol hâletin mülâhâza kılduğda fezâ-yı 'âlem nergis-i şehlâsına târ
olup dil-i bî-karârı nihâyet-i gayretten pür-iztirâr olmağın sulţân-ı
Kerbelânun rikâb-ı hümayûnına yüz sürüp eyitdi : «Ey 'amm-i
büzürgvâr ve ey hüdavend-i 'âlî-mikdâr, ruhsât vir ki bu fâcirler-
den intikâm almağa meydâna girem ve zebân-ı sinân ve sinân-ı
zebânla ehl-i dâletün cevâbın virem.» Ol şehriyâr-ı kâmgârın
15 'azîmetin mülâhâza kılduğda bir taraftan havâtîn-i harem-serây-ı
nübüvvet dâmen-i iktidârına dest-i tazallum urup feryâda geldiler
ki : «Ey gül-deste-i nev-bahâr-ı fazîlet, senden râyiha-i hüsn-i Hasan
gelür, fırâkuña taḥammül olunmaz.» Ve bir taraftan Hâzret-i İmâm
tarîk-ı teveccühin mesdûd itdi ki : «Ey şemse-i evvân-ı siyâdet, bi-
20 râder-i erşedüm zikri senünle ihyâ olur saña bedel bulunmaz. Şî'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Devâ-yı derd-i firâk-ı Hasan baña şensen
Senün teveccühüne hâtırım rızâ virmez
Görür 'adû sitemin kim ki bu meşâfa girer
Mürüvvetüm saña muṭlak sitem revâ görmez

- 25 Rivâyetdür ki şâhzâde Kâsım hiç vechle ruḥşat-ı meydân bulma-

7 Kâsım bin Hasan : Hâzret-i Kâsım ibn-i Hasan-ı Müctebâ B / siyâhatde : şabâhatde. B / idi : —B 8 sîrâb : sîrâb idi S, Ü, B / Hasanun : Hasan-ı Müctebânun B 10 gayretten : gayretinden B / -iztirâr : -iztirâb S, Ü, B 11 eyitdi : itdi T 17 Hasan : Hasan-ı Müctebâ Ü, B 18 İmâm : İmâm-ı Hüseyin B 19 itdi : idüp eyitdi B 20 erşedüm : büzürgvarumun B

- 1 yup gâyetde müte'ellim olmağın hâtır-ı şerîfine yetdi ki Hâzret-i İmâm-ı Hasan âlem-i fâniden rihlet itdükde bir ta'vîz yazup bâzû-yı mübârekine bağlayup vaşiyet itmişdi ki : «Ey Kâsım, kemâl-i melâlet bulduğda bu ta'vîzi açup okuyup maзмünüyla 'amel idesen.»
- 5 Kemâl-i endühü müstelzim-i mü'tâlâ'a-i ta'vîz olup ol ta'vîzi bir halvetde açup okuduğda gördi yazılmış : «Ey Kâsım, saña vaşiyetüm budur ki Hâzret-i Hüseyin deşt-i Kerbelâda belâya giriftâr olduğda zinhâr zinhâr aña nağd-i cân nişâr itmege takşîr itmeyesen ve hiç bahâne ile tarîk-ı ta'allül dutmayasen. Şî'r :

Fecîlâtün Fecîlâtün Fecîlâtün Fecîlîn

- 10 Budur ey nuṭfe-i pâkîze vaşiyet saña kim
Nağd-i cân şarf kılup kesb-i sa'âdet kılasen
Lezzet-i 'ömr seni kılmaya gâfil Hâkdan
Kendüni kâbil-i ikbâl-i şehâdet bilesen
- 15 Kâsım ol ta'vîzi Hâzret-i Hüseyne gösterüp icâzet-i meydân istedikde Hâzret-i İmâm eyitdi : «Ey nûr-ı dîde ve ey seyyîd-i ber-gü-zîde, ol Hâzretün baña dahı bir vaşiyeti olmuş idi ammâ vefâsına devrân müsâ'id olmadı ve encâmına felek mu'âvenet kılmadı.» Pes Kâsımın elin dutup, harem-serây-ı 'işmete girüp, 'Avn-i 'Alî ve 'Abbâs-ı 'Alîni hâzır idüp havâtîn-i harem-serâya emr itdi ki
- 20 Kâsım nâmzedi olan şehzâdeye 'arûsâne zînet virüp getüreler. Hâzret-i Hüseyin ol şâlihânun elin Kâsım eline virüp eyitdi : «Ey râhat-ı dil, Hâzret-i İmâm-ı Hasan vaşiyeti muḳtezâsınca bu emâneti saña teslîm itdüm.» 'Arûs-ı nâ-murâd Kâsıma teslîm olınduğda Hâzret-i İmâm ol harem-serâdan çıkup müteveccih-i meydân oldı. Kâsım ibn-i Hasan ol gonça-ı 'ulvî-çemen ruḥsârına ḥayrân olup mütefekkir iken leşker-i muḥâlifden şadâ-yı «Hel min mübâriz»

1 Hâzret-i: —Ü 5 mü'tâlâ'a-i: —S / halvetde: halvet yirde B 6 okuduğda gördi: okuduğda gördi ki K, okuyup gördi yazılmış ki B 8 nağd-i cân: cân nağdini S / itmege: itmekde Ü, B 9 dutmayasen: tutmayasen K, S, Ü, B / şî'r: —Ü 14 Kâsım: şehzâde Kâsım B / gösterüp: götürüp B 15 eyitdi: itdi T 16 vaşiyeti olmuş: vaşiyet itmiş T / vaşiyeti olmuşdur B / vefâsına: edâsına S 18 dutup: tutup B / 'Avn-ı: 'Avn bin S 19 'Abbâs-ı: 'Abbâs bin S / 'Alîni: 'Alî K, S, 'Alîyi B 20 Kâsım: Kâsımın B / getüreler: getürdiler Ü, B 21 eyitdi: itdi T 22 Hâzret-i: —K 25 'ulvî-çemen: 'ulvî'nün çemen-i K

- 1 (حل من مبارز) 'sem^c-i mübârekine irüşdi. Bî-ihtiyâr terk-i hâlvat kılup
 'azîmet-i meydân itmek tedârükünde iken muṭahharât-ı hânedân-ı
 'işmet dest-i tazarru^c dâmen-i pâkine urup tazarru^c itdiler ki : «Ey
 5 şem^c-i şebistân-ı ṭahâret ve ey gonça-i gülün-i siyâdet, bu emâ-
 neti kime teslîm idüp gidersen?» Kâsım-ı mazlûm âb-ı dîde revân
 idüp eyitdi : «Ey reyâhîn-i gülzâr-ı 'işmet ve ey nücûm-ı sipihr-i
 'iffet galebe-i leşker-i muḥâlîf İmâm-ı Hüseyn muḳâbildür; ne
 revâ ki ben sūrûra mâyl olam ve istilâ-yı a^cdâ leşker-i İslâma
 ḥâşıldur; ne münâsib ki men sâkin-i hâlvat-serây-ı 'işret olup te-
 10 gâfûl kılam. Benüm va^cde-i tezvîcüm kıyâmete düşdi ma^czûr du-
 tuñ.» Şî'r :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün.

- Zamâne bir gül itdi serve peyvend
 Velî serv olmadı gül birle ḥursend
 Araya saldı fûrkat ihtirâkın
 15 Aña gösterdi ol servûñ firâkın
 Felek bir rişteye çekdi iki dūr
 Kesüp ol rişteyi tîğ-i taḡayyūr
 Bırakdı birbirinden dūrleri dūr
 Ka^czâ bu emredür gūyâ ki me'mūr
- 20 Arûs-ı nâ-murâd perde-i ḥicâba berķ-i âh-ı ḥasretle âteş urup fiḡân
 itdi ki : «Ey maḥdûm-zâde, kıyâmet günü saña ne maḳâmda ṭalib
 olayam ve ne 'alâme ile seni bulayam?» Kâsım eyitdi : «Ey gül-i
 nâ-şükûfte ve ey gevher-i nâ-sûfte, beni 'arşa-i kıyâmetde ḥidmet-i
 ecdâdumda câme-i çâk ve dîde-i nem-nâkla bulmaḳ olur.» Pes
 25 'arûsa vedâ^c idüp müteveccih-i meydân oldu. Ehl-i Beyden ḡirîv ü
 ḡulgule ḳubbe-i eflâka çıkup Ḥazret-i İmâm gördi ki Kâsım müte-
 veccih-i derece-i şehâdetdür, gül gibi ḡirbânın çâk idüp, libâsına
 kefen terkîbin virüp, kendü tîḡin beline bağlayup meydâna gön-

2 itmek : —K / iken : —K 3 tazarru^c : tazarru^c B 4 ṭahâret : sa^câdet
 B 6 eyitdi : itdi T 7 muḥâlîf : —K, —S, düşmen Ü, B 9 münâsib : mü-
 nâsibdür. K / men : ben K, S, Ü, B 10 dutuñ : tutuñ K, B 14 şaldı : şal-
 dı K, S, Ü, B 15 aña : güle Ü 16 bir : her S, B 20 ḥasretle : —Ü 22
 eyitdi : itdi T 25 'arûsa : 'arûsla Ü 26 İmâm : —S

¹ (Karşıma çıkacak) mübariz yok mu?

- 1 derdi. Kāsım meydāna girüp cevalān idüp bu maẓmūnla bir re-
cez āġāz itdi ki : Şîr :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Benem gül-i çemen-i şıdķ Kāsım İbn-i Hāsan
Ki naķd-i cān kılubam nezr-i hāk-i pāy-i Hüseyn
5 Muķīm-i kūy-ı vefāyam müsāfir-i reh-i Hāķ
Muķî-i emr-i Hāsan t̄alib-i rızā-yı Hüseyn

- Ve leşker-i a'dāya hāmle kılup muķābiline gelen haram-zādele-
ri helāk idüp deryā-yı sipāha ġavṭa urdı ve ķalb-i sipāhda 'Ömer-i
Sa'da muķābii durdı ve şalābet-i şavṭla na'ra urup nidā yetürdi
10 ki : «Ey cefā-kār-ı t̄ire-rūzgār, bunca mü'minleri şehīd itdün, vaķt
olmadı mı ki istiġfār idüp bu 'amelden peşīmān olasen?» İbn-i
Sa'd eyitdi : «Ey büzürg-zāde vaķt olmadı mı ki siz daķı bu tuġyānı
terk idesiz ve Yezīdün bey'atin ķabūl idesiz?» Kāsım eyitdi : «Ey
şakı tuġyān budur ki rūd-ı Fırātı cemî-i maḥlūkāta mubāḥ iken
15 evlād-ı Resūle dirīġ idersen. Āyā 'aṭaş-ı şahrā-yı kıyāmet ḥatıruña
yetmez mi ve va'd ü va'id-i kelām menzil-i dil-i sengīnūne eşer it-
mez mi?» İbn-i Sa'd ol kelimātı istimā' itdükde mülzem olup, leş-
kerine yüz dutup eyitdi : «Ey mübārizler bu şehisüvār-ı yegāne ve
şücā-ı ferzāne Kāsım İbn-i Hāsandur ki şive-i şecā'at aña irşle
20 yetmişdür ve āyın-i rezm aña ābā ve ecdāddan intikāl itmişdür.
Rūz-ı rezm hançer-i ābdāra maḥbūbla nāvek-i müjġānından ziyāde
meyl ider ve hengām-ı harb nize-i ejdehā-nümüdāra şanemler ķā-
metinden füzūn teveccüh kılur. Şîr :

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Budur ol naķd-i Hāydar-ı Kerrār
25 Ki çeküp tiġ idende ķasd-ı kıṭal

2 itdi ki : itdi ve bu edāyla mütekellim oldu ki Ū / şîr : kıṭ'a K, beyt Ū
4 cān kılubam : cānı kılām B 7 ve : —B 8 sipāha : siyāsete Ū / 'Ömer-i :
'Ömer bin B 9 durdı : ṭurdı K, S, B 11 İbn-i : 'Ömer bin B 13 idesiz
ve : idüp K / Kāsım : şehzāde Kāsım B / eyitdi : itdi T 14 rūd-ı : āb-ı B 15
idersen : idersiz B 16 sengīnūne : sengīnūñze B 17 İbn-i : 'Ömer bin B
18 dutup : ṭutup K, S, B / eyitdi : itdi T 19 Hāsandur : Hāsan-ı Mücte-
bādur B 20 ecdāddan : ecdādından K 23 şîr : kıṭ'a S, —Ū

- 1 Reşkden hançerini daşa çalar
Lem'a-i berq-ı âfitâb-misâl
Tâyir-i tîr-i tîz-pervâzı
Meyl-i şayd eylese açup per ü bâl
5 Aña eyler hevâ-yı vaşl dutup
Mürg-ı rûh-ı muhâlif istikbâl

- Hakkâ ki ehl-i âsmân ü zemîn bir bir muhârebesine kudret bulmazlar. Şalâh oldur ki cemî-i leşker ittifâkla aña mütevec-
cih olup temkîn-i cedel vormeyüp, kesret-i tîğ ü tîr ü nîze ile her
10 tarafından a'zâsın mecrûh idüp ve şademât-ı âvâz-ı kûs ü nây ü
nefir ile her cânibden murğ-ı rûhın serâsîme kılasız, şâyed ki bu
tedbîrle aña gâlib olasız.» Kâsım-ı mazlûm bu vâkı'adan bi-haber,
iken ol gürûh-ı cefâ-kâr piyâde ve süvâr hâşâk-i nîze vü nâvekle
seylâb-vâr ol serv-i bülend-iktidâra mütevecchi olup araya alup
15 bünyâd-ı cidâl ve tîr-bârân itdiler, Kâsım ibn-i Hasan ol guluvdan
endîşe kılmayup, bir hamle ile ol cem'î perîşân idüp İbn-i Sa'd
Ezrağ-ı Şâmîye, ki sipeh-sâlar-ı Şâm idi, tîğ-i ta'ne urup eyitdi :
«Ey pehlevân-ı Şâm, sen manzûr-ı enzâr-ı 'avâtîf-ı Yezîdsen, bunun
gibi hengâme için ne ma'nîdür ki çıkup bu mübârizüñ fitnessin
20 def' itmezsen?» Ezrağ-ı Şâmî tekebbür tarîkıyle eyitdi : «Ey İbn-i
Sa'd, beni 'Arab biñ mübârise muqâbil dutarlar, ne münâsibdür
ki bir tıfla muqâbil durup nâmûsuma şikest virem?» İbn-i Sa'd
eyitdi : «Ey nâdân, bu nebîre-i Hâzret-i Muştâfâ ve Murtażâdur
ve bu naqd-i Hasan-ı Müctebâdur; hakkâ ki eger eşer-i âtaşdan
25 tab'-ı nâzîki münzecir olup inhirâf-ı mizâc bulmasaydı ve nihâl-i
nâz-perverd-i tabî'atî teşnelikden pejmürde olmasaydı bu sipâhla
meşâf itmek aña 'âr idi.» Ezrağ eyitdi : «Çün mübâlağa kılursen;
dört oğlum var, her biri bir nâdir-i rûzgâr; birine emr ideyem anı

1 daşa çalar: çalar taşta K / çalar: çala T 5 dutup: tutup K, S, Ü, B
7 bulmazlar: bulmazlar ve ibtâl-i maşrık ü mağrib yegân yegân def'ine kâ-
dır olmazlar Ü, B 9 cedel: cidâl B 10 tarafından: taraf B 13 iken ol:
ki ol T, Ü / hâşâk: —B 15 ibn-i: bin B 16 idüp: itdi Ü, B / İbn-i Sa'd:
—T, —S, 'Ömer bin Sa'd B 17 eyitdi: itdi T 19 bu: bir K, S 20 def':
men' S, ref' Ü, B / itmezsen: itmesin B 21 beni: beni cemâ'at-ı B / mü-
bârise: mübârizle B / dutarlar: tutarlar K, S, Ü, B / münâsibdür: münâ-
sib Ü, B 22 durup: tutup K, S / ibn-i: 'Ömer-i B 23 eyitdi: itdi T
/ Hâzret-i: —S 24 eşer-i: —Ü, —B 27 eyitdi: itdi T 28 nâdir-i: nâdi-
re-i B / rûzgâr: rûzgârdur K, Ü, B / birine: —S

- 1 dutup getürsün.» Pes ol bed-baht ekber evlādına künyet virüp mey-
dāna revān itdükde, ol harām-zāde zīnet-i tamāmla Kāsıma muķā-
bil durup hamle itdükde, Kāsım anuñ ta'nın redd idüp ol mel'ünü
5 gezdürüp a'zāsını sindurup mübāriz istedikde, ikinci oğlu mey-
dāna girüp, şehzāde elinde helāk olup, üçinci oğlu meydāna girüp
ol şahbāz-ı āşiyān-ı şecā'at dārbıyla anlara mülhak oldu. Dördinci
oğlu meydāna girdi ol şehsüvār-ı meydān-ı mehābet anı daħı düza-
ha gönderüp, Ezrak ğazabnāk olup şalābet-i tamāmla meydāna gir-
10 dükde şehzādeye zebān dırāz idüp nā-sezālar didi. Şehzāde eyitdi :
«Ey Ezrak, bu ıztırāb oğlanlar firākından ise bu derdüñ dermānı
elümdedir.» Hāzret-i İmām, Ezrak-ı mel'ünü meydānda görüp ız-
tırāb peydā kıldı; zīrā ol harām-zāde şecā'atde şöhre-i devrāndı ve
şehzāde hem nev-resīde ve hem teşne-ciger ve hem ta'b-nāk ve hem
15 nigerāndı; dest-i niyāz dergāh-ı bī-niyāza açup du'āya meşgūl oldu.
El-kıssa Ezrak-ı bed-baht Kāsım-ı şāhib-sa'ādetle hamleler kılup
ve şehzāde anuñ hamlelerin redd idüp, mu'āmele-i cidāl araların-
da çok zaman istidād bulup 'āķıbet nesīm-i nuşrat şehzāde cāni-
binden müteharrik olup, ol zālīmūn def'ine fırsat bulup bir tiple
20 merkebinden bırakup, başın kesüp merkebin cenībet kılup Hāzret-i
İmām huzūrına mürāca'at kıldı ve zebān-ı hālī bu terennüme gūyā
oldı ki, Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ey rikāb-ı rahş-ı ikbālūn hilāl-ı evc-i dīn
Naķş-ı na'li merkebūn mihrāb-ı erbāb-ı yakīn
25 İktidā-yı şer'dür fermānuña olmaķ muṭī'e
Aşl-ı İmāndur seni bilmek Emīrū'l-Mü'minīn

1 dutup : tutup K, S / bed-baht : bed-baht-ı güm-rāh B 3,4 durup : tutup
K, S, B 5 sindurup : şındırup K, S, Ü, B 6 elinde : elinden B / olup : ol-
dı Ü / oğlu : oğlu müte'ākub Ü, oğlu daħı B 7 oldu : olup S, Ü 8 girdi :
girdükde B / daħı : daħı bir dārbile B 9 gönderüp : gönderdi B / Ezrak :
Ezrak-ı şaki'e Ü, Ezrak-ı la'īn B 10 zebān dırāz : ifāle-i lisān Ü, zebān dı-
rāzlık B / eyitdi : itdi T 11 oğlanlar : oğlanlaruñ B 12 Hāzret-i : bu cāni-
binden Hāzret-i B 14 ve hem nigerāndı : —B 18 çok zamān : —B 20 bira-
kup : bırakup Ü, B / merkebin : merkebin K, S, Ü 21 hālī : hālī S, B /
terennüme : tekellüme T / gūyā : müterennim ve bu edāya mütekillim oldu Ü
26 aşl-ı : ehl-i K

- 1 Yâ Emîre'l-Mü'minîn nîrân-ı ta'atıuş şebistân-ı vücûduma ihtirāk-ı
tezeltül bırakmaqdadur ve nâyire-i kaht-ı âb cānuma kaşd idüp ci-
gerüm yakmaqdadur; her nice ki sâķi-i devrāndan teskîn-i harāret
5 kılmağa bir kaşre su isterem, teskîn-i harāretümi gāh gözümden
aķan seyl-âb-ı eşk-i revāna havāle kılup ve gāh zahmlardan revān
olan çeşme çeşme kana işāret eyler ve gāh zülāl-i tîġ-i a'dāya rü-
cū ider; āyā ne hikmetdür?» Şîr :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- Şāhid-i zevķ-ı tarab ruhsārına ey çarķ-ı dūn
Bî-tevaķķuf perde-i fevt ü fenā çekmek nedür
10 Bir içüm su virmeden teşne-cigerler kaşdına
Hānçer-i bîdād ü şemşîr-i cefā çekmek nedür

- Hāzret-i İmām ol mazlūma müjde-i şerbet-i şehādet birle teskîn vi-
rüp eyitdi : «Ey Kāsım, bir dahı devlet-i dîdār ġanîmetdür. Ha-
rem-serāya varup Ehl-i Beyt ile resm-i muvāda'a tāze kıl.» Şehzāde
15 müteveccih-i huzūr-ı Ehl-i Beyt olup, 'arūs-ı şebistân-ı 'işmet perde-
serādan çıkup, devlet-i pā-būsına müşerref olup, nevħalar kılup,
şehzāde aña tesellî virüp yine meydāna müraca'at kıldı. Ammā
mevķıd-ı zāmîrinde nār-ı maħabbet be-ġāyet müştā'il ve zāmîr-i
münîri te'emmul-i keyfiyyet-i 'avāķıb-ı 'umūra müştāġıl olup dirdi,
20 Şîr :

Mef'â'ilün Mef'â'ilün Mef'â'ilün Mef'â'ilün

Nedür ey çarķ-ı zālîm yārı yārından cüdā kılmaķ
Murād ehlin esîr-i dām-ı bîdād ü belā kılmaķ
Çü lâzımdur saña kılmaķ cüdā her yārı yārından
Çeküp zahmet ne lâzım birbiriyle āşınā kılmaķ

3 yakmaqdadur : yakmaqdadur T 4 su : şu K, S, Ü, B / hareretümi : ha-
rareti B / gözümden : gözden K 6 tîġ-i : şemşîr-i Ü 8 zevķ-i : zevķ ü Ü, B
9 çekmek : çalmaķ K 10 su : şu K, S, Ü, B / virmeden : virmedün K, vir-
medin Ü 13 eyitdi : itdi T 14 şehzāde : şehzāde Kāsım B 16 şehzāde :
giryeye āġāz itdi şehzāde-i cüvān-baht B 19 olup 20 şîr : dir idi ki
beyt Ü, olup bu nazmla müterennim oldu şîr B 23 yārı : yār K

- 1 El-kıışsa ol şehzâde-i kâmil hezâr endühla meydâna girdükde, na-
zar-ı mübâreki ‘Ubeydullâh-ı Ziyâduñ rāyet-i nühüset-âyetine dü-
şüp, himmet anuñ def‘ine maşrûf idüp kalb-i sipâha müteveccih
5 lere meşgûl iken Şîş bin Naḥa‘î ketf-i mübârekine bir nîze havâle
kılup ol şehsüvâr-i ma‘reke-i şecâ‘ati merkebinden bıraḳdı. Ol Ḥaz-
retüñ yigirmi yeddi zaḥmı olup her birinden çeşme çeşme kanlar re-
vân olmağın za‘f gâlib olmışdı. Mağlûb ol merkebinden cüdâ olduḳda
10 na‘ra urdı ki «Yâ ‘ammâh edriknî» (يا عماء ادركنى)¹ Ḥazret-i Hü-
seyñ ol şadâdan müte‘essir olup, merkeb-i mücâhedet meydâna sa-
lup, şaflar sındurup gördi ki ol serv-i riyâz-ı velâyet âlûde-i ḥâk ü
ḥûn olup Şîş bin Rebî‘î üzerine musallaḫ olmış ser-i mübârekin be-
denden cüdâ kılmaḳ ister. Bir ḍarbla ol pelîdi şehzâdenüñ üze-
rinden dūr idüp ol şehîdi götürüp ḥaymegâha getürdi. Henüz ḥa-
15 yâtından bir ramak bâķî idi. Ehl-i Beyt üzerine cem‘ olup nevḫa
vü fiğân itdükde anlaruñ şadâsından bir nevbet nergis-i şehlâsın
açup, gül gibi tebessüm idüp gülşen-i cinâna ‘azm itdi. Şî‘r :

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Meş‘îlîlü Fa‘ilün

- 20 Raḥmet ol ehl-i dillere kim ihtiyârla
Rağbet bu kârgâh-ı fenâdan götürdiler
Bil bağlayup tarîḳ-ı maḥabbetde merd-vâr
Her da‘vî itdilerse yirine yetürdiler

3 himmet : himmeti B 8 ol : —K 9 Hüseyñ : İmâm Ü, B 10 salup :
K, S, Ü, B 11 sındurup : şındurup K, S, Ü, B / velâyet : mekremet B 12
Şîş bin : Şîş-i K / bedenden : beden-i laṭîfinden B 13 ister : ister Ḥazret-i
İmâm B / pelîdi : pelîd-i la‘netu’llâhi ‘aleyh B 14 getürdi : yetürdi B 15
Beyt : Beyt Kâsım B 16 fiğân : efğân Ü, B 17 şî‘r : kıṭ‘a K / itdi : itdi
raḥmetu’llâhi ‘aleyh S, B 18 dillere : dürlere T 21 yetürdiler : getirdiler B

¹ Ey amca, imdadıma yetiş!

İkinci Faşl Hâzret-i Hüseyñ Ve Ehl-i Beyt Şehâdetin Bildürür

- Münşî-i ahkâm-ı kârgâh-ı kudret ve mümlî-i erķâm-ı şahâyif-ı hikmet
ki bidâyet-i fıtratde «inne'l-insâne le-fi-husrin»¹ (الإنسان لفي خسر) 'ibâretiyle
5 şahîfe-i ahvâl-i insâna raķam-ı hikmet-i husrân yürütmüş ve zümre-i
havâş bârgâh-ı kurbın istisnâ-yı «ille'llezîne âmenû ve 'âmilû's-şâ-
lihâti»² (الا الذين آمنوا وعملوا الصالحات) 'işâretiyle ol cümleden mefrûz itmiş.
Ammâ mażmûn-ı «Enne va'da'llâhi ḥaķķun ve lâkin ekşerühüm lâ-
yü'minûn»³ (ان وعده حتى ولكن اكثرهم لا يؤمنون) keşret-i a'dâsına bir bürhân-
10 dur kıatı⁴ ve mefhûm-ı «ve kalîlün min-'ibâdiye's-şekür»⁴ (قليل عبادي الشكور) eḥibbâsına bir beyândur vâkıf. Zâhirâ keşret-i dâlâlet ve
kûllet-i eḥibbâsına bir beyândur vâkıf. Zâhirâ keşret-i dâlâlet ve
kûllet-i aşḥâb-ı hidâyete vesîle oldur ki tabî'at-i beşer aşl-ı fıtratda
mâyil-i râḥatdur ve kabûl-i ahkâm-ı şer'iyye mutaẓammın-ı aşnâf-ı
meşakķat. Kıt'a :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Râḥat ister tab' ü miḥnetdür 'ibâdet ser-be-ser
Terk-i râḥat raġbet-i miḥnet kulan mümtâz olur
Bu sebebdendür ki küfr âsân olup islâm şa'eb
'Arşa 'âlemdede mülhîd çok muvahḥid az olur

1 ikinci faşl : bâb-ı âşir K, —Ü 2 Hâzret-i bildürür : Hâzret-i İmâm-ı
Hüseyñ şehadetin beyan ider K, faşl-ı şehâdet-i Hüseyñ Ü, Hâzret-i İmâm-ı
Hüseyñün ve Ehl-i Beyt Şehâdetlerin beyân ider B 5 hikmet-i : ḥükmi B
9 lâ-yü'minûn : —K / bürhândur kıatı⁴ : bürhân-ı kıatı⁴dur B 11 eḥibbâsına :
eḥibbâ B 12 hidâyete : dâlâlete B 13 râḥatdur : râḥat B 14 meşakķat :
meşakķatdur B / kıt'a : —Ü, şir Ü, B

¹ İnsan muhakkak hüsrandır. (CIII, 2)

² İman edip de iyi iş yapanlar hariç. (CIII, 3)

³ Allah'ın vaadi gerçektir fakat çokları bunu bilmezler. (XXVIII, 13)

⁴ Kullarım içinde şükredenler azdır. (XXXIV, 13)

- 1 Fi'l-vākır^e bu maзмūna bir şāhid-i şādıķdūr vākır^a-i Kerbelā ve bir
būrhān-ı muvāfıķdūr vuķū^e-ı keşret-i sipāh-ı Yezīd ve ķillet-i zūm-
re-i şūhedā. Zīrā yigirmi iki biñ cefā-kār yetmiş iki leb-teşne-i dil-fi-
kāra muķābil durmuşdı ve şarşar-ı tuğyān-ı sitem perde-i āzermi
5 aradan götürmişdi. Bir taraftan cemī^e-i aşnāf-ı ʿudvān şūret-i
cemʿiyyet bulup ve bir cānibden silsile-i cemʿiyyet-i İmān müteḥār-
rik olup ne gürūh-ı muḥālifde ṭarīķ-ı mürüvvet-āşarı hüveydā idi
ve ne zūmre-i şūhedāda ķāʿide-i tenezzül ve müdārā-nümüdārı pey-
dā. Egerçi ʿālem-i şūretde zamān zamān mücāhidler eksilüp muḥā-
10 lifler ziyāde olmaķda idi, ammā ʿālem-i maʿnide muḥālifler tenez-
zül bulup mücāhidler kemāl-i rifʿat bulmaķda idi. Kıṭʿa :

Fe'ilâtün Meḫâilün Fe'ilün

- Mümkün olmaz ki ola ʿālemde
Ehl-i buṭlāna ehl-i ḫaķ mağlūb
Ehl-i ḫaķ ķātıl olsa ger mağtūl
15 Zāferi ʿaķl aña ķılır mensūb
Ķatlden oldur eyleyen ikrāh
Ki şehādet degil aña maṭlūb

- Herāyine Ḥazret-i İmām leşkerinüñ emvātına maзмūn-ı «ferīķun
fi'l-cenneti» (فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ)¹ tuğra-yı misāl-i ḫāl ve müjde-i «in-
20 ne'l-ebrāra le-fi naʿim» (اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ)² mücib-i ferāğ-ı bāl olup
sūkkān-ı riyyāz-i Rıdvāndan «selāmün ʿaleyküm bimā şabertüm»
(سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ)³ tehniyye-i ķudūm olmaķda idi. Şiʿr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Naķd-i cān şarf-ı reh-i cānān iden şāḫib-nażar
ʿİşķ meydānında ser-ḫayl-i şaf-ı ʿuşşāķ olur

1 ve : ve bu mefhūma B 3 şūhedā : şūhedā raḫīya'llāhū ʿanhūm B / yi-
girmi : igirmi T 4 durmuşdı : ṭurmuşdı K, B / ve 5 götürmişdi : —S /
taraftan : —Ü, —S 7 muḥālifde : muḥālifden Ü, B / hüveydā idi : —T 9
eksilüp 11 mücāhidler : —S / kıṭʿa : —K, —Ü, şiʿr S, B 18 Ḥazret-i
İmām : İmām S, Ḥazret-i Hüseyin B

¹ Bir kısmı cennetdedir. (XLII, 7)

² İyiler mutlaka cennettedirler. (LXXX, 13)

³ Sabrınızdan dolayı size selam olsun. (XIII, 24)

- 1 Menzil-i maḳṣūdudur ḳayd-ı ta'alluḳ sedd-i rāh
Rütbe-i terk-i ta'alluḳ aḥsen-i ahlāk olur

Ve muḥālif sipāhuñ ḳutelāsına mefhūm-ı «ferīḳun fi's-se'ir»
(فريق في السير) ¹ tırāz-ı nāme-i a'māl olup, tehdīd-i «inne'l-füccāra

- 5 le-fi caḥīm» (ان العجار لنى جحيم) ² ihtizāz ü iḥtilāl virüp muḳayyed-i
selāsıl-i ṣalābet ḳılmaḳda idi. Şi'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- Ḳayd-i cem'iyet-i esbāb-ı giriftarı olan
Seyr-i gülzār-ı cinān itmege furşat bulmaz
Zevḳ-ı dünyā ile zāyî' geçüren evḳātın
10 Şeref-i rütbe-i tevfiḳ-ı sa'ādet bulmaz

Bİ-tekellüf 'arşa-i Kerbelā meydān-ı imtiyāz-ı ḥaḳ ve bāṭıldur ve
tarīḳ-ı ḥuṣūl-i kemāl eşref-i menāzıldür. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Kerbelādan ḥāşıl itmişler 'uluvv-i menzilet
Zillet ü 'izzetde ehl-i zulm ü erbāb-ı vefā
15 Nerdübān-ı bām-ı rif'atdür te'emmül eyleseñ
Naḳş-ı mevc-i rîk-i şahrā-yı şerîf-i Kerbelā

Ḥaḳḳa ki 'arşa-i Kerbelānuñ aḫzār-ı ciger-süzü andan ziyādedür
ki ihāta-i imkân-i taḳrîre gire ve aḫvāl-i şühedānuñ ḥikāyet-i ḡam-
endūzı andan füzündür ki ḳalem-i şikeste-zebān aña şüret-i tahrîr
20 vire. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Eyleyüp her yıl cemî'i ehl-i 'ālem ittifāḳ
Şerḥ iderler mâcerā-yı Kerbelā aḥbārını
Ne tükenmez ḳışşadur kim hergiz āḫir olmadı
Şerḥi 'āciz eyledi ehl-i cihānuñ varını

5 ihtizāz : ihtirāz S 6 şi'r : beyt Ü 11 bāṭıldür : bāṭıl Ü 12 kemāl eşref-i menāzıldür : kemāle eşref-i menāzıldür S, Ü, kemāle eşref-i menāzil ü merāhıldür B 19 füzündür : efzündür Ü, B / şüret-i : Ü 20 şi'r : —Ü 22 aḥbārını : aḫvālını Ü

¹ Bir kısmı cehennemdedir. (XLII, 7)

² Küfür sahipleri cehennemdedir. LXXXII, 14.

- 1 Ma'reke-ārā-yı meydān-ı kelām ve encümen-serā-yı maḥfil-i aḥbār
ü i'lām tetimme-i aḥvāl-i Kerbelādan bu tarikle ḥaber virmiş ve
şühedānuñ encām-ı ḥālın bu tarzla beyāna getürmiş ki, Ḥazret-i
İmām-zāde Kāsım İbn-i Ḥasan sa'ādetle dāḥil-i «aşhabü'l-cenneti
5 hümü'l-faizün» (اصحاب الجنة هم الفائزون)¹ olup müteveccih-i 'ālem-i bakā
olduḡdan sonra, Ebū Bekr bin 'Alıyy-i Murtażā kemer-i 'azîmet-i şe-
hâdet miyân-ı cāna üstüvâr kılp kemāl-i tazarru'la Ḥazret-i Sul-
tân-ı Kerbelādan icâzet-i meydān iltimâs itdükde Ḥazret-i İmām
10 gönçe-i gülbün-i imâmet ve ey şükûfe-i bağ-ı rahmet, bu temennâ
kılduḡuñ meydān-ı belâ 'arşa-i fenâdur. Bu 'arşaya qadem basan
mürâca'at kılmadı ve bu meydāna giden giri gelmedi. Ne ümmîd-
le saña ruḡsat vireyem ve ne vechle müfârakatüñ revâ göreyem?»
Ol server-i ḥamîde-menâkıb ve ol naqd-i 'Alî İbn-i Ebî Tâlib rikâb-ı
15 hümâyûnına yüz sürüp eyitdi : «Ey pâdişâh-i mesned-i 'izz ü tem-
kîn ve ey şehriyâr-ı vilâyet-i devlet ü dîn, taht-ı livâ-yı nuşratüñden
her mübâriz meydāna girüp şehd-i şehâdet içdükçe benüm der-
yâ-yı şevküm temevvüce gelüp ve ta'atıuşum zülâl-i mülâkât-ı Muş-
tafâ ve Murtażāya ziyâde olup sebkat idenler reşkinden helâk
20 oluram; n'ola eger kemāl-i merḥametüñden rızâ ḥâşıl idüp, ben
dahı naqd-i cân bezl eyleyüp bu meydānda murâdum ḥâşıl idem.
Şi'r :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- Cân temâşâ-yı rıyâz-ı rahmet eyler ârzü
Dil şafâ-yı bezmgâh-ı cennet eyler ârzü
25 Oldı bağrum berķ-ı ifrât-ı ḥarâretten kebâb
Selsebil-i ravzadan bir şerbet eyler ârzü

İlhâḡ-ı tamâmla icâzet ḥâşıl idüp, müteveccih-i meydān olup bu

1 meydān-ı : —K / -serā-yı : -pîrā-yı Ü, B 4 ibn-i Ḥasan : ibn-i Ḥasan-ı Müctebâ B 7 miyân-ı : meydān-ı K 9 şehlâdan : şehlâsından Ü / ruḡsâra : ruḡsârına B / eyitdi : itdi T 11 basan : başan K, S, Ü, B 14 ibn-i Ebî : bin Ebū B 15 hümâyûnına : hümâyûnı Ü / eyitdi : itdi T 20 oluram : ol-
dum Ü, B 27 ilhâḡ-ı : muḡaşşal-ı kelām ilhâḡ-ı B

¹ Kurtulanlar ancak cennet halkıdır. (LIX, 20)

1 mazmûnla bir recez âgâz itdi ki, Şîr :

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

Benem naqd-i sultân-ı Döldül-sivâr

Şeh-i Kânber ü şâhib-i Zülfiķâr

Benem ahter-i âsumân-ı şeref

5 Ebû Bekr bin Haydar-ı nâm-dâr

Benem çaker-i nûr-ı çeşm-i Betül

Hüseyn-i 'Alî server-i kâmgâr

Bi-hamdi'llah oldur imâmum benüm

Anuñ tã'atin kılmuşam ihtiyâr

Murâdum budur kim rızâsın bulup

10 Aña eyleyem naqd-i cânım nişâr

Ve mübârizâne cevelânlar kılup ve rıfat-i iktidâr-ı âbâ vü ecdâda mübâhâtler idüp ve semend-i şabâ-reftârın taħarrüke salup ve tığ-i şâika-kirdârun eline alup endek zamânda yüz kırk mübâriz mü-
15 sâfir-i râh-ı 'adem kıldı ve yigirmi yeddi zahm-ı muhlik a'zâ-yı şerî-
fine vâşıl oldu. Âhirü'l-emr 'Ubeydullâh bin 'Utbe qarbiyle dâr-ı dün-
yâdan intikâl itdi. Rahmetu'llâhi 'aleyh. Kıt'a :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

Dârü's-selâm cilve-gehin ihtiyâr idüp

Peyvend kesdi rişte-i kayd-ı zamânen

20 Meyl-i fezâ-yı ravza-i mülk-i bakâ kılup

Şehbâz-ı rûhı uçdı bu teng âşiyânen

Andan soñra 'Ömer bin 'Alî müteşaddî-i emr-i harb olup, şamsâm-ı intikâmla leşker-i Yezîdüñ rāyet-i istiklāline ihtizāz bırakup, ke-
māl-i şecā'atle mübârizler yıķup 'ākıbetü'l-emr şerbet-i şehādet nüş

11 ecdâda : ecdādla B 12 idüp : kılup S / salup : şalup K, S, Ü, B 14 eline : ele Ü / endek : meydāna girüp az B 15 yigirmi : igirmi T 16 bin : ibn-i B / dâr-ı 17 kıt'a : şehādet buldı beyt Ü 16 dünyādan : dünyā-
dan dârü'l-ukbāya B 19 peyvend : peyvendi B

- 1 itdi. Raḥmetu'llāhi ʿaleyh. Ve bir rivāyet daḥı oldur ki ol Ḥazret
Kerbelā vākıʿasına ḥāzır olmadı ammā aşāḥḥ-ı akvāl oldur ki ḥā-
zır olup şehīd oldı. Andan sonra ʿOsmān bin ʿAliyy-i Murtażā mübā-
şir-i tervīc-i ʿarşā-i rezm olup, Sultān-ı Kerbelānuñ icāzet-i şerīfiy-
5 le meydanā girüp bu mażmūnla bir recez āgāz itdi ki, kıtʿa :

Meʿûlü Meʿâilü Feʿûlün

- Men gevher-i maʿden-i vefāyam
ʿOsmān-ı ʿAliyy-i Murtażāyam
Tāc-ı ser-i ehl-i ʿālemem ilk
Ḥāk-i reh-i Şāh-ı Kerbelāyam
0 Terk eylemişem fenā maḳāmın
Men ṭālib-i devlet-i baḳāyam

- Ol vāris-i şecāʿat-ı Ḥaydar ve reşḥa-i zülāl-i vücūd-ı sāḳı-i Kevser
ʿAlī-vār cengler idüp ve Ḥaydarāne meşāflar kılup bī-kerān mu-
ḥālifler helāk itdükden sonra Sinān bin Yezīd Ebṭāḥī ḍarbıyle
5 şemʿ-i ḥayātı şebistān-ı bedende intifā buldı. Raḥmetu'llāhi ʿaleyh
Şiʿr :

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

- Her şehīde gösterüp cennetde devrān menzilin
Aldı ol menzil temennāsında göñlinden qarār
ʿİşmet eşcārın feżā-yı ravzada ğars itmege
10 Ḥākdān-ı dehrden bir bir ḳopardı rüzgār

Andan sonra ʿAvn bin ʿAlī, ki şüretle aḥsen-i erbāb-ı cemāl ve sı-
retle ekmel-i aşḥāb-ı kemāl idi, Ḥazret-i İmāmın rikāb-ı saʿādet
intisābına rüy-ı tazarruʿ sürüp eyitdi, Kıtʿa :

5 itdi : idüp didi K / ki : —B 11 men : ben S 12 Ḥaydar : Ḥaydardur
Ü, B 14 ḍarbla : ḍarbıyla şehīd olup B 15 bedende : bedenden Ü, B 21
şüretle : şüretde Ü 23 eyitdi : itdi T / kıtʿa : —S, —Ü, şiʿr : K, B

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ey fezâ-yı ravza-i kurbûn bihişt-i cavidân
Pâdişâh-ı dîn ü devletsen imâm-ı ins ü cân
İhtiyâr-ı hizmetin mişbâh-ı ebvâb-ı necât
İnkıyâd-ı tâ'atün miftâh-ı ebvâb-ı cinân
- 5 Edâ-yı senâdan sonra 'arz itdi ki : «Ey perde-güşây-ı bârgâh-ı İnnî
a'lemü mâ-lâ ta'lemün» (انى اعلم ما لا تعلمون)¹ ve ey 'ârif-i esrâr-ı «Nün
ve'l-kalemi vemâ yesturüne» (ن والقلم وما يسطرون)² icâzet-i meydân-ı
iltifât it ki 'arşa-i heycâda henüz seniün râyet-i zafer-âyetün sâye-
güsterken ve nazar-ı iltifâtun 'âlem-i zâhirde bende-perver iken
10 zıll-ı merhametünde vâsıl-ı derece-i şehâdet olan. Zîrâ murâdum
budur ki dîvân-ı haşrde şehâdetünle şehâdetümi işbât kılam.» İl-
hâhla icâzet aldukdâ eyitdi : «Yâ İmâm, bir tedbîr itmişem.» Hâz-
ret-i İmâm eyitdi : «Ol tedbîr nedür?» 'Avn eyitdi : «Yâ İmâm, bu
leşker-i bî-nihâyetdür, bunlarınla bir bir muhârebe itmek bize
15 şarfe itmez; zîrâ eger ta'arruz görmeyüp işümüz mücerred tûğ
urup katl itmek olsa imtidâd-ı tûl-ı 'ömrümüz bu leşkerün nihâ-
yetine yetmez. Şalâhum oldur ki ibtidâ-yı teveccühde kalb-i leşkere
hamle kılam, ola ki 'âlem-i 'alâme-i 'asker-i muhâlifleriün ser-nigün
itmege fırsat bulam.» Hâzret-i İmâm eyitdi : «Ey şâh-ı mülk-i me-
20 lâhat ve şâhbâz-ı evc-i şabâhat, şufûf-ı leşker-i a'dâ bir mertebede
hâyil degül ki ol müdde-âya fırsat mutaşavver ola.» 'Avn eyitdi :
«Ey server-i hamîde-huşâl ve seyyid-i sûtûde-fi'âl, hamle-i 'ankâya
tabakât-ı perde-i 'ankebût hicâb olur mı ve hücum-ı seyl-âba şu-
fûf-ı hâr ü hâşâk mümâna'at kılar mı?» Bu tedbîrle ol server-i
25 gâzî ve ol meydân-ı gâzâ ser-efrâzı kalb-i leşkere hamle kıldukda
İbnü'l-Ahcâr, ol pelîd-i gaddâr, iki biñ mübâriz-i hün-hûrla şâhzâ-
deye istikbâl idüp bünyâd-ı harb itdi. Kıt'a :

8 henüz : —Ü 12,13 eyitdi : itdi T 14 bunlarınla : ve bunlar ile B 18
'asker-i : askerinin S, Ü / muhâlifleriün : muhâlifi B 19 eyitdi : itdi T / ey :
—B 21 degül : degüldür S, Ü, B / fırsat : ruhsat ve fırsat B / eyitdi : itdi
T 22 ey : —B 24 mümâna'at : muhâlefet Ü 26 gaddâr : gaddâr ve ol
la'în-i nâ-bekâr B 27 kıt'a : —Ü, şî'r : B

¹ Sizin bilmediklerinizi ben bilirim. (II, 30)

² Nun, kalem ve yazılanların hakkı için. (LXVIII, 1)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tîşe-i Ferhâd kaşd-ı Bîsütün eyler velî
Tîşe ile Bîsütün taş-ı tükenmekdür muhâl
Mün'adim olmağ ne mümkün leşker-i mür ü mekes
Dutalum kim ejdehâ dem urdu Sîmürg açdı bâl
- 5 Şâhzâde ol harâm-zâdelerden katl itdükçe kalb-i leşkerden mu'âve-
net gelüp, şehzâdeye teheccüm kılup, kalb-i leşkere duhûl mü-
te'azzir olup, Hâzret-i İmâmuñ şevk-ı dîdârî şehzâdenüñ 'inân-ı
'azîmetin cânib-i hayme-gâha mün'aţif kılup devlet-i mülâzemet mü-
yesser olduğda, Hâzret-i İmâm aña du'âlar kılup eyitdi : «Ey 'Avn,
10 cerâhatleriñ çokdur. Bir zamân harem-serâyâ teveccüh kılup, ce-
râhatleriñ bağladup, bir miqdâr istirâhat idüp yine meydâna gel.»
'Avn eyitdi : «Ey birâder-i büzürgvâr, görürem ki sâķi-i Kevser bir
câm-ı şerbet müheyyâ kılupdur, baña işâret itmekdedür. Vehmüm
andandur ki berî müteveccih-i râhat olduğda bu şerbet fevt olup
15 ta'aţuşum ziyâde ola ve cânımda Fırât suyından ziyâde bu şer-
betüñ tahassürî kıla.» Hâzret-i İmâm gördi ki men' olunmaz eyit-
di : «Ey 'Avn, rikâbuñdaki merkeb cerâhatlerden zebûn olupdur;
ol edhem ki Hâzret-i 'Aliyy-i Murtażâdan saña 'inâyet kılınışdı
mübârekdür, sefer-i âhîret için anı rikâb-ı hümayûna çek.»
20 'Avn-i 'Alî ol merkebi müşerref idüp ma'rekeye girdükde Şâlih bin
Yesâr, ki Hâzret-i Murtażânüñ eyyâm-ı hilâfetinde müstahik-kı
ta'zîr olup emr-i şâri' muķtezâsınca 'Avn-i 'Alî seksen tazîyâne ur-
muşdı ve ol kîne hemîşe hâtırında idi, 'Avna intikâm için muķâbil
durdı ve 'Avn aña fırsat virmeyüp bir çarbla helâk idüp mübâriz
25 istedikde leşker-i füccâr piyâde vü süvâr bî-hadd ü bî-şümâr her
cânibden tîr-bârân idüp, ol 'uķâb-ı bülend-pervâz sihâm-ı a'dâdan

2 tükenmekdedür: dükenmekdedür K, Ü, tükenmekde B. 4 dutalum: tu-
tulum K, Ü, B 8 cânib-i: —Ü 9 eyitdi: itdi T 10 kılup: eyleyüp B 11
bağladup: bağlayup K 11 idüp: eyle B / gel: mürâca'at it Ü 12 eyit-
di: itdi T 13 cân-ı: cân ile B 14 müteveccih-i olduğda: teveccüh-i
râhat itdükde B 15 suyından: şuyından K, S, Ü, B 16 eyitdi: itdi T 18
ol: ol esb-i B / Hâzret-i: —S / kılınışdı: kılınışdı Ü 20.22 'Avn-ı: 'Avn bin
B 24 durdu: tırdı K, S, Ü, B

- 1 bāl ü per peydâ kılup, kuvvet ü kudret oldukça vîrâne-i gâflet büm-
ların müteferriḳ idüp, ‘âkıbet tarîḳ-ı ihvân ü ensâba sâlik olup
şerbet-i şehâdet içdi. Rahmetu’llâhi ‘aleyh Kıt’a :

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

- 5 Kim ki girdi Kerbelâ meydânına fırsat bulup
Nüzhet-i ‘uḳbâya tebdîl itdi dünyânun gâmin
Gâyib oldı kim ki cüllâb-ı şehâdet kıldı nüş
‘Âlem-i ğayb eyledi devrân şehâdet ‘âlemin

- Andan sonra ‘Abdullâh bin ‘Aliyy-i Murtażâ şehriyâr-ı mesned-i rı-
żâdan icâzet-i meydân alup, ‘arşa-i meydânı cilve-i semend-i şa-
10 bā-seyriyle fânūs-ı hayâl idüp, esra-ı harekâtla yüz seksen mübā-
riziün rişte-i hayâtın kaḫ itdükdən sonra Hânî bin Şüveyb-i Haḫra-
mî ḫarbiyle şerbet-i hayât-ı ebedî nüş itdi. Şîr :

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

- 15 Bârgâh-ı ḫurda tertîb olup bezm-i sürür
Nevbet ile içdiler cām-ı tarâb ferzâneler
Pençe-i devrân şehâdet riştesine virdi tâb
Devr ile bir bir düzildi rişteye dür-dâneler

- Andan sonra nevbet-i tecerru-ı şerbet-i şehâdet ‘Abbâs bin ‘Aliyy-i
Murtażâya yetdi ve ol Ḥazret ‘alemdâr-ı sipâh ve ‘alâme-i leşker-i
zafer-penâhdı. Çün gördi ki tengnây-ı hayât-ı müste‘âr-ı fânî tertîb-i
20 şufûf-ı ‘asker-i erbâb-ı vefâya müzâyâka virüp leşker bir bir fezâ-yı
‘âlem-i bakâyı cilve-gâh itmekdedür ve sultân-ı Kerbelâdan bir bir
ruḫşat alup muḫḫ-ı miḫnetden ol fezâ-yı feraḫ-fezâya gitmekde-
dür, ‘âlem-i ‘alâme-i ‘asker-i hümâyûnı dil-i zemînde muḫkem
idüp Ḥazret-i Sultân-ı Kerbelânun rikâb-ı hümâyûnın mülsem-i
25 taḫbîl-i edeb kılup bu tarîḳle ‘arz-ı niyâz itdi ki : «Ey lenger-i se-
fine-i şabr ü taḫammül ve ey ‘ankâ-yı Kâf-ı teslîm ü tevekkül, vaḫt
oldı ki ben daḫı ‘âlem-efrâz-ı ‘âlem-i ‘ulvî olam ve ‘âlem-i âhu

2 olup : urup B 3 içdi : nüş itdi K / kıḫ’a : beyt Ü, şîr B 8 bin : ibn-i
B 11 itdükdən : itdükte S 12 itdi : itdi rahmetu’llâhi ‘aleyh K, S, B 13
olup : idüp Ü 18 leşker-i : ‘asker-i Ü 24 Ḥazret-i : —K / mülsem-i taḫ-
bîl-i : telşim ü taḫbîl-i B 25 edeb kılup : kılup Ü, idüp B

- 1 'alāme-i 'uluvv-ıktidār idüp 'ālem-i uḡbāya teveccüh kılam.» Hāzret-i İmām giryān olup eyitdi : «Ey 'Abbās, sen 'alāme-i 'asker-i İslām idüñ; hālā ki leşker bādiye-i fenādan mülk-i baḡāya 'azîmet-i rihlet kıldı, saña dahı ol diyāra 'alem çekmek münāsib oldu. Am-
- 5 mā saña naşihatüm budur ki meydāna girdükde bu zālîmlere tecdîd-i hüccet tarîkıyle naşihat viresen.» 'Abbās-ı 'Alî kabûl idüp müteveccih-i meydān olup, enva'ı lu'bla a'dāya mehābet biraḡup bu maзмünla bir recez āgāz itdi ki, kıṭ'a :

Mef'ûlün Mef'ûlün Mef'ûlün Mef'ûlün

- 10 Benem 'Abbās-ı serdār-ı muḡālîf-süz ü ḡaşm-efgen
Muṭî-i Muştafā naḡd-i Emîrü'l-Mü'minîn Hāydar
Eger deryāya düşse tîḡ-i āteş-bārumuñ 'aksi
Şu'a'ından olur deryāda her bir kaṭre bir aḡker
Ve ger topraḡa pertev salsa şem'-i rāyet-i 'azmüm
Ziyāsından olur topraḡda her bir zerre bir aḡter
- 15 İzhār-ı ism ü resm itdükden şoñra āvāz-ı bülendle nidā kıldı ki :
«Ey kavm-i bî-mürüvvet, eger naşihat maḡbûl ise Hāzret-i Hüseyn-i 'Aliden size resûl-i peyām-güzārem ve eger ḡulāf-ı tarîḡ-ı mürüvvet dutsañuz mü'eddî-i kār-zārem.» Ol mu'ānidler eyitdiler : «Peyḡamuñ nedür?» 'Abbās eyitdi : «Ey bî-vefalar, Hāzret-i
- 20 Sultān-ı Kerbelā ve naḡd-i Muştafā ve nûr-ı çeşm-i Murtażā ve ciger-güşe-i Zehrā buyurur ki, tamāmî-i vefā-dār ü hevā-ḡāḡlarımı kaṭ! itdünüz; vaḡt olmadı mı ki vāḡı' olan aḡvālden peşimān olup bu nîrān-ı ta'aṡṡuşdan izṡırāb iden 'avrāt ü eṡfāle bir içim su viresiz ki leb-i ḡuşḡlerin ter kılalalar ve amān viresiz ki anları aluḡ
- 25 cānib-i diyār-ı Rûm yā Hind ve Çine çıḡup cezîre-i 'Arab ve mülk-i

1 uḡbāya : baḡāya K 5 bu : —B 6 tarîḡle : tarîkıyle S / viresen : idesen Ü / 'Abbāsa : 'Abbās bin B 7 müteveccih olup : —Ü / mehābet : mehābetler B, 8 ki : —Ü, —B / kıṭ'a : —K, —S, —Ü, şî'r B 9 ü : —K, —T, —S, 12 kaṭre : zerre K 13 salsa : şalsa K, S, Ü, B 16 Hāzret-i Hüseyn-i : Hāzret-i İmām-i Hüseyn bin B 18 dutsañuz : ḡutsañuz B / zārem : ḡüzārem T / mu'ānidler : mu'ānid ü ḡümrahlar B / eyitdiler : itdiler T 20 naḡd-i : naḡd-i Hāzret-i B / çeşm-i : çeşm-i 'Aliyy-i Ü, B 23 su : şu K, S, Ü, B 25 diyār-ı ve : Rûma veyā diyār-ı Hinde veyā B

- 1 Hicâzı size müsellemler kılâm ve şart idem sizünle ki rûz-ı kıyâmet muhâşeme kılmayam. Bu kelimâtdan leşker-i Yezîde hürûş ü gul-güle düşüp, ba'zı müte'essif olup ümerâ-yı leşkere kaşd itmek tedârükünde iken Şimr-i Zilcevşen ve Şîs-i Rebî'î ve Hacerül-aḥcâr
- 5 fitneden tevehhüm idüp, leşkere temkîn virmeyüp, Hâzret-i 'Abbâsa muḳâbil durup eyitdiler : «Ey 'Abbâs, eger tamâmî-i rûy-ı zemîn seyl-âbla dolsa ve anuñ hıfzı bizüm ḳabza-i iḳtidârumuzda olsa Yezîde bey'at itmeyince bir ḳatre su Hüseyne ve etbâ'ına virilmek mümkün degül.» 'Abbâs ol ṭâyifeden nevmîd olup, mürâca'at ḳılıp
- 10 'arz-ı hâl itdükde nâgâh etfâl-i Ehl-i Beytten feryâd-ı «el-ṭaşaş, el-ṭaşaş» (الطش الطش)¹ sem'î mübârekine irişüp bir iki meşḳ ü maḥara alup bî-iḥtiyâr seyl-mânend müteveccih-i rûd-ı Fırât oldu ve dört biñ nâ-merd, ki muḥâfaẓa-i Fırât için muḳarrer olmuşdı, 'Abbâsı görüp süvâr ü piyâde müteveccih olup tîr-bârân itdiler. Ol
- 15 şîr-i bîşe-i mahâbet endîşe kılmayup, ol gürûha ḥamle ḳılıp, bir ḥamlede yetmiş nâ-merd derekât-ı cehenneme gönderüp, tetimme-sin perâkende ḳılıp Fırâta girdi. Ammâ temkîn virmeyüp, süvâr ü piyâde hücum idüp tîr-bârân itdiler. Ol neheng-i deryâ-yı şecâ'at Fırâtdan çıkup yine ol deryâ-yı tuğyâna âşâ-yı Mûsa gibi çâklar salup, girü Fırâta mürâca'at ḳıldı. İstedi ki merkebin şîr-âb idüp
- 20 kendü daḥı bir miḳdâr su içe. Yine Ehl-i Beytün leb-teşne ve ci-ger-sûhteleri yâdına gelüp revâ görmedi ki anlardan muḳaddem şîr-âb ola. El-ḳışşa bir içim su içmeden elindeki meşḳ ü maḥarayı pür-âb idüp çıkduḳda ol bed-baḥtlar etrâfın alup, tîr-bârân idüp
- 25 eşnâ-yı muḥarebede Nevfel bin Ezrak-ı ḥarâm-zâde-i ḡafil tiğ-i bî-dırîğ urup, ol mazlûmuñ sâ'id-i yemînin beden-i mübârekinden cüdâ ḳıldı. 'Abbâs ol meşḳi elinden bırakmayup, bâzû-yı yesâre salup revân oldu. Bir ḥarâm-zâde daḥı fırsat bulup bir ḥarbe ile

2 Yezîde: Yezîd-i pelîde B 4 Zilcevşen: Zilcevşen-i la'în B / Şîs-i: Şîs bin B / Rebî'î: Rebî'e K, Rebî'a B / Hacerül-aḥcâr: Hacerül-aḥcâr-i la'net ullâhi aleyhüm ecma'in B 5 'Abbâsa: 'Abbâs-ı Alîye Ü, B 6 durup: tûrup K, S, B / eyitdiler: itdiler T 7 dolsa: ṭolsa K, S, B 8 su: şu K, S, Ü şü Hâzret-i İmâm B 9 'Abbâs: 'Abbâs-ı Alî B / mürâca'at ḳılıp: —K / ḳılıp: ḳılıp Hâzret-i İmâm B 12 -mânend: -âbvâr B 14 'Abbâsı: Hâzret-i 'Abbâsı B 15 şîr 18 itdiler: —K / meḥâbet: meḥâbet ol gürûh-ı kilâbdan B 19 ol: —K 20 salup: şalup K, S, Ü, B 21,23 su: şu K, S, Ü, B 23 içmeden: içmedin Ü 25 ḡafil: la'în-i ḡafil B 27 'Abbâs: Hâzret-i 'Abbâs S

¹ Susadım, susadım.

- 1 bāzū-yı yesārın dahı kaç^e itdi. Rivāyetdür ki ol sâni-i Ca'fer-i Tay-yâr ve vâriş-i Haydar-ı Kerrâr ol meşki bırakmayup mübârek diş-leriyle keţfine bırakup rikâbla a'dâyı eţrâfından men^e iderdi ve dirdi ki, Kıt'a :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Şabrdan kaç^e-ı kef ü sâ'id beni men^e eylemez
Nahli kılmaş munharif nokşân-ı berg ü şâhsâr
Merd-i meydân-ı belâyam kaç^e-ı a'zâdan ne bāk
Şehper-i himmetdedür pervâz-ı evc-i iktidâr

- 10 Nâgâh bir harâm-zâde dahı zaḥm-ı nâvek-i dil-düzla ol meşki de-lüp anda olan su maḫlûmlar eşki gibi ve şehîdler kanı meşâbesin-de ḥâk-i Kerbelâya tökildi, 'Abbâs ol vâkı'adan perîşân olup âh-ı ciger-süz sîne-i pür-âteşden çeküp eyitdi : «Yâ Rab, bu ne ḥâlet-dür ki bir kaçre su Ehl-i Beyte naşib olmaz.» Hâtifden nidâ geldi ki : «Ey maḫlûm, ḥuşûl-ı derecât-ı uhrevî âsân olmaz ve cefâ çek-
15 meden hıç sâlik menzil-i maḫşûda dest-res bulmaz.» Şi'r :

Me'â'ilün Fe'ilâtün Me'â'ilün Fe'ilün

Fırâk âteşi rûşen kılur çerâğ-ı vişâl
Harâret-i 'ataş eyler ziyâde zevk-i zülâl

- El-kıssa 'Abbâs-ı 'Alî ol iki zaḥm-ı mûhlikle merkebden düşüp na'ra-
urdu ki : «Yâ ahî edrik ehâke» (يا اخی ادرك اخاك)¹ Hüseyin-i maḫ-
20 lûm ol âvâzı istimâ' idüp fiğân itdi ki : «Elâne enkesere zaḥrî»
(الآن انكمز ظهري)² ya'nî, imdi bilüm sındı.» Ve bir âh-ı ciger-süz çek-di ki zemîn-i Kerbelâ mütezelzil oldu. Şi'r :

3 bırakup rikâbla : şalup rikâbıyla B / eţrâfından : —Ü 4 ki : —S, —B / kıt'a : —Ü, şi'r S, B 5 men^e : kaç^e K, T 10 su : şu K, S, Ü şu dahı B 11 tökildi : dökildi K, Ü, B / olup : -hâl olup sîne-i pür-âteşden B 12 sîne-i pür-âteşden : —B 13 su : şu K, S, Ü, B / hâtifden 14 olmaz : —S / çekmeden : çekmedin S, B 18 'Alî : —K / merkebden : merkebinden Ü, merkebinden cüda B 21 imdi : şimdi B / sındı : sındı K, Ü, B 22 şi'r : kıt'a T, —Ü

¹ Ey kardeşim, kardeşine yetiş.

² İşte şimdi belim kırıldı.

Fē'ilâtün Fē'ilâtün Fē'ilâtün Fē'ilün

- 1 Gitdi ol serv-i semen-ber ki dil-ārāmum idi
Rāḥat-ı sīne vü ḳām-ı dil-i nā-ḳāmum idi

- Rivāyetdür ki Muḥammed-i Enes Ḥazret-i İmām ḥıdmetinde idi, Ḥazret-i 'Abbāsūn āvāzın istimā' itdükde ve ol şadā istimā'ından
5 şāhzāde Ḥüseynün ıztırābın gördükde müteveccih-i meydān olup gördi ki Ḥazret-i 'Abbās āgeşte-i ḥāk ü ḥün olup cān virmiş, kendüsin anuñ üzerine bırakup şiven iderken leşker-i muḥālif süvār ü piyāde tır-bārān idüp anı daḥı şehīd itdiler. «Raḥmetu'llāhi 'aleyhim ecma'in» (رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِمُ اَجْمَعِينَ)¹ Çün cemī'ci enşāb ü aḳrabā şehd-i
10 şehādet nūş idüp nevbet-i tecerrü'ci şerbet-i baḳā Ḥüseyne ve evlādına yetdi; ḥiddet-i āteş-i sitem ciger-i kāyınāta te'şir itdi. Āsumān pençe-i ḥürşīdi dāmen-i devrāna urdı ki, vaḳt oldı bu devr-i muḥālifden peşimān olasen. Ve ecel-i melekü'l-Mevte āgāz-ı ta'aruz itdi ki : «Niçe bir beni Āl-i Muşṭafādan şermsār ḳılasen?» Şifr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 15 Tecāvüz ḳıldı ḥadden ey felek bīdāduñ inşāf it
Yeter ta'zīm-i eṣrār eyleyüp taḥḥif-i eṣrāf it

- Rivāyetdür ki Ḥüseyn ibn-i 'Alīnün üç oğlu olup biri 'Aliyy-i Ekber idi ve biri 'Aliyy-i Evsaṭ idi, ki Zeynel'ābidīn dirlerdi. ve biri 'Aliyy-i Aşḡar idi, ki 'Abdullāh dirler ve Ḥazret-i İmām anuñ ismiyle mü-
20 kennādur, ol server-i mülk-i baḳā ve maḥrem-i serā-perde-i vefā evlāduñ fevt ü mevtin görmemek maşlaḥatı içün kendüye silāḥ müretteb ḳıldı müteveccih-i meydān olmağa. 'Aliyy-i Ekber ḥürşīd-i ruḥsārın Ḥazret-i İmāmuñ kefi pāy-ı 'arş-pāyesine sürüp, tazarru'

1 -ber ki : -berki B 2 kām-i dil-i nā-ḳāmum : ḡam-ḥār-ı dil-ārāmum B 3 Muḥammed-i : Muḥammed bin K, S, B / İmām : İmām-i Ḥüseyn B / idi : idüm B 4 itdükde : idüp B 5 olup : oldı B 6 Ḥazret-i : —B 9 ü : ü. iḥvān ü B 10 idüp : idüp 'ālem-i baḳāya intikāl itdiler B / tecerrü'ci : —K 11 ḥiddet-i : ḥiddet ü şiddet-i B / ciger-i : ciger-süz-ı B 17 Ḥüseyn ibn-i : Ḥazret-i İmām-ı Ḥüseyn bin B 18 idi ve : —Ü, —B / ki : ki aña Ü, B / dirlerdi : dirler Ü, B 19 ki : ki aña B / dirler : dirlerdi S 22 ḳıldı : ḳılup B / olmağa : oldı B

¹ Allahın rahmeti hepsinin üzerine olsun.

- 1 idüp ruḥṣat-ı meydān istedi. Her niçe ki ḥavātīn-i ḥarem-serāy-ı nü-
büvvet feryād ü fiğānla men° itdiler fāyide kılmadı. Ḥazret-i İmām
tažarru° ve ilḥāhından müte'essir olup, kendü mübārek eliyle es-
bāb-ı rezmin müretteb kılup Ḥazret-i Âdem kemerin, ki Şāh-ı Ve-
5 lāyetden yādigār idi, biline bağlayup ve Ḥazret-i °Abbāsuñ mer-
kebine bindürüp himmet-i °āliyesin bedraḳa-i rāh-ı baḳā kılup mey-
dāna revān itdi. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Veh ki ol gül-ruḥ sefer °azmine āheng eyledi
Şehr ü şahrāyı baña gönlüm gibi teng eyledi

- 10 Rivāyetdür ki ol zamānda şāhzāde on sekkiz yaşında olup sünbül-i
gīsū-yı müşk-bārı gülşen-i ruḥsārına sāye salmaḳda idi ve eṭrāf-ı
lāle-zārı benefşe-i terden müzeyyen olmaḳda idi. Ve bu meşhūrdur
ki ḥüsn-i şüretle Resūlullāha andan eşbeh māder-i cyyāmdan mü-
tevellid olmamışdı ve andan emlaḥ dāyire-i vücūda °ademden gel-
15 memişdi. Hergāh ki Ehl-i Beyte ārzū-yı istimā°-ı kelimāt-ı Resūl
gālib olurdu anuñ la'l-i şeker-bārın güftāre getürürlerdi ve hergāh
ki dīdār-ı seyyid-i kāyināta müştāḳ olurlardı anuñ çihresinden dī-
deye nūr-ı sürür yetürürlerdi. El-kışşa ol nihāl-i gülşen-i şabāḫat ol
zamān ki ruḥṣat alup serv-i ḥıramānın °alem-i °arşa-i meydān itdi,
20 zevḳ-ı pā-būs-ı semend-i sebük-seyrinden zemzeme-i mübāḫāt zemīn
ü āsmāna yetdi. Şi'r :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

°Uḳāb-ı berḳ-şitābı şabādan aldı ḳarār
Sipihri eyledi ḫayrān sür°at-i reftār
Zemīne rahşı salup naḳş-ı mīḫ-i rīze-i na°l
25 Şevābit eyledi zāhir kevākib-i seyyār

2 kılmadı : itmedi B 4 kılup : idüp Ü / Âdem : Âdem-i Şafī °aleyhi's-se-
lām' B 6 meydāna : —Ü 7 itdi : oldı Ü / şi'r : beyt K, kıṭ°a T, beyt Ü, B
10 olup : idi Ü 11 salmaḳda : şalmaḳda K, S, Ü, B 15 Resūl : Resūlul-
lāh S 23 sipihri : sipihr K 24 rahşı : rahş Ü, B / salup : şalup K, S, Ü, B

- 1 Letâfet-i harekâtına âferînler idüp
Tabağ tabağ dür-i encüm sipihr kıldı nişâr

Her taraf cevalânlar idüp lu⁶blar gösterdükden sonra beyân-ı ism ü resm idüp na⁶ra urdı ki: «Benem şükûfe-i nihâl-i taqvâ, benem

- 5 nağd-i Hüseyin bin ‘Aliyy-i Murtażâ», Şi‘r:

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- Benem ol şâh-ı şâhzâde-i dehr
Ki şifâtumda ‘aql hayrândur
Haşr-ı evşâf-ı kâdr ü menziletüm
Hâric-i ihtimâl ü imkândur
10 Nûr-bağş-ı çerâğ-ı icâdum
Mâh ü kevneyn ü Şâh-ı Merdândur
Cedd-i pâküm Muhammed-i Mürsel
Aşl-i zâtum ‘Aliyy-i ‘imrândur

- İbn-i Sa‘d, ki ol fîrûğ-ı şa‘sa‘a-i cemâli mu‘tâla‘a kıldı ve ol letâfet-i
15 hüsni makâle vâkıf oldu ve şehzâdenüñ kim olduğın bildi, kendü
kabâhat-ı ef‘âlınden eser-i infi‘âl bulup, âh-ı hasret çeküp a‘yân-ı
leşkere eyitdi: «Ey kavm bu server ekber-i evlâd-i Hüseyin bin
‘Alîdür ki şekl ü şemâyilde şebîh-i Hâzret-i Nebîdür.» Bir za-
mân mütehayyir çalup kimesneye ruhşat virmedi ki meydâna gi-
20 re ve aña bir elem yetüre. Zîrâ bildi ki mekş itdükçe ta‘arruż-ı
leşker ihtiyâc olmayup ol nev-cuvânuñ helâkine tîğ-i ta‘a‘tüş ye-
ter ve nâvek-i şu‘â‘-ı âfitâb-ı sûzân ve sinân-ı zehre-şikâf-ı semûm-ı
cigersûz kifâyet ider. Şehzâde gördi ki direng itmekle şemşîr-i
harâret tîz olup mücib-i za‘f-ı kuvâ ve bâ‘is-i rikât-i a‘zâ olur;

3 ism ü resm: resm ü ism K 5 şi‘r: kıt‘a S, —Ü 6 şâh-ı: —S / dehr.
kevneyn B 10,11 : —S 11 mâh ü: mâh-ı K 14 ibn-i: ‘Ömer bin B / ce-
mâli: cemâl K, cemâle Ü 15 hüsni: —K / olduğın: olduğın ta‘hkiğ B 18
zamân: —B 19 çalup: olup K 21 leşker: leşkere K, S, Ü, B 22 nâvek-i:
nâvek-i dildüz-ı Ü 24 rikât-i: rekâket-i B

- 1 bî-mahābā kendüsin kalb-i sipāha urup bünyād-ı cidāl itdi ve
 hük-m-i zülāl-i şemşîr-i âbdârın mümkün olduğça mecārî-i ʿurûk-ı
 ebdân-ı aʿdāya yürütdi, ammā ızhâr-ı kemāl-i şecāʿat idüp şevkle
 5 ceng iderek tâb-ı âfitâbdan zırh halkaları hiddet-i harâret bulup
 beden-i nâz-perverdine dâğlar urdı ve ihtimâl-i âlet-i harb ketfi-
 şerîfine elemeler yetürdi. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Bâr-ı târ-ı pirehenden inciye cism-i laîf
 Nice çeksün rezm meydânında bend-i âhenîn
 Nâz-perverd-i na'îm-i şefkat ü ihsân olan
 10 Nice olsun kâbil-i bîdâd-ı ehl-i zulm ü kîn

- El-kışsa, külfet-i âlât-ı rezm ʿilâve-i endüh-ı taʿatı olup, şehzâde
 telâţum-ı harbdan kenâra çıķup, vâlid-i büzürgvârınun hıdmetine
 mürâcaʿat idüp feryâda geldi ki «Yâ ebetâh zebehanî el-ʿatşu ve
 eşkalenî'l-hadîd» (يا ابتاه ذبحنى العطش و اتقلى الحديد)¹ yaʿni «Beni helâk itdi susuz-
 15 lık ve ağırlandurdi bâr-ı âhen. Hakkâ ki eger bir kaçre suyla tes-
 kîn-i harâret virseydüm leşker-i muhâlifî ğarka-i tûfân-ı fenâ kı-
 lurdum.» Hâzret-i İmâm gerd-i meydân çihre-i pâkinden pâk idüp
 Hâzret-i Resûlun nigîn-i mübâreklerin teskîn-i harâret için laʿl-i
 20 âb-dârına mülâzım itmegin bir miqdâr teskîn bulup yine mey-
 dâna mürâcaʿat kıldı. Bu nevbet İbn-i Saʿd, Târiķ bin Şîse emr
 itdi ki : «Ey Târiķ sen meydâna girüp bu şehzâde define kudret
 bulsañ vilâyet-i Müşul hükümetin saña inʿâm iderem.» Târiķ-ı
 melʿûn hükümet-i Müşul hevâsıyla meydâna girüp ʿAlî bin Hüseyme
 nîze havâle kıldı. Şehzâde ol bed-bahtun nîzesin redd idüp sîne-i pür-
 25 kînesine bir nîze urdı ki nevk-i nîze sebze-mânend şûre-zâr-ı cism-i
 pelîdinden baş çıkarup helâk oldı. Andan sonra ʿÖmer-i Târiķ gelüp

2 hük-m-i : —Ü / mümkün olduğça : —Ü 4 âfitâbdan : âfitâb-ı harâret-
 den Ü / harâret bulup : harâretten K 7 : —K / inciye : incinen S, B 9
 ü —K 12 telâţum-ı : telâţum-ı baħr-ı Ü / hıdmetine : mülâzemetine S, Ü, B
 13 idüp : kılup Ü 15 âhen : âhenîn B / suyla : şuyla K, S, Ü, B 17 İmâm :
 İmâm mübârek eliyle B / meydân : meydânı B 18 mübâreklerin : mübâ-
 rekin S 20 İbn-i : ʿÖmer bin B 21 şehzâde : şehzâdenün Ü, B 26 ʿÖmer-i :
 —K, ʿÖmer bin Ü, B / Târiķ gelüp : —K

¹ Babacığın, susuzluk beni öldürdü ve demir de beni ezdi.

- 1 şehzâde elinden şerbet-i fenâ içdi. Andan sonra Mısrâ^e bin Ğalib
meydâna gelüp muķâbil olduķda şehzâde şecâat-i Muştavavî ve
celâdet-i Murtaẓavî ızhâr idüp, tîg-i âbdârla nîzesin kalem kılup
5 iki tarafından meydâna düşdü. Leşker-i muhâlif ol ıarb-ı desti
görüp, berg-i hâzân gibi lerzân olup muhârebesinden mütevehhim
olduķda İbn-i Sa'd, Muhkem bin Tufeyli iki biñ mübarizle şehzâde-
nüñ meşâfına tahriş itdi. Muhkem bin Tufeyl iki biñ mübarizle ol âfi-
tâb-ı âsumân-ı velâyeti araya alup, şehzâde endişe kılmayup neş'e-i
10 velâyet ser-mesti olup ol iki biñ nâ-merdi müteferriķ idüp bir daħı
Hâzret-i İmâm hıdmetine teveccüh idüp eyitdi : «Yâ ebetâh el-âtaş
el-âtaş» (يا ابتاه العطش العطش)¹ Hâzret-i İmâm dide-i nem-nâkten seyl-i
hünâbe revân idüp didi : «Ey ciger-güşe, şabr it ki senünçün şer-
bet-i Kevşer müheyyâ olupdur.» Şehzâde ol beşâretle meydâna mü-
15 râcaat kılduķda leşker-i a'dâ hücum idüp, yemîn ü yesârın alup
ve nihâl-i cism-i laţîfi gülbün-i ğonca gibi pür-peykân olup ve si-
per-mişâl a'zâ-yı şerîfine muhtelif zaħmlar çâklar salup 'âķıbetü'l-
emr İbn-i Temîr ta'nesiyle bir rivâyetde Men'â bin Mürre-i 'Abdî
zaħmıyla merkebden düşüp na'ra urdı ki «Yâ ebetâh edriknî»
20 (يا ابتاه ادركنى)² Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ĝarķ-ı girdâb-ı firâķ oldum teraħħum kıl şabâ
Şerh idüp hâlüm baña bi'llâh yetür dildârımı
Kıldı cellâd-ı eccl kaçd-ı helâküm Tañrıçün
'Arz kıl dildâruma hâl-i dil-i efgârımı
25 Var iken cismümde cân maķşûdum oldur kim kılam
Şem'e-i rüyından münevver dide-i hün-bârımı

1 şehzâde sonra : —K 2 muķâbil olduķda : —Ü 7 olduķda : olup
K / ibn-i : 'Ömer bin B / mübarizle : mübarizle irsâl idüp S, / şehzâdenüñ
mübarizle : —K, —S, —Ü 9 neş'e-i : teşne-i B 11 teveccüh idüp : müte-
veccih olup B / eyitdi : itdi T 12 İmâm : İmâm-ı Hüseyn B 13 didi : eyit-
di B 16 ğonca : gül K 17 salup : şalup K, S, Ü, B 18 Temîr : Numeyr-i
la'în B' 19 merkebden : merkebinden B 25 kim : ki Ü, B

¹ Babacığım, susadım susadım.

² Babacığım, yetiş!

- 1 Hâzret-i İmâm ol mazlûmuñ intizârında iken naʿrasın işidüp, bî-ih-tiyâr meydâna girüp, ol serv-i revânı hâk-ı mezelletden götürüp hayme-gâha yetürdi ve ruhsârın ruhsârına sürüp eyitdi : «Ey fer-zend-i dil-bend ve ey ârâm-ı dil-i derdmend, bir tekellüm it.» Şeh-zâde göz açup vâlid-i büzürgvârın ve birâder-i gâmgüsârın ve vâ-lide-i bî-ķarârın üzerinde görüp eyitdi : «Yâ ebtâh gördüm ki eb-vâb-ı âsumân meftûh olup şerbet-i selsebilden câmlar müretteb olupdur.» Bu tekellüm eşnâsında ruh-ı pür-futûhı ravza-i Rıdvâna intikâl itdi. Raḥmetu'llâhi ʿaleyh. Kıtʿa :

Mefʿâlû Fâʿilâtü Mefʿâlîü Faʿilün

- 10 Mâh-ı cemâlin ol gül-i bâğ-ı risâletün
Setr-i şehâb-ı merg nihân itdi ey dirîğ
Şâh-ı gül-i hadîķa-i ikbâl-i rûzgâr
ʿPâmâl-i inkılâb-ı hâzân itdi ey dirîğ

- Ve bu daḥı bir rivâyetdür ki şehzâde ķalb-i sipâh-ı aʿdâya ḥamle
15 kıldukda Hâzret-i İmâmuñ naẓarından ğâyib oldı. Ol Hâzret bî-ih-tiyâr anuñ mütelebetine revân olup : «Yâ ʿAlî, yâ ʿAlî.» diyüp her taraf gezüp feryâd iderken nâğâh bir cânibden şadâ-yı : «Yâ eb-tâh.» istimâʿ idüp ol cânibe revân oldı ammâ eşerin görmedi. Ve sebeb ol idi ki Menʿe bin Murre-i ḥarâm-zâde şehzâdeye zaḥm ur-dukda bî-şuʿûr olup, merkeb bî-ih-tiyâr anı meydândan çıkarup bir şahrâya bırakmışdı. Hâzret-i İmâm şehzâde tefahḥuşında iken gör-di ki merkeb-i bî-râķib müteveccih-i ḥaymegâh oldı. Câme-i şabr ü taḥammül çâk idüp merkebi dutmak istedi, merkeb firâr it-dükde Hâzret-i İmâmı ol menzile ilet-di ki şehzâde düşmüş idi.
25 Hâzret-i İmâm gördi ki şehzâde âlûde-i hâk ü hûn olup henüz ḥayâtından bir ramaķ var; merkebinden piyâde olup ser-i mübâ-rekin kinâr-ı şerîfine alup, ruhsârın ruhsârına sürüp, şehzâde gö-

1 İmâm : İmâm-i Hüseyin B / naʿrasın işidüp : ol naʿrayı istimâʿ idüp B 3 eyitdi : itdi T 5 ve 6 ķarârın : ve vâlide-i bî-ķarârın ve birâder-i gâmgüsârın B / eyitdi : itdi T / gördüm : görürem S, Ü / ki : kim S 14 bu rivâyetdür : ve bir rivâyet daḥı oldur Ü 15 İmâmuñ : İmâm-ı Hüseynüñ B 17 taraf : tarafı B 18 eşerin : eşer S 20 merkeb : merkebi B 21 bırak-mışdı : el-ķışşa Ü 23 taḥammül : taḥammüli B 23 dutmak : tutmak K, S / istedi : istedükde Ü, B / merkeb : merkeb yine geldiği yola dönüp B / it-dükde : idüp Ü 24 ilet-di : başladı T, götürdi B 25 İmâm : İmâm-ı Hüseyin B / âlûde-i : âgeşte-i B

- 1 zin açdukdā Ḥazret-i Sultān-ı Kerbelānuñ ruḥsār-ı mübārekin görüp eyitdi : «Ey vālid-i büzürgvār, ḥālā görürem ki Ḥazret-i Resül iki elinde iki cām dutupdur, birin baña virmek istedi, ben eyitdüm : «Yā ceddāh ikisin daḥı iltifāt it ki ḡayetde teşneem.» Buyur-
5 di ki : «Ey °Alī bu cāmların biri saña mensübdur sen taşarruf it, bu birine ṭama° kıılma ki Hüseyin için müheyyā olupdur, ḥālā gelüp nüş idecekdür. Bu tekellümde iken cānın cānāna teslīm itdi. Rahmetu'llāhi °aleyh. Ḥazret-i İmām anı merkebine bağlayup, ḥaymegāha götürüp Ehl-i Beyte muşibet tāze kııldı. Kıṭ'a :

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

- 10 Derdā ki içdi bezm-i belāda mey-i fenā
Cān ü cihāndan almadın ol nev-reside kām
Gülzar-ı °ömri gördi ḥazān görmedin bahār
Māh-ı cemālī itdi ḡurüb olmadın tamām

- Dirīgā ki nihāl-i nev-res-i imāmet izhār-ı şüküfe kıılup çemen-ārā-yı
15 büstān-ı velāyet olmuş iken, şarşar-ı ḥazān-ı fenādan şikest buldı ve hilāl-i āsmān-ı siyādet gūşe-i ebrū gösterüp ehl-i iştiyākı nezzāre-siyle mesrūr itmiş iken, bedr-i tamām olmadan şehāb-ı ecelde muḥteff oldu. Muḥadderāt-ı serā-perde-i °işmet bünyād-ı nevḥa kıılup tecdīd-i mātem itdiler. Fi'l-vāḳı° bu vāḳı°a-i dil-düzün lehīb-i nīrān-ı
20 ḥarāretinden bir ḥunīn-ciger āgāhdur ki dil-i pāre pāresi bir ferzend-i dil-bend dāḡ-ı firāḳıyle yanmış ola ve bu ḥādiṣe-i ḡam-endüzün ḥarāret-i merāretinden bir dil-sūḥte vāḳıfdur ki naḥl-ı ḥayātuñ tāze iken şarşar-ı hevā-yı muḥālifden bir şāḥsārı sınımış ola. Ḥazret-i İmām bā-vücūd hırḳat-i tamām ile ḥavātīn-i Ehl-i Beyte
25 ol muşibetde tesellī virüp dirdi : «Ey Ehl-i Beyt-i risālet ve ey reyāḥīn-ı gülzār-ı imāmet, belā-yı āsmān nüzül itdükde āṣārı ceml°-i kāyināta şāmildür ve kāfir ü müselmān ihāṭa-i °umūm-ı miḥnete

2 eyitdi : itdi T / görürem : gördüm B 3 dutupdur : tutupdur K, S, B / eyitdüm : itdüm T 4 teşneem : teşneyüm B 5 sen : —K 7 nüş idecekdür : ol daḥı nüş itse gerek Ü 7 cānın : cānını K 9 getirüp : getürdi Ü / Beyte : Beytüm B / kıṭ'a : —Ü, şir° B 15 fenādan : belādan T 17 olmadan : olmadın Ü 19 -düzün : -süzün K, B 22 ḥarāret-i merāretinden : ciger-süzün ḥarāret-i merāretinden Ü, ḥarāretinden B 26 imāmet : nübüvvet Ü

- 1 dāhıldır, ammā ‘ayār-ı imtiyāz-ı mü’min ü kāfir belāda şabr ü ceza’dur, nite ki ni’metde fışk ü vera’dur; lācerem mü’min belāya şabr ü şükr itmekle rütbe-i rif’at bulur ve kāfir ceza’ ü iztırāb kılmağla maḫhūr ü mezmūm olur ve taḥrīr-i dil-pezīr-i «İnnemā yūveffe’ş-şabırüne ecrahim bi-ğayri ḥisāb» (انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب)¹
 5 bu maẓmūna eşaḥḥ-ı delāyıldır. Kıt’a :

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mef’îlî Fâ’ilün

- Şabr itmeyüp muşibete her kim kılar ceza’
 Şâyeste-i mevâhib-i ‘afv ü ‘aṭâ degül
 Ma’lûm olur meşâyib-i erbâb-ı küfrden
 10 Kim şabrdur vesîle-i rahmet belâ degül

- Ey ḥavâtîn-i serâ-perde-i setr ü ‘afâf, şabr idüñ ve taḥammül pîşe kıluñ ki bu şabr ü taḥammülün netîcesi âhiretde ravza-i na’im ve dünyâda kıyâmete dek ihtirâm ü ta’zîmdür. Zinhâr zinhâr benden
 15 sonra çâk-i girîbân idüp müy-ı ser perîşân itmeyesiz ki mücib-i şemâtet-i a’dâ olmaya. Ammâ giryeden sizi men’ itmezem, zîrâ âb-ı dîde-i maẓlûm ḥadîka-i rahmet sîrâb ider ve seyl-i eşk-i ğarîb-i mehmûm ile mir’ât-i ‘amelden ğubâr-ı küdüret gider.» Pes aşâğir-i evlâdını ekâbire emânet tārîkıyle teslîm idüp ve mecmû’ın Vâci-bü’l-Vücûda tapşurup, vedâ’ kılop meydân-ı meşâfa müteveccih ol-
 20 dukda muṭaḥharât-ı Ehl-i Beyt bir nevḥa kıldılar ve bir nev’le nālân oldılar ki sükkân-ı şavâmi’-i melekût ğulgüle-i nevḥalarından serâşîme olup tesbîḥ ü tehlîllerin ferâmûş itdiler ve ‘anâdîl ü kumârî-i riyâz-ı bihişt zemzeme-i giryelerinden müteḥayyir ḳalup kendü sürûdların unutuldılar. Kıt’a :

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 25 Şâhid-i ifrât-ı ğamdur kesret-i feryâd ü âh
 Seyl-i âb-ı çeşm mîkdârı dil âzârıncadır
 İl ğazâsına ne nisbetdür ğazâ-yı Ehl-i Beyt
 Çün ğazâsı her kimün maḳtûl mîkdârıncadır

2 vera’dur: vera’ K 4 taḥrīr-i: taḳrīr-i K 6 kıṭ’a: —Ü, şîr B 13 zinhâr: —K 15 olmaya sizi: olmayasız ammâ sizi giryeden Ü 18 mecmû’ın: mecmû’ını Ḥazret-i B 20 bir: bir vechle K 28 her kimün: her kesün B / maḳtûl: maḳtûli B

¹ Ancak sabredenlere sayısız mükafat verilir, (XXXIX, 10)

- 1 Ol hâle muķârin ‘Aliyy-i Aşğar, ki tıfl-ı şîr-hûre idi ve harâret-i rûz-
gâr gonca-i pistân-ı vâldesine hiddet-i peykân virüp ol tıfluñ çeş-
me-i ma‘îşetin mesdûd kılılmışdı ve ol tıfl-ı ma‘şûm ıztırâb-ı cû‘ ü
5 itdükde Hâzret-i İmâm ol tıflı eline alup leşker-i muhâlîfe muķâbil
durup eyitdi : «Ey zâlimler, dutalum ki ben günâhkâram bu tıfl-ı
bîgünâha niçün bir kaçre su virmezsiz?» Ol seng-pârelerden âb-ı
revân çıķmak mümkin olmayup eyitdiler : «Ey Hüseyn, ‘Ubeydul-
lâh-ı Ziyâduñ hükmi revânı su men‘inde mü‘ekkeddür tegayyür
10 bulmaz ve bey‘at itmeyince saña ve evlâduña su içmek müyesser
olmaz.» Hâzret-i İmâm nevmîd olup mürâca‘at içmek şadedinde
iken Huzayma Kâhilî bir nâvek-i dildûza güşâd virüp, ittifâķa ol
ma‘şûmuñ hulk-ı mübârekine degüp güzâr idüp Hâzret-i İmâmuñ
sâ‘id-i mübârekine sançıldı. Hâzret-i İmâm ol okı çekdükde ol tıfl-
15 luñ hulkûmından çeşme-i hûn revân olup, pāk iderek vâldesine
yetürüp eyitdi : «Ey bî-çâre, ferzendüñ şerbet-i şehâdetle sîrâb ol-
dı.» Rivâyetdür ki ‘Aliyy-i Aşğarla yetmiş iki nefer tamâm oldı ve
Hâzret-i İmâm Zeynel‘âbidîn gayrı, ki bîmârdı, şahrâ-yı vücûdda
Hâzret-i Hüseyne hem-râh kalmadı. Şehzâde kendüsin tenhâ gör-
20 dükde âh-ı ciger-süz çeküp bu mazmûnla bir recez âgâz itdi ki,
Şîr :

Mef‘âlü Fâ‘ilâtü Mef‘âlîlü Fa‘ilün

Derdâ ki dâr-ı dehrde bir yâr kalmadı
Bir yâr-ı ğam-güsâr ü vefâdâr kalmadı
Dâm-i belâdan ehl-i vefâ buldılar necât
25 Bir benden özge zâr ü giriftar kalmadı

Rivâyetdür ki Hâzret-i İmâm-ı Zeynel‘âbidîn vâlid-i büzürgvârın
tenhâ görüp, riķkat-i tamâmla hâb-gâhdan daşra çıķup, cismi

1 ve: —B 2 çeşme-i: ebvâb-ı Ü 5 tıflı: tıflı mübârek B 6 durup:
turup K, S, B / eyitdi: itdi T / dutalum: tütalum K 7 su: şu K, S, Ü, B
8 eyitdiler: itdiler T 9 su: şu K, S, Ü, B 12 Kâhilî: Kâhilî-i la‘în B 12
ittifâķa: ittifâķ K, B / ol: ol mażlûm ü Ü 13 degüp: degüp andan B / san-
çıldı: şańçıldı B 15 iderek: iderken K, S 16 eyitdi: itdi T 18 Zey-
nel‘âbidîn: Zeynel‘âbidînden K, Ü, B 20 çeküp: —Ü 21 şîr: beyt Ü 27
daşra: taşra K, S, Ü, B

- 1 za'îf ve kefi lerzânla kendüye esbâb-ı rezm müretteb kılup azî-
met-i meydân itmekde iken Hâzret-i Hüseyn eyitdi : «Ey nûr-ı dîde
hâlâ saña ruḥşat-ı şehâdet yokdur zîrâ silsile-i siyâdet saña mer-
bûtdur ve bakâ-yı nesl-i Muştafâvî senüñ vücuduña meşrûtdur.»
5 İmâm-ı Zeynel'âbidîn eyitdi : «Ey maḥdûm, ḥaşâ ki ben şerbet-i
şehâdetden bî-naşîb ve devlet-i dîdâr-ı şerîfünden maḥrûm ḳalam?»
Hâzret-i Hüseyn eyitdi : «Ey ciger-güşe, bezm-i belâda câm-ı şehâ-
det nûş itmege henüz saña nevbet yetmemişdür ve sâķî-i ecel seni
henüz yâd itmemişdür. «An-ķarîb sen daḥı bu şerbetden içüp bize
10 vâşıl olursen ve murâduñca bu ḥân-ı muşibetden naşîb alursen.»
Pes Hâzret-i Zeynel'âbidîni ḥuzûrına alup cedd ü âbâdan mevdû
olan emânetleri ol Hâzrete tapşurdı, Kelâmullâh-ı Mecîd ve muş-
ḥaf-ı Fâtıma ve cîfr-i ebyaz ve cîfr-i câmî ve 'ilm-i kıyâmet ve bakî
'ulûm, ki e'immeden ḡayra mümkün degül, aña teslîm idüp ve anı
15 Vâcibü'l-Vücûda tapşurup, Beyt :

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fa'ilün

Seyr eyledi zülâl-i şafâ bâğa bâğdan

Nûr itdi intikâl çerâğa çerâğdan

- Teslîm-i emânet itdükden soñra ziyâfet-ḥâne-i bihişt 'azîmetin mu-
ḳarrer bilüp : «Döstlar, döstlar velîmesine gitdükde müzeyyen ol-
20 mak resmdür.» diyü bir daḥı ḥarem-serâya girüp, ḡubâr-ı meydân-
dan meḥâsin ü ḡisû pâk idüp ve tecdîd-i libâs tarîķıyle dıķ-ı Mış-
rîden bir girân-mâye ḥil'at giyüp ve 'imâme-i Resûlullâhuñ 'aķ-
din tâzeleyüp ve seyyîdü's-şühedâ Ḥamzanuñ siperin ketfine bı-
rakup ve 'Aliyy-i Murtaẓanuñ Zülfiķârın hamâyil kılup ve Resûlul-
25 lâhuñ Zülcenâh-nâm Burâķ-reftârın rikâb-ı ḥümâyûna çeküp, mü-
bârek eline bir rümḥ-ı ejdehâ-mânend alup, zînet-i tamâmla Ehl-i
Beyte vedâ' idüp «Ve kefâ bi'llâhi şehîden» (ركني بالله شهيدا)¹ keli-
mesin yâd kılup, 'arşa-i meydâna yüz dutdı ve yetdükde nîze-i cân

2 meydân : —Ü / Hâzret-i : Hâzret-i İmâm-ı B / eyitdi : itdi T 4 Muş-
tafâvî : Muştafa ve Murtaẓa B / senüñ : senüñ bakâ-yı K 5 İmâm-ı : Hâz-
ret-i İmâm-ı B / eyitdi : itdi T 7 eyitdi : itdi T 12 ol Hâzrete : —Ü 14
ḡayra : ḡayrı kimesneye zabı B 14 anı : anı Hâzret-i B 15 tapşurup : tap-
şurdı B 16 şafâ : bakâ Ü 18 bihişt 'azîmetin : bihişte 'azîmet Ü 19 bi-
lüp : kılup Ü 20 diyü : —Ü / -serâya : -serâ-yı 'işmete K 21 meḥâsin ü
ḡisû : meḥâsin-i laṭîfi ve ḡisû-yı şerîfi B 24 kılup : idüp B 25 nâm :
nâm-ı semend-i K, B

¹ Allah'ın şdhitliḡi bana yeter.

sitânın dil-i hâke üstüvâr kılup ve nîzesine tekye kılup bir recez
âgâz itdi ki ba'zı ebyâtı budur ki, Şî'r :

Bahr-ı Remel

Hayretü'llâhi mine'l-halkı ebî
(خيرة الله من الحق ابى)¹
Sümme ümmî ve ene'be'l-hayreteyn
(ثم اى وانا ابن الحيرتين)¹
Fızzatün kad hulikat min zehib
(فضة قد خلقت من ذهب)¹
Ve ene'l-fızzatü'bne'z-zehebeyn
(وانا الفضة ابن الذهبين)¹
Fâtımetü'z-Zehrâ ümmî ve ebî
(فاطمة الزهراء اى و ابى)¹
Vârisü'r-rüsuli imâme's-sakaleyn
(وارث ارسل امام انقلابين)¹
Men lehü ceddün ke-ceddî fi'l-verâ
(من له جد كجدى فى الورى)¹
Ev ke-şeyhî ve ene'bnü'l-alemeyn
(او كشيخى وانا ابن العليين)¹
Zehebün fi-zehebin fi-zehebin
(ذهب فى ذهب فى ذهب)¹
Ve le-cînüm fi-lecîn fi'lecîn
(و لى فى لى فى لى)¹

1 -sitânın : -sitânı B / kılup : idüp B / dutdı : tutdı K, B 2 ki : —S /
budur ki : budur S / şî'r : beyt Ü

¹ Allah'ın yarattıklarının hayırlısı önce babam, sonra annemdir, ve ben bu ikisinin oğluyum. Altından yaratılmış gümüşüm. Ben gümüşüm ve iki altının oğluyum. Annem Fatımatü'z-Zehra'dır ve babam Sakaleyn imamı ve peygamberlerin varisidir. Benim gibi verada böyle bir dedeye veya böyle bir şeyhe sahib kimdir. Ve ben iki dünya oğluyum. Altın içinde altınım, deniz içinde deniz.

1 Ya'nî, Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ol benem kim cedd-i pâkümdür çerâğ-ı enbiyâ
 Âfitâb-ı evc-i himmet serv-i bâğ-ı iştifâ
 Ol benem kim ma'den-i dürr-i vücûdumdur 'Alî
 5 Şâh-ı erbâb-ı hâkikat şem'-i cem'-i evliyâ
 Ol benem kim şem'-i nûr-ı hilkatümdür Fâtıma
 Gevher-i kân-ı şeref şem'-i şebistân-ı hayâ
 Ben nihâl-i gülşen-i 'adl ü rıyâz-ı 'işmetem
 Ey fesâd ehli nedür bunca baña cevri ü cefâ
 10 Tökdüünüz bir bir atup seng-i sitem evrâkumı
 Koyduñuz tenhâ beni gurbetde bî-berg ü nevâ
 Hâliyâ kaç'üm temennâsında kılmışsız gülüvv
 Kansı mezhebde benüm kaç'-ı hayâtumdur revâ

- Bu maqâleden sonra ol gurûh-ı muhâlifî muhâtab kılup nidâ kıl-
 15 dı ki: «Ey kavm-i sitemkâr ve ey tâyife-i gaddâr, ihtirâz idün ol
 Qahhâr qahrından ki fırka-i Âl-i Fir'avnı garka-i seylâb-ı Nîl ve
 sipâh-ı aşhâb-ı Fîlî mağlûb-ı hücum-ı tayr-ı Ebâbil itdi. Ve tevehhüm
 kılun ol Cebbâr gazabından ki 'uşât-ı kavm-i Lûtuñ şehrin ser-
 nigün idüp gulât-ı Nuhuñ mülkine seylâb-ı siyâset yürüttdi.
 20 «Ve enistağfiru Rabbeküm sümmetubu ileyhi yumetti'küm me-
 tâ'en hasenen», (واستغفروا ربكم ثم توبوا إليه بمتعكم متاعا حسنا)¹
 Ey zâlimler, eger hâkim-i dîvân-ı kazâ 'adline ve Hazret-i Re-
 sül şerî'atine itikâduñuz var ise yâd idün 'avâkıb-i umûrı
 ve bu zülümlerden istiğfâr kılun ve baña amân virün ki bu et-
 fâl ü 'iyâli pâymâl-i gurbet olmadan yâ Habeş cânibine yâ Rûm
 25 tarafına alup gideyem ve bu cezîre-i 'Arab ve 'arz-ı Bâbil ve mülk-i

1 ya'ni şî'r: —K, —Ü, şî'r S, şî'r-i diger B 10 tökdüünüz: döküünüz K, S, Ü, B 12 kaç'üm: katlüm B 13 kansı: kankı K, B / kanğı S 16 qahhâr: kâhîr-i qahhâr K, qahhârûn B 17 sipâh-ı: —T, —S / mağlûb-ı: mağlûb idüp K / itdi: idüp Ü, B 18 Cebbâr: Cebbârûn B 23 itikâduñuz ve inkiyâduñuz K 24 olmadan: olmadın Ü, B / yâ: diyâr-ı B 25 ve 'Arab: —Ü / Bâbil: Bâbili S, Ü, B

¹ Ve Rabbinizden mağfiret dileyesiniz sonra ona tövbe ediniz ki size güzel rızıklar versin. (II, 3)

- 1 Hicâzı size teslîm ideyem ve eger muhârebeden tecâvüz mümkün olmazsa bârî bir bir meydâna gelün.» Leşker-i Kûfe ve Şâm ol kelimât-ı maḥabbet-âmîzi istimâc itdükde daşlardan çeşmeler revân olur gibi bî-ihtiyâr dîde-i veḳâhat-pîşelerinden eşk-i nedâmet revân olup bir miḳdâr peşimân olmağa müteveccih iken Bahterî bin Rebî'a ve Şîş bin Rebî'î ve Şimr-i Zilcevşen ve ba'zı rü'esâ-yı asker, ki dil-i sahtlarında adâvet-i ḥânedân-ı velâyet mütekemmin idi, gördiler ki Hüseynün kelimâtı te'sîr idüp tegayyür-ı akâyid-i asker mümkündür, fi'l-hâl Hüseyni muḳâbil durup eyitdiler: «Ey Hüseyn, bizüm muhârebemüz Yezîd hükmiyle olup senün zülâl-i necâtun anun çeşme-i bey'atindedür; yâ ḳabûl-i bey'at itmek gerek, yâ siyâsete yetmek gerek.» Bu hâle muḳârin tîr-endâzlara emr olındı ki Hüseyni mühlet virmeñ, tîr-bârân itdiler bir ḡayetde ki hevâ per-i uḳâbdan memlû olup keşret-i peykân-ı hücum ve âm-ı sihâm şu'â-i âfîtabdan ol mâh-ı evc-i rifate bir siper-i âhenîn oldı ve ol gülzâr-ı işmetün etrâfın ḡalebe-i nâvek ḥaristan-ı cefâ kıldı. Ammâ hırz-ı ḥimâyet-i Rabbânî ḥısn-ı ḥıfz olup ol pâdişâha zarar yetmedi. Hâzret-i İmâm ol hâli görüp ḳalb-i sipâha ḥamle ḳılmaḳ tedârükünde iken nâḡâh bir ḡubâr-ı vehmnâk peydâ olup âlemi tîre kıldı ve ol hâletde bir şahş-ı meḥîb ve şüret-i acîb zâhir oldı, ki başı merkebe beñzeyüp ayakları aslan ayaklarına beñzerdi; Hâzret-i Sulṭân-ı Kerbelânun mülâzemetine müşerref olup eyitdi: «Es selâmü âleyke ve âlâ ceddike ve âlâ ebîke» (السلام عليك وعلى جدك وعلى أبيك)¹ Hâzret-i İmâm cevâb-ı selâm alup eyitdi: «Ey nîk-baht sen kimsen ki bu tenhâligda ḡarîb-nüvâzlık idersen?» Didî: «Yâ İbn-i Resûlallâh, ben bu diyârda sâkin olan perîlerün serdârıyam ve baña Za'fer dirler. Ve Hâzret-i Âlî bin Ebî Tâlib ol zamânda ki Çâh-ı

2 bârî: —K / gelün: gelün didükde B 3 daşlardan: taşlardan K, S, Ü, B 3 revân olup: dökildi ve Ü 4 miḳdâr: miḳdârı B 5 Rebî'î: Rebî'a B / ba'zı: ba'z K, B 7 ki: ki İmâm-ı K, ki Hâzret-i İmâm-ı B 8 Hüseyni: Hâzret-i Hüseyni S, B / durup: тұrup K, S, Ü, B / eyitdiler: itdiler T 9 Yezîd: Yezîdün K 11 emr: hüküm B 12 olındı ki: itdiler ki Ü, olındı ki Hâzret-i Hüseyni B / virmeñ: virmeyüp B / itdiler ki: idün bir ḡayete ki tîr bârân itdiler B 16 ḥısn-ı pâdişâha: ḥaşın ü ḥafız olup ol pâdişâh-ı âlem-penâha B 19 tîre: tîre vü târ B / hâlet de: hâlde B 20 merkebe beñzeyüp: merkeb başına beñzeyüp Ü, merkebe ve ayakları B / aslan: arşlan K, S, aslan B 21 mülâzemetine olup: rikâb-ı ḥümâyûnuna yüz sürüp Ü / eyitdi: itdi T 26 ben bu diyârda: ben bu bâdiyede Ü, bu diyâr içinde B 27 Za'fer: Za'fereş S, Za'fer-i cinnî K, B / Ebî: Ebü B

¹ Sana, dedene ve babana selam olsun.

- 1 Beynel-alemeýnde  arab-ı Z lfi arla d vleri m selm n itdi, ben m
b b m  bu diy r n  per lerine serdar kıldı ve h l  ben v ri i m l-
kem. Ru sat vir ki bu sitemk rlar n  itd kleri  ameller n  net ce-
sin g stereyem.» H zret-i  m m eyitdi :  Ey Za fer, h sn-i i tik -
5 du a memn n oldum amm  siz ecs m-ı l  fisesiz, ma s s olmayup
ins nla mu  rebe itmek muta amm n-ı z lmudur, rev  g rmezem.»
Za fer eyitdi :  Y  H sey n,   ret-i ins na gir p ceng idel m nite
ki Bedr ve H ney n ma rekesinde mel yi e H zret-i Res le mu  vin
oldılar.» H zret-i  m m eyitdi :  Ey Za fer, H zret-i Res le Bedr
10 ve H ney n ma rekesinde va de-i    det yetmemi di. Be-her h l
nec t i  n mu  venet l z m olma n  H zret-i Ha  mel yi e e h km
itdi. H l  ben  ilm  -men y da g rmi em ki bug n ma b d mla
m l k t iderem ve d r-ı fen dan m lk-i ba  ya giderem; bu bir
sa  t i  n d  tlar m  za mete salmak ne m n sibd r?» Za fer
15 ru sat-ı mu  rebe bulmayup, ved  id p m r ca at itd kde ol   -
b r s kin olup, ol z lmet a il p H zret-i  m m m teveccih-i har b
olup m b riz taleb itd kde Tem m bin Ka  tabe, ki  mer -y    m-
dan olup m b riz-i ma r fd , mu  bil durup eyitdi :  Ey H sey n
nefs-i v hidle bir le kere mu  bil durmi sen ki zam n-ı   b k da
20 ekserini n  b  ve ecd d n Nehrev nda ve  ıff n mu  rebesinde
ata n  at  id p hen z h  ırlar nda ol k ne m temekkin iken, h -
l  da   ekserini n  hv n   evl d n hel k id p tec d-i  ad vet
v    olmu dur ve zam n zam n ziy d olma dadur. Bunu  gibi
le kerle mu  bele itmek  alat dur.  al   oldu  ki  ar  -ı bey at
25 mesl k id p taleb-i nec t idesen.» H zret-i  m m eyitdi :  Ey   -
m , ben siz nle ibtid -y  har b itmed m, siz b  -i fes d olup ev-
l d   en  bum   at  itd n z. H l  ke ret-i a d dan ba a teveh-
h m vir p bey at m  almak istersen. Ey bed-ba t, e er i   lem-i
  retde siz n le ker n z  ok ur,   lem-i ma n de ben m sip huma
30 nih yet yokdur. Ben ol sulta n-ı b l nd-b rg ham ki s rad k-ı c  h

3 -kârlaruñ : -kârlara B 4 Za'fer: Za'fereş S 7 Za'fer: Za'fer-i cinn B / eyitdi: itdi T / yâ: yâ İmâm-ı B 9 eyitdi: itdi T 12 ben: —B / ki: ki ben B 14 döstlarımı: döstları Ü / salmak: şalmak K, S, Ü, B / Za'fer: Za'fer-i cinn B 18 mübâriz-i: mübârizlikde B / durup: тұrup K, S, B / eyitdi: itdi T / ey: yâ Ü, yâ İmâm-ı B 19 durmuşsen: тұrmuşsen K, S, Ü, B 20 ekşerinüñ: ekşerin S 23 ziyâd: ziyâde Ü, dañı ziyâde B 24 bey'at meslük: bey'ate sülük B 25 eyitdi: itdi T 29 çokdur: çokdur ammâ B

- 1 ü celälüm saḥ-i ‘arşdan aṭnâb-ı tevflk ve evtâd-ı te’yidle istiḥkâm
bulup, sāye-i ‘umûm-ı ‘âṭifet cemî‘-i kāyinâta bıraḳmıſdur ve ta-
mâmî-i ma‘ſer-i melâyık-ı ‘ulviyye ve süfliyye ve ‘ukûl ü nüfûs-ı
5 beſeriyye ve dîv ü perî ve vahſ ü ṭayr taḥt-ı livâ-yı imâmetümde
i‘ânetüme me’mûr olup muṭî‘leri mîzbân-ı merḥametüm müte-
meti‘-i ni‘met-i bihiſt idüp mütemerridleri iktizâ-yı muḥâlefetüm
âteſ-i caḥîme yaḳmıſdur. İnſâ‘allâh bu ſüret ‘âkıbet size ma‘lûm
olur ve perde-i ğaflet ref‘ olup her kim ſüret-i a‘mâlin mulâḥaza
10 kılur «Qad ḥasire’llezîne kezzebû bi-liḳâi’llâhi ḥattâ izâ câ’ethümüs-
sâ’atü baġteten ḳâlû yâ ḥasretenâ ‘alâ mâ-farraṭnâ» (قد خسر الذين كذبوا بقاء الله حتى اذا
جاءتهم الساعة بغتة قالوا يا حسرتنا على ما فرطنا
Ey ḥarâm-zâde, benüm cedd-i
refî‘-mîḳdârumdur ol ki leſker-i muḥâlif hücûm itdükde melâyık
ſüret-i inſâna girüp ḥidmetin ihtiyâr itdi; ve benüm vâlid-i bü-
zürġvârumdur ol ki, râyet-i ḳadrin mehce-i «Yuḥibbu’llâhü ve re-
15 sülühü» (يحب الله ورسوله) ğerdün-sây idüp ḍarb-ı destinden bâb-ı Ḥaybere
ſikeſt yetdi. Bu neſâṭla bir na‘ra urdı ki cemî‘i leſker heybetinden
titredi belki arz-ı Kerbelâya zelzele düſdi. Hem ol ḥâletde tîġ-i
sâ‘ika-kirdârın çeküp, Temîm bin Kaḥṭabeyi bir ḍarbıa helâk idüp
daḥı mübâriz istedükde cemî‘i leſker ol ſalâbet-i na‘ra ve ol ḍarb-ı
20 destden tersnâk olup müteġayyir ü mütefekkir kalmıſ iken Zeyd-i
Ebṭaḥî-i bed-baḥt, ki ‘âlem-i ſecâ‘atde be-ġâyet ſâḥib-i ġurûrdı ve
‘arabda kemâl-i mübârezetle meſhûr, ſehzâdeye muḳâbil durup
bî-maḥâbâ tîġ ḥavâle ḳıldı. Ḥazret-i İmâm anı daḥı bir ḍarbıa
iki pâre ḳılup, teſnelikten be-ġâyet muṭtarib olup su içmek ḳaſ-
25 dına âheng-i rûd-ı Fırât itdi. Şimr-i la‘în ol ḥâli ġörüp feryâda geldi
ki: «Ey leſker-i Şâm ü Kûfe zinhâr zinhâr Ḥüseyne temkîn virmeñ
ki bir ḳatre su içe, ki eger kendü sırâb olup merkebi su içe biñ
bu leſker gibi aña cevâb virmez ve cemî‘ itdügümüz sa‘ylar žâyî‘

1 ‘arşdan: ‘arşda K 2 ‘âṭifet: ‘âṭifeti B 4 vahſ ü ṭayr: vahſ ü ṭu-
yûr K, vuḥûſ ü tûyûr B / imâmetümde: nuſretümde Ü 8 her kim: her-
kes B 12 -mîḳdârumdur ol: -mîḳdârum oldur B 13 itdi: itdiler T, B 14
-büzürġvârumdur ol: -büzürġvârum oldur B 16 heybetinden: heybetden S /
titredi: titredi K, S, Ü, B 17 ḥâletde: sâ‘atde B 19 daḥı: —K / na‘ra:
na‘radan B / ḍarb-ı destden: ḍarbdan K 22 meſhûr: meſhûr idi K, S, B /
durup: ṭurup K, S, Ü, B 24 ḳılup: ḳılup merkebinün ki iki cânibe düſdi
ammâ ſehzâde B / su: ſu K, S, Ü, B 26 virmeñ 28 gibi: virmegüñ
ki eger bir içim ſu içüp kendü sırâb olup merkebi daḥı ſu içse biñ bunuñ
gibi leſker B 27 su: ſu K, S, Ü

¹ Allah’a döneceklerini yalanlayanlar, ziyan etmişlerdir. Nihayet kendilerine
ansızın o zaman gelip çatınca «Vah başımıza gelen, ne yaptık» derler.
(VI, 31)

- 1 olmak muḳarrerdir.» Ol ḫarāmzāde taḫrīşle leşker ğalebe kılıp
Ḥāzret-i İmāmla Fırāt arasına ḫāyil oldılar ve Ḥāzret-i İmām mer-
keb-i bād-reftārına cilve virüp ve tîġ-ı âteş-bārın çeküp muḳāteleye
ve mücādeleye meşġul oldu. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 5 Eyle kim pülād ile daşdan olur âteş 'ıyān
Aķıdurdı tîġi baġrından 'adūnuñ ḥūn-ı nāb
Ḥūn-ı a'dādan revān eylerdi her yan seyler
Seyler üzre 'ıyān eylerdi başlardan ḫabāb
10 Cevher-i tîġinde mażmūn mevc-i Tūfān-ı fenā
Sāye-i remḫinde muzmer şerḫ-i aḫvāl-i 'azāb
Cilve-i raḫşında rūşen sūr'at-i nūr-ı başar
Sūr'at-i seyrinde zāhir ḫamle-i sulṫān-ı ḫāb
Raḫşı kūh-ı bād-cūnbüş tîġi berķ-ı ābgūn
Raḫşına gerdūn fedā tîġine ḫurbān āfitāb
15 Ol şeh-süvār-ı 'arşa-i meydān-ı şehādet ve ol şāhbāz-ı şaydgāh-ı
sa'ādet raḫş-ı himmet germ-cevelān idüp ve tîġ-i şecā'at ğark-ı
ḥūn-āb-ı ehl-i şekāvet kılıp, ol zālimlerūñ üç şafın çāk idüp, ken-
düsün Fırāta yetürdi. Neheng-vār āb-ı Fırāta girüp eline su alup
20 içmek istedükde bir kimesne nidā yetürdi ki : «Ey Ḥüseyn, ne su
içmek mecālidiür leşker-i bed-ḫāḫ ğāret-i ḫarem-serāya müteveccih
oldılar.» Kemāl-i ğayret 'inān-ı ihtiyārın elinden alup bir ḫatre su
içmeden semend-i seyl-reftārın cānib-i ḫaymegāha sedd-i siper idüp
yetdükde gördi ki ol āvāz men'e-i āb için bir ḫile imiş ammā mu-
vāfıķ-ı irāde-i taķdīr vāķı' olmış. Zīrā ol gün şerbet-i şehādet iç-
25 mek muḳarrer idi. Rivāyetdür ki Fırāt kenārından ḫaymegāha ye-

1 ḫarāmzāde leşker : ḫarāmzādeler ol la'īntiūn taḫrīşile B 3 müḳā-
teleye : muḳātele B 4 ve mücādeleye : —Ü, ve muḫārebeye B / şi'r 14
āfitāb : —Ü 5 eyle : öyle Ü, B / daşdan : taşdan. K, S, Ü, B 6 aķıdurdı :
aķıdururdu T / tîġi : tîġ K, S 16 himmet : himmeti B / şecā'at : şecā'ati B
17 şafın : şafın şikest ü B 18 su : şu K, S, Ü, B 19 istedükde : tedārü-
kinde iken B 19,21 su : şu K, S, Ü, B 22 seyl-i : bād-ı S

- 1 tince kırk mübâriz bırakmışdı ve nakl-i şahîhdür ki Hâzret-i İmâm
 haymegâha yetdükde mükerrera havâtîn-i harem-serây-ı işmeti hâ-
 zır idüp vaşiyet taze kıldı ki : «Ey esmâr-ı nihâl-i fütüvvet ve ey
 5 eşcâr-ı reyâhîn-i tahâret, muşîbet için müheyyâ oluñ ammâ zin-
 hâr câmeyi çâk idüp müy-ı gîsû perişân itmeñ ve kendünüzi müm-
 kin oldukça nâ-mahremden nihân dutuñ.» Hâzret-i Zeynelâbidini
 bir dahı bağına basup yüzün yüzine sürüp vedâ itdi. Şîr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 10 Gel ey hem-dem ki cismümle vedâ itmekdedür cânım
 Töker kanlar añup firkat belâsın çeşm-i giryânım
 Benüm müşkil degül hâlüm ki kurb-ı Hâk kıluپ hâşıl
 Gam-ı dünyâ elinden kurtılur hâlâ giribânım
 Senünçün ağlaram kim idecekdür hâlünü muştar
 Hem a'dâ zulm ü cevri hem benüm endüh-i hicrânım

- 15 Ey nûr-ı dîde, tarîk-ı muşâberetden inhirâf itme ki şîme-i enbi-
 yâ ve şîve-i evliyâdur. Yağın ki bu ibtilâ bize nâşib olmasaydı biz-
 den sonra zâhir olan müselmânlara her belâ nâzil olduğda anı
 mücib-i gâzab-ı ilâhî taşavvur idüp me'yûs olmak muşarrer idi.
 Zihî sa'âdet ki belâ bizüm mülâzemetümüzde memdüh-i ehl-i ha-
 kıkatdür ve vukû-ı muşîbet mücib-i tesellî-i etkîyâ-yı ümmet, şîr :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 20 Belâya şabr idelüm cevre şükürler kılalım
 Ki bu reviş taleb ehlinedür tarîk-ı vuşul
 Cemî'e-i halka belâ ihtirâmı vâcibdür
 Kim oldı akreb-i huddâm-ı Ehl-i Beyt-i Resul
 25 Ey ciger-güşe, Medîneye yetdükde niteki ben senün selâmuñı sük-
 kân-ı ehl-i bihişte iletürem sen dahı benüm selâmumı anda olan

1 bırakmışdı: helâk itmişdi B 3 vaşiyet: vaşiyeti B 4 reyâhîn-i: riyâz-ı Ü 6 dutuñ: tutuñ K, B 6 Hâzret-i: Hâzret-i İmâm-ı B 7 bir basup: bağına basup bir dahı B / basup: başup K, S, Ü / itdi: idüp eyitdi Ü 9 töker: döker K, S, Ü, B 14 dîde: dîdem Ü 16 her: bir B 18 üm- met: ümmet kıt'a K, ümmetdür beyt Ü, ümmet oldı şîr B 24 niteki: nite- kim Ü 25 ehl-i: —T, —S

- 1 eḥibbā ve eviddāya ‘arz idesen.» Bu hāletde Şehrbānū ol şehryāruñ dāmenin dutup eyitdi : «Ey server-i ‘ālī-miḳdār ve ey seyyid-i bü-zürgvār, ben nesl-i Yezdicird şehryārem, havādiş-i eyyāmdan senüñ ḥuşn-ı ḥimāyetüñ penāh itmişdüm, ḥālā vehmüm andandur ki za-mān-ı ḡaybetünde bu zālimler sāyir ḥāvātīn-i Ehl-i Beyte evlād-ı Resül olmağla ḥürmet idüp baña ihānet yetüreler, beni kime tes-līm idersen?» Ḥāzret-i Hüseyñ eyitdi : «Ey Şehrbānū bu vāsīṭadan dağdağ çekme ki sen daḥil-i Ehl-i Beytsen ve bu ḥuşār-ı ‘ıffetde sa-ña nā-maḥrem ta‘arrużı yetmez.» Kıt‘a :

Mef‘ilün Mef‘ilün Mef‘ilün Mef‘ilün

- 10 Per-i Cibrıldür dīvār-ı devlet-ḥāne-i ‘işmet
Anuñ sükkānına āsīb yetmez şerr-i şeytāndan
Ḥarīm-i ḳurb-ı Ehl-i Beyt beñzer zevraḳ-ı Nūḥa
Olan ol zevraḳ içre ihtirāz eyler mi tūfāndan

- Ve bir rivāyet daḥı oldur ki Ḥāzret-i İmām Şehrbānūya vaşiyet
15 kıldı ki : «Benden şoñra merkebüm ḥaymegāha gelür, ol merkebe kendüñi muḥkem idüp ‘inān-ı irādetüñ rāyiz-i ḳazāya tapşur, ol merkeb seni bādiye-i hevlden çıkarur.» Ve Şehrbānū ol vaşiyetle ‘amel idüp ol merkeble leşker-ḡāhdan çıkdı; ‘āḳibetü’l-emri Allāh bilür. Ammā eşaḥḥ-ı rivāyāt oldur ki Ehl-i Beytle Şāma
20 gitdi. El-ḳışşa Ḥāzret-i Sultān-ı Kerbelā vaşiyeti tamām olduḡda müteveccih-i meydān olup bu maзмünla bir recez āḡāz itdi. Şi‘r :

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- Geldi ol dem kim dil-i ḡamnākümü şād eyleyem
Murḡ-ı rūḥı dāmgāh-ı tenden āzād eyleyem
Geldi ol dem kim bu miḥnet-ḥāneyi vīrān idüp
25 Ḳuds mülkine binā-yı ‘işret ābād eyleyem

1 eḥibbā : eḥibbāya B 2 dāmenin : dāmen-i pākin B / dutup : tutup K, S, B 2,7 eyitdi : itdi T 8 ehl-i : —Ü, —B 9 nā-maḥrem ta‘arrużı : nā-maḥreinden ta‘arruz Ü / kıṭ‘a : beyt Ü, şi‘r S, B 18 çıkdı : çıḳup gitdi B 19 bilür : bilür ki nice dem oldı B / rivāyet : aḥvāl K 20 Kerbelā : Kerbelānuñ K, B 22 ḡam- : nem- Ü 25 mülkine : mülkinde S. Ü

- 1 Geldi ol dem kim kılam dergāha ‘arz-ı hālūmi
Çeşm-i nemnāk ü dil-i ğamnākla dād eyleyem

- Ol pādīşāh-ı kudsi-sipāh ve ol sultān-ı ‘arş-bārgāh zevk-ı taķar-
rub-ı dergāhu’llāh ile «Ene’bnū resūlī’llāhi ve ene’bne ‘Aliyyin ve-
5 liya’llāhu» (انا ابن رسول الله و انا ابن علي ولي الله)’ diyüp bir na’ra urdı ki ol
şadādan cemī-i eczā-yı terkīb-i kāyināt mütehalhil olup felek-i dev-
vār hareketden mütevaķķıf ve arz-ı sākin mütezelzil oldı. İbn-i Sa’d
şehzādeyi ol şalābetle görüp, leşkeri bir bir muhārebe kılamakdan
men^e idüp feryād itdi ki: «Ey bī-haberler, şecā‘at-i Muştafā ve
10 şalābet-i Murtażā ve heybet-i Ḥasan-ı Müctebā bugün bu şahşda mün-
haşır olupdur. Haķķā ki eger cemī-i kāyināt bir şürete müteşah-
hış olup aña muķābil dursa, bir hamlesine vefā kılmaz ve hālā
zaḥm-ı tīg-i ‘ataş ve cerāhat-ı mufāraķat-ı aḥbāb aña kārger olup-
dur, cemī-i leşker ittifākla hamle kılup tereddüdin ziyāde kıluñ.»
15 Ol mel‘ūnuñ emriyle cemī-i leşker ittifākla müteveccih olup şeh-
zādeyi araya aldılar ve ol şır-i bīşe-i şecā‘at şu‘ā-i tīg-i berķ-āsāyla
dīde-i idrāk-i bed-hāhı hīre kılup her cānibe teveccüh kıldukça
gerd-i na‘l-i bād-pāy-ı bādiye-peymāsından rüzgār-ı a‘dā tīre olurdı.
Rivāyetdür ki bir daḥı ol leşkeri pāymāl-i raḥş-ı himmet kılup
20 semend-i bad-reftārın Fırāta yetürdi ve dā‘iye kıldı ki bir ķatra
su içüp tesķin-i ḥarāret vire. ‘Ataş-ı muṭaḥharāt ü etfāl yādına ge-
lüp terk-i müdde‘ā kıldı. Ve bir rivāyet daḥı oldur ki bir miķdar su
içmek tedārükinde iken Huşayr bin Temīm bir ok atup ol ok
zaḥmıyle leb ü dendān-ı mübārekin mecrūḥ idüp su içmek müyes-
25 ser olmadı. El-ķışşa leşker-i a‘dā hücüm idüp geldükçe ğuluvv-i
muḥālif ziyāde olup ve va‘de-i şehādet muķārebet kılup zaḥmların-

2 dād: yād T 6 mütehalhil: mütehalhil Ü, B 7 İbn-i: ‘Ömer bin B
8 şehzādeyi: —S / şalābetle: şalābetle şehzādeyi S 10 şahşda: şahş B
11 şürete: şüret K 12 dursa: tursa K, S 13 aḥbāb: aḥbāb ü evlād B
14 ittifākla 15 ittifākla: ittifāk S 18 olurdı: oldı her cānibe teveccüh
kıldukça girizān olup müteferriķ olurlardı B 19 leşkeri: leşker-i ğümrāh-ı
B 21 su: şu K, S, Ü, B / vire: vire ammā B 22 miķdār: ķatre T, B /
su: şu K, S, Ü, B 23 tedārükinde 24 içmek: —K 26 kılup: bulup Ü

¹ Ben Resulullah’ın oğluyum, ben Allah’ın velisi Ali’nin oğluyum.

- 1 dan çeşme çeşme kanlar gitmekle şehzâdeye za'f gâlib oldu. Ri-
vâyetdür ki ol Hâzretüñ yetmiş iki za'hmı olup semend-i sebük-sey-
ri da'ı keşret-i za'hm ve ifrâ't-ı 'aşa'dan süst olup âsâr-ı tezelzül
zâhir oldu. İbn-i Sa'd şehzâdenüñ za'f-ı hâlin mülâhaza kılup kat-
5 line ikdâm itdükde Hâzret ol bed-bahta kahrıla bakup eyitdi : «Ey
zâlim bu emr-i kabîha sen mi ikdâm idersen?» Ol bed-baht inficâl
olup girü döndükde Şimr-i bedbaht piyâdelere buyurdu ki : «Etrâf
ü cevânibin dutup tîr-bârân itdiler.» Yine şehzâde bir hamle kılup
anlaruñ şafın sındırup bir mevzi'de karar dutdı. Rivâyetdür ki ol
10 bed-bahtlardan ba'zı mübâşir-i katli Hüseyn olup ba'zı mütevec-
cih-i nehb-i Ehl-i Beyt oldılar. Hâzret-i İmâm ol hâletden vâkıf olup
eyitdi : «Ey Âli Ebû Sufyân, dutalum ki sizde İmân eşeri yokdur,
bârî kâ'ide-i nâmûs-i câhiliyyeti, ki lâzime-i cibilliyetünüzdür, terk
itmek ne münâsibdür ki kaşd-ı 'avrât idersiz? Eger maksûduñuz
15 benüm katlüm ise ol müdde'â benden müyesserdür.» Şimr-i mel'un
eyitdi : «Ey Hüseyn bu iltimâsuñ kabûl iderüz.» Pes leşkeri ta'ar-
ruz-ı Ehl-i Beytten men' idüp mübâşir-i katli Hüseyn oldu. Ri-
vâyetdür ki ol kemâl-i za'fla tîg-i âbdârından ihtirâz idüp katline
kimesne ikdâm idebilmezdi; âkıbet ırakdan tîr-bârân itdiler. Hâz-
20 ret-i İmâm gördi ki cevelân itmege kudret yok nâcâr merkebden
inüp piyâde oldu ki merkebine tîr-bârândan zarar yetmeye. Zîrâ
yâdigâr-ı Muştâfâ ve Murtaza olup mükerrem ve muhterem idi. Ol
bed-bahtlar Hâzret-i İmâmı piyâde görüp, dilîr olup katline mü-
teveccih oldılar. Eşnâ-yı ma'rekede bir la'in ol âfîtab-ı evc-i sa'ade-
25 tün cebîn-i mübârekine bir ok urup mecrûh itdi. Hâzret-i İmâm
ol nâvek-i hün-feşânı çeküp cebîn-i mübârekinden mehâsin-i şerî-
fine kanlar revân olup hizâb olduğda mübârek eliyle ruhsârına
sürüp mübâhât iderdi ki : «İnşâ'allâh bu rengle ceddüm hıdmeti-

1 oldu: olup süst oldu B 3 da'ı: da'ı gitmekden B 4 İbn-i: 'Ömer
bin B 5 Hâzret: Hâzret-i İmâm K, B / eyitdi: itdi T 7 olup: bulup
Ü, B 7 bedbaht: la'in B 8 dutup: tutup S, B / itdiler: ideler T, B 9
sındırup: şındırup K, Ü, B / dutdı: tutdı K, B 12 eyitdi: itdi T / duta-
lum K, B / imân eşeri: eşeri imân B 15 mel'un: la'in B 16 eyitdi: itdi
T 17 Hüseyn oldu: İmâm-ı Hüseyn oldılar B 19 idebilmezdi: idebilmez-
lerdi K 21 inüp: yinüp T / merkebine: merkebe Ü 23 görüp: gördük-
de B / dilîr olup: dilîrâne Ü 25 mübârekine: mübâreklerine ki ma'la'-ı
nûr-ı hidâyet idi B 28 ceddüm: ceddüm Muştâfâ B

- 1 ne müşerref oluram.» Bu hâletde kıbleye müteveccih olup ve bâr
-gâh-ı kurb-ı ma'bûda yüz dutup muntazır-ı şehâdet oldı. Şîr :

Me'ûlû Fâ'ilâtü Me'â'ilü Fa'ilün

- Şem'-ı hayâta şubh-ı ecel virdi ıztırâb
Mülk-i vücûda seyl-i 'adem saldı inkılab
5 Gülzâr-ı 'ömre kıldı eşer şarşar-ı hazân
Dest-i zemâne rişte-i ümmîde virdi tâb

- Rivâyetdür ki ol serv-i riyâz-ı şerî'at şarşar-ı hücum-ı a'dâ ve seyl-i
sihâm-ı eşkıyâyla merkebden düşüp bî-höd olduĸda münâfıklar bir
10 bir, iki iki kaşd-ı katl idüp muĸâbiline geldükde ruhsâr-ı mübare-
kin görüp şerm idüp te'hîr iderlerdi. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dökmek evlâd-ı Resûlün kanını âsân degül
Ol sebebdan kim bu kan her kâna beñzer kan degül

- ‘Âkıbetü'l-emr Şimr-i la'în gördi ki leşker ol Hâzretün katlinde
te'hîr iderler, feryâda geldi ki : «Ey bî-hamiyyetler bu ne te'hîrdür?»
15 Der'â bin Şerîk-i bî-devlet gelüp ol Hâzretün sâ'id-i mübarekin
mecrûh itdi ve Sinân bin Enes ketf-i mübarekine bir ok urup, ol
iki zaĸmdan şahzâde-i âlem ihtiyârsız düşüp, hâk-i Kerbelâyâ te-
zelzül bıraĸdı ve ol vâkı'adan sükkân-ı tahte's-serâdan Şüreyyâyâ
gulgüle çıĸdı. Devrân-ı felek serâsîme olup dirdi ki : «Âyâ bu ne
20 emr-i qabilîdür, ve dâyire-i zamân ıztırâba düşüp te'essüf çekerdi
ki : «Âyâ bu ne zulm-i şarîhîdür?» El-kışşa Havlî bin Yezîd-i Aşhabî
ve anuñ ferzendi Şibl bin Yezîd ittifaĸla piyâde olup, ol ser-ef-
râzuñ ser-i mübarekin beden-i şerîfinden cüdâ kılmak kaşdına mü-
teveccih oldılar. İkdâm itdükde mehâbet müstevlî olup müyesser
25 olmadı. İsmâ'il-i Buĸârîden naĸldür ki şahzâde düşdüĸi sa'âtde

2 dutup : tutup K, B / şehâdet : —K 4 saldı : şaldı K, S, Ü, B 7 ol :
ol şehryâr-ı B / şerî'at : şerî'at ve ol kemâl-i za'f-ı beden hâşıl idüp bî-mecâl
oldı gördiler ki Hâzret-i İmâm B / olduĸda : olupdur B 9 muĸâbiline :
muĸâbelesine B / geldükde : gelüp K 14 geldi : gelüp eyitdi B 16 Enes :
Enes-i la'în B / urup : urdı K 21 Havlî : Havl B 25 sa'âtde : zamânda B

- 1 İbn-i Sa'd emriyle bir mübâriz anuñ katline ikdâm itdükde Hâzret-i İmâm eyitdi : «Ey fakîr, benüm kâtilüm sen degülseñ, bu emr-i kabîlîhe ikdâm itme. Hayfdür ki âteş-i düzağa giriftâr olasen.» Ol mübâriz giryân olup eyitdi : «Yâ İbn-i Resûlallâh bu hâletde sen
- 5 henüz bize raḥm idersen, ehl-i ḥaḳ olduḡuña şekküm ḳalmadı. «Ol mübâriz bî-maḥâbâ elindeki tîḡi mürâca'at ḳılup İbn-i Sa'da ḥavâle ḳıldı. Mülâzimler her taraḑdan mâni' olup, aña zaḥmlar urup, ol yegâne-i zamân beden-i mecrûḥla Hâzret-i İmâm ḥużûrına gelüp eyitdi : «Yâ Ḥüseyn, senün için beni şehîd iderler.» Hâzret-i İmâm
- 10 eyitdi : «Mücâhidler 'ameli zâyi' olmaz.» El-ḳıṣṣa her taraḑdan tîḡlar çeküp Yezîdün in'âm ü iltifâtı ümmîdine ol emr-i kabîlîhe ikdâm iderlerdi. Ammâ kimesneye bu şekâvet müyesser olmayup iki kimesneye münḥasır oldu; biri Sinân bin Enes ve biri Şimr-i Zilcevşen, Sinân-i bed-baḥt istedi ki ol emre mübâşeret ḳıla, Şimr-i bî-devlet sebḳat idüp ol Hâzretün sîne-i bî-kînesine ḳadem basdı. Hâzret-i İmâm göz açup didi : «Ey bed-baḥt saña kim dirler?» Didi : «Ben Şimr-i Zilcevşenem.» Hâzret-i İmâm eyitdi : «Dâmen-i zırh çihre-i nâ-pâküñden götür, seni göreyem.» Ol bed-baḥt dâmen-i zırh ref' idüp çihre-i nâ-pâkini gösterdükde, Hâzret-i İmâm
- 20 gördi ki dişleri ḥunzîr dişleri gibi dehân-ı pelîdinden daşra çıḳmış. Didi : «Şadaḳa resûlullâh (صدق رسول الله)¹ bu bir nişânedür.» Zîrâ vâḳ'asında Hâzret-i Resûl, ḳatilinden ḥaber virüp va'de-i ḳatlin muḳarrer itmişdi, didi : «Ey Şimr, benüm ḳatlüm saña muḳarrer olupdur, 'amelüñde taḳşîr itme. Ammâ ey Şimr, bu vaḳt ne vaḳtdür ve bu gün ne gündür ve bu ay ne aydur?» Şimr eyitdi : «Muharrem ayıdur ve Cum'a günidür ve namâz vaḳtidür.» Hâzret-i İmâm eyitdi : «Ey zâlim, bunun gibi şehir-i ḥarâm ve rûz-ı cem'iyet ve vaḳt-i namâz ki ḥuṭebâ-yı İslâm rû'ûs-i menâbirde ceddüm evşâfın
- 25

1 İbn-i: "Ömer bin B 2,4 eyitdi: itdi T / sen: —K 5 henüz bize: bize henüz B / ol mübâriz: ve Ü 6 İbn-i: "Ömer bin B 7 mülâzimlar: mülâzimları B / her taraḑdan: her taraḑ K, —Ü 8 zamân: zamâna B 9 eyitdi: itdi T / yâ: yâ İmâm-ı B 10 eyitdi: itdi T 13 Şimr: Şimr-i bin Ü 14 emre: emr-i kabîlîhe B / ḳıla: ide Ü / Şimr-i: Şimr-i bedbaḥt-ı Ü, Şimr-i la'în-i B 15 ḳadem: ḳadem-i nâ-mübârekin Ü / basdı: başdı K, S, Ü, B 16 dirler: dirler ol mel'ûn B 17 eyitdi: itdi T 18,19 zırh: zırhı B 20 ḥunzîr gibi: ḥunzıra benzer K 22 Resûl: Resûlullâh K 25 eyitdi: itdi T 26 ayıdur: ayı B / günidür: günü B 27 eyitdi: itdi T

¹ Resulullah doğru söylemiş.

- 1 beyân iderler ve ‘ubbād-i havâş ü ‘avâm müteveccih-i dergâh-ı ma‘bûd olup edâ-yı ‘ibâdet kılurlar, sen nişe bu emr-i kabîhâ iktâm idersen? Bârl ey Şimr, gögsüm üzerinden durup bir mikdâr mühlet vir ki ben dahı leb-i teşne ile namâza meşğûl olayam ve,
- 5 çün namâzda iken şehîd olmak bana mîrâşdur, ben dahı ol sa‘âdeti bulayam.» Şimr-i bed-baht ol Hâzretüñ sînesinden durup ve ol Hâzretde ol mikdâr kudret var idi ki oturup kıbleye müteveccih olup namâza iştiğâl itdi. Ol vâkt bir vâkt idi ki sultân-ı serâ-perde-i târem-ı çârüm sihâm-ı şu‘â’ın hâr ü hâşâka urup, pâre pâre kılup, ve şemşir-i şa‘şa’asın kühsâre çalmağdan sindurup zevâle müteveccih ol-
- 10 mışdı ve huṭebâ-yı ümmet minbere çıkup «İnne’llâha yemürrü bi’l-‘adli ve’l-iḥṣâni ve İtâi zi’l-kurbâ ve yenhâ ‘ani’l-faḥşâi ve’l-münkeri ve’l-bağyi ya’izuküm le’alleküm tezekkerün» (ان الله يأمر بالعدل والإحسان وإيتاء ذى القربى وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغى يعظكم لعلكم تذكرون)
- 15 mev‘îzasın zâlimlere ilkâ kılup ve mü‘ezzin minârelerden «İnna’llâhe ve melâiketehü yuşallüne ‘ale’n-nebiyyi» (ان الله وملائكته يصلون على النبي)
- 20 zemzemesin cihâna salmışdı. Fi’l-vâkı egerçi ol vâkt ‘âlem-i şüretde ehl-i dâlâletüñ kevkeb-i iktâlleri derece-i rif‘atde İbn-i Sa‘d ve sâyir ümerâ-yı leşker-i Yezîd birbirine tehniyye-i zafer virtüp, ümmîd-i iltifât ü in‘âmıla neşât-ı tamâm bulup ve Yezîd ve ‘Ubeydullâh-ı Ziyâd mesned-i hükûmetlerinde mecâlis-i tarâb tertîb idüp nâz ü nûşla meşğûl-i ‘ayş ü tarâb olmuşlardı ve Ehl-i Beyt-i İmâmun nevâyib ü aḥzânı kemâle yetüp Hüseyin ve sâyir şühedâ âlûde-i ḥâk ü ḥûn, deşt-i Kerbelâda merkebleri pâymalı olup muṭahharât-ı ḥarem-sarây-ı nübüvvet rikḫat-i kalble küştelerin pâre pâre berâberlerinde görüp ve başları üzre mücerred tîgler müşâhede kılup ıztırâb-ı tamâmla tezeltül bulmışlardı. Ammâ ‘âlem-i ma‘nâda ol bed-bahtların münşî-i kazâ nâşiye-i ahvâllerine raḫam-ı

2 nişe : nite K, S 3 durup : тұруп K, S, B 6 sînesinden : sîne-i pür-şafâsından B / durup : тұруп K, S, Ü, B 7 kudret : қуввет S 8 iştiğâl itdi : meşğûl oldı K, Ü 10 sindurup : şındurup K, Ü, B 11 ve : —B 14 mü‘ezzin : mü‘ezzinler K, Ü, B / minârelerden : minârelerde K, S, B 16 salmışdı : şalmışdı K, şalmışlardı Ü, B 17 kevkeb-i : kevâkibi B / rif‘atde : rif‘atde olup Ü, B 18 İbn-i : Ömer bin B 19 Yezîd : Yezîd-i pelid B 20 Ziyâd : Ziyâd-i mel‘ûn B / tarâb : eşret Ü 21 nâz : sâz B / Beyt : —K, —S 22 İmâmuñ : Hâzret-i İmâm-ı Hüseyin B 27 raḫam-ı : —S

¹ Şüphesiz ki Allah size adaleti, iyiliği, yakınlarınıza yardımı emreder, kötülüğü, fenalığı ve zulmü yasak eder. Bunları aklınızda tutasınız diye size öğüt verir. (XVI, 90)

² Şüphe yok ki Allah ve melekleri peygambere salat ederler. (XXXIII, 56)

- 1 «Ḥasire'd-dünyâ ve'l-âhiretu» (خسر الدنيا والآخرة)¹ çeküp, istirdâd-ı ni³metlerine felek pençe-i taşarruf müheyyâ kılup ve ta³zîb-i rûh-larına Mâlik-i düzah selâsil ü ağılâl müretteb idüp, eser-i zulm ü sitemleri serây-ı âkıbetlerin vîrân itmişdi. Ve Hâzret-i Hüseyn
- 5 ve etbâ³ına ervâh-ı enbiyâ istikbâl idüp, melâyike-i muḥarrebe ni³sâr için etbâk-ı cevâhir-i tahıyyât müheyyâ kılup, divân-ı kazâdan mişâl-i hükümet-i dünyâ ve âhîret virülüp ve muṭahharât-ı Ehl-i Beyte hüccet-i temlîk-i hür ve kuşûr-ı cennet in³âm olunup, şem³-i rızâlarına müjde-i ihtirâm-ı dünyevî ve uhrevî yetmişdür. Kıt³a :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 10 Bir dükândur bu bisât-ı dehr kim 'ummâline
Ecr miḳdâr-ı 'ameldür müzd miḳdâr-ı hüner
Ḥâkdân-ı dehr bir mezra³dur u a³mâl zer³
Ḥayr olur maḥşûl ḥayr ehline şer ehline şer
- 15 El-kışşa Hâzret-i İmâm namâza meşgûl olup secdede iken Şimr-i bed-baht baş ḳaldurmağa mühlet vermeyüp şerbet-i şehâdet içürdi
«İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'un» (اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاٰجِعُونَ)². Bu
hâletde gûlgûle şavâmi³-i melekûta düşüp ve ḥatâyîr-i ceberût vel-vele-i mele³-i a³ladan dolup, çün pâdişâh-ı mesned-i imâmet 'âlem-i şüretden 'âlem-i ma³nâyâ intikâl itdi, ehl-i 'âlem-i şüret ol dâğ-ı fi-
- 20 râka şabr itmeyüp, ittifâkla ıztırâb idüp, micmere-i gerdün-ı gerdân kuşûr-ı nigâr-ı eflâke âteş urup melâyik per ü bâlin âteş-i firâka yakdı ve şu³bede-bâz-ı şürethâne-i tabî³at silsile-i râbîta-i ṭabâyi³î ḳaṭ³ kılup eczâ-yı mürekkebâta ihtizâz bıraḳdı. Fezâ-yı deryâ bu mu-şîbetde mâhîlere çeşme-i zehr-i helâhil oldu ve 'arşa-i şahrâyı bu
- 25 miḥnet vuḥûş ü tûyûra tengnây-ı tenûr-ı pür-âteş ḳıldı. Nakldür Etem-i Kûfiden ki, muḳârin-i ḳatli Hüseyn hevâya bir gubâr ṭârî olup ol ḡâyetde ki 'âlem tîre vü târ oldu ki 'alâme-i ḳıyâmetdür diyü

3 ağılâl : ağılâli B 4 Hâzret-i : Hâzret-i İmâm-i B 5 muḥarrebe : muḥarrebîn B 8 ohnup : olup Ü 9 yetmişdür : itmişdür B 12 mezra³dur u : mezra³durur K 14 el-kışşa : —K 15 baş : başın K 17 gûlgûle mele-kûta : şevâmi³-i melekûta gûlgûle B / velvele-i : zelzele-i Ü 18 dolup : ṭo-lup K, B 21 nigâr-ı : rûzgâr-ı S, zer-nigâr-ı B / melâyik : melâ'ike B 25 miḥnet : miḥnetde S, B 27 ḡâyetde ki : ḡâyetde K, S / diyü : —K

¹ Hem dünyayı hem ahireti kaybetti. (XXII, 11)

- 1 halk-ı "âlem istiğfâra başladılar; ol ğubâr mürtefi^c olduĝda Hâzret-i Hüseynün merkebi kâkülün kanla rengin idüp, müteveccih-i haymegâh olup, muṭahharât-ı Ehl-i Beyt ol merkebi kâkül-i pür-hünla şehzâdeden cüdâ gördükde figânlar idüp merkebi muḥâṭab kı-
5 lup nevḥa ile eyitdiler : Kıt'a :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ey semend-i bād-pā bi'llāh kanı ol şehsüvār
Nişe ol serdârdan kılduñ cüdâlık ihtiyār
Neyleduñ ol dürr-i şehvârı ki tapşurduĝ saña
10 Qande salduñ nişe gelmez ötdi ḥadden intizār
Pây-būsından anuñ maḥrûm olup sen ey rikāb
Saḥt-dilsen kim gözüñ olmaz dem-â-dem eşk-bār
Dest-būsından anuñ düşmişsen ayru ey licām
N'ola topraĝa düşüp olduñsa ḥār ü ḥâksār

- Anlar sürüdle nevḥa kılduĝca Zülcenāh, dîdelerinden eşk-i revân
15 akıdurdı. Rivāyetdür ki ol merkeb-i vefādār ol Hâzretten sonra reh-i bâdiye dutup min-ba'd andan kimesne nişân bulmadı ve anuñ rükûbı kimesneye müyesser olmadı. Rivāyetdür ki katlden sonra Şimr-i mel'un münâfıklarla müteveccih-i ḥaremserâ olup bünyād-i ğâret itdiler ammâ muṭahharâta dest-i ta'arruz yetmedi,
20 ammâ Şimr-i bed-baḥt Hâzret-i İmām Zeynelâbidîne yetüp kaşd itdi ki katlı ide. Hâmid ibn-i Müşlim tarîĝ-ı men'le eyitdi : «Ey bed-baḥt, bu nev-resîde esîr-i dām-ı marâzdur, bî-günāh katline iḳdām itmek mürüvvet midür?» Ve bir rivāyet dahı oldur ki "Ömer-i Sa'd men' itdi, be-her ḥāl, çün mukteẓâ-yı ḥikmet bakâ-yı şehzâde idi.
25 Ol varṭadan necât buldı, Hâzret-i İmāmuñ mâtemine iştigāl idüp

1 halk-ı başladılar : halk istiğfâr kıldılar Ü 3 merkebi kâkülün : merkebün kâkülün B 5 eyitdiler : itdiler T 7 nişe : nite S 9 saldı : şaldı K, S, Ü, B / nişe : nite K / ötdi : geçdi S, —Ü, aşdı B / ḥadden : ḥadden ötdi Ü 14 anlar : anlar bu B 16 dutup : tutup K, S tutup gitdi B 17 ki : ol Hâzretün B / katlden : katlınden S, B 19 muṭahharâta : muṭahharât-ı Ehl-i Beyte B 20 ammâ : rivāyetdür ki Ü, B / bed-baḥt : bed-baḥt-ı la'în-i güm-râh B 21 İbn-i : bin Ü, B 23 mürüvvet : revâ Ü / "Ömer-i : "Ömer bin S

1 bu mazmûnla sürûda başladı. Şi'r :

Mef'âlû Fâ'ilâtün Mef'â'ilü Fâ'ilün

Yâ Rab ne fitnedür ki cihân kıldı âşkâr
 Yâ Rab ne zulmdur ki ıyân itdi rûzgâr
 Yâ Rab kazâ bu emrde çekmez mi infî'âl
 5 Yâ Rab felek bu fi'lden olmaz mı şermsâr
 Âb ü hevâ-yı gülşen-i miñnet-fezâ-yı dehr
 Çün olmadı Hüseyme şafâ-bağş ü sâzkâr
 Ârâm dutmayup yire geçsün hemîşe âb
 Mehd-i ferâğat üzre hevâ dutmasun qarâr
 10 Çün hâkdân-ı dehrde ârâm bulmadı
 Sulţân-ı dîn Hüseyn-i 'Alî şâh-ı kâmkâr
 Bâd-ı fenâya gitse revâdur bu hâkdân
 Âyîne-i vücûda 'ademden salup gubâr
 Ey dil hükûmetine cihânun ne i'timâd
 15 Ey dîde haşmetine zamânuñ ne i'tibâr
 Olsaydı rûzgâr nihâdında bir şebât
 'Ahdin kılurdu Âl-i Resûl ile üstüvâr
 Devrân cibilletinde ger olsaydı bir vefâ
 Âl-i Resûl hıdmetin eylerdi ihtiyâr
 20 Ol vâktiden ki haşm rızâsıyla tîğ ü tîr
 Şâh-ı şehîdüñ eyledi a'zâsını fikâr
 Açmış dehân te'essüf için tîr-i tünd-rû
 Çekmiş zebân tağassür için tîğ-i âbdâr
 Yâ Râb ki tîğ çıkmaya habs-i niyâmdan
 25 Yâ Râb ki kânde olsa ola tîr hâksâr

1 sürûda : sürûd S / başladı : başladılar T / şi'r : meşnevî S, —Ü 7 -bağş ü : bağış-ı K, B 8 dutmayup : tutmayup K, Ü, B 13 salup : şalup K, S, Ü, B 18 vefâ : şebât T, K

Muḥadderât-ı Ehl-i Beytün Şâma Gıtdüğün Beyân İder

- Hikmet-i bâliğa-ı bânî-i binâ-yı mükevvenât ve kudret-i kâmile-i muşavvir-i eşkâl-i mevcûdât beyle iktizâ kılmış ki, bünye-i vücûd-ı beşer
- 5 mazhar-ı cemî'e-i şifât olup, gâh etvâr-ı sûtûdeleri a'mâl-i zemîmeleri-ne gâlib düşüp rifât-i iktidârları melâyikeden a'lâ oia ve gâh ef'âl-i kabîhaları ahlâk-ı hâmidelerine fâyık olup rütbe-i itibârların İb-lîsden ednâ kıla. Ve ba'zı erbâb-ı ḥakâyık, ki 'âlem-i kevn ü fesâda insân-ı kebîr dimiş, bu ma'nâyâ mutazammındur ki şüret-i 'âlem
- 10 hemîşe mütenevvi' ve mütelevvindür; gâh mesned-i hılâfetde hulefâ-yı 'adâlet-şî'âr ve selâtin-i re'fet-dişâr istiklâl bulup erbâb-ı küfr ü tuğyân maḥhûr olur ve gâh serîr-i eyâletde mülûk-ı cefâ-pîşe ve ḥukkâm-ı sitem-endîşe mütemekkin olup aşḥâb-ı 'aql ü îmânı mağbûn ü maḥzûl kıılır. Ol cümledendür Yezîdün eyyâm-ı istiklâl-i ḥükûmeti ki cemî'e-i ef'âl-i zemîmeye câmî' olup cihânı dârü'l-fesâd
- 15 itmişdi ve Hüseyn-i maẓlûmuñ zamân-ı istilâ-yı miḥneti ki tamâmî-i ahlâk-ı kerîmeye maẓhar vâkı' olup 'âlem-i şüretde muşîbet ü melâli kemâle yetmişdi. Bilmek gerek ki devr-i Âdemden ḥâtim-i enbiyâyâ dek cemî'e-i a'sâr ü emşârda tamâmî-i efrâd-ı insâna vâkı' olan aşnâf-ı belıyyâtı cem' itseler Kerbelâ muşîbetinün biñden
- 20 birine berâber olmaz ve itikâd itmek gerek ki sayır belıyyâtün 'aynı vâkı'a-i Kerbelânun taşavvurınca ḥaḳîkat ehline eşer kıılmaz. Şî'r:

2 muḥadderât-ı: —Ü / Şâma gıtdüğün: Kerbelâdan Şâma gıtdüklerin B
 3 hikmet-i: çün hikmet-i B 4 mevcûdât: mevcûdâtta Ü / beyle: bu Ü,
 böyle K, B 5 sûtûdeleri: cevdetleri K 11 -dişâr: -dişâr olduḳda B 15
 cihânı: cihânı fışk fesâdla B 16 Hüseyn-i: Ḥazret-i İmâm-ı B 17 muşî-
 bet: miḥnet Ü 18 gerek: gerekdür S, Ü, B 20 biñden: binünde T, bin-
 de B

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gökden indükde belâ bulmazdı menzil konmağa
Olmasaydı 'arşa-i 'âlemde hâk-i Kerbelâ
Kerbelâdan gayr yokdur bir mübârek buç'a kim
Ola anuñ ekşer-i eczâ-yı terkîbi belâ
- 5 Fi'l-vâkı' Kerbelâ bir buç'a-i şerîfdür ki cānib-i Hâkdan anda rüt-
be-i ihtirām-i hānedān-ı risālet ve ta'zīm-i dūdmān-ı nübüvvet ke-
māle yetmiş ve haqīkat-i zulm-i eşkıyā ve şabr-ı evliyāda olan es-
rār-ı hikmet zuhūra yetmiş. Zihī bedbahtlar ki, anuñ gibi buç'a-i
şerîfde mäh-ı Muḥarrem, ki muḥaddem-i şuhūr-ı medār-ı 'âlemdür,
10 ve rüz-ı Cum'a, ki sāyir eyyāmdan ihtirāmıla muḥaddemdür, ve
vaqt-i zuhūr, ki zamān-ı ikāmet-āsār-ı Resūl-i mükerremdür, hür-
met-i Resūlullāhı ri'āyet kılmayup evlādına sitem revā gördiler
ve Ḥazret-i Vācibü'l-Vücūdun şabrın kendülerine nuşrat taşavvur
idüp vācibü't-ta'zīm olan cemā'ate ihānet yetürdiler. Çün bu mäh-ı
15 mübârekde Ehl-i Beyt-i risālet nihāyet-i melālet bulmuşlar ve gā-
yet-i iztirābla müteferriḳ ü perişān olmuşlar. Lācerem terk-i sürür
kılup tarīka-i mâtem ri'āyet idenlere şeref-i intisāb-ı Ehl-i Beyt-i
risālet muḥarrerdür ve melāletlerine şerik olanlara şevāblarla şir-
ket müyesserdür. Şîr :

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 20 Muḥarremdür gönül feryāda gel āh eyle efḡān kıl
'Azā dut başa topraklar savur çāk-i girībān kıl
Kılup kaṭ'-ı nazar mäh-ı Muḥarrem 'aış ü 'işretten
Dem-ā-dem çeşmüñi mazlūmlar yādıyla giryān kıl
Urup gerdūna berḳ-ı āh-ı āteş-bārdan āteş
25 Bināsın yaḳ anı devr-i muḥālifden peşimān kıl

3 gayr : gayrı K, B 4 ekşer-i : ekşeri B / eczâ-yı : eczâsı S, B / terkîbi :
terkîbi Ü, B 11 ikāmet- : imāmet- B 12 evlādına : evlādına zulm ü B /
gördiler : kıldılar S 15 mübârekde : muḥarremde B / melālet : —Ü 18 şe-
vāblarla : şevāblarında B 19 müyesserdür : müyesser olur Ü 21 dut : tüt
K, Ü, B / savur : şavur K, şaçup B

1. "Uyûnû'r-Rızada mezkûrdur ki 'Amr-i Leyş hâkim-i Hıcrâsân iken ümerâ-yı leşkerinden bîn müsellaḥ mübârizе mâlik olan kimesneye bir zerrîn gürz in'âm iderdi. Birgün a'yan-ı devlet ve erkân-ı ḥaşmeti 'arz-ı leşker gördükde yüz yigirmi şâhib-livâ-yı zerrîn-gürz kaleme geldi; şüret-i hâl 'Amr-i Leyse 'arz olındukda merkebinden düşüp ḥâk-i mezellete yüz sürüp zâr zâr ağladı. Erkân-ı devlet ol ḥâlete ta'accüb idüp eyitdiler: «Ey melik-i kâmkâr ve şehryâr-ı 'âli-mukdâr, el-minnetü l'illâh mülküñ ma'mûr, leşkerüñ mesrûr, düşmanuñ maḥhûr; şâd ü hürrem olmak münâsib iken bu perîşanlığa 10 sebep nedür?» 'Amr-i Leyş eyitdi: «Ey 'azîzler, ben bu leşkeri isti'dâd-ı tamâmla müheyyâ gördükde yâduma vâkı'a-i Kerbelâ geldi. Te'essüfüm ve taḥayyürüm budur ki niçün bu leşkerle ol gün Hüseyin-i mazlûma mu'âvenet kılmaga muvâfıḳ olmadum ve Yezîdüñ leşkerin müteferriḳ idüp iktisâb-ı sa'âdet kılmadum.» Rivâyetdür ki 'Amr-i Leyş dünyâdan intikâl itdükde vâkı'ada gördiler; 15 başında tâc-ı muraşşâc, egninde ḥıl'at-i girân-mâye, altında merkeb-i bād-reftâr, mülâzemetinde ḡilmân-ı mâh-ruḥsâr eyitdiler: «Ey emîr bu sa'âdet ne 'ibâdet ecridür?» 'Amr-i Leyş eyitdi: «Bu kerâmetler ol niyyet muḳâbelesinde vâkı' oldı ki hengâm-ı 'arz-ı leşker mu'âvenet-i şühedâ ḥuşûşında ḥâtıruma yetürdüm.» Bu tenbîhden ma'lûm oldı ki ârzü-yı mu'âvenet-i şühedâ meşâbe-i ḡazâdur, belki ḡazâdan eşveb ü aşvâb anlar içün irtikâb-ı 'azâdur. Şi'r:

Meḡâ'ilün Fe'ilâtün Meḡâ'ilün Fe'ilün

Egerçi ḥaşmet ü evlâd ü mülk ü mâl ḳamu

'Azîz olur ḳamuya zevḳ-i rūḥ ḡâlibdur

25 Çü cân muḳaddem olur cümleden yakîndür bu

Ki terk-i cân elemi a'zam-ı meşâyibdür

1 mezkûrdur: meştûrdur B 2 müsellaḥ: —Ü 4 yigirmi: igirmi T 5 hâl: ḡâli K, B / 'Amr-ı: 'Amr bin B / olındukda merkebinden: itdükde merkebden Ü 6 mezelle: mezellekte K 7 eyitdiler: itdiler T 8 leşkerüñ: leşker S 10 'Amr-ı: 'Amr bin B / eyitdi: itdi T 12 gün: gün İmâm-ı B 13 Yezîdüñ: Yezîd-i la'înün B 14 müteferriḳ: mutaşarrıf K 15 'Amr-ı: 'Amr bin B 17 -ruḥsâr: -ruḥsâr muntazır-ı ḥıdmet olmışdur B / eyitdiler: itdiler T 18 'Amr-ı: 'Amr bin B / eyitdi: itdi T 19 niyyet: te'essüf B 21 oldı: oldur K, B 22 ü aşvâb-ı: —Ü / 'azâdur: ḡazâdur B 23 ḥaşmet ü: ḥaşmet-i K, B

- 1 Muḥakḳak oldu bu tertīb olan muḳaddemededen ki rütbe-i şühedā eşref-i merātibdür. Naḳldür ki rüz-ı cezā zümre-i şühedāya cemī-i aşnāf-ı mevāhib ve cümle-i envā-i meṭālib ke-
 5 rāmet olındukdan sonra cānib-i Ḥaḳdan nidā gele ki : «Ey tarīḳ-ı maḥabbetde naḳd-i cān nişār kılanlar ve ey bezm-i belāda helāhil-i maḥabbetümi şehd-i şifā bilenler, daḥı murāduñuz var ise beyān idüñ ḥāşıl olsun ve daḥı maḳşūduñuz ne ise ʿiyān idüñ icābet bulsun.» Fırḳa-i şühedā bu cevāba mülhem olalar ki :
 10 «Yā Rab, saʿādet-i şehādet netīcesin görüp irādetümüz ziyāde olmağın, murādumuz dünyāya mürācaʿat kılup tekrārla saʿādet-i şehādet bulmaḳdur ve eger müyesser olsa bu iḳbālūñ idrākine müdāvim olmaḳdur.» Şiʿr :

Mefʿūlün Mefʿūlün Mefʿūlün Mefʿūlün

- Şehīd-i ḥancer-i bīdāda rüz-ı Ḥaşr feyz-i Ḥaḳ
 ʿIyān itdükde şarf-ı naḳd-i cān ecrinūñ āsārın
 15 Kemāl-i zevḳ bundan ḡayr qoymaz anda ḥasret kim
 Dönüp dünyāya ḥāşıl eyleye ol zevḳ tekrārın

- Kitāb-ı Rebīʿü'l-Ebrārda Baḥterī meşṭūr itmiş bir ʿazīzden naḳl idüp ki : «Birgün Ḥazret-i Resūlullāh benüm menzilümde mübārek ellerin yuyup ve mażmaza idüp istiʿmāl olınan suyu bir mevziʿde tökdi. Şa-
 20 bāḥ olduğda ol mevziʿde bir dıraḥt-ı bār-ver peydā olup bir ḥūşe mīve getürdi. Bir müddet ḥaḳk aña şecere-i mübāreke laḳab qoyup mīve-sinden mütemettiʿ olurlardı. Bir gün gördük mīvesi tökilüp bergleri pejmürde olmuş. Taʿaccüb itdük ki āyā ne āfet vāḳıʿ oldu ola? Nāgāh ḥaber-i vefāt-ı Resūl istimāʿ olındı. Andan sonra daḥı mīve virürdi
 25 ammā nihāyet-i kılletde. Bir gün gördük ki cemī-i mīvesi tökilüp yirine tiken bitmiş; nāgāh Ḥazret-i Murtażā vefātından ḥaber vir-diler. Andan sonra daḥı evrāḳın istiʿmāl idüp bīmārlar şifā bulur-

1 ki 2 merātibdür : —K 3 meṭālib : meṭālib muḥakḳak oldu bu tertīb olan muḳaddemededen ki rütbe-i şühedā B 4 olındukdan : olduğdan Ü / gele : geldi K, B 6 maḥabbetümi : miḥneti B 11 bulmaḳdur : bulmaḳdur T 12 olmaḳdur : olmaḳdadur T 15 ḡayr : ḡayrı K, B 17 itmiş : imiş Ü, B 19 suyu : şuyı K, S, Ü, B / tökdi : dökdi K, S, Ü, B 20 olup : oldu ve Ü / ḥūşe : ḥoş K, B 22 tökilüp : dökilüp S, Ü, B 23 āyā : āyā buna B / ola : —B 24 virürdi : virdi S 25 nihāyet-i : ḡāyet-i B / tökilüp : dökilüp K, S, Ü dökilüp mīve B 26 tiken : diken K, B

- 1 lardı. Bir gün gördük tamāmı-i guşūn ü evrāķı huşk olup hemān sāk-ı dıraht kalmış, nāgāh haber-i vefāt-ı İmām-ı Ḥasan şiyā^c buldı. Bir gün gördük ol sāk-ı dırahtdan daḥı eşer kalmayup ḥākle yek-sān olmuş, nāgāh vāķı^c-a-i Kerbelādan ḥaber yetürdiler. Şi^cr :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fa'ilün

- 5 Her gâfilün ki çeşmi bu mâtemde ter degül
Muṭlaḳ nihāl-i ʿömri anuñ bārver degül
Her dîde kim degül bu muşibetde eşk-bār
Maḳbül-i ṭab^c-ı merdüm-i şāḥib-naẓar degül
- 10 Rivāyetdür ki Ḥazret-i Ḥüseyn şehîd olduḳda fi'l-ḥāl bir kebüter-i kâfur-fām havādan inüp per ü bālin ol mazlūmuñ ḳanıyā gülgün idüp pervāza gelüp, hem ol saʿāte Medīne ʿazmin kılup, ravza-i Resûlullāhuñ etrāfında cevalān idüp ḳatre ḳatre ḳan per ü bālin-den ol merḳad-i mübāreke aḳıdurdı ve Ehl-i Beyt ol ḥāleti mü-şāhede kılup ḥayrān kalmışlardı ki : «Āyā bu ne ʿalāmetdür?» Nāgāh
- 15 haber-i vāķı^c-a-i Kerbelā yetüp, maʿlūm oldu ki ol kebüterüñ per ü bāli nāme-i aḥvāl-i Kerbelā imiş Ravza-i Resûlullāha. Kenzû'l-Ġarāyibde mestürdur ki, bir Yahūdīnuñ bir cemīle kızı olup baʿzī belālara mübtelā idi. Ol cümleden biri ol ki aʿmā idi ve Yahūdī ḥāric-i şehrdē anuñçün bir büstān müretteb idüp menzil-i muʿay-yen itmişdi. Bir gün ol Yahūdī ḡāyib olup ol zaʿife tenhā ḳalduḳda
- 20 Ḥüseyn-i mazlūmuñ ḳanıyla rengin olan kebüter ol büstāna güzār idüp, bir şāḥsār üzere ḳonup fiḡān iderdi. Ol zaʿife anuñ şadāsına müteveccih olup ol şāḥsāra yetdükde, başın ḳaldurup yukaru tevec-cüh kılduḳda kebüter per ü bālin-den bir ḳatra ḳan dîde-i nā-bīnā-sına damup bīnā oldu. Göz açup ol kebüteri gördükde per ü bālin-den aḳduḡı ḳandan sāyir aʿzāsına daḥı sürüp şıḥḥat-i tamām buldı. Şāḥḥü'l-mizāc ve bīnā seyr iderken Yahūdī şehrden gelüp būs-
- 25

4 ḥaber : sultān-ı şühedānuñ şehādeti haberin B 5 gâfilün : gâfili S 9 Ḥazret-i İmām-ı B 10 inüp : yinüp T 13 ḥāleti : ḥālī görüp K 15 per ü bāl : bāl ü per K 16 imiş : imiş ki B 17 baʿzı : baʿz K, B 18 cümleden : cümledendür S / ol : oldur B 19 şehrdē : şehir S 20 ḳalduḳda : ḳalmış idi Ü, ḳalduḳda Ḥazret-i İmām B 22 fiḡān iderdi : fiḡāna başladı B 23 yetdük-de : yetüp Ü / başın : baş S, Ü 24 kılduḳda : kılduḳça T, itdükde Ü 25 damup : tamup K, damlayup B / gördükde : gördi S 26 tamām : tām B

- 1 tãna girdükde ol bîmārını şîhhat üzere görüp, ta'accüb idüp sebeb
su'âl itdükde ol za'ife şüret-i hâlin beyân itdi. Yahūdî mütâ'accib
olup ol şâhsâra müteveccih olduğda ol kebüteri görüp neşâtla
eyitdi : «Eyyühe't-tayru mâ-haķîkatü hâlike ve-mâ fi-bâlike»
5 (ايه الطير ما حقيقة حالك وما فيك)¹ Hikmet-i İlâhiden Yahüdâya sebeb-i
İslâm olmaķ maşlahatı için ol hayvân nâṭık olup güftâra geldi ki :
«Ey Yahūdî bugün ba'zî kebüterler ile âşiyânemüzden pervâz idüp
seyr iderken güzârumuz Kerbelâya düşdi. Hüseyin-i mazlûmı gör-
dük âlûde-i hâķ ü hûn şehîd olmuş. Per ü bâlümüzi anuñ kanına
10 sürüp, her birümüz bir cânibe teveccüh kılup, hâlâ ben bu buķ'aya
düşüp nevhaya meşgûl iken senüñ ferzendüñ hâzır olup teveccüh
itdükde emrâzına şifâ viren per ü bâlûmden akan kandur ve bugün
vuhûş ü tûyûr mâtem-i evlâd dutup perîşândur.» Yahūdî bu hâle
mutṭali' olduğda hidâyet-i İslâm bulup sa'âdet-i imâna yetdi ve
15 sebeb su'âl idenlere şerḥ ü başla beyân-ı hâl idüp çokları dahı
müselmân itdi. Şîr :

Fe'ilâtün Meṣâ'ilün Fe'ilün

- Maḥrem-i Bârgâh-ı 'İzzetden
Ne 'aceb ger kerâmet itse zühûr
Kurb-ı dergâh-ı Hâķ bulanlardan
20 Mu'cizât ü kerâmet olmaz dūr

- Râvî-i aḥbâr-ı ciger-sûz-ı Kerbelâdan ve nâķıl-i âsâr-ı ğam-endûz-ı
şühedâdan şîhḥate yetmiş, rivâyet ve şöḥret itmiş, ḥikâyet budur
ki : «Şimr-i Zilcevşen-i mel'ûn ol emr-i kabîḥa mübâşeret itdük-
den soñra Ehl-i Beytün ğâret-i emvâl ü esbâbına itâle-i eyâdî-i ta-
25 şarruf kılup müte'arrız oldu. İstedi ki Hâzret-i İmâm-ı Zeynel'âbi-

1 sebeb : —Ü, sebebin B 3 kebüteri görüp : kebütere K / neşâtla :
neşât-ı tamâmla B 4 eyitdi : itdi T 7 ba'zı : ba'z K, B 8 Kerbelâya .
deşt-i Kerbelâya B / düşdi : düşdi Hâzret-i İmâm-ı B 11 ferzendüñ : kızuñ
B 13 dutup : tutup K, Ü, B 15 çokları : niçeleri B 21 râvî-i : rivâyet-
dür ki B 22 itmiş : bulmuş B 23 emr-i : fi'l-i B 25 kılup : kıılır Ü

¹ Ey kuş, durumunun ve kanadındaki kan)ın esası nedir?

- 1 dîni katl ide. Bir rivāyetde Ḥamīd bin Müslim men'îyle ve bir ri-
vāyete 'Ömer-i Sa'd nehyiyle memnû' olup emvāl ü emti'aların gâ-
ret kıldı. Ebû Ḥanīfe târîhinde meştûrdur ki 'Ömer-i Sa'd emri-
5 sa'âdetin Ḥavlî bir Yezîd-i Eşbahîye teslîm idüp 'Ubeydullâh-ı Zi-
yâda irsâl itdi ve kendü bir gün daḥı Kerbelâda ḳalup, leşkerüñ
maḳtûllerin cem' itdürüp, üzerlerine namâz idüp defn itdürdi ve
şühedânuñ başların alup bedenlerine iltifât itmeyüp şahrâda 'ur-
yân bıraḳdı. Ve ol başları leşkerine teslîm itdi ki her cemâ'at miḳ-
10 dârınca 'Ubeydullâh-ı Ziyâddan in'âm ü iḥsâna müstaḥîḳ ola. Yigir-
mi iki 'aded Yahûdâya ve on dört 'aded Benî Temîme ve yeddi
'aded Benî Esede ve beş 'aded Erdeşîre ve on iki 'aded Benî Saḳîfe
virüp ḥükm itdi ki : «Her ṭâyife kendü şafına ol başlarla ziyet
virüp Kûfe şehrine gireler ve ḥavâtîn-i ḥarem-serây-ı risâlet için
15 münâsib hevdeçler müretteb ḳılup.» Ve bu ki dirler, 'uryân nâḳalar
üzre alup gitmişler, ḡalaṭ-ı maḥzûdur; zîrâ Ehl-i Beyt-i risâlete ol
ihânet hîç vechle mümkün olmaz. Ve naḳl-i şahîḥdür ki vâḳı'a-i
Kerbelâda Ehl-i Beyt cem'î-i mekkârîden maşûn ü maḥrûs olup,
ḥısn ü ḥimâyet-i 'işmet ü 'iffetde ḳalup mestûr ve maḥcûb müte-
20 veccih-i Şâm oldılar. Şî'r :

Meḳâ'ilün Fe'ilâtün Meḳâ'ilün Fe'ilâtün

Muḥadderât-ı serâ-perde-i risâlete bî-şek
Kefâlet-i kerem-i Kird-gâr ḥısn-ı ḥaşîndür
Ne iḥtimâl-i ḥalel setr-i 'iffetine anuñ kim
Ḥarîm-i ḥürmet-i ḳurb-ı Nebîde perde-nişîndür

- 25 Rivāyetdür ki ḥavâtîn-i ḥarem-serâ 'amârililer içre giderken güzâr-
ları ma'reke-i kıtâle düşüp, Zeynep Ḥüseyn-i maḳlûmuñ beden-i
şerîfin âlûde-i ḥâk u ḥûn görüp bî-iḥtiyâr feryâda geldi ki : «Yâ

1 rivāyete : rivāyetde S, Ü, B 2,3 'Ömer bin B 4 itmâm bulduḳdan :
tamâm olduḳdan B / İmâmuñ : İmâm Ḥüseynüñ B 6' leşkerüñ : kendü leş-
kerinüñ K 7 itdürüp : idüp K, B / idüp : itdürüp Ü 9 teslîm : taḳsîm S,
B 10 iḥsâna : iḥsâmına B / yigirmi : igirmi T 11 ve 12 Şaḥife : —K
16 olup : —K 17 ki : ki çün B 21,22 satırlarda bulunan mısralar T'de
ve S'de mensur kısma dahildir. 22 ḥaşîndür : ḥaşîndür beyt T, ḥaşîndür
şî'r S 26 Zeyneb : Zeyneb ki hemşîre-i İmâm-i Ḥüseyndür. B / Ḥüseyn-i
maḳlûmuñ : Şah-ı Kerbelânuñ B 27 geldi : gelüp eyitdi B

- 1 ceddāh vā Muḥammedāh» (يَا جَدَاهُ وَآلَ مُحَمَّدَاهُ) 'Bu ol Hüseyin bin 'Alīdür ki sîne vü ruḥsârı senün buse-gāhuñ idi ve bu ol ferzend-i ercmend ve ciger-güşe-i sa'âdetmendüñdür ki maḥbûb ü maḥbûl-i dil-âgāhuñ idi. Başı bedenden cüdā ve bedeni libâsdan mu'arrā, gör ne
- 5 makāma yetmişdür ve rûzgār aña ne cefâlar itmişdür. El-kışşa Ḥavlî bin Yezîd ki Ḥazret-i İmāmuñ ser-i şāhib-i sa'âdetin Kûfeye iletmek maşlaḥatına me'mûr idi, ol gün Kûfeye girmek müyesser olmayup menzili ḥāric-i şehre olmağın kendü menziline nüzûl itdi ve Ḥazret-i İmāmuñ ser-i mübârekin bir güşede pinhân idüp
- 10 mesnedinde ârām dıtdı. Rivâyetdür ki ol bed-baḥtuñ 'avratı en-şârdan olup gâyetde ehl-i şalâh ve muḥibb-i ḥānedāndı ve teheccüd namâzına 'adet itmişdi. Nısfü'l-leylde kâ'ide-i ma'ḥudı üzere namāza meşğûl olduğda gördi ki menzili rûşen olmuş. «Sebeb-i ziyâ ne ola?» diyü mülâhaza kıldukda gördi bir güşeden lâyıh olur.
- 15 Şu'le-i âteş taşavvur idüp tefahḥûş itdükde gördi ki güşe-i hücre şakḥ olup, nûrdan bir taht peydâ olup üzerinde dört ḥātûn inüp ol şu'â zâhir olan güşeden bir şûret çıkarup, ruḥsârın ruḥsârına sürüp fiğâna başladı ki: «Ey mazlûm-mâder ve ey mehmûm-mâder, inşâ'allâh rûz-ı kıyâmet kâyime-i 'arşdan dest-i tazallum çekmeyem senün intikâmuñı zâlimlerden almayınca.» Ve bâkî 'avrat
- 20 dahı ittifâk idüp nevḥaya meşğûl oldılar. Bir zamân nevḥa itdükden soñra vedâ idüp geldükleri makāma mürâca'at kıldılar. Ol za'îfe ıztırâbla ol güşeye müteveccih olup gördi ki ziyâret itdükleri şûret çihre-i mübârek-i mazlûm-ı Kerbelâdur ve ta'zîmin kıldıkları peyker de ser-defter-i şühedâdur. Gâyet-i tevehhümden muḥtarib olduğda ḥâtifden nidâ geldi ki: «Ey mestûre sen bu bed-
- 25 baḥt günâhına muâḥaz olmazsen ve bilmiş ol ki hâlâ bu ta'zîyetine ḥâzır olanlaruñ biri Meryem bint-i 'İmrân, biri Âsiye, biri Ḥadîce ve biri Fâtıma-i Zehrâ idi. Ol 'avrat-ı pākize-i itikâd ol peyker-i

6 Yezîd : Yezîd-i Aşbah Ü / İmāmuñ : İmām-ı Hüseyin B 8 ḥāric-i şehre : ḥāricde Ü 9 idüp : idi ve Ü 10 dıtdı : tıtdı K, Ü, B 13 olmuş : olmuş âyâ B 15 ki : ki şakfı B 16 üzerinde : üzerine K, üzerinden B / inüp : yinüp T 17 ruḥsârın : ruḥsârına B 18 -peder : -mâder K, B / -mâder : -peder B 23 ıztırâbla : ıztırâb-ı tamâmla Ü / olup : olduğda Ü 25 peyker de : peyker K, peyker-i ciger-sûz B 25 -defter-i : -defter-i seyyid-i B 28 Ḥadîce : Ḥadîce-i Kübrâ B

- 1 mübâreki gerd-i meydândan müşk ü gülâbla yuyup ve gîsü-yı mübârekin sâne kılup, bir pāk yirde koyup Havlî-i bed-bahtı bîdâr idüp eyitdi : «Ey bî-devlet, bilmedün mi ki bu ferzend-i Resûlul-lâhdur; nişe katline irtikâb itdün.» Fi'l-hâl ol mel'ûnuñ menzilin-den çıktı dañı eñeri görünmedi. Ammâ şubh-dem ki cellâd-ı felek sulţân-ı encümün ser-i bî-bedenin tabaķ-ı lâciverd-fâma vaz° idüp mañfil-i a'fyâna getürdi ve nesîm-i şehir mecma°-ı hâr-ı gülbün içre şâhid-i gül çihresinden niķâb götürdi, Havlî-i bî-sa°âdet ilti-fât ü inâyete ümmîd-vâr olup ser-i nûrânî-i şâhib-sa°âdet-i sulţân-ı
- 10 Kerbelâyı bir tabaķda vaz° idüp °Ubeydullâh-ı Ziyâduñ meclisine yetürdi. Ol bed-baht mübtehic ü mesrûr olup, ol şûret-i cemâlî mukâbilinde koyup, cemâl-i °âlem-ârâsına temâşâ kılup ve hûsn-i şemâyiline mütehayyir ķalup, elinde bir ķaşaba olup ol ķaşaba ile leb ü dendân-ı mübârekinde işâret iderdi ki : «Hüseynün ne hoş leb ü dendâñı var imiş.» Ol hâletde Erķam, ki şahâbe-i kibârdan idi ve ol meclisde hâzır idi, feryâda gelüp eyitdi : «Ķaṭa'llâhü yedeke» (قطع الله يدك) Ey bed-baht bu ne terk-i edebdür? Ķaḳḳâ ki kerrât-la görmişem ki Ķazret-i Resûlullâh bu ķaşaba ile müte°arrız oldu-ğun leb ü dendânı mülsem-i taķbîl-i ihtirâm itdüğün.» Ķuẓẓâr-ı meclis anuñ kelimâtından müte°essir olup figâna başladılar. °Ubeydul-lâh-ı bed-baht ģazabnâk olup eyitdi : «Ey Erķam, eger hürmet-i kibr-i sinn olmasaydı saña siyâset iderdüm.» El-ķışsa Erķamı meclisden çıkarup buyurdi ki Ķazret-i İmâmuñ başın yine sayir şühedânuñ başlarına mülḥaķ idüp cem°iyyetle şehre getüreler. Rivâ-yetdür ki °Ömer-i Sa°d şühedânuñ başların alup, bedenlerin bira-ķup Kerbelâdan irtiḥâl itdükden şoñra, ol cevânibde °Ârıza nâm bir ķarye var idi ehline ol vâķr°a ma°lûm olup Kerbelâyâ geldiler ki bir niçe başsız bedenler yatur ammâ üzerlerinde bir nevḥa olup. ve kimesne görmeyüp. Firâsetle bildiler ki cinnîlerden mâtem dutup mersîyeler okurlar ve bu bir beyt ol mersîyelerdendir. Şi'r :

1 meydândan : meydân-ı Kerbelâdan pāk idüp B 2 sâne kılup : sânele-yüp B 3 idüp : olduķda K 4 nişe : nite K, S, nice B / katline : katline iķdâm idüp B 5 çıktı : çıktı gitdi B 10 tabaķda : tabaķa B 11 ü mes-rûr : —Ü 12 -ârâsına : -ârâsını B 13 ķaşaba : ķazîb B / ķalup : olup Ü 16 eyitdi : —K 18 ķaşaba : ķazîb B 19 mülsem-i : telşim Ü 20 °Ubeydul-lâh : °Ubeydullâh bîn Ziyâd-i B 22 kibr-i sinn : Resûlullâh B 23 İmâm : İmâmuñ mübârek ve sa°âdet -mend B / başın : başını K, S 25 °Ömer-i : °Ömer bin B / Sa°d : Sa°d-ı pelîd B 29 görmeyüp : görmedüklerinden B / dutup : tûtup K, Ü, B 30 mersîyelerdendir : mersîyedendir K, mersîyeden-dür ki zikr olunur B

Bahr-ı Muzârif

- 1 Nisâü'l-cinni yüs'adünî nisâü'l-hâşimiyyâti
 (نساء الجن يسعدني نساء الهاشميات)
 Benâtü'l-Muştafâ Ahmed İmâm zâki'z-zâti
 (بنات المصطفى احمد امام زاكى الذات)

- 5 Ve Şevâhidde mestûrdur ki su'âl itdiler Benî Tayy kabîlesinün
 bir mu'temedine ki : «Şühedâ-yı Kerbelâ için cinniler nevha kıldu-
 ğın siz istimâ' itdünüz mi?» Ol mü'min eyitdi : «Hakka ki hürr ve
 âzâd ol nevhayı istimâ' itdiler ve anlaruñ mersiyelerinden beyitler
 yâdlarında dutdılar. Ol cümledendür bu ki, Şî'r :

Bahr-ı Kâmil

- Meseha'r-resülü cebinehu kad fâka berkâm fi'l-hudûd
 (مسح الرسول جبينه قد فاق برقام في الحدود)
 Ebevâhi min-a'lâ Kureyşin ve ceddühü hayre'l-cudûd
 (ابواؤه من اعلی قریش و جدده حیر الحدود)
 10 El-kıssa ehl-i Ârıza ol mazlûmlaruñ bedenlerin cem' idüp, 'techîz
 idüp, üzerlerine namâz kılup defn itdiler. Ve 'Ömer-i Sa'd Kerbe-
 lâdan revân olup Kûfeye yetdükde şühedâ başların nîzeler üzere
 ta'biye kılup ve muhadderât-ı hânedân-ı 'işmet 'amârîlerin tertîb-
 le revân idüp, 'alemler açdurup naķâreler çaldurup şehre müte-
 15 veccih oldılar. Şî'r :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fa'ilün

Âmâc-ı nâvek-i nazar-ı merdüm olmağa
 Başlar dizildi nîzeye zerrîn kabaķ misâl

3 ve : —K, —B / Şevâhidde : Şevâhidü'n-Nübüvvede K, Ü, B 4 mu'te-
 medine : mu'temed kimesnesine B 7 dutdılar : tutdılar K, Ü, B / ki : —K,
 zikr olunur B 10 techîz : techîz ü tekfîn B 11 'Ömer-i : 'Ömer bin B /
 Sa'd-ı : Sa'd-ı mel'ûn B / Kerbelâdan : —Ü 13 'amârîlerin : 'amârîler içre
 B 15 oldılar : oldı S

¹ Ey peri kadınlar, Haşimî kabilesine mensup kadınlar beni mutlu ederler.
 Çünkü o kadınlar zatı pek olan İmam Ahmed Mustafa'nın kızlarıdır.

² Resul alınıp sildi ve hudutla bir şimşek çaktı. Ecdadı Kureyşin el uluları
 ve en hayırlıları idi.

Bahr-ı Muzâri'

- 1 Nisâü'l-cinni yüs'adünî nisâü'l-hâşimiyyâtı
 (نساء الجن يسعدني نساء الهاشميات)
 Benâtü'l-Muşţafâ Ahmed İmâm zâki'z-zâtı
 (بنات المصطفى احمد امام زاكى الذات)

Ve Şevâhidde meştûrdur ki su'âl itdiler Benî Tayy kabîlesinüñ bir mu'temedine ki : «Şühedâ-yı Kerbelâ için cinnîler nevha kıldu-
 5 ğın siz istimâ' itdüñüz mi?» Ol mü'min eyitdi : «Hakka ki hür ve âzâd ol nevhayı istimâ' itdiler ve anlaruñ merşiyelerinden beyitler yâdlarında dutdılar. Ol cümledendür bu ki, Şîr :

Bahr-ı Kâmil

Meseha'r-resülü cebinehu kad fâka berkâm fi'l-hudûd
 (مسح الرسول جبينه قد فاق برقام في الحدود)
 Ebevâhi min-a'lâ Kureyşin ve ceddühü hayre'l-cudûd
 (ابواه من اعلى قریش و جدده خير الجدود)

- 10 El-kışşa ehl-i Ârıza ol mazlûmlaruñ bedenlerin cem' idüp, 'techîz idüp, üzerlerine namâz kılop defn itdiler. Ve 'Ömer-i Sa'd Kerbelâdan revân olup Kûfeye yetdükde şühedâ başların nîzeler üzere ta'biye kılop ve muhadderât-ı hânedân-ı işmet 'amârîlerin tertîble revân idüp, 'alemler açdurup nakâreler çaldurup şehre müte-
 15 veccih oldılar. Şîr :

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

Âmâc-ı nâvek-i nazar-ı merdüm olmağa
 Başlar dizildi nîzeze zerrîn kabak mişâl

3 ve : —K, —B / Şevâhidde : Şevâhidü'n-Nübüvvede K, Ü, B 4 mu'temedine : mu'temed kimesnesine B 7 dutdılar : tutdılar K, Ü, B / ki : —K, zikr olunur B 10 techîz : techîz ü tekfîn B 11 'Ömer-i : 'Ömer bin B / Sa'd-ı : Sa'd-ı me'lûn B / Kerbelâdan : —Ü 13 'amârîlerin : 'amârîler içre B 15 oldılar : oldı S

- ¹ Ey peri kadınlar, Haşimî kabilesine mensup kadınlar beni mutlu ederler. Çünkü o kadınlar zatı pek olan İmâm Ahmed Mustafa'nın kızlarıdır.
² Resul alınını sildi ve hudutla bir şimşek çaktı. Ecdadı Kureyşin el uluları ve en hayırlıları idi.

- 1 Takdirden zamāneye hüküm oldu gālībā
Kim ser-bülend kıl buları kılma pây-māl

- ‘Ubeydullāh-ı Ziyād, Ömer-i Sa‘dün geldüğinden vākıf olup, bār-
gāh-ı haşmetin envā-ı zib ü ziynetle ārāyış kılup biñ müsellaḥ mü-
5 bāriz ta‘yîn itdi ki dervāzeleri ve maḥalleleri zabt idüp fitneden iḥ-
tiyāt ideler ve münādī nidā yetürdi ki cemī‘-i ḥavās ü ‘avām istiḳ-
bāle çıkalar. Tamāmī-i ehl-i şehir ba‘zı tehniye tarīkıyle ve ba‘zı
ta‘ziye isti‘dādıyle istiḳbāl idüp, ol gün bir gavğa ve izdihām oldu
ki keşret-i ḥalkdan leşker-i ‘Ömer-i Sa‘d şabāḥ dervāzeden girüp
10 vaqt-ı ‘aşr kaşr-ı emāreye yetdiler. Rivāyetdür ki ehl-i Kūfe maḥ-
fil etrāfında gülüvv kılup, te‘essüfler çeküp fiğān iderlerdi. Zeyneb
bint-i ‘Alī muṭṭalī‘ olup, hevdecden zebān-ı ta‘n açup eyitdi: «Ey
ehl-i Kūfe siz peygamlar ve mektūblar irsāl idüp, Hüseyni bu di-
yāra getürdünüñüz ve siz naḳz-ı ‘ahd idüp, Müslimi öldürüp bizi bu
15 maḳāma yetürdünüñüz; yine siz ve te‘essüf idüp nevḥa kılırsız. Şi‘r :

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

Ey ehl-i Kūfe ‘ādetünüñüz mekr imiş müdām
Ey ehl-i Şām hile imiş resmünüñüz tamām
Geh sa‘y idersiz Āl-i Resülün kītāline
Geh mātemin dutup aña eylersiz iḥtirām

- 20 Ehl-i Kūfe arasında bir pir-i köhen-sāl eyitdi: «Ey Ḥātün-ı Kıyā-
mêt, bu kelimātuñda şādıksan «Yeḳûlüne bi-elsinetihim mā-leyse
fî-ḳulûbihim» (يقولون بالنيجه ما ليس في قلوبهم)’ Ḥaḳḳā ki bu bed-nāmlik
Kūfe ehlinde kıyāmete dek merfû‘ olmaz.» Zeyd bin Arḳamdan
naḳıdır ki: «Şühedā başların Kūfe maḥallelerinde gezdürürken
25 ben bir ğurfede sākin idüm, baña yetdükde Ḥazret-i İmāmuñ ser-i

3 ‘Ömer-i: ‘Ömer bin B 4 ve maḥalleri: —S 6 nidā yetürdi: itdürdi K, S, Ü, B 7 ba‘zı: ba‘z K 9 ‘Ömer-i: ‘Ömer bin B 11 etrāfında: etrāfına Ü 12 ‘Alī: ‘Alī aḥvāle Ü / eyitdi: itdi T 13 idüp: idüp Ḥazret-i İmām B 14 Müslimi öldürüp: Müslim-i ‘Aḳilī şehid idüp B 15 yine siz ve: —K, —B / te‘essüf idüp: müte‘essif olup Ü 19 dutup: tutup K, Ü, B 20 -sāl: -sāl var idi B / eyitdi: itdi T 23 bin: ibn-i Ü 25 ğurfede: ğurfe üzerinde B

¹ Kalplerinde olmayan şeyleri dilleriyle söylerler.

- 1 mübârekinden bir şadâ işitdüm ki oğurdı «Em hasibte enne eşhâ-
be'l-kehfi ve'r-raķîmi kânû min-âyâtinâ aceben»¹ ol kelimātuñ şalâbetinden a'zâma lerze düşüp
eyitdüm. «Şadaķte yâ'bne resûli'llâh»² (صدقت يا ابن رسول الله)³ Naķldür
5 bir 'azîzden daħı ki kaşr-ı emarede şühedâ başların nîzelerden
indürdükde ben karîb idüm. Hâzret-i İmâmuñ ser-i mübârekin-
den bu âyet tilâvetin şarîh işitdüm ki : «Ve lâ taħsebenna'llâhe ġâ-
filen ammâ ya'melü'z-zâlimün»³ (ولا تحسبن الله غافلا عما يعمل الظالمون)³ Ri-
vâyetdür ki 'Ubeydullâh bir nevbet daħı Hâzret-i İmâmuñ ser-i
10 mübârekin huzûrına getürüp, eline alup dizi üzerine koydukda bir
kaķre kan aķup sâķ-ı pây-ı pelîdinden peykân-ı âbdâr gibi ġüzâr
itdi ve ol memerrden peyveste mecrûh ħalup, müddet-i ħayâtında
ķâbil-i 'ilâc olmayup râyiħa-i mekrûhından ehl-i meclis müte'azzi
olmağın ol cerâħate her ne ķadar nâfe-i müşķ bağlardı fâyide ķıl-
15 mazdı. Beyt :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şanma tökmek ehl-i Beytün kanını âsân olur
İhtirâz it kim saña her kaķre bir peykân olur

- Rivâyetdür ki ol cerâħat zamân-ı ħatline dek 'ilâc-pezir olmayup
muħârebe-i Muħtârda maķtûl oldukda İbrâhîm bin Mâlik-i Eşter
20 ol pelîdün cüssesin ol cerâħatden ma'lûm itdi. El-ķışsa 'Ubeydul-
lâhuñ meclisine Ehl-i Beyt ħâzır oldukda Zeyneb cümleden mu-
ķaddem meclise ķadem basup selâm vormeyüp iltifât itmeyüp bir
ġüşe dutdı. 'Ubeydullâh anuñ istignâsından ġâzâbnâķ olup eyitdi :
«Bu kimdür ki henûz eşer-i tuġyân şüret-i aħvâlinde melhûz olı-

4 eyitdüm : itdüm T / naķldür 5 daħı : ve daħı bir 'azîzden naķl-
dür B 5 başların : başları K, B 6 indürdükde : indükde T, Ü, indürdük-
lerinde B / İmâmuñ : İmâm-ı Hüseynüñ B 9 'Ubeydullâh : 'Ubeydullâh Zi-
yâd B 14 olmağın : olup K / ol : ol ħarâm-zâde B 15 beyt : nazm K, şi'r
S / tökmek : dökmek K, S, Ü, B 18 dek : deġin B 19 maķtûl : meşġûl
Ü 20 cüssesin : cüsse-i murdârın S, B / 'Ubeydullâhuñ : 'Ubeydullâh-ı Ziyâ-
duñ B 21 Zeynep : Zeyneb ol K, Zeyneb bint-i Alî B 22 basup : başup
K, Ü, B başdukda S 23 ġüşe dutdı : ġüşede ķarâr tutdı B / 'Ubeydullâh :
'Ubeydullâh-ı Ziyâd B / eyitdi : itdi T 24 aħvâlinde : aħvâlinden B

¹ Yoksa sen Kehf ve Rakim sahiplerini hayret edilecek âyetlerimizden mi sandın? (XVIII, 9)

² Ey Resulullah'ın torunu doğru buyurdun.

³ Zannetme ki Allah zalimlerin yaptıklarından gafildir. (XIV, 42)

- 1 nur.» Didiler bu Zeynebdür, hemşire-i Hüseyn.» ‘Ubeydullāh eyitdi : «Ey hātūn şükr ü sipās ol ma‘būda ki sizi hāş ü ‘ām içinde rüsvā kılup buṭlānuñuzı zāhir itdi ve şaykal-ı i‘ānetiyle mir‘āt-i mülkümüzden jeng-i küdüret gitdi.» Zeyneb eyitdi : «Kezebe yā ‘adüve’llāh» (كذبت يا عدواة)¹ Ey kezzāb sipās-ı bî-kıyās ol Vācibü'l-Vücūda ki bizüm hānedānumuzı şeref-i nübüvvette mu‘azzez ü mükerrem kılup «İnnemā yürīdullāhü li-yüzhibe ‘ankümü'r-ricse ehle'l-beyti» (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت)² işāretiyle sa‘ādet-i «Ve yüṭahiraküm taḥīran» (ويطهركم تطهيرا)³ kerāmet kıldı ve bed-hāhumuzıñ dīde-i başīretlerin a‘mā kılup «Ve lehüm ‘ayünün lā-yübsırüne bihā ve lehüm ‘azānün lā-yesme‘üne bihā» (ولهم عين لا يبصرون بها و لهم آذان لا يسمعون بها)⁴ bādiyesinde ḥayrān idüp dāyire-i ḥayrete saldı. ‘Ubeydullāh-ı Ziyād eyitdi : «Ey ferzend-i ‘Alī ibn-i Ebī Tālib, ne i‘tikāduñ var bizüm gālīb ve sizüñ mağlūb olduḡuñuz ḥuşuşında?» Zeyneb eyitdi : «Ey zālīm bize vākı‘ olan aḥvālden ceddümüz ḥaber virmişdür, vukū‘ına muntazır idük. El-minnetü lillāh ki ceddümüzün şıdk-ı kavline şüret-i aḥvālümüz mazhar vakı‘ olup, derece-i ikbāl-i «İnna’llāhe ma‘a’s-şābirīn» (ان الله مع الصابرين)⁵ müyesser oldı. ‘An-ḫarīb size daḡı her kimün ser-encāmı ne olduḡı ma‘lūm olacaḡdur ve her kim cezā-yı ‘amelin kārgāh-ı ‘adlden bulacaḡdur. «Ve beşşiri’l-münāfikīne bi-enne lehüm ‘azāben elīmen» (و بشر المنافقين بان لهم عذابا اليم)⁶ ‘Ubeydullāh eyitdi : «Ey bint-i Ebū Tūrāb ḥālā bu bir sa‘ādetdür ki zāmīrümüz sizüñ tuḡyānuñuzdan fāriḡ oldı ve istilā-yı gurūruñuz teskīn buldı.» Zeyneb eyitdi : «Ey İbn-i Mercāne gurūr-ı es-

1 hemşire-i: hemşire-i Hāzret-i İmām B / ‘Ubeydullāh: ‘Ubeydullāh-ı Ziyād-ı mel‘ūn B / eyitdi: itdi T 3 rüsvā kılup: mağlūp idüp B 4 küdüret: küdüretümüz B / eyitdi: itdi T 8 sa‘ādet-i: —Ü 12 saldı: şaldı K, S, Ü, B / Ziyād: Ziyād-ı la‘īn B 13 eyitdi: itdi T, Ü / i‘tikāduñ var: isti-kāduñuz var idi B 14 eyitdi: itdi T 18 ‘an-ḫarīb: —S 19 olduḡı: ola-caḡı B 22 ‘Ubeydullāh: ‘Ubeydullāh-ı Ziyād B 22,23 eyitdi: itdi T

¹ Ey Allah'ın düşmanı yılan söyledi.

² Ey Ehl-i Beyt, Allah sizden pisliği gidermek, sizi tertemiz yapmak istiyor. (XXXIII, 33)

³ Sizi pak ve tertemiz yapmak istiyor. (XXXIII, 33)

⁴ Gözleri var görmez, kulakları var işitmez. (VII, 179)

⁵ Allah sabredenlerle beraberdir. (II, 153)

⁶ Kendileri için acıklı bir azap olduğunu münafıklara müjdele. (IV, 138)

- 1 bāb-ı dünyāyla ser-mest olup bir pādīşāh kaçdın itmişsen ki cemī'e-i efrād-ı āferīnīş taht-ı livā-yı imāmetinde ve rızā-yı Hūdā ve Resūl şeref-i itā'atinde idi. Şi'r :

Mef'â'ilün Mef'â'ilün Mef'â'ilün Mef'â'ilün

- 5 Hüseyn İbn-i 'Alī İbn-i Ebī Tālib kim andandur
Binā-yı şer'e istihkām ü dīn-i Hakk'a isti'lā
Mu'azzam cedd-i vālāsı nebiyy-i ümmī-i Mekki
Mükerrrem bāb-ı ilķāsı 'Aliyy-i 'aliyy-i a'lā

- «Ubeydullāh-ı bed-baht ol kelimātdan müte'azzī olup katline emr itdi. Ömer bin Huleys-i Mahzūmī hāzır idi feryāda gelüp eyitdi :
10 «Ey zālim, bir ğarībūn ki ekābiri maqtūl olup aşāġiri yetīm ve esīr olmuşlar ola, eger hürķat-ı kalb ve harāret-i cigerden delīrāne te-kellūm kılrsa 'aceb olmaz.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 15 Sen ne āgehsen ki sūz-ı āteş-i miḥnet nedir
Mesned-i rāhatde mülk ü māl ile maġrūrsen
Derd ehli hālını 'ālemde derd ehli bilür
Sende yokdur derd ey bī-derd sen ma'zūrsen

- «Ubeydullāh Zeynebden inḥirāf idüp, 'Alī bin Zeynel'ābidīne te-veccūh kıldı; eyitdi : «Bu kimdür?» Didiler : «'Alī bin Hüseyn.» Didi : «'Alī bin Hüseyn maqtūl olduġı istimā' olındı.» Didiler :
20 «O 'Aliyy-i Ekber idi.» Hāzret-i İmām-ı Zeynel'ābidīn müteḥammil olmayup eyitdi : «Va'llāhu inne lehū muṭāliben yevme'l-ķiyāmeti» (والله ان له مطالبا يوم القيمة)¹ Ey 'Ubeydullāh, ol benüm birāder-i bü-zürġvārum idi, ol benüm ümmīd-gāhum ve istiḫārūm idi; hakk'a

3 itā'atinde idi şi'r : itā'atindedür Ü 4 ibn-i : bin K, B / kim : ki K, S 6 ümmī-i : ümmī ü Ü, B 8 'Ubeydullāh-ı : 'Ubeydullāh-ı Ziyād-ı B / keli-mātdan : kelimātından K, T / eyitdi : itdi T 12 kılrsa : kıla Ü, B / şi'r : —S, beyt Ü 17 'Ubeydullāh : 'Ubeydullāh-ı Ziyād-ı la'īn B 18 kıldı : kılıp B / eyitdi : itdi T / Hüseyn : Hüseyndür B 19 didi : eyitdi B / bin : ibn-i Ü / olduġı : oıdı : diye Ü 21 eyitdi : itdi T 22 'Ubeydullāh : 'Ubeydullāh-ı Zi-yād B

¹ Allah'a yemin ederim ki kıyamet gününde onun bir alacaklısı vardır.

- 1 ki âhiretten muḳaddem dünyâda anuñ intikâmın alanlar ‘an-ḳarib
peydâ olur.» ‘Ubeydullâh ḡazabnâk olup buyurdu ki ol maḳlûmı
ḳatıl ideler. Zeyneb dest-i mübârek Ḥazret-i İmâmuñ dâmen-i şe-
rîfine muḳkem idüp bünyâd-ı nevḥa ḳıldı ki: «Ey bed-baḥt, eger
5 henüz âteş-i tuḡyânun seyl-i ḥün-ı şühedâ-yı Ehl-i Beyt-i Muşta-
fâdan teskîn bulmadıysa ve ḥarâret-i ‘işyânun şehîdler ḳanın iç-
mekden sâkin olmadıysa bu maḳlûm yirine beni şehîd it, buña
müte‘arrız olma; zîrâ bundan ḡayrı ḥânedân-ı nübüvvette ve dūd-
mân-ı velâyetde maḥrem kalmanışdır.» Ḥazret-i İmâm-ı Zeynel
10 ‘âbidin ‘amme-i muḥteremesinden ‘inân-ı tekellüm alup, meydân-ı
feşâḥate rahş-ı ‘ibâret salup ḡüftâra geldi ki: «Ey İbn-i Mercâne
baña ḳatlden tevehhüm virürsen; bilmez misen ki bize ḳatıl ü ḳıtâl
ser-mâye-i feyz-i şehâdetdür ve hemîşe ḡazâ ḳılup şehîd olmaḳ bize
‘âdetdür. Peyveste nihâl-i ḥayâtumuz zülâl-i şemşîr-i âbdârla sebz
15 ü ḥurremdür ve hemvâre rızâ ḳazâya virmek ve meşâyibe şabr
eylemek bize müsellemdür.» Şîr:

Fēilâtün Fēilâtün Fēilâtün Fēilün

- Ḳatlden ḥavf viren ehl-i Ḥaḳa bilmez kim
Dâm olur ehl-i Ḥaḳa dâyre-i ḳayd-ı ḥayât
Dehr bir menzil-i miḥnetdür ü ḡam ey ḡâfil
20 Va‘de-i ḳatldedür müjde-i tevḑîk-i necât

- ‘Ubeydullâh-ı Ziyâd gördi ki maşdüḳa-i «Ve mā-yentıḳu ‘ani’l-hevâ»
(وما ينطق عن الهوى)¹ vâḳı‘ olan ḳavmle münâzara fâyide ḳılmaḳ ve
müte‘allim-i mekteb-i ‘ilmehu şedidî’l-ḳuvâ» (علم شديد القوى)² yâ
mubâḥşede ḡalib olmaḳ olmaz, nâḳâr sâkit olup mülâzımlarına
25 emr itdi ki, ol maḳlûmlara ḳaşrdan daşra cāmî-i Kûfeye ḳarîb bir

2 olur: olurlar S, Ü / ‘Ubeydullâh: ‘Ubeydullâh-ı Ziyâd-ı mel‘ûn B / bu-
yurdu: emr itdi B 3 mübârek: mübârekin K, B / İmâmuñ: İmâm-ı Zey-
nel‘âbidinun B 6 ve 7 olmadıysa: —Ü / sâkin: sîrâb B / maḳlûm:
maḳlûmuñ B 8 zîrâ bundan ḡayr: —B 9 velâyetde maḥrem: velâyetde
bundan ḡayrı muḥterem B 11 salup: şalup K, S, Ü, B 12 tevehhüm: te-
vehhüm mi B 13 bize: bize resm ü B 14 nihâl-i: —S, —B, sebze-i Ü 15
rızâ ḳazâya: ḳazâya rızâ B 16 eylemek: itmek B 19 bir ḡam: bir miḥ-
net ü ḡam menzildir K, B 25 ol maḳlûmlara: anlar için B / ḳarîb: ya-
ḳın B

¹ Kendiliğinden bir şey söylemez.

² Güçlü Allah ona öğretmiştir.

- 1 menzil ta'yîn idüp ehl-i şehri ihtilâtlarından men^e ideler. Bir niçe
günden sonra tehyî'e-i esbâb-ı sefer idüp Zübeyr bin Ka's ve Ha-
şîr bin Muğyire ve Şimr-i Zilcevşene beş biñ müsellaḥ nâ-merd koşup
5 Ehl-i Beyti şühedâ başlarıyla cânib-i Şâma revân itdi. Rivâyetdür
ki menâzil ü merâhil kaç^e idüp giderken her menzilde envâ^e-ı ke-
râmet zâhir olurdu. Ol cümledendir bu ki; çün Harrâna yetdiler
Yahya nâm bir Yahüdî sayir halkla ol başlara temâşâ için istikbâl
itdükde ve Hâzret-i Hüseyñün ser-i mübârekine karîb olduḡda leb-i
10 mübârekin müteḥarrik görüp diḡkatle te'emmül kılduḡda bu âyet
tilâveti sem^eine yetdi ki «Ve seya^elemü'llezîne zalemü eyye mün-
ḡalibin yanḡalibün» (و سيعلم الذين ظلموا ای مقلب ينقلبون) Yahyâ müteḥayyir
olup su'âl itdi ki: «Bu kimün başıdur?» Eyitdiler: «Hüseyñ bin
15 Alinün başıdur ki cecdi Muştafâdur ve vâlidesi Fâtıma-i Zeh-
râdur.» Yahyâya ol kerâmet eṣer kılup fi'l-hâl İmâna geldi. Menzi-
line dönüp havâtîn-i ḡarem-serâ-yı nübüvvet için ve İmâm-ı Zey-
nelâbidîn için elbiseden ve eṭîmeden ba'zı münâsib hediyeler
müretteb idüp, biñ dihem nezr kılup getürdüḡde mü'ekkel olanlar
20 ta'arruz itdiler ki a'dâ-yı pâdişâha maḡabbet mücib-i feṣâddur, ve
ḡatline ḡaṣd eylediler. Yahyâ daḡı vehm itmeyüp, ba'zı mülâzım-
larla anlara muḡâbil durup, ḡasbe'l-maḡdûr muḡâtele idüp şehîd
oldı. Raḡmetullâhi aleyh. Ve ḡalâ ḡabri Harranda olup Yah-
yâ-i Şehîd dimekle ma'rûf bir mezârdur. Şîr :

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

- 25 Kerâmet-i neseb-i Muştafâ degül maḡff
Ne bâk aña ḡased ehl-i eger nazar kılmaz
Ne tîredür dil-i ehl-i ḡased ki muciz-i Âl
Cehûda eyler eṣer anlara eṣer kılmaz

2 idüp : kılup Ü, B 3 beş : —Ü 7 halkla : halkla temâşâ için B / te-
mâşâ için : seyr için Ü, —B 8 Hâzret-i : Hâzret-i İmâm-ı B 12 eyitdiler :
itdiler T 13 cecdi : cecdi Muhammed-i Ü, B / vâlidesi Fâtıma-i : vâlidesi
ḡâdice-i Kübrâdur ve vâlid-i büzürgvârı Alıyy-i Murtażâdur ve vâlide-i âli-
mikdârı Fâtımatu'z- B 15 ve : ve Hâzret-i B 16 ve : ve elvân B / ba'zı :
—Ü, ba'z K, B 17 direm : dirhem B / kılup : idüp S, B 18 ve : diyü B
19 eylediler : itdiler B / ba'zı : ba'z K, B 20 anlara : —B / durup : тұrup
K, Ü, B / idüp : kılup Ü 22 ma'rûf bir mezârdur : meşhûr ve ma'rûf bir
menzildür B 26 Cehûda : Yahûda Ü, B

¹ Zalimler nelere duḡar olacaklarını pek yakında anlayacaklardır. (XXVI, 227)

- 1 Cümle-i kerāmâtıdan biri dahı oldur ki Mûşul diyârına yetdükde Şimr-i Zılcevsen i'läm itdi ki emîr-i Mûşul şehre âyîn bağlayup ehl-i şehre istikbâle çıkalar. İmâduddevle ki emîr-i Mûşuldu, ehl-i şehri cem' idüp ol emre ikdâm itmeyüp cevâb gönderdi ki: «Bu
- 5 şehride tavâyif-i muhtelifе çokdur, fesâd ihtimâli var. Şalâh oldur ki daşrada қonup nüzûl ü säveri hıdmetünñize irsâl olına.» Şimr-i mel'un dahı gâyet-i vehmden bu şalâhı qabûl idüp, şehre girmeyüp daşrada nüzûl idüp Hâzret-i İmâmuñ ser-i mübârekin bir daş üzerine qoymışlardı. Bir қatre қan damup ol şahr-a-i mübâreki ma'den-i
- 10 yâkût-ı kerâmet қılıp muқarrer oldı ki her mâh-ı Muҳarrem ol қan cûşa gelüp mücedded ola ve havâş ü 'avâm-ı şehir eṭrâfında cem' olup 'azâya meşğûl olalar; 'Abdülmelik-i Mervân hılâfetine dek mevcûd idi. 'Abdülmelik mesned-i hükûmetde vâli olduğda ḥasedden ol daşı götürüp andan eser қalmadı ammâ yirine Meş-
- 15 hed-i Nokṭa diyüp henüz ziyâret iderler. Şîr:

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Girdün ey ehl-i sitem bir қana kim her қатresi
Daşa damsa tâ ebed daşdan çıkar yâkût-ı ter
Gönlünî daşdan beter dirsem revâdur nişe kim
Daşa te'sîr eyler ol қan gönlüne қılmaz eser

- 20 Ve cümle-i kerāmâtıdan biri dahı oldur ki Nuşaybın hudûdına yetdükde Manşûr bin İlyâs şehre âyîn bağladup, istikbâle çıkup anları şehre götürdükde bir berқ-ı âlem-süz zâhir olup şehriñ ekserin yâkıd ve leşker-i Şimr-i mel'una gâyetde ıztırâb ve ıztırâr bırақdı. Şîr:

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

- 25 Düşmen-i gâfil sanur kim hûn-ı âl-i Mustafâ
Bağ-ı iқbâline gül-berg-i bahâr efrûzdur

1 cümre-i biri: bir K / kerāmâtıdan: kerâmetden S, kerâmetinden B
2 Zılcevsen: Zılcevsen-i mel'un B / bağlayup: bağladup Ü 6 daşrada: taşrada K, Ü, B / ü säveri: ideler ve sä'ir lüzüm B / hıdmetünñize irsâl olına: hıdmetünñizde taeyin ola K 7 qabûl: maқbûl S 8 daşrada: taşrada K, S, Ü, B / İmâmuñ: İmâm-ı Hüseyñün B / daş: firâş T, S taş B 9 damup: tamup K, damlayup B 10 қılıp: kıldı Ü, B 11 ola: ola evlâd-ı Resûlullâh mâtemiyle B 12 'Abdülmelik-i: 'Abdülmelik bin B 14 ḥasedden: ḥasedinden B / daşı: taşı K, S, Ü, B 16 kim: bir Ü 17 daşa: taşа K, S, Ü, B / damsa: tamsa B 17,18 daşdan: taşdan S, Ü, B / nişe: nite K, S 19 daşa: taşа K, S, Ü, B 20 kerāmâtıdan: kerâmatından B 21 bağladup: bağlayup K, B / ve 24 bırақdı: —B 25 sanur: şanur K, S, Ü, B

1 İhtirâz itmez hâzer kılmaz meger vâkıf degül
Kim anuñ her kaçresi bir berķ-ı âlem-süzdur

Ve cümle-i kerāmâtıdan biri dahı oldur ki, Nuşaybından ıztırarla
çıkup bir kaçaya yetdiler, ki hâkimine Süleymân bin Yûsuf dir-
5 lerdı. Ve anuñ iki qarındaşı olup, biri muhârebe-i Şıffinde Âliyy-i
Murtażâ elinde maqtûl olup, biri anuñla şerķ-i eyâlet idi. Ve
• şehrûñ iki dervâzesi olup, her biri birinüñ hükminde olup, Şimrûñ
vuşûlinden vâkıf olduğda şehrâyın bağladup, tefâhür için her
biri ol başları kendüye müteallık olan dervâzeden getürmek için
10 nizâ idüp, aralarında fitne vâķ olup Süleymân maqtûl oldu ve
leşker-i Şimr dahı serâsime olup, anda temkîn bulmayup Haleb
diyarına teveccüh itdiler. Havâl-i Halebde bir ma'mûr buķaya yet-
diler ki anda harîrden ğayr nesne isti'mâl olunmazdı. Kırbında ko-
nup ârâm dutduğda Şehrbânüñ Şîrîn nâm bir cârîye-i cemîlesi
15 vardı, ki le-tâfet-i hüsnle yegâne-i rûzgârdı, Şehrbânü hıdmetine ge-
lüp girye âġâz itdi. Ve sebep bu idi ki Şehrbânü Medîneye gelüp
Hâzret-i Hüseyñ şöbetine müşerref olduğda yüz cârîyesi olup za-
mân-ı zıfâf elli cârîyeni âzâd idüp elli cârîye kalmışdı ve Hâzret-i
Zeynelâbidîn mütevellid olduğda kırķ cârîye dahı âzâd olup on
20 cârîye hıdmetinde kalmışdı ve Şîrîn ol cümleden idi. Rivâyetdür ki
bir ġün Hâzret-i İmâmüñ nazar-ı şerîfine Şîrîn maţbû görünüp
mutâyebe tarıkıyle Şehrbânüya eyitdi: «Ey şehzâde Şîrîn bugün
ġâyetde zlbâ ġörinür. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

25 Düşdi ġüyâ şûret-i Şîrîne hüsnünden fürûġ
Kim ġönül Ferhâd-veş buldı likâsından sürür
Pertev-i hürşid-i âlem-tâbdandur muttaşıl
La'le reng ü lâle-i sırâba tâb ü mâha nûr

3 kerāmâtıdan: kerâmetinden B / ki: ki ġün B / ıztırarla: ıztırabla S, B
4 kaçaya: kaçaya dahı B 6 olup: olmuş idi ve B 7 olup Şimrûñ: idi
Şimr-i la'întün B 8 şehr-âyın bağladup: şehr-âyın bağlayup B 10 idüp:
olup Ü 12 teveccüh itdiler: müteveccih oldılar Ü 13 ki: —S 14 dut-
duğda: tutduğda K, tutdılar B / cârîye-i cemîlesi: cemile cârîyesi B 15 le-
tâfet-i: —Ü 16 girye: giryeye B 17 Hâzret-i: Hâzret-i İmâm-ı K, B 18
zıfâf: zıfâfda B / elli ... idüp: K / cârîyeni: cârîyeyi B / Hâzret-i: Hâz-
ret-i İmâm B 19 olup: idüp B 22 Şîrîn: Şîrîn baña B 23 şîr: kıt'a K,
S, beyt Ü 24 hüsnünden: hüsninden Ü, B 27 la'le: la'le-i B

- 1 Şehrbânü taşavvur itdi ki Hâzret-i İmâmuñ aña rağbeti var, ih-
lâşla eyitdi : «Ey şehzâde, bu cāriyeyi saña hediye kıldum.» Hâz-
ret-i İmâm eyitdi : «Ben dahı âzād itdüm.» Şîrîn âzād oluğda
5 Şehrbânü aña bir hıl'at-ı fâhîr geydürdi ki hızan-e-i âbâ ve ec-
dâddan aña irsle yetmişdi. Hâzret-i İmâm eyitdi : «Ey şehzâde, ne
vâkı' oldı ki Şîrîn hüsn-i iltifâtuñla sâyir cāriyelerden mümtâz ol-
dı?» Şehrbânü eyitdi : «Ey şehzâde, sâyir cāriyeler benim âzādum-
dı, Şîrîn senün âzâduñdur.» Hâzret-i İmâm aña du'â kıldı. Ve hâlâ
10 Şîrîn Şehrbânünün kisvetin pirâyelerden mu'arrâ görüp ednâ el-
bise ile mülâhaza kılmağın mütehâmmil olmayup tazarru' itdi ki :
«Ey maḥdûme, baña ruḥsat vir ki bu ḳal'aya girüp, ba'zî pirâyeler-
rüm virüp, ola ki bir münāsib melbûs-ı ḥarîr alup ḥıdmetüñe mü-
şerref olam.» Şehrbânü eyitdi : «Ey Şîrîn, sen âzâdsen, saña kim
mani' olur?» Şîrîn icâzet alup ol ḳal'aya müteveccih oluğda der-
15 vâzeyi bağıu görüp, bir güşede mütemekkin olup açılmasına mun-
taẓır iken 'Azîz bin Hārûn, ki kûtvâr-ı ḳal'a idi, burc ü bārû üze-
rinde seyr iderken görüp âvâz yetürdi ki : «Eyyühe'r-racül?»
(ايها الرجل) ' «Bir ḡarîbem, ḥacetüm var; n'ola eger luṭf idüp
ḳal'a ḳapusın açasen.» 'Azîz eyitdi : «Ey ḥâtün sen Şîrîn degül mi-
20 sen?» Şîrîn ta'accüb idüp eyitdi : «Belî ben Şîrînem.» 'Azîz der-
vâzeyi açup, Şîrîni ḳal'aya alup aña selâm virdükdü Şîrîn cevâb-ı
selâm alup eyitdi : «Ey 'Azîz ne bildün ki ben Şîrînem» 'Azîz
eyitdi : «Bu gice Hâzret-i Mûsâyı Hārûnla vâkı'amda gördüm, nâ-
şiyelerinde eşer-i ta'ziyet ve çihrelerinde nişâne-i muşîbet; ḡirfbân-
25 ları çâk ve dîdeleri nem-nâk, tazarru'la eyitdüm : «Ey a'izze-i Benî
İsrâ'îl, ne vâkı' oldı ki şüret-i ḥâlünüz müteḡayyir mülâhaza olı-
nur?» Didiler : «Ey 'Azîz bugün cemî'e eşya 'azâya meşḡuldür, zîrâ
naḳd-i Ḥâtimü'l-Mürselîn şehîd olmuşdur ve ol mazlûmuñ ser-i mü-
bârekin beden-i laṭifinden cüdâ ḳırup hâlâ bu maḳâma getürmiş-

3 eyitdi: itdi T 4 fâhîr: fâhîre B / cellâddan: cellâdından B 5 şeh-
zâde: Şehrbânü B 7 eyitdi: itdi T / âzādumdı: âzādumdur ammâ B 8
İmâm: İmâma hoş gelüp B 9 pirâyelerden: pirâyeye-i laṭîfden B 10 ta-
zarru' itdi: eyitdi Ü 11 girüp: gidüp S, Ü 13 eyitdi: itdi T 15 olup:
olup dervâze B 17 görüp: görüp Şîrîne B 18 bir: sen kimsen Şîrîn eyit-
di bir B 19,20,21,22 eyitdi: itdi T 22 ben: —K 25 eyitdüm: itdüm B /
a'izze-i İsrâ'îl: 'azîzler Benî İsrâ'île B 27 meşḡuldür: meşḡuldürler K 29
getürmişler: getürmişlerdür B

- 1 ler. Ey ‘Azîz, eger sa‘âdet-i bâkî murâduñ ise Hâbilullâha İmân
getürüp, Hâzret-i Hüseyinüñ ser-i mübârekin ziyâret idüp bizüm
selâmumuzu yetür.» Kelimât-ı şîrînlerin kemâl-i itîkâdla istimâc
5 itdükden şoñra eyitdüm. «Ey kudemâ-yı Benî İsrâ’îl tezâyüd-i itî-
kâd için bir ser-rişte murâdumdur.» Didiler : «Ey ‘Azîz, hâlâ bu
kal’a kapusunda Ehl-i Beytden bir câriye-i Şîrîn-nâm gelüp muntazır-
dur ve ol câriye divân-ı kazâdan senüñ tezvîcüne muqadder olup-
dur, aña istikbâl idüp hakikat-i hâl andan ma‘lûm idüp anuñla hîd-
10 metlerine müşerref olasen.» Şîrîn ol kelimâtdan hoş-hâl olup eyitdi :
«Ey ‘Azîz her ne didüñ ‘ayn-ı şavâb ve maḥz-ı maşlahatdur; ammâ
benüm ‘aḳdüm Şehrbânü icâzetine mevḳûfdur.» Pes, Şîrîn hem ol
sâ‘at mürâcâ‘at kılup Şehrbânüya aḥvâl ‘arz itdükde cem‘i-i Ehl-i
Beyt vâkıf olup, mübâhâtlar kılup şükr itdiler ammâ şubḥ-dem ki
Müsâ-yı hürşid-i ‘âlem-tâb ‘aşâ-yı şu‘â‘la deryâ-yı nilgüne güzâr
15 itdi ve şa‘şâ‘-i yed-i beyzâ-yı şubḥ-ı şâdık Tûr-ı kühsârı ser-â-ser
dutdı. ‘Azîz bin Hârûn kal‘adan inüp, müstaḥfızlara biñ direm riş-
vet virüp, hîdmet-i Ehl-i Beyte icâzet alup, biñ altun Hâzret-i
İmâm-ı Zeynel‘âbidîne nezr tarîḳiyle müheyyâ kılup ve havâtîn-i
ḥarem -serâ-yı risâletüñ her birine bir münâsib tuhfeler müretteb
20 idüp hîdmetlerine müşerref oldı ve İmân getürdi. Ve Hâzret-i Hü-
seyinüñ ser-i mübârekin ziyâret idüp Müsâ ve Hârûn selâmın yetür-
dükde Hâzret-i İmâmıñ ser-i şâhib-sa‘âdetinden bir âvâz geldi ki
«Selâmu’llâhi ‘alâ nebiyyinâ ve ‘aleyhimâ» (سلام الله على نبينا وعليهما)
‘Azîz eyitdi : «Yâ İmâm baña tarîḳ-ı hidâyet irşâd it.» Şadâ geldi
25 ki : «Ey ‘Azîz çün müselmân olduñ, hidâyet bulduñ; ve çün Ehl-i
Beytüme hürmet kılduñ ve enbiyâ selâmın yetürdüñ silsile-i inti-
sâbumuza dâhil olduñ.» ‘Azîz du‘â kılup müracâ‘at kıldukda Şeh-
bânü Şîrîne eyitdi. «Eger rızâ-yı şerîfümüzi istersen ‘Azîzi kabûl
it.» Şîrîn Şehrbânü icâzetiyle ‘Azîzi kabûl idüp anuñla revân oldı.
30 Şîr :

1 ise : ise Hâzret-i B 2 Hâzret-i : Hâzret-i İmâm-ı B 3 şîrînlerin : şe-
rîflerin K 4 eyütdüm : itdüm B 8 hâl : hâli K, B 12 aḥvâl : aḥvâli K,
B 15 Tûr-ı : —Ü 16 dutdı : tütüdü K, Ü, B / inüp : yinüp Ü, B 20 oldı
ve : olup K, B / Hâzret-i : Hâzret-i İmâm-ı B 21 selâmın : ‘aleyhi‘-selâmın
selâmların B 24,28 eyitdi : itdi T 29 it : it Hâzret-i İmâm-ı Zeynel‘âbidîn
huzûrında ‘aḳd idüp B

1 Allah’ın selâmı nebîlerin ve onların üzerine olsun.

- 1 olam Hâzret-i Resûl beni men^e ile hâlâş itdi ammâ ruhsâruma bir
 1 tapanca urdı ki anuñ eşerinden taraf-ı ruhsârum siyâh oldı. Şabâh
 olduqda ol refîklerümden eşer görmedüm, bir niçe hırmân-i hâkis-
 terden gayrı. Bu haber Şimr-i Zilcevşene yetüp benden, ki Ebû'l-
 Hunûkam, hâkîkat su'âl itdükte müşâhede kılduğum ahvâli tamâm
 5 şerh itdüm. Leşker-i muhâlif ol hâli ma'lûm idüp 'avâkıb-ı umûrla-
 rına ittilâ^e buldılar ammâ ne çâre? Şi'r :

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- Her 'amel bir cezâya kâbildür
 10 Ey hûş ol kim sevâba mâyildür
 Nitekim gül olur tikenden yeg
 Gül tikendür tiken tikenden yeg

- Ebû Sa'îd-i Dımışkıden nakldür ki dimiş : «Ben ol cemâ'atle Şâm
 yolında refîk idüm. Havâli-i Dımışka yetdükte bu haber şâyie
 oldı ki Müseyyib-i Ka'kâ-i Huzâ'î bir leşker müretteb idüp, şebihün
 urup başları almak tedârükindedür. Rü'esâ-yı leşker muhtarib olup
 ol şahrâda bir deyr gördiler, mutahaşşın olmak için ol deyre mü-
 15 teveccih oldılar. Râhib-i deyr eyitdi : «Ey kavm, siz ne tâyifesiz
 ve bu başlar kimlerüñdür ve bu deyre gelmekden murâduñuz ne-
 dür?» Eyitdiler : «Biz 'asker-i Yezîdüz ve bu cemâ'at hurûc itmiş-
 lerdı, siyâsete yetürdük. Ve hâlâ istimâ^e olındı ki cemî'e-i muhâlif-
 ler kaşd-ı şebihün itmişler, bu deyre mutahaşşın olmak isterüz.»
 Râhib eyitdi : «Bu deyrde izdihâm-ı 'asker vüs'ati yokdur, münâsib
 20 budur ki esîrleri ve başları hışâra salup leşker daşrada dura.»
 Şimr-i la'în bu şalâha râzı olup, başları bir şandûka koyup, mühr
 idüp, deyr içinde bir müstahkem serâya salup kapısına kufıl ur-
 durdı ve Hâzret-i İmâm-ı Zeynel 'âbidîn ve bâkî Ehl-i Beyt için
 dahı ol deyrde bir münâsib menzil ta'yn itdürüp, ol cânibden te-
 25

1 Resûl: Resûlullâh B 2 ruhsârum: rüyum Ü 4 Zilcevşene: Zilcev-
 şen-i melûna B / hâkîkat: hâkîkat-i hâl Ü, hâkîkat-i hâli B 5 itdüm: eyit-
 düm B 6 ma'lûm idüp: görtüp Ü 10 tikendür: dikendür K, B 11 tiken-
 den: dikendür diken dikenden K, B 14 Müseyyib: Müseyyib bin B 15
 urup: idüp B 17 eyitdi: itdi T 19 eyitdiler: İtdiler T 20 muhâlifler
 kaşd-ı: mu'ânidler Ü 21 deyre: deyrde B 22 eyitdi: itdi T / 'asker: leş-
 ker Ü 23 hışâra 24 bir: —T, —S 23 salup: şalup K, getürüp B /
 daşrada: taşrada K, B 24 Şimr-i: Şimr-i la'în B / başları: başları cümle-
 ten B / koyup: bırakup Ü / mühr idüp: mühürleyüp B 25 müstahkem:
 muhkem K / salup: şalup K, S, Ü, B / ururdu: urup B 27 itdürüp: idüp B

- 1 selli olup leşkerle daşrada ārām dutdı. Şeb-i hengām ki deyr-i bi-
nā-yı felek mūda^c-ı mūhre-i mihr-i rahşān olup sipāh-ı zālām-ı kır-
fām mişāl-i leşker-i Şām etrāf-ı felekde qarār dutdı ve rāhib-i Hin-
dū-yı zengī-reng-i şeb şandūk-ı zerrīn-i āfitābı deyr-i sipihr-i mīnāda
5 nihān itdi, nişfü'l-leylde rāhib bīdār olup gördi ki şandūk olan se-
rāyuñ revzenlerinden nūr lāmi^c olur. Mūtehayyir olup bir revze-
neden nazar kıldukda gördi ki saķf-ı serāy şaķķ olup, şikāfından
bir 'amārī çıkup ol 'amārīden bir niçe hātun çıkdı ki tār-ı mır^ccer-
lerinden medūd-ı şu'a-yı hūrşīd gibi envār-ı 'iffet ü 'işmet fūrū-
10 zandı ve pertev-i envār-ı tal'atlarından sāye-vār zūlmet-i fesād ü
fitne gırızandı. Anlara mūte'ākīb bir hātun dahı ba'zı mutahha-
rātla zāhir oldı ki lem'a-i nūr-ı şalāhından muķaddem gelenler per-
de-i ihtifāya girdiler. Rāhib mūteğayyir iken nidā geldi ki : «Ey
bī-edeb, nezzāre kılma ki bunlar muħadderāt-ı perde-i 'iffetdürler,
15 bunlar havātīn-i serā-perde-i 'işmetdürler. Muķaddem gelenleriñ bi-
ri Sāre zevce-i Hālīl, biri Hācerdür vālide-i İsmā'īl, biri Hādīce-i
Kübrādur zevcet-i Hābīb-i Melik-i Celīl, biri Āsiyedür zevcet-i
Fır'avn-ı a'līl ve bunlardan şoñra gelen Fātıma-i Zehrādur.» Egerçi
rāhib nazar kılmazdı ammā istimā^c iderdi ki dirdi : «Es-selāmü
20 'aleyke eyyühe'l-mazlūm es-selāmü 'aleyke eyyühe'l-mehmūm esselāmü 'aleyke
eyyühe'l-mağmūm (السلام عليك ايها المظلوم السلام عليك ايها المغموم)»¹
Ve sāyir havātīn aña mūrāfaķat kılup nevħa kılurlardı; bir zamān
'azā dutup gāyib oldılar. Rāhib bu hālden mūte'essir olup, bī-ihti-
yār çerāğ yakup, ol sarāyuñ kuflın sındurup, Hāzret-i İmāmuñ
25 başın şandūkdan çıkarup, müşk ü gül-ābla yuyup, bir tabaķ üze-
rine koyup bünyād-ı tazarru^c itdi ki : «Ey server-i 'ālem, imdi bil-
düm ki sen ol tayıfedensen ki peygamberlerümüz kudūm-i şerīfin-
den va^cde virüp mūtāba'atın bize lāzım itmiş. Fi'l-hāl irşād-ı Ya-

1 leşkere : kendü leşkeriyle B / daşrada : taşrada K, S, Ü, B / dutdı : tut-
dı K, Ü, B 2 rahşān : draşşān S 3 dutdı : tutdı Ü, B 9 medūd-ı : medd-i
B 10 tal'atlarından : tal'atlarında K, S 11 ba'zı : ba'z S, B 13 ihtifāya :
hafāya Ü, B / 'iffetdürler bunlar : 'iffet ve B 16 Sāre : Sārādür ki Ü, B /
Hālīl : Hālīldür B / İsmā'īl : İsmā'īldür ve B 17 Kübrādur : Kübrā S, Kü-
brādur ki B / Celīl : Celīldür ve B / Āsiyedür : Āsiye S, Āsiye ki B 18 'alīl :
'alīldür B 23 dutup : tutup B / hālden : hāletden Ü 24 sındurup : şın-
durup K, Ü, B / İmāmuñ başın : İmām-ı Hüseyñüñ ser-i mübārekin B 26
ey : —S / imdi : şimdi B 27 şerīfinden va^cde : şerīfinüzden haber B 28
itmiş : itmişler K, B

¹ Ey mazlūm sana selam olsun, ey sıkıntı içinde olan sana selam olsun, ey
gamlı sana selam olsun!

- 1 hüd maşlahatı için Hâzret-i İmâmûn leb-i mübâreki müteharrik olup, güftâre gelüp eyitdi : «Ey râhib Enâ mazlûmün enâ mehmûm-mün enâ maqtûlun enâ garîbün enebne'l-Muştafâ enebne'l-Murta-zâ ()¹ Şîr :

Mefûlû Mefâ'ilün Fe'ulün

- 5 Men rûh-ı revân-ı Muştafâyam
Ben râhat-ı cân-ı Murtażâyam
Mazlûm ü garîb ü zâr ü hayrân
Maqtûl ü şehîd-i Kerbelâyam
- 10 Râhib bu kerâmeti görüp, evlâd ü etbâ'nın hâzır idüp, ahvâle muṭ-talî^c kılup, yetmiş nefer-i naşrânî ittifaḳla Hâzret-i İmâm-ı Zeynel-âbidîn huzûrına gelüp hem ol gice müselmân oldılar ve icâzet istediler ki çıkup leşkere şebîhün ideler. Hâzret-i İmâm ruhsat virmedi ki, anlaruñ zevâline va^cde ırmemişdür. Şabâh olduḳda leşker-i Şimr anları çıkarup, âheng-i râh idüp Âşkalân nâm şehre yetdiler. Ya^cqûb-ı Âşkalânî harb-i Kerbelâda dâhil-i asker idi; fi'l-hâl şehre âyîn bağladup, halkın istikbâle çıkarup, mecâlis-i hamr ü lehv müretteb kıldurup, Şimri leşkeriyle alup gelürken Berîr-i Huzâ'î ticâret tarîkıyle anda idi. Bu ahvâle muṭtalî^c olduḳda istikbâle çıkup seyr iderken Şimre muḳâbil oldı. Gördi ki mübâhât idüp ge-
20 lür. Berîr eyitdi : «Ey bed-baht, bu kimûn başıdır ki mençe-i âlem itmişsen?» Şimr-i la'în andan muhâlefet fehmi idüp mülâzımlarına hükmi itdi, ol mazlûmı mecrûh idüp bıraktılar. Rivâyetdür ki leşker gitdükden sonra Berîr durup her taraf tereddüd iderken bir cemâ'ate yolıḳdı ki feryâd ü figân iderler. Eyitdi : «Ey kavm,
25 bugün bu şehriñ halkı şâd u hürrem iken ne acebdür ki siz maḥ-zûnsız?» Didiler : «Biz muḥibb-i hânedân-ı Resûlüz Hüseyn için

2 eyitdi : itdi T / enâ 4 şîr : —K 5 men : ben K, Ü, B 6 ben : men S 9 râhib : çün râhib B 11 hem : hem ol sâ'atde B 12 İmâm : İmâm-ı Zeynelâbidîn B 13 leşker-i Şimr : Şimr-i Zılcevsen-i la'în leşkerin tertîb idüp B 14 anları : ol başları Ü 15 asker : asker-i Yezîd B 17 kıl-durup : kılup S / leşkeriyle : leşkerle Ü 18 anda : anda hâzır B / istikbâle çıkup : istikbâl idüp Ü 19 Şimr-i : Şimr-i bed-bahta B 20 eyitdi : itdi T 23 durup : тұrup K, S, Ü, B / taraf : tarafa B 24 yolıḳdı : rast geldi S, yolı uḡradı B / eyitdi : itdi T 25 maḥzûnsız : feryâd ü figân idersiz B

¹ Ey rahip, ben mazlumum, ben sıkıntı içindeyim, ben maktulum, ben garibim, ben Mustafa'nın torunuyum. ben Murtaza'nın oğluyum.

- 1 mâtemdeyüz.» Berîr eyitdi : «Ey kavm, eger kavlünüzde şadıksız, gelün cānumuzı fedā-yı Ehl-i Beyt idelüm.» Ol cemā'at ittifāk idüp, yüz on nefer-i mücāhid Cum'a günü hüruc idüp, haṭibi öldürüp iz-hār-ı maḥabbet-i Ehl-i Beyt kıldılar ve ḥikāyetleri ekser-i tevārīḥde meşṭurdur. El-kışsa leşker-i Yezîd menâzil ü merāhil kaṭ' idüp ve her menzilde bir kerāmet ve her merḥalede bir işāret görüp şehir-i Dımışka karib olduḡda ve haber-i vuşŭlleri ḥās ü āma şiyā' bulduḡda Yezîd-i pelid vākıf olup, mesned-i ḥükümetine envā'ı tekellüfâtla zîb ü ziynet virüp ve meclis-i 'ayş ü işret müretteb kılup, cemī'e-i erkân-ı ḥaşmet ve a'yan-ı ḥükümeti elbise-i fāḥir ve esbāb-ı mülükāne ile müzeyyen olup bârgāhına cem' oldılar ve tamāmī-i ḥalk-ı şehir terk-i mu'amelāt idüp neşāt ü sürŭrla temāşā için istikhāle teveccŭh kıldılar. Kenzü'l-Ġarāyibde Ebŭ'l-Abbās, Sehl-i Sā'ididen nakl itmiş ki : «Ben ṭarīk-ı ticāretle ol zamānda Şamda idüp, gördüm ki bir gün kŭs-ı beşāret urulup ḥalk-ı şehir neşāta meşġŭl oldılar. Gümān itdüm ki meger 'idleridür, birisinden su'āl itdüm ki : «Āyā sebeb-i neşāt nedür?» Didi : «Ey şeyḥ, bugün Yezîd muḥāliflerinin başları gelür, anuñçündür.» Didüm : «Ey 'azîz ne dervāzeden getirürler?» Didi : «Dervāze-i sa'ādetden.» Revān oldum, kendümi ol ġavġāda Ehl-i Beyte yetürdüm ve ol başları gördükde ihtiyārsız feryāda geldüm. Feryādımı işitdükde hevdecden bir āvāz işitdüm ki baña didi : «Ey pîr sebeb nedür ki cemī'e-i ḥalk ḥandān olan eyyāmda sen giryānsen?» Didüm : «Ey 'afife, sen kim olursen?» Didi : «Ben Sekīne bint-i Hüseyne.» Didüm ki : «Ey gevher-i ḥızāne-i işmet ben Sehl-i Sā'idem, şāḥābe-i Resŭlullāhdan ve bu diyāra ġarīb vākı' olmuşam.» Didi : «Ey Sehl, çün muḥibbi Ehl-i Beytsen bir tedbîr it ki bu nîze-dārılar, ki şühedā başların dutmuşlar, bizden bir miḡdār mübā'adet kılalar. Ola ki ḥalkuñ hücumı, başlar temāşāsına olup hevdec-i muṭaḥharāt-ı Ehl-i Beyt nazar-ı nā-maḥremden maḥfŭz ola.» Bu ḥidmeti 'ayn-ı sa'ādet bilüp nî-

1 eyitdi: itdi T / ey kavm: —S / şadıksız: şadıksañuz B 2 idelüm: kılalum S 4 kıldılar: itdiler B 5 Yezîd: Yezîd-i pelid B 7 olduḡda ve: olup B / ḥās ü āma: ḥavāş ü 'avām içinde Ü 9 işret: ṭarāb Ü 10 fāḥir: fāḥire Ü 12 ḥalk-ı şehir terk-i: şehriñ K 13 teveccŭh: müteveccih 15 meger: —B 17 didi: didiler K / Yezîd: Yezîdün B 18 gelür: gelür neşāt Ü, B / ne: kañı B 23 olan giryānsen: olduḡi zamañda sen giryān olursun B 24 bint-i: binti İmām-ı B 27 dutmuşlar: ṭutmuşlardır K. B 28 bizden: —S, —Ü

- 1 ze-dârlaruñ serdârına biñ altun kabûl itdürdüm ki bir mîkdâr ol başları havâtîn-i harem ‘amârîlerinden muḳaddem yürideler.» Ri-vâyetdür ki leşker-i Kûfe şühedâ başların meş‘al-i pür-nûr gibi nî-zeler üzere tertib idüp ve muḥadderât-ı Ehl-i Beyt ‘amârîlerin gon-ca-i gülbün gibi nâkalar üzere mürettep kılup, bir birine müte‘âkıb revân idüp ve bâkî leşker ‘aḳablarınca şaf çeküp, ‘alemler ve bay-raḳlar cevalâna getürüp ve şadâ-yı neḫr ve nâle-i kûs ve ḡulgule-i nây âsmâna yetürüp, şubḥ-dem ki cellâd-ı felek mûhre-i hûrşîd-i dıraḡşânı ser-i bî-ten gibi nîze-i medd-i şu‘â‘ üzre temâşâ-gâh-ı ehl-i
- 5 ‘âlem kıldı ve rimâḥ-ı sebze-i nevhîz üzere ‘uḳûd-ı şeb-nem rû‘ûs-ı şühedâ gibi cilve-ger oldı, şehre girüp ızdihâm-ı ‘avâmdan vaḳt-i ‘aşr kaşr-ı emâreye furşât-ı vuşul buldılar. Dervâze-i kaşra yetdük-de başları nîzelerden indürüp ve muḥadderât-ı Ehl-i Beyti hevdec-lerden çıkarup Yezîdün bârgâhına müteveccih oldılar. Ammâ Şimri-i
- 10 Zilcevşen hîle idüp Ḥazret-i İmâmuñ ser-i bâ-sa‘âdetin Beşîr bin Mâlik eline virdi ki eger bu hîdmet maḳbûl olmazsa kendü ihânet çekmeye. Beşîr-i bed-baḫt ol ser-i pür-sa‘âdeti Yezîdün meclisine getürdükde mübâhâtla bir recez âgâz itdi ki, Şîr :

Bahr-ı Remel

- Emle’urikâbî fızzaten ve zeheben
(امل ركابي فضة و ذهب)
20 İnnî ḳateltü’l-melike’l-muhazzebe
(انى قتلت الملك المهذبا)
Ḳateltü ḥayre’n-nâsî ümmen ve ebe
(قتلت حير الناس اما و ابا)
Ve eşrefe’l-‘âlemi cem‘an ḥaseben
(و اشرف العالم جمعا حسبا)

Yezîd bu kelimâtдан inficâl bulup müteḡayyir oldı, didi : «Ey bed-baḫt çün bildün ki İmâm-ı Hüseyn bu şıfatla mevşûfdur, nişe ḳatlı

1 altun : kızıl altun K, kızıl altun virmegi B / itdürdüm : itdürdi K, it-düm B 6 ve bayraklar : açdurup atların K 7 nâle-i : —B 12 ‘aşr : ‘aşr-da B 14 Yezîdün bârgâhına : Yezîd-i mel’ûnuñ bârgâh-ı bî-sa‘âdetine B 15 bâ- : —B 16 Mâlik eline : Mâlike K 16 olmazsa : olmaya S, olmasa Ü 18 mübâhâtla : —Ü / mübâhât idüp B / ki : —K, —S, —Ü 23 : —S 23 Ye-zîd : Yezîd-i mel’ûn B 24 nişe : nite S, nice B

¹ Özengimi gümüş ve altınla doldur. Çünkü ben ahlak sahibi o efendiyi öldürdüm. Anası ve babası insanların en hayırlı olan insanı, nesebi itibariyle en şerefli olanı öldürdüm.

- 1 itdün?» Fi'l-hâl buyurdu ki def-i mazınne için anı katl itdiler. Pes
 Yezîd ümerâ-yı Kûfeye müteveccih olup şüret-i vâkı'ayı su'âl it-
 dükte Züheyr bin Kays âgâz-ı tekellüm kılup eyitdi : «Bu şahş
 bazı aqvâmiyla Kerbelâya geldükde bey'at 'arz itdük, kabûl it-
 5 medi, katl idüp başların getürdük.» Yezîd bir zamân mütefekkir
 olup buyurdu ki Hâzret-i İmâmuñ ser-i mübârekin bir tabakda ko-
 yup huzûrına getürdiler. İttifakâ ol bî-devletiñ dahı 'Ubeydullâh-ı
 Ziyâd gibi elinde bir kaşaba vardı, anuñla mübârek leb ü dendâ-
 nına işâret itdükde Ebû'l-Mü'eyyed-i Hârezmîden nakıldür ki Te-
 10 mîr bin Cündeb ol meclisde idi, mütehammil olmayup eyitdi : «Ka-
 ta'llâhü yedeke (قطع الله يدك)' Ey bî-edeb, bu mülâ'abe kılduğün
 leb ü dehen mülsem-i Hâzret-i Resûlullâhdur.» Yezîd ğazabnâk
 olup eyitdi : «Ey Temîr, hürmet-i şöhet-i Resûl olmasaydı saña
 siyâset iderdüm.» Temîr eyitdi : «Ey bed-baht, şöhet-i Resûlul-
 15 lâhuñ hürmeti olup evlâdınuñ hürmeti olmamağ ne münâsibdür?»
 Hüzûzâr-ı meclis bu kelimâtdan müte'essir olup, Yezîd fitneden te-
 vehhüm idüp, Temîri meclisden ihrâc itdürüp gayr kelimâta meş-
 ğûl oldu. Ebû'l-Mefâhîrden nakıldür ki : «Bir Yahüdî ticâret tarî-
 kıyle Şâma gelüp ittifakâ ol gün meclisde hâzır idi, su'âl itdi ki :
 20 «Bu ne başlardur?» Yezîd eyitdi : «Bu bir kimesnedür ki baña hu-
 rûc itmişdi» : Yahüdî eyitdi : «Bu şahş kendüsünde bir liyâkat mu-
 lâhaza kılmasaydı hürûc itmezdi.» Yezîd eyitdi : «Belî Hüseyñ bin
 'Alîdür, nebîre-i Hâzret-i Nebîdür.» Yahüd feryâda gelüp eyitdi :
 «Ey Yezîd, benümle Dâvûd arasında yetmiş karn tecâvüz idüp-
 25 dü, henüz baña Yahüdîler ta'zîm iderler; Muhammed-i Kureyşî
 dün fevt oldu bugün evlâdına kaşd idersiz, bu ne dîndür?» Yezîd
 kahr idüp eyitdi : «Ey Yahüd, eger Hâzret-i Resûlden âzâr-ı ehl-i

1 buyurdu ki : emr itdi B / anı : —Ü / itdiler : ideler K, Ü 2 Yezîd : —K, Yezîd-i la'în B 3 eyitdi : itdi T 4 bazı : bazı K, Ü, B 5 mütefekkir : tefekkür Ü 6 olup : idüp Ü, iken B / tabakda : tabak içinde B 8 kaşa- ba : kaşib B 9 Temîr : Nümeyr K, B 10 meclisde : meclisde hâzır B / eyitdi : itdi T 12 mülsem-i : büse-gâh-ı B 13 eyitdi : itdi T / Temîr : Nü- meyr eger B / şöhet-i Resûl : Resûl Ü, şöhet-i Resûlullâh K, B 13 Te- mîr : Nümeyr B / eyitdi : itdi T 17 Temîri : Nümeyr B 18 Mefâhîrden : Mefâhîr-i Hârezmîden B 20 ne başlardur : kimün başıdur Ü, ne başdur B / eyitdi : itdi T / kimsedür : kimsenün başıdur B / ki : —K 21 bu 22 eyitdi : —T, —S 23 Yahüd : Yahüdî K, B / eyitdi : itdi T 23 Dâvûd : Dâvûd Nebî Ü, B 27 eyitdi : eyitdi ki K, itdi T / ey Yahüd : —K, —Ü, ey Yahüdî B

- 1 zımme memnū^c olmasaydı seni qatlı iderdüm.» Yahūd eyitdi : «Ey alımağ, bir Cehūd için muhāşama kılan Vācibü'l-Vücūd Resūli için haşm olmaz mı?» Yezīd gāzabnāk olup qatline emr itdi Yahūd fi'l-hāl Hüseynūn ser-i mübārekin muhātab kılop eyitdi : «Yā Ebā
- 5 ‘Abdullāh, şehādet viresen ki şıdķ-ı pākla müselmān oldum.» Yezīd eyitdi : «Ey Yahūd, havf-i qatldür seni müselmān iden, islāmuña ne i‘tibār?» Yahūd eyitdi : «Ey Yezīd müselmānlaruñ İmāmuñ qatlı itdüñ, eger bir nev-müselmān qatlı itseñ ne lāzım gelür? Ben daħı bu sa‘ādete tālībem ki dāħil-i fırķa-ı şühedā-yı Kerbelā olam.»
- 10 Fi'l-hāl ol nev-müselmānı şehīd itdiler. Raħmetullāhi ‘aleyh. Kitāb-ı Rebī‘ü'l-Aħbārda mestūrdur ki ‘Abdülvahhāb-nām bir tersā risālet tarīķıyle Rūm diyārından gelüp ol maħfilde hāzır idi. Hāzret-i İmāmuñ ruħsār-ı şerīfin görüp, āh-ı ciger-süz çeküp eyitdi : «Ben Hāzret-i Resūlūñ eyyām-ı hayātında ticāret resmiyle Medī-
- 15 neye gitmişdüm, istedüm ki Hāzret-i Resūle bir tuhfе nezr idem. Şahābeden istifsār itdüm ki Hāzret-i Resūl ne cinse tālibdür. Didiler : «Tab-ı mübāreki ‘ıtrıyyāta rāğıbdur.» İki nāfe-i müşkle bir miķdār ‘anber-i eşheb ol Hāzrete tuhfе iletdüm. Ümmü Seleme serāyında idi, buyurdi ki : «Ey ‘azīz ismūñ nedür?» Didüm : «‘Abdülvahhāb.» Didi : «Ey ‘Abdülvahhāb, eger dīn-i islāmı kabūl idersen tuhfеñi kabūl iderem.» Sīmā-yı mübārekinden baña ma‘lūm oldı ki Hāzret-i ‘İsā va‘de kılan peygāMBER oldur. Fi'l-hāl eğer-i iltifātla müselmān oldum ve bir müddetdür ki İmānumı ihfā kılop diyārumda emr-i vezārete meşğūlem. Hāķķā ki ol gün ki Hāzret-i
- 20 Resūl huzūr-ı şerīfinde idüm bu ‘azīz, ki hālā ser-i mübāreki zilletle huzūruñdadur, ıfıl idi. Nāgāh hāzır olup, Hāzret-i Resūlullāh anı bağrına basup, ruħsārın ruħsārına sürtüp dirdi ki : «Vācibü'l-Vücūd raħmetinden bī-naşīb olsun ol bed-baħt ki senūñ qatlūñe rızā vire.» Bir gün daħı Hāzret-i Resūle mescid-i cāmī‘de idüm. Bu

1 Yahūd : Yahūdī K, Ü, B / eyitdi : itdi T 2 Cehūd : Yahūd S, Yahūdī K, Ü, B 4 -hāl : -hāl-i Hāzret-i B / eyitdi : itdi T 5 ‘Abdullāh : ‘Abdullāh yevm-i ‘araşatda B / oldum : oldum ve Muħammede İmān getürdüm ve Hāķķı bildüm B 6 eyitdi : itdi T 6,7 Yahūd : Yahūdī K, Ü, B / eyitdi : itdi T 11 nām : isimlū Ü 13 eyitdi : itdi T 14 resmiyle : tarīķıyle B 16 istifsār : ‘su‘āl Ü 18 iletdüm : ilettüm T, iletdüm ol Hāzret B 19 idi : idi ‘arz itdüm B / ‘Abdülvahhāb : ‘Abdülvahhābdur B 20 didi eğer : buyurdılar ki B 25 Resūl : Resūlūñ B 27 basup : başup K, S, Ü, B 29 vire : vire ve nakl itdi ki B / mescid-i cāmī‘de : mescidde B

- 1 ‘azîz ulu karındaşıyla gelüp didiler : «Yâ ceddâh kuvvet ü kudret
tefâvütinde birbirimizle nizâ‘muz var, hâlâ müdde‘âmuz budur ki
huzûrunda muşâra‘a kılup her kimün kudret ü kuvveti ma‘lûm ola.»
Ol Hâzret tebessüm idüp eyitdi : «Ey nûr-ı dîdeler, muşâra‘a itmek
5 sizden münâsib degül; ammâ hatt yazuñ, her kimün hüs-ni hattı
ziyâde olsa ol gâlib ola.» Şehzâdeler kabûl idüp, her biri bir hat
yazup Hâzret-i Resûle ‘arz itdiler. Hâzret-i Resûl hîç birinün hâtırı
melûl olmamak maşlahâtıyçün eyitdi : «Ey ciger-güşeler, hatluñuzu
‘Aliyy-i Murtażâya gösterün ol temyîz itsün.» Şehzâdeler hatların
10 Murtażâya gösterdükde eyitdi : «Ey seyyidler vâlideñüze ‘arz idün
ol temyîz itsün.» Hâzret-i Zehrâya ‘arz olındukda eyitdi : «Ey maḥ-
dum-zâdeler benüm hat ‘ilminden vukûfum yokdur, ammâ bir niçe
dâne lü‘lü‘ye mâlikem size nişâr ideyem; her kim ekser cem‘ itse ol
gâlibdür.» Fâtıma ol gevherleri ol gevherlere nişâr idüp şehzâdeler
15 cem‘ itmege teveccüh kıldukda Hâzret-i Resûlden istimâ‘ itdük ki
Hâzret-i ‘İzzet Cebrâ‘ile emr itdi ki : «Ey Cebrâ‘il yir yüzine inüp
bu lü‘lü‘leri müsâvî mütakassem it, koyma ki takşîminde tefâvüt bu-
lınup birisinün hâtırına ğubâr-ı elem irişe.» Her gâh ki Hâzret-i
‘İzzet ve Muştafâ ve Murtażâ ve Zehrâ anlara melâlet revâ görme-
20 yeler, zihî bed-baht ki birin zehrle helâk idüp birin tîğ-i siyâsetle
mustahak göreler. Şîr :

Mefûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- Ey da‘vî-i sa‘âdet-i islâm iden gürüh
Hâşâ ki katl-i Âl-i Peyamber revâ ola
Vây ol la‘în-i müdbire kim sû-i fi‘l ile
25 Maḥşer güninde ḥaşmı anuñ Muştafâ ola

1 kuvvet ve kudret : kudret ü kuvvet B 3 huzûrunda : huzûruñuz B /
kılup : idelüm B / kuvveti : kuvveti ziyâde ise B 4 eyitdi : itdi T 5 am-
mâ : ammâ her birinüz B 8 eyitdi : itdi T 9 şehzâdeler gösterdükde :
Hâzret-i Resûle ‘arz olındukda Hâzret-i Murtażâ Ü 10 eyitdi : itdi T 11 it-
sün : itsün şehzâdeler B / Hâzret-i : Hâzret-i Fâtıma-i B 11 olındukda : it-
düklerinde B / eyitdi : itdi T 13 ‘ilminden : ‘ilminde S, B 13 ekser cem‘
itse : ziyâde cem‘ iderse B / Fâtıma : Pes Hâzret-i Fâtıma-i Zehrâ B 16 Hâz-
ret-i 17 itdi : Cebrâ‘ile Hâzret-i ‘İzzetden hitâb geldi K / inüp : yinüp T
17 ki : kim B 18 irişe : irişe te‘emmül idün ey ‘azîzler B 19 Murtażâ ve
Zehrâ : Hâzret-i Murtażâ ve Hâzret-i Zehrâ B 20 ki : ki bunca zulmı anla-
ra revâ görseler ki B 24 vây : vey K, B

- 1 Ehl-i meclis bu hikāyetden müte'essir olup feryāda gelmeğin Yezîd eyitdi : «Ey ‘Abdulvahhâb, kelimâtün sebeb-i fitne olur; eger hürmet-i risâlet lâzım olmasaydı saña siyâset iderdüm.» ‘Abdulvahhâb eyitdi : «Ey bed-baht, hürmet-i resûl-i halk lâzım olan yirde hürmet-i Resûl-ı Hâlık nişe lâzım olmaz?» Yezîd mülzem olup buyurdi ki anı meclisden çıkardılar. Andan şofıra hüküm itdi ki Ehl-i Beytden ba’zı kimesne hâzır ideler. Ümmü Gülşüm ve Zeyneb ve İmâm-ı Zeynel‘âbidîn hâzır olup perde altından Zeynebün naazarı mübâreki Hâzret-i İmâmuñ ruhsâr-ı şerîfine düşdi, bî-ihtiyâr feryâda gelüp eyitdi : Şîr :

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- Ey felek şerm it ne bid‘atdur ki bünyād eyledün
Hânedân-ı Aḥmed-i Muhtâra bîdād eyledün
Ehl-i Beyt-i Muştafâya bîn sitem gördün revâ
Tâ Yezîd-i pür-cefânun gönlünü şād eyledün
15 Bu ne fikr-i bâtil ü endîşe-i bî-hüdedür
Kim yıkup bîn Ka‘be bir büt-hâne âbād eyledün
Ey Yezîd-i pür-cefâ her kimse bir ad eylemiş
Sen daḥı bu zulm ile ‘âlemde bir ad eyledün

- 20 Yezîd, eyitdi : «Bu kimdür?» Didiler : «Hemşîre-i Hüseyin bin ‘Alîdür.» Ümmü Gülşüm daḥı bir cânibden hurûşa gelüp eyitdi : «Ey Yezîd, ruhsat vir ki Hâzret-i Hüseyinle bir daḥı mülâkât idüp vedâ idem.» İcâzet hâşıl idüp ol ser-i mübâreki eline alup, râyiḥa-i gîsû-yi müşg-bârından bir zamân bîhüş olup özine geldükde eyitdi :
25 «Ey Yezîd, ümmîd-vârem Vâcibü’l-Vücûd dergâhından ki ‘azâb-ı âhiretten muḳaddem ‘azâb-ı dünyâya giriftâr olup murâduña yetmeyesen.» Yezîd eyitdi : «Ey hâtun, gördünüz mi ki davâ-yı kâzîbü-

1 gelmeğin: geldiler B / Yezîd: Yezîd-i pelîd B 2 eyitdi: itdi T 3 risâlet lâzım: şöḡbet-i Resûlullâh B 4 eyitdi: itdi T / halk: halka Ü, B / hürmet-i 5 nişe: anuñ evlâdına nice B / nişe: nite K / buyurdi ki: emr itdi Ü, B 7 ba’zı kimesne hâzır: ba’z kimesneyi ihzâr B 8 naazarı 9 Hâzret-i: naazarı Ü / düşdi: düşüp Ü, B 10 gelüp: geldi Ü, B / eyitdi: itdi T, —Ü 11 şerm: yâd K 16 âbād: bünyād K 19,20 eyitdi: itdi T / ey: ya S 22 ol: ol demde B 23,24 eyitdi: itdi T

- 1 nüz ne netice virdi?» Ümmü Gülsüm eyitdi : «Ey Yezîd «İnne'l-münâfikiñe le-kâzibüne» (ان المنافقين لكاذبون)¹ münâfıklar kâziblerdür. «Ve yü'azzibul-münâfikiñe ve'l-münâfikâti» (و يعذب المنافقين و المنافقات)² ve Hakk münâfıkları mu'azzeb ider. El-minnetü li'llâh ki biz hânedân-ı nübüvvet ü velâyetüz.» Yezîd anlardan münharif olup İmâm-ı Zeynelâbidîne teveccüh idüp eyitdi : «Bu kimdür?» Didiler : «Alî ibn-i Hüseyn.» Yezîd eyitdi : «Alî ibn-i Hüseyn mahtûl oldu.» Didiler : «Ol Aliyy-i Ekberdür, bu bîmârdı.» Yezîd eyitdi : «Ey Zeynelâbidîn, Hüseyn istidâ kılurdı ki minberde cilve kıla ve huşbe-ler beyân ide. El-minnetü li'llâh ki cilvegâhı rû'ûs-ı rimâh oldu ve benüm devletüm anı mahtûr ve mahtûl kıldı.» İmâm-ı Zeynelâbidîn eyitdi : «Ey Yezîd binâ-yı minber benüm ecdâumdandur, yâ senûn? Ve resm-i huşbe bizüm cânibümüzdeñdür, yâ senûn tara-fuldan? Ey Yezîd, devlet devlet-i uhrevîdür ve ol bize müyesserdür
- 15 ve sa'âdet sa'âdet-i bâkîdür ve ol bize muqadderdür «Ve'llezîne hâcerû fisebî'llâhi şümme kutilû evmâtü leyerzûkannehumullâhü rızkan hasenena» (والذين يأمرنا في سبيل الله ثم قتلوا اذنوا بالبرزقهم الله رزقا حسنا)³ Ey gâfil saña dahı itdi-ğün amel cezâsı an-ğarlb âyid olmağ muqarrerdür «Ve men yak-tüle mü'minen müte'ammiden fe-cezâuhû cehenneme hâlidenefihâ»
- 20 (سَوْفَ نَمْتَعُ بِأَعْيُنِهِمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا) ⁴ Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey ki hergiz kılmayup endîşe rûz-ı haşrdan
Seyyi'ât-ı mahtûdur peyveste ef'âlün senûn
Ol zamân kim Muştafâ haşm ola hâkim Kirdgâr
Sen dahı bîşek bilürsen kim n'olur hâlün senûn

1 eyitdi: itdi T 3 münâfikiñe ve: münâfikât K 4 münâfıkları: Tacâla münâfıkın ü münâfakâti B 6 eyitdi: itdi T 7 ibn-i Hüseyn: ibn-i Hüseyndür Ü, bin Hüseyndür B / eyitdi: itdi T / ibn-i: bin B / oldu: olmadı mı B 8 eyitdi: itdi T 10 ki: —B 12 eyitdi: itdi T 12 ecdâumdandur: ecdâumdur S, ecdâumdan midür K, B 13 cânibümüzdeñdür: cânibümüzden midür K, B 15 muqadderdür: muqarrerdür Ü, B 20 şîr: —K, —S

¹ Şüphesiz ki münafiklar yalancılardır. (LXII, 1)

² Allah münafik erkeklerle münafik kadınlara azab ider. (XXXIII, 73)

³ Allah yolunda göç edip sonra öldürülen ve ölenleri Allah en güzel rızıkla mükafatlandıracaktır. (XXII, 58)

⁴ Her kim bir mümini kasteş öldürürse onun cezası ebediyyen cehennemde kalmaktır. (IV, 93)

- 1 Yezîd anuñ kelimâtından ğazabnâk olup katline hüküm itdi, Ümmü Gülsüm ve Zeyneb feryâda gelüp eyitdiler : «Ey zâlim bu tıfıdan ğayr hânedân-ı nübüvvetde şâhib-i velâyet qalmadı, bu ne zulm-ı şarihdür?» Şîr :

Bahr-ı Tavîl

- 5 Ünâdike yâ ceddhü yâ hayre mürselin
(اناديك يا جداء يا خير مرسل)¹
Hüseynüke maqtûlün ve neslüke zâyî'in
(حسينك مقتول و نسلك ضايع)¹

- Yezîde bu kelimâtından hevl ğâlib olup, İmâm-ı Zeynel'âbidînün katlinden tecâvüz idüp, huzûrına getürüp, oğlına muķârin maķâm ta'yîn idüp eyitdi : «Ey Zeynel'âbidîn, benüm oğlum senünle qarîndür anuñla muşâra'a itmege kâdir misen?» İmâm-ı Zeynel'âbidîn eyitdi : «Muşâra'a sehdür, ammâ her birimiz eline bir âlet-i câriha virüp hüküm it, mücâdele kılalum, ğâlib olan mağlûbı katl itsün.» Bu tekellümde iken şadâ-yı naķâre-i nevbet çıkup bârgâha zelzele bıraķdı. Yezîdüñ oğlı eyitdi : «Ey Zeynel'âbidîn, bu benüm atam nevbetidir ķanı sizün nevbetünüz?» Zeynel'âbidîn eyitdi : «Bir mikdâr şabr it.» Naķâreden sonra mü'ezzin na'ra-i Allâhü ekber çeküp mesâmi'i-i huzûra ğulgüle bıraķduķda Zeynel'âbidîn eyitdi : «Ey nuṭfe-i Yezîd bu bizüm nevbetümüzdür ki tağayyür ve tebdîl bulmaz.» Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 20 Nevbet-i hüküm-i mülük eyler ķabûl-i intikâl
Şer'îdür ol hüküm kim yokdur aña muṭlaķ zevâl
Ķaṭ' bulmaz rişte-i peyvend-i Âl-i Muşâfa
Gerden-i uķbâya salmışdur kemend-i ittîşâl

2 eyitdiler : itdiler B / zâlim : zâlim-i bî-dîn B 3 ğayr : ğayrı K, S / bu 4 şîr : bu ne zulm-ı şarihdür ki bu tıfıdan ğayr hânedân-ı nübüvvet ü velâyetde kimse qalmadı Ü 9 idüp : itdi ve Ü / eyitdi : itdi T, didi Ü 10 kâdir misen : kâdirsen K 11 eyitdi : itdi T 11 birimüz : birimüzün Ü, birimüze K, B / eline : —K, —B 12 carîha : ħarb B 14 eyitdi : itdi T 16 bıraķduķda : bıraķdurdı T, bıraķduķda İmâm-ı Ü, B / eyitdi : itdi T, —Ü 18 ki : herğiz Ü, tâ kıyâmet B / tebdîl : tebeddül B 23 salmışdur : şalmışdur K, S, Ü, B

¹ Ey dedem, ey gönderilen peyĝamberlerin en hayırlısı sana sesleniyorum. Hüseynin öldürülmüş ve neslin tükenmiştir.

- 1 Hâzret-i İmâm-i Zeynel'âbidînün hüsn-i feşâhatinden Yezîde ra'ş'e düşüp eyitdi : «Ey ferzend-i Hüseyn, ne hâcetün var ise benden istid'â kıl.» İmâm eyitdi : «Kâtil-i Hüseyni baña teslîm it cezâsına yetüreyem.» Yezîd ref'-i mazınna için Kûfe ser-dârların cem' idüp eyitdi : «Kimdür Hüseynün kâtılı?» Didiler : «Havlî bin Yezîddür.» Havlî bin Yezîdi hâzır idüp su'âl itdükde eyitdi : «Hâşâ ki ben katl itmiş olam la'net anuñ kâtiline.» El-kışşa çok mübâlağa ve münâzaralardan soñra didiler. «Şimr-i Zilcevşendür.» Şimrden su'âl olındukda eyitdi : «Ey emîr, Hüseynün kâtılı ben degülem.»
- 10 Yezîd eyitdi : «Pes kimdür?» Şimr eyitdi : «Ol kimesnedür ki tehyi'e-i esbâb idüp, hükmler irsâl idüp, leşker gönderüp bu emre mübâşir oldı.» Yezîd bu sözden münfa'îl olup eyitdi : «La'net size ve ef'alünüze, ben Hüseynün katline râzî degüldüm.» Hâzret-i İmâm Zeynel'âbidîne eyitdi : «Bundan gayr hâcet temennâ kıl.» İmâm eyitdi : «İcâzet vir ki Ehl-i Beytle müteveccih-i Medîne olup cedd-i büzürgvârum türbeti üzerinde mücâvir olam.» Yezîd eyitdi : «Bu hâcet icâbete maķrûndur bir hâcet dahı iste.» İmâm eyitdi : «Bugün Cum'a günüdür ruhsat vir ki minbere çıkup bir hutbe beyân idem.» Yezîd eyitdi : «Bu istid'â dahı maķbûldür ammâ bu şartla ki âhir-i hutbe menâķıb-ı Âl-i Ebû Sufyân beyân idesen.» Pes münâdiler salup cemî'i ehl-i Şâmı mescid-i câmi'de hâzır idüp, ibtidâ-yı hâlde ehl-i Şâmdan bir haķîb minbere çıkardı ki hamd ü şenâdan soñra sitâyiş-i Âl-i Ebû Sufyân ve mezzemmet-i Âl-i Ebû Tûrâb idüp evliyyet-i Yezîd ve buķlân-ı Hüseyn huşûsında mübâlağalar kıldı. Hâzret-i İmâm Zeynel'âbidîn mütehammil olmayup eyitdi : «Ey haķîb haķâ kılduñ ki rzâ-yı halkı ğazab-ı Hâliķa ihtiyâr itdün.» Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey haķîb-i süst-rây-ı saķt-rüy-ı bî-edeb

Dâmen-i nâ-pâkile âlûde kılduñ minberi

1 Hâzret-i İmâm : —K, —B 2 eyitdi : itdi T 2 Hüseyni : Hüseyn bin 'Alî her B 3 İmâm : Hâzret-i İmâm-ı Zeynel'âbidîn B 3,4,5 eyitdi : itdi T 7 mübâlağa : münâzara S, Ü, B / münâzaralardan : mübalâğadan S, Ü mücâdeleden B 9,10 eyitdi : itdi T 12 Yezîd : —K / eyitdi : itdi T 13 Hüseynün katline : katline Hüseynün T, İmâm-ı Hüseynün katline B / degüldüm : degüldüm diyüp emr itdi ki fi'l-hâl Şimr-i hınzır meydanâ getirüp Hâzret-i İmâm-ı Zeynel'âbidîn mu'ârefetiyle dört pâre kılup her pâresin bir dervâzeye aşup siyâsete yetürdiler la'netu'llâhi saleh andan soñra bir rivâyetde B 14 eyitdi : itdi T 16 türbeti : türbesi B 16,17,18 eyitdi : itdi T 20 hutbe : hutbede B / Ebû Sufyân : Ebî Sufyânı K, B / salup : şalup K, S, Ü, B 21 câmi'de : cum'aya B 23 Ebû : Ebî B 25 eyitdi : itdi T

- 1 Medh-i ehl-i zulm ile kılduñ Hudâyı hışmnâk
Ta'n-ı Âl itdün mezemmet eyledün peygamberi
İtibâr-ı devlet-i dünyâ-yı fânî sehdür
N'oldı ey zâlim niçün yâd eylemezsen maşşeri
- 5 Hañbün ta'arruzından soñra eyitdi : «Ey Yezîd, icâzet vir ben min-
bere çıkup hasbe'l-vâkı' bir huñbe beyân ideyem.» Çün Yezîd bilür-
di ki ızhâr-ı haqîkatden infi'âl çekmek lâzım gelür, tegâfûl kılup
rızâ virmedi; ammâ hüzzâr-ı meclis iltimâs itdiler ki ehl-i Hicâzuñ
10 feşâhatin istimâc itmek murâdumuzdur. Çok mübâlağadan soñra
icâzet virüp, Hañret-i İmâm minbere çıkup, mesned-i Resûlî vü-
cûd-ı şerîfiyle münevver kılup bu huñbe-i belîğ edâ kıldı ki ke-
mend-i dikkat-i idrâk-naazar küngüre-i eyvân-ı evşâfına yetmek dâ-
yire-i imkâna girmez ve deryâ-yı tefekkür-mazmûn ü 'ibârâtında
15 le'âyif-i melikiyye muhtevî ve le'âyif-i mazmûnında esrâr-ı zarâyif-i
melekûtiyye mün'âvî. Şi'r :

Meñâ'ilün Fe'ilâtün Meñâ'ilün Fe'ilün

- Teselsül-i kelimâtı kemend-i kayd kılup
Feza-yı 'arşa-i güftârı şayd-gâh-ı 'uñûl
Belâgatında 'ıyân sırr-ı hikmet-i Kur'ân
20 'İbâretinde mu'ayyen rûmûz-ı şer'î Resûl

- Şerâyit-i hamd ü şenâdan soñra bir mev'ize beyân itdi ki lezzet-i
istimâcından nûfûs u 'uñûl-ı hüzzâr-ı meclis rişte-i 'alâka-i 'avâlim-i
cismâniyyeden münkañîc kılup garkâ-i deryâ-yı huzûzât-ı rûhânî
oldılar ve ervâh-ı kulûb-ı sükkân-ı mahfil şarâb-ı idrâkinden ser-
25 mest olup zevk-i tena'umât-ı hazâyir-i kudsiyye hâşıl kıldılar. Fi'l-

1 kılduñ : itdün B 2 eyledün : itdün B / n'oldı : n'olduñ B 5 eyitdi :
itdi T / vir : vir ki S, B / ben : baña K, —S 9 istimâc itmek : iltimâs K /
çok : çün B 10 virüp : virdi ve B / çıkup : —S 11 münevver : müşerref T
12 dikkat-ı idrâk-ı naazar : idrâkûñ naazarı B 13 deryâ-yı : bañr-ı Ü / 'ibâ-
râtında 14 bedâyîc-i : —Ü 19,20 : —K 24 oldılar : olalar K

- 1 vâkı 'bir kelâm-ı hikmet-nizâm ki maḥz-ı derd-i dil ve nihâyet-i
sûz-ı cigerden münba'is ola, sirâyeti muḥarrerdür ve bir cevher-i
tekellüm ki şadef-i 'işmet ü 'iffetden çıkup iktizâ-yı izhâr kıla
5 'adem-i ḥüsn-i kabûl nâ-mutaşavverdür. El-kışsa şîğar-ı sinnile ke-
mâl-i feşâḥat ve nihâyet-i belâğatin mülâḥaza kılup cem'î-i ehl-i
meclis meftûn u mu'tekad olduḡda aḥsen-i aşvâtla nidâ kıldı ki :
«Ey kavm, benem vâris-i müsâfir-i fezâ-yı «Sübḥâne'llezi esrâ bi-'ab-
dihî leylen mine'l-mescidi'l-ḥarâmi ile'l-mescide'l akşa» (سبحان الله)
benem mücâvir-i ḥarem-
10 serây-ı «Fe-kâne kâbe kavseyni ev ednâ» (فكان قاب قوسين أو أدنى) be-
nem dendâne-i miftâḥ-ı «Ene medînetü'l-'ilmi ve 'Aliyyün bâbüḥâ»
(انا مدينة العلم و على بابها)
3 benem maẓmûn-ı 'ibâret-i «Lâ es'elküm
'aleyha'l-ecre illâ el-meveddeti fi'l-kurba» (لا استلکم علیہا اجرا الا المودة فی القرى)
benem nuṭfe-i ḥayrû'l-aşlâb, benem nukâve-i aḥsenü'l-'ensâb, benem
15 şükûfe-i bahâristân-ı 'işmet, benem gülbün-i gonçe-i ṭahâret, benem
ciger-güşe-i Fâtımat-ı Zehrâ, benem mîve-i dil-i 'Aliyy-i Murtaẓâ, be-
nem nûr-ı dîde-i Ḥasan-ı Müctebâ, benem sürûr-ı sîne-i şehîd-i Ker-
belâ. Mesned-i ḥilâfet-i ma'nevî cânib-i vâlid-i büzürgvârumdan ba-
na mevhûbdur ve serîr-i salṭanat-ı şurî cânib-i vâlide-i 'âlî-mikdâ-
20 rumdan baña mensûbdur.» Ol bülbül-i gülbâr-ı feşâḥat ve ol tûṭî-i
şekkeristân-ı belâğatuñ kelimât-ı hikmet-âşârın Yezîd-i pelîd mü'es-
sir görüp, ḥalkuñ tağayyür-i 'akîdelerinden ihtirâz idüp mü'ezzine
işâret kıldı; ikâmet getirüp Ḥazret-i İmâmuñ kelimâtın kat'ide.
Mü'ezzin ayaḡa durup eyitdi : «Allâhü ekber» (الله اكبر)
3 Ḥazret-i
25 İmam eyitdi «Lâ-şekke fihi ve lâ-şübḥete ve lâ-ekbere minhü»

1 hikmet-i: —S / -nizâm ki ... dîl: -nizâm-ı maḥzdur didiler B 10 be-
nem: benem dîrdâne-i B 11 miftâḥ-ı: miftâḥ-ı ebvâb B 15 gülbün-i gon-
çe-i gülbün-i Ü, B 17 şehîd-i: Hüseyin-i şehid S, Sultân-ı şühedâ-yı B 24
durup: turup K, S, Ü, B 24,25 eyitdi: itdi T

¹ Geceleyin kulunu Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mes-
cid-i Aksa'ya götüren o Zat her eksiklikten uzaktır. (XVII, 1)

² İki yay mesafesi veya daha yakın bir uzaklıkta idi.

³ Ben ilim şehriyim ve Ali de o şehrin kapısıdır.

⁴ Yakınlarıma karşı sevgi göstermenizden başka bir şey istemiyorum.

⁵ Allah uludur.

- 1 (لا شئ فيه ولا شبهة ولا شئ اكبر منه)¹ Mü'ezzin eyitdi: «Eşhedü en-lâ-ilâhe il-lâ'llâh» (اشهد ان لا اله الا الله)² Hâzret-i İmâm eyitdi: «Eşhedü bihâ lâhmi ve demi» (اشهد بها الحى ودى)³ Mü'ezzin eyitdi: «Eşhedü enne Muhammeden resülü'llâh» (اشهد ان محمدا رسول الله)⁴ Hâzret-i İmâm 'imâ-me-i şerîfin fark-ı mübârekinden alup mü'ezzin öñine bırakup gî-sû-yı mu'anberin perîşân idüp eyitdi: «Ey mü'ezzin, bu zıkr olan Muḥammed ḥaḳḳı için bir sâ'at şabr it.» Mü'ezzin ḥamuş olduḳda şâhzâde raḥş-ı feşâḥat meydân-ı 'ibârete bırakup ḥarâret-i 'işmet cür'et-i imâmet birle ihtirâz ü ictinâb itmeyüp didi: «Ey Yezîd, bu Resül-ı kerîm ki zikri zîver-i menâbirdür, âyâ senün ceddün midür yâ benüm? Ve bu şâhib-i şân-ı 'aẓîm ki vaşfı vird-i ekâbir ü aşâğırdür, âyâ saña akreb midür yâ baña? Eger dirseñ ki bilme-zem, bu kemâl-i tecâhüldür ve eger dirseñ ki bilürem, âyâ ne ḥa-yâl-i ğalaṭ ve endîşe-i bâtıldür bu ki zehârif-i dünyâ-yı bî-i'tibâr için serây-ı şâkibetün vîrân idüp naḳd-i Resülullahı teşne vü ḥayrân hedef-i siḥâm-ı belâ ve siper-i tîğ-i cefâ kılup ve muḥadderât-ı Ehl-i Beyti pâ-mahremlerle şehrden şehre gezdürüp mübtelâ-yı miḥnet-i gurbet kılduñ? Eger ḥulḳatünde eser-i İslâm var ise nedür bu istihfâf-ı nuḳabâ-yı İslâm? Ve eger yok ise nedür bu mescid ü miḥ-râb âlûde kılup 'ibâdet-i bâtıla kıyâm ü iḳdâm?¹ Yezîd ol kelimât-dan kemâl-i inficâl bulup, ayağa durup mü'ezzine emr itdi, iḳâmet getirüp namâza meşğûl oldılar. Namâzdan soñra def-i mazinne için cemî'e-i ümerâ-yı Şâm ü Kûfeyi ḥâzır idüp, anlara nefrîn ü nâ-sezâ diyüp ızhâr-ı te'essüf kıldı ki: «Ben Ḥüseynün ḳatline râzı degüldüm, la'net 'Ubeydullâha ki bu emr-i ḳabîlḫe iḳdâm idüp ben-i 'Irâḳ ü Şâmda bed-nâm itdi.» Şî'r:

1,2,3 eyitdi: itdi T 2 Hâzret-i 4 Hâzret-i: Hâzret-i K 6 mu'anbe-rin: mu'anberlerin B / eyitdi: itdi T / olan: itdügin K, Ü, B 9 Yezîd: Yezîd-i güm-râh-ı la'în B 12 saña: baña Ü, saña mı B / akreb midür: aḳ-rebdür B / baña: saña Ü 13 ki: —K, —B 18 ḥulḳatünde: cibilliyetünde Ü 19 miḥrâb: miḥrâbı B / iḳdâm: iḳdâm itmek B 21 durup: ṭurup K, Ş, Ü, B / iḳâmet: ḳâmet K 22 namâza meşğûl: meşğûl-i namâz 24 ben: ben Hâzret-i Ḥüseynün B

¹ Şeksiz ve şüphesiz hiçbir şey O'ndan daha yüce değildir.

² Allah'dan başka Tanrı olmadığına şehadet ederim.

³ Etimle ve kanımla ona şehadet ederim.

⁴ Muhammed'in Allah'ın resülü olduğuma şehadet ederim.

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Degül ey sifle âsân katlı-ı Âl-i Muştafâ kılmağ
Vefâ ehlin esîr-i bend-i bîdâd ü belâ kılmağ
°Adâlet bağının gülünlerinden gönçeler üzmeğ
Cefâ tîgiyle bir bir başların tenden cüdâ kılmağ
- 5 Kenzü'l-Ğarâyibde nakıldür ki Yezîd, Ehl-i Beyte kendü serâyında
bir menzil ta'yîn itmişdi. Hâzret-i İmâm-ı Hüseynün dört yaşında
bir ma'sûmesi olup ol Hâzretün iltifâtına mu'tâd idi. Ol Hâzret de-
rece-i şehâdet buldukda her gün mütefakğid olup şorardı ki «Ey-
ne ebî?» (ابنی) Envârı firîble teskîn virürlerdi bu zamânda ki
10 ma'âmırları Yezîdüñ serâyında idi. Ol ma'sûme bir gice vâlid-i bü-
zürgvârın vâkı'asında görüp, ıztırâbla bîdâr olup feryâd itdi ki
«Eyne ebî?» (ابنی) Ol nevhadan Yezîd bîdâr olup sebeb su'âl it-
dükde, ol ma'sûmenün hâlin arz itdiler Yezîd eyitdi : «Hüseynün
başın aña göstereñler ola ki teskîn bula.» Hâzret-i İmâmın seri-
15 mübârekin bir tabakda ol ma'sûmenün huzûrında getürdükde didi :
«Bu nedür?» Didiler : «Hâzâ ebûke» (هذاوك) Ol ma'sûme nazar kıl-
dukda bî-ihtiyâr ruhsârın ruhsârına sürüp, âh-ı ciger-süz çeküp cân
tapşurdi. Muhadderât-ı Ehl-i Beyt ol hâli görüp, tecdîd-i mâtem
kılup nevhalar bünyâd kıldılar ki Yezîdüñ serâyına zelzele düşdi.
20 Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Arturursen ey felek evlâd-ı Peyğamber gâmin
Tâze eylersen dem-â-dem Ehl-i Beytün mâtemin
Tîşe-i bîdâd ile her dem töküp bir daşını ..
Veh ki vîrân eyledün şer'ün bînâ muhkemin

2 bend-i bîdâd ü : bend ü zindân-ı K, S, Ü 4 başların : başları Ü 5
nakıldür : meşûrdur S, B 7 ol : ol ma'sûme B 8 sorardı : şordı Ü, şorardı
S, B 13 eyitdi : itdi T 14 göstereñler : gösterün Ü, B 15 tabakda :
tabaka kıyup B / huzûrında : önüne S, huzûrına Ü, B 16 ol : ol tîfl-ı B
19 kıldılar : itdiler Ü, B / zelzele düşdi : tezelzül bırağdılar B 23 töküp :
döküp K, Ü, B / daşını : taşını K, S, Ü, B

¹² Babam nerede?

³ Bu babandır.

- 1 Yezîd ol ahvâle muṭṭalî¹ olduğda Ehl-i Beyti ta'zîmle ta'ziyet yetürdi, ammâ Ümmü Gülsüm Yezîdden icâzet istedi ki serây-ı emâretden hâric bir menzil muḳarrer ideler ki Ehl-i Beyt anda sâkin olup ferâgatle 'azâya meşgûl çlalar. Yezîd muḥadderât-ı perde-i 'işmet için hâric-i serây-ı emâretde menzil-i münâsib ta'yîn itdürüp emr itdi ki havâtîn-i ekâbir ve eşrâf-ı Şâm cem' olup anlarıuñla 'azâya meşgûl olalar. El-kışşa mecma^c-ı mâtem müretteb olup, nevḫalar bünyâd olunup mersiyeler okundı, bu ol cümledendür ki, Şi'r :

Bahr-ı Basit

Mâtet ricâlî ve efne'l-mevtû sâdâti

(ماتت رجالی وافئ الموت ساداتی)¹

- 10 Ve zâdenî ḫayretün min-ba'de 'adâti

(وزادنى حيرة من بعد داتى)¹

Fecîlâtün Fecîlâtün Fecîlâtün Fecîlün

Âh kim kıldı cefâ çarḫ vefâ-dârlara

Dağlar urdı dem-â-dem dil-i efgârlara

Bunca ma'şûmları zâr ü giriftâr itdi

Hîç raḫm eylemeyüp zâr ü giriftârlara

- 15 Maḳtel-i Ebû Miḫnefde meşûrdur ki Yezîd Ḥazret-i Zeynel'âbidîn ile ba'zı ḫıdmetkârlar қоşup, şühedânuñ başların Kerbelâda bedenlerine mülḫaḳ idüp girü Şâma mürâca'at kıłana dek Ehl-i Beyt için esbâb-ı sefer müheyyâ kıłup, her birine münâsib ḫil'atler ve hedıyyeler virüp, Ḥazret-i İmâm-ı Zeynel'âbidîn geldükde Nu'mân-ı
- 20 Beşîri otuz mükemmel mübârizle ḫıdmetler için ta'yîn idüp,

¹ ahvâle : hâle B / Beyti : Beyte Ü, B 2 ammâ : —S, —B / icâzet istedi : istide'â kıldı B 5 münâsib : —Ü 7 olup : idüp Ü, B 8 bu : —Ü, —B / ki : —K, —Ü, bu ki zıkr olunur B 11 çarḫ : dehr S 12 dil-i : dili B 15 Ebû : Ebî Ü, B / Yezîd : Yezîd-i pelîd B / Ḥazret-i : Ḥazret-i İmâm-ı B 16 ba'zı : ba'z B / Kerbelâda : Kerbelâya varup B 17 kıłana : idene Ü / dek : degin B

¹ Adamlarım öldü, ölüm büyüklerini yok etti ve benden sonra, beni en çok hayrete düşüren örf ve adetlerimden uzaklaşılmasıdır.

- 1 ri'āyetlerinde mübālağa kılop Medīneye irsāl itdi. Nu'mān-ı Beşir muhliş-i hānedāndı, Medīne yolında Ehl-i Beytün hıdmetinde kemāl-i sa'y ü ihtimām zühûra getürüp nüzûl ve irtihâlde şarîk-ı edeb bir mertebede ri'āyet kıldı ki havâtîn-i Ehl-i Beyt şâkir ü râzî oldılar. Medīne kurbına yetdükde Ümmü Gülsüm Zeynebe eyitdi : «Ey hemşire-i 'azîze, Nu'mānuñ edā-yı hukuķı bize lâzım oldı, şalāh nedür?» Zeyneb eyitdi : «Mā-lenā illā hilyetünā (ما لنا سوى الحيتا)¹ ya'nî hilyemüzden gayr nesneye kudretümüz yokdur.» Pes a'zâlarından hilyelerin çıkarup, bir tabaķda koyup Nu'mānā irsāl itdiler ki : «Bu hıdmet-i dünyādur. İnşā'allāh cezā-yı hıdmetün āhıretde zāhır olur.» Nu'mān ol hilyeleri yine gerü dönderüp tazarru' kıldı ki : «Ey havâtîn-i harem-serāy-ı nübüvvet, egerçi bu hıdmet zāhirā Yezîd hükmıyle şüret buldı ammā haķıķatde benüm maķşûdumdı ki bu hānedāna nisbet bir hıdmet benden zāhır ola; el-minnetü li'llāh ki müyesser oldı.» Şîr :

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Li'llāhi'l-hamd ki şāyeste-i dergāh oldum
Ma'nî-i şüret-i ihlāşdan āgāh oldum
'Āķıbet menzil-i maķşûda yetersem ne 'aceb
Ehl-i i'cāz ü kerāmet ile hem-rāh oldum

- 20 El-kışşa Ehl-i Beytün teşrîfinden haber-dār olup, ehl-i Medīne zuku'r ü ināş ve şıgār ü kibār nāle vü fiğānla istıķbāl idüp, Hāzret-i İmām-ı Zeynelābidîn ve havâtîn-i Ehl-i Beyti libās-ı mātemde giryān ü perişān görüp, sīnelerin çāk ve dīdelerin nem-nāk idüp dirlerdi : Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 25 Ey sipāh-ı münkesir n'oldı sipehsālāruñuz
N'itdünüz sulţānuñuz bi'llāh kanı serdāruñuz

1 Beşir : Beşir ki maħabbet-i B 3 irtihâlde : irtihâllerinde B 7 edeb : edeble B 5,7 eyitdi : itdi T 9 tabaķda : tabaķa B 14 hānedān : hānedān-ı 'işmet ü sıffete B / hıdmet : hıdmet-i şāyeste bu B 17 mā'nî-i : mā'nî vü B 20 teşrîfinden : teşrîf-i kudūmindan B 21 fiğānla : feryād ü efğānla B 22 giryān ü perişān : —Ü 23 idüp : idüp āh ü vāhla B

¹ Ziyetlerimden başka bir şeyim yoktur.

1 Nişe olmuş l'al-gün lü'lü'-i āb-ı çeşmüñüz
 Nişe reng-i yâsemen dutmuş gül-i ruhsârûñuz
 N'itdünüz ol şehryâr-ı ma' delet-âşârı kim
 Luţfı olmuşdı enîs ü münis ü gam-hûruñuz

- 5 El-kışşa Medîneye gûlgüle-i ehl-i 'azâdan bir zelzele düşdi ki der ü
 divârdan şadâ-yı nevha saţh-ı âsmâna irişdi. Nüzhetü'l-Ervâhda
 meştûrdur ki beş nevbet Medîne de eyle muşbet vâkı' oldı ki gav-
 gâsından muqaddeme-i kıyâmet taşavvur idüp halk istigfâra baş-
 10 kalup İblis nidâ kıldukda ki «Elân Muhammed kad kutile»
 (الآن محمد قد قتل) ¹ bir nevbet dahı Hâzret-i Risâlet dâr-ı dünyâdan
 rihlet itdukde, bir nevbet dahı Hâzret-i Murtazânuñ haber-i vefâtı
 irişdukde, bir nevbet dahı Hâzret-i Hüseyñ Ehl-i Beytle Medînenen
 Mekkeye teveccüh itdukde, bir nevbet dahı Şâmdan Ehl-i Beyt
 15 Medîneye geldükde. Rivâyetdür ki Ehl-i Beyt çihre ve gîsû ğubâr-ı
 râhdan mâk itmeden ve renc-i seferden istirâhat bulmadan ravza-i
 seyyid-i Kâyinâta müteveccih olup, feryâd ü figânlar idüp, selâm
 virüp 'arz-ı hâl itdiler ki : «Yâ ceddâh ve yâ seyyidâh (يا جداه و يا سيده) ²
 badiye-i Kerbelâ ser-gerdanlarıyuz, diyâr-ı ğurbet hayrân ü perî-
 20 şânlarıyuz. Pençe-i havâdisden girîbânumuz çâk tapança-i mevâhib-
 den didemüz nem-nâk. Şî'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yâ Resûlallâh beyâbân-ı belâ seyyâhıyuz
 Gelmişüz dergâhuña zâr ü dil-efgâr ü hâzîn

12 : —K, —S 2 nişe : nice B / dutmuş : tutmuş K, S, Ü, B 7 beş : biş
 T / eyle : öyle B 9 Resûl : Resûlullâh B 10 İblis nidâ : —K, İblis-i la'în
 nidâ S 10 ki : —S, —Ü, —B 11 haber-i : —Ü 15 gîsû : gîsûların B 16
 itmeden : —Ü / bulmadan : bulmadın Ü 20 nevâhibden : nevâyibden Ü, me-
 şâyibden B 21 didemüz : dide-i müjânumuz B 23 -efgâr : -figâr B

¹ Şimdi Muhammed öldürüldü.

² Ey dede, ey efendim!

- 1 Şem^c-i nüzhet-gāhumuz bād-ı fenādan fevt olup
Hem-dem olmuşdur bize nīrān-ı āh-ı āteşin
Rahtumuz seylabā gitmiş mülkümüz olmuş harāb
Hālümüz olmuş mükedder gönlümüz endühgīn
- 5 Bu nev^cle nevḥalar kılurken nāgāh Ümmü Seleme hücre-i şahāret-
den hırāşide-rüy ve perişān-müy istikbāle gelüp, şīşe-i hāk-i Ker-
belā elinde kana dönmüş. Muṭahharāt-ı Ehl-i Beyt Ümmü Sele-
meyi görüp bir nev^cle mātem itdiler ki sükkān-ı ṭabaḳāt-ı semā
10 sübḥa-i ‘ibādetlerin elden bırakup dāyir-i meclislerine ḥayrān ḳal-
dılar ve ‘ubbād-ı ‘ibādet-hāne-i ‘ulyā evrād-ı müte‘arifelerin ferā-
mūş idüp anların ‘azāsınā. müteveccih oldılar. ‘Uyūnu’r-Rızāda
meşṭürdür ki ferzend-i Da‘īl-i Huzā‘ī rivāyet itmiş ki : «Vālidü-
mūñ ḥīn-i mevtime ruḥsārın siyāh görüp ḡāyetde müteḥayyir idüm.
15 Bir gice vāḳ‘amda gördüm ki ḥurrem ü ḥandān libās-ı fāḥirle cen-
net içre seyr ider. Didüm : «Ey vālid-i büzürgvār ḥīn-i vefātda ḥā-
lūñ ehl-i cerāyim ḥāline müşābih idi; ḥālā şüret-i ḥālünde nişāne-i
ehl-i şalāḥ var, ḥikmet nedür?» Didi : «Ey ferzend-i ‘azīz, ḡāyet-i
‘işyānla dünyādan çıkdum ammā Ḥazret-i Resül benden su‘āl itdi
20 ki : «Ey Da‘īl, şehīd-i Kerbelā merşiyesinde ne dimişsen taḳrīr ey-
le.» Ben dahı edā kıldum ve bu beyt andandur, Şi‘r :

· Bahr-ı Basit

Lā-azhaku’llāhü ṣakra’d-dehri in zaḥiket

(لا اضحك الله تعرا الدهران ضحكك)¹

Ve ālī Aḥmed mazlūmİne ḳahran

(و آل احمد مظلومين قهرا)¹

Ve ben okıduḳça Ḥazret-i Resülullāh rıḳḳat idüp aḡlardı. Tamām
olduḳda bu üzerimdeki ḥil‘ati in‘ām idüp günāhlaruma şeff^c oldı.»

6 -rüy : -müy K / -müy : -rüy K / gelüp : çıkup Ü 13 ḥīn-i : Hüseyn B /
ruḥsārın : ruḥsārın Ü, B / görüp : gördüm B 15 vefātda : vefātında B 17
ver : mülāḥaza olunur B 20 andandur : ol merşiyedendür K, ol cümleden-
dür B / şī‘r : —K, —Ü, beyt B 23 ve 24 bu : —K 25 şī‘r : —S, beyt Ü

¹ Allah felegi asla güldürmesin. Çünkü Ahmed’in evladı mazlum olarak
kahroldular.

1 Şîr :

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ehl-i Beytün senâ vü merşiyesi
 Ahsen-i efđal-i fezâyıldür
 Kim ki bir beyt ol huşuşda dir
 Ol dañı Ehl-i Beyte dâhıldür

5

Rivâyetdür nakl-i şaḥîḥ ile ki, kâtil-i Hüseyñ bîr âteşin tâbût içre muḳayyed olup selâsil ü aġlâlle teceddüdle müte'âḳıḅ olmaḳdadur kıyâmete dek. Ve Şuhuf-ı Şerîfde İsnâd-ı Rızaviyyeden nakldür ki : «Ḥazret-i Resûl buyurmuş ki Mûsî-i 'İmrân, Hârûn-ı Nebî fevtinden soñra rûy-ı tazarru' dergâh-ı Vâcibü'l-Vücûda dutup Hârûn için rahmet istid'â kıldı Ḥazret-i 'İzzetden vahiy geldi ki : «Ey Mûsa eger benden cemî'i ḥalḳ için rahmet istid'â kılsañ kabûl iderem, ammâ kâtil-i Hüseyñün günâhından tecâvüz mümkün degül, anuñ intikâmın men alsam gerek. Şîr :

10

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

15

Ger 'azâb-ı ehl-i düzaḥ cürm miḳdârıncadur
 Vây aña kim eylemiş ḳatli şehîd-i Kerbelâ
 Ol sebebdan kim şehîd-i Kerbelânuñ ḳadrini
 Eylemiş a'lä cemî'i ḥalḳdan Rabbü'l-'ulâ

20

Kenzü'l-Ġarâyibde meşûrdur ki cemî'i ejderhâlaruñ mihteri bir ejderdür Şedîd-nâm; hergün yetmiş nevbet titreyüp a'zâsından zehr-i helâhil tökilür. Ḥazret-i 'İzzetden nidâ gelür ki : «Ey Şedîd, şabr it ki kâtil-i Hüseyñ ta'zîbi saña mensûbdur.» Rivâyetdür ki Ehl-i Kûfe ve Şâmdan her ferd ki ol ma'rekede idi bu 'uḳûbete şerîkdür. Kenzü'l-Ġarâyibde meşûrdur İmâm-ı Siperî nakliyle ki : «Bir

6 rivâyetdür : rivâyetdür ki B / ile : —B / ki : —K 7 teceddüdle : —B 10 durup : ṭurup K, S, Ü, B 11 vahiy geldi : vahiy nüzûl kıldı Ü 12 rahmet : —Ü 13 tecâvüz : tecâvüz itmek S 14 degül : degüldür B / men : ben K, S, Ü, B / gerek : gerekdür S / şîr : ḳıṭ'a K, beyt Ü 15 cürm : cürmi B 16 vây : vey S, Ü, B 17 ḳadrini : ḳudreti S, Ü, B 20 titreyüp : ditreyüp K, S 21 tökilür : dökilür K, S, Ü, B / gelür : geldi K

- 1 gün meclisümüzde bu zıkr olınurdu ki vâkı'a-i Kerbelâda mesrûr olanlar ser-be-ser dünyâda maḫhûr oldılar. Havâricden bir bed-baht hâzır idi, bu güftâra inkâr idüp didi : «Bu söz kızbdür zîrâ ben ol cümledenem ve aṣlâ baña bir mekrûh müteveccih olmadı.»
- 5 Haḫkā ki henûz güftârı tamâm olmadan çerâğ-ı meclisden bir şerâre rahtına düşüp, zebâne çeküp hiç vechle teskîn bulmayup ol bed-bahtı yakdı ve bu şüret ulûlû'l-ebşâra mûcib-i tezâyüd-i itîbâr oldı.» İmâm-ı Ḥasan-ı Başrî rahmetullâhu 'aleyh naql itmiş ki : «Taḫḫîḳ-ı mesâyil-i şer'iyeye için bir müte'allim benüm meclisüme tereddüd iderdi ve hemîşe anda bir râyiḫa-i mekrûh zâhir olup ehl-i meclise küdüret yetürürdi ammâ men'ine ḫayâ mâni' olurdu. 'Âkıbetül-emr ol râyiḫanuñ sebebin su'âl itdükde münfa'il olup eyitdi : «Ey 'azîzler, ben ol tâyifedenem ki vâkı'a-i Kerbelâda muḫâfaẓa-i Fırât için me'mûr itmişlerdi. Muḫârebeden soñra bir gice vâkı'amda gördüm kıyâmet olmuş ve ben gâyetde teşneem. Nâgâh gördüm ki Ḥazret-i Resûl ve 'Alî ve Ḥasan ve Ḥüseyn ḫavz-ı Kevşer kenârında cem' olmuşlar ve ba'zı mülâzımları ol ḫavzdan aşḫâb ü aḫbâba su virürler. Ben daḫı ilhâḫ idüp bir cür'a su istedüm, vir-mediler; feryâd itdüm ki : «Teşneem.» Ḥazret-i Resûl muṭṭalî' olup eyitdi : «Nişe bu faḳîre su virmezsiniz?» Eyitdiler : «Yâ Resûlallâh, bu şahş ol tâyifedendür ki muḫârebe-i Kerbelâda ḫıfz-ı Fırât için ta'ẓîn olunmuşlardı.» Ḥazret-i Resûl eyitdi : «Eşkühü ḫaṭrânen» (اسقوه نظراناً) «Ben ḫaṭrânı su taşavvur idüp tecerru' itdükde râyiḫasından nefret idüp hevl ü hirâsla bîdâr olduğda bu zahmet bende peydâ oldı.» İmâm-ı Ḥasan-ı Başrî ol ḫâlden vâkıf olduğda anı meclisden men' idüp ol bed-baht akreb zamânda aş'ab belıyyâtla dünyâdan gitdi. Ebû'l-Mefâḫirden menḫûldur ki : «Bir şahş ṭavâf-ı Ka'bede gördüm, niḳâba girmiş tazarru' iderdi ki : «Yâ Rab günâhumı 'afv it egerçi bilürem ki ḫâbil-i 'afv degül.» Eşrâf-ı

2 dünyâda : dünyâda ve âhiretde B / oldılar : olalar B 5 olmadan : olmanın K, Ü 10 anda : andan K, S / mekrûha : mekrûha B 12 eyitdi : itdi T 14 itmişlerdi : olmuşlardı S, Ü 15 teşneem : teşneyüm B 16 ve Ḥüseyn : ve Ḥazret-i 'Aliyy-i Murtaẓâ ve Ḥasan-ı Müctebâ ve Ḥüseyn-i Mazlûm ü Maktûl Şühedâ-yı Kerbelâ B / Ḥüseyn: Ḥüseyn ve Fâtıma Ü 18 su : şu K, S, Ü, B 19 teşneem : teşneyüm B 20 eyitdi : itdi T / nişe : nite K, S niçün B / su : şu K, S, Ü, B 22 Ḥazret-i Resûl : Resûlullâh K / eyitdi : itdi T 23 idüp : itdüm Ü, B

¹ Ona ḫaṭran içiriniz.

- 1 Mekke eyitdiler : «Ey faķır nevmîdlik küfrdür.» Didi : «Ey kavm ben ol gürühdanam ki şühedânüñ başları Şâma gitdükdde muhâfazasına me'mûr olmuşlardı ve ol bed-bahtlar her menzilde başlarıñ şandûķını araya alup, eţrafında meclîs-i hamr tertîb idüp
- 5 irtikâb-ı lehv iderlerdi; ammâ ben irtikâb itmeyüp amellerine müşâhede kııurdum. Bir gice cemî'e-i mustahfızlar mest olup ben tenhâda kıaldıkdā gördüm gökden bir hayme-i nûr inüp, başlarıñ muķâbelesinde kıurılıp ve ol haymeden üç şahib-çihre nûr-efşânla çıkup, ol başları şandûkdan çıkıarup ziyâret itdiler ve ben tevehhüm-i
- 10 tamâmla müşâhede kıılırken üzerümde bir pîr-i rüşen-zamîr-i nûrânî görinüp su'âl itdüm ki : «Bunlar kimlerdür?» Didi : «Bunlar dergâh-ı İlâh muķarrebleri ya'nî Cebrâ'îl ve Mikâ'îl ve İsrâfîldür.» Bir zamândan şonra gördüm Cebrâ'îl haymeye müteveccih olup didi : «Enzil yâ safiyya'llâh» (انزل يا صفى الله)¹ Gördüm ki Âdem ve Şîş ve İdrîs çıkup ol başları ziyâret itdiler. Anlardan şonra didi :
- 15 «Enzil yâ neciyya'llâh» (انزل يا نجى الله)² Gördüm Nûh ve Sâam çıkup ol başları ziyâret itdiler. Anlardan şonra eyitdi : «Enzil yâ halîla'llâh» (انزل يا خليل الله)³ Gördüm İbrâhîm ve İsmâ'îl ve İshâķ çıkup ziyâret itdiler. Anlardan şonra eyitdi : «Enzil yâ kelîma'llâh»
- 20 (انزل يا كلم الله)⁴ Mûsâ ve Hârûn çıkup ziyâret itdiler. Anlardan şonra eyitdi : «Enzil yâ rûha'llâh» (انزل يا روح الله)⁵ Gördüm 'İsî çıkup ziyâret itdi. Andan şonra eyitdi : «Enzil yâ habîba'llâh»

1 Mekke: Ka'be Ü / eyitdiler: itdiler T 3 me'mûr olmuşlardı: ta'yîn olanlardan idüm B / başlarıñ: ol başlarıñ Ü, şühedâ başları olan B 4 şandûķını: şandûķları B 5 irtikâb-ı: irtikâb-ı lu'bu B 6 bir.... 7 gökden: —K 7 gördüm: nâgâh gördüm ki B / nûr inüp: nûr yinüp T, nûrânî inüp mübârek B 9 itdiler ve: iderlerdi B 10 kıılırken: iderken B 13 müteveccih olup: teveccüh kıılıp Ü / haymeye: hayme-gâha B / didi: eyitdi B 14 Âdem: Hâzret-i Âdem Ü, B 15 didi: eyitdi B / enzel.... 16 eyitdi: —K, —S 17 itdiler: kııldılar Ü / eyitdi: itdi T 18 gördüm.... çıkup: gördüm ki İbrâhîm-i Halîl ve İsmâ'îl ve İshâķ ü Ya'kûb çıkup ol başları B 21 eyitdi: itdi T / 'İsî çıkup: gördüm ki Hâzret-i 'İsî çıkup mübârek başları B 22 eyitdi: itdi T

¹ İn, yâ Safiyyullah.

² İn, yâ Neciyyallah.

³ İn, yâ Halîlallah.

⁴ İn, yâ Kelimallah.

⁵ İn, yâ Rûhallah.

- 1 (انزل يا حبيب الله) 'Gördüm Hâzret-i Muştafâ teşrîf buyurup, ser-i mübârek-i Hüseyñ yetmiş kadem miqdârı istikbâle gelüp, çihre-i mübârekin muqaddem Resûlullâha sürüp âvâz-ı hüzn ile figâna geldi ki : «Ya ceddâh, ümmet-i bî-vefâdan gör ki baña ne belâlar geldi.»
- 5 Ve Hâzret-i Resûl ruhsâr-ı şerîfin ruhsârına sürüp ve cemî'e enbiyâ ittifâkla 'azâyâ meşgûl oldılar. Şi'r :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Sehldür ol kim hemîn Havvadan Âdemî oldı dür
Olmadı mecmû'e-ı etbâ'e ü 'ıyâlınden cüdâ
10 Sehldür ol gam ki düşdi bahra Nûhuñ zevrağı
Görmedi deryâ-yı hûn-âb içre girdâb-ı fenâ
Sehldür kim yetdi İbrâhîme Nemrûd âteşi
Yetmedi berç-i cihân-sûz-ı firâğ-ı akrabâ
Sehldür kim çekdi bî-dâdını Fır'avnuñ Kelîm
Olmadı düşmen aña bir kâfir-i mü'min-nümâ
15 Bî-tekellûf 'aql mîzânıyle tahkîk itseler
Cümle-i endüh-ı mecmû'e-ı gürûh-ı enbiyâ
Gelmez ol miqdâr miñnetlerce kim şabr eyleyüp
Çekdi ehl-i zulmden mazlûm-ı deşt-i Kerbelâ

- Rivâyetdür ki ol ta'ziyet eşnâsında Cebrâ'îl Hâzret-i Resûlün hîd-
20 metine gelüp eyitdi : «Yâ Resûlallâh, hükmi Hâzret-i 'İzzetdür ki rızâ-yı şerîfün olsa Kûfe şehrin Lût kavminün mülkine döndürem.»
Hâzret-i Resûl eyitdi : «Ey Cebrâ'îl benüm şabrum sayir enbiyâdan ziyâdedür, şabr iderem; kıyâmet günü 'azâb-ı mü'ebbedle anlardan intikâm aluram.» Cebrâ'îl eyitdi : «Yâ Resûlallâh, hükmdür ki bu
25 müstahfızları melâyike-i ' azâb âteşi ' azâba yaqalar. «Hem ol hâlet-

1 Hâzret-i buyurup : Muhammed-i Muştafâ şallâllâhu 'aleyh ve sellem teşrîf buyurdukdâ B 2 Hüseyñ : Hâzret-i Hüseyñ-i şehîd B / istikbâle çıkup : istikbâl idüp B 3 muqaddem : kadem-i B 4 ceddâh : ceddâh mülâhaza kıl ki B / vefâdan 5 Resûl : vefâlarından ki baña ne belâlar irişürdi ve Hâzret-i Resûl 'aleyhi's-selâm B 9 gam : kim B 10 deryâ-yı : deryâyı B 16,17 : —K 19 Resûlün hîdmetine : 'aleyhi's-selâm Resûlullâhün hîdmet-i şerîfine B 20 eyitdi : itdi T 23 kıyâmet : rûz-ı kıyâmet Ü 24 eyitdi : itdi T

- 1 de firîşteler ‘azāba yaqalar. «Hem ol hâletde firîşteler harbe-i âte-
şîn çeküp ol cemā‘ate hamle kıldılar elli nefer mustahfızlaruñ kırk
doğuzı yanup baña nevbet yetdükde tazarru‘ itdüm ki «El-emân
el-emân» (ایمان ایمان)¹ Hâzret-i Resûl eyitdi : «Lâgafera’llâhü leke»
5 (لا غفارة لك)² Ve men bilürem ki du‘â-yı Hâzret-i Resûl müstecâb-
dur ve ben mağfûr olacak degülem.» Didiler : «Niķâb dutmağa se-
beb nedür?» Didi : «Ol vâkı‘a şalâbetinden levnüm müteğayyir ol-
dı.» Mübâlağa ile perdesin açduğda gördiler, peykeri bozılmış. Ol
bed-bahtı Ka‘be tavâfından men‘ idüp çıkardılar. Bir şa‘ika peydâ
10 olup ol nâ-pâki pâk yakdı. Beyt :

Fecîlâtün Fecîlâtün Fecîlâtün Fecîlün

Eşer-i zulm ü sitemdür gâzab ü qahra sebeb
Zulm ehline düşer şa‘ika-i kahr ü gâzab

- Ekşer-i ehl-i tefsîrden naķıldür, ki şıh̄hate yetmişdür, ki vâkı‘a-i
Kerbelâdan soñra ‘Ubeydullâh-ı Ziyâduñ leşkerinden suvâr ü pi-
15 yâde hâdim ü maħdûm «Kâ‘inen mâ-kâne» (كانا مكان)³ hîç ferd
âsâyiş ü huzûrla ma‘âş itmeyüp, her biri qable’l-mevt bir ‘azāba
giriftâr olup anuñla fevt oldı. Hâlid bin Yezîd Hâzret-i İmâmuñ
‘imâme-i şerîfin fark-ı mübârekinden alup taşarruf itmişdi, dımâğı
muħabbať olup ‘illet-i sevdâyla zencirlere girüp ol qaydla silsile-i
20 «Zer‘uhâ seb‘üne zirā‘an» (ذرعيا سبعون ذراعا)⁴ qaydına düşdi. Ve
Ca‘fer bin Ahďarî pirâhen-i şerîfin beden-i laťifinden çıkarup al-
mışdı ve ol pirâhende yüz yetmiş zaħm-i tığ ü tır olup, fi’l-hâl ol
bed-baht ebraş olup ‘illet-i beraşla dünyâdan gitdi. Esved bir Han-

3 doğuzı : toközı K, S, B doğuzını Ü / yetdükde : geldükde B, 4 eyitdi :
itdi T, 5 ve men : lîk ben S, B ve ben K, Ü, 6 dutmağa : tutmağa K, Ü, B
7 şalâbetinden : hevlinen B, 8 mübâlağa ile perdesin : pes çok mübâlağa
ile yüzinden nikâbın B, 9 çıkardılar : çıkardılar şehrden çıkdukdâ hemân B
10 yakdı : itdi K, 11 eşer-i : eşer ü B / gâzab ü : gâzab-ı B, 13 ekşer-i : ve
dahı eşer-i B / naķıldür ki : naķıldür B, 17,21 bin : ibn-i B, 23 olup : olup
ol B

1 Aman, imdat.

2 Allah seni affetsin.

3 Kim olursa olsun.

4 Boyu yetmiş arşın.

- 1 ze le şemşirin taşarruf itdi cüzzāma giriftār olup ol 'illetle fevt ol-
dı. Mālik bin Yesār cevşenlerin taşarruf itdi hıffet-i 'aql peydā kı-
lup, maşrū olup küçelere düşdi; 'ākıbet tıflar daşıyla helāk oldu.
Şevāhidde meşūrdur ki Şimr-i la'īn bir miqdār eşrefi Hāzret-i
5 İmāmuñ ruḥūtından çıkarup nehb itmişdi; ba'zısın ḥilye idüp ev-
lādına virmek dā'iyesin kıldukda ol tılā ma'dūm olup, Şimr ol ḥā-
lete şekk getürüp, zergeri kendü ḥuzūrına ḥāzır idüp ol tılānuñ
ba'zısın pūteye koydukda tamām ma'dūm oldu. Rivāyetdür ki ba'zı
10 bed-bahtlar şāhzādenūñ kaṭārından nākalar zebḥi idüp tenāvül it-
dükde meşābe-i zehr olup taşarrufı müyesser olmadı. El-kıssa ku-
telā-yı Hüseyn 'uḳūbāt-ı 'uḥrevīden muḳaddem 'uḳūbāt-ı dünyāya
giriftār olmadan dünyādan gitmediler. Mir'ātü'l-Sinānda meşūr-
dur ki vākrā-ı Kerbelādan sonra akreb-i zamānda 'Ubeydullāh
mel'ūnuñ ser-i nā-mübārekin kaṭ' idüp Kūfe mescidine getürdiler.
15 İmām-ı Tirmizī, 'Ammārīden nakl itmiş ki: «Ben ḥāzır idüm, gör-
düm; dīvārdan bir ef'ī çıkup 'Ubeydullāh-i bed-bahtuñ dimāğ-ı nā-
mübāreğine girüp, durup çıkup bir niçe nevbet bu 'ameli iderdi.
Müşāhede idenlere muḥaḳḳaḳ oldu ki bu muḳaddeme-i 'azābdur.
Ve Şevāhidde meşūrdur ki Medīnede bir bed-baht Hāzret-i
20 İmāmuñ kaṭline beşāret itdi hem ol gice bir āvāz işitdi ki ās-
māndan gelürdi.

Bahr-ı Hafif

Eyyühe'l-kātilüne cehlen Hüseynen

(ايها القاتلون جلا حسينا)¹

Ebşiru bi'l-'azābi ve't-tenkīl

(ابشروا لعذاب والتكيل)¹

1 itdi: itdi 'illet-i B 2 bin: ibn-i K 3 daşıyla: taşıyla K, S, Ü, B 4 Şevāhidde: ve daḥi Şevāhid-i Nübüvvede B 6 Şimr: Şimr-i la'īn B 7 ḥā-
zır idüp: getürüp B 11 Hüseyn: Hāzret-i Hüseyn B / 'uḥrevīden: 'uḥ-
reviyyeden B / dünyāya: dünyeviyyeye B 12 olmadan: olmadın K, Ü, B
13 'Ubeydullāh: 'Ubeydullāh-ı Ziyād B 14 mescidine getürdiler: mescidi
önüne bıraḳdılar B 16 'Ubeydullāh-ı: 'Ubeydullāh-ı Ziyād-ı B 17 mübā-
reğine: mübārekinde K / durup: tırup K, S yine B 18 muḥaḳḳaḳ: mu-
ḥaḳḳaḳ olup ma'ḥūm B 20 beşāret: mübāşcret B / ki 21 gelürdi: —Ü

¹ Ey cehaletle Hüseyn'i öldürenler, uğrayacağımız azap ve ceza size müjde olsun.

- 1 Ümmîdvâr ki 'umûm-ı lutf-ı İlâhî ve şümûm-i fazl-ı nâ-mütenâhî ol
ehibbâ-yı şâdıķû'l-ihlâş ve eviddâ-yı kavîmü'l-ihtisâsa karîn-i hâl
ve kefil-i hüsn-i me'âl ola ki her Muħarrem tecdîd-i mâtem-i Şâh-ı
Kerbela ve tahrîk-ı silsile-i ta'ziyet-i şüheda kılup dîde-i giryân ve
5 dil-i biryânla müteveccih-i kesb-i şevâb-ı dünyevî ve uhrevî olup ecrlar
bula ve cümle-i şevâbından bu muşibet-nâme mü'ellifine taşadduķ
kılup bu şevâbı daķı mücib-i mezîd-i ħasenât bile. Temmet bi'l-ħayr
ve's-sa'âdet. (نت الحزن واستعادة)¹

Merşîye-i İmâm-i Hüseyn Rağya'llâhu 'anh

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

- 10 Mâh-ı Muħarrem oldu şafaķdan çıkup hilâl
Kılmış 'azâ dutup kad-i ħam ġarķ-ı eşk-i al
Evlâd-ı Muştafâya meded kılmamış Fırât
Giçürmesün mi yerlere anı bu infî'âl
Çokdur ħikâyet-i elem-i Şâh-i Kerbelâ
15 Elbette çok ħikâyet olur mücib-i melâl

1 ümmîd-vâr : ve daķı ümmîd-vârem ki K, B / lutf-ı : rahmet-i Ü 3 her :
her mâh-ı B 6 bula : bulalar

Hücûm-ı miĥnet-i devrân melûlî
Giriftâr-ı ġam-ı 'âlem Fuzûlî
Degül ol lehce-i ġüftâra kâdir
Kim ola kâbil-i sem'î ekâbir
Kılur cem'iyet-i dil lafz-ı dil-keş
Müşevveş söylemez illâ müşevveş
Gel ey ħâl-i teķelümden ħaberdâr
Terahķum kıl ta'arruz kılma zinhâr B

7 temmet 9 'anh : ve bi'llâhî'l-vefîķ ve şall'allâhu 'alâ Muħammedin
ve âlihi ecma'in K, —Ü / İmâm-i 'anh : —S, —B 11 dutup : döküp B /
ġarķ-ı birle B

¹ Hayır ve mutlulukla tamamlandı.

- 1 Fehm eylesen gam-ı şühedâ şerhin itmege
Her sebze Kerbelâda çeküpdür zebân-ı hâl
Tecdîd-i mâtem-i şühedâ kıldı rûzgâr
Zâr ağla ey gönül bugün olduğça ihtimâl
- 5 Meydân-ı çarhı cilvegeh-i düd-ı âh kıl
Gerdün-ı dūna kisvet-i mâtem-siyâh kıl
- 10 Mâh-ı Muḥarrem oldu meserret ḥarâmdur
Mâtem bugün şerîate bir ihtirâmdur
Tecdîd-i mâtem-i şühedâ nef'süz degül
Ġaflet-serây-ı dehrde tenbîh-i 'âmdur
Ġavġâ-yı Kerbelâ haberin sehl şanma kim
Naḳş-ı vefâ-yı dehre delîl-i tamâmdur
Her dürr-i eşk kim saçılır zıkr-i Âl ile
Seyyâre-i sipîhr-i 'uluvv-i makâmdur
- 15 Her medd-i âh kim çekilür Ehl-i Beyt için
Miftâḥ-ı bâb-ı Ravza-ı Dârü's-Selâmdur
Şâd olmasun bu vâkı'adan şâd olan gönül
Bir dem melâl ü guşşadan âzâd olan gönül
- 20 Tedbîr-i katli Âl-i 'Abâ kılduñ ey felek
Fıkr-i ġalaṭ ḥayâl-i ḥatâ kılduñ ey felek
Berḳ-ı şehâb-ı ḥâdiseden tîgler çeküp
Bir bir ḥavâle-i şühedâ kılduñ ey felek
'İşmet ḥarem-serâsına ḥürmet revâ iken
Pâmâl-i ḥaşm-ı bî-ser ü pâ kılduñ ey felek
- 25 Şahrâ-yı Kerbelâda olan teşne-leblere
Rîk-i revân seyl-i belâ kılduñ ey felek
Taḥfîf-i kadr-i şer'eden endîşe kılmayup
Evlâd-ı Muştafâya cefâ kılduñ ey felek
Bir raḥm kılmaduñ cigeri kan anlara
Ġurbetde rûzgârı perişân olanlara
- 30

1 fehm: 'azm B 2 çeküpdür: açupdur B 4 zâr: var Ü 6 kıl: kıl
nazm-ı diger B 11 haberin: haberi K 12 naḳş-ı: naḳz-ı S 13 dürr-i:
zerre B / saçılır: saçılır K, dökülür B 18 melâl ü: belâ vü B / gönül: gö-
nül nazm-ı diger B 26 revân: revân ü B 27 kılmayup: kılmaduñ S, B

- 1 Basduḡda Kerbelāya ḡadem Şāh-ı Kerbelā
 Oldı nişān-ı tır-i sitem Şāh-ı Kerbelā
 Düşmen okına ḡayr siper görmeyüp revā
 Yaḡmışdı cāna daḡ-ı elem Şāh-ı Kerbelā
 5 Aḡda muḡābilinde çekende şaf-ı sipāh
 Kılmuşdı medd-i āh ʿalem Şāh-ı Kerbelā
 Dūd-ı dil-i pür-āteş-i ehl-i neẓāreden
 İtmişdi perde-dār-ı ḡarem Şāh-ı Kerbelā
 Olduḡça ʿömri rāḡat-ı dil görmeyüp demī
 10 Olmuş hemīşe hem-dem-i ḡam Şāh-ı Kerbelā
 Yā Şāh-ı Kerbelā ne revā bunca ḡam saña
 Derd-i dem-ā-dem ü elem-i dem-be-dem saña
- Ey derd-perver-i elem-i Kerbelā Hüseyn
 Vāy Kerbelā belālarına mübtelā Hüseyn
 15 ḡam pāre pāre baḡruñı yandurdı dāḡla
 Ey lāle-i ḡadīḡa-i Āl-i ʿAbā Hüseyn
 Tıḡ-ı cefā ile bedenüñ oldı çāk çāk
 Ey büstān-ı sebze-i tıḡ-i cefā Hüseyn
 Yaḡdı vücūduñı ḡam-ı zülmet-serāy-ı dehr
 20 Ey şemʿ-i bezm-ı bār-gehi Kibriyā Hüseyn
 Devr-i felek içürdi saña ḡana ḡana ḡan
 Ey teşne-i ḡarāret-i berḡ-ı belā Hüseyn
 Yād it Fuzūlī Āl-i ʿAbā ḡālin eyle āh
 Kim berḡ-ı āh ilen yaḡılır ḡurmen-i ḡünāh

1 basduḡda: başduḡda K, S, Ü nazm-ı diger başduḡda B 3 ḡayr: ḡayrı
 U 6 āh: āhı B 12 saña: saña nazm-ı diger B 14 vāy: vey K, Ü, B 21
 kana kana: küse küse B

İzhâr-ı Tevellüd-ı E'imme Ve Ğayrihi Râdiya'llâhü 'anhüm

- 1 Egerçi ızhâr-ı silsile-i siyâdet dâhil-i ahvâl-i Kerbelâ ve şerh-i ibti-
lâ-yı enbiyâ olmayup, bu nüshada İrâdı münâsib degül ammî,
5 tettebbu'ı maзмün-ı Ravzatü's-Şühedâ tarîk-i icmâlle takrîrine ikt-
tiza kılmağın eyle ki Şevâhidü'n-Nübüvvede meştûrdur 'arz olu-
nur: Bilmek gerek ki eşâhğ-ı rivâyetle Hâzret-i Emîrül-mü'mi-
nîn 'Alî İbn-i Ebî Tâlibün otuz altı evlâdı olup ol 'cümleden on
sekkiz nefer zükûr ve on sekkiz nefer inâşdur. Ve bazı rivâyetde
10 on toққuz oğlan ve on yeddi kızdur. Ol cümleden altı nefer eyyâm-ı
hayâtında müteveffa' olup altı nefer Kerbelâda şerbet-i şehâdet
nüş itdiler. Ammâ meşhûr olanlar İmâm-ı Hasan ve Hüseyin ve
Muhsin ve Yahyâ ve 'Abdullâh ve Muhammed-i Hanîfe ve Ebû
Bekr ve 'Ömer ve 'Osmân ve 'Avn ve Cafer ve 'Abbâs «Va'llâhu
15 a'lem». (والله اعلم)¹ Hâzret-i İmâm-ı Hasan ekber-i evlâd-ı Zehrâdur,
ikinci imâmdur. Vilâdet-i şerîfi Ramazân ayının on beşinci gü-
ninde Hicretüñ üçüncü yılında ve vefâtı Şafer ayının on toқuzuncı
gicesinde Hicretten elli yıl geçdükde. Ve müddet-i 'ömr-i şerîf-
leri kırk altı yıl ve altı ay ve on biş gün idi. On altı nefer evlâdı
20 olup, on biri zükûr ve ol cümleden meşhûr olan Zeyd ve Hüseyin
ve Talha ve İsmâ'il ve 'Abdullâh ve Hamza ve 'Abdurrahman ve
'Ömer ve Kâsımdur «Va'llâhu a'lem» (والله اعلم)² Hâzret-i İmâm-ı
Hüseyin üçüncü imâmdur. Vilâdet-i şerîfi Hicretüñ dördüncü yılında

1 İzhâr-ı 'anhüm: —K, —B 5 şühedâ: şühedâ idüp B / icmâlle: ic-
mâl üzere B 6 eyle: öyle B / olunur: olunur ki K 7 gerek: gerek-
dür K, B 8 Tâlibün: Tâlib Hâzretlerinin B / altı: altı 'aded B 9 ne-
fer: 'aded B / ve 10 kızdur: —B 11 nefer: 'aded B 12 olanlar: olan-
lar bunlardı ki zikr olunur B / ve: ve Hâzret-i İmâm-ı B 12 Hanîfe: Hane-
fî B 14 'Abbâs: 'Abbâsdur B 15 evlâd-ı: evlâd-ı Fâtıma-i B 16 ikinci
imâmdur: ve K / ayının: şerîfün B 16 Hicretüñ: ve Hicret-i Nebevi-
yenün B / üçüncü 18 Hicretten: —K 19 nefer: 'aded B 20 ol cüm-
leden: anlardan B / olan: olan bunlardur B 22 'Ömer ve Kâsımdur: Kâ-
sım ve 'Ömerdür B / Hâzret-i 23 imâmdur: Hüseyin Hâzretlerinin K /
vilâdet-i şerîf: ve velâyet-i şerîfleri B / yılında: yılında vâkı' olup B

¹² En doğrusunu Allah bilir.

- 1 ve mürzi²ası Ümmü'l-Faḍl idi, zevce-i ʿAbbās bin ʿAbdulmuṭṭalib ve
evlādı ʿAliyy-i Ekber ve ʿAliyy-i Aşğar ve ʿAbdullāh ve Muḥammed
ve Cāferdür. «Va'llāhu a'lem» (والله اعلم)¹ Ḥazret-i İmām-ı
Zeynel ābidīn dördinci imāmdur, vilādet-i şerīfi Hicretüñ o-
5 tuz altı yılında vākı³ olup vefātı yetmiş beşinci yılındadır.
Evlādı on sekkiz nefer olup ol cümleden evlād-ı zükür dokkuz
nefer ve evlād-ı ināş dokkuz nefer idi ammā evlād-ı zükürdan
meşhūr olan Muḥammed Bākır ve ʿAbdullāh Bāhir ve Zeyd-i şehīd
ve ʿÖmer-i Eşref ve Hüseyn-i Aşğar ve ʿAliyy-i Aşğar idi «Va'llāhu
10 a'lem» (والله اعلم)² Muḥammed Bākır beşinci imāmdur; künyeti Ebū
Cafer, laḳabı Bākır ve vilādet-i şerīfi Medīnede cum'a günü Şafer
ayınıñ üçüncü gününde Hicretüñ elli yedinci yılında vākı³ olup, yed-
di evlādı olup, ol cümleden meşhūr olan Cafer ve ʿAbdullāh ve
İbrāhīm ve ʿAlīdür. «Va'llāhu a'lem» (والله اعلم)³ Ḥazret-i İmām
15 Cafer-i Şādiḳ altıncı imāmdur ve vilādet-i şerīfi Medīnede düşen-
be günü Rebi'ül-evvel ayınıñ on yedinci gününde, Hicretüñ seksen
yıl geçdükde. Ve ekser-i ʿulūm-ı ğarībe aña mensūbdur; cifr-i aḳ-
mer ve cifr-i ebyaz ve muşḥaf-ı Fāṭıma gibī ve cifr-i cāmī⁴ gibi. Ve
yeddi evlādı olup İsmā'īl ve ʿAbdullāh ve Mūsā ve İşḫāḳ ve Mu-
20 ḥammed ve ʿAbbās ve ʿAlī «Va'llāhu a'lem» (والله اعلم)⁴ Ḥazret-i Mū-
sā Kāzım yedinci imāmdur; vilādet-i şerīfi yekşenbe günü. Hic-
retten yüz yigirmi yeddi yıl geçdükde Hārūnürreşīd ḥabsinde vefāt
itdi. Altmış nefer evlādı olup, ol cümleden otuz yeddi ināş ve yigir-
mi üç zükür. Meşhūr olanlar ʿAbbās ve Hārūn ve İşḫāḳ ve İsmā'īl
25 ve Ḥasan ve Rızā ve İbrāhīm ve Murtażā ve Muḥammed ve Cafer'

2 evlādı: evlādları B 3 Ḥazret-i 4 imāmdur: Ḥazretlerinin K / yı-
lındadır: yılında vākı³ olup vefātı yetmiş beşinci yılındadır S, yedinci yılın-
da vākı³ olmuşdur ve sekiz'aded evlādı olup ve ol cümleden tokuz 'aded
'ināş ve tokuz zükürdur ammā evlād-ı zükürdan meşhūr olan bunlardır B 9
Aşğar: Aşğardur B 10 Muḥammed: ve Ḥazret-i İmām-ı Muḥammed B /
beşinci imāmdur: Ḥazretleri K 11 şerīfi: şerīfleri B 12 gününde: günü
B / yeddi: yedi 'aded B 14 Ḥazret-i: —K 15 altıncı imāmdur ve: anuñ K
/ şerīfi: şerīfleri B 16 ayınıñ: —S, —B 17 geçdükde: geçdükde vākı³
olmuşdur B 19 olup: olup ol cümleden meşhūr olan bunlardır B 20 ʿAlī:
'Alīdür B / Ḥazret-i: İmām-ı B 20 Ḥazret-i: —K 21 yedinci imāmdur:
Ḥazretleri K 22 yigirmi: igirmi T 23 nefer: 'aded B 24 olanlar: olan-
lar bunlardır B 25 Ḥasan ve: —Ü / Cafer: Caferdür B

- 1 dür «Va'llāhu a'lem» (¹ والله اعلم) Hâzret-i 'Alî İbn-i Mūsâ'ü'r Rızâ sekizinci imâmdur velâdet-i şerîfi Medîne'de pençşenbe günü, nısf-ı Rebî'ü'l-âhîr, Hicretü'n yüz elli yıl geçdükde vâkı' olmuş ve ol Hâzretü'n beş nefer evlâdı olmuş, Muhammed ve Hasan ve Ca'fer ve İbrâhîm ve Hüseyin «Va'llāhu a'lem» (² والله اعلم) Hâzret-i Muhammed Taķî tokuzuncı imâmdur; vilâdet-i şerîfi cum'a günü nısf-ı şehr-i Receb, Hicret'den yüz tokısan beş yıl geçdükde vâkı' olmuş. Mu'taşım eyyâm-ı hilâfetinde zehrle şehâdet buldı. İki nefer ferzend-i sa'âdet-mendi olmuş; 'Aliyy-i Hâdî ve Mūsâ «Va'llāhu a'lem» (³ والله اعلم) Hâzret-i 'Alîyy-i Hâdî onuncı imâmdur ve vilâdet-i şerîfi Medîne'de Receb ayının on üçüncü gününde vâkı' olmuş. Mustanşır eyyâm-ı hilâfetinde şehîd olmuş; üç oğlu olup Hasan ve Hüseyin ve Ca'fer «Va'llāhu a'lem» (⁴ والله اعلم) Hâzret-i İmâm Hasan-ı 'Askerî on birinci imâmdur; vilâdet-i şerîfi Medîne'de, ol Hâzretü'n 15 Muhammed Mehdîden ğayrı ferzendi yokdı «Va'llāhu a'lem» (⁵ والله اعلم) Hâzret-i İmâm Muhammed Mehdî on ikinci imâmdur, mezheb-i imâmiyye muktezâsınca silsile-i imâmet anda hatm olur.

1 Hâzret-i: —K / İbn-i Mūsâ'ü'r-Rızâ: bin Mūsâ Rızâ B 2 sekizinci imâmdur: Hâzretlerinin K 3 -âhîr: -âhîrde B / yıl: yılı B / olmuş: oldu B 4 nefer: 'aded B / olmuş: olup 5 Hâzret-i: Hâzret-i İmâm-ı S, Ü, B 6 tokuzuncı imâmdur: —K 7 Receb: Recebdür B / olmuş: olup B 8 nefer: 'aded B 10 Hâzret-i: —K / Hâdî: Nakî B / onuncı imâmdur: Hâzretlerinin K 11 olmuş: oldu B 13 Ca'fer: Ca'ferdür B / Hâzret-i —K 14 on birinci imâmdur: Hâzretlerinin K 14 Medîne'de: Medîne'de vâkı' olup ve B / yokdı: yoĝdı K / va'llāhu 17 olur: —K / silsile: bu silsile Ü / olur: oldu va'llāhu e'lem bi's-şavâb B

12345 En doğrusunu Allah bilir.

- İlâhî bu kemâl-i 'inâyetüñden şeref-i ihtitâma muvaffak olan nüs-
 ha-i nâmî ve bu nevâl-i 'atîfetüñden sa'âdet-i itmâm bulan şahîfe-i
 kirâmîde ibtidâdan intihâya dek a'mâl-i sûtûdeleri meşûr ve mez-
 5 kûr olan ve ef'âl-i hamîdeleri taştîr ve tahtîr bulan enbiyâ-yı 'izâm
 ve evliyâ-yı kirâm ve şühedâ-yı zevî'l-ihtirâmuñ, ki sâkin-i sürâdı-
 kıt-ı kurb-ı kabûl olmuşlar ve mahremiyyet-i serâ perde-i takarrüb
 bulmuşlar, meyâmin-i ervâh-ı mu'kaddeselerin ve berekât-ı nûfûs-ı
 mu'tahharaların ol Pâdişâh-ı 'âlem-penâha bedreka-i tarîk-i hidâyet
 10 kıl. Ve tırâz-ı mehce-i livâ-yı nuşret-âyet, ki tuğyân-ı erbâb-ı dâlâ-
 let ü bid'at Ehl-i Beytemeşdûd itdüğü âb-ı Fırât anuñ eyyâm-ı 'adâ-
 letinde fermân-ı şerîfiyle dest-i tevessül dâmen-i Kerbelâya urdı
 ve ol zülâl-ı Kevşer-mişâlûñ ta'assürinde helâk olanlar, ki ervâh-ı
 şerîflerini sîrâb itmege çeşme-i iltifâtı cûybâr-ı merhamet yetürdi,
 15 Şehen-şâhî ki eger hâme-i sebze evşâf-ı 'adlin şafha-i gülzâra taht-
 rîr itse evrâk-ı eşcâra nesîm-i tezelzül güzâr itmez ve eger mişâl-i
 zer-nigâr-ı gül tuğrâ-yı şerîfiyle müveşşah olsa istimrâr-ı hükmine
 tağallüb-ı hazândan halel-i tağayyür yetmez. Şîr :

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- Ol Şehenşâh-ı felek-rifât ki kesb itmiş güneş
 20 Hâk-ı bûs-i âsitânından 'uluvv-i iktidâr
 Ol ser-efrâz-ı melek-sîret kim almış âsumân
 Hîdmet-i dergâh-ı kadrinden sümüvv-i ittibâr
 Ya'nî Sultân-ı sultân-nişân ve kutb-ı dâvire-i emn ü emân Ebû'l-mu-

1 Münâcât hâcât: —K, —S, —Ü, —B 2 olan: olan bu Ü, olan mü-
 nâcâtdur hâtimetü'l-kitâb B / bu: —Ü 4 meşûr ü mezkûr: mezkûr ü mes-
 tûr Ü, B 7 perde: -perdesinde. B 10 âyet: âyeti B 11 Beyte: Beyti-
 Muştâfâya B 14 şerîflerini: şerîfleri K, şerîflerin B 15 ki: —K 16 it-
 se: itseler Ü 18 yetmez: aslâ ve kaçta yetmez Ü / şîr: —Ü

- 1 zaffer Sultân Süleymân bin Selîm Hân «Refe'allâhü bihi'n-nevâ'ibe
 'ani'z - zemâni ilâ yevme yekûmü'l-ḥaşri ve yünşabü'l-mizân»
 (رُفِعَ اللَّهُ بِالنَّوَائِبِ عَنِ الزَّمَانِ إِلَى يَوْمِ يَقُومُ الْحَشَرُ وَيُنْصَبُ الْمِيزَانُ) ve ol ḥudâvendigâr-ı
 sa'âdet-destgâhuñ sāye-i merḥametinden ve ol kâmkâr-ı melâyik-si-
 5 pāhuñ zülâl-i mekremetinden hemîşe mütemeddi' ola ve hemvâre
 intifâ' bula. Ol server-i ḥuceste-liḳâ ve ol serdâr-ı şâhib-rây-ı mülk
 -ārâ, ki bu nüṣḥa-i dil-peżîr anuñ ḥüsn-i işâret-i şerîfiyle semt-i taḥ-
 rîr bulmuş ve anuñ luṭf-ı ihtimâmıyile müsta'îd-i sa'âdet taştîr ol-
 mış; cihân-dârî ki pirāye-i ḥıfz ü ḥırâsetle ḥavza-i 'Irâḳ-ı 'Arab
 10 reng-i nigâristân-ı Çîn dutmuş ve kemâl-i ḥırz ü ḥimâyeti buḳ'a-i
 Bağdâdı ğayret-i dârü'l-islâm itmiş. Şî'r :

Fecilâtün Mefâ'ilün Fecilün

- Gül-i gülzâr-ı devlet-i ikbâl
 Âfitâb-i sipihr-i câh ü celâl
 Güher-i ma'den-i şehâ vü kerem
 15 Zübde-i fırka-i Benî Âdem
 Melce vü mercî-i ḥavâş ü 'avâm
 A'zam ü ekrem-ı 'izâm kirâm

- Ya'nî kehfü'l-fuḳarâ ve şadrü'l-umerâ' mu'izzü'r-rif'ati ve'l-'izzi ve'l-
 'alâ Muḥammed Pâşâ «Ḥafazahu'llâhü mim mā yehâfû ve yaḥşâ»
 20 (حَفِظَهُ اللَّهُ مِمَّا يَخَافُ وَيَحْشَى) El-minnetü lillâh ki bu tarz-ı melâl-efzâ-yı ğam
 -endüz ve bu nüṣḥa-i cân-güdâz-ı ciger-süz aḥsen-i sa'ât ve eymen-i

1 sultân-nişân : şehin-şâhe B 2 bin : ibn-i Sultân B 4 sāye-i merḥa-
 metinden : zıll-ı mekremetinden B 5 zülâl-i : zıll-ı Ü / zülâl-i mekremetin-
 den : sāye-i merḥametinden B 7 işâret-i şerîfiyle : işâretiyle Ü 10 dut-
 mış : tutmuş B 11 şî'r : —Ü 14 güher : gevheri B 16 ü : —S 19 'alâ :
 'alâ Ḥâzret-i K, B 20 -efzâ-yı : -efrâz-ı B

¹ Allah felaketleri, kıyamete kadar onun üzerinden kaldırsın.

² Allah onu korktuğundan ve sakındığından korusun.

- 1 evkâtde semt-i ihtitâm buldı ve maşlahat-ı tefhîm-i 'avâm için te-
kellüfât-ı resmîden mu'arrâ ve isti'arât-i ba'ide ve escâ'-ı ğarîbeden
müberra itmâm oldu. Tevaqqu' budur ki füzelâ-yı belâgat-pîşe ve
5 fuşahâ-yı dikkat-endîşeden ki binâ-yı te'lîfine ve tarh-ı taşnîfine na-
zar-ı dikkat bıraktıdunda ıslâh-ı hatâsına ikdâm ü ihtimâm ideler
ve muharrir ve mu'arririn du'âyı yâd idüp kabûl-i 'özrle her nok-
şânın tamâm ideler. Şîr :

Me'â'ilün Me'â'ilün Fe'ûlün

- Hücûm-ı miñnet-i devrân melûlî
Giriftâr-ı ğam-ı 'âlem Fuzûlî
10 Degül ol lehce-i güftâra kâdir
Kim ola kâbil-i sem'-i ekâbir
Kılur cem'iyet-i dil lafz-ı dil-keş
Müşevveş söylemez illâ müşevveş
Gel ey hâl-i tekellümden haberdâr
15 Terahhüm kıl ta'arruz kılma zinhâr

1 tekellüfât-ı 2 mu'arrâ : —Ü / ğarîbeden : 'arabiyyeden B 3 oldu :
oldı ve dahı B / budur : ü ricâ olunur B 6 muharrir : muharrirân K / mu-
karririn : mu'arrirân K / du'âyı : du'â-yı hayırla B 7 şîr : bi'l-lâhi'l-vefîk
naẓm K / beyt Ü / şîr 15 zinhâr : —B 10 kâdir : kâbil B 12 lafz-ı :
lafzı K, T, B

İ N D E K S

— A —

- ‘Abbās (Abbas bin ‘Abdulmuttalib) 80, 92, 99, 122, 126, 184, 187
 ‘Abbas (bin ‘Ali) 332, 336, 386, 404, 405, 406, 407, 408, 483
 ‘Abbās (bin Cafer-i Sadık) 484
 ‘Abbās (bin Musa Kasım) 484
 ‘Abbās bin ‘Ali 331, 386, 388, 404, 406
 ‘Abbās bin ‘Abdulmuttalib 181, 187
 ‘Abbās bin ‘Aliyy-i Murtaẓā 349, 403
 ‘Abbās bin Şiş 376
 ‘Abbās-ı ‘Ali 231, 386, 388, 404, 406
 ‘Abd bin Cābir 364
 ‘Abd-i Menāfoğlu Ebū Tālib 179
 ‘Abdullāh 189
 ‘Abdullāh (-ı ‘Habīb) 96, 97
 ‘Abdullah (bin ‘Abdulmuttalib) 180
 ‘Abdullāh (bin ‘Ali) 483
 ‘Abdullah (bin Ca’fer-ı Sadık) 484
 ‘Abdullāh (bin Hasan) 384, 483
 ‘Abdullāh (bin Hüseyin) 484
 ‘Abdullāh (bin Muhammed Bakır) 484
 ‘Abdullāh (bin Müslim-i ‘Akil) 381
 ‘Abdullāh (bin Ömer-i Kelbî) 363, 364
 ‘Abdullāh (bin Resulullah) 141
 ‘Abdullāh (-ı ‘Abbas) 307, 308
 ‘Abdullāh (-ı Zübeyr) 252
 ‘Abdullāh bin ‘Abbās 307
 ‘Abdullāh bin ‘Aliyy-i Murtaẓa 403
 ‘Abdullāh bin Dücāne 378
 ‘Abdullāh bin Ḥasan 384, 385, 386, 387
 ‘Abdullāh bin Ḥurr 316
 ‘Abdullāh bin Muṭi’ 261
 ‘Abdullāh bin Müslim-i ‘Akil 381
 ‘Abdullāh bin Müslim-i Bāhili 276
 ‘Abdullāh bin ‘Ömer 107, 250, 255, 269
 ‘Abdullāh bin ‘Ömer-i Kelbî 363
 ‘Abdullāh bin ‘Urve 382
 ‘Abdullāh bin Vehbî 195
 ‘Abdullāh bin Zübeyr 250, 255
 ‘Abdullāh-ı ‘Abbās 224, 227, 230, 309
 ‘Abdullāh-ı Bāhir 484
 ‘Abdullāh-ı Bekrî 264
 ‘Abdullāh-ı Ca’fer 107
 ‘Abdullāh-ı Ḥabīb 96
 ‘Abdullāh-ı Mesma’-ı Hemedānî 263
 ‘Abdullāh-ı Mes’ūd 122
 ‘Abdullāh-ı Mübārek 273
 ‘Abdullāh-ı ‘Ömer 309
 ‘Abdullāh-ı Zübeyr 252, 255, 268, 309
 ‘Abdurmelik (-i Mervān) 449
 ‘Abdurmelik-ı Mervān 105, 449
 ‘Abdūlmuttaṭlib 180, 267, 484
 ‘Abdūlvahhāb 460, 462
 ‘Abdurrahman 225
 ‘Abdurrahman (bin Hasan) 483
 ‘Abdurrahman bin ‘Abdullāh 264
 ‘Abdurrahman bin ‘Abdullāh-ı Yezeni 369
 ‘Abdurrahman bin ‘Akil 382
 ‘Abdurrahman bin ‘Avf 108
 ‘Abdurrahman bin ‘Urve 370
 ‘Abdurrahman İbn-i Ebū Bekr 250
 ‘Abdurrahman-ı Ebū Bekr 250, 255
 ‘Abdurrahman-ı Mülcem-i Murādî 200

- °Abduşşems 267
 °Acem 16, 17
 Âdem (Hz.) 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 77, 105, 112, 114, 132, 147, 148, 159, 165, 251, 408, 433, 476, 477
 Âdem-i Şafî 19, 453
 °Adiyy 91
 Ahmed (Hz. Muhammed) 15, 124, 174, 473
 Ahmed-i Muhtâr 308, 330, 357, 462
 Âl-i °Abâ 14, 53, 186, 215, 259, 274, 353, 481, 482
 Âl-i Ahmed 33
 Âl-i Ebû Süfyan 426, 465
 Âl-i Ebû Tûrâb 465
 Âl-i Fir'avn 70, 418
 Âl-i Hâşim 349, 358
 Âl-i Muhammed 27, 52, 255, 352
 Âl-i Muştafâ 51, 105, 251, 254, 361, 407, 449, 464, 469
 Âl-i Nebî 360
 Âl-i Resûl 57, 81, 248, 256, 322, 328, 351, 354, 374, 432, 443
 Âl-i Ya'kûb 66
 °Akîl 184, 292, 382, 383
 °Alî (Hz.) 95, 97, 99, 100, 102, 116, 126, 131, 134, 143, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 163, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 181, 182, 184, 185, 187, 190, 191, 194, 195, 196, 205, 208, 219, 221, 225, 239, 243, 262, 267, 305, 324, 400, 418, 446, 467, 475
 °Alî (°Aliyy-i Ekber) 324
 °Alî (bin Cafer-i Sadık) 484
 °Alî (bin Hüseyin) 412, 413
 °Alî (bin Muhammed Bakır) 484
 °Alî İbn-i Ebû Tâlib 95, 96, 134, 137, 142, 179, 180, 181, 189, 205, 214, 215, 222, 239, 307, 378, 398, 419, 445, 483
 °Alî bin Hurr 356
 °Alî bin Hüseyin 410, 446, 463
 °Alî İbn-i Hüseyin-i Zeynelâbidîn 247
 °Alî bin Mûsâ Rızâ 42, 105
 °Alî bin Temir-i Hemedânî 225
 °Alî bin Zeynelâbidîn 446
 °Alî bin Zeynelâbidîn 446
 °Alî İbn-i Mûsâü'r-Rızâ 105, 485
 °Aliyy-i Aşgar (bin Hüseyin) 407, 415, 484
 °Aliyy-i Ekber (b. Hüseyin) 317, 323, 332, 407, 446, 463, 484
 °Aliyy-i Evsat (Zeynelâbidîn) 407
 °Aliyy-i Hâdî 485
 °Aliyy-i İmrân 409
 °Aliyy-i Murtaẓâ 77, 98, 127, 144, 148, 154, 172, 179, 184, 193, 304, 323, 347, 402, 416, 450, 461, 467
 °Aliyy-i Zeynelâbidîn 165
 °Ammâr b. Velîd 276
 °Ammâr-i Yâsir 185
 °Ammâre 89
 °Ammârî 479
 °Âmir b. Tufeyl 285
 °Amr (Muḳâtele-i) 194
 °Amr bin °Abd 209
 °Amr-i Leyş 435
 Ansûne 228, 229
 °Anter (Gazve-i) 185, 194
 °Arab 16, 17, 18, 360, 391, 404, 418
 °Ârızâ 441, 442
 Âsiye 141, 440, 455
 °Asḳalan 456
 °Avf bin Abdullah 383
 °Avn 107
 °Avn (bin °Ali) 401, 402, 483
 °Avn bin °Ali 386, 400
 °Avn bin °Avf 383
 °Avn-ı °Alî 385, 386, 388, 402
 °Âyşe (Hz.) 101, 120, 122, 124, 142, 148
 °Azîz (bin Harun) 451, 452
 °Azîz bin Hârûf 451, 452
 °Azrâ'îl 19, 121

— B —

- Bâbil 418
 Bağdad 487
 Bahterî 365, 384, 385
 Bahterî bin °Ömer-i Şâmî 384
 Bahterî bin Rebî'a 419

Baķi (mezarlık) 122, 168, 169, 235
Bâķir (Muhammed) 484
Başra 227, 276, 277
Baṭḥā 91, 250, 261, 292, 308, 310
Baṭn-ı Nu'man 19
Batnürremme 312, 313
Bedr (muharebesi) 94, 95, 96, 99, 194, 420
Bedrek 386
Behrām 377
Bekr (b. Hamran) 292
Bekr bin Ḥamrān 290, 291, 292
Benat'n-Na'ş (yıldız) 284
Beni Ādem 16, 34, 84, 207, 251, 487
Beni 'Abdulmuṭṭalib 312
Beni 'Akremē 318
Beni Esed 334, 439
Beni Ḥalil 283
Beni Hāşim 92, 94, 141, 179, 181, 265, 312, 381
Beni İsrā'îl 65, 66, 451, 452
Beni Kureyş 328
Beni Muṭṭalib 94
Beni Sa'd 287
Beni Şakîf 439
Beni Sükün 318
Beni Tayy 340, 442
Beni Temim 196, 204, 374, 439
Beni Ümeyye 226, 368
Beniü'n-Neccār 221
Benilmukāṭil 316
Berir 333, 363, 364, 365, 356
Berir (-i Huza'i) 456, 457
Berir bin Ḥaşn-i Hemedānî 333
Berir bin Ḥaşr-ı Hemedānî 364
Berir-i Huzā'î 456
Beşâyirü'l-Muştafa 181
Beşir (bin Mālik) 458
Beşir bin Mālik 458
Beşir bin Temir 264
Betül 174, 337, 350, 358, 374, 399
Betül-ı Azrā (Hz. Meryem) 144
Betül-ı Zehrā 140

Beytullāh 181
Beytü'l-Aḥzān 66, 67, 68
Beytü'l-Makdis 29, 28
Bilāl 91, 126, 129
Bilāl-i Ḥabeşî 91
Bisütün 402
Buķa-ı Baķi 121
Burāk (efsānevî at) 159, 416
Buḥtenaşşar 80

— C —

Cābir-i 'Alî 185
Ca'de (bint-i Eş'as) 229, 230, 231, 234, 235
Ca'de bint-i Eş'aş 228
Ca'de-i Kārānî 337
Ca'fer (bin Ali bin Musa Rıza) 485
Ca'fer (bin Aliyy-i Hadi) 485
Ca'fer (bin Hüseyin) 484
Ca'fer (bin Musa Kazım) 484
Ca'fer(-ı Tayyār) 105, 106, 107, 483, 485
Ca'fer 239
Ca'fer bin Aḥḍarî 478
Ca'fer bin 'Aḳıl 382
Ca'fer bin Ebû Tālib 106
Ca'fer-i Tayyār 105, 106, 184, 209, 222, 382, 384, 406, 453
Ca'fî 376
Cāyiriyye 31
Cebrā'il (Hz.) 21, 22, 26, 29, 30, 41, 44, 45, 55, 59, 64, 72, 77, 97, 103, 108, 119, 121, 124, 128, 129, 131, 132, 135, 136, 141, 146, 147, 148, 151, 154, 155, 160, 172, 184, 195, 219, 221, 233, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 249, 257, 461, 470, 477
Cebrā'il-i Emîn 35, 55, 304, 305
Cem 113
Cemel 194, 197
Cezire-i Fîl 236
Cibāve bin Hārîş 378
Cibrîl 105, 424
Cibrîl-i Emîn 196
Cubeyr bin Muṭ'im 99

Cündüb (b. 'Abdullah-ı Ezdî) 197, 198
Cündüb İbn-i 'Abdullāh-ı Ezdî 197

— Ç —

Çin 404, 487

— D —

Daḥiyye 243
Da'îl 473
Da'îl-i Huzā'î 473
Dār-ı Muhtār 275, 279
Dār-ı Rebî'e 287
Dāvūd 459
Der'a bin Şerîk 427
Deryâ-yı Hind 25, 26
Dımışk 227, 230, 231, 293, 454, 457
Dicle 27
Dinâ 48, 58
Düldül (Hz. Ali'nin adı) 199, 200, 206, 323, 399
Dürer-i Me'aric 160
Dürüd 313

— E —

Ebâ 'Abdullāh el-maḳtûl (Hz. Hüseyin) 14, 239
Ebâ 'Abdullāh el-mezbûḥ (Hz. Hüseyin) 14
Ebû 'Ammâre 92, 93
Ebû 'Abdullāh (Hz. Hüseyin) 239 460
Ebû Bekr 130
Ebû Bekr (b. Ali) 483
Ebû Bekr-i Şiddîk 130
Ebû Bekr b. 'Aliyy-i Murtażâ 398
Ebû Bekr b. Ḥaydar 399
Ebû Ca'fer (Muhammed-i Bakır) 89, 484
Ebû Cehl 89, 91, 92, 93, 94, 150
Ebû Eyyüb-i Enşârî 222
Ebû Ḥanîfe 439
Ebû Hüreyre 220, 121
Ebû İbn-i Ka'b 246

Ebû İshâk 14
Ebû Leheb 87, 88, 92
Ebû Muhammed (Hz. Hasan) 219
Ebû Mūsâ (Eş'arî) 268, 269
Ebû Mūsâ Eş'arî 268
Ebû Müslim-i Mervezî 81
Ebû Tâlib 87, 90, 92, 94, 117, 141, 166, 179, 180, 181, 182, 183, 194
Ebû Tûrâb (Hz. Ali) 184, 185
Ebû Sa'îd 196
Ebû Sa'îd-i Dımışkî 454
Ebû Sa'îd-i Harezmi 123
Ebû Sa'îd-i Hudrî 196
Ebû Süfyan 99, 267, 332
Ebû Zer-i Gıfârî 375
Ebe'r-Reyḥaneyn (Hz. Ali) 185
Ebû'l-'Abbâs 457
Ebû'l-Ḥasan (Hz. Ali) 193
Ebû'l-Ḥunuk 453, 454
Ebû'l-Ma'âlî (Ḥâfız) 153
Ebû'l-Mefâhîr 459, 475
Ebû'l-Mü'eyyed-i Harezmi 459
Ehl-i Beyt 14, 18, 32, 33, 43, 44, 69, 78, 89, 103, 105, 117, 120, 121, 125, 131, 156, 160, 161, 162, 165, 178, 186, 211, 213, 253, 263, 294, 297, 298, 300, 309, 310, 325, 337, 372, 381, 386, 389, 393, 394, 395, 405, 406, 408, 413, 414, 416, 423, 424, 426, 429, 430, 431, 433, 434, 437, 438, 439, 444, 447, 448, 452, 454, 457, 458, 462, 465, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 481, 486
Emirü'n-Nahl (Hz. Ali) 187
Erdeşir (kabile) 439
Enes (b. Mâlik) 154
Enes bin Ma'kûl 376
Enes bin Mâlik 33, 154, 220
Erkâm 441
Es'ad 385
Es'ad bin Dücâne 384
Esed 294
Esedu'llāh (Hz. Hamza) 103
Esedu'llah (Hz. 'Ali) 117, 187
Esedü'r-Resûl (Hz. Hamza) 103
Esmâ (bin 'Umeys) 168, 169, 172, 173, 219

Esmâ (Ca'de) 229
 Esmâ bint-i 'Umeys 107, 172, 168,
 192, 219, 239
 Esmâ-yı Hârice 280, 281
 Esved bin Hanzele 478
 Etem-i Küfî 430
 Eyyüb (Hz.) 71, 72, 73, 74
 Eyyüb(-i Ensâri) 222
 Ezrâk (b. Şamî) 392
 Ezrâk bin Hâşim 385
 Ezrâk-ı Şamî 335, 391

— F —

Faşlül-Hitâb 233, 248
 Fâtıma (Hz.) 101, 102, 122, 124, 125,
 127, 130, 131, 132, 133, 141, 142,
 145, 147, 148, 149, 150, 151, 153,
 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160,
 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167,
 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175,
 182, 184, 185, 192, 219, 221, 239,
 240, 241, 243, 246, 249, 253, 305,
 416, 418, 461, 484
 Fâtıma (biht-i Esed) 181
 Fâtıma bint-i Esed 181, 235
 Fâtıma bint-i Resûlullâh 152, 157,
 222
 Fâtıma-i Zehrâ 14, 77, 124, 137, 139,
 140, 144, 148, 149, 154, 162, 165,
 440, 448, 455, 467
 Fâtımatü'z-Zehrâ 18, 417
 FaTRAS 305
 Fâris(-i Gulam) 376, 377
 Fâris-i Gulâm 376
 Fârûk 117, 196
Faşlül-Hitâb 233, 248
 Fazl bin 'Abbâs 126, 130
 Fazl bin 'Alî 372
 Fazl bin 'Aliyy-i Murtazâ 372
 Ferezdâk 312
 Ferhâd 402, 450
 Feriha (Hz. Resul'un atı) 348
 Firât 27, 51, 52, 297, 299, 331, 333,
 335, 337, 358, 390, 402, 405, 421,
 422, 425, 475, 480, 486

Fir'avn 141, 261, 338, 455, 477
Firdevsü'l-Ahbar 187
 Firüzân 384, 385
 Füzûlî 17, 482, 488

— G —

Ğaribeyn 213
 Ğarîb 220
 Ğadir-i Hum 116
 Ğazbân, (Cehennemdeki ateş dağı)
 76, 77
 Ğazve-i Bedr 94
 Ğazve-i Hayber 189
 Gülsüm (Hz. Musa'nın sûtannesi)
 141

— H —

Habeş 91, 105, 312, 418
 Habeşî 99, 100, 295
 Habîb (bin Müzâhir) 368, 373
 Habîb bin Müzâhir 262, 334, 335,
 349, 363, 367, 368, 373, 374, 375
 Habîb-i Müzâhir 335, 375
 Habîbullâh (Hz. Muhammed) 128,
 452, 476
 Hâbil, 28, 29
 Haccâc bin Hârec 334
 Hâce (Hz. Muhammed) 118, 119,
 305
 Hâce 'Abdülmuttalib 87
 Hâce-i 'Âlem (Hz. Muhammed) 95,
 158, 159, 162
 Hâce-i Kayınât (Hz. Muhammed)
 114, 118, 149, 160
 Hâce-i Hâşimî 159
 Hâce-i Pârsâ 233, 248
 Hâcer 37, 38, 455
 Hâcerülahcâr 360, 361, 405
 Hadîce 87, 94, 141, 142, 440
 Hadîce bint-i Hüveylid 222
 Hadîce-i Kübrâ 141, 455
Hadîkatü's-Süeda 9, 18
 Hafsa 101
 Hâkim-i Şâm (Muaviye) 224, 225,
 235, 256

Hālî (Hz.) 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40,
 41, 42, 53, 141, 455
 Haleb 371, 450
 Hālîd İbn-i 'Ömer 367
 Hālîd b. Yezîd 478
 Hālîd b. Ziyâd 287
 Halîlullah (Hz. İbrahim) 34, 35, 37,
 38, 41
 Hâmân 371
 Hamedân (kabilesi) 210
 Hamel (yıldız) 303
 Hâmid b. Müslim 431, 439
 Hammâd 378
 Hammâlete'l-Haşab 150
 Hamza (Hz.) 91, 92, 93, 94, 95, 96,
 99, 100, 102, 103, 104, 209, 330,
 416, 453
 Hamza 219
 Hamza (b. Hasan) 483
 Hamza b. 'Abdülmuṭṭalib 95
 Hamza b. Mehâl 386
 Hamza b. Muğyre 330
 Hamza-i Harîr 375
 Hân b. Hânî 264
 Handek 209
 Hânî (bin 'Urve) 279, 281
 Hânî bin Süveyb-i Hadrâmî 403
 Hânî bin 'Urve 279, 280, 281, 285,
 292, 314
 Hanzala bin Sa'îd 377
 Harb 219, 268
 Harb 239
 Hâriş 296, 297, 298, 299
 Hâriş bin 'Âmir 99
 Harrân 448
 Hârûn 190, 202, 219, 240, 371, 451,
 452, 476
 Hârûn (bin Musa Kasım) 484
 Hârûn-ı Nebî 240, 474
 Hârûnürreşîd 213, 214, 484
 Hasan (Hz.) 45, 78, 123, 124, 127,
 131, 133, 134, 143, 145, 146, 147,
 148, 159, 160, 161, 166, 168, 171,
 172, 173, 185, 188, 209, 211, 220,
 212, 213, 214, 215, 220, 222, 223,
 227, 232, 233, 236, 242, 243, 245,
 246, 247, 249, 305, 387, 390, 475

Hasan (bin Musa Kasım) 484
 Hasan (bin Ali bin Musa Rıza) 485
 Hasan (bin Aliyy-i Hâdî) 485
 Hasan-ı Başrî 14
 Hasan-ı Mücteba 14, 44, 77, 148, 258,
 297, 307, 347, 384, 391, 425, 467
 Haşîr bin Muğyre 448
 Hâşim (bin Utbe-i Vakḳâs) 371, 372,
 373
 Haşîn bin Temîm 313, 331, 425
 Hâşim bin 'Utbe-i Vakḳâş 371
 Hâşimî 278, 322, 380, 442
 Hâtûn-ı Kıyâmet (Hz. Fatıma) 77,
 102, 167, 443
 Havâric 195, 196, 198, 201, 200, 202,
 205
 Havlî (bin Yezid) 441
 Havlî bin Yezîd 440, 465
 Havlî bin Yezîd-i Eşbahî 439
 Havvâ 20, 21, 25, 26, 28, 147, 477
 Hayber (Kal'ası) 105, 181, 193, 194,
 421
 Haydar (Hz. Ali) 400, 404
 Haydar-ı Kerrâr 187, 230, 283, 330,
 390, 406, 453
 Hayrî'l-Beşer (Hz. Muhammed) 114,
 162, 346
 Hazrec bin Daḥiyye-i Esedî 225
 Hızr (Hz.) 308, 323
 Hicâz 66, 184, 193, 226, 250, 255, 260,
 262, 293, 310, 312, 331, 332, 419,
 466, 405
 Hicâzî 326
 Hind 99, 100, 150, 404
 Hind (derya-yn) 26
 Hindî 376, 455
 Hilâl (bin Râfi'e) 368
 Hilâl bin Râfi'e 368
 Horâsan 435
 Huneyn (muharebe) 420
 Hurr (bin Riyahî) 319, 320, 321, 322,
 343, 351, 352, 353, 354, 355, 356
 Hurr İbn-i Riyâhî 356
 Hurr bin Yezîd 318, 353
 Hurr bin Yezîd-i Riyâhî 318, 319,
 320, 324, 351, 353, 357

Hüzeyfe 147

Hüzeyfe-i Yemānī 147

Hüzeyme Kāhili 415

Hüseyin (Hz.) 14, 15, 29, 30, 32, 33, 43, 45, 52, 53, 69, 70, 78, 80, 81, 89, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 118, 123, 124, 127, 131, 133, 134, 143, 145, 146, 147, 148, 159, 160, 161, 166, 168, 171, 172, 173, 185, 188, 209, 211, 212, 213, 214, 215, 221, 222, 226, 232, 233, 234, 235, 236, 240, 241, 242, 243, 245, 246, 247, 249, 252, 253, 254, 256, 257, 258, 259, 262, 267, 268, 269, 275, 279, 280, 291, 292, 293, 304, 305, 307, 308, 309, 314, 315, 316, 317, 318, 322, 323, 324, 327, 328, 330, 331, 334, 335, 336, 337, 340, 343, 345, 346, 350, 352, 355, 357, 358, 361, 362, 366, 373, 374, 380, 384, 388, 390, 394, 395, 405, 406, 407, 413, 415, 416, 419, 420, 421, 422, 424, 426, 428, 430, 431, 432, 433, 435, 437, 438, 439, 441, 443, 445, 448, 450, 452, 453, 456, 460, 462, 464, 465, 468, 472, 474, 475, 477, 479, 482

Hüseyin (bin Ali b. Musa Rıza) 485

Hüseyin (bin Aliyy-i Hadi) 485

Hüseyin (bin Hasan) 483

Hüseyin bin ʿAli 153, 246, 250, 253, 255, 268, 269, 277, 278, 285, 288, 291, 293, 301, 305, 327, 328, 331, 361, 366, 407, 409, 440, 448, 459

Hüseyin İbn-i ʿAlī İbn-i Ebī Tālib 446

Hüseyin bin ʿAliyy-i Murtaẓā 14, 44, 237, 239, 264, 276, 279, 304, 329, 344, 357, 147, 409

Hüseyin-i ʿAlī 147, 238, 246, 263, 270, 321, 331, 377, 399, 404, 432

Hüseyin-i Aşğar 484

Hüseyin-i Kerbelā 148

Hüseyin-i Manşūr-i ʿArif 272

Hüseyin-i Mazlūm 30, 103, 226, 236, 247, 304

Hüseyin-i Şehīd 14, 15, 45, 238, 242, 245

— I —

ʿIrāk 32, 124, 225, 226, 250, 276, 277, 278, 293, 310, 312, 313, 325, 328, 359, 468

ʿIrāk-i ʿArab 326, 487

— İ —

İblīs 20, 24, 37, 39, 79, 99, 120, 134, 191, 472, 244

İbn-i ʿAbbās 26, 132, 194, 195, 221, 230

İbn-i Ebī Vakkās 98

İbn-i Eşʿās 276

İbn-i Ġarib 220

İbn-i Haccāc 316

İbn-i Hamrān 291

İbn-i Humejd 98, 99

İbn-i İmrān 161

İbn-i Kaʿb 246

İbn-i Kevāke 194

İbn-i Mercāne (ʿUbeydullah-ı Ziyad) 291, 445, 447

İbn-i Mübārek 273

İbn-i Mülcem-i (Muradī) 200, 201, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 224

İbn-i Resūlullāh (Hz. Hasan) 225

İbn-i Resūlullāh (Hz. Hüseyin) 252, 262, 274, 307, 312, 320, 332, 334, 337, 355, 419, 428

İbn-i Şihāb 98

İbn-i Saʿd 329, 330, 331, 332, 333, 335, 336, 348, 351, 353, 359, 360, 363, 372, 381, 384, 385, 386, 390, 391, 409, 410, 411, 425, 426, 428, 429

İbn-i Temr 411

İbn-i Ziyād 280, 281, 285, 298, 299, 327

İbn-i Zübeyr 223, 268

İbnü'l-Ahcār 401

İbnü'l-Bezzāz 14

İbnü'l-Eşdaq 276
 İbnü'l-Ḥassân 246
 İbnül-Kimme 98
 İbnü'l-Zerkâ (Mervan-ı Hakem) 254
 İbrâhîm (Hz.) 34, 35, 36, 37, 38,
 40, 41, 42, 43, 261, 453, 476, 477
 İbrâhîm (bin eAkil) 275, 297, 299
 İbrâhîm (bin Ali bin Musa Rıza)
 485
 İbrâhîm (bin Muhammed) 107, 108
 İbrâhîm (bin Muhammed Bakır) 484
 İbrâhîm bin Hişâm-i Mahzûmî 189
 İbrâhîm bin Mâlik Eşter 444
 İbrâhîm bin Mâlik Eşter-i Neḥâî 81
 İbrâhîm Halîl 34, 171
 İdrîs 476
 İklîmâ 28
 İclâm-ı Verâ 221
 İmâduddevle 449
 İmâm-ı Aḥmed-i Ḥanbel 179
 İmâm-ı Ca'fer-i Şâdık 165, 484
 İmâm-ı Ḥanbel 33
 İmâm-ı Ḥasan (Hz.) 18, 134, 143,
 144, 145, 160, 206, 207, 213, 217,
 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225,
 226, 228, 229, 232, 233, 234, 235,
 236, 242, 247, 248, 259, 268, 323,
 384, 388, 437, 453, 483
 İmâm-ı Ḥasan-ı Askerî 485
 İmâm-ı Ḥasan-ı Başrî 475
 İmâm-ı Hüseyin (Hz.) 9, 18, 206, 207,
 213, 222, 233, 234, 242, 244, 247,
 252, 291, 303, 389, 458, 469, 480,
 483
 İmâm-ı İbn-i Haccâc (Hz.) 316
 İmâm-ı Muḥammed-i Bâkır 141
 İmâm-ı Muḥammed-i Mehdi 485
 İmâm-ı Muḥyi's-Sünne 104
 İmâm-ı Müstağfirî 188
 İmâm-ı Necmeddîn 248
 İmâm-ı Necmeddîn-i eÖmer 159
 İmâm-ı Rızâ-yı Buḥârî 15
 İmâm-ı Rükneddîn (Hz.) 44
 İmâm-ı Şeyf 156
 İmâm-ı Siperî 474
 İmâm-ı Taberî 243
 İmâm-ı Tirmizî 187, 479

İmâm-ı Yâfi'î 14, 33
 İmâm-ı Zeynelâbidîn 57, 59, 69, 80,
 249, 376, 415, 416, 431, 438, 446,
 447, 448, 450, 452, 454, 456, 462,
 463, 464, 465, 471, 484
 İmâmü'l-Ḥaremeyn 181
 İncil 191
 İsâ (Hz.) 70
 İsi 71, 161, 460, 476
 İsi-i Rûḥullâh 171
 İshâk 453, 470
 İshâk (bin Cafer-i Sadık) 484
 İshâk (bin Musa Kasım) 484
 İsmâ'il (Hz.) 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42,
 43, 132, 144, 453, 455, 476
 İsmâ'il-i Buḥârî 427
 İsmâ'il Ebî'l-Hunûk 453
 İsmâ'il-i Zebîḥ 171
 İsmâd-ı Rızâviyye 474
 İsrâfîl 121, 476

— K —

Ka'eb 14
 Ka'be 92, 179, 181, 182, 261, 262, 273,
 274, 308, 310, 311, 462, 475, 478
 Kâbil 28, 29
 Kâbile-i Murâdî 206
 Ka'bü'l-Aḥbâr 14
 Kâdî 294
 Kâdî eIyâz 33
 Kâdisiyye 295, 313
 Kâf 153, 289, 358, 383, 403
 Kamerî 365
 Kanber 399 (at)
 Karḳûs bin Züheyr 195
 Kârûn 34
 Kâsim (bin Muhammed) 141, 234
 Kâsim (bin Ḥasan) 387, 388, 389,
 390, 391, 392, 393, 483
 Kâsim İbn-i Ḥasan 388, 390, 391,
 398
 Kâsim İbn-i Resûlullâh 222
 Katkatâne 317
 Kavm-i Nemrûd 34
 Kays-ı A'rabi 326, 327
 Kays bin Aḥmaş 334
 Kays bin Meşher 312, 313

Kays bin Rebîc 378
 Kays bin Sa'd 225
 Kays-ı Akrabâ 325, 326, 327
 Kays-ı Şâmî 368
 Kayser 113
 Kelîm 477
 Kelîmullâh (Hz. Musa) 70, 476
 Ken'ân 47, 53, 57, 61, 64, 65, 66, 67, 68
 Kenzül-Hakâyık 22
 Kenzül-Garâyib 31, 89, 109, 247, 437, 457, 469, 474
 Kerbelâ 14, 15, 16, 17, 18, 30, 31, 32, 33, 42, 43, 44, 51, 52, 53, 57, 59, 63, 69, 70, 71, 74, 80, 81, 89, 90, 103, 104, 105, 107, 109, 115, 117, 119, 165, 167, 186, 238, 239, 241, 244, 245, 249, 250, 256, 258, 259, 303, 304, 305, 306, 310, 314, 316, 319, 323, 324, 326, 327, 330, 334, 335, 344, 345, 348, 349, 364, 370, 371, 375, 388, 397, 398, 400, 403, 406, 421, 427, 429, 433, 434, 435, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 456, 459, 460, 467, 470, 472, 473, 474, 475, 477, 478, 479, 481, 482, 483, 486
 Kerrâr (Hz. Ali) 187
 Keşîr 287
 Keşîr b. Şihâb 283
 Kevâke 195
 Kevşer 117, 142, 226, 274, 400, 402, 411, 475, 486
 Kısâi 190
 Kısver b. Kinâne 355
 Kubâd 113
 Küfe 32, 80, 191, 194, 195, 200, 201, 203, 206, 209, 210, 214, 225, 261, 262, 263, 264, 266, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 283, 284, 285, 286, 287, 292, 296, 298, 300, 306, 307, 309, 310, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 320, 321, 322, 326, 327, 328, 330, 331, 332, 334, 340, 350, 358, 370, 371, 419, 421, 439, 440, 442, 443, 447, 458, 459, 465, 468, 474, 477, 479

Küfî 89
 Kûh-ı Ayn 96
 Kûh-ı Uşud 96
 Kuşâme 204, 205, 208
 Kudâme (bin Kırane) 381
 Kudâme bin Kırâne 381
 Kur'ân 117, 257, 466
 Kureyş 13, 18, 88, 91, 93, 94, 96, 140, 141, 152, 153, 154, 242, 248, 291, 442

— L —

Lâ Fetâ (Hz. Ali) 100, 166, 171, 194
 Lât 91
 Lût (kavmi) 477

— M —

Makbere-i Bakîc 121
 Mahtel-i Ebû Hanîfe 351
 Mahtel-i Ebû Mihnef 18, 470
 Male 315
 Mâlik 60, 61, 62, 63
 Mâlik (melek) 97, 135, 370, 430
 Mâlik bin Enes 370
 Mâlik bin Urve 336
 Mâlik bin Utbe 376
 Mâlik bin Yesâr 479
 Manşûr bin İlyâs 449
 Mardiyye 142 (Hz. Fatıma)
 Mârikîn 195
 Mâriye 107, 323
 Masra'ı Tâvusi 18
 Mazlûm-ı Kerbelâ 175, 238
 Me'âlimü't-Tenzîl 104
 Medâyîn 225
 Medîne 18, 30, 32, 85, 94, 96, 97, 99, 101, 103, 124, 143, 156, 165, 189, 219, 225, 226, 228, 229, 231, 237, 239, 250, 251, 252, 255, 259, 260, 261, 262, 267, 275, 276, 294, 295, 309, 332, 340, 346, 350, 357, 358, 423, 437, 450, 460, 465, 471, 472, 479, 484, 485

Mehāl bin Zāhir 386
 Mehdī 81
 Mehdī-i Āl-i Muḥammed 81
Mekke 18, 30, 80, 85, 87, 91, 94, 99,
 144, 149, 158, 179, 180, 181, 237,
 250, 259, 260, 261, 262, 267, 275,
 291, 303, 307, 310, 311, 312, 313,
 323, 324, 350, 375, 472, 476
 Mekki 446
Meḳābir-i Āl-i İshāk 61
 Melekü'l-Ârz 34
 Melekü'l-Mevt 104, 132, 133, 134, 135,
 136, 406
 Melekü's-Seḥāb 33
 Melik 78
Maḳtel-i Nürü'l-E'imme 134
Menākıb-ı Ebū'l-Mü'eyyedi Harez-
mī 153
Menākıb-ı Hārezmī 154
 Merḥab-ı Yahūdī (muhārebe-i) 194
 Meşâf-ı Bedr 95, 99
Meşābihü'l-Kulüb 14, 249
Mescid-i Akşa 105, 144, 467
Mescidü'l-Akşa 467
Mescidü'l-Harām 89, 467
Mescid-i Harām 149
Mescid-i Nebvî 126
 Meşih 303, 345, 350
 Meşkür 295, 296
 Mer'ca bin Mürre 412
 Mer'ca bin Mürre-i Abdî 411, 412
 Merḥab-ı Yahūdī 194
 Mervān 229, 235, 253, 254
 Mervān-ı Hākem 228, 235, 251
 Mervān-ı Temīmî 208, 209
 Meryem 71, 141, 161
 Meryem bint-i İmrān 141, 160, 440
Meşhed-i Nokta 449
 Mevlānā Hüseyn-ı Vâciz 18, 351
 Meymüne (Hz. Muḥammed'in zev-
 cesi) 122
 Meymüne (Hz. Fatıma) 142
Mısr 46, 61, 63, 65, 68, 200
 Mısrâc bin Gālīb 411
 Mikâ'il 121, 154, 476
Mir'dü'l-Cinān 14, 33, 479

Mu'aviye 225, 226, 267, 268
 Mu'aviye b. Ebi Süfyan 250, 251
 Mu'az b. Cebel 187
 Mufadḍal 279, 280, 281
 Mufadḍal bin Merāhim 382
 Muḥammed (Hz.) 27, 42, 87, 91, 92,
 93, 95, 99, 100, 116, 137, 149, 159,
 160, 213, 220, 266, 321, 409, 440,
 468, 472
 Muḥammed (bin Akil) 275, 285, 297,
 299
 Muḥammed (bin Ali b. Musa Rı-
 za) 485
 Muḥammed (bin Ca'fer-i Sadık) 484
 Muḥammed (bin Hüseyin) 484
 Muḥammed (bin Musa Kasım) 484
 Muḥammed(-ı Kesir) 285
 Muḥammed Muştafâ 13, 144, 148,
 202
 Muḥammed Pâşâ 487
 Muḥammed bin 'Abdullāh 382
 Muḥammed bin 'Avf bin 'Abdul-
 lāh 383
 Muḥammed bin Eş'as 283
 Muḥammed bin Mıkdād 378
 Muḥammed İbn-i Enes 384
 Muḥammed-i A'rabi 94, 159
 Muḥammed-i Aşgar 107
 Muḥammed-i Bâkır 484
 Muḥammed-i Enes 407
 Muḥammed-i Eş'as 262, 280, 289,
 334
 Muḥammed-i Eş'as-ı Küfî 337
 Muḥammed-i Eş'as-ı Şüreyh Kādî
 262
 Muḥammed-i İshāk 90
 Muḥammed-i Keşir 282, 285, 286,
 287
 Muḥammed-i Kureys 459
 Muḥammed-i Kureysi 93, 88
 Muḥammed-i Mehdî 485
 Muḥammed-i Tâkî 485
 Muḥkem bin Tufeyl 287, 366, 411
 Muhsin 483
 Muhtâr (muharebe) 444
 Muhtâr bin Ebû 'Ubeyde 285

Muhtār bin Ebū 'Ubeyde-i Saḳafī 80
Muhtār-ı Ebū 'Ubeyde 287, 333
Muḳatıl 299, 300

Murtaẓā (Hz.) 18, 98, 108, 116, 117,
122, 124, 126, 127, 130, 131, 134,
140, 142, 143, 145, 148, 154, 155,
156, 157, 162, 163, 164, 165, 166,
167, 168, 172, 173, 174, 181, 182,
183, 184, 185, 186, 187, 189, 194,
195, 197, 213, 219, 222, 224, 226,
228, 229, 240, 249, 254, 256, 258,
274, 297, 304, 305, 323, 329, 372,
373, 391, 398, 402, 404, 411, 425,
426, 436, 456, 461, 472

Murtaẓā (bin Musa Kazım) 284

Murtaẓā 'Alī 97, 163, 177, 239

Murtaẓā-yı Müctebā 163

Mūsā (Hz.) 70, 141, 190, 219, 260,
308, 405, 451, 452, 474, 476

Mūsā (bin Cafer-i Sadık) 484

Mūsā (bin Muhammed Takı) 485

Mūsā Kāzım (Hz.) 484

Muşab bin Yezîd 353

Mūsî-i 'İmrân 474

Mūsî-i Kelîm 171

Müşul 227, 228, 230, 231, 410, 449

Muştafâ (Hz.) 27, 52, 84, 98, 115,
118, 125, 126, 127, 136, 137, 143,
145, 149, 162, 163, 166, 183, 186,
187, 196, 206, 209, 212, 213, 222,
224, 225, 228, 235, 240, 253, 254,
256, 274, 279, 297, 312, 329, 333,
373, 391, 398, 404, 416, 425, 426,
447, 448, 453, 456, 461, 463, 477,
480, 481

Muştafâ Ahmed 442

Müte 106

Müte (ma'arekesi) 106

Müfliḥ 165

Mürḥil 106

Mürḥil-i Ğassânî 105

Müslîm (Azerbaycani) 367, 368

Müslim 378

Müslîm (b. Akil) 266, 275, 279, 280,
281, 282, 283, 284, 285, 287, 288,
289, 290, 291, 293, 294, 295, 296,

297, 299, 307, 310, 314, 315, 317,
337, 340, 443, 368, 381

Müslim bin 'Aḳîl 281, 283, 313

Müslim bin 'Avsece 280

Müslim-i 'Aḳîl (Hz.) 18, 208, 264,
265, 266, 267, 271, 274, 275, 276,
279, 280, 282, 283, 284, 285, 287,
288, 289, 291, 292, 293, 297, 306,
314, 315, 317, 331, 340

Müslim-i 'Avsece 280, 337

Müslim-i Âzerbâycânî 367

Müselleme 107

Müseyyeb 262

Müseyyeb-i Ka'kâ'î Huzâ'î 81, 454

Müşrim 179, 180

Müşterî (yıldız) 333

— N —

Naḳî (Hz. Hasan) 219

Naşārâ (kavmi) 350

Naşr bin Ka'b 360

Naşr bin Ka'b-ı Naḥa'î 359

Naẓm-ı Dârü's-Sabteyn 154

Nebiyullâh (Hz. Ya'kub) 68

Necâşî 105

Neciyyullâh 476

Nehrevân 195, 196, 197, 198

Nehrevân (muharebe) 197, 198, 200,
201, 202, 206, 420

Nemrûd 43, 53, 260, 477

Nevfel bin Ezraḳ 405

Nîl 237, 418

Nüh (Hz.) 30, 31, 32, 53, 105, 418,
424, 453, 476, 477

Nu'mân 471

Nu'mân b. Muḳatıl 372

Nu'mân-ı Beşîr 263, 275, 276, 278,
279, 470, 471

Nu'mân-ı Hâcib 291, 288

Nu'mân-ı Muḳatıl 373

Nürü'l-E'imme 118, 365

Nürü'l-E'imme-i Harezmi 103

Nuşaybîn 449, 450

Nüsaḥ-ı İsfahânî 196

Nüzhetü'l-Ervâh 472

— O —

- °Osmān (Hz.) 200
 °Osmān (bin Ali) 483
 °Osmān-ı °Aliyy-i Murtaẓā 400
 °Osmān-ı Mufaḍḍal 385

— Ö —

- °Ömer (Hz.) 196
 °Ömer (bin Sa'd) 291
 °Ömer (bin Ali) 483
 °Ömer (bin Hasan) 483
 °Ömer bin °Abdullāh-ı Remhî 367
 °Ömer bin °Alî 399
 °Ömer bin Cibāve-i Hāriş 378
 °Ömer bin Ḥaccāc 264, 331, 348, 350
 °Ömer bin Hālid 367
 °Ömer bin Hāriş 296, 289
 °Ömer bin Huleys-i Mahzumî 446
 °Ömer bin Kurt 378
 °Ömer bin Muḥa' 370
 °Ömer bin Sa'd 276, 291, 315, 330, 350, 351, 352, 371
 °Ömer bin Sa'd-i Vakḥās 328
 °Ömer-i Eşref 484
 °Ömer-i Sa'd 329, 330, 331, 332, 334, 335, 351, 381, 384, 390, 431, 439, 441, 442, 443
 °Ömer-i Tārik 410

— R —

- Raḍiyye (Hz. Fatıma) 142
 Rāhîl 67, 155
 Ravza-i Resûl 70, 172
 Ravza-i Resûlullāh 30, 69, 70, 169, 171, 437
 Ravzatü'l-Aḥbāb 88, 97, 124, 142
 Ravzatü'l-Şühedā 18, 483
 Ravzatü'l-Vā'izîn 141
 Rebî'ü'l-Aḥbār 460
 Rebî'ü'l-Ebrār 436
 Resûl (Hz.) 14, 18, 29, 32, 33, 41, 43, 44, 45, 83, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 109, 116, 117, 118, 120, 122, 124, 126, 127, 128,

- 129, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 141, 142, 146, 147, 148, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 164, 165, 167, 171, 172, 182, 183, 184, 185, 187, 188, 189, 190, 192, 195, 200, 206, 211, 212, 219, 220, 221, 222, 226, 239, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 257, 258, 274, 275, 304, 305, 309, 327, 333, 345, 348, 350, 358, 359, 371, 373, 377, 390, 408, 410, 413, 418, 420, 427, 428, 434, 436, 446, 453, 454, 456, 459, 460, 461, 466, 468, 472, 473, 475, 477, 478
 Resûlullāh (Hz.) 13, 32, 33, 45, 69, 77, 80, 86, 97, 107, 108, 109, 115, 116, 118, 119, 120, 121, 125, 127, 128, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 147, 151, 154, 155, 156, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 167, 171, 173, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 193, 196, 197, 207, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 230, 233, 235, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 253, 257, 259, 267, 278, 281, 291, 305, 307, 312, 332, 334, 336, 337, 346, 349, 350, 351, 408, 416, 434, 436, 437, 441, 453, 457, 459, 460, 468, 473, 475, 477

Re'sülhabîb 375

Rey 328, 329, 330, 333, 334

Revḥā 95

Revḥü'l-Ervāḥ 123, 272

Rızā 484

Rıdvān (melek) 15, 16, 21, 105, 135, 233, 347, 349, 354, 362, 368, 371, 377, 381, 396, 412

Rifā'a bin °Azîb 285, 385

Rifā'a b. Sedād 263

Risālet (Hz.) 96, 220, 297

Rübîl 49, 51

Rūḥullāh 476

Ruḥ'a 143

Ruḥiyye (Hz. Muhammed'in kızı) 141

Rûm 312, 404, 460

Rûm 418
Rûmî 376
Rüstem 283

— S —

Sa'd 97
Sa'd(-ı Mavsili) 228
Sa'd 378
Sa'd bin 'Abdullâh 264, 377
Sa'd bin 'Aş 262
Sa'd-ı Hanzâla 367
Sa'd-ı Mavsili 227, 228,
Sa'd-ı Vak'kâs 328, 329, 332
Şafiyye 101, 102, 103
Şafvân 353, 354
Şahîfe-i Rızaviyye 30, 219
Şahîh-i Tenzil (Kur'an) 59
Sa'id (bin Ahnef) 284
Sa'id bin Ahnef 284
Sa'id bin Cübeyr 80
Şâlih 143, 144, 145, 146, 185, 206
Şâlih-i Yahûdî 143, 144 145,
Şâlih bin Ka'b 360
Şâlih bin Mısrî 381
Şâlih bin Ruq'a-i Yahûdî 143
Şâlih bin Yesâr 402
Sâlim 363, 364
Şarşâ'il 154
Sâm 358, 359
Sâre 141, 455
Şarih-i Tenzil 45
Sasy bin 'Abdullâh-ı Haşaeî 264
Seddiâb 318, 319
Sehl(-i Sâ'id) 43, 457
Sehl bin 'Abdullâh (Şeyh) 43
Sehl-i Sâ'idi 457
Sekine bint-i Hüseyin 457
Selmân 127, 187, 277
Sem'ân 372
Sem'ân bin Mukâtil 371
Semerkand 191
Serendib Vâdisi 25
Serhûn 276, 277
Seyf bin Hâriş 376

Seyyid-i Evliyâ (Hz. Ali) 14
Seyyid-i Kâyinât (Hz. Muhammed)
77, 102, 132
Seyyidü'l-Mürselîn (Hz. Muhammed)
14, 18, 111
Seyyid Rağiyüddin Ebû'l-Kaşım 'Alî
b. Mûsa' b. Ca'fer b. Muhammed
et-Tāvusi 18
Seyyidü's-Şakaleyn 382
Sibt (Hz. Hüseyin) 239
Şiffin (muhaberesi) 193, 194, 197,
323, 420, 450
Sinân (bin Enes) 428
Sinân bin Enes 350, 427, 428
Sinân bin Yezîd-i Eb'tahî 400
Şuhuf-ı Şerîf 474
Sultân-ı Kerbelâ (Hz. Hüseyin) 57,
237, 312, 338, 334, 344, 349, 358,
387, 398, 400, 403, 404, 413, 419,
424, 441
Sultân Süleymân b. Selîm Hân 487
Süheyl (yıldız) 236
Süleymân (Hz.) 71, 158, 159
Süleymân (bin Yûsuf) 450
Süleymân bin Şurad-ı Huzâ'î 285,
325
Süleymân bin Yusuf 450
Süleymân-ı Huzâ'î 262, 326
Süleymân Şurad-ı Huzâ'î 285, 287
Sünen-i Tirmizî 221, 245
Sünenü'l-Câmi' 156
Süreyyâ (Ülker yıldızı) 151, 427

— Ş —

Şâh-ı Evliyâ (Hz. Ali) 17, 43, 70, 74,
105, 167, 200, 223, 334, 345, 346,
366, 400, 480, 482
Şâh-ı Kerbelâ (Hz. Hüseyin) 17, 43,
70, 74, 167, 345, 347, 366, 400
Şâh-ı Merdân (Hz. Ali) 144, 180, 193,
210, 214, 215, 409
Şâh-ı Şehîd (Hz. Hüseyin) 432
Şâh-ı Velâyet (Hz. Ali) 179
Şâm 18, 194, 195, 227, 230, 235, 250,
251, 252, 256, 283, 285, 286, 289,

292, 293, 314, 328, 335, 357, 358,
359, 360, 370, 371, 374, 376, 391,
419, 420, 421, 424, 433, 439, 443,
448, 454, 455, 457, 459, 465, 468,
470, 472, 474, 476

Şamî 89

Şarib 376

Şebber 124, 219

Şebbîr 240

Şeceretü'l-Vedâ 47, 56, 58

Şedîd 474

Şehîd (Hz. Hüseyin) 239

Şehîd-i Kerbelâ (Hz. Hüseyin) 69, 71,
74, 77, 215, 344, 456

Şehrbânû 325, 347, 424, 450, 451, 452

Şem'un 51, 52

Şerefname-i Şevâhid 219

Şevâhid 221, 233, 442, 479

Şevâhidü'n-Nübüvve 80, 92, 105, 108,
153, 179, 184, 186, 188, 189, 192,
195, 213, 226, 239, 245, 246, 483

Şeybe 89, 95, 105, 150, 194

Şeybe b. Rebî'a 95

Şeyh Carullâh-ı 'Allâme 15

Şeyh Muhammed 141

Şeyh Müfeyd 179

Şeyh Sehl b. 'Abdullâh 43

Şeyh Tirmizî 154

Şebbîr 124, 240

Şibl bin Yezîd 427

Şifâ 33

Şimr(-i Zilcevşen) 355, 421, 426, 427,
428, 429, 430, 431, 449, 450, 454,
456, 479

Şimr-i Zilcevşen 268, 283, 331, 334,
348, 350, 405, 419, 428, 438, 448,
449, 454, 458, 465

Şîr-i Yezdân (Hz. Ali) 144

Şîrîn 450, 451, 452

Şîş 476

Şis bin Baħr 209, 210

Şîş bin Naħa'î 394

Şîş bin Rebî'î 265, 331, 350, 360, 385,
394, 405, 419

Şis bin Süveyd 378

Şükûk 314

Şîş İbn-i Baħr-ı Eşcâ 208

Şüreyh Kâdı 262, 282, 293, 294

Şüreyh bin 'Ubeyd 367

— T —

Taberistân 328, 329, 330, 333, 334

Taftaf 33

Talha b. Ebî Talha 96

Talha 97

Talha (bin Hasan) 483

Târîh-i Taberî 208

Târik (bin Şis) 410

Târik bin 'Abdullâh 87, 386

Târik bin Şîş 410

Tâyîf 189

Tazallüm 30

Tebük (Seferi) 127

Tefsîr-i Kebîr 243

Tevfik (Hz. Hasan) 219

Temîr (bin Cündeb) 459

Temîr bin Cündeb 459

Temîm bin Kahtabe 420, 421

Tevrât 75, 191

Tirmizî 190

Tübâ 155

Tûr 452

— U —

'Ubeyd-i Ca'dân 91

'Ubeyde (bin Haris) 95

'Ubeyde bin Hâriş 95

'Ubeyde bin Hâris b. 'Abdulmut-
talib 94

'Ubeydullâh (bin Ziyad) 277, 281,
285, 289, 295, 296, 297, 322, 326,
328, 329, 330, 331, 334, 350, 441,
444, 445, 446, 447, 468, 479

'Ubeydulâh-ı Ziyâd 89, 276, 278, 279,
280, 282, 283, 284, 285, 286, 287,
288, 289, 291, 292, 293, 294, 295,
296, 298, 299, 313, 318, 320, 322,
326, 327, 329, 330, 332, 334, 335,
359, 363, 364, 394, 415, 429, 439,
441, 443, 445, 447, 459, 478

ʿUbeydullāh bin ʿUtbe 399
 Uḥud (gazası) 94, 96, 100, 103, 122,
 125, 194, 472
Uḥud Dağı 101
 ʿUkkāše 127, 128
 ʿUrve 107
 ʿUrve 356
 ʿUrve (bin Abdullāh-ı Vakkas) 88
 ʿUrve bin ʿAbdullāh-ı Vaḳḳās 88
 ʿUrve İbn-i Kays 265
 ʿUtbe 89, 95, 150, 194
 ʿUtbe bin Ebī Muḳaṭ 87
 ʿUtbe bin Rebīʿa 95
 Uyūnū'r-Riḏā 81, 105, 246, 435, 473
 ʿUzeyr (peygamber) 350

— Ü —

Ümmü Cemīl 87
 Ümmü Gülşüm 141, 212, 234, 316,
 317, 325, 345, 346, 347, 462, 463,
 464, 470, 471
 Ümmü Hānī bint-i Ebī Tālib 222
 Ümmü Muḥammed (Hz. Fatıma) 142
 Ümmü Seleme 32, 33, 130, 131, 134,
 153, 155, 172, 460, 473
 Ümmü'l-Birāmoğlu 123
 Ümmü'l-Faḏl (binti Hāris) 484
 Ümmü'l-Faḏl bin Hāriş 241
 Ümeyye 89, 268
 Ümeyye bin Halef 91

— V —

Vādī-l Eymen 70
 Vādī-l Serāndīb 25
 Vaḳḳas bin Mālik 367
 Vehb(i- Kelbi) 366
 Vehb-i Kelbī 365, 366
 Velīd 95
 Velīd (bin ʿUtbe) 252, 253, 254, 255
 Velīd bin ʿUtbe 95, 251, 252, 253,
 255, 276

— Y —

Yaḥyā (Hz.) 73, 74, 75, 76, 77, 78,
 79, 80

Yaḥyā 448, 483
 Yaḥyā bin Muʿāz-ı Rāzī 83
 Yaḥyā bin Müslīm-i Māzenī 370
 Yahūdī 143, 206
 Yahūdā 28, 53, 56, 57, 58, 61
 Yahūd 70, 71, 143, 459, 460
 Yaʿküb (Hz.) 44, 45, 46, 47, 48, 49,
 50, 51, 52, 54, 55, 56, 58, 59, 60,
 61, 65, 66, 68, 69, 165
 Yaʿküb-ı ʿAskalānī 456
 Yaʿsūbī'd-dīn (Hz. Ali) 187
Yemen 200
 Yemenī 121
 Yesār 363, 364
Yesrib 250, 260
 Yezdicird 424
 Yezīd 29, 226, 237, 238, 250, 251, 252,
 255, 256, 262, 263, 267, 268, 269,
 275, 276, 277, 278, 292, 293, 295,
 299, 307, 308, 313, 316, 317, 321,
 327, 328, 331, 338, 343, 344, 350,
 351, 357, 358, 359, 363, 373, 380,
 390, 391, 396, 399, 405, 419, 428,
 429, 433, 435, 454, 457, 458, 459,
 460, 462, 463, 464, 465, 466, 467,
 468, 469, 470, 471
 Yezīd bin Maʿḳal 364, 365
 Yezīd bin Muʿāviye 228, 229, 264,
 269, 270
 Yezīd bin Muhācir-i Caʿfī 375
 Yezīd bin Ziyād-ı Şaʿbī 377
 Yezīd-i Riyāḥī 353
 Yūsuf (Hz.) 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50,
 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59,
 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68,
 69, 149, 165, 212, 346
 Yūsuf bin Aḥcār 386
 Yūsuf-ı Mısr 346

— Z —

Zaʿfer (periler serdarı) 419, 420
 Zebūr 191
 Zehrā (Hz. Fatıma) 108, 125, 137,
 139, 141, 142, 143, 161, 163, 164,
 165, 166, 174, 175, 186, 209, 212.

228, 240, 256, 257, 258, 259, 269,
329, 349, 373, 404, 417, 461, 483
Zekerıyyā 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80
Zekî (Hz. Hüseyin) 239
Zekiyye (Hz. Fatıma) 142
Zeyd 182
Zeyd (bin Hasan) 483
Zeyd (bin Zeynelâbidin) 484
Zeyd bin Erkām 443
Zeyd-i Ebṭahî 421
Zeyd-i Şehîd 484
Zeyn bin Hâriş 106
Zeynel (bint-i Resûlullâh) 141
Zeyneb 231, 316, 439, 444, 445, 446,
447, 462, 464, 471
Zeyneb bint-i Resûlullâh 222
Zeyneb bint-i Âlî 443
Zeynelâbidîn (Hz.) 57, 379, 407, 423,
450, 463, 464, 470
Zilcevşen 331

Zuhâl 333, 372
Zelîhâ 47, 63, 64
Züheyr (bin Kays) 313, 314
Züheyr (bin Ḥassân) 359, 360, 361,
362
Züheyr bin Ḥassân 358, 360, 361, 363
Züheyr bin Kays 448, 459
Züheyr bin Kays-ı Naḥa'î 313
Züheyr bin Mücellâ 349
Züheyr İbn-i Ḥassân 358
Züheyrî 105
Zühre 305
Zülcenâh (Hz. Muhammed'in atı) 416, 431
Zülâli'ü'r-Rızâ 87
Zülfikâr (Hz. Ali'nin kılıcı) 98, 199,
200, 357, 372, 399, 416, 420
Zülhıveysâra 196
Züşşedîd 196, 200